petre pandrea

MEMORIILE MANDARINULUI VALAH

❋ jurnal 1954-1956

FID

FAPTE, IDEI, DOCUMENTE

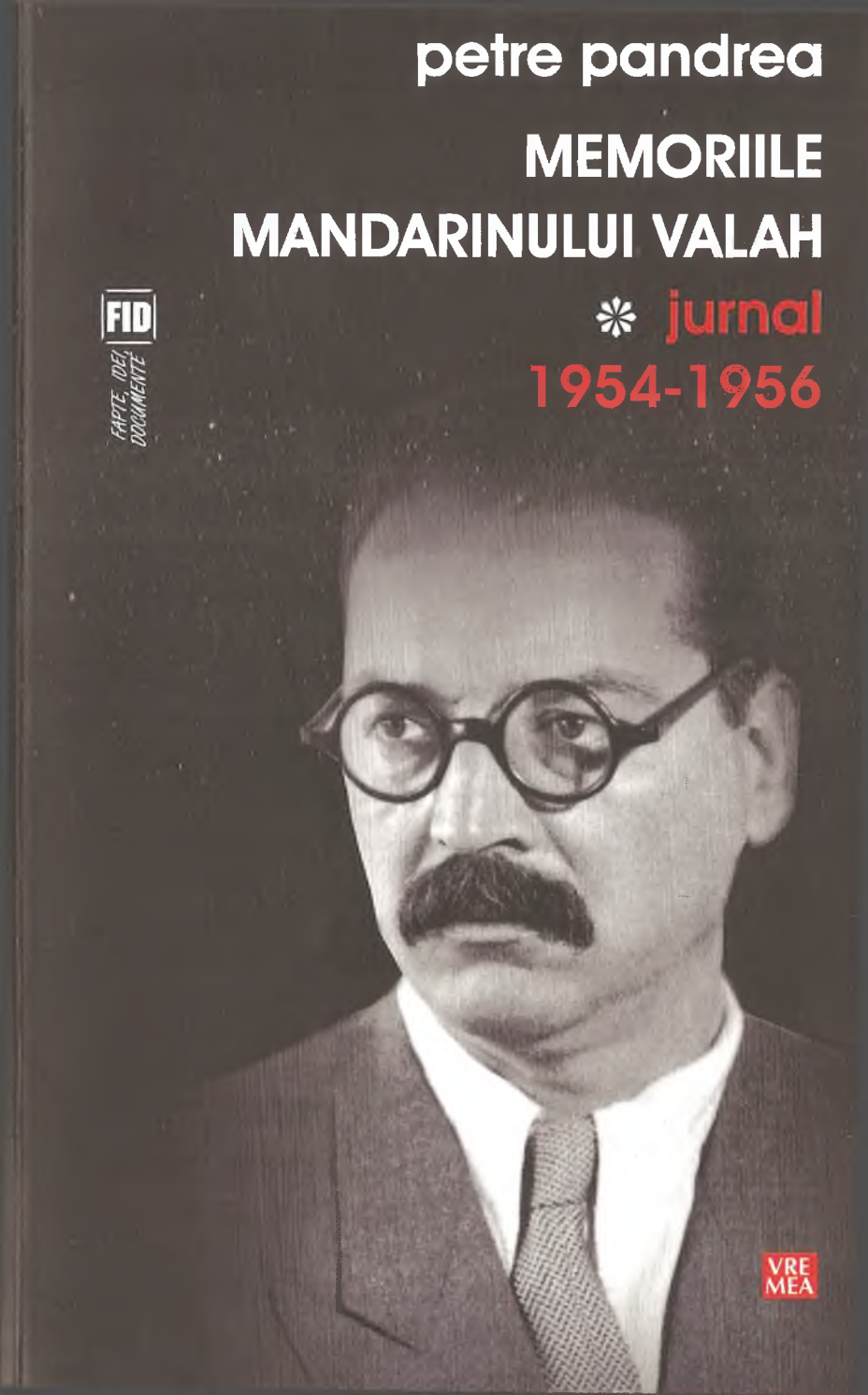

VREMEA

petre pandrea

MEMORIILE MANDARINULUI VALAH

Jurnal

❋

1954-1956

Prefață de Ştefan DIMITRIU

Ediție revăzută şi adnotată de
Nadia MARCU-PANDREA

EDITURA VREMEA
BUCUREŞTI
2011

Coperta de Silvia Colfescu
Ilustrația copertei:
Foto pag. 5: Petre Pandrea cu cei doi copii, Nadia şi Andrei, fotografie din arhiva Pandrea
Tehnoredactor: Dan Amza

Copyright © 2011 Nadia Marcu-Pandrea

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
PANDREA, PETRE
Memoriile mandarinului valah : jurnal / Petre Pandrea ; pref. de Ştefan Dimitriu ; ed. îngrijită de Nadia Marcu-Pandrea. - Ed. a 2-a, rev. - Bucureşti : Vremea, 2011
2 vol.
ISBN 978-973-645-444-8
Vol. 1 : 1954-1956. - Index. - ISBN 978-973-645-440-0

I. Dimitriu, Ştefan (pref.)
II. Marcu-Pandrea, Nadia (ed.)

821.135.1-94

„Nimeni nu are voie să puie cătuşe vieţii, în numele unor formule găunoase."

Dr. Petre Pandrea

MANDARINATUL - CREZ ŞI MISIUNE

În anul 2000, aşa cum Petre Pandrea prevăzuse într-o vreme când era greu de întrevăzut un asemenea fapt, apărea la Editura „Albatros" volumul intitulat *Memoriile Mandarinului Valah*, primul dintr-o serie lungă a scrierilor sale rămase în manuscris şi confiscate de Securitatea comunistă. Pentru conştiinţa mai mult sau mai puţin încărcată a românilor, a fost ca o lovitură de trăsnet. Sau, poate, ca o aurora boreală apărută pe un cer încă întunecat de evoluţiile post-revoluţionare atât de lente şi adeseori atât de contradictorii. A fost ca o trezire şi ca o eliberare dintr-un coşmar al istoriei noastre recente, ca o exorcizare a marelui rău colectiv, realizată de un om cu conştiinţă mandarinală, de luptător neezitant, în numele a milioane şi milioane de oameni cu spinările frânte. Şi a fost, în cele din urmă, triumful târziu dar definitiv al unui semen de-al nostru care, deşi pus în faţa aceloraşi opţiuni grave, de viaţă şi de moarte, ca oricare dintre noi, n-a acceptat să pactizeze vreo clipă cu un regim criminal ce transformase întreaga ţară într-o închisoare enormă şi, de multe ori, într-un abator uman, în numele unor pretinse idealuri luminoase.

După revoluţia din decembrie 1989, manuscrisul acestei voluminoase lucrări, ca şi manuscrisele celorlalte zece cărţi postume apărute între timp la Editura „Vremea", a continuat să rămână ani buni în arhivele de taină ale Serviciului Român de Informaţii, de unde au fost „eliberate" abia în 1997. Din păcate, nu toate. Am avut atunci privilegiul de a fi fost unul dintre cei care le-au privit şi le-au răsfoit printre primii în noua lor viaţă.

Venită de la Paris, unde se stabilise de mai mulţi ani, pentru a prelua cele peste 7000 de pagini scrise mărunt, pe caiete dictando ori pe foi volante de bloc-notes ori de maculator, cu stiloul, cu tocul de cerneală ori cu un vârf bont de creion, fiica scriitorului, Nadia Marcu-Pandrea, ni le-a lăsat

pentru o vreme în custodie, nu înainte însă de a ne fi făcut împreună o idee despre comoara ce-i fusese restituită. Ţin minte cât de uluiţi am fost cu toţii când, conduşi de cine ştie ce intuiţii magice, am descoperit încă din primele minute ale cercetării noastre profeţia aceea uluitoare a autorului, datând din prima jumătate a deceniului al şaptelea al veacului trecut: „În anul 2000, vor veni biografii care vor cerceta enigmatica figură a lui Petre Pandrea, avocat, scriitor, jurnalist, sociolog, economist, moralist şi filosof. Biografia lui va fi mai simbolică decât opera, fiindcă ideile de umanism au fost pecetluite cu patru arestări burghezo-moşiereşti pentru PCR, şi cu şapte arestări PCR în epoca 1946-1964, cu avertismente, sfaturi, propuneri de posturi de ministru plenipotenţiar la Paris, Bruxelles, universitar şi academician, toate respinse pentru a-şi păstra autonomia şi lupta pentru umanismul judiciar". O profeţie care, din acel moment, pentru fiica scriitorului a devenit un adevărat testament. Ea a părăsit pentru totdeauna Parisul, unde reuşise să-şi facă un rost, întorcându-se grabnic în ţară pentru ca anul 2000 să însemne, într-adevăr, anul descoperirii sau redescoperirii marelui cărturar patriot Petre Pandrea, una din cele mai originale, mai fascinante, mai profunde, mai durabile şi mai dramatice figuri ale culturii române şi, în acelaşi timp, un exponent de cotă ameţitoare a spiritului de adevăr, de dreptate şi de jertfă al neamului nostru.

Dar cine a fost „enigmaticul" Petre Pandrea?

Fiu de târgoveţi cu origini rurale şi cu o casă de copii, el a văzut lumina zilei la 26 iunie 1904, în orăşelul Balş din fostul judeţ Romanaţi (azi, Olt). În certificatul de naştere el figurează însă ca Petre Marcu, la numele de scriitor - Pandrea - oprindu-se după mai multe alte variante, abandonate pe parcurs (Petre Marcu-Balş, Petre Albotă, Petre Diacu, Petre Dragu, Dr. Petru Ioniţă etc.). Dar care este originea acestui nume pe care Petre Marcu l-a făcut celebru? Ne-o spune el însuşi. Copil fiind şi bălăcindu-se zi de vară până-n seară în ochiurile de apă ale zăvoaielor Olteţului, numite în dialectul

local *pandre*, bunica sa dinspre mamă, Baba Stana, se obişnuise să-i spună în glumă *Pandrea*. Pseudonimul la care s-a oprit în cele din urmă tânărul publicist Petre Marcu este, aşadar, şi un pios omagiu adus amintirii acelei adorate bunici.

Urmând pilda unui văr mai mare, *neica Tudor*, mort apoi ca tânăr ofiţer pe frontul Primului Război Mondial, Petre Pandrea frecventează mai întâi cursurile Liceului Militar de la Mânăstirea Dealu, unde are şansa de a-l avea director de studii pe cunoscutul filosof Nae Ionescu, într-o vreme de entuziasm cărturăresc al acestuia, când încă nu fusese contaminat de ideologiile extremei drepte, atât de nefaste pentru el, ca şi pentru ţară. Dar cariera de militar nu-l atrage, astfel că pentru ultimul an de liceu şi bacalaureat se transferă la Colegiul Naţional „Regele Carol I" din Craiova. Urmează apoi timp de trei ani (1923-1926) cursurile la zi ale Facultăţilor de Drept, Litere şi Filosofie din Bucureşti, ca şi cursul de Istorie Antică şi Arheologie al lui Vasile Pârvan, obţine licenţa în Drept cu *magna cum laudae* şi, după un fructuos stagiu de practică (şase luni), în calitate de secretar al cabinetului de avocatură al profesorului Anibal Teodorescu, unul dintre cei mai renumiţi maeştri ai barei româneşti, pleacă pentru şase ani (1927-1933), cu o bursă de studii obţinută prin concurs, acordată de profesorul universitar G.C. Mironescu (ginerele industriaşului Malaxa), la prestigioase universităţi din Germania, Franţa, Italia, Austria, Cehoslovacia, unde se concentrează în primul rând asupra Enciclopediei Dreptului, dar urmează în acelaşi timp şi cursuri de Economie politică, Metafizică şi Sociologie, întorcându-se în România cu un prestigios Doctorat în Drept, obţinut la Berlin, cu un bagaj cultural academic de invidiat şi cu o mare dorinţă de a se implica în rosturile cele mai adânci ale ţării.

Toată această perioadă a studiilor universitare este marcată de nenumărate activităţi ştiinţifice sau publicistice de o impresionantă consistenţă şi diversitate, care încep să dea măsura personalităţii complexe a acestui tânăr studios, cu o mare rigoare în ceea ce priveşte cheltuirea timpului, cu o imensă capacitate de efort şi cu o puternică personalitate

creatoare. Astfel, în 1928, împreună cu alți doi colegi de studenție berlineză, Sorin Pavel și Ion Nistor, publică în revista „Gândirea" din Cluj *Manifestul Crinului Alb* care, dincolo de teribilismul vârstei, este o încercare de găsire a unui drum neconvențional în gândirea, literatura, arta și cultura românească, ferit de servituți și ipocrizii de tradiție sau de conjunctură, un drum mai curat și mai drept, corespunzător cu aspirațiile tinerei generații de cărturari români, în perspectiva unui viitor încărcat de promisiuni, dar și de grave amenințări. Tot în acea perioadă, în paralel cu activitățile studențești, îndeplinește o vreme și funcția de ataşat de presă al Legației Române la Berlin și, în această calitate, face un voiaj la Paris, pentru a-l cunoaște pe Brâncuși și a-i propune să-și deschidă o expoziție în capitala Germaniei. Demersul său oficial nu reușește, dar Brâncuși îi oferă în schimb tânărului de 24 de ani, „cobilițar și european" ca și el, prietenia și inima sa pentru o viață. În 1929, la cererea expresă a lui Nicolae Iorga, Petre Pandrea descoperă, după adevărate aventuri prin tainițele marilor biblioteci apusene, *Cronica germană a lui Ștefan cel Mare*, întocmită de Albertus Schendl, unul din medicii domnitorului moldovean. Este vizitat la Berlin de G.C. Mironescu, care l-ar fi vrut urmaşul său la catedra de Enciclopedia Dreptului, și de Vasile Pârvan, care văzuse în el un strălucit continuator în domeniul arheologiei.

Încă din acea vreme, multe figuri de seamă ale culturii noastre, printre care și Nae Ionescu, îl considerau pe Petre Pandrea „noul Iorga" al românilor. Dar, spre regretul mărturisit al profesorului de la Mânăstirea Dealu, care virase brusc spre dreapta naționalistă cea mai reacționară, fostul său elev devenise „noul Iorga al stângii românești". Pentru că, aflându-se în Germania și trăind nemijlocit experiența venirii la putere a lui Hitler, cu tot ce însemna aceasta pentru sugrumarea drepturilor și libertăților civile, în condițiile instaurării unei dictaturi dintre cele mai nemiloase, Petre Pandrea se raliase ideologiei de stânga, marxiste, fără însă a se fi înscris vreodată în vreun partid comunist, fie el din România sau de

aiurea. La această orientare contribuise în mare parte şi prietenia sa cu revoluţionarul bulgar Gheorghi Dimitrov, pe care de altfel avea să-l apere cu succes, ca avocat, în procesul înscenat acestuia în legătură cu incendierea Reichstagului. Din vremea aceea (primăvara anului 1933) datează şi virulentele sale pamflete anti-naziste, publicate în foileton şi strânse apoi într-un volum apărut în acelaşi an la Editura „Adevărul" şi intitulat *Germania hitleristă (Trei luni la Berlin. Documente – Idei – Oameni).* Între timp, colaborează cu studii sau articole de atitudine în numeroase reviste şi ziare din ţară (*Dezaxare şi construcţie,* în „Gândirea", *Contribuţii la Chestia Stere,* în „Viaţa Românească", *Problematica lui C. Petrescu: sociologie cu Regele Dromihet,* în revista „Azi" etc.). În vacanţa de Paşte a anului 1932, se căsătoreşte cu Elisa Pătrăşcanu, sora cunoscutului intelectual şi om politic de stânga Lucreţiu Pătrăşcanu, pe care-l cunoscuse la Berlin. Tot atunci fondează, împreună cu Alexandru Sahia şi Petre Ţuţea, revista *Stânga.*

Întors definitiv în ţară în vara anului 1933, renunţă la ideea unei cariere universitare sau diplomatice şi se dedică atât profesiei de avocat, cât şi activităţii de jurnalist, performând pe ambele fronturi.

Ca avocat, ca slujitor al dreptăţii, se consideră din capul locului „un medic de leproşi penali", intrând în cele mai complicate şi mai primejdioase cauze şi punându-şi în joc chiar libertatea sa, atunci când are convingerea că sunt ameninţate capetele unor nevinovaţi. Aşa s-a întâmplat de pildă când, după aprige pledoarii în apărarea unor grupuri de tineri comunişti asupra cărora plana ameninţarea cu pedeapsa capitală, a făcut cunoştinţă, în reprize repetate, cu arestul Siguranţei. Şi tot aşa mai târziu când, nepregetând să ia partea măicuţelor vladimiriste ori a călugărilor stilişti, se vedea condamnat de autorităţile comuniste la 15 ani de muncă silnică. Dar, în ciuda tuturor presiunilor, persecuţiilor şi întemniţărilor, crezul său de apărător al dreptăţii n-a fost niciodată înfrânt. „Am încercat să fac din avocatură un sacerdoţiu – scrie el chiar în paginile acestui *Jurnal* –, o cuminţenie a pământului, o pasăre măiastră, o pasăre de foc,

un martiraj şi o ostăşie. Avocatul este omul care apără cu ştiinţa, arta şi pieptul său". Sau, mai departe: „Am încălcat legile represive apărând libertatea altora. Pentru mine, nu am nevoie de libertate, fiindcă nu sunt profet religios, propagandist politic sau scriitor amator de glorie". Şi, în alt loc: „Am vrut să dovedesc că şi românii au eroi. M-am săturat de martiri neoiobagi".

Dar şi jurnalistica – cea de a doua pasiune a sa – a fost slujită cu acelaşi neobosit entuziasm şi cu acelaşi devotament, considerată fiind, ca şi avocatura, un crez şi o misiune. Ani la rând, Petre Pandrea şi-a scris zi de zi editorialele ori articolele sale de atitudine, pentru ziarele „Adevărul", „Dimineaţa" şi alte publicaţii de stânga din sfera Sărindarului, avertizând continuu opinia publică asupra ascensiunii fascismului şi nazismului, cu influenţele lor nefaste asupra societăţii româneşti, fără a păcătui însă prin excese stângiste, ci, dimpotrivă, polemizând adeseori, când se depăşea o anumită limită, cu adepţii unor poziţii de extremă stânga, pe care el le considera inadmisibile. Un ecou târziu al acestei atitudini îl găsim chiar în paginile acestui *Jurnal de Mandarin Valah*. „N-am să scriu niciodată pentru dictatura proletariatului şi împotriva religiei (...), fiindcă religiile şi preoţii joacă un rol esenţial în viaţa oamenilor, începând din cavernă până astăzi". Nici după instaurarea aşa-zisului regim de democraţie populară, susţinut de tancurile sovietice, cu Lucreţiu Pătrăşcanu ministru al Justiţiei, Petre Pandrea nu renunţă la independenţa sa de opinie. „Am scris trei mici pamflete contra titularului Justiţiei, propriul meu cumnat, pe care l-am considerat principalul vinovat al dezmăţului judiciar care trimitea, cu forme ipocrite, în ocne şi penitenciare, pe oamenii cei mai cinstiţi şi mai străluciţi ai ţării mele", notează el într-o altă pagină din *Jurnal*. Iar într-unul din momentele de cumpănă ale vieţii sale, când îi fuseseră luate şi roba avocăţească, şi accesul la publicistică, scria cu obidă, dar şi cu speranţă, în *Jurnalul* său: „Îmi doresc un an, un singur an de jurnalistică, să fiu iarăşi pe amvonul meu şi să predic zi de zi". La scurt timp după această însemnare, Petre Pandrea – a cărui simplă

prezență în mediile publice constituia o primejdioasă amenințare pentru regimul comunist instaurat prin teroare în România – era întemnițat pentru a doua oară, cu o condamnare nedreaptă de 15 ani muncă silnică (prima oară, în perioada 1948-1952, fusese reținut pur şi simplu, fără nicio formă legală!). De data aceasta, Petre Pandrea îşi petrece în închisorile comuniste aproape şase ani (1958-1964) şi este, ca şi în primul său stagiu de puşcăriaş, un exemplu de demnitate şi rezistență psihică printre tovarăşii săi de suferință, deținuți politici ca şi el. La un moment dat, după anul 1962, când regimul penitenciar de la Aiud devine ceva mai permisibil şi îi îngăduie, în celula sa, porția zilnică de creion şi hârtie, el scrie două din cărțile sale de un uriaş interes petru istoria noastră contemporană. Intitulate „Reeducarea de la Aiud" şi „Garda de Fier", cărțile acestea au apărut şi ele în lunga serie de opere postume publicate de Editura „Vremea".

În 1964, lăsat în libertate după amnistia generală acordată tuturor deținuților politici, Petre Pandrea avea 60 de ani. Zece dintre ei şi-i irosise prin închisorile comuniste, unde îndurase cele mai grele suferințe fizice şi morale. Autoritățile vremii erau însă bucuroase că adversarul lor ireductibil atinsese vârsta pensionării şi puteau spera astfel să-l tragă pe linie moartă pe neobositul apărător al libertății de opinie, pe aprigul contestatar al parodiilor lor judiciare. Dar, deşi sănătatea îi fusese grav avariată, printre altele de o hepatită infecțioasă prost tratată (de fapt, netratată!) în închisoare, el îşi face nenumărate planuri de viitor, în principal proiecte literare la care visase o viață întreagă, precum romanul-fluviu „Patetica Valahă", gândit până în cele mai mici amănunte. Însă nu apucă să termine decât trilogia „Brâncuşi", din care nu i se tipăreşte, în scurtul răstimp de viață pe care-l mai avea de trăit, decât primul volum, şi acela bine ciopârțit de cenzură. Pentru că şi aici, într-o carte aparent academică, el îşi continuă războiul cu realitățile sociale, politice şi economice ale vremii, pledând „măsura, toleranța, umanitatea" cu nestrămutata convingere că aşa întrupează „cele mai bune aspirații ale neamului meu românesc, ale spiței mele olteneşti

şi în concordanţă cu mentalitatea Europei". Primul volum din „Patetica Valahă", dactilografiat şi predat Editurii de Stat pentru Literatură, zace o vreme în sertarele lui Alexandru Balaci, de unde îşi pierde urma. Din păcate, nici celelalte cópii nu s-au păstrat. Reprimit în Uniunea Scriitorilor, se împrieteneşte cu Nichita Stănescu, Matei Călinescu şi alţi tineri entuziaşti, cărora le oferă conacul său de la Periş (mă rog, ce mai rămăsese din el!), ca reşedinţă a unui centru tineresc de creaţie. „Mâna lungă a Securităţii", care nu putea să îngăduie un asemenea cuib şi o asemenea tutelă, le strică însă jocurile. Petre Pandrea nu va înţelege niciodată de ce generoasa lui idee, care fusese îmbrăţişată cu atâta bucurie de tinerii săi prieteni scriitori, se împotmolise în neaşteptate şi insurmontabile hăţişuri birocratice. Se săvârşeşte din viaţă pe un pat de spital, după o operaţie grea, în caniculara zi de 8 iulie 1968.

Dar, să ne oprim acum la cartea de faţă, care este de fapt doar o secţiune (1954-1956) dintr-un vast *Jurnal memorialistic*, pe care Petre Pandrea l-a ţinut, neîntrerupt (cu excepţia perioadelor de recluziune), începând din anii studiilor liceale de la Mânăstirea Dealu, şi până la stingerea sa din viaţă. „Din 1915 până în 1956 (momentul acestei consemnări *n.n.*), am urmat bunul obicei al autoanalizei şi consemnării în jurnal, rapid, fără pretenţii stilistice, fără a te privi în oglinda nemuririi", mărturiseşte el. Iar mai departe: „Aceste caiete, scrise la iuţeală şi la întâmplare, pot fi utile spre documentare asupra meandrelor epocii. Eu sunt deasupra învălmăşagului. Când vorbesc de mine, vorbesc de alţii, oglindiţi în mine. Suferinţa altora se răsfrânge imperios în mintea şi sufletul meu, inoculându-mi suferinţe cumplite. Eu nu mai sunt eu în aceste caiete intime". Acest *Jurnal* (amestec de însemnări personale la zi, rememorări ale unor etape importante din viaţa sa, comentarea acidă şi avizată a unor evenimente politice interne ori internaţionale, consemnarea unor fapte diverse cu potenţial pilduitor ori exploziv, emiterea unor precepte morale în spiritul sănătoasei tradiţii româneşti etc.),

devine pe măsura trecerii timpului tot mai consistent, iar la anii deplinei maturități, când conștiința mandarinală a autorului capătă contururi tot mai precise („noi suntem fiii soarelui de pe aceste plaiuri"), Petre Panadrea l-a intitulat în fel și chip, în diversele etape ale elaborării lui: *Jurnalul Mandarinului Valah, Memoriile Mandarinului Valah, Crugul Mandarinului Valah, Conversațiile Mandarinului Valah, Cronica Mandarinului Valah* etc. Unele din aceste titluri se vor regăsi în volumele succesive publicate de Editura „Vremea". Pentru primul din ele, publicat, așa cum spuneam, în anul 2000, Editura „Albatros" a ales titlul *Memeoriile Mandarinului Valah,* care a făcut carieră. Din păcate, din cauza unei deficiente colaborări între editură și fiica scriitorului, fragmentele de jurnal au fost alese oarecum la întâmplare, iar ordonarea lor nu s-a făcut în succesiunea firească. De asemenea, s-au strecurat numeroase greșeli, fie de lecțiune, fie tipografice. Reluând acum conținutul acestui prim și masiv volum de postume și împărțindu-l, din rațiuni de manevrabilitate, în două volume de dimensiuni mai rezonabile, s-a avut în vedere atât restabilirea fidelității textului, cât și fireasca succesiune a însemnărilor. Într-un viitor nu știm cât de îndepărtat, când monumentala operă memorialistică a lui Petre Pandrea va fi retipărită (de pildă, în *Ediția Pleiade,* anunțată de mai mulți ani de Academie), toate aceste însemnări zilnice vor trebui încorporate și ele la locul lor, în curgerea lor temporală, nestăvilită ca o lavă în clocot.

Frecventând „tot soiul de medii sociale și politice, fără «a duce vorba de colo până colo», cu discreția manierelor bunului european, dornic exclusiv de a-mi spori clientela avocațială și de a recolta tezaure pentru memorialistica vremii, de a cunoaște în amănunt culisele epocii, oamenii și geneza fenomenelor" și adunând fără odihnă „maerial, selecționat în prealabil, pentru o eventuală *Istorie contemporană,* după metoda juriștilor, care nu acceptă decât martori de *visu et de auditu*", și conștient, cel puțin în unele momente, că se bate „cu morile de vânt ale dictaturilor de dreapta, centru și

stânga", dar şi de faptul că opera sa principală va fi însăşi viaţa sa, „memorabilă prin pilda ei, fiindcă este operă realizată prin sudoare, sânge şi suferinţă", Petre Pandrea face din memorialistica sa jurnalieră o operă de o inegalabilă valoare literară şi istorică, cel puţin pentru aceste timpuri şi pentru aceste tărâmuri.

„Cronicar umil al vremurilor tulburi şi încâlcite" pe care le trăieşte, dar şi „un fel de Cruce Roşie vigilentă, gata să panseze răniţii la primul apel", Petre Pandrea se revendică în permanenţă din cinul mandarinal, „clasă aparte, unică şi dominantă prin graţie, jertfă, duh şi creaţie, peste principi, peste dictatori ai tinichigismului proletaroid valah, peste industriaşi, peste negustori". Dar apartenenţa aceasta avea şi reversul său nedorit: „Noi ne dăm la o parte cu politeţea unor fii de regi în faţa mitocanilor şi a valeţilor beţi. Nu oftăm şi nu plângem, fiindcă nu este de demnitatea noastră".

Tablourile sale de epocă şi analizele sale amănunţite, în care farsa comunistă ne apare în toată monstruozitatea ei, sunt pe cât de exacte, pe atât de cutremurătoare. „Toţi sunt înspăimântaţi de ziua de mâine, notează el în *Jurnalul* său. Toţi se aşteaptă la beleală. Politicienii de toate nuanţele au fost beliţi. Avocaţii poartă botniţă. Scriitorii supralicitează la lichelism. Artiştii sunt măscărici fără vinuri şi parfumuri, fără mătăsuri şi boiele. Muncitorii stau cu sabia lui Damocles a concedierii deasupra capului sau a «golului» birocratic de producţie pe grumazul lor". Arestările masive, scrie el, „au creat cetăţeanului român (...) o psihologie de vulpe hăituită". În aceste condiţii, vedea cum „atomizarea psihologică din spaimă" conducea la „egoismul cel mai feroce", ca şi la „generalizarea mitocăniei şi întoarcerea regalităţii râtanului" (cu consecinţe dezastruoase – observăm noi acum – până în zilele noastre).

Parcurgând paginile acestui *Jurnal*, veţi retrăi pas cu pas drama unei conştiinţe ultragiate de realităţile unei epoci de minciună şi de barbarie, de triumfalism găunos şi de abjurare a oricărei credinţe sincere în ceva, de mimare neruşinată a democraţiei şi de răsturnare a tuturor tablelor de valori

sociale şi morale. Raportându-se consecvent şi tranşant la evenimentele importante, din ţară ori din străinătate, cum ar fi *Procesul măicuţelor fecioare de la Mânăstirea Vladimireşti* („Numele meu circulă odată cu legenda mânăstirii. Nu le vine să creadă că exist în carne şi oase"), *Congresul scriitorilor* („De 12 ani, sunt nişte cazarmagii şi n-au citit şi simţit decât regulamente staliniste... Această biserică fătarnică va putea să-şi ţină deschise altarele un mileniu. Nu voi intra să cânt în cor"), *Conferinţa de pace de la Geneva* („Generalul Eisenhower, acest Ionică Antonescu american, nu şi-a pus cizmele pe masa verde... fiindcă nu l-a lăsat Anthony Eden... Încă o dată, Occidentul a arătat că habar nu are de oamenii de aici, de mentalitatea lor, de ceea ce se petrece de 38 de ani pe aceste meleaguri"), *Guvernul românesc din exil* („Marele cocor - micul Vivy Vişoianu - este un păduche, în sensul parazitismului. E deştept foc, dar e leneş... Vivy Vişoianu a rupt-o cu legionarii. E vulpoi politic: îi utilizează dar nu se aliază") etc., ori retrăindu-şi anii cumpliţi de detenţie sau povestindu-şi întâmplările mărunte ale vieţii trăite zi de zi într-un climat tot mai apăsător şi mai mutilant, Petre Pandrea realizează, în silul său inconfundabil, de o nimicitoare incisivitate şi de o mare forţă literară, pagini memorabile, multe din ele antologice. Printre acestea, portretele făcute unor contemporani ai săi, din lumea politică, avocăţească sau literară. Iată doar câteva.

Mihail Manoilescu (fost prim-ministru al României, semnatarul Diktat-ului de la Viena, coleg de detenţie la Ocnele Mari): „Se credea bărbat frumos şi avea, într-adevăr, un cap interesant. Nu putea fi un bărbat viril fiindcă avea mădulare gelatinoase, aşa cum le are Mihai D. Ralea. Rotulele de la genunchi, încheieturile de la mâini şi palmele lor parcă-s de cartilagii mucilaginoase. Nu poţi da mâna cu Ralea, nici cu Manoilescu... Mi se părea semidoct din punct de vedere filosofic şi mânuia terminologia cu greşeli care mă stupefiau, şi care fascinau pe năvleţi".

Nici profesorul Nae Ionescu, pe care-l aprecia în multe privinţe şi căruia îi era profund recunoscător pentru anii de

studii de la Mânăstirea Dealu, nu scapă mai ieftin: „Nae Ionescu a încercat să se valahizeze... Avea ceva de corcitură mongolică, aciuat, aclimatizat, eflorescent, cu armonii inedite şi culori stranii. În fizionomie, era ţigan tărărăsc. În îmbrăcăminte, avea ceva tipic de lăutar de lux. Purta, de pildă, haine negre cu pantofi galbeni. Garderoba lui era plină de culori galbene, roşii, turchin. Avea şi cruzimi mongolice. N-a participat la lichidarea fizică a lui Duca?"

Tudor Arghezi, „rubicond şi borţoşel, cu mustăcioară neagră, stufoasă, ca un vrăbioi, gospodar şi măscărici în stil", admirat şi el, ca poet şi pamfletar, se bucură de asemenea de atenţia portretistului Petre Pandrea: „În Arghezi zace, în mod permanent, infractorul de anvergură. La el, escrocul suferă tot timpul de insomnie... L-a tocat pe rege de parale, l-a făcut voievod al culturii... A pactizat cu toate partidele politice: şi cu socialiştii, şi cu liberalii lui Gh. Brătianu, şi cu democraţii lui Aristide Blank, şi cu reacţionarii partidului. Pentru legionari, a scris o baladă sinceră şi neplătită... Ică Antonescu i-a dat trei milioane de lei şi i-a comandat un pamflet... Aşa s-a născut faimosul *Baroane*, care a zguduit România".

În sfârşit, Mihai D. Ralea, „profesor minor ieşean", „mormon cu două familii", „nu înţelege nimic din teologie şi din metafizică" şi „mimează universitar cultul ştiinţei şi gustul pentru artă", dar „are psihologie, mentalitate şi maniere de valet de casă mare" şi „patronează totul, orice, numai ca să aibă auto, titlu, bani, brânză", fiind de fapt „un vierme în brânza anticamerei, în brînza tuturor anticamerelor". „A fost pseudonimul Lupeascăi, al Anei Pauker şi al lui Ioşka (Chişinevschi)", „un hedonic şi un epicureu în sensul «turmei de porci» a filosofului Epicur", „un măscărici-călău" care „a participat la uciderea lui Corneliu Zelea Codreanu, Iuliu Maniu, George Brătianu, Lucreţiu Pătrăşcanu". Ajuns, la Hotelul Ritz din Paris, lângă cada în care făcea baie Titulescu, se prosternează în faţa acestuia, spunând: „Je suis heureux de toucher la peau de votre Excellence!" Anei Pauker îi declară fără să clipească: „Ana, tu eşti cel mai mare om politic, de la Mihai Viteazul până acum!" Devenit ministru al Justiţiei,

Lucreţiu Pătrăşcanu se plânge: „Nu ştiu cum să scap de Ralea... În fiecare dimineaţă e lângă servitoare. Eu am un apartament mic. Ajută servitoarea să-mi lustruiască pantofii". În consecinţă, Licheaua nr. 1 a României - conchide Petre Pandrea - nu este (şi urmează o lungă listă) Groza, Chişinevschi, Dej, Sadoveanu, Arghezi, Roller, P. Constantinescu-Iaşi, Parhon, Zaharia Stancu, Tudor Vianu etc., „Licheaua nr. 1 este Mihai D. Ralea".

Dar pentru că nu vrea să vadă doar bezna şi urâciunea din jurul său, Petre Pandrea este atras la tot pasul de imagini şi duioşii sfâşietoare, fie că este vorba de mişcările anotimpurilor, fie de vremea copilăriei, fie de anii petrecuţi la Liceul de cadeţi de la Mânăstirea Dealu, fie de perioada studiilor universitare de la Bucureşti, Berlin etc. Alteori, lirismul său izbucneşte artezian, ca în cazul lungilor referiri la măicuţele de la Vladimireşti ori ca în acest portret al ostaşului anonim român de pe Frontul de Est care, „după ce-şi lăsa rania la picioarele femeii (rusoaice n.n.) şi în braţele copiilor mângâiaţi pe creştet, se ducea să taie lemne, să aducă o garniţă cu apă, trecea pe la companie să-şi ia pâinea zilnică pe care o înmâna femeii. Pe urmă, se chitea îmbrăcat lângă soba duduind şi adormea îndată. Se scula în răsăritul soarelui, ca acasă, la ultimul cântat al cocoşului. Lua garniţa în mână, se spăla sumar pe ochi şi faţă, aducând-o plină-ochi femeii şi copiilor. Pe urmă, iar se ducea la companie, unde-şi bea ceaiul, asculta teoria şi de comandanţi. Când se rupeau rândurile, mânca la cazan şi îşi umplea gamela, pentru a o duce copiilor. Nu avea şi el copii şi femeie acasă? (...) Spre seară, mai aduna un vreasc, mai tăia un lemn, şi pleca să aducă o nouă gamelă de mâncare de la cazan şi un sfert de pâine, cât era raţia şi cât îi dădeau nemţii. Un valah nu vine niciodată acasă cu mâna goală(...). Când luna apare pe cer şi stelele se rotesc în vârtej universal, când vântul bate sau ploaia picură, copiii se culcă la sânul maicii lor. Femeia nu poate închide ochii şi nici gospodarul. Rusoaica se furişa la cuhnie, pe pătura soldatului valah, după ce sărutase şi adormise copiii. Acolo, jos, pe lut, deasupra păturii, se înţelegeau fără cuvinte, un ostaş cu

gazda lui(...). Când pleca ostaşul departe pe front sau în înfrângere, femeia îşi ştergea o lacrimă, copiii îşi luau rămas-bun zgomotos şi bătrânii plângeau".

Oglindă magică, vastă şi tulburătoare a vremii sale, în care realităţile crude ale României strivite de comunismul de tip moscovit sunt surprinse în toată amploarea şi grozăvia lor, memorialul lui Petre Pandrea, conceput sub formă de jurnal, este când un bestiar sumbru şi dezolant, în care pamfletarul lucid, virulent şi nimicitor îşi ia revanşa în faţa monstruozităţilor de tot felul ale timpului său, când o suită de senzaţii, de chipuri şi de întâmplări luminoase, cu semnificaţii omeneşti profunde, în contrast izbitor cu imperativele aşa-zisei morale proletare, care încerca să facă din întreaga societate românească o turmă indolentă, resemnată şi docilă. Prin valoarea sa documentară şi mai ales literară, acest *Jurnal memorialistic* (în întregul său) se constituie, fără măcar ca Petre Pandrea să-şi fi dat seama, în acea uluitoare *Patetică Valahă* pe care el o visase revărsată în fluviul unui roman.

Ştefan Dimitriu

NOTĂ BIOBIBLIOGRAFICĂ

Dr. Petre PANDREA

Nume şi prenume:	*Petre I. Marcu* (rămas legal în buletin)
Pseudonime literare:	*Petre Marcu-Balş, Petre Diacu* („Viaţa Românească"), *Petre Albotă, Gajus* („Adevărul", „Dimineaţa", „Dreptatea"), *Petre Dragu, Petre I., A.* (*Albotă*) în „Gândirea" – în eseul de debut *Dezaxare şi construcţie, Dr. P.*
	Petre Pandrea – din 9 octombrie 1932 („Dreptatea") până la 8 iulie 1968 (data decesului)
Data naşterii:	26 iunie 1904
Locul naşterii:	*Balş*, fostul judeţ Romanaţi, *Oltenia, România*
Părinţii:	tatăl: *Ion Marcu*, ţăran gospodar înstărit mama: *Ana Albotă*; casnică

STUDII

1911–1915: Clasele primare în Balş (la absolvirea lor este premiant I „cu cunună")

1915–1922: Liceul militar de cadeţi „Nicolae Filipescu" din Valea Voievozilor „Mânăstirea Dealu", Târgovişte, clasa profesor Nae Ionescu

1922–1923: „Colegiul Naţional Carol I", Craiova, clasa VIII şi bacalaureatul (obţinut cu menţiunea «Magna cum laudae»)

1923–1926: Studii de drept la Bucureşti, Facultatea juridică, licenţă şi doctorat (secretariat de avocat, în aceeaşi perioadă, la profesorul Anibal Teodorescu)

1926–1932: Studii de doctorat şi specializare juridico-filosofică în Germania (Berlin, Heidelberg, München), Franţa (Paris), Italia (Roma), Austria (Viena), Cehoslovacia (Praga), Ungaria (Budapesta)

1926: Licenţiat în Drept cu menţiunea «Magna cum laudae»

1926–1932: Studii de doctorat şi specializare juridico-filosofică (studiul *Enciclopediei Dreptului şi a Filozofiei, Metafizicii şi Sociologiei*) în Germania (Berlin, Heidelberg, München), Franţa (Paris), Italia(Roma), Austria (Viena), Cehoslovacia (Praga), Ungaria (Budapesta)

TEZA DE DOCTORAT ÎN DREPT

1928: *Izvoarele lui Simeon Bărnuţiu* (teză publicată în „Revista de Drept public")

BURSE DE STUDII

1915-1922: Bursier la Liceul militar de cadeţi „Nicolae Filipescu" (cu obligativitatea de a ieşi din casă cu mănuşi, centiron, egretă şi dungă la pantalon)

1919-1923: Şcoală tolstoiană, în vacanţa de vară, ca meditator gratuit pentru copii orfani, dar plătit pentru copiii de chiaburi rurali

1923-1926: Bursier la cămin şi cantină; leafă de secretar la Anibal Teodorescu; premii pentru lucrări de seminar la Facultatea juridică

1926-1933: „Bursa G.G. Mironescu" la Berlin, Heidelberg, München, Paris, Roma

FUNCŢII

1932-1948: *JURNALIST ŞI AVOCAT PENALIST*

1932-1937: ***ACTIVITATE DE JURNALIST*** şi ***REDACTOR-ARTICLIER*** (până când presa democrată a fost sugrumată de dictatură în decembrie 1937) la „Adevărul", „Dreptatea", „Cuvântul liber" „Adevărul literar şi artistic", „Viitorul social" (conduce în calitate de „redactor răspunzător"), „Stânga" (unul dintre întemeietori), „Dimineaţa", etc., etc., etc.

AVOCAT PLEDANT

Apără oameni cu vederi de stânga, minoritari, persecutaţi de orice natură, atât în ţară cât şi străinătate

1938: pledoarie în limba germană, ca avocat, în faţa Curţii de Apel din Viena; avocat consultant la Barcelona, Atena, Rotterdam, Philadelphia, New York, etc.

1932-1948: apără gratuit pe năpăstuiţii cauzelor politice, ideologice şi sociale (membrii PNŢ, PCR, evrei) la instanţele de la Bucureşti, Craiova, Caracal, Râmnicu Vâlcea, Cărbuneşti, Balş, Slatina, Piteşti, Turnu Măgurele, Roşiorii de Vede, Drăgăneşti-Vlaşca, Ploieşti, Constanţa, Brăila, Călmăţui, Tecuci, Focşani, Buhuşi, Bacău, Iaşi, Botoşani, Fălticeni, Suceava, Cluj, Oradea, Cernăuţi, Timişoara etc., etc.

1933-1944: apără pe israeliţi şi pe membrii PCR

1947-1948: apără pe membrii PNŢ (celebrul, la acel timp, „proces Ghiţă POP")

AVOCAT PLEDANT DEFINITIV ÎN BAROUL CAPITALEI (1953-1958)

- *11 mai 1953*: repus în drepturi (prin Decizia de reintegrare în Colectivul V al Capitalei), îşi deschide biroul de avocat pledant
- *12 ianuarie 1955*: suspendat din baroul avocaţilor
- *9 martie 1955*: exclus din Baroul avocaţilor

- *12 martie 1955*: suspendat, provizoriu, din Baroul avocaților prin Adresa nr. 147 a Prezidiului Consiliului al colegiilor de avocați din RPR
- a fost mereu repus în drepturile sale (*spasmodic şi periodic*)
- a fost prezent, cerut şi ales, insistent, în marile şi grelele procese ideologice ale României din perioada anilor 1953-1957
- apără condamnați politici sau condamnați pe motive religioase: baptişti, adventişti, iehovişti, pravoslavnici rămaşi la stilul vechi, ordinele călugăreşti persecutate (mânăstiri şi biserici stiliste şi vladimiriste) etc.
- au rămas celebre în epocă pledoariile sale strălucite, curajoase şi ingenioase în procesele Mânăstirilor Sihastru, Vladimireşti sau Copăceni-Vidra. Ca urmare a acestora, se produce, în mod dramatic, deznodământul carierei sale de avocat. În anul 1958, la 23 octombrie, este arestat a doua oară de comunişti
- a fost arestat în total de cinci ori pentru pledoarii cu suspiciuni de „comploturi statale" , „excese în apărare"şi „texte scrise nedifuzate"...
- a fost suspendat din Barou şi din Uniunea Scriitorilor
- a fost repus în drepturi după eliberarea survenită la 19 aprilie 1964

DOCTORAT

1935: *Filozofia juridică a lui Simeon Bărnuțiu* (teză doctorat român), Editura Fundații, Bucureşti

COLABORĂRI LA REVISTE

1922: „Flacăra"

1923-1928: „Gândirea", „Năzuința"

1923: „Gândirea" (eseul de debut *Dezaxare şi construcţie*)

1928: „Gândirea" (*Manifestul Crinului Alb*: Petre Marcu-Balş, Sorin Pavel, Ion Nistor, nr. 8-9, august-septembrie)

1929: „Utopia"

1923-1966: „Viaţa Românească" (Iaşi)

1928: „Revista de drept public"

1928-1930: „Societatea de Mâine" (Cluj)

1931: „Viitorul Social"

1931-1937: „Adevărul Literar"

1932-1937: „Dreptatea"

1932-1938: „Stânga" (19 numere - unul dintre întemeietorii revistei)

1934-1937: „ Cuvântul Liber" (Seria II)

1938-1944: „Repertoriul Penal"

1942-1946: „Meridian" (Craiova)

1942-1944: „Revista Română de Criminologie"

1943: „Timocul"

1946: „Contemporanul"

1965-1968: „Oltul", „Luceafărul", Contemporanul", „Viaţa Militară", „Justiţia nouă", „România Liberă" (publică sporadic)

COLABORĂRI LA ZIARE

1932-1937: „Dreptatea"

1933-1937: „Adevărul", „Dimineaţa"

1945: „Scânteia" (interviu)

1947: „Fapta" (interviu), „Momentul"

1948: „Jurnalul de Dimineață"

BROȘURI

1938: *Legea germană a devizelor* (Extras din „Repertoriul Penal")

1939: *Penalizarea analogică* (Extras din „Repertoriul Penal")

1939: *Exner și Biologia criminală* (Extras din „Repertoriul Penal")

1942: *Notă criminologică despre cinci regularități în materia sinuciderilor* (Extras publică sporadic articole în din „Revista Română de Criminologie". Directori: V.V. Stanciu și Prof. Dr. C.I. Parhon)

Metodologia penală română și *Controversa Tanoviceanu-Dongoroz* (Extras din „Revista Română de Criminologie". Directori: V.V. Stanciu și Prof. Dr. C.I. Parhon)

1943: *Doctrina modernă a pedepsei* (Extras din „Pandectele Române")

CONDAMNĂRI POLITICE
1948-1952

- Deținut politic sub comuniști la penitenciarele de la Aiud, Ocnele Mari (Turnul Alb), Uranus, Jilava, Malmaison, Pitești
- *Reținut* la 14 aprilie 1948 de către organele SSI – *fără a fi cercetat* – a fot internat în Penitenciarele Aiud și Ocnele Mari; s-a încercat *plasarea* sa în cadrul „grupului Pătrășcanu"
- În cursul anului 1951, ca urmare a unui control de rutină efectuat în toate penitenciarele, „PANDREA PETRE a fost găsit la Ocnele Mari cu situația neclară și a fost adus la DGSS pentru cercetări". Este eliberat la data de 19 noiem-

brie 1952, în baza referatului Ministerului Securității Statului din 1 noiembrie 1952

- Neanchetat, nejudecat, *a fost reținut* 4 ani, 7 luni și 5 zile (15 aprilie 1948 - 19 noiembrie 1952)
- Penitenciare: *Malmaison* (15-19 aprilie 1948), *Văcărești* (19 aprilie - 2 iulie 1948), *Craiova* (12 iulie - 4 august 1948, transportat cu *duba morții*, fără hrană, fără apă, pe o căldură toridă), *Aiud*: deținut politic lagăr Nr. 474 (4 august - 18 decembrie 1948), *Ocnele Mari:* deținut politic K 565 (19 decembrie 1948 - 2 noiembrie 1952), *Malmaison* (3 noiembrie - 19 noiembrie 1952)

1958-1964

- Arestat: ***23 octombrie 1958***; găsit vinovat de „săvârșirea infracțiunii de uneltire contra ordinii sociale", „activitate de agitație contrarevoluționară" și „defăimarea organelor de stat și persoanelor care desfășoară activități cu caracter obștesc în țara noastră"
- Deținut politic la Penitenciarele Aiud, Ocnele Mari, Uranus, Jilava, Malmaison, Pitești
- ***15 iunie 1959***: condamnat la 15 ani muncă silnică, Sentința Nr. 126, Tribunalul Militar al Regiunii a II-a Militară
- ***19 aprilie 1964***: eliberat (amnistiat conform Decretului Nr. 176/1964)
- ***8 iulie 1968***: se stinge din viață în București, pe un pat de spital, ca urmare a cumplitelor privațiuni și suferințe îndurate în detenție

DEBUT ABSOLUT

- *1923*: *Literatura care ne lipsește* („Gândirea", semnat *A*)

DEBUT EDITORIAL

- ***1930***: *Die Verwaltungreform in Rumänien* (semnat *Peter MARCU*)
- ***1930***: *Dezaxare şi construcţie* („Gândirea", *ianuarie-martie*, semnat *A*)

OPERA TIPĂRITĂ

1. ***Izvoarele lui Simeon Bărnuţiu*** (Teza de doctorat publicată în „Revista de drept public"), Bucureşti, **1928**
2. ***Beiträge zu Montesquieus deutschen Rechtsquellen*** (Eine Untersuhung der hinterlassenen Manuskripte), Editura Cultura Românească, Bucureşti, **1932**
3. ***Germania hitleristă***, Editura Adevărul, Bucureşti, **1933**
4. ***Psihanaliza judiciară***, Editura Cultura Românească, H. Steinberg, Bucureşti, **1934**
5. ***Filozofia politico-juridică a lui Simion Bărnuţiu***, Editura Fundaţiilor Regale, Bucureşti, **1935**
6. ***Procedura penală***, Editura Spor, Bucureşti, **1938**
7. ***Metodologia penală română*** sau ***Controversa Tanovicianu-Dongoroz*** (extras din „Revista română de Criminologie" Nr. 2 – 1942), Bucureşti, **1943**
8. ***Doctrina modernă a pedepsei*** (extras din „Pandectele române") şi ***Aur şi sabotaj***, Bucureşti, **1943**
9. ***Criminologia dialectică***, Editura Fundaţiilor Regale, Bucureşti, **1945**
10. ***Portrete şi Controverse***, seria I-a, Editura Bucur Ciobanul, colecţia „Meridian", Bucureşti, **1945**
11. ***Pomul vieţii, Jurnal intim 1944***, Editura Bucur Ciobanul, colecţia „Meridian", Bucureşti, **1945**

12. *Portrete şi Controverse,* seria a II-a, Editura Fundaţia pentru Literatură şi Artă, Regele Carol II, Bucureşti, **1946**

13. *Helvetizarea României* (*Jurnal intim, Pomul vieţii 1947*), aflat sub tipar la Editura Bucur Ciobanul, Bucureşti, manuscris confiscat de Iosif Chişinevschi în anul 1947, (recuperat de la Serviciul Român de Informaţii în anul 1998 şi publicat, postum, la Editura Vremea, **2001**)

14. *Brâncuşi, amintiri şi exegeze,* Editura Meridiane, **1967**

TRADUCERI

1. Aurel C. Popovici: *Stat şi Naţiune. Statele Unite ale Austriei-Mari* (prefaţă şi traducere din limba germană de Petre Pandrea), Editura Fundaţia pentru Literatură şi Artă, Regele Carol II, **1938** (*reeditare* Editura Albatros, **1997**)

2. Dimitrie Cantemir: *Descrierea Moldovei* (traducere din limbile latină şi germană de Petre Pandrea); Prefaţă de Acad. C.I. Gulian; Editura E.S.P.L.A., **1955**

POSTUME

1. *Eseuri,* Editura Minerva, **1971**

2. *Brâncuşi, amintiri şi exegeze,* Editura Meridiane, **1976** (*reeditare*)

3. *Atitudini şi controverse,* Editura Minerva, **1981**

4. *Memoriile Mandarinului Valah,* Editura Albatros, Bucureşti, **2000**; Notă asupra ediţiei: Editura Albatros

5. *Brâncuşi, Amintiri şi Exegeze,* Editura Fundaţiei Constantin Brâncuşi, Târgu-Jiu, 2000; Ediţie îngrijită şi cuvânt înainte de Nicolae Diaconu

6. *Reeducarea de la Aiud,* (*Jurnal penitenciar: 1961-1964*), Editura Vremea, Bucureşti, 2000; Cuvânt înainte de

Barbu Brezianu; Ediție îngrijită și notă asupra ediției de Nadia Marcu-Pandrea

7. ***Garda de Fier, Jurnal de filosofie politică*** (***Memorii penitenciare***), Editura Vremea, București, 2001; Cuvânt înainte: Editura Vremea; Ediție îngrijită de Nadia Marcu-Pandrea

8. ***Helvetizarea României*** (***Jurnal intim, Pomul vieții 1947***), Editura Vremea, București, 2001; Prefață de Acad. Prof. Florin Constantiniu; Ediție îngrijită de Nadia Marcu-Pandrea

9. ***Crugul Mandarinului*** (***Jurnal intim: 1952-1958***), Editura Vremea, București, 2002; Prefață de Ștefan Dimitriu; Ediție îngrijită de Nadia Marcu-Pandrea

10. ***Călugărul Alb***, Editura Vremea, București, 2003; Cuvânt înainte de Victoria Dragu-Dimitriu; Ediție îngrijită de Nadia Marcu-Pandrea

11. ***Turnul de Ivoriu, Memorii***, Editura Vremea XXI, București, 2004; Prefață de Ștefan Dimitriu; Ediție îngrijită și postfață de Nadia Marcu-Pandrea

12. ***Soarele Melancoliei, Memorii***, Editura Vremea XXI, București, 2005; Prefață de Ștefan Dimitriu; Ediție îngrijită de Nadia Marcu-Pandrea

13. ***Noaptea Valahiei, Jurnal intim: 1952-1968***, Editura Vremea, București, 2006; Prefață de Ștefan Dimitriu; Ediție îngrijită de Nadia Marcu-Pandrea

14. ***Brâncuși, Amintiri și Exegeze: Estetica lui Brâncuși***, volumul I, Editura Vremea, București 2009; Prefață de Ștefan Dimitriu; Ediție revăzută și adăugită de Nadia Marcu-Pandrea

15. ***Brâncuși, Pravila de la Craiova: Etica lui Brâncuși***, volumul II, Editura Vremea, București, 2010; Prefață de

Ştefan Dimitriu; Ediție revăzută şi adăugită de Nadia Marcu-Pandrea

16. ***Brâncuşi, Amicii şi Inamicii: Sociologia lui Brâncuşi,*** volumul III, Editura Vremea, Bucureşti, **2010**; Prefață de Ştefan Dimitriu; Ediție revăzută şi adăugită de Nadia Marcu-Pandrea

17. ***Memoriile Mandarinului Valah - Jurnal: 1954-1956,*** Editura Vremea, Bucureşti, **2011;** Prefață de Ştefan Dimitriu; Ediție revăzută şi adnotată de Nadia Marcu-Pandrea

TRADUCERI DIN OPERA ORIGINALĂ ÎN ALTE LIMBI

1. ***Germania hitleristă,*** Editura Adevărul, Bucureşti, **1933** (tradusă în limba maghiară de cercul revistei Utunk)

EDIȚII CRITICE

1. ***Eseuri*** **(*Portrete şi controverse, Germania hitleristă, Pomul vieții*)**, Editura Minerva, Bucureşti, **1971**; Antologie de Gh. Stroia, Prefață de George Ivaşcu

2. ***Atitudini şi controverse*** (culegere de articole şi eseuri publicate între anii 1923-1945), Editura Minerva, Bucureşti, **1982**; Ediție îngrijită, cuvânt înainte, notă asupra ediției şi note de Gh. Epure

REFERINȚE CRITICE SELECTIVE

- D. Panaitescu-Perpessicius **(1928)**
- Nae Ionescu: *Noua generație*, „Cuvântul" **(1928)**
- Episcop Gr. Comşa: *Un suflet pierdut*, „Universul" **(1931)**
- Traian Herseni: *În apărarea lui Cezar Petrescu* (replică la eseul Sociologie cu regele Dromichet), „Azi" **(1931-1932)**

- Nichifor Crainic: *Noul Iorga, Cameleonul,* etc., în „Calendarul" (**1931-1934**)
- Ion Vinea: „Facla" (**1932-1933**)
- G. Călinescu comentează *Germania hitleristă*: „Adevărul Literar şi Artistic" (**1933**)
- Nae Ionescu: *Hai, tată să-ţi arăt moşia,* 4 editoriale, „Cuvântul" (**1933**)
- Pamfil Şeicaru: *Am pierdut pe Pandrea,* discurs ţinut la *Opler,* în onoarea lui Cezar Petrescu, „Gândirea" (**1934**)
- Mihail Sebastian: *Cum am devenit huligan* (**1935**)
- Alex. Gh. Ionescu: *Metodologia penală,* „Repertoriul penal" (**1938-1939**)
- G. Călinescu: „Istoria Literaturii române" (**1941**)
- Tiberiu Iliescu: *Mandarinul,* revista „Meridian" (**1945**)
- M. Ralea: „Viaţa Românească" (**1946**)
- Ion Biberi: *Lumea de mâine* (interviuri, **1946**)
- M. Sevastos: *Amintiri de la Viaţa Românească* (**1967**)
- Ionel Teodoreanu: *Masa umbrelor*
- N. Iorga, recenzii în „Revista Sud-Est europeană" la *Filozofia politico-juridică a lui Simeon Bărnuţiu şi Montesquieu (Beiträge zur Montesquieu's deutschen Rechtsquellen)*
- Prof. Dr. Salvator Cupcea, despre *Criminologia dialectică* (Cluj)
- Procuror-şef Maxim Pop despre *Psihanaliza judiciară*

APARTENENȚA LA ORGANIZAȚII POLITICE ȘI PROFESIONALE

- Membru al Baroului Capitalei
- Membru al Societății Scriitorilor Români, şi, ulterior, al Uniunii Scriitorilor din România
- Epurat în anul 1948 (ca urmare a arestării din 15 aprilie 1948)
- Repus în drepturi în anul 1964 (după eliberarea din cea de-a doua detenție)
- Nu a fost înscris în niciun partid politic sau sindicat
- Nu a participat şi nu a fundat vreo organizație (Declarație dară de Dr. Petre Pandrea în anul 1948, în cea de-a 85-a zi de arest)

DIVERSE

- ataşat al Legației Române la Berlin (*1928- 1932*)
- cunoaşte la Paris pe sculptorul român Constantin Brâncuşi (*1928*)
- cunoaşte în Germania pe liderul comunist Lucrețiu Pătrăşcanu (*1930*)
- se căsătoreşte cu Elisa Pătrăşcanu (*1932*)
- refuză acreditările ca Ambasador (ministru plenipotențiar) la Bruxelles, apoi la Paris, datorită gravelor divergențe avute cu Guvernul României (*1946*)

Nadia Marcu-Pandrea

JURNAL INTIM STRICT SECRET
1954-1956

STRICT SECRET

EXECUȚIA DIN PRIMĂVARA ANULUI 1954 A LUI LUCREȚIU PĂTRĂȘCANU[1]

Bucureşti,
Aprilie 1954

Numai pentru Nadia şi Andrei, când vor împlini 25 de ani...

Tata

---

[1] A se vedea în ADDENDA. (*n.n.*)

20 aprilie 1954

Prietenul nostru comun Alexandru Sahia ne-a citit, în primăvara anului 1935, o firav-patetică nuvelă intitulată *Execuția din primăvară.*

N-aş fi crezut, acum două decenii, că cei doi prieteni – Alecu şi Lucreţiu – vor fi morţi şi eu voi scrie – cronicar cu barbă cărunţă – despre *Execuția din primăvara anului 1954 a lui Lucreţiu Pătrăşcanu* de către Partidul Comunist, sub avalanşa celor mai sordide calomnii asupra activităţii acestor primăveri ale tinereţii noastre.

Eram trei intelectuali de vârste diferite: 35, 30 şi 25 de ani.

Lucreţiu absolvise Dreptul şi Economia Politică, trei ani, la Lipsca.

Eu „pierdusem" cinci ani cu Dreptul, Metafizica şi Sociologia la Berlin, Paris, Heidelberg, München şi, ulterior, la Roma.

Alexandru Sahia făcuse liceul militar, ca şi mine, trecuse printr-o teribilă criză religioasă, intrase călugăr la Cernica şi ieşise, în căutarea altui ideal, ceva mai terestru. El era un înger mult scârbit de vulgaritatea mânăstirilor, îşi ura lutul, şi ancorase în materialism istoric prin ambivalenţă sentimentală.

Toţi trecuserăm prin religie.

În adolescenţă, înainte de a începe leninismul, Lucreţiu, şcolar silitor, stătea în grădina de la Bacău cu varga şi creionaşul în mână, explicând elevilor imaginari probleme complicate de geometrie. Pe urmă, se înfundase în adoraţia icoanelor şi în mersul la biserică. A schimbat icoanele cu icoana proletariatului, şi biserica ortodoxă, cu sindicatul. Se vindecase de religie şi era pe linie: „Religia este opiumul pentru popor".

Alexandru Sahia devenise iconoclast şi denigrator de popi şi călugări.

Experienţa mea religioasă fusese lentă ca infiltraţie, agonică şi în final pustiitoare, alcătuitoare de melancolii nesfârşite. Penetraţia se făcuse cu ajutorul tatălui meu, sincer şi adânc religios, fără ostentaţie publică, fără participaţiuni ecleziastice. Accepta biserica, dar n-o frecventa, fiindcă nu avea timp.

Trimitea copiii şi muierea agnostică – în materie religioasă –, o tătarcă încăpăţânată şi maternă, care fugea de religie, ca de orice metafizică rudimentară sau complicat lirism. Singurul lirism acceptabil era cel familial (feciori, nurori, nepoţi, strănepoţi, avere, cariere).

Penetraţia până la 11 ani s-a continuat alţi şapte ani în jurul unei mânăstiri unde se păstra căpăţâna voievodului Mihai Viteazul. Între 18 şi 21 de ani, a fost indiferentism sau chiar ostilitate intermitentă. Pe urmă, a urmat infiltraţia prin YMCA[1] bucureşteană.

La CVJM[2] a început drama, care a durat doi ani, zi de zi, cu studiu, lirism, incertitudini, lacrimi, agonie groaznică.

Criza religioasă avortată s-a transformat în milă pentru oropsiţii sorţii între anii 1931-1932.

Aşa ne-am întâlnit la Bucureşti.

Un avocat leninist ateu, hotărât, pe o linie politică radicală 100%, gata de revoluţie până la sânge, cu fond delicat şi ferm[3].

Un avocat, mai mult jurnalist, şi cu nume de luceafăr brusc răsărit pe firmamentul scriitorilor români, plin de aleanuri şi îndoieli, dornic de fapte bune, melancolic şi tandru[4].

Un student în Litere şi Drept, întârziat în experienţe monahale, efervescent, năuc, bun şi blând[5].

Atât Alecu, cât şi Lucreţiu confecţionau schiţe şi nuvele. Se înţelegeau de minune pe acest gen literar de respiraţie scurtă. Eu nu puteam confecţiona decât „cicluri", fresce vaste (toate neterminate), romane-fluvii, eseuri, cu toată înţelepciunea lumii, atacuri frontale pe problemele fundamentale ale

---

[1] *Young Men's Christian Association*, (*YMCA*), fundaţie social-religioasă, înfiinţată la Londra, în anul 1844. În România, YMCA apare în anul 1919, în Bucureşti, sub numele de *Asociaţia Creştină a Tinerilor* (ACT). (*n.n.*)

[2] *Christliche Verein Junger Menschen*, (*CVJM*), echivalentul german al YMCA. (*n.n.*)

[3] Lucreţiu Pătrăşcanu (*n.n.*)

[4] Petre Pandrea. (*n.n.*)

[5] Alexandru Sahia. (*n.n.*)

omului şi ale civilizaţiilor antice, medievale şi moderne. Reuşeam, de fapt, mai bine în „articol de gazetă" şi în pledoaria de 15 minute, după pilda văzută şi auzită la Paris, a lui Henri Robert, articol sau pledoarie scurtă, nervoasă, pamfletară sau ditirambică.

Execuţia din primăvară a lui Sahia, *Greva poloneză* din 1933 a lui Lucreţiu şi trei poziţii divergente şi amicale.

Problema sacralităţii politice

Un singur lucru mă tulbură în comunicatul Tribunalului Suprem al RPR: asocierea strânsă între Lucreţiu şi Belu Silber.

Noi toţi fugeam de Belu Silber ca de un ciumat: era cunoscut ca agent de Siguranţă. Azi se numeşte aşa ceva „musăr", „codoş", „trompetist", „spion", „teoharist" – o gamă infinită terminologică.

În lumea muncitorească, termenul de „agent" era ştampilă *summa cum infamia*.

Agentul era o „ceandala", o „cinghinea" ţigănească, o lepădătură morală, un estropiat cu care nu puteai avea contact de niciun fel, nici măcar legături de „bună-ziua".

Belu Silber se găsea în această situaţie morală din 1932 până în 1944, din cauza unui proces de spionaj în care fusese implicat cu Victor Aradi şi avocatul Petre Zissu. Nu l-am cunoscut pe Aradi, un soi de apostol, care cutreiera Munţii Apuseni şi regiunile industriale, cu scopuri de propagandă socialistă şi de informaţie statistică planificată. L-am cunoscut în două-trei rânduri pe Petre Zissu, avocat cu o vagă clientelă, şi cu o locuinţă, lângă tribunal, de o murdărie înspăimântătoare... El ieşea dintr-o cocină, cu guler tare, alb, cu cămaşă murdară, cu haine călcate, ras, pudrat şi parfumat. A murit pe Nistru, pe când încerca să treacă frontiera, împuşcat de grănicerii români sau, poate, chiar de grănicerii sovietici.

Belu Silber a ieşit imun din acel proces, cum a ieşit cu viaţă şi din procesul lui Lucreţiu Pătrăşcanu. El s-a apărat atunci spunând că a corupt judecătorii cu două milioane de

lei vărsați de un unchi bogat. Care unchi? Lumea spunea că unchiul din America se numește Vintilă Ionescu, director al secției sociale din Siguranța Generală. Cum a scăpat, acum?

Mister, enigme, tenebre, vorbe din romanele-foileton.

Este Belu Silber un Asew[1] al Valahiei? L-a dus de nas pe Lucrețiu din 1932 până în 1948? Am vorbit o singură dată, cu Belu Silber, pe îndelete și amical, la două halbe de bere, la sosirea mea din Germania. Pe urmă, Sahia mi-a spus că este agent. Nu i-am mai răspuns la salut. Era o chestiune sacrală. Era ștampilat ca ceandala. L-am mai văzut ultima oară la locuința particulară a cumnatului meu Lucrețiu, cu o lună înainte de căderea din guvern, fiindcă el ceruse împăcarea. Nu s-a făcut împăcarea, fiindcă i-am cerut și eu scuze *scrise,* pentru a rămâne, ca document, în arhiva copiilor mei. La plecare, a intrat Belu Silber, care așteptase în camera de dormit. Nu i-am dat mâna. L-am tras de ureche, tare, cu o glumă paradoxală, pentru a nu-mi murdări palmele, și pentru a nu pălmui un om într-o casă unde eram oaspete.

A fost Belu Silber geniul nefast al unui om bun?

Enigme, tenebre, mister...

Regula socială a unui socialist și a unui revoluționar este refuzul relațiilor cu agenții. Poți cădea victimă. Dar nu ai voie să ai relații de prietenie cu ei. Între mâță și șoarece – eternă ostilitate. Între viperă și om – pericol pentru om. Dar fachirii îmblânzesc cobrele? A încercat Lucrețiu să îmblânzească cobra și să-i extragă veninul din gușă pentru a-l face medicamentul scopurilor sale specifice?

A crezut inocent pe Silber?

Iată întrebări nedezlegate.

N-a utilizat Lenin pe Malinovski, șeful fracțiunii parlamentare muncitorești în Dumă, agent precis al Ohranei? L-a utilizat din depărtare, din Galiția. Nu-l ținea în stricta sa intimitate.

---

[1] Evno Fișelevici Azev (1869-1918), revoluționar socialist rus și spion al OKHRANA (Poliția Secretă Imperială). (*n.n.*)

N-a trecut Lenin din Elveția, prin Germania, în vagon plumbuit, pus la dispoziție de Ludendorff, în plin război, între Germania și Rusia? Ce obligații și-a luat Lenin față de Ludendorff? Niciuna. A tratat pactul „vagonul plumbuit" șeful socialiștilor elvețieni. Au parafat un act. Lenin se ducea să „descompună" Rusia țaristă. Ludendorff accepta. Era un schimb de bune servicii, pe principiul juridic *do ut des*. Lenin a fost acuzat de trădare și spionaj în folosul nemților.

A vrut Lucrețiu să pastișeze pe Lenin, luând contact cu Ion Antonescu în iulie 1944?

Quod licet Iovi, non licet bovi.

Pentru a pregăti 23 August 1944 și a participa la această lovitură de stat, Lucrețiu Pătrășcanu a luat contact în mod strict conspirativ cu Regele Mihai. Plăcile imprimate pentru Radio au fost confecționate de Belu Silber, împreună cu Herand Torosian, sub supravegherea și directivele lui Lucrețiu Pătrășcanu. Dacă a luat contact cu Regele Mihai la castelul Pelișor în Sinaia, nu putea lua contact și cu mareșalul Ion Antonescu? Firește că da. Plutim în plină dramă politică, de fapt, în interpretarea dramei politice! Actul de la 23 August n-a fost o lovitură de stat, ci un aranjament, cu caracter palatin, o lovitură palatină, îndreptată contra nemților cotropitori, la care își dăduse asentimentul plin, atât primul-ministru Mihai A. Antonescu, cât și Ion Antonescu, care și l-a retras, în ultimul moment.

Din punctul de vedere al comunistului intransigent, comunistul român trebuie să trăiască asemeni fiarei hăituite care nu iese din bârlog sau zace, muced, în pușcărie. Trebuie chiar să te lași condamnat. Până în 1933, a fost epoca romantică a insultării judecătorului la curțile marțiale, trebuia să transformi boxa acuzatului în parchetul procurorului. Din acuzat, devii acuzator.

Pe urmă, s-au domolit. A venit epoca antifascismului, odată cu instalarea lui Adolf Hitler la putere, în Germania. Leii fioroși au devenit miei candizi.

Înainte, comuniștii ermiți stăteau în grote. Acum, înaintau în saloane, pe parchetele lucioase. Mulți și-au spart capul.

Alții s-au scârbit. Alții, furioşi pe ceilalți, stăteau cu cuțitele în mână, gata să se taie.

În acea epocă, am picat de la Berlin, în febră romantică.

I-am fotografiat de îndată, cu luciditatea şi puritatea instinctelor mele olteneşti. Am văzut murdăria pudrată a avocatului Petre Zissu, murdăria fizică şi morală a lui Sami Margulius, beţivăniile agramate şi ulcerate de invidie ale avocatului Petrică Grozdea Oboreanul, impotența prematură a intelectualului pur Mihail Ciobanu, vândut şi sărbătorit, cu zgomotoasă publicitate, de ziaristul şperțar Pamfil Şeicaru, foşăitul reptilin al lui Herbert Silber Silber.

S-a văzut după 23 August 1944: din 1.000 de comunişti, cinci sute erau trecuți ca agenți plătiți, cu sume derizorii, pe statele Siguranței Generale. Aceşti oameni doreau numai să-şi scape pielea şi, pe cât posibil, să primească un blid de linte.

Figura candidă a lui Alexandru Sahia, redactor – corector – secretar al săptămânalului liberal „Vremea", era o excepție. Prințul Scarlat Calimachi, prințul bâlbâit şi roşu al cafenelei, era un specimen pitoresc. Profesorul Constantinescu-Iaşi, carierist cuminţit în umbra Facultății de Teologie de la Chişinău, căuta martirajul. Regizorul lui a fost Alexandru Mihăileanu, oltean vajnic şi pur, harnic şi deştept, catifelat şi veninos. Se acuzau cu toții de trădare şi agentură, în special Mihăileanu pe Pătrăşcanu şi Pătrăşcanu pe Mihăileanu. Dr. Sandu Lieblich a primit un scaun în cap de la Alex Mihăileanu. Viața lor infamă de partid era o viață de iad.

Am refuzat să mă amestec în această liotă. Am rămas pe poziții antifasciste, democratic, simpatizant al claselor de jos, în special al țărănimii şi al muncitorilor (proletariatul fiind din țărănime, țărani în prima generație, fiindcă pe urmă deveneau mici burghezi sau mitocani).

Ca şi *Prințul Floare-de-Crin*, bolnav de durerea şi melancolia lumii, auzind muzica sferelor celeste, anxios de misterul cosmic, mă preumblam printre aceşti leproşi ai Valahiei mele, cu distanță patetică şi agonică, dornic de o faptă bună, măruntă şi concretă.

... Evident, se cunoşteau de mult, de la Liceul Internat din Iaşi, acea pepinieră de groaznici carieriști, liceu care a crescut generații întregi de oameni fără caracter, fără morală, concupiscenți de cunoaştere, de averi, de plăceri, de cariere. Pedagogia Liceului Internat era clădită pe *Lustprinzip* (principiul plăcerii). Liceele militare sunt axate pe *Pflichtprinzip* (principiul datoriei). Nenorocirea este alta pentru toți: nu se prea poate descifra plăcerea maximă în stufărişul voluptăților mocirloase şi calde. Nu se prea ştia care este datoria cea mai onorabilă - nici de la cei cu Pflichtprinzip. Pentru cadeți, a-ți face datoria este, firește, plăcerea maximă.

L-am studiat pe Ralea după principiul maximei plăceri în viață şi al minimei rezistențe în carieră. Flerul Liceului Internat a ieşit sub formă de prototip. Ralea, Camil Petrescu, Cezar Petrescu sunt veleitari şi conformişti. Sunt veleitari, adică vor să facă o carieră epatantă, vor să fie cineva, chiar într-o țară de derbedei şi de gogomani, chiar cu ajutorul, cu flatarea acestor derbedei şi gogomani. Cu atât mai mult poți flata pe oamenii superiori sau pe mediocri, în poziții de comandă excepțională. Tămâierea bizantin-balcanică permanentă a celor puternici este apanajul lui Ralea şi Camil Petrescu. Ei nu sunt niciodată în opoziție. Ei sunt mereu cu cei puternici. Ei vor să participe la viața celor 300 de familii oligarhice ale fiecărui regim. Participă cu prudență, fiindcă oligarhiile în Valahia sunt efemere.

Student la Paris, cu bani puțini (iar plăcerile pariziene sunt „infinite" şi costisitoare), Mihai D. Ralea bătea la uşile Legației şi la Hotelul Ritz sau St. Meurice, unde hălăduia N. Titulescu. Era împreună cu licențiatul în drept C. Vişoianu. L-au găsit în baie. Ralea i-a spus:

— *Je suis heureux de toucher la peau de votre Excellence!*[1]

A „tuşat" plicuri cu bani.

---

[1] Sunt fericit să ating pielea Excelenței voastre! (*n.n.*).

Anei Pauker i-a spus:

— Ana, tu eşti cel mai mare om politic, de la Mihai Viteazul până acum, tu şi cu Armand Călinescu.

Evident, a părăsit pe N. Titulescu şi a intrat la Carol II.

A părăsit pe Armand Călinescu şi a intrat în guvern cu Horia Sima, ucigaşul lui Armand Călinescu.

A flatat pe cei de la „Viaţa Românească", ca să-şi capete catedră universitară.

Pe G. Ibrăileanu l-a făcut un fel de Marcel Proust al României, fiindcă era claustrat şi noctambul. L-a părăsit pe pat de spital, fără asistenţă financiară, deşi îşi cumpărase casă de milioane, în cartier aristocratic, pe când soacra mea hrănea cu sufertaşul pe bolnav.

L-a părăsit şi pe C. Stere în momentul lui politic cel mai greu.

L-a părăsit şi pe Ion Mihalache, deşi-i dăduse toate onorurile şi bunurile cerute de partid.

Ralea aplică oneros „copita măgarului" în momentele grele ale protectorilor. El e un client al patricienilor bogaţi, venit cu carul să-şi ia alimentele matinale. Când patricianul dă faliment, fuge la clientul liber. Nu e un rob. E un libert, adică un rob liberat, plin de libertinaj, condus de *Lustprinzip*.

Dacă facem lista cronologică a patricienilor care au proteguit pe acest elev de Liceu Internat ieşean, găsim aşa: 1) N. Titulescu, 2) G. Ibrăileanu, 3) C. Stere, 4) Ion Mihalache, 5) Dr. N. Lupu, 6) Decebal Zelea Codreanu, 7) Armand Călinescu, 8) Carol II - Lupeasca, 9) Lucreţiu Pătrăşcanu, 10) Ana Pauker, 11) Gh. Dej, 12) Iosif Chişinevschi.

Pe toţi i-a părăsit în momentele lor grele. Tuturor le-a dat „copita măgarului" când erau bolnavi sau pe patul morţii.

Cu Decebal Zelea Codreanu a făcut în 1937 o „încântătoare" campanie electorală, după propria mărturisire, când naţional-ţărăniştii au făcut pact electoral cu legionarii. Mi-a povestit şi „Deciu" Zelea Codreanu, când eram împreună, priponiţi în Turnul Alb de la Ocnele Mari, peripeţiile acestei campanii, amabilităţile lui Ralea, avansurile făcute mişcării

legionare, pentru a ucide, împreună, pe Armand Călinescu, şi, la scurtă distanţă, pe Corneliu, fratele său.

Cumnatul meu Lucreţiu Pătrăşcanu a venit la mine imediat după 23 August 1944, când s-a întors de la semnarea armistiţiului de la Moscova, şi mi-a spus afanisit (relaţiile dintre noi nu se răciseră încă):

— Nu ştiu cum să scap de Ralea. În fiecare dimineaţă este în bucătărie, lângă servitoare. Eu am un apartament mic. Ajută servitoarea să-mi lustruiască pantofii...

Şi, totuşi, i-a căzut în plasă.

Hertha Pătrăşcanu, flatată de asiduităţile acestui universitar ieşean, fost adorator al Lupeascăi, l-a introdus în cercul intim al soţului şi l-a făcut ministru al Artelor, necesar ei, pentru vopselele ei teatrale la care se angajase cu Dina Cocea şi lumea ei interlopă de pictori decoratori şi artişti.

Când a simţit că apune steaua lui Lucreţiu, Ralea a trecut brusc la Ana Pauker, care l-a respins. Prin filiera beţivănească a lui Jean Maurer (el, care nu bea), a chefuit cu acest neamţ, turist în sud-estul european, care putea fi turist, cu aceeaşi dezinvoltură, în sud-vestul Africii, şi a intrat pe sub mâneca lui Dej.

Ghiţă Dej l-a impus Anei Pauker. A început cu faimoasele flatări. De la Armand Călinescu, singurul om politic de anvergură este această femeie fascinantă. (În particular, îi spunea de la Mihai Viteazul...)

Ralea şi Pătrăşcanu au un numitor comun: carierismul furibund, moştenit în acţiunea nefastă a Liceului Internat de la Iaşi. Toţi erau veleitari.

Umilitatea şi evlavia lipseau cu desăvârşire acestei şcoli laice, prea laice, supra şi ultra laice: Mihail Manoilescu, Mişu Ralea, Lucreţiu Pătrăşcanu, poetul nenorocit Demostene Botez, cu *Floarea Soarelui* a sa, care se întoarce mereu după căldura solară, ca să aibă şi el un blid plin de linte, toţi au fost elevii acestui liceu. Pot număra o cohortă mai obscură de neruşinaţi agăţători, fără scrupule, pe treptele a ceea ce ei credeau şi numeau „ierarhia socială". Magistraţii ieşeni recrutaţi din această pepinieră erau capabili de cele mai mari infamii pentru un jalon în plus.

Ştiam de tragedie cu 48 de ore înaintea comunicatului oficial.

Cum să parez trăsnetul în cuibul meu de vulturi? Sora şi nepoţii lui îl adorau. Ei sunt soţia şi copiii mei.

Comunicatul a apărut în ziua Floriilor, ziua de naştere a fetiţei, care poartă numele de Nadia-Lucia-Florela.

Azi, 19 aprilie, se împlinesc 22 de ani de când a început înrudirea, prin sămânţa care nu piere, şi face legături indestructibile între oameni din familii diferite, sămânţa căsătoriei şi a rodniciei.

Am procedat olteneşte.

Am luat paporniţa şi am plecat la Piaţa Obor pentru cumpărături duminicale, gospodăreşti. Am luat 25 de lei şi am lăsat ultimii 100 de lei acasă (te poţi aştepta la orice arestare)...

Fetiţa mi-a cerut zambile de ziua ei. Le-am cumpărat cu strângere de inimă. Sunt flori mortuare, la noi, în Oltenia. Când le-am cumpărat, dimineaţa la ora opt, eram sigur că-l împuşcă. Erau flori pe mormântul lui.

Am mai cumpărat nuga şi 100 de grame de pişcoturi, dulciuri pentru fetiţă.

Apoi, două pâini albe mari (pâine de înmormântare)...

Am mai luat mâţişori de Florii, prapuri pentru porţi, prefaţă la Săptămâna Patimilor.

Am cumpărat sămânţă de flori (un pachetel de cârciumărese), de mărar şi de lubeniţă. Am greblat frumos grădina din spatele casei provizorii unde locuiesc şi, sub început de ploaie vesperală, am pus florile, mărarul şi lubeniţele. Dimineaţa, în zori, în plină ploaie, am îngropat cele 33 de nuci în parcela de mult destinată acestei operaţii, de la 11 mai[1], de când mi-am redeschis biroul de avocatură, biroul de leproşi penali.

Sufletul meu ar putea fi întristat până la moarte, fiindcă flăcăul meu rămas singur la Poiana Ţapului, cu liceul lui sinaiot, mi-a telefonat, în spaimă, despre împuşcarea lui

---

[1] 1953. (*n.n.*)

„Mo'-Coca" (Lucreţiu). L-am liniştit. I-am ordonat să rămână pe loc. Sora, bravă, l-a întrebat de Ţuleta şi pisoii ei, de Ţuţi, câinele fidel. Maică-sa, cvasi-leşinată, a aflat ştirea din gura feciorului, ştire pe care, împreună cu fetiţa, o ascunsesem de opt ore (am observat, cu mândrie, că fetiţa mea ştie să păstreze un secret). Seară gravă. Fetiţa şi-a făcut lecţiile. Am fumat în tăcere. Le-am pregătit ceaiul.

Sufletul meu ar putea fi întristat până la moarte, dacă n-aş fi salvat prin copiii mei, prin sămânţa mea, prin plantarea de nuci, prin fapta bună, bravă şi anonimă, prin respect de om şi de natură, în esenţele şi fundamentele lor nemuritoare, omul încadrat în natură, sanctificat prin omenia străveche românească.

Pulberea uitării se va aşterne peste mormântul lui.

Dar unde îi este mormântul? Unde îi este cadavrul? L-au dus la crematoriu? Urna cu cenuşă a tatălui său, iubitul meu socru D.D. Pătrăşcanu, zace în necropola sinistră din dealul lui Şerban Vodă... Maica lui zace, între brădet, în cimitirul de la Poiana Ţapului... Mă gândesc să alerg cu fetiţa mea, să-i cerem cadavrul. La cine? Să-i ducem urna la crematoriu sau leşul la Poiană?

Renunţăm în faţa brutalităţii brahiale...

Când am aflat de proces, am trimis pe Gala Galaction şi pe Mihail Sadoveanu la Dr. Petru Groza să-i obţină comutarea pedepsei cu moartea, în muncă silnică pe viaţă.

Am plâns în braţele venerabilului părinte, în strada Cornea 51. Fiica sa, inimoasă actriţă ratată, în şorţ de subretă, făcea cam teatral onorurile casei. A izbucnit în lacrimi sincere şi a fost cuprinsă de o groază reală pe care nu o avea în piesele lui Eugene O' Neill.

Gala Galaction a ţinut în braţe pe Lucreţiu. A împins căruciorul feciorului meu spre Parcul Carol, împreună cu socrul meu D.D. Pătrăşcanu, cu I.Al. Brătescu-Voineşti, cu Mihail Sadoveanu.

Au fost pe ziua de 16 aprilie 1954, la Prezidiu, la Dr. Petru Groza, atât Gala Galaction – sărbătorit la 75 de ani –, cât şi Mihail Sadoveanu. Bătrânii prezidează, patronează şi dau girul

asasinării feciorilor şi nepoţilor. Este eterna poveste a Cezarilor balcanici. N-au asistat Ion Neculce şi Dimitrie Cantemir la asasinarea lui Miron Costin de către voievodul analfabet, înfuriat, Constantin Cantemir? Nu mă mai mir de nimic...

Mihail Sadoveanu, Gala Galaction şi Dr. Petru Groza au prezidat moartea lui Lucreţiu Pătrăşcanu.

Mihail Sadoveanu l-a legănat, l-a plimbat, l-a jucat pe genunchi, a locuit în casa părinţilor săi, ani în şir. Relaţiile au fost, permanent, cordiale.

Cu Gala Galaction, idem. Ceva mai mult. Cu harul său sacerdotal a botezat pe Hertha Schwammen de la mozaism, întru Christos, făcând-o Elena Lucreţiu Pătrăşcanu, o Elenă mai puţin frumoasă decât frumoasa Elena, dar având buzunarele doldora cu merele putrede ale discordiei. Ea l-a certat pe soţ cu Ana Pauker. Ea l-a băgat în cercul infernal al lui Belu Silber şi al aventurierilor simili artişti de teapa lui Harry Brauner şi al Lenei Constante (secretara de la vopsele decorative). O femeie ridică la cer sau coboară în infern pe soţ. Din 1938, de la botezul ei, Lucreţiu a alunecat pe panta pierzaniei. N-a mai respectat regulile rudeniei. N-a mai respectat decât ambiţia.

În ceea ce-l priveşte pe Dr. Petru Groza, la ieşirea mea din puşcărie, după o conversaţie de trei ore şi 25 de minute, animată şi plină de bancuri, în ultimul minut, m-a întrebat cu lacrimi în ochi de maica lui Lucreţiu, bătrâna lui prietenă (sunt ardeleni şi solidari). Erau lacrimi sincere, la un bătrân cabotin politic.

L-au ucis.

L-au ucis fără dezbateri, călcând regula publicităţii proceselor.

L-au asasinat moral, cu un comunicat veninos, în care minciuna, aţâţarea şi urechile măgarului apar prea lungi.

Familia n-a ştiut nimic. Am fost la Bălăceanu, la Groza, la Vidraşcu (intim cu Dej), cerând să fiu chemat ca apărător. Avea dreptul la apărarea familiei, care este sacră. A avut parte de avocaţi plătiţi din fonduri reptiliene, ca să puie otravă în medicamentul oferit clientului, drept poţiune. N-a fost poţiune, ci poluţie murdară.

Exegeza comunicatului este uşor de făcut.

Pasajul cu legăturile lui cu Alexandru Ghyka îl cunosc bine, prea bine.

Ghyka era director legionar al Siguranței.

Lucrețiu şi Scarlat Calimachi zăceau în beciuri, arestați pentru comunismul lor notoriu.

Am trimis pe soacra mea, cu o carte de vizită, la Alecu Ghyka (coleg de liceu mânăstirean, pe care nu-l mai văzusem din 1918 şi pe care l-am revăzut abia în 1948 la puşcăria de la Aiud), ca să-l scoată din arest.

Ca să poată să-l scoată şi pe vărul său, prințul roşu Scarlat Calimachi, l-a scos şi pe Lucrețiu Pătrăşcanu.

C'est tout.

Mi-a povestit Alecu Ghyka, în celula de la Aiud, povestea cu Scarlat Calimachi. L-a scos prin hotărârea Consiliului de Miniştri, fără angajamente din partea lor. Ei erau trei cavaleri ai Experimentului politic. Nici nu i-ar fi trecut prin minte lui Ghyka, mânăstirean[1], să ceară ceva, în schimb, vărului său prinț, şi unui intelectual român, ca Lucrețiu Pătrăşcanu, care avea şi calitatea de cumnat al meu. L-am fi scuipat în stradă, toți trei, pe prințul Ghyka.

Adus, în lanțuri, de la Aiud la Bucureşti, Alexandru Ghyka s-a purtat cavalereşte la proces. A spus adevărul. Stătuse în celulă cu Duiliu Vinogratzki, devenit ulterior prieten. Îl ținea la curent cu mersul cercetărilor. De la el ştiu de cercetările şi comportarea lui Alecu...

Acest pasaj infernal din comunicat este mincinos. Exegeza mea nu putea suferi contradicții. Pasajul cu Ion Antonescu, întâlnirea din iulie 1944, apare direct tragică, fiindcă el a prevăzut uciderea lui Antonescu. Nu ştiam de întâlnirea lor. Eu i-am dat lui Lucrețiu, în ianuarie 1944, la cererea lui, patru locuințe de amici, unde să doarmă „conspirativ", fiind fugar de la Poiana Țapului. Cu un certificat de la Prof. Dr. N. Lupu, l-am internat la Sanatoriul Saint Vincent de Paul, de unde... a dispărut, ca să scape de Siguranța Generală. I-am

---

[1] Absolvent al Liceului Militar de la Mânăstirea Dealului. (*n.n.*)

dat locuință permanentă, la nepoții mei, judecători bucureșteni. Se întâlnea cu amicii lui, într-o casă sigură, de mânăstirean, la Mitică Brătulescu. I-am dat şi 800.000 de lei dintr-un onorariu „balşoi", ca să aibă de cheltuială. Nu putea fi stipendiat de poliția secretă, fiindcă îl stipendiam eu, fiindcă îl ascundeam eu de poliție, în calitatea mea de cumnat, de prieten, de medic de leproşi penali, *floare-de-crin*, într-o mocirlă balcanic-levantină.

Acest pasaj din comunicatul Tribunalului Suprem al RPR minte, în mod evident minte.

Ce a mai făcut după 23 August 1944, nu mai ştiu. Ne-am certat crâncen. A fost obraznic cu mine, după 1.001 servicii pe care i le-am adus (după propria sa mărturie din mai 1944). Nu suport ingratitudinea dublată de impertinență. Simpla obrăznicie mă amuză. Omul ingrat este detestabil. Asta a fost, după 12 ani, când a ajuns ministru.

Ultimul serviciu fusese aranjarea situației sale militare, în mai 1944, fiindcă era dat dezertor. A venit cu maşina la Poiana Ţapului, unde mă aflam. M-a luat în cizme şi veston civil, cu un pardesiu liliachiu, pus pe umeri rapid, într-o maşină, condusă de un şofer, prieten al lui, proletar, alături fiind şi Hertha.

I-am aranjat rapid chestia, cu aplomb de avocat şi dexteritate de cadet. Nu-i venea să creadă că i-am obținut viza, fără şperț, fără întârziere. Dădusem peste un fost coleg de armată, ofițer. Mă grăbeam, fiindcă sosea bombardamentul peste Braşov. Ne-a surprins la Timiş escadrila anglo-americană, în zumzet de bondari.

Am mâncat la „Ursu" în Buşteni, în trei, cu glume fanteziste şi mâncare gustoasă. (El detesta mâncarea, vinul. Iubea femeile şi muzica.) Hertha, ca şi mine, iubeam vinul şi o mâncare fainâ.

Era mereu grăbit. Graba spre conspirații cu Palatul, ca să dărâme pe Antonescu. Acum aflu că a conspirat şi cu Antonescu, ca să-l facă un fel de Mancheim (sic!). Aşa era linia lor politică, incontestabilă. Toți comuniştii conspirau cu liberalii, cu maniştii, cu Palatul, ca să iasă 23 August. Nu

le mai place 23 August judecătorilor de la Tribunalul Suprem? Îi priveşte. Când mănânci aşa iahnie, nu mai face gălăgie... S-a gătit, s-a consumat, s-a epuizat. După război, mulţi viteji se arată...

Lucreţiu Pătrăşcanu a murit ca un ostaş în slujba idealurilor sale politice, urmărite cu tenacitate, dârzenie şi fanatism, printre tenebre, subterane şi palate.

Nici idealurile, nici metodele nu sunt pe gustul meu.

Dar îmi scot căciula de oaie valahică în faţa ostaşilor căzuţi în luptă...

Zile agitate cu 346 de monahi împresuraţi (*27 mai 1954*)

De când mi-au picat pe braţe două procese ale monahilor moldoveni sunt într-o agitaţie necurmată.

Este vorba de evacuarea Mânăstirii Sihastru cu cei 46 de vieţuitori ai ei, cerută pe cale de Ordonanţă prezidenţială, la Tribunalul Popular raional de la Adjud, de Episcopul dr. Antim al Buzăului, în calitate de proprietar, iar bieţii călugăraşi fiind simpli... chiriaşi răzvrătiţi şi răzvrătitori. A băgat şi Procuratura printre schivnici.

Al doilea proces este al Mânăstirii Adormirea Maicii Domnului din comuna Tudor Vladimirescu, raion Lieşti, regiunea Galaţi, lângă Hanu Conachi, pe linia Tecuci. Stareţă este Maica Veronica. Duhovnic este Ieromonahul Ioan Silviu Iovan, pe cale a fi caterisit de către Patriarhie.

Zilele agitate au început din senin![1]

Am pledat la Piatra Neamţ un proces cu mezelari şi cârnăţari care au împlinit şi depăşit planul. Au vândut marfă la preţ oficial, dar au cumpărat, cu preţuri umflate, carne de la ţărani (materie primă: porci, vaci, boi). Târgul ţărănesc este la liber. Proces complicat, fiindcă au pus preţuri fictive în *paperasseria* birocratică. Fals şi... delapidare, deşi nu sunt lipsuri, şi preţurile la mezeluri au fost cele oficiale.

Enigmă. Mister economic.

---

[1] Securitatea era deja în mare alertă (Dosarele C.N.S.A.S.). (*n.n.*)

Cum port o sabie invizibilă agățată la brâul meu oltenesc, am scos-o şi am tăiat nodul gordian amintind de teoria „gospodăriei chibzuite". N-au ținut contabilitate şi n-au cântărit carnea cumpărată? N-aveau nevoie de contabilitate. N-aveau nevoie de comisii costisitoare să preia carnea de la țărani. Au procedat ca un gospodar chibzuit, *bunus pater familias*, au comprimat cheltuielile şi aparatul birocratic. Dar au împlinit planul. Au dat marfă bună la preț maximal. Ajunge. De la o vacă nu poți lua şi lapte, şi carne, şi beafsteak.

Teoria a făcut vâlvă printre avocații locali, în frunte cu Luca Catz, staroste, care ar fi dorit să facă pledoarii în acuzare. Procesul a durat, cu mici întreruperi de două ore, de la ora 9 dimineața până seara la orele 21.

Asistență locală numeroasă, la cel mai mare proces local cu avocat-vedetă de Capitală. Am pledat cum cred localnicii că se pledează la Bucureşti. Turneu umflat. De fapt, la Bucureşti trebuie simplitate şi lapidaritate (procese multe).

Printre asistenții prieteni se aflau şi credincioşi ai acestor două mânăstiri. Moldovenii au o veche tradiție de pelerinaj în zile mari, la lăcaşuri sfinte cu monahi. Atmosfera dulce, patriarhală, nevoia de contemplație şi reculegere, tipice moldoveanului, se satisfac în aceste pelerinaje de vacanță sau sărbători. Aşa ceva nu există la noi, în Oltenia. Tatăl meu era un om profund religios dar nu s-a dus şi nu ne-a dus la Mânăstirea Căluiu, ctitoria fraților Buzeşti, aghiotanții lui Mihai Viteazul, aflată la 20 de kilometri depărtare de casa noastră. Aveam brişcă, două trăsuri, sănii şi câte două perechi de cai în permanență în grajdurile spațioase, unde sălăşluiau şi neuitatele mele Cerbana (vaca transilvană, cu coarne mari) şi Sârba (vaca mică, roşcată, helvetică). Tata Ion nu ne ducea la mânăstiri. Nu ne trimetea la...

(*text găsit neterminat*)

Sunt avocatul ales al celor 46 de monahi de la Mânăstirea Sihastru-Adjud şi al celor 300 de călugăriţe, de la Mânăstirea Adormirea Maicii Domnului, din comuna Vladimireşti, raionul Lieşti, regiunea Galaţi, în frunte cu Maica Veronica şi cu părintele Ioan Iovan (Silviu Iovan, ieromonah).

De zile întregi mă zbat, alerg, pledez, scriu epistole, tratez, în delegaţii, cu conclave, în calitate de avocat ales[1] şi ambasador a două mânăstiri mistice, care formează azi, nu

---

[1] Într-un simulacru de proces, organele Securităţii au acuzat pe avocatul Dr. Petre Pandrea de instigaţie şi agitaţie în *MANUSCRISE NEPUBLICATE* şi *EXCESE ÎN APĂRARE* (în cazul procesului intentat Mânăstirilor Vladimireşti, Sihastru şi Copăceni-Vidra). De asemenea, a mai fost găsit „vinovat de săvârşirea infracţiunii de uneltire contra ordinii sociale, defăimarea organelor de stat şi a persoanelor care desfăşoară activităţi cu caracter obştesc în RSR".

În temeiul acestor capete de acuzare inculpatul *MARCU PETRE PANDREA a fost judecat şi condamnat prin Sentinţa nr. 126 din 15 iunie 1959* a Tribunalului Militar al regiunii a II-a militară la *15 (cincisprezece) ani muncă silnică, 8 (opt) ani degradare civică, confiscarea totală a averii sale şi plata a 600 (şase sute) lei cheltuieli de judecată* (Dosarele C.N.S.A.S.).

Prin *Decizia nr. 403 din 22 iulie 1959 Tribunalul, în numele poporului, respinge recursul declarat de inculpatul MARCU PETRE PANDREA împotriva sentinţei din 15 iunie 1959 a Tribunalului Militar al regiunii a II-a militară, obligând pe recurent să plătească statului 25 lei cheltuieli de judecată.*

Prin *Decizia nr. 28 din 20 august 1968, ÎN NUMELE POPORULUI decide admiterea recursului în supraveghere declarat de Procurorul general împotriva Sentinţei nr. 126 din 15 iunie 1959 a Tribunalului Militar al regiunii a II-a militară şi Deciziei nr. 403 din 22 iulie 1959 a Tribunalului Suprem – colegiul militar. Casează menţionatele hotărâri, iar în baza art. 4 partea I-a pct. 1 c. proc. pen. achită pe inculpatul MARCU PETRE PANDREA pentru infracţiunile prevăzute de art. 207 alin. 3 c. pen. şi de art. 209 pct. 2 lit. a şi b c. pen.*

Achitarea inculpatului MARCU PETRE PANDREA pronunţată în şedinţă publică la 20 august 1968 – *fără anunţarea familiei* – are loc *POST MORTEM*, inculpatul decedând *între timp*... (*n.n.*)

numai pentru Moldova, ci pentru toată țara, ceea ce se poate numi „fenomenul de la Vladimireşti".

O mare onoare, o răspundere istorico-juridică şi o năpastă a căzut pe umerii mei de proaspăt vechi puşcăriaş, recent eliberat.

Poziția mea psihologică tipic mandarinală şi erasmică poate fi concretizată în următoarea anecdotă de Palat de Justiție:

Un tânăr judecător, premiant de serie, intră pentru prima oară să prezideze, în calitate de colegiu prezidențial unic, la care se prezintă doi avocați vestiți.

Ascultă pe primul:

—Ăsta are dreptate!

Ascultă pe al doilea:

—Şi ăsta are dreptate, spune grefierului.

Grefierul, cătană veche:

—Trebuie să vă decideți pentru unul sau altul!

Preşedintele debutant:

—Dar ştii că şi dumneata ai dreptate?!

Într-o singură şedință şi într-o singură speță, împărțise de trei ori dreptatea unică!

Atunci când îi ascult pe călugări şi pe măicuțe, le dau lor dreptate!

Când ascult pe Patriarh, pe fratele Andrei, pe Cleopa şi pe Sandu Tudor, nu le dau dreptate fățiş, fiindcă eu sunt avocatul călugărilor, dar mintea mea lucidă este de partea lucizilor. Inima mea este cu misticii, mintea cu prelații. Complicat? Conflict uşor rezolvabil, fiindcă mandatul meu porneşte de la cele două mânăstiri, se limitează şi se va limita la ele, numai la ele, prin jurământ hipocratic profesional. Eu am optat, primind mandatul de apărător. Nu pot vorbi decât *pro domo* şi pentru monahi.

Ce nu-mi place la Maica Veronica? Mie îmi place totul, dar se spune că ar spune altora că ar fi avut 68 de viziuni cu Maica Precista şi cu alți sfinți din calendar. Nu i-a epuizat pe toți? Mie nu mi-a spus nimic, în această privință. Mi-a relatat o grațioasă convorbire cu icoana Sfântului Nicolae şi cu a

Sfântului Grigore din biserică, într-un moment de supărare şi de jignire a intereselor mânăstirii. Nu avea viziuni, ci se ruga în mod patetic, familiar, ca orice femeie supărată şi la ananghie. Atât mi-a spus. E drept, nici eu n-o întreb. E un joc de-a *cache-cache.* Aşteaptă ca s-o întreb. Şi eu aştept să-mi spună, din proprie iniţiativă.

Până atunci, oştile curiozităţii stau faţă în faţă.

Ştiu viziunile în amănunt, de la Maica Tiberiada, de la Micaela şi de la starețul Teoctist, de la nenumăraţii pelerini ai Vladimireştilor. Cosmosul e o taină care mă înfioară.

Nu mă înspăimântă viziunile. Mă cam plictisesc.

Toată lumea o plictiseşte pe Maica Veronica cu viziunile şi minunile ei. Ea nu face minuni. A avut viziuni. Eu sunt singurul om care afişează o imperturbabilă indiferenţă faţă de ceea ce formează taina şi specificul vieţii sale. Ea, Vasilica Barbu, devenită Maica Veronica, cum o numesc călugăriţele şi pelerinii, „moaşte vii", cum o numeşte, cu o stranie deferenţă, părintele Ioan, duhovnicul mânăstirii, este, pentru mine, directoarea de liceu, profesoara energică, blândă, cuminte şi cu mare talent organizatoric a celor 300 de măicuţe-fecioare. Mă interesează partea ei mireană care, *last, but not least,* nu-i tocmai partea cea mai rea din calităţile ei. Şi mă interesează făptura ei feminină, micuţă, fragedă la aproape 40 de ani, frumuseţea de madonă italiană, aer şi comportare de regină de Saba de la Hollywood! Maica Veronica are maniere instinctive de regină şi actriţă autentică, două meserii pe care eu le preţuiesc la superlativ. Cunosc actriţele şi le-am iubit omeneşte şi, de multe ori, platonic. Soţia mea nu este o actriţă, dar este o autentică *artistă,* fiică de scriitor autentic, iar soacra mea seamănă fizic, şi ca maniere, ca două picături de apă, cu Regina Maria. Am cunoscut-o şi pe Regina Maria. Am cunoscut pe Martha Bibescu, pe Constanţa Crăciun, şi o serie de principese, ministrese şi aristocrate europene băştinaşe. Maica Veronica face parte din categoria femeilor superioare şi artiste.

Seamănă ca suflet şi în gesturi cu Constanţa Crăciun.

Maica Veronica este o estetă veritabilă, după modalitatea cum a organizat interioarele Mânăstirii Vladimireşti. S-a dus, la

ea, cu puturoşenia valahă şi neglijenţa moldavă sau cu arhaismul rural mânăstiresc! Interioarele sunt împodobite cu flori şi dantele, cu flori artificiale, uneori mai frumoase decât florile naturale. Dintr-un colţ de ţară, cu lut şi praf, din lanuri de porumbişti, Maica Veronica a făcut, fără să ştie, fără să vrea, fără să fi văzut în altă parte, pur instinctual, un colţ european de mânăstire elegantă benedictină sau de presbiteriu lutherian cu opulenţă europeană. Nu trebuie bogăţie materială, pentru aşa ceva. Este suficient bunul-gust suzeran, pentru a aranja iniţial cadrul ales şi o muncă cotidiană tenace pentru a-l menţine. Maica Veronica a introdus băi şi WC-uri în mânăstire.

De ce nu?

Lui Sandu Tudor, poetul, actual stareţ la Rarău, un simpatic măgar estet, care se sileşte să-i placă păduchii şi scârnăvia *farnienţilor* ortodocşi, nu-i plac canarii Maicii Veronica. La stăreţie, într-adevăr, Veronica a introdus câteva colivii cu canari, bine îngrijiţi, care cântă suav.

Lui Sandu nu-i plac canarii! Ei, şi? Nici mie nu-mi place stofa lui de zeghe ciobănească, elegant tăiată, pe care o îmbracă şi umblă ostentativ cu ea pe caldarâmul estival încins al Capitalei. Mi-a speriat scriitorii în cadrul unui dejun de la cantina din strada Eminescu 56. N-aveam nimic în casă ca să-l ospătez, în afară de fasole. N-aveam bani pentru Capşa, aşa că l-am invitat la cantină.

De gustibus non disputandum.

Gustul Maicii Veronica este un gust eminamente feminin, care cadrează excelent într-o mânăstire de fecioare. Acest gust nu merge într-o mânăstire de bărboşi şi nici într-o mânăstire de maici dezabuzate prin decese, divorţuri sau dezamăgiri sentimentale. La măicuţele-fecioare este exact ceea ce trebuie. Aşa se explică ataşamentul furios de albine al măicuţelor pentru regina lor.

A chemat-o Patriarhul în audienţă, înaintea Sfântului Sinod din 6 iunie 1954.

Am chemat-o şi eu, prin misivă şi om special, prin clientul meu Pătrău, ca să compară în Capitală, la obedienţă şi culise, fiindcă veniseră mulţi stareţi şi ne ameninţau cu caterisirea.

Soborul s-a opus. Maica Micaela şi Maica Tiberiada mi-au răspuns printr-o scrisoare patetică, năzdrăvană, în care anunţau dorinţa lor fierbinte de jertfă, de opunere cu trupurile şi sângele lor, dacă li se ia măicuţa. Sunt călugăriţe mistice, rascolnice şi flagelante.

Ce nu-mi place la Maica Veronica? În mod aparent? Şi ce nu place duşmanilor?

Nu-mi place ataşamentul faţă de părintele Ioan, duhovnicul celor 300 de călugăriţe. Eternul Eros joacă o festă şi Măicuţei Veronica şi tuturor celor 300 de călugăriţe-fecioare? Toate sunt îndrăgostite de părintele Ioan? Dragostea lor se consumă platonic, serafic şi într-o totală curăţenie trupească. Nici cei mai bicisnici duşmani nu îndrăznesc a vorbi public nemernicii şi scârnăvii erotice despre ieromonahul Ioan. Sigur că şopotesc. Din predica obişnuită de catehizare, pe care o face pentru popor, cu prilejul spovedaniilor colective, am înţeles că părintele Ioan este bântuit, ca orice bărbat normal de 33 de ani, de demonul erotic, dar şi-l înfrânează eroic şi ţărăneşte, adică cuminte, aşa cum sunt ţăranii cuminţi, în anii de cazarmă, de concentrări militare sau de puşcării. Nu dau târcoale cu imaginaţia la acest domeniu interzis. Fiind condamnaţi la castitate, nu se joacă nici în gând, nici fizic, cu derivative ale lui Eros. Silviu Iovan, băiat de popă ortodox, este ţăran ardelean sănătos mental, cu umor şi cu reguli sănătoase. Se abţine de la carne, vin şi odihnă. Se torturează cu munca, îşi sublimează forţele glandulare hormonale în oboseală fizică, în meditaţie şi muncă de toate soiurile.

Dar ce fac măicuţele? Ceva similar.

Şi totuşi, Erosul le joacă festa, fiindcă toate sunt îndrăgostite de ieromonahul Ioan? Dar se poate ceva pe lumea aceasta fără călăuza dragostei? Dacă n-ar fi dragostea sau măcar simpatia, am putea trăi împreună?

Sigur că nu se poate.

Mânăstirea Vladimireşti merge ca pe roate, fiindcă există acolo geniul organizatoric al Măicuţei Veronica şi principiul mascul poruncitor şi ordonator al ieromonahului Ioan. Fără poruncă şi ordine sistematizată nu se poate conduce o insti-

tuție cu 300 de viețuitoare și nicio instituție în lume. Să fim înțeleși.

Silviu Iovan consideră pe Maica Veronica drept „moaște vii".

E intangibilă și pură. În subconștient, îi este un fel de mamă. Are 34 de ani. E mamă și sfântă pentru el, bărbatul de 33 de ani.

Maica Veronica îl iubește cu o dragoste copleșitoare de mamă pentru copilul ei „minune". Ieromonahul Ioan are o dicțiune baritonală splendidă și este un neîntrecut orator de mase rurale. Duminica începe munca orală de la ora șapte dimineața și o termină la ora două după-amiaza. Timp de șapte ore, se află în tensiune nervoasă și retorică; broboane de sudoare, abia perceptibile, îi apar pe fruntea largă, eminesciană; ochii îi sunt în flăcări; albul pielii de pe frunte și față, în contrast cu barba și pletele negre, capătă o paloare, aproape de cupru, sub influența icterului virulent abia terminat și iarăși eflorescent din cauza posturilor și a efortului. Evident, instinctele materne ale Maicii Veronica intră în panică. La o predică despre Sfântul Duh din 13 iunie 1954, cu mii de ascultători cu capete plecate și lacrimi furișate, vântul puternic de stepă al Vladimireștilor care rostogolea cuvintele de aur ale pocăinței s-a transformat brusc în vijelie și era cât pe-aci să ridice pe ieromonah de pe estradă și să-l arunce în văzduh.

Mă aflam la picioarele lui, pe un scaun de onoare, și am simțit că ielele sau duhurile pure au vrut să-l ridice. Ioan cuvânta inspirat, nepăsător la vântoasa care se pornise, storcând lacrimile auditoriului. Mi-a stors și mie câteva, fiindcă eram obosit, nedormit de câteva nopți, melancolizat de meserie și-mi aminteam de morții mei și de câțiva morți familiali, răpuși recent, unul după altul. E viața grea în Moldo-Vlahia. Și chiar un mandarin imperturbabil își poate șterge o lacrimă pe furiș, prăvălindu-i-se seninătatea în râpa infamiei de sub tălpi!

Nu mai plânsesem de la o liturghie pascală, oficiată, hoțește, în pușcăria mea de la Ocnele Mari, sub nasul temnicerilor, de către bunii noștri preoți ortodocși, atât de

slăbănogi - vai! - față de prelații catolici și pastorii protestanți din lagăr, cu care sălășluiam de patru ani!

Trecuseră cinci ani!

Printr-un miracol al nervilor slabi, al amintirilor, al îndurerării senine, al milei de alții și spre stupefacția șoimului înzăuat din mine, ca un cavaler medieval, mi-am simțit câteva picături de rouă sărată prelingându-se pe buze, pe la rădăcina nasului. Am scos energic batista și am plecat capul să șterg urmele saline ale slăbiciunii. M-am ridicat după un minut, calm, oferind scaunul unui bătrân călugăr mut, cizmarul Vladimireștilor și prietenul meu bun.

Ieromonahul Ioan terminase predica despre Sfântul Duh, element component al Sfintei Treimi.

Maica Veronica m-a luat de mână și m-a suit pe estradă. M-a dus la ieromonah, să fiu primul la împărtășanie, onoare cuvenită mie, ca ambasador și prieten al lor în fața instanțelor judecătorești, în fața prelaților din Sfântul Sinod, autorul memoriilor juridice și epistolelor de recomandație pentru ei față de câteva înalte fețe bisericești pe care le cunoscusem și cu care rămăsesem în raporturi cordiale de-a lungul unei agitate cariere avocațiale de un sfert de secol.

Eram ca un catâr, care se lăsa greu. Am șovăit un moment. Energia Maicii Veronica nu cunoaște obstacole și, din ochi, din atitudine și grai a învins șovăiala mea, care deriva din timiditate reală și confuzie teologică. Eu mă spovedisem ieromonahului, prealabil, noaptea, într-o conversație despre orgoliu, păcatul meu cardinal, pe care Ioan mi l-a ciocănit și mi l-a absolvit cu prea multă amabilitate. Nu era de-acord cu flacăra trufiei care mă cuprinde, cu intermitență, cum îl cuprindea și pe el. Mărturisit și mărturisitor, duhovnic și penitent, se învăluiau prea comod în hlamida trufiei. Dar cum putem face față unor broaște râioase denumite uneori episcopi, ca Antim și Valerian, judecători, procurori sau mitropoliți?

M-am suit pe estradă, m-am înclinat cu smerenia străbunilor mei și am luat împărtășania, în văzul miilor de oameni. Nu mai luasem, din îndoială și cinste sufletească, de la Hohenbinde și Scharmützelsee, când, la Berlin, am încheiat drama

religioasă în anul 1930, la Casa de meditații a tineretului universitar protestant german, acei ciudați protestanți, care se împărtășeau o dată pe an, înaintea Paștelui, după exerciții spirituale de minimum zece zile. Ei aveau împărtășania fără spovedanie individuală. Acea sectă pietistă germanică, în sânul căreia am petrecut trei semestre în castitate și muncă, admitea împărtășania cu sângele trupului lui Christos o singură dată pe an, în noaptea Învierii. Ortodoxia oficială nu recomandă laicilor spovedania și împărtășania de patru ori pe an. Mă spovedisem și mă împărtășisem în copilăria mea de pui de oltean, o dată pe an, în Vinerea Mare, așa că nu m-am mirat de protestanții mei berlinezi. În liceu, erau obligatorii zece rugăciuni zilnice și, în unii ani, trei spovedanii, urmate de trei cuminecături pe an. Pe urmă, le-am sistat timp de șapte ani. Apoi, una singură pe malurile lacului Scharmützelsee, la 40 de kilometri depărtare de Berlin, în acel *camping* studențesc, asistat de prietenii mei neuitați, convertiți la doctrina lui Christos, Fritz Hohmann și Rudolf von Hindenburg, eu, eternul șovăitor și căutător de Adevăr. Le-am spus că sunt încă în îndoială. M-au îndemnat să fac saltul metafizic, să revin la religia părinților, din care n-am plecat niciodată, dar să devin practicant de strictă observanță. Trei semestre am respectat regulile severe, înaintea unei împărtășanii. Pe urmă, mi-am reluat libertatea de mișcare, viața mea de mandarin lucid și detașat, viața mea de lut și feerie spirituală. Am păstrat de la ei caritatea și obiceiul faptei bune cotidiene. Înainte de a închide ochii seara, fac un scurt examen al zilei și intru în insomnie: azi, n-am făcut nicio faptă, zisă bună, fiindcă eu însumi râd de faptele bune și cunosc inanitatea lor! ...

După Scharmützelsee, am venit să repet, ceea ca am făcut în copilărie, pe Olteț și în adolescență, la liceul de pe dâmbul Văii Voievozilor, tocmai la Vladimirești, în șesul Moldovei de Jos.

Am făcut-o conștient și benevol. Am înaintat cu un milimetru în certitudinile mele? Starea de incertitudine metafizică rămâne. Starea de întărire psihică și ameliorarea morală este reală.

Floare-de-Crin, după vizita la Ierusalim, a exclamat: „Cu cât bisericile sunt mai numeroase, cu atât popii sunt mai borţoşi şi Diavolul mai prin apropiere".

Apoi, şi-a vărsat focul într-o epistolă către scumpul său dascăl D. Cantemir: „Am ajuns la Sf. Mormânt şi de-l voi uita, să mi se usuce dreapta mea, limba să mi se scămoşeze, ochii să-mi secе (vezi *Blesteme* de T. Arghezi). Nu cred în El, la ceasul de faţă, ca fiu al lui Dumnezeu, dar Îl iubesc fierbinte, ca îndrumător şi învăţător al Lumii. Nu pot crede nici în Dumnezeu, după parabolele tradiţionale şi mitologia evanghelică. Sunt la pământ, un vierme nemernic! Şi-mi ridic ochii de licurici, care-i tot un vierme (şi eu fac parte, probabil, din această specie), privesc în fiecare noapte stelele şi luna, misterul cosmic mi-este prezent în mod permanent şi nu mă mai tulbură, ca-n nopţile de pe Bosfor. Scumpe principe Dimitrie! Nu sunt blasfemice gândurile mele? Ştiu că sunt, dar ce să mă fac dacă nu pot îngenunchea? Ceea ce m-a rănit la Ierusalim a fost aspectul de bâlci mistic, lutul imund al leproşilor şi bolnavilor veniţi din depărtări, dornici să-şi vindece plăgile hoitului, agăţaţi de hoit cu ultima disperare. Ştiu că lutul este chivotul sacru al duhului şi că acest lut trebuie păstrat. Mai ştiu că şi oroarea mea de plăgi şi murdărie este fizică şi morală, este o oroare de natură artistică, de învăţăcel mandarinal al lui Lao Tse şi de lector al lui Q. Horatius Flaccus, al alexandrinilor Catul şi Tibullus, de om al cărţilor, de vierme livresc. Între noi şi viaţă, oh, principe Dimitrie, fiindcă îndrăznesc să vorbesc la plural, pot să spun că s-au intercalat hrisoavele prăfuite, maldărele de cărţi, contemplaţia, ştiinţa şi mai ales Arta, Arta, Arta, curva dulce ca un mărgăritărel de mai, curva care ne depărtează de plebe, ne depărtează de viaţă şi ne duce pe poteci înflorite în *Eu*, mereu spre *Eu* şi iarăşi la *Eu*, în fundacul fără ieşire, în impasul nerodniciei. Aici este blestemul şi osânda fără apel a estetului agnostic."

„Iată ceea ce nu mi-a plăcut în hagialâcul de la Ierusalim! Să-ţi spun de comercializarea celor sfinte? De preoţi care

fac spovedanii colective? De anafure şi - mai ales - de *părticelele* frământate din banală făină de grâu pentru a fi împărţite credincioşilor drept daruri sfinte, ca pe bucăţele de aur? Aurul cheamă aurul şi cheamă şi concupiscenţa, concupiscenţa declanşează lăcomia, lăcomia atrage blasfemia şi crima, cercul infernal şi vicios este fără de sfârşit. Lutul este lut şi duhul se alungă. Să fie oare eterna slăbiciune a oamenilor?"

Nu mă interesează...

Nu mă interesează socialismul din Valahia.

Nu m-a interesat nici capitalismul din Valahia.

Ambele sisteme, aplicate pe teren, s-au dovedit scârnăvii, metode de chinuire şi schingiuire a omului simplu.

Atunci, ce te interesează? Încrucişezi braţele şi mori? Dai ortul în braţele popilor?

Doamne fereşte!

Mă interesează, în primul rând, Viaţa şi rodnicia ei. Nimeni nu are voie să puie cătuşe vieţii, în numele unor formule găunoase.

Nu mă interesează metafizicienii de toate nuanţele şi nici teologii funerari.

În luptele dintre grupări şi lupta dintre oameni - ca jurist - mă interesează păstrarea formelor de luptă, a codului manierelor elegante, a codurilor juridice, a codului moral, a codului umanitar. Sunt un fel de Cruce Roşie vigilentă, gata să pansez răniţii la primul apel, să bruftuluiesc pe cei care nu păstrează regulile de igienă, să sudui pe cei răi şi să laud pe cei buni, detestând pe laşi şi pe ipocriţi - dar mereu detaşat în Turnul meu de Ivoriu mandarinal.

De la Kogălniceanu la C. Stere

Singurul om politic, de la Mihail Kogălniceanu încoace, a fost Constantin Stere şi, de la moartea lor, au fost Zădărnicia şi Crima.

Mihail Kogălniceanu a împroprietărit țăranii, a emancipat țiganii și a izgonit egumenii borțoși ai Muntelui Athos, secularizând în folosul pălmașilor averile mânăstirești.

Constantin Stere n-a guvernat. A fost un simplu prefect de Iași și director de revistă („Viața Românească"). A fost raportorul exproprierii agrare în 1915, realizată în 1917 și, apoi, în 1921. N-a fost ministru, dar a fost om de stat. A deschis perspectivele democrației constituționale în Moldo-Vlahia puturoasă. Ciracul său Mihai D. Ralea a fost mereu ministru, dar nu e un om politic, ci un crampon ministerial pe diverse strapontine (nu depășește periferia Ministerului Cultelor și al Muncii – el, omul cel mai leneș, ministru al muncii, el – ateul! – ministru al cultelor religioase).

C. Stere – în perspectiva unei jumătăți de secol – apare plin de grandoare, de candoare, fertil și european.

Restul sunt broscoi provinciali.

Vodă Lobodă (*cantonetă*)

Un pușcăriaș și un șomer se plimbă,
Ca Vodă, prin lobodă,
Când la Timișoara, când la Adjud,
Când la Bârlad, când la Ploiești.
Vodă Lobodă este nemuritor.
Fecior de factor,
Plin de dor,
Voios, căpos, drăcos etc., etc., etc.

Poezia lui Geo Bogza

Singurul scriitor la ceasul de față în RPR este Geo Bogza. Ceilalți sunt reduși la tăcere: Tudor Arghezi și Dimitrie Stelaru. Sau zac prin pușcării, ca Radu Gyr și Nichifor Crainic.

Dreptul de mișcare în RPR a fost câștigat de Geo printr-o îndelungă revoltă poetică și jurnalistică, mai ales prin *Poemele fără sex*[1] și *Poemul-invectivă*, acele stranii și maladive pagini de

[1] Probabil, *Jurnal de sex*, plachetă publicată în 1929. (*n.n.*)

comentarii ale unei biologii deşănţate, poeme de marinar derbedeu, tăvălit prin taverne portuare doldora de alcooluri tari şi practicând amor venal prin lupanare. Toate formele deşănţate ale iubirii fizice sunt prezente în aceste pagini febrile, de o neîntrecută muzicalitate şi tristeţe. Până la sfârşit, rebelul va ancora în echilibru şi clasicitate biologică. Nostalgia sanităţii e vizibilă şi în aceste poeme de lupanar, asemeni perlelor în scoicile îmbolnăvite, secreţiuni glandulare abundente de marinar obstaculat.

Tinereţea lui Geo Bogza este o tinereţe romantică, de individ puternic sufocat de propria sa vitalitate.

Calendar de proverbe

De scris o carte cu titlul de mai sus, compusă din aforisme.

Va conţine 365 de capitole şi în fiecare zi câte 24 proverbe, însumând 8.760 proverbe, adică pusă la contribuţie, aranjată şi sistematizată, colecţia Zane, Aghiuţă Tăslăoanu etc.

Mihai D. Ralea despre Belu Silber

Mihai D. Ralea povesteşte următoarele despre Belu Silber:

—Când am ajuns ministrul Muncii sub Carol II, s-a prezentat la mine, în audienţă de lucru, Vintilă Ionescu, directorul general al Siguranţei Generale. Mi-a spus, între altele:

—Pentru chestiunile politice muncitoreşti, delegatul şi expertul nostru este inginerul Herbert Silber!

Deci, se adeveresc „calomniile" care circulau pe seama acestui Asew!

Să fie un caz de *fausse mémoire* la Ralea? Să fie o formă elegantă cu care aruncă şi el o lopată de noroi în amicul său Lucreţiu Pătrăşcanu, decapitat? Să fie sincer?

La Ralea te poţi aştepta să mintă chiar când spune adevărul!

Ce-a fost în mintea lui Belu Silber? Să fie un caz de patologie, de mitomanie tipică, de om încurcat în propriile sale minciuni? Aşa îl descifrează, spre surprinderea mea, şi Radu Popescu.

H. Soreanu îmi spune:

—De la procesul de spionaj din 1932 nu l-a salvat Vintilă Ionescu, l-a salvat Nae Ionescu, la intervenţia lui Mihail Sebastian.

Lucrul pare plauzibil. Nae Ionescu era atotputernic. El mi-a scos din ghearele generalului Gavrilă Marinescu pe Imre Aladar, unul din cei patru deputaţi comunişti din 1932, sortit pieirii sub forma „scăpării de sub escortă". Cum l-a scos pe Imre, l-a scos şi pe Silber.

A ordonat la telefon, în faţa mea, generalului Marinescu, prefectul Poliţiei Capitalei:

—Mă, Gavrilă, aici e Nae! Să-i dai drumul! Vine elevul meu de la Berlin, este primul lui proces ca avocat şi trebuie să-l câştige. De altminteri, mantia Stăpânului nostru Carol II este de purpură şi n-are nevoie să fie pătată de sânge!

Imre Aladar a fost salvat. L-am luat de la poliţie cu Anişoara, soţia lui, l-am dus la gară, fiindcă generalul a pus drept condiţie a scăpării de la asasinat să se expulzeze singur în Ungaria. Imre Aladar a acceptat auto-expulzarea, dar nu în Ungaria, ci în Cehoslovacia. În Ungaria l-ar fi aşteptat alt asasinat, cu gloanţe maghiare. El era cetăţean român, născut din mamă româncă, dar făcuse serviciu militar obligatoriu în Cehoslovacia. M-a rugat să plec cu un tren mai înainte la Oradea, la o vie, la un prieten, şi să ne sfătuim, să veghez să nu fie din nou arestat şi asasinat. A trecut frontiera în ţara lui Beneş-Masaryk şi de-acolo în Rusia Sovietică, prin Polonia. După el, a plecat şi Anişoara. N-am mai auzit de el.

Belu Silber a fost scăpat în condiţii similare de alt scriitor – de Mihail Sebastian – tot prin intermediul lui Nae Ionescu, omul de curte al lui Carol II şi al Elenei Lupescu.

La scurtă vreme, Belu şi-a reluat colaborarea la revistele lui economice şi a dat un atac mârşav de presă împotriva binefăcătorului.

Nae Ionescu l-a întâlnit la Capşa, unde Belu cina în compania ziariştilor:

—Mă, Belule, am citit placheta ta contra mea. Nu e nimic. Eu te-am iertat. Dar n-au să te ierte comuniştii. Tu ai să fii spânzurat de ei.

Belu Silber n-a fost spânzurat, ci numai condamnat la 15 ani închisoare.

A fost împuşcat aghiotantul său naiv, Lucreţiu Pătrăşcanu.

Nu era Lucreţiu şeful lui Belu, ci Belu, şeful lui Lucreţiu. Credea în gura lui Belu, ca în gura unui oracol.

Am vorbit cu Belu o singură dată în viaţa mea, când am sosit de la Berlin şi după ce scăpasem viaţa lui Imre Aladar. Nu mi-a plăcut modul cum m-a descusut. Avea ceva de şarpe, dar şi ceva de felină: tandru şi calin. Când Sahia mi-a spus că-i agent, am înţeles. M-am ferit din calea lui. Ultima oară l-am văzut acasă, la Lucreţiu Pătrăşcanu, în preajma căderii, când familia a făcut o ultimă încercare de împăcare între noi şi de reluare a raporturilor rupte de patru ani.

L-am întrebat brusc pe Lucreţiu:

—Ce caută această bestie la tine?

Surâzător şi imperial, mi-a spus:

—Belu scrie o carte despre „Concepţiile economice, politice şi filosofice ale lui Lucreţiu Pătrăşcanu".

Am rămas paf:

—Te duce, mă, cu zăhărelul!

Am chemat pe Belu în birou; l-am luat şăgalnic de ureche. I-am tras-o bine, până când s-a roşit şi a spus „au!".

Am plecat fără a le da mâna. Lucreţiu a spus:

—Kulakul de Pandrea a înnebunit! Sau face pe nebunul?

Belu l-a dus cu zăhărelul. L-a dus direct în mormânt!

Belu Silber, la puşcărie

Radu Popescu, avocatul atenian Matuşu şi Alexandru Stelescu-Sterling, trei prieteni ai mei de puşcărie, au stat cu Belu Silber în celula de la Albastru, în toiul cercetărilor contra acestui Asew valah.

Situaţia mandarinului erasmic, de anvergura şi categoria mea, este satanică şi blestemată de călugări, cu blestemul maxim: „să păşeşti şi să trăieşti printre fanatici şi provocatori"!

Radu Popescu şi Matuşu sunt, în felul lor, intelectuali erasmici, fraţi de-ai mei retraşi, prin destin, în Turnul de Ivoriu al unei lucidităţi mandarinale. Nu ne-am retras în Turnul de Ivoriu din voinţă şi premeditare, ci prin structură şi predestinare.

Radu Popescu povesteşte despre umilirea lui Belu Silber la ancheta făcută de Marin Jianu, ministrul adjunct al Internelor, care i-a dat două perechi de palme, fiindcă nu voia să vorbească. Belu a protestat, spunând că el este om politic. Fumător pasionat de ţigări Camel, i s-a tăiat raţia de ţigări. Belu Silber a cules un chiştoc:

—Ce fel de om politic eşti tu, dacă aduni chiştoacele?

În celulă, Belu Silber avea obsesii erotice. Vorbea de femei, de succesele lui, deşi insuccesele îi erau eclatante. Henriette Yvonne Stahl a făcut o colecţie de oameni „celebri" printre cracii ei de amantă eterată: Ion Vinea, Petru Dumitriu etc. Între alţii, şi Silber. A făcut, odată, o excursie cu el în Bucegi. Belu Silber, de gelozie sau din pură patologie, a vrut s-o arunce într-o prăpastie. De-atunci, fugea de el ca dracul de tămâie. Cine era dracul şi cine era tămâia? Ambii erau satanizaţi de egolatrie, moftologie, veleitate şi lipsă de simplicitate naturală.

Stând întinşi în celula de la Albastru, a trecut o defilare de proletari cântând. Belu Silber a suspinat patetic:

—Ei, domnilor, când te gândeşti că instrumentul de producţie a trecut în mâinile proletariatului! O mare revoluţie s-a petrecut la noi!

Era vorba să-l facă pe Miron Constantinescu secretar general al PMR-ului. Belu Silber spunea pretutindeni:

—Urez Partidului Comunist să aibă un secretar general capabil ca Mareşalul Antonescu!

Despre Gheorghe Gheorghiu-Dej spunea:

—Când a fost arestat în 1933, cu prilejul turburărilor de la Griviţa, Dej era membru al partidului Social-Democrat, pe când eu eram de 15 ani membru al PCR!

Alta:

—Eu am fost „turnat" de H. Soreanu, de I.Gh. Maurer şi de Miron Constantinescu. Ei m-au mâncat!

Alta:

—Dacă ies de-aici, asasinez întâi pe nepoata lui H. Soreanu, ca să-l fac mai întâi să sufere. Pe urmă, îl omor şi pe Soreanu. Îl voi omorî!...

Demenţă sanguinară?

Aceştia-s intelectualii Bucureştilor?

Alta:

—Eu nu sunt „megafonul" Moscovei! Istoria mă va judeca! Voi sta şi zece ani, neclintit, în această celulă.

Şi când te gândeşti că banda H. Silber & Co nu reprezenta nimic altceva decât un ataşament fără istov faţă de ideile revoluţionare reprezentate de Moscova. Ce-ar fi însemnat ei fără Moscova? Nişte vânzători de şireturi de ghete, de mucuri de idei şi culegători de chiştoace!...

Basedowieni şi sifilitici în penitenciare (*24 iulie 1954*)

Un criminolog băgat la puşcărie nu se poate dezbăra de infernalul obicei de a privi cu un ochi lucid de specialitate pe tovarăşii săi de suferinţă. Fixează diagnostice şi tratamente, reconstituie dosarul penal al fiecăruia, stabileşte corelaţia dintre dosar şi diagnostic, descoperă greşelile de tratament judiciar şi suportă, cu mai multă uşurinţă, greşelile de tratament penitenciar, oricât de aspre ar fi ele. Se refugiază pe fericita insulă a investigaţiei ştiinţifice în oceanul durerilor comune.

Un Hazard nefast m-a împins brutal pe porţile următoarelor puşcării:

1. Caracal: 1940, noiembrie 7, arestat de legionari sub pretextul că am venit cu manifeste pentru aniversarea Revoluției din 7 noiembrie 1917;

2. Prefectura Poliției Capitalei: 1942, decembrie, fiindcă am pus concluzii ca avocat care a scăpat de la pedeapsa capitală 19 membri UTC, în frunte cu Ion Vințe și Constanța Crăciun;

3. Închisoarea Sf. Ștefan, Serviciul Secret: 1943, februarie, în urma unei pledoarii prea impetuoase în procesul Uniunii Patrioților

4. Malmaison: 14-15 aprilie 1948;

5. Pitești: 16 aprilie – 19 iunie 1948;

6. Văcărești: 20 iunie – 19 iulie 1948;

7. Craiova: 20 iulie – 3 august 1948,

8. Aiud: 4 august – 19 decembrie 1948;

9. Ocnele Mari: 20 decembrie 1948 – 5 februarie 1952;

10. Uranus: 5 februarie – 19 noiembrie 1952.

Total: 10 penitenciare

În aceste penitenciare, în cinci ani de pușcărie, am fost câteodată și bolnav. Mă împrieteneam regulat cu medicii, discutând starea generală sanitară a deținuților. Făceam mici servicii de „furier" la cancelaria infirmeriei. Îmi aruncam regulat ochii pe condica de consultații a infirmierilor, adevărată oglindă și sumbră grefă a realităților de pușcărie. Am fost permanent uluit de proporția sifiliticilor veniți *voluntar* la tratament, fiindcă în cele zece pușcării nu s-a făcut *niciodată* un Wassermann *obligatoriu* deținuților. Tratamentul era evident neregulat, fiindcă în pușcării este un „du-te, vino", o aplicare a teoriei că „pușcăriașul nu trebuie să prindă rădăcini" prea adânci într-o închisoare, nici într-o celulă, nici cu anumiți gardieni. Delincventul este prefirat ca o pleavă prin mai multe pușcării. Teoria inaderenței penitenciare și a dezrădăcinării succesive este extrem de răspândită și își are tâlcurile și temeiurile ei. La această prefirare intenționată se mai adaugă racila birocratică, dezordinea administrativă, schimbările dese de „director" și „comandamente", unele din patru în patru luni, așa că vânturarea e regula și sedentaritatea

excepția. Tratamentele medicale sifilitice de durată sunt deseori întârziate, întrerupte și abandonate.

M-a izbit, apoi, frecvența basedowienilor, relația Basedow-spirochetă cu sistemul nervos, ducând la comiterea infracțiunii.

Sublata causa tollitur...

(*text găsit neterminat*)

Pamfil Șeicaru și Eugen Titeanu

Pamfil Șeicaru l-a băgat la închisoare pe Eugen Titeanu. Ambii erau plini de păcatele „păsărilor de aur", înghițeau „fonduri secrete". Ca ministru al Propagandei, Eugen Titeanu era nevinovat în manipularea fondurilor. Au făcut ceva matrapazlâcuri, în folosul lor strict personal, subalternii săi, Victor Alboteanu și administratorul gazetei sale.

Rugam pe Șeicaru să-l ierte pe Titeanu și el îmi răspundea:

—Lasă-l, bă, să moară. Ăsta este capabil să ne omoare pe toți. Pe cine nu lași să moară nu te lasă să trăiești!

Eu nu am lăsat-o pe Hertha să moară, împreună cu bărbatul ei Lucrețiu, și ei nu m-au lăsat să trăiesc între anii 1944 și 1948. Pe urmă, ei au intrat la pușcărie pentru faptele și păcatele lor, iar eu m-am prăvălit după ei.

Fascinația lui Talleyrand în Valahia

Talleyrand și Fouché - viciul sprijinit pe crimă - exercită o fascinație fără pereche asupra intelectualilor din Valahia de formație culturală franceză.

Eugen Titeanu și Belu Silber erau fascinați de Fouché. Talleyrand a exercitat fascinația sa morbidă asupra lui M. Ralea.

Ralea a servit cinci regimuri, în numele Patriei: pe Maniu, pe Carol II - Lupeasca, pe Ana Pauker, pe Lucrețiu Pătrășcanu, pe Iosif Chișinevschi. El a servit și a binemeritat de la Patrie (acesta este finalul panegiricului personal pe care Ralea ar vrea să și-l scrie).

În definitiv, fiecare îşi alege zeii după gustul şi măsura intrinsecă!

N. Iorga n-a asasinat pe Corneliu Z. Codreanu

Am primit un telefon amical de la Frasin Munteanu-Râmnic, nepotul şi şeful de cabinet al lui N. Iorga, devenit liberal şi aghiotantul lui Vintilă V. Brătianu, intrat cu mine în puşcăriile Aiudului şi Ocnelor Mari.

Consemnez aici mărturia lui în chestiunea controversată a asasinării lui Corneliu Z. Codreanu.

Când a venit Armand Călinescu să-i facă vizita după asasinarea lui C.Z. Codreanu, N. Iorga l-a primit din capul scărilor de la etaj cu braţele agitate:

—Ce ai făcut, domnule? De ce m-ai băgat în asemenea dandana? Cum ai putut ucide un om?

Armand Călinescu s-a scuzat. Pretindea că habar n-a avut. Asasinarea a fost organizată de Serviciul Secret. Un rol a avut în această chestiune chiar Horia Sima (nu cred), aşa afirmă adversarii lui H. Sima.

Armand Călinescu s-a spălat pe mâini de vina asasinării lui Codreanu. Aşa le-a spus lui Ralea, lui Pavel Pavel şi altora.

Cert este că N. Iorga n-a participat sub nicio formă la asasinarea lui Corneliu Z. Codreanu. Prea onorabilul Pamfil Şeicaru a încercat să organizeze o otrăvire a lui.

N. Iorga se juca cu focul.

Cum era jignit, într-un fel sau altul, imediat depunea la judecători o plângere penală pentru calomnie. Calomnia se amnistia din doi în doi ani. Un proces penal pe cele trei trepte procedurale dura minimum doi ani. Nimeni n-a fost condamnat pentru calomnie în România. Şi pe mine m-a dat în judecată N. Iorga pentru un articol de ziar. El ştia să lovească prin scris, ca orice pamfletar. Când era atacat, se scula apostolul din el în picioare şi protesta vehement şi naiv.

Peste plângerea penală a lui N. Iorga s-a grefat o condamnare intempestivă de şase luni a lui Zelea Codreanu. Pe urmă, a fost băgat într-un proces de înaltă trădare. Călăii lui

Armand Călinescu l-au bătut îngrozitor pe Zelea Codreanu la anchetă. L-au schingiuit. O spunea la vorbitor, căinându-se mamei sale:

—Mă bat, mamaie, mă bat rău, mă bat ca pe un hoț de cai!

El introdusese asasinatul politic. Acum era torturat. Pe urmă, a fost asasinat.

Legea talionului se aplică cu o înfricoşătoare regularitate în Valahia timpului meu.

Automobilul lui Tudor Arghezi

Arghezi este bătrân şi bolnav.

A ocupat poziţiile „rezistenței" timp de 10 ani.

De vreun an, a început să sucombe. Fata lui, Mitzura, este dansatoare şi s-a căsătorit cu un actor. Cum să danseze, şi soțul să joace, dacă tatăl este... în rezistență?

De dragul Mitzurei, de bătrânețe, boală şi foame, s-a „pliat" şi bătrânul protestatar şi opozant.

A început să publice versuri.

A dat voie să i se facă un volum, colectându-se din miile sale de articole democratice.

A primit o pensie lunară de 2.000 lei.

S-a lăsat ales membru al Academiei.

A primit cadou de la partid şi un automobil.

Gura rea a Bucureştiului spumegă. Arghezi s-a vândut?

Ce prostie! Ce copilărie!

Este o ruşine că nu i s-a dat automobil permanent lui Tudor Arghezi de 25 de ani.

Este o ruşine că i se dă după ce s-a „pliat".

N-avea dreptul Tudor Arghezi să-şi ducă bătrânele oase de pe dealul Mărțişorului la medicii din centru aşezat confortabil între pernele unei limuzine şi are dreptul să facă acest lucru de 11 ani amicul meu, avocatul Ion Gheorghe Maurer, ales la Academie într-o promoție cu Tudor Arghezi, fără să scrie un volum?

Ruşinea nu se revarsă asupra lui Tudor Arghezi.

Ruşinea se revarsă integral asupra nătăfleților de politicieni care tratează de 25 de ani cu o totală lipsă de reverențiozitate pe cel mai mare poet în viață.

Pokerul lui Tudor Arghezi

T. Arghezi joacă pokerul politic, aşa cum este obligat să joace orice artist sau măscărici, dar el joacă cu o scârbă vizibilă.

Pierde în mod regulat.

A jucat cu Beno Brădişteanu „Bukarester Tageblatt" şi cu „Lumina" lui C. Stere – D.D. Pătrăşcanu, sub ocupația germană, mizând pe eternitatea armelor germane şi pe gloria neştirbită a lui Mackensen.

Generalul von Mackensen s-a retras în patria sa cu coada între picioare.

Au rămas „defetiştii", steriştii, trădătorii, cei care au pactizat cu inamicul.

I. Slavici a fost scuipat în public.

T. Arghezi, Gala Galaction, D.D. Pătrăşcanu, Dem. Theodorescu au intrat în puşcării.

I-a scos N. Iorga, implorând pe Ionel Brătianu.

L-a scăpat de puşcărie numai C. Stere, care încoronase pe Regele Ferdinand la Chişinău, ca rege şi al Basarabiei. Palatul l-a trimis pe C. Stere în Elveția un an, în concediu de odihnă. S-a reîntors viforos şi furtunos. S-a refăcut ca deputat de Basarabia. A întemeiat Partidul Țărănesc, din care a fost izgonit de Iuliu Maniu.

D.D. Pătrăşcanu a rămas garat pe linie moartă.

Tudor Arghezi a trecut cu arme şi bagaje la Ionel Brătianu, apoi la Gheorghe I. Brătianu, apoi – la final – în presa democratică a Sărindarului.

Pe unde trece T. Arghezi vine falimentul.

A venit falimentul lui Mackensen, când el a trecut la germanofili.

Când a devenit liberal, a murit pe neaşteptate Ionel Brătianu.

Când a început să scrie pentru georgişti, a falimentat Gh. I. Brătianu.

Când a scris *Baroane*, cu voia lui Ică Antonescu contra lui Killinger, sărmanul Ică se afla cu un picior în groapa politică.

În loc să meargă cu comuniştii dintru început, de la 23 August 1944, aşa cum au făcut Mihail Sadoveanu şi Cezar Petrescu, Tudor Arghezi a avut mereu reticenţe.

În ceasul XI şi anul XI, a găsit drumul Damascului marxist-leninist-stalinist-chişinevschist.

Dacă aş fi fost în locul lui Ioşca (Chişinevschi), nu l-aş fi primit. Ar fi fost de rău augur!

C'était un mauvais présage!

Conversaţii cu Maica Veronica (*8 august 1954*)

Am sosit în noaptea de 7 spre 8 august, aproape de miezul nopţii, ca să ne sfătuim, în trio – Veronica, Ioan şi cu mine – asupra tacticei şi strategiei de aplicat la Bârlad, în procesul Sihaştrilor de luni, 9 august. Eram obosit, asudat, enervat: schimbasem cinci trenuri personale, ca să ajung în 14 ore de la Poiana Ţapului, la Vladimireşti. Nu ştiam dacă voi găsi o căruţă să mă ducă de la gară la mânăstire. Nu prea aveam nici bani şi nici chef de metafizică, ocupaţia cu demnitate a acelor cu *otium*. Trei călugăriţe soseau de la Galaţi şi m-au luat în brişca lor cu voioşie, recunoscându-mă ca dulău juridic bucureştean al acestei turme de mioare şi ca avocat al Sihaştrilor de la mânăstirea înrudită. Din depărtarea gării, de la 4 km, mânăstirea cu hramul Adormirea Maicii Domnului, electric luminată cu faruri tainice în turle, părea un transatlantic traversând lin valurile nopţii.

Călugăriţele vorbeau cu adoraţiune de Măicuţa lor. Erau plecate de trei zile de la mânăstire, pentru o vizită medicală la Galaţi. Se întorceau cu bucurie la roiul şi matca lor.

Mi-am amintit că Maica Veronica pare într-adevăr o regină-copilă. Are ceva suav, candid şi copilăros în făptura ei, deşi este născută la 20 aprilie 1920, deci a trecut de 34 de ani. Pare totuşi o regină, în atitudine, în port, în modul

voluntar de comportare, în tonul poruncitor. Nimeni nu-i rezistă.

Marele ei dușman dr. Antim, episcop de Buzău, a venit, recent, în vizită canonică, să tundă două surori în călugărie.

Duhovnicul Ioan Silviu Iovan este suspendat de către Patriarh pentru neascultare, spovedanie colectivă a mirenilor și deasă împărtășanie cu călugărițele și nu mai are voie să slujească liturghia.

Maica Veronica l-a obligat pe episcop, cu gingășiile ei poruncitoare, să accepte ca Ioan să oficieze serviciul divin. E drept că dr. Antim și-a luat măsurile de precauție. I-a spus între patru ochi că ea își ia toate „răspunderile". Ceva mai mult: în fața martorilor, între alții vicarul său, a declarat că asistă la liturghia lui Ioan, dar își declină răspunderile. După ceremonialul mișcător al trecerii celor două călugărițe ca mirese ale lui Christos, am luat masa comună la trapeză. Maica Veronica a ținut un toast care a stors lacrimi chiar marelui dușman al Vladimireștilor, porcului de câine Antim, care declarase, de sute de ori, că el va distruge noul Maglavit, cum a distrus Maglavitul păstorului oltean Petrache Lupu. A trimis o scrisoare canonică în care își ia toate precauțiunile, dar în care declară *textual* că nu ia nicio măsură contra Vladimireștilor. Această epistolă de recomandație duhovnicească a fost pentru mine *ein willkommen Fressen*[1] în procesul Sihaștrilor, de la Bârlad, din 9 august.

Maica Veronica este imbatabilă când vrea ceva. În acest pachet mic de carne și de nervi – este o persoană scundă și fragilă, cu fața albă și ochi blânzi, căprui, cu oval pur al feței – se ascunde o voință și o energie care depășesc normalul. În zorii carierei sale, țăranii au acuzat-o de vrăjitorie. În cartea de memorii pe care a scris-o cu deplină sinceritate, sunt două pasagii strict spiritualiste, fără să cunoască tehnica. Maica Veronica este un mediu spiritist.

De pildă, când la Mânăstirea Sihastru, în celula cu alte trei măicuțe, se ridicau în aer ștergarele și coșurile cu alimente.

---

[1] Hrană binevenită. (n.n.)

Al doilea este cazul de la bordei, tropăiturile unui regiment în marş deasupra mânăstirii improvizate sub pământ, în plină iarnă, bordeiul fiind sub nămeţi, tropăituri auzite de starețul Clement Cucu şi de măicuțele tinere.

Cheia personalităţii Maicii Veronica este în energetism de mediu spiritist nativ, subliniat şi declanşat pe albia religiozităţii ortodoxe. I-am citit *Memorialul* de 350 de pagini bătute la maşină asupra vieţii sale povestite cu o cuceritoare sinceritate, nud şi de un realism feroce. I-am citit, pe un caiet separat, şi cele 68 de viziuni, redate cu aceeaşi nuditate. Aici este cheia: Maica Veronica, mediu spiritist.

Viziunile ei au fost văzute şi auzite de propria ei soră Ghinița, azi maică la Vladimireşti, şi de nenumărate alte măicuțe cu care a început, dintr-un „bordei", clădirea actualei mânăstiri. Cele 300 de călugărițe aflate sub oblăduirea ei, într-o supunere oarbă, trăiesc într-o tensiune înaltă, conduse de acest „medium spiritist" canalizat spre religiozitate monastică. Nu e miracol. Este energetism şi fluid spiritist. Este remarcabil că, între prea numeroasele viziuni ale Maicii Veronica, majoritatea se referă la recrutarea adeptelor sale. Candidatele sunt supuse unui lung examen. Nu intră ca surori decât la alegerea Maicii Veronica. Sunt alese după o anumită fizionomie delicată, cu capacitate de influențare, de congenialitate. Pe urmă, devin rasofore.

Miracolele Maicii Veronica sunt miracolele spiritiste. Toate sunt de aceeaşi factură. Energia interioară a fost vărsată în albia religiozităţii.

E bine? E rău? Nu ştiu. Nici nu mă interesează. Constat.

Ce-a fost Tereza? Ce-a fost Sfântul Francisc din Assisi? Formidabile energii spiritiste transformate în energii spirituale?

Maica Veronica este, inițial, o vrăjitoare spiritistă, aşa cum au intuit-o țăranii, la începuturile carierei ei. Această vrăjitoare spiritistă, printr-un concurs fericit de împrejurări, a intrat în cinul călugăresc şi forța ei este o forță albă. Nu e pusă în slujba demonului, nici în slujba amuzamentului spiritist salonard. E o biată femeie nervoasă, un pachet de

nervi la înaltă tensiune, care s-a salvat în religiozitate şi se salvează în şi prin fapte bune.

Relaţia dintre Ioan şi Veronica are, fireşte, un substrat erotic, adică un Eros platonic. Ioan este victima Veronicăi. Cu erotismul lui de mare dinamism, frumosul şi elocventul Ioan de 33 de ani spune mereu şi predică în amvon:

— Maica Veronica, aceste „moaşte vii"!

Trăiesc într-o intimitate perfectă dar nu se atinge de ea!

Efluviile reciproce sunt suficiente.

În cartea sa de memorii, Maica Veronica are un capitol de o mare frumuseţe şi semnificaţie: „Copacul, duhovnicul meu". Avea 19 ani şi n-avea duhovnic. Se spovedea la copac. Avea comoţii.

O mare senzualitate şi sensibilitate îşi găseşte căile derivative în copaci, din care ies flăcări, în duhovnici tineri cu barba neagră, în excese ale cărnii chinuite.

Un singur lucru mă neliniştеşte: Ioan vorbeşte mereu în predici de „locul sfinţit şi sfinţitor" de la Vladimireşti, iar Maica Veronica, în viziunile ei, despre „pământul plămădit cu sânge". Ştie asta şi nici nu vrea să moară pe pernă. Se pregăteşte o tragedie acolo, cu martiraj a 300 de fiinţe tinere, sânge şi energie senzuală necheltuită.

Dacă prelaţii înalţi sunt cu adevărat ortodocşi, vor evita tragedia şi-i vor lăsa să fiarbă în propria lor oală şi zeamă.

Dacă sunt prelaţi-vagmiştri, vor lăsa procuratura, miliţia şi artileria să-i scoată pe aceşti rascolnici din vizuina lor.

Treaba lor!

Hertha rediviva (*17 iulie 1955*)

Mă aflu la Poiana Ţapului, în vilegiatură cu copiii. Am vândut căsuţa de paiantă din Crângaşi şi am luat 6.000 de lei în rate. Am primit 2.000 de lei şi i-am mâncat. A doua rată, pe 1 august. Rămăsesem cu 100 de lei în casă, pe care trebuie să-i dau pentru pensiune dnei Preda. Rămăsesem fără un sfanţ. Noroc că, prevăzător, am lăsat chitanţa pentru a doua rată nevestei mele, rămasă încă 2-3 zile în Bucureşti, pentru curăţenie. S-a dus şi a primit numai 500. Dar cu aceşti 500 de lei suntem salvaţi două săptămâni. La 1 august va veni restul de 1.500 de lei din rata a doua şi prelungim agonia financiară pe luna august. Agonie? O, nu! Mă conduc după principiul lui „văzând şi făcând". Dacă vine o stabilizare şi te prinde cu bani? Suferi. Ca să nu sufăr, mai bine mă cârpesc de azi pe mâine. Lucrul e atroce pentru seninătatea şi stabilitatea psihologică necesară creaţiei. Dar n-am ce face.

Plimbându-mă cu asemenea gânduri, ducându-mă la Alimentara din Poiana Ţapului, m-am întâlnit cu un coleg avocat bucureştean vilegiaturist, prieten cu doamna Schwammen, soacra cumnatului meu Lucreţiu Pătrăşcanu.

Îmi aduce la cunoştinţă *un fapt:* că dna Schwammen a primit înştiinţare oficială că fiica ei este la închisoare şi e condamnată. O credea moartă de trei ani, de tuberculoză. Hertha n-a murit, Hertha este *rediviva*, Hertha diva, teatralista...

O ştiam şi de la Olga, sosită recent de la Mislea, închisoarea de femei.

Hertha şi cu Belu Silber nu mor cu uşurinţă.

Creştin după Evanghelii (*18 iulie 1955*)

Primesc vizita lui Petru Lupaşcu, ţăran din Poiana Ţapului, care este un creştin după Evanghelii, un mistic după pofta inimii mele, care, de 20 de ani, citeşte zilnic Evangheliile şi încearcă să-şi potrivească viaţa după comandamentele din Cartea Cărţilor.

Cosea iarba din livada vecină casei mele cu grație măreață tolstoiană. El e țăran autentic, nu ca graful Tolstoi, cosaș din criză religioasă.

Pe Petru Lupașcu nu-l cunoșteam, deși este vecin cu mine de 23 de ani și vecinul sufletului meu de două decenii.

Mi l-a prezentat feciorul meu, care are 19 ani și-l cunoaște bine. Este soțul surorii lui Petre al Linei, vecinii noștri. Au împărțit livada din fața terasei. Așa se explică vecinătatea. El este venetic, de la Războieni, județul Neamț. Bunica lui a intrat călugăriță, după moartea soțului și măritișul fetei - mama sa - într-o mânăstire clădită de Ștefan cel Mare. Ducea lapte și caș de la mămuca pentru bunica, pe când avea 5-6 anișori. Pe urmă, a murit bunica. Face parte, deci, dintr-o „dinastie monacală", un fel de baptist, creștin după Evanghelii. A ajuns la Poiana Țapului, acum 20 de ani, unde s-a însurat și are șapte copii. Soția lui nu-i baptistă. Nici cumnatul său, Petre. Nici Lina a lui Petre. Au rămas ortodocși. Sub mareșalul Antonescu, Petru Lupașcu a făcut trei luni pușcărie, fiindcă i s-au găsit reviste baptiste și i s-a confiscat *Biblia* de către jandarm. Faptul pare incredibil. Dar este așa. Sub Antonescu am apărat și eu baptiști. Îi scoteam la o lună pușcărie. Ceva mai ieftin decât Petru Lupașcu, care s-a apărat singur și a luat trei luni. Baptiștii dintr-un lot de la Cernăuți, apărați de V.V. Stanciu, au luat câte 25 de ani închisoare fiecare. N-am felicitat pe avocat și nici pe Antonescu, nici pe patriarhul de atunci, Nicodem, care pornise lupta împotriva sectanților, așa cum a pornit patriarhul Justinian Marina acum lupta contra „Vladimiriștilor" și i-a arestat.

Prostia umană în Valahia se repetă copios.

Tâmpenia guvernanților nu cunoaște la noi nicio limită.

Impudoarea lor este ca la țigănci: își ridică poalele la cel mai mic prilej, ca să se apere sau ca să atace.

Am stat două ceasuri la sfat cu Petru Lupașcu, țăran creștin după Evanghelii, țăran mistic, dârz, cuminte, sănătos și cu necesități ale spiritului pe care nu le găsesc nici la hoitul aulico-academic al lui Tudor Vianu (vecin de vilegiatură cu noi, pe Zamora), nici în mica ocnă cu venin a lui Radu

Popescu, critic literar, cel mai sprinten al „Gazetei literare", nici la M. Ralea, patronul şi îndrumătorul lor.

Ralea va duce la sinucidere pe Demostene Botez, cum l-a dus pe Petre Andrei, la ignominie pe Tudor Vianu şi la puşcărie pe Radu Popescu.

Tăifăsuind cu ţăranul pur şi mistic Petru Lupaşcu, om cu şapte copii, cu o soţie harnică rămasă ortodoxă, într-o familie cuminte şi aşezată, am simţit că stau de vorbă cu un erou romantic, iar nu cu fiare realisto-materialiste ca Ralea, Vianu sau Radu Popescu.

Secta lor cvasi-baptistă, a creştinilor mistici după Evangheliі, se adună joia şi duminica la sediul lor de la Buşteni. Sunt în număr de 24. M-a invitat şi pe mine, pe soţia şi pe copiii mei. Să venim printre „fraţii şi surorile" lui.

Evident, zel de prozelitism, exces de fanatic şi dogmatic.

Ce pot căuta eu, teolog trecut prin ciurul şi dârmonul certurilor dogmatice timp de un an, aflat la sânul bisericii mele ortodoxe străbune, intrate în conflict cu clienţii mei, monahii de la Sihastru şi călugăriţele de la Vladimireşti, printre baptiştii de la Buşteni?

Sunt 24 de suflete-torţe care ard pentru Christos?

M-am bucurat.

Sunt 24 de oameni care citesc zilnic Evangheliile?

Cum să nu te bucuri?

Am făcut un *match* de exegeză biblică cu Petru Lupaşcu, fiecare cu cărţile în faţă. El şi-a adus *Biblia* britanică a lui Cornilescu, îngrijit învelită într-un jurnal. Eu am avut *l'embarras du choix*: *Biblia* lui Luther, *Biblia* în franceză, engleză, a lui Gala Galaction, a lui Nicodem etc. Am venit cu *Noul Testament* în traducerea lui Cornilescu, ca să ne potrivim.

Un ţăran şi un mandarin s-au duelat şi confesat două ceasuri.

Nu i-am ascuns îndoiala mea în privinţa existenţei lui Dumnezeu. I-am spus totul, în cuvinte puţine şi simple, înfrângerile mele mistice, lipsa harului.

Mi-a confesat toate victoriile sale, credinţa sa de neclintit. Are ochi albaştri înlăcrimaţi de inteligenţă şi blândeţe.

I-am făgăduit să merg printre frații și surorile lui.

După un an (*19 iulie 1955*)

După un an constat că s-au împlinit cele mai pesimiste presimțiri, calcule sau profeții cu Vladimireștii.

Se băgase procuratura, miliția și Securitatea în cele două mânăstiri înfrățite prin duh și sânge.

Părintele Ioan zace la pușcărie, împreună cu 20 de călugări și 40 de călugărițe.

Maica Veronica, surghiunită la Mânăstirea Țigănești, a fost ridicată de Securitate și se află acum, cine știe unde, în beciurile ei (după o versiune[1]), într-un sanatoriu pentru boală de ficat (după altă versiune) sau a fugit de la domiciliul forțat fixat (după o a treia versiune).

Unde a fugit?

Sunt două versiuni: a fugit și stă pe undeva ascunsă. A fugit la un medic, amantul ei (versiune ticăloasă).

În acest caiet, găsesc epistola bibliotecarei de la Vladimireşti, din 19 iulie 1954, când am asistat la piesa ei de teatru - mister creştin uşor descifrabil, deoarece, la fel ca orice operă ocazională şi ca orice operă în genere, durerea şi lupta lor e cu tiranul Episcop Antim.

Redau această misivă integral şi în limba franceză, cum mi-a fost scrisă:

Maison de Notre Dame,
le 19 Juillet 1954

Mon Maître,

Je suis bien contente du plaisir que nous avons pu vous procurer. Je vous remercie du soin que vous prenez du développement de mon talent.

---

[1] Aceasta este versiunea corectă (Fond Penal - Dosarele C.N.S.A.S.). (*n.n.*)

Vous avez eu la bonté de me recommander la lecture du Cantique de St. François – que je sais, presque par cœur –, dans une version française de Paul Claudel, qui était autrefois mes délices, ainsi que V. Hugo, Maeterlinck, Giraudoux etc.

J'ai publié trois livres de critique, c'est vrais, mais de poèmes (ce qui est presque la même chose, puisque les poèmes entraînent toujours la critique). En ce qui concerne le théâtre, je ne suis pas à ma pièce d'essai, mais je dois me restreindre aux possibilités que nous avons ici.

Agréez l'assurance de mon profond respect,[1]

Monahia Teodosia

Unde este maica Teodosia?

Se află printre arestate, alături de Micaela?[2]

Când Maica Veronica venea la Bucureşti, chemată în audienţă de Patriarh, îşi lua pe cele două ajutoare: Micaela şi Teodosia.

Micaela se află, sigur, la puşcărie. Se spune că la anchetă a luat asupra ei toate răspunderile, toate culpele, toate posibilităţile de pedeapsă, descărcând pe Maica Veronica de orice vină.

---

[1] Stimate Maestru al meu,/ Mă bucur că v-am putut procura un sentiment de plăcere./ Vă mulţumesc pentru grija ce o purtaţi evoluţiei talentului meu./ Aţi avut bunătatea de a-mi recomanda spre lectură *Cantica Sfântului Francisc* – pe care o ştiu aproape pe dinafară –, într-o versiune franceză a lui Paul Claudel care, împreună cu scrieri ale lui Victor Hugo, Maeterlinck, Giraudoux etc., mi-au fost lecturi mai mult decât plăcute./ Am publicat trei cărţi de critică, de fapt, de poeme (ceea ce este aproape acelaşi lucru, deoarece poemele atrag mereu criticile)./ În ceea ce priveşte teatrul, nu mă aflu la prima încercare, dar trebuie să mă mulţumesc cu posibilităţile pe care le avem aici./ Vă rog să primiţi asigurarea celui mai profund respect. (*n.a.*)

[2] Afirmativ. Ambele erau arestate la acea dată (Dosarele C.N.S.A.S.). (*n.n.*)

Cum a fugit Carol II cu Elena Lupescu

Din povestirile orale ale lui Aurel Leucuția și Güla Caranica (în lagăr la Ocnele Mari), din ceea ce știu de la amicul meu Alfred Hefter și de la clientul meu Eugen Titeanu, din ceea ce mi-a confiat Mihail Manoilescu și generalul Coroamă și din ceea ce povesteau aghiotanții regali în lagăre politice - sunt în măsură să reconstitui odiseea lui Carol II, în faptele exacte, așa cum s-au petrecut ele.

Nu mă interesează aceste *anale intime*, ceea ce spune lumea, *„les on dit"*, ceea ce ar fi trebuit să se petreacă sau comentariul oamenilor despre fapte. Eu adun material, selecționat în prealabil, pentru o eventuală *Istorie contemporană*, după metoda juriștilor, care nu acceptă decât martori *de visu et de auditu*.

Carol II, primul născut al lui Ferdinand și al Reginei Maria, este fiul tatălui său, fiindcă Ileana și Mircea sunt copiii lui Barbu Știrbey, amantul oficial mulți ani în șir al reginei.

Regele Kakadu[1] era un degenerat inferior. Urechile clăpăuge, aparatul genito-urinar slăbănog și sfincterul anal deteriorat (a murit de cancer la sfincter) nu formau un material de armăsar pentru o iapă de o mare frumusețe și vigoare, cum a fost Regina Maria.

Prințul Ferdinand era nepotul de frate a lui Carol I. și a fost ales ca moștenitor al tronului, fiindcă poeta Carmen Sylva n-a născut decât o dată, o fetiță, Maria, curând decedată.

Prințul cu urechile clăpăuge a fost repede însurat, fiindcă se îndrăgostise de Elena Văcărescu, domnișoară de onoare a Reginei și dorea s-o ia în căsătorie. Carol I s-a opus, ca și toți oamenii politici, pe considerentul rațiunii de stat. Dinastia străină Hohenzollern fusese adusă pentru ca să se

---

[1] Cum a fost numit Regele Ferdinand de către colegul său de liceu Hans Heinz Ewers, într-o nuvelă publicată, dar nestrânsă în volum, în urma demersurilor, cu bani peșin, ai atașaților de presă de la Berlin, P. Ilcuș și Iosif Șchiopul, ca să nu afle țara că regele avea stomac deranjat și incontinență urinară. (*n.a.*)

extirpeze flagelul domniilor pământene, cu nepotismul şi favoritismele lor.

Regina Elisabeta s-a exilat, romantic, la Veneţia, solidară cu logodnica deflorată de prinţul Kakadu, rămas nostalgic în arest acasă.

Pierre Loti a narat episodul în *L'Exilée*. Ceea ce nu mai ştie Loti, am aflat eu din gura lui Vojen.

Politicienii valahi au trimis pe Carmen Sylva şi pe Elena Văcărescu cu un aghiotant frumos, ofiţerul artilerist Victor Vojen, conte francez decavat, cu misiunea de a seduce logodnica deflorată şi de a o face de râs în faţa reginei şi a prinţului moştenitor. Elena Văcărescu n-a păstrat fidelitate lui Kakadu în faţa atacurilor abile şi impetuoase ale unui Don Juan de tip d'annunzian, de o frumuseţe de Adonis, aristocrat francez, lector asiduu al condotierului italian, ofiţer de artilerie care primise misiunea oficială să asedieze, să spargă şi să subjuge fortăreaţa de la Veneţia.

Carmen Sylva, ca orice nemţoaică sentimentală, credea în fidelitate, în floarea albastră de nu-mă-uita şi în jertfa de sine. Logodnica abandonată fusese luată sub oblăduirea sa: era orfană, poetă, fragedă, nedreptăţită.

Când frageda Elena Văcărescu, ajunsă în 1927, la Paris, o hoaşcă cu păr vopsit în roşu, cu cărnuri revărsate şi râncede, a primit pe feciorul ofiţerului d'annunzian şi cinic byronian a făcut-o cu exclamaţii de bucurie şi patimă melancolică. Feciorul era leit tatăl. Venise să facă artă dramatică şi regie la Pitoëff. Visa să joace pe Romeo, pe Hamlet, pe Faust şi rolurile lui Tony Bulandra. S-a lepădat cu oroare de Elena Văcărescu. Din cauza ei, pierduse pe tatăl său. Ofiţerul francez şi-a împlinit misiunea dată de Regele Carol I şi de ministrul său valah de război. A sedus pe logodnica prinţului. Primise o importantă sumă de bani pe care a risipit-o la curse, în jocuri de cărţi. Maurul îşi făcuse datoria, maurul a trebuit să plece. Se căsătorise cu o indigenă pe care o iubea, dintr-o familie târgovişteană ca şi Elena Văcărescu. I s-a dat o altă sumă de bani, paşaportul, şi a trebuit să plece în Africa Ecuatorială. Fapta lui era reprobabilă, după codul de onoare al valahilor. Fusese un

instrument. Sedusese o logodnică princiară fără s-o iubească. Primise şi bani, după fapta sa. Era un simplu macrou. În Valahia, bărbaţii n-au voie să primească bani de la o femeie. Se pot ucide pentru ele şi sunt admiraţi. Se pot îmbogăţi prin femei numai la ofiţerul stării civile, cu foaie dotală în regulă, preluând obligaţiunile unui cap de familie, intrând pe picior de egalitate în familia bogată respectivă. Nu e voie să jefuieşti o văduvă bogată ca amant. O poţi jefui ca soţ.

Cu această morală specioasă, ofiţerul d'annunzian Victor Vojen, care a sedus din ordin regal şi din ordinul superiorilor pe logodnica prinţului de coroană, a trebuit să părăsească ţara, lăsând o soţie şi un copil legitim. Locţiitoarea Elenei Văcărescu la prinţul Ferdinand a fost Maria de Edinburg, nepoata reginei Angliei şi vara ţarului, englezoaică sportivă, de mare frumuseţe, de mare vitalitate şi cu instinct artistic rafinat prin lecturile şi tovărăşia prietenelor sale nedespărţite, Martha Bibescu, Cella Delavrancea şi Maruca Cantacuzino.

Acest quattor feminin reprezintă una dintre cele mai frumoase întâlniri de inteligenţe şi talente. Prinţul Kakadu era un răţoi printre patru lebede.

Cu *fair-play*-ul tipic englezesc, Maria a fost fidelă lui Kakadu până în preajma celor 30 de ani, făcându-şi datoria de a da la lumină progeniturile cerute de situaţie: pe Carol, moştenitorul prezumtiv, două fete, Elisabeta şi Marioara, din care a făcut două regine nenorocite în mariajul lor şi, în sfârşit, încă un prinţ, pe Niculae, pentru orice eventualitate.

După ce-a dăruit doi băieţi coroanei şi tronului, şi-a luat libertatea de acţiune.

După naşterea lui Niculae, a intrat în colaj public cu Barbu Ştirbey, singurul bărbat pe care l-a iubit şi l-a stimat. I-a născut pe Ileana şi pe Mircea. Îmi povestea intendentul de la Buftea, Păsculescu-Orlea, de telefoanele numeroase ale lăuzei, schimbate cu Barbu Ştirbey, între Cotroceni şi Buftea, cu prilejul naşterii Ilenei şi a lui Mircea.

Lucrurile se petreceau deschis, într-un cerc închis.

La Buftea, venea prinţul moştenitor Kakadu cu amanta sa Martha Bibescu şi cu Regina Maria, amanta amfitrionului

Barbu Ştirbey. Singura care suferea era Nadia (Nadèje) Ştirbey, soţia amfitrionului, mamă resemnată cu 5-6 fete, şi poetă în ore libere, pe care o publica C. Stere, confidentul ei.

Martha Bibescu a suportat pe Ferdinand câtva timp, de dragul prietenei sale englezoaice şi din snobism, fiindcă Martha era îngrozitor de snoabă. Pe urmă, ea s-a îndrăgostit de Lordul Thompson, ataşat militar, iar Kakadu a fost aruncat în braţele Olgăi Prezan, care-şi iubea soţul ofiţer, deşi a fost concomitent amanta şi a lui Ferdinand, şi a lui Nicolae Filipescu, ministru de război, pentru a-şi promova ofiţerul. Olga Prezan a mai fost şi amanta lui Ion Antonescu. În casa ei l-a împăcat cu nemţii în 1939, cu sprijinul Veturiei Goga.

Pe urmă, Kakadu, ajuns Regele Ferdinand-cel-Loial, trăia cu ţigăncile aduse în iatacul lui de generalul Enache Nicoleanu, prefectul Poliţiei Capitalei, sau cu actriţe la modă. Elvira Popescu i-a fost amantă în 1917.

În acest mediu de hăndrălăi erotici au crescut şi Carol, şi Niculae.

În 1916, am fost coleg cu Niculae la un liceu militar de cadeţi. Era înscris nominal, fiindcă nu audia efectiv. Pe vară, am făcut cu el un camping cu corturi. În iarna lui 1917, la Iaşi, pe când eram la liceele militare reunite, am fost o după-amiază întreagă musafir cu Moş Ajunul la Palatul regal, pe strada Carol. De la Nicky am aflat că tatăl lui, care a asistat la ceaiul nostru cu sticluţa de rom Jamaica lângă el, a plecat fiindcă avea întâlnire cu o actriţă îmbrăcată într-o rochie roşie şi blănuri albe, care aştepta într-o limuzină trasă la un colţ de stradă, de lângă palat. L-am urmărit până acolo prin troienele de zăpadă, în semiobscuritate. Eram nişte copilandri. Se făcuse ora şase, poate şapte seara şi ne-am întors la palat, rumeni de ger şi de descoperirea noastră cu actriţa în rochie roşie decoltată şi blănuri albe. Mi s-a părut zeiţa Venus, venită să fure pe regele Midas, transformat în asin.

Pe-atunci, Carol nuntea cu Zizi Lambrino la Odesa, Regina Maria se distra cu Barbu Ştirbey şi cu ofiţerii francezi, în compania Cellei Delavrancea, pe la spitalul de la Coţofeneşti, incendiat de ofiţeri români geloşi pe cei francezi, fiindcă au zărit,

noaptea, pe regină goală, suită pe Cella Delavrancea (căreia abia îi murise tatăl de inimă rea pentru dezastrele patriei).

Nu e de mirare că Barbu Ştirbey a intrat în conflict cu Carol II, că s-au bătut pe treptele tronului şi că Barbu Ştirbey a trebuit să plece în exil în Anglia. De mirare a fost că Regele Ferdinand şi-a dezmoştenit fiul prim-născut, prin actul de la 4 ianuarie 1927. La 19 ianuarie 1927, am plecat la Berlin cu Barbu Ştirbey şi am mâncat cu el la aceeaşi masă de restaurant. Ne-am împrietenit cu ocazia înzăpezirii trenului la Linburg. Se ducea la Berlin să-şi logodească fata, pe Ileana, cu un prinţ de Hochburg, cu care a făcut şase copii. Pe urmă, Ştirboaica arzoaie l-a părăsit pentru un şofer şi pentru un cupletist de cântece uşoare, compozitorul frumos Nello Manzotti, cu care a plecat prin Argentina, după ce se culcase, din calcule politice, şi cu Emil Bodnăraş.

Elena Lupescu a căutat cu intenţie să se încurce cu prinţul Carol. Fusese măritată cu locotenentul Tempeanu, a divorţat, şi pe urmă s-a măritat cu politicianul Lupescu, ţărănist de Râmnicu Sărat. Trăia în Bucureşti. Era din neamul Wolf-ilor şi al Miletinenilor, farmacişti de Piatra Neamţ. Nu făcea copii. Umbla din bărbat în bărbat, ca să se căpătuiască. Nu era frumoasă. Era rezistentă la băutură, la pat, la nopţi pierdute cu hăndrălăi de genul lui Lupescu, un taur ambiţios care ar fi vrut să ajungă ministru, cu ofiţeri destrăbălaţi şi dornici de nopţi pierdute. A trăi viaţa în acea vreme însemna a juca poker, ruletă, a mânca bine, a bea bine, a risipi bani într-o noapte cât bugetul unui ofiţer pe un an şi a o lua *da capo* în fiecare seară. Cu Lupescu i-a mers câtva timp. Era un mascur şi mascul ambiţios, abrutizat de băutură, dar afacerist de ministere pe baza unui mandat de deputat. Cuplul era armonic, fiindcă Duduia ştia să secondeze prin instinct, educaţie şi vocaţie un afacerist deboşat. Dar nu era prada visată. L-a urmărit pe Carol (aşa cum mi-au spus sportivii Aurel Leucuţia şi Liviu Iuga) pe stadionul de la ANEF[1] şi prin alte locuri de competiţii hipice, până când a pus gheara pe el.

[1] Academia Naţională de Educaţie Fizică. (*n.n.*)

Când a devenit amanta oficială a prințului moștenitor Carol, a aflat de tărășenie și Alfred Hefter, prietenul meu și cimotia ei.

Elena Lupescu avea mare nevoie de bani. Divorțase de Tempeanu (soldă de ofițer). Divorțase de Lupescu (politician cheltuitor). Era cam dezbrăcătică. N-avea blănuri serioase. N-avea bijuterii. Dormea la o prietenă, unde avea garderoba în două geamantane. Pândise pe Carol pe stadioane, pe câmpiile hipice. Odată l-a așteptat, ca să iasă de la sora lui Ileana, care ședea în palatul de la Șosea. A apucat-o o ploaie și sta sub copaci. Carol II, care o remarcase pe stadion, a găsit-o udă leoarcă. I s-a făcut milă și a luat-o la volan. Ploaia cădea torențial, ploaie de iunie. Acolo, la volan, udă leoarcă, s-a agățat de gâtul prințului moștenitor, l-a sărutat cu efuziune și lacrimi. Carol a trecut-o pe pernele moi ale mașinii și a început *la dangereuse liaison*. A condus-o până la ușa prietenei sale. Nu l-a invitat sus, la ea, în camera mizeră. A obținut o invitație a doua zi la ora cinci, la un poker, la comandorul Tăutu, un deboșat ofițer de marină, cu o colecție celebră de poze pornografice. Sub ochii gazdei și ai celui de-al patrulea partener, Elena Lupescu l-a tras în dormitor ca o bacantă și au ieșit după două ceasuri de voluptăți.

Carol II nu s-a mai putut despărți toată viața de experta sa amantă.

Ca să pricep epoca... (*21 iulie 1955*)

Ca să pricep mai exact epoca în detaliile ei infinitezimale, m-am apucat să recitesc, alternativ, câte două ore pe zi, *Viețile* lui Plutarh (în traducerea lui M. Jakotă, unul dintre ultimii noștri elenișți) și pe Machiavelli (cele două volume, în interpretarea diplomatului nostru titular C. Antoniade, fost ministru pe lângă Societatea Națiunilor, în epoca 1925-1935).

Traducerea lui Jakotă e limpede și fermecător-didactică. M-am cufundat în vârtejul pasiunilor antice elino-romane ca într-o bulboană cu apa vie a înțelepciunii. Antonius și Cato cel tânăr sunt figurile predilecte.

Interpretarea lui Antoniade este stufoasă, judicioasă şi cu intenţii exhaustive. Se simte lampa cu ulei, adică efortul exagerat, cum se spunea despre discursurile lui Demosthenes.

Constat că vechile mele tomuri machiavelice cu îndelungi citate din *Principele* şi din *Discorsi* sunt adnotate copios de cumnatul meu Lucreţiu D. Pătrăşcanu, care şi-a făcut ucenicia politică pe aceste file. Sunt două tomuri subliniate rând cu rând şi adnotate viguros.

Faptul mi se pare remarcabil pentru înţelegerea evenimentelor de la 23 August 1944 şi a ceea ce a urmat până la uciderea lui.

Unde le-a citit?

Evident, aici, în casa lui părintească. Erau în biblioteca mea.

Când le-a citit?

Trebuie să le fi citit nefericitul meu cumnat în epoca domiciliului său forţat de la Zamora (Poiana Ţapului), dintre anii 1924-1944. Aici, în casa dinspre stradă[1], a stat singur, peste doi ani. Venea şi Hertha din când în când. Noi ne stabileam numai în timpul verii. Raporturile dintre noi erau şi-atunci destul de încordate, fără a fi rupte. Ne ironizam reciproc şi civilizat. Eu n-aveam nicio încredere în cordialitatea lui, în autenticitatea şi sinceritatea lui, din 1933, epoca polemicilor dintre „Stânga" noastră (revistă de intelectuali democraţi şi independenţi) şi „Frontul" lor, scos cu Sorin Darvale. (Cine era acest bizar Darvale? Sorin Toma, ulterior director la „Scânteia"? Sau pseudonimul lui, una din măştile cu care se camufla etern?).

Un atac stupid, mincinos şi straniu contra mea şi a lui Petre Ţuţea-Boteanu (intelectual sincer, de mari calităţi) m-a aruncat în stupoare. Stupoarea a fost sporită, cu atât mai mult cu cât schimbam material de fotografii şi texte între cele două reviste şi ne aflam în comunitatea „frontului popular".

---

[1] În anii '50, în această casă se afla instalat un punct de informare al Securităţii care avea ca misiune urmărirea permanentă a „obiectivului" - Dr. Petre Pandrea şi familia –, care locuia în „Vila Pătrăşcanu" (Dosarele de Urmărire Informativă, Dosarele C.N.S.A.S.). (*n.n.*)

Nu pot suporta loviturile piezişe şi laşe. Eu mă lupt cu viziera ridicată.

A venit, a doua zi după atac, surâzător, şi mi-a întins mâna.

Asemenea „machiavelisme" nu le pricepeam şi nu le acceptam.

Şi el încă nu citise pe Machiavelli! Nici nu avea nevoie!

Conform principiului, l-am iertat, dar nu l-am uitat.

De ce l-am iertat?

Grădina lui Dumnezeu este mare, mi-am zis. E mic-burghez rapace. A fost primul argument. Eu sunt kulak, adică *prince-paysan* cu complexele religioase ale faptelor bune cotidiene.

Dificultăţile vieţii unui revoluţionar profesionist fără profesie lucrativă, în Valahia, sunt imense. A fost a doua argumentaţie. În viaţa lui a intervenit un animal de lux, Hertha, soţia lui nefericit aleasă. A fost al treilea argument. Nu ştiam că Hertha îl va pierde, că-l va băga într-o serie de dificultăţi şi complicaţii nedemne de viaţa lui, de stofa sa intrinsecă, de vocaţia şi reputaţia sa de „idealist" de până atunci.

Acest om era, iniţial, sobru, aproape un puritan. Nu bea, nu mânca, nu fuma. Se mulţumea cu pâine şi brânză, mâncate în fugă pe colţul unei mese din sufragerie şi cu un pahar cu lapte rece aflat mereu pe masa de brad din mansarda părinţilor săi. Acolo îşi ducea, firește, pe „tovarăşii" săi de conspiraţie, dar şi nenumărate femei din „mişcare" sau văduve mic-burgheze, care nu-l costau nimic.

Odată cu mariajul său cu Hertha, a început mişcarea de translaţie: vilegiaturi la Balcic, Mamaia, Predeal şi Păltiniş, restaurante, teatre şi cofetării, alcoolizarea zilnică a Herthei, relaţiile în *demimonde*-ul bucureştean, prietenii cu Gina Strunga, Cocea, Silber, teatralişti şi teatraliste, o lume infectă, pretenţioasă, fără scrupule, fără Dumnezeu, fără patrie, fără gust artistic, fără muncă, fără venituri sigure şi, mai ales, avuabile. O lume trăind din expediente.

Între anii 1938 şi 1944, începe epoca obscură a lui Lucreţiu Pătrăşcanu.

Maşinaţiile lui Herbert Silber şi ale Herthei Schwammen, ale lui N.D. Cocea (etern *tapeur* al miniştrilor de interne) şi

Soția lui, Hertha, demimondenă și simili-artistă, l-a vârât în acest mediu infernal. Această femeie cu cap de oaie, de o senzualitate aprinsă și stearpă, cu pofte de lux și luxură, a fost pierzania lui. Cleopatră valahă pentru un Antoniu leninist.

Era prin anul 1943, îmi pare. Era vara, în toi.

Finul și prietenul meu Tiberiu Iliescu, directorul revistei estetizante și democrate „Meridian" de la Craiova (publicau acolo regulat Gh. Dinu, Mihnea Gheorghiu, Al. Balaci, Celac), a sosit în București. Lucrețiu Pătrășcanu și-a exprimat dorința să-l cunoască și el. Pledasem la Craiova și scăpasem 300 de comuniști de la moarte etc. Apreciam talentul și revista.

Ne-am dat întâlnire, în trei, la bodega Dragomir. Mă amuza întâlnirea.

Tiberiu Iliescu a avut nefasta inspirație să remorcheze pe Zalovici, prietenul lui de copilărie, evreu, licențiat în drept, care vindea cravate la Capșa. Mie îmi vânduse vreo trei-patru cravate. Lucrețiu Pătrășcanu a plecat imediat când l-a văzut pe Zalovici. Nici nu s-a așezat la masă.

Mi-a comunicat că era agent al Gestapoului. Să ne ferim de el. De unde știa acest lucru Lucrețiu? Evident (și abia acum îmi dau seama), de la H. Silber, care știa lista agenților Gestapoului de la Eugen Cristescu, în a cărui slujbă se afla.

Când mi-a spus că Zalovici este agent, eu n-am crezut pe Lucrețiu Pătrășcanu. Socoteam că este o psihoză a lui, eterna „agentomanie" a mișcării muncitorești. I-am comunicat lui Tiberiu, care a dat din umeri.

După 23 August 1944, Zalovici a venit la mine să se confeseze că a fost agentul Gestapoului, că spiona pe Tiberiu Iliescu, prietenul lui din copilărie, și cercul „Meridian", pe mine și pe alți colaboratori ai „Meridian"-ului, dar că nu ne-a făcut niciun rău și a tras pe sfoară pe nemți, el fiind evreu.

Mi-am smuls părul din cap la asemenea argumentație, la asemenea morală imorală, amorală, machiavelică și năroadă.

Îmi cerea sfaturi.

I-am spus:

—Cum te va lumina Dumnezeu! Faci ce știi. Nu mă mai bag în troaca porcilor!

Zalovici a fost condamnat opt ani ca agent al Gestapoului şi azi expiază la Aiud. Tiberică l-a iertat şi uitat. Eu l-am iertat, dar nu l-am uitat.

Din cazul Zalovici, din faptul că Lucreţiu Pătrăşcanu ştia că Zalovici este agent, deduc că el ştia acest lucru de la H. Silber. E o simplă deducţie. Poate să mă înşel.

Prietenia lui Lucreţiu Pătrăşcanu cu N.D. Cocea şi H. Silber i-a dat posibilitatea, în orice caz, să cunoască amănunte tainice şi să intre în combinaţia de la 23 August 1944, când ruşii erau la Iaşi.

Lupta de atunci în Bucureşti era între Gestapo (care dorea *status quo*) şi Serviciul Secret al lui Eugen Cristescu care, la ordinul lui Ică Antonescu, trecuse cu arme şi bagaje de partea aliaţilor (ruşi, francezi, americani, englezi).

Cu prilejul loviturii de la 23 August, Florin Bengescu (subdirector al lui Eugen Cristescu) mi-a spus că au imobilizat telefoanele a 2.500 de agenţi ai Gestapoului din Capitală. Printre agentele lor, se afla şi actriţa Elvira Godeanu, care a primit cadou un milion de lei fiindcă, în noaptea loviturii de stat, l-a reţinut în patul ei pe generalul neamţ Gerstenberg, comandantul militar al Capitalei. Nici Killinger (care s-a sinucis la ambasada sa germană), nici Gerstenberg n-au ştiut.

Cert este că Lucreţiu Pătrăşcanu a avut înainte de 23 August conciliabule la Sinaia, cu Regele Mihai, căruia H. Silber i-a imprimat discursul pe o placă de patefon la Herand Torosian, acasă, că această placă de patefon a determinat trupele române să nu mai lupte cu nemţii, ci să-i dezarmeze. La ceasul loviturii, Aurel Leucuţia (manist) se afla cu Pătrăşcanu şi H. Silber acasă la dna Veturia Mănuilă, sora lui Aurel, aşteptând pe Stârcea de la Palat să le comunice arestarea Antoneştilor. Sunt fapte istorice epatante de „complotişti" remarcabili.

Actul de la 23 August este încă în litigiu ca interpretare.

Cui a folosit? *Cui prodest*? A ieşit ca protest contra nemţilor, dar cui a folosit?

Partidul Comunist, prin Ana Pauker, l-a repudiat. Ar fi preferat să vină ca stăpână în furgoanele şi pe coada cailor muscalilor.

În anul 1946, când Hertha şi Lucreţiu Pătrăşcanu au sărbătorit 23 August, printr-o masă oficială la „clubul miliardarilor", oferită în amintirea acestui fapt istoric, corifeii comunişti au refuzat să ia parte. Au rămas cu Rădescu, Voitec, Silber şi alte personagii minore politice de epocă, între care şi cu eternul Mişu Ralea.

Ce-a fost discursul de la Cluj al lui Lucreţiu Pătrăşcanu? O lovitură similară cu actul de la 23 August, un gest temerar de complotist în sânul propriului său partid, pentru a câştiga popularitate, pentru a pune în umbră pe Ana Pauker şi Vasile Luca, duşmanii săi competitori la locul de întâietate pe ecranul politic. Hertha ar fi vrut ea să fie prima doamnă politică, iar nu Ana Pauker sau Liuba Chişinevscaia.

Destinul şi paralelogramul forţelor politice au vrut altminteri: s-au instalat regele Laslo I (V. Luca) şi regina Ana (Pauker), ucigându-l pe Lucreţiu şi condamnând la 13 ani de puşcărie pe Hertha I.

Pe urmă, regele Laslo I şi regina Ana au fost lichidaţi şi a venit Ioşca I şi regina Liuba.

Cine-i în realitate Ioşca? El este cancelarul de fier al Valahiei, Bismarck-ul nostru, de la 1944 până în 1955, fără întrerupere.

Pseudonimul său s-a numit şi se numeşte Gheorghe Gheorghiu-Dej. El are caftan de la Kaganovici, unchiul soţiei sale Liuba.

Acum aflu că Dej va pleca ambasador la Moscova, Ioşca se duce plenipotenţiar la Helsinki şi Mihai D. Ralea urmează să gireze afacerile ca prim-ministru în epoca de tranziţie. S-a semnat şi ratificat Tratatul de pace 1955, trupele ruseşti urmează să plece şi vom avea alegeri generale sub control internaţional. Trupe turceşti vor controla să nu se fure urnele. Încă o ironie a „istoriei valahe". După eliberatorii noştri ruşi, care ne-au scăpat din ghearele nemţilor, vor veni osmanlâii ca să ne scape din ghearele ruşilor.

Nu cumva ne-am săturat de atâtea „eliberări"?

N-ar fi cazul să fim lăsaţi în pace şi să nu ne mai elibereze nimeni?

Nemții au vrut să ne elibereze de iudaizarea economiei românești prin Horia Sima.

Horia Sima a protestat, la rândul lui, împotriva germanizării economiei române, fiindcă sașii acaparau averile evreilor.

Lucrețiu Pătrășcanu a complotat cu Regele Mihai I să aducă pe ruși cu un ceas mai devreme, ca să ne scape de nemți.

Lucrețiu Pătrășcanu a cerut la Cluj tricolorul alături de steagul roșu. A fost, în consecință, ucis, fiindcă a părut antisovietic.

Acum vin turcii să ne elibereze de ruși. E o speranță generală. Eu sunt mereu sceptic. Zâmbesc sarcastic. Atât. Mi-au mai rămas aceste rânjete, pentru istoria de mâine, pentru istoria faptelor de azi.

E drept că ceea ce vreau eu este o imposibilitate, o utopie. Utopia mea se numește helvetizarea României, autonomia ei, demnitatea și facultatea de a judeca, la propriu, în afaceri interne și în nevoi elementare.

Am găsit consilieri ruși până și la rectoratul lui Avram Bunaciu de la „Universitatea Parhon".

Acolo unde au fost rectori Titu Maiorescu, N. Iorga și chiar Al. Rosetti, comandă niște bieți rusnaci fostului meu secretar, care n-a avut nici măcar timpul să-și dea doctoratul.

E admisibil?

În promoție cu poetul Tudor Arghezi intră la Academie, din ordinul lui Ioșca I, amicul meu Jean Gheorghe Maurer, avocat și jurist de clasa III, incapabil să scrie o petiție cu ortografie acătării.

E voie să fii academician fără titluri și lucrări?

Helvetizarea României ar însemna nu numai neutralitate, municipalizare, urbanistică pură, dar și o ridicare de nivel a României

Ne-am săturat de gâlme, cacialmale, improvizații și fanariotisme. Vrem orizont și maniere, nivel înalt și adevăr („high level and truth").

Eu spun mereu: nu sunt român, mai ales nu sunt rumân, cum spunea Nae Ionescu, de predilecție, adică neo-iobag.

Eu sunt oltean şi european, adică român liber în Valahia mea mică, încadrată prin destin în Europa Centrală, înainte de trecerea Dunării, în colţ carpatin.

Am fost supuşi austriecilor odată, şi numai o dată, şi numai 18 ani.

De la Dunăre până în munţii Balcani, este o distanţă ca până la Bucureşti.

Pe urmă vine Bizanţul, după Balcani şi în inima Capitalei, fiindcă, din nefericire, la Bucureşti s-a instalat Bizanţul încă de la 1711 şi a guvernat până în 1933. Cu moartea lui I.G. Duca, descendent din bizantini, ucis de legionari, s-a instalat Balcaniul cu comitagiii lui, adică alţi 11 ani.

Alţi 11 ani (1944-1955), aveam o atmosferă de comitagii bizantinizaţi, huligani de stânga, ucigaşi cu maniere de Ţarigrad, recrutaţi dintre huliganii de dreapta şi amestecaţi cu pleava Levantului, în numele nostru, al aborigenilor.

Ce reprezentăm noi, aborigenii?

O rasă foarte veche, adaptată acestui climat, adaptată acestor răutăţi, având platoşa nepăsării în cuget, luând scutul plugului şi coada Mioriţei în mâini, zalele picioarelor goale, vitaminele vegetalelor, razele ultraviolete şi fotosinteza solară în piele. N-avem piele groasă, ca emigranţii de tip bulgaro-grec, ca Mihai Ralis, ţigano-armenoizi ca Ghelmegean şi Torosian, levantini ca Hertha, Ana, Silber, Ioşca şi Liuba, grecotei ieşiţi din spermă engleză ca Grégoire Gafenco, de-o pildă. Suntem fiii soarelui de pe aceste plaiuri, ultragiaţi şi disprețuiţi în bunătatea noastră fără margini, în amabilitatea princiară, în hărnicia noastră, când prindem pe ogoare razele ultraviolete.

Nous ne faisons pas de grasses matinées. Nu râdea armeanul Virgil N. Madgearu, în faţa mea, de Grégoire Gafencu şi Mişu Ralea, că se scoală la nămiază? Şi adăuga, disprețuitor, despre românii fără „cultură germană", că sunt leneşi şi pot fi oricând bătuţi pe terenul lor. Dragă Doamne, eu reprezentam pe „românul germanizat"! N-a ştiut armeanul cu nume latin, conştient de hărnicia lui, coleg, prieten şi naş al lui Max Auschnitt, cât mă ofensa în oltenismul meu pur, cât îi disprețuiam ţărănismul lui de paradă!

Max Auschnitt ştia, şi proba oricând, că armeanul cu numele latino-maghiar (Virgil Madgearu) vinde oricând interesele ţărănimii valahe intereselor sale pentru un blid de aur cu o linte de icre negre. Max Auschnitt era regele fierului. Grecul Malaxa ştia, oricând, că Ion Mihalache - omul din automobilul şi buzunarul său - armonizează interesele sale de miliardar cu interesele pălmaşilor musceleni. Îi retrăgea stipendiile, automobilul şi speranţa de a-l aduce la putere printre fustele Duduii Elena Lupescu, ruda sa prin alianţă.

Aghiotanţii lui Madgearu erau, pe-atunci, Ralis şi Ghelmegean.

N. Malaxa a trecut cu arme şi bagaje la Horia Sima, pe care l-a stipendiat şi văzut în vara anului 1940, la grajdurile sale de la Băneasa, noaptea, înainte de lovitura de la 6 septembrie 1940. Madgearu a trecut şi el cu arme şi bagaje la Horia Sima şi elabora un plan de redresare financiară pentru legionari, în momentul când a fost ucis de foştii săi elevi, deveniţi legionari şi neştiutori de marea politică. Ar fi trăit şi Moruzov, dacă se mai întârzia cu 24 de ore. Canaris dăduse ordin lui Horia Sima de la Berlin. Cel puţin aşa pretinde Ion-Victor Vojen *et il en sait quelque chose*!

Această legiune străină, conducătoare în Bucureştii veacului meu, compusă din bande şi facţiuni cu dicţiune tricoloră, ţărănistă, democrată sau internaţionalistă (gata să fraternizeze între ele în momentele lor grele), uzurpează puterea rând pe rând, dansând vals, rumba, polca, tiroleza sau cazaciocul, imaginându-şi că ne-au câştigat inimile, fericindu-ne cu doctrinele lor fătarnice şi planificările lor economico-financiare, furându-ne bogăţiile solului şi subsolului, violentându-ne stilul de viaţă, amestecându-se în viaţa intimă ca îndrumători. Noi ne dăm la o parte, cu politeţea unor fii de regi în faţa mitocanilor şi a valeţilor beţi. Nu oftăm şi nu ne plângem, fiindcă nu este de demnitatea noastră. Din mijlocul nostru răsar mereu luceferi ca Eminescu, Arghezi, Tudor Vladimirescu, Horia şi Avram Iancu, Titulescu, Tătărăscu, generalii cei mai bravi ai oştirii, plugarii mereu harnici, ciobanii matinali, minerii jerpeliţi, cobilitarii ageri. N-am căpătat complexe de inferioritate,

fiindcă asimilăm liftele păgâne prin spiritul de toleranță și dulcele stil de viață al satelor și mahalalelor noastre. Am acumulat numai dispreț. Faptele lor le iertăm, fiindcă le înțelegem: sunt bieți emigranți febrili și obraznici. Am acumulat dispreț și iertare, dar nu uitare. E timpul să nu mai uităm. De-aceea, eu consemnez aceste fapte ale veneticilor din secolul XX, în prima lui jumătate, eu, pătruns de duhul cosmopolitismului contemporan, eu, căruia mi-e silă să mai vorbesc, să scriu și să gândesc în limba română, în aceste anale pentru uzul copiilor, nepoților și strănepoților mei, pe care le scriu *expres* în limba maternă cu atâtea șovăieli, picioroange și cârlige. De 25 de ani nu citesc decât germana, franceza, engleza sau italiana. Mi-e greață de producția autohtonă, care nu ne reprezintă, fiindcă este dirijată prin normative stupide de I.G. Duca, Elena Lupescu, baronul von Killinger și Ioșca Chișinevschi (11 ani).

Ce-avem și ce-am avut noi cu bizantinul descendent din Duca-Vodă cel rău, care a adus în Moldova numai famină, jupuială și asuprire și care s-a certat cu Cantemirii? Ce-avem noi cu Elena și cu Ioșca? Cu ce drept proza și poezia lui Arghezi era comandată de baron? Fiindcă s-a certat Horia Sima cu generalul Ion Antonescu?

Arghezi n-a mai putut publica nimic, în ultimii 10 ani, fiindcă nu l-a lăsat Ioșca I. Pe urmă, Ioșca l-a cumpărat cu un automobil și cu o pensie de 2.000 de lei lunar și i-a mai dat 1.800 de lei pe lună, exact ca să nu moară de foame cu șase guri acasă, bașca mâțele și câinii. Tot orașul râde de Tudor Arghezi și aplaudă abilitatea Regelui Ioșca I.

Eu nu râd de Arghezi, ci deplâng umilirea cobilițarului poet compatriot, plâng umilința națională.

Ne-au mai rămas doar ochii, ca să plângem...

Dionysos, Christ și Platon (*25 iulie 1955*)

Când revăd bine lecturile mele și mă scrutez pe mine (lecturi reactualizate prin *Plutarh*-ul lui M. Jakotă), constat profilarea permanentă a sfârșitului lumii antice și, în toiul

lumii mele, la aproape două mii de ani după bătălia de la Pharsala, a celor trei figuri imbatabile şi fără de care nu se poate exista decent în valea plângerilor: a lui Dionysos, a lui Christ şi a lui Platon.

S-a spus că Platon prefigurează pe Christos, că-l anticipează un laic, Ioan Botezătorul.

Inexact. Platon rămâne eternul mandarin, gânditorul preocupat fără motive vane (interese, glorie, castă, clasă) de relaţiile semenilor săi din Cetate.

Platon este bunul gospodar, figura ctitorială şi seniorială, care se ocupă de fântânile, apeductele, şoselele, educaţia pupililor şi interesele transpersonaliste şi personale ale cetăţenilor, căutându-le armonizarea intereselor, arătându-le drumul. Platon însemnează contemplaţia pură, dezinteresarea, detaşarea laică.

Dionysos este, firește, omul tehnic, omul de lut, de sânge şi de acţiune.

Plasma este la Dionysos. La el se găseşte sămânţa, cumînţenia pământului, nemurirea biologică prin urmaşi, seriozitatea adâncă şi responsabilitatea pe acest pământ.

Christ este sacerdotul cu toate contradicţiile măreţe, cu sfâşierile lăuntrice pe muntele Ghetsemani, apelul metafizic şi întruchiparea misterului cosmic.

Nu mă pot despărţi de Dionysos, de lut, de carne, de cumînţenia pământeană, de orgoliul nemuririi biologice prin sămânţă, prin copiii, nepoţii şi strănepoţii mei.

Cum am să mă despart de Dionysos şi de Tracii mei?

Când citesc pe Plutarh, mă uit cu atenţie la Filip macedoneanul, la Lysimachos şi la Dromichete, care erau din sămânţa mea. Se lupta Demosthenes cu Filip, străbunul meu barbar trac. Sămânţa lui Alexandru Macedon, educat de Aristoteles, a cucerit şi Teba, răzând-o de pe suprafaţa pământului, lăsând numai casa lui Pindar. A cucerit şi Athena, respectând pe Diogene. A cucerit Babilonul, încoronându-se împărat. A mers până-n ţara lui Por, cu falanga lui macedoneană, însurându-şi mareşalii, generalii şi locotenenţii cu fiicele şi nepoatele satrapilor.

Marc Antoniu, alt strămoş al meu, a venit din nou cu oşti asupra Atenei şi a Antiohiei, până la Ecbatane, şi a dat pilda

nemuritoare a amorului cu Cleopatra, amestecându-şi sângele, odrăslind în cezarioni egipteni şi ptolemei, colonizând dionisiac cu sabia şi cu sămânța.

Urmaşii lui Christ se uită reprobativ la tempestele lui Filip, Alexandru Macedon şi Marc Antoniu. Ei sunt, ca şi englezii de azi, retraşi în carapacea dogmatică.

Când un „colaboraționist" a lăudat lui Demostene pe Filip, că este frumos şi mai ştie să şi bea, elinul posomorât de ambiție, pelticeală şi fonduri secrete persane, a răspuns jalnic, că ar fi elogii pentru o femeie şi un burete. După oratorul cu lampa de ulei la frunte, frumusețea bărbătească dionisiacă a lui Filip sau a lui Marc Antoniu nu conta, iar vinul generos ar fi fost lichid pentru bureți.

La câteva generații, Marc Antoniu s-a încoronat la Athena ca noul Dionysos, răzbunând pe zeul ponegrit şi neglijat de oratorul peltic, corectat prin eforturi personale şi aur persan.

La început a fost Dionysos.

La început rămâne mereu Dionysos.

Pe urmă, vine Christ să îmblânzească fiarele stârnite de Dionysos în sufletele plebeilor, suflete de cavernă.

Şi, peste tot, pluteşte detaşat Platon, marele chivernisitor, încercând să pună ordine în Cetate, proclamând primatul artei, al contemplației şi al estetismului fără sămânță, steril, într-o toridă singurătate.

Matchul generalilor cațavencieni (*iulie 1955*)

Astă-seară, se termină la Radio, şi la Geneva, *matchul* între doi generali care seamănă cu Cațavencu: Eisenhower şi Bulganin, SUA şi URSS.

Eisenhower (*Ferometal*, cum i se spune criptic între noi, valahii) seamănă leit cu mareşalul nostru Ion Antonescu. Aceeaşi facondă de cavalerist, aceeaşi „cinste" şi „utopie ideologică", aceleaşi agresivități de semidoct.

Propunerea lui „strălucitoare şi genială", ca să se fotografieze, reciproc, din avion, fortărețele Statelor Unite şi ale Rusiei Sovietice, m-a făcut praf.

Vulpea de Edgar Faure îl secondează umil.

Sir Anthony Eden asistă impasibil la această canonadă verbală de generali cațavencişti, Bulganin aducând omagiul (*captatio benevolentiae*) pentru „comandantul de oşti", etc.

Jukov a stat impasibil şi neclintit, cu pometii lui mongolici de piatră.

Ce va ieşi de la Geneva?

O nouă amânare a conflictului armat? Eisenhower va fi trimis la plimbare în noiembrie 1956?

Sunt bune şi întâlnirile ulterioare, fixate, în principiu, între miniştrii de externe, şi, apoi, între cei patru mari, la „high level".

Scăpăm pe-aici, prin Valahia, de o „nouă beleală", cât timp ei tratează amical şi cațavencian. Când se vor burzului, începe iar beleala noastră, a sateliților.

Deocamdată, situația este confuză. Când o chestiune nu merge, se deferă unei subcomisiuni. Dezarmarea s-a dat subcomisiunii de la ONU care se întruneşte la 29 august, iar problema germană şi pactul european de securitate colectivă va fi rezolvat în octombrie 1955 la Conferința miniştrilor de externe. Conferința s-a terminat în coadă de peşte. Toți vor să câştige timp ca să se înarmeze şi să facă propagandă (pregătirea sufletească pentru a se dovedi ineluctabilitatea războiului). Au reuşit perfect. Ca simptom sinistru, notez, om liber, psihoza emigratorie care s-a abătut asupra Valahiei.

Fiindcă la Conferința de la Geneva s-a discutat despre ridicarea cortinei de fier şi despre schimbul turistic, toți se văd în postură de turişti. Toți vor s-o şteargă. Biata țară, în care cetățenii nu mai vor să stea. La prima ocazie, când „beleala" încetează, lumea „bine", lumea în care mă învârtesc eu, se aprinde de la focul emigrator. Rămân țăranii şi muncitorii. Resturile micii burghezii şi noua burghezie falacioasă, intelectualitatea „progresistă" doresc să se expatrieze.

Care-s cauzele acestei psihoze?

În primul rând, arestările intempestive, brutale şi nemernice, operate de trio-ul Luca – Pauker şi Georgescu în epoca 1947-1952. Securitatea individuală nu mai este garantată.

În al doilea rând, lipsa de securitate economică. Epurări, comprimări, restructurări - nimeni n-are un câmp de muncă definit. Se mai adaugă cele două stabilizări, care au făcut din fiecare cetățean un paria economic, care n-are bătrânețea, boala şi pâinea zilnică asigurate.

Eu pot trăi de azi pe mâine. Liber profesionist mandarinal împătimit, plecam în tribunal cu banii de tramvai şi de ţigări şi veneam cu buzunarele şi geanta doldora. Era o profesiune de excepţie. N-aveam grija zilei de mâine, fiindcă o cuplam cu grija cotidiană a clienţilor. Nimeni nu-mi fura meseria.

Acum, am ajuns şi eu un paria. Am tras soţia şi copiii după mine.

În 1948, mi s-a luat şi libertatea pe cinci ani, pentru *incartade de langaj* în meserie. Apoi, am stat iarăşi un an şi jumătate în meserie şi iarăşi mi s-a luat, pentru aceleaşi *incartade*, care ţin de esenţa profesiunii.

Avocatura a ajuns ancilla politicastră? A fost garanţia onoarei, averii şi libertăţilor cetăţenilor. A ajuns dublură de procuratură.

Toţi sunt înspăimântaţi şi nesiguri pe ziua de mâine. Toţi se aşteaptă la beleală. Politicienii de toate nuanţele au fost beliţi. Avocaţii poartă botniţă. Scriitorii supralicitează în lichelism. Artiştii sunt măscărici fără vinuri şi parfumuri, fără mătăsuri şi boiele. Ţăranii vor să scape de pământ. Muncitorii stau cu sabia lui Damocles a concedierii deasupra capului sau a „golului" birocratic de producţie pe grumazul lor.

Situaţia psiho-socială a Valahiei *Anno Domini 1955* se caracterizează prin labilitate, nesiguranţă şi confuzie.

Matchul generalilor cataveneii la Geneva, dintre 18 şi 24 iulie 1955, le-a sporit complexele.

Caracterologia de la Ocnele Mari

Ştiinţa şi arta nouă a caracterologiei ar trebui să studieze şi să descifreze omul prin hieroglifele lăsate de acţiunile sale.

Goethe recomandase, ca metodă de cunoaştere a omului, plecând de la elinul „cunoaşte-te pe tine însuţi", tocmai calea aceasta a descifrării. Caracterul se întrevede în acţiune?

Încerc să fac aplicaţiuni în amintirile celor aproape cinci ani ai mei de puşcărie.

La pârnaie şi la nevoie se întrevede firea individului.

Acolo vezi pe viteaz, pe laş, pe aventurier, pe diplomat, pe negustor, pe serv – *in oro et in vitro*.

Eu am ieşit de la Aiud şi Ocnele Mari cu detestabila reputaţie de viteaz. Sunt viteazul Nr. 1 al puşcăriilor organizate de triumviratul nefast Luca – Pauker – Georgescu. Sunt cântat în baladă, amintit în snoave, transfigurat în elegii de suferinţă şi bravadă.

Sunt eu un viteaz?

Mobilurile acţiunilor mele nenumărate în cinci ani de puşcărie, ca şi înainte de aceşti cinci ani, şi plus alţi 2-3 ani după ieşire, în total 11 ani, n-au pornit din bravadă şi, cu atât mai puţin, din vitejie.

Nu sunt viteazul epocii 1944-1955, cum se spune. Nu dau cinci parale pe viteaz, în intimitatea mea, şi nici pe soldat. Ceva mai mult: *soldateska* mă înfioară şi mă dezgustă. Când accepţi premisa, accepţi şi consecinţele. În sinea mea, nu accept premisa de soldat.

Eu nu accept pe soldat, pe erou, pe viteaz – sau cum se mai cheamă – ca pe o premisă a Cetăţii şi nici ca pe întâia coordonată a personalităţii mele mirifice sau insignifiante.

Fascinaţia mea este fascinaţia ctitorială, ziditorul de fântâni, de drumuri şi instituţii sau edificii publice.

Sfântul îmi impune, desigur. Mai mult decât sfântul, îmi impune sacerdotul. Între mistic şi preot, încerc să găsesc fuziunea. Dacă nu se poate, optez pentru sacerdot. Apăr pe mistic. Mă simt bine cu popa.

Nu sunt nici mistic, nici soldat viteaz. Sunt altceva.

Eu am vrut, aş vrea şi voi dori mereu să fiu ctitor, întemeietor şi ziditor al lucrurilor utile şi bune în Cetatea mea.

Această dorinţă mi-am realizat-o, parţial şi imperfect, cu stiloul de jurnalist şi scriitor. Mi-am realizat-o măreţ, plenitu-

dinar, aproape până la demență, cu vorba, la bară, scăpând oameni de la moarte şi năpastă, cu prețul libertății şi chiar al vieții mele. Era în joc o instituție a țării: Justiția.

Când am intrat în puşcărie – presimțind că va fi de lungă durată – mi se răpise condeiul şi glasul de avocat, cele două arme ale mele, armele ctitoriale moderne în Valahia.

S-a creat *„une détente"*, o relaxare în spiritul meu.

Înduram mizeriile cotidiene ale puşcăriei cu spirit sportiv, bagatelizând şi ironizând permanent dificultățile, deseori execrabile.

Candidam, într-un fel, şi la sfințenie, la reflexia religioasă intensă şi la comportarea etică aferentă. Nu descopeream pe Dumnezeu în mine. Christ mi-era un prieten, cu parabole şi gură de aur. Am descoperit, atunci, mandarinul din mine, pe intelectualul dotat cu memorie şi multiple cunoştințe, de tip intelectualist, printre puii mei valahi, mai agreşti, şi am devenit dascăl, sârguincios profesor de limba germană, franceză, literatură, filosofie şi juridicitate al co-deținuților, al fraților aflați în suferință. Eram belfer, filolog şi, iarăşi, avocat teoretician.

Nu puteam fi sfânt, nici apostol, nici propovăduitor, fiindcă-mi lipsea esențialul, adică credința. Discutam şi disputam teologie ca un episcop ortodox, dar proclamam orgolios neantul, hazardul (contingența) şi forțele oarbe ale istoriei universale pe care trebuia să le îndurăm cu răbdare, ca Iov din *Biblie*. Făceam post negru, în plină foamete, după pilda lui Iov.

Comportarea mea a părut eroică.

Nu porneam de la premisele vitejiei. Porneam de la sfințenie şi, candidatura fiindu-mi respinsă, prin lipsa harului şi a convicțiunii intime, am ajuns la pedagogia mandarinală.

Ceea ce a dat aspect de vitejie a fost spiritul sportiv cu care am privit, printr-o hotărâre inebranlabilă, iadul puşcăriei. Între 11 şi 18 ani fusesem educat, ca *sportsman*, adică *fair-play*: ducerea la tăvăleală, umorul. Făcusem liceul de cadeți din Valea Voievozilor, la umbra unei mânăstiri.

Ceea ce a dat aspect detestabil, de vitejie, la un profil pur mandarinal, a fost meseria mea de avocat, deformarea profesională, aş zice, fiindcă luam la mişto, ca pe nişte procurori,

pe nişte directori şi inspectori nărozi, pe medicii penitenciari cu leafă şi fără medicamente, prim-gardienii sau chiar bieţii gardieni, exact ca pe acei cu care mă răfuisem în contradictoriu, o viaţă întreagă, la bară. Eram neînfricat, fiindcă cunoşteam legile criminale ale adversarilor (deci, punctele lor slabe). Mă jucam cu ei, uneori în spirit sportiv, şi, permanent, cu conştiinţa gravităţii momentului istoric: eram ultimul avocat cu trecut glorios printre ei (deţinuţi, ca şi temniceri), proclamând îndărătnic un corp de principii nemuritoare ale umanităţii şi ale juridicităţii, începând cu *Digestele* împăratului Justinian şi sfârşind cu legislaţia de la Nürnberg, din anul 1946, împotriva „apelor negre" asiatice, bestiale, nemernice şi bolnave.

Toţi avocaţii fugiseră de la apărarea comuniştilor în perioada anilor 1941-1944, cu prilejul faimosului proces UTC din 1942, în frunte cu permanentizatul lor decan C. Paraschivescu-Bălăceanu, fugarul cocoţat ulterior în frunte, din 1944 până în 1955.

Eu nu fugisem, cu riscul arestării mele, nici de la comunişti, nici de la Ghiţă Pop, nici de la legionari.

Prestigiul meu era imens. L-am pus în balanţă din nou, cu riscul vieţii mele şi, de astă dată, şi al copiilor mei lăsaţi de izbelişte, pentru a scăpa oameni de la extincţiune fizică şi morală, de la umilinţă şi torturi neomenoase. Cât am stat la Aiud, nu s-a bătut. I-am înfruntat acolo pe chestiunea *Bibliei*, provocând hărmălaie asurzitoare şi tapaj umoristic (respectul cărţii şi al Cărţii Cărţilor). Le-am atras atenţia, în aprilie 1948, la Malmaison, că mă voi sinucide, dacă Ţuţea şi cu mine vom fi torturaţi.

Eu nu eram viteaz, eram un mandarin apărând o procedură milenară, principii juridice şi oameni în suferinţă.

Nu eram nici apostol. În sufletul meu era *spleen*. Gândeam furibund asupra problemei neantului, mă luptam gâfâind cu Dumnezeu şi Christos.

Când analizez atent aşa-zisa „vitejie", constat că erau trei lucruri în funcţiune:

1. falimentul candidaturii la sfinţenie, prin lipsa credinţei în Dumnezeu,

2. spiritul sportiv,
3. mandarinatul european şi oltenesc printre „valahii puturoşi" de sus (asupritorii) şi cei de jos, valahii în suferinţă (co-deţinuţii).

Din această învolburare a rămas, întreagă, realizată plenitudinar şi în acţiune, fascinaţia exercitată asupră-mi de tipul ctitorial.

Am ajuns la cea mai înaltă onoare a vieţii mele. Am fost propus de Mihail Manoilescu, şi ales unanim, *Preşedinte al Academiei de sub pământ* de la Ocnele Mari, în anii 1949, 1950, 1951 şi 1952.

Pe urmă, m-au dus la Uranus şi Văcăreşti, bolnav-mort de icter negru, boala scârbei şi a foametei.

În hieroglifele acţiunii mele s-a putut citi şi descifra dorinţa cea mai intimă şi mai arzătoare a vieţii mele: a fi un ctitor pe aceste plaiuri natale. Să nu fii vierme. Să fii constructor şi să promovezi viaţa.

În acţiune, mi-am descoperit esenţa, dorinţa şi posibilităţile.

Într-adevăr, într-un ctitor zace un cadavru de sfânt, un viu mandarin detaşat, un soldat curajos şi un gospodar al Cetăţii. Plasma lui este dintre cele mai complicate.

De ce ar zidi pentru alţii?

Când, la puşcărie, venea o comisie galonată, mă pregăteam ca pentru un *tournois* medieval, cu armura grea a curajului şi cu sulița argumentelor juridice şi morale.

Pentru ce? Pentru a menţine moralul şi un nivel înalt celor 1.200 de cetăţeni ai mei, închişi în fortăreaţa de la Ocnele Mari, cu Turnul Alb la mijloc, cu faimosul Turn Alb, unde, din ordinul călăilor, eram musafir, cu tendinţe de exterminare, permanentizate.

De fapt, nici nu menţineam eu moralul şi nivelul. Era Vasile Hanu de la Alba Iulia. Era Stoian de la Bacău. Erau alţii mai îndrăciţi decât mine ca flacără a inteligenţei discursive, ca Petre Ţuţea, de-o pildă, sau ca lebăda Mihail Manoilescu, care şi-a cântat ultima melodie printre noi.

Eu dădeam expresie conturată juridic, tactic şi cultural celor 1.200 de închişi.

Eram exponent, iar nu personalitate. Eram *Preşedintele* unei *Academii de sub pământ*, unde zăceau cele mai frumoase inteligenţe ale Patriei.

Din cetăţean al lumii, din nărăvit cosmopolit şi interpret al mapamondului, deveneam cetăţean al patriei mele mici, în mare suferinţă nedreaptă. Mă aflam la o fugă de cal de Oltețul copilăriei. Fraţii erau în apropiere.

Ce-am realizat în acţiunea de la Ocnele Mari?

N-am făcut poduri, n-am zidit fântâni, n-am croit stadioane şi n-am durat şosele pentru secole şi milenii, ca strămoşii mei, latinii. Am ajutat să construim, în „comunitatea de dragoste şi destin", o Academie de sub pământ, o adevărată catedrală de cultură academică, aulică, impasibilă, seniorială şi mandarinală, într-un moment de vijelie şi năpastă, ca să rămână o pildă urmaşilor noştri despre forţa, echilibrul şi înţelepciunea generaţiei mele răstignite prin răzmeriţe, războaie şi revoluţii. Am ajutat să zidim ctitoria *Academiei de sub pământ de la Ocnele Mari*, pentru mântuirea noastră personală din năpastă, spleen şi sfadă. Eram conştient că ochii erau aţintiţi asupra noastră şi asupra mea. Se raporta la Bucureşti, zilnic, orice mişcare, orice cuvânt[1], de către cei 80 de temniceri. Temnicerii recrutaseră informatorii[2] lor (câţiva nenorociţi[3]). Cuvintele pot fi paloşe. Cu paloşul vorbelor mele şi cu prezidarea *Academiei* îmi pecetluiam viaţa în onoare, demnitate şi frumuseţe. Paloşele înaripate ale cuvintelor se duceau şi în alte puşcării. Eram conştient de pilda pe care trebuia s-o dăm. Pilda de măreţie a

---

[1] Multe mii de pagini referitoare la ocnaşul Dr. Petre Pandrea alcătuiesc Dosarele de Urmărire Informativă şi Fond Penal aflate, actualmente, la C.N.S.A.S.. (*n.n.*)

[2] Mulţi dintre zecile de informatori care l-au urmărit, permanent, pe Dr. Petre Pandrea, au depus mărturii în acuzare la procesul din anul 1959 (soldat cu o condamnare de 15 muncă silnică) iar alţii şi-au continuat activitatea, sârguincioasă, până la decesul survenit în 8 iulie 1968 (Dosarele C.N.S.A.S.). (*n.n.*)

[3] „Constatasem, la Aiud, în anul 1948, efectul cu Biblia. În anul 1949 am văzut efectele la Ocnele Mari, din spaima temnicerilor citaţi la Radio Ankara". (*n.a.*)

omului valah în suferință, atât pentru dușmanii asupritori, cât și pentru semenii mai slabi.

Era pildă pentru copiii noștri. Pentru țară. Pentru umanitate.

De ce Lucrețiu Pătrășcanu n-a putut fi „agent" burghez până la 23 August 1944?

Nu mă interesează ce a făcut cumnatul meu Lucrețiu Pătrășcanu după 23 August 1944, după ce s-a instalat ca demnitar comunist în jilțul Ministerului de Justiție, păstrător al sigiliului țării și legiuitor din 1944 până în ianuarie 1948, adică trei ani și jumătate. Legile lui nu-mi plăceau, fiindcă aveau virgulele rău puse. Ca și filosoful C. Rădulescu-Motru, acest doctor de Leipzig în economia politică punea virgulele cam fantezist.

Comuniștii l-au ucis fiindcă l-ar fi prins „agent", că ar fi avut legături cu Siguranța Generală burghezo-moșierească înainte de 1944. Ralea – om murdar la suflet și comportare – după ce i-a lustruit pantofii cât a fost ministru de Justiție, răspândește zvonul că, în calitatea sa de ministru al Muncii între 1938 și 1940, l-ar fi avut pe inginerul Belu Silber ca „expert" în „chestii comuniste", cumpărat de Vintilă Ionescu și Eugen Cristescu, iar Lucrețiu Pătrășcanu, prieten cu Silber, ar fi fost, indirect, omul Siguranței Generale burghezo-moșierești.

M. Ralea minte din poltronerie și „carierism" (ca să se pună bine cu Maurer și Chișinevschi). Cât era ministru, a trimis vorbă soacră-mi, ca „să se astâmpere" fiul ei, fiindcă-l arestează, deși el era prietenul casei bătrânilor. Același lucru mi l-a spus și mie Ralea, în anul 1938, în holul Hotelului Palace din Sinaia. Era îmbrăcat în uniformă albă de vară, un fel de „marinel" domn Goe al Frontului Renașterii Naționale, și însoțea pe Armand Călinescu la același hotel. Eu dejunam cu ziariștii Alfred Hefter și Emil Serghie. Amenințarea cu arestarea se referea nu numai la Lucrețiu Pătrășcanu, ci și la mine, fiindcă începusem să pledez pentru muncitori în fața Curților marțiale.

Dacă Pătrăşcanu ar fi fost „agentul" subalternilor lui Ralea, ar fi fost obedient faţă de subalterni şi faţă de ministru. De ce-l ameninţa cu arestarea?

Lucreţiu Pătrăşcanu a fost totuşi arestat pe timpul guvernării lui Ralea ca ministru al Muncii. A fost dus în lagăr la Miercurea Ciucului, pe urmă, la Braşov.

În septembrie 1940, când s-au instalat la putere legionarii cu Ion Antonescu, a fost eliberat, printr-un ordin al Consiliului de Miniştri, la propunerea lui Alexandru Ghyka, împreună cu prinţul roşu Scarlat Calimachi.

Cine a fost Alexandru Ghyka?

Ghyka era Directorul General al Siguranţei legionare.

De ce l-a eliberat?

Prinţul verde Alexandru Ghyka era văr cu prinţul roşu Scarlat Calimachi şi prieten de liceu cu mine, prestigios mandarin, încă din liceu. Ca să-şi scape vărul şi să mă servească pe mine (nu ne mai văzusem din timpul liceului şi între noi a fost o mare afecţiune), l-a eliberat şi pe Lucreţiu Pătrăşcanu, cumnatul meu. Am trimis pe soacră-mea la el, cu o carte de vizită, cu un text amical şi niţeluş ironic în franţuzeşte (*Cher ami, je vous envoie ma chère belle mère, qui est l'amie de votre belle mère et qui est, par dessus le marché, votre compatriote de Iassy*[1], ... lanţul slăbiciunilor lui Caragiale!...).

Aşa era situaţia. Aşa se obişnuia „entre les gens du monde"[2], cum ar spune amicul meu Vojen.

Acest prinţ, înfocat legionar, era văr cu prinţul comunist Scarlat Calimachi.

Soacra prinţului verde (Orleanu) era prietena mamei comunistului Pătrăşcanu, fiica rectorului universităţii ieşene.

Acest prinţ, legionar antisemit, fusese prieten la cataramă în liceu cu un jurnalist al Sărindarului iudaic, un *blestemat* democrat şi cumnat al comunistului roşu.

---

[1] Dragă prietene, din partea mea vine iubita mea soacră, prietenă a soacrei tale, care mai are şi calitatea de a fi din Iaşi. (*n.n.*)

[2] În lumea bună. (*n.n.*)

Oamenii nu sunt de fier. Legionarul a cedat. A trecut peste „deosebiri de concepții". Era om.

Deci, este o minciună că Pătrășcanu a devenit agentul lui Ghyka. Nici nu i-ar fi trecut prin cap lui Ghyka să-i facă o asemenea propunere dezonorantă. Între oamenii din lumea bună (*les gens du monde*) nu se fac asemenea târguri rușinoase. Deși pe altă parte a baricadei, în ochii prințului legionar, Pătrășcanu și Calimachi făceau parte din „lumea bună".

El era verde. Ei erau roșii. N-avea importanță. Prin sânge și relații, făceau parte din același clan.

De altminteri, la Aiud, am avut conversații, în acest sens, cu Alecu Ghyka.

Adus la Interne ca să mărturisească o minciună, Alecu Ghyka a refuzat în mod constant. Se afla în celulă cu amicul meu, social-democratul titelist Duiliu Vinogratzki.

Social-democratul era ținut la curent de prințul legionar cu presiunile morale care se făceau asupră-i. Îi admiră până astăzi eleganța atitudinii.

Mai am alte două detalii care-mi dovedesc imposibilitatea ca Lucrețiu Pătrășcanu să fi devenit „agent" al Siguranței.

Iată primul episod:

Eram prieten cu Tiberiu Iliescu, directorul revistei de artă „Meridian" de la Craiova. I-am botezat băiețelul: Petruș.

Prietenia noastră a început în anul 1941 și a fost intensificată prin vizitele mele, în toată epoca 1941-1944, la procesele din capitala Banilor Olteniei. Aveam un client „gras", pe Mitică Encioiu, tăbăcar din Calafat, eliberat de mine într-un proces de sabotaj. Plătea *frais*-urile pentru chefurile noastre la „Ionuț" (25 de colaboratori ai „Meridian"-ului), plătea tipografia, ne-a plătit și botezul lui Petruș.

Tiberiu m-a ajutat să scap de la moarte, prin relațiile sale locale, 300 de comuniști și evrei, la Curtea marțială, prezidată de colonelul Popescu-Cetate, acuzatorul în procesul Anei Pauker. Am reușit să înmuiem dârzenia lui Cetate.

Acest succes inexplicabil a atras mirarea lui Lucrețiu Pătrășcanu și gloria mea. I-am explicat și culisa cu Tiberică, cu „Meridian", cu profesorii locali care au chemat pe soțiile

judecătorilor, amenințându-le că le lasă copiii corijenți sau repetenți dacă soții lor vor dezonora Craiova, transformând-o într-un nou Katyn.

Atunci Lucrețiu Pătrășcanu a cerut să i-l prezint pe noul meu prieten antifascist și simpatizant al comunismului, nădăjduind să-l racoleze la Partidul Comunist. I-am atras atenția lui Lucrețiu că nu este cazul, fiindcă Tiberică este un om independent, un fel de „pandrist", care nu intră în comitete și comiții, care i se par caragialești.

Am fixat, totuși, o întâlnire de cunoaștere între Tiberiu Iliescu și Lucrețiu Pătrășcanu.

Întâlnirea trebuia să aibă loc, și a avut loc, la bodega „Dragomir", la o oră matinală, când nu era lume și când puteam sporovăi tihniți la o masă rotundă, cu gustări calde și șpriț rece.

Am plecat la ora 10 și la 10,30 am fost cu Lucrețiu la bodegă.

Tiberiu a întârziat un sfert de oră, poate o jumătate de oră, poate o oră. Era obiceiul lui.

A sosit, într-un târziu, escortat de inseparabilul său amic din copilărie și pramatie bucureșteană, H. Zalovici. S-a dovedit, ulterior, că Zalovici era agent al Gestapo-ului. Mi-a mărturisit-o chiar el după 23 August 1944.

Când, după ce le-am făcut prezentările, Tiberiu Iliescu s-a așezat la masă cu Zalovici, Lucrețiu Pătrășcanu a plecat imediat. Am crezut că are o altă întâlnire. Tiberiu a rămas supărat de plecarea intempestivă. Zalovici a rânjit galben.

După-amiază, Lucrețiu Pătrășcanu m-a căutat acasă, m-a așteptat și m-a avertizat să încetez prietenia cu... Zalovici, fiindcă este „agent". Să-l avertizez și pe Tiberiu Iliescu.

De ce a fugit Lucrețiu Pătrășcanu, dacă ar fi fost și el agent?

Iată al doilea episod:

Ca să pregătească lovitura de la 23 August, Lucrețiu Pătrășcanu a părăsit domiciliul forțat de la Poiana Țapului. L-am adus la București sub pretext de boală și chiar l-am internat la Sanatoriul Saint Vincent de Paul. Mi-a cerut patru-cinci locuințe conspirative, la oameni de încredere ai mei. I-am oferit căsuța de la Băneasa, pe care o cumpărasem

din anii 1938-1939. Nu i-a plăcut. Dorea în oraş. Pentru eventualitatea „ascunderii", urma să plece la fratele meu, căpitan de jandarmi în judeţul Făgăraş.

I-am oferit şi am mers cu el la următoarele case conspirative:

1. în strada Labirint (la o nepoată şi doi nepoţi judecători);
2. în strada Ştefan Mihăileanu (la Gică Ciutoroianu, finul meu);
3. în strada Aquila (la N. Săvulescu, secretarul meu, nepotul finului, pe care l-am anunţat, în acest sens, că va veni să doarmă, se şi cunoşteau);
4. în Calea Victoriei (la Mitică Brătulescu, colegul meu de liceu şi secretar);
5. în Calea Victoriei (o garsonieră liberă a unui client).

A ales ca domiciliu strada Labirint, la nepoţii mei judecători. Dormea, din când în când şi în Calea Victoriei, în garsoniera goală, fiindcă îi predasem cheile.

Avea întâlniri conspirative şi la Brătulescu, în Calea Victoriei.

Toate s-au petrecut între ianuarie 1944 şi 23 August 1944.

Ce interes ar fi avut Lucreţiu Pătrăşcanu să se înconjoare de aceste locuinţe conspirative şi de atâtea precauţii, dacă ar fi fost agent?

Convingerea mea este că Lucreţiu Pătrăşcanu nu a fost agent. Lucreţiu Pătrăşcanu a fost un revoluţionar sincer.

Uciderea lui, cu materialul publicat de gazete, este o mişelie şi o terfelire a faptelor, a acţiunilor şi a memoriei unui mort.

Puteau să-l lichideze în puşcărie, fără foc bengal infamant. Era în mâna adversarilor. Au vrut să-l lichideze şi în trecutul său moral? Faptul mi se pare abject şi mincinos.

Lucreţiu Pătrăşcanu a avut multe defecte omeneşti. Până la 23 August 1944 a crezut sincer în ceea ce spunea şi o făcea pentru intrarea comunismului în ţara noastră. Greşeala lui capitală a fost încârduirea lui cu H. Silber (element dubios) şi cu Hertha Schwammen (soţia catastrofică, isterică şi dementă, care s-a certat cu Ana Pauker şi Liuba Chişinevscaia). Cele două regine l-au mâncat din pricina Herthei. Silber a fost pretextul.

Ralea vrea răul Patriei?

Țin să consemnez aici, în acest *Jurnal al mandarinului*, că Mihai D. Ralea nu vrea răul patriei. De 28 de ani nu sunt de acord cu el, de când am avut prima polemică publică.

Lansasem *Manifestul Crinului alb*[1] în revista „Gândirea" și toate universitățile române s-au deschis cu referințe și comentarii dezaprobatoare. Într-un aliniat atacam pe bătrânii universitari. S-a simțit vizat. Nu era nici bătrân, nici notoriu, ci un picolo al lui G. Ibrăileanu. Era vizat Ion Petrovici și lista de universitari kantieri valahi.

M. Ralea a fost întotdeauna lichea. Se simte bine între cei puternici. De la praznicul boierilor, pică și pentru valeți. Are psihologie, mentalitate și maniere de valet de casă mare. L-am intuit din acest atac. Ne-a răspuns pe larg „Falanga" bucureșteană a lui Mihail Dragomirescu. Ne-au atacat ziarele și revistele curente. Universitarii au pronunțat alocuțiuni la deschiderea anului: Petrovici, școlar emfatic, Virgil Bărbat, pragmatic fricos, patern ca Mitru, violent și agramat ca Goangă. Ralea a făcut un lung comentariu în „Viața Românească". Eram Erostrați ai culturii valahice. Numai Nae Ionescu și G. Călinescu au scris senin. Nae Ionescu a pus patetism în articolul său din „Cuvântul".

La atacul lui M. Ralea am răspuns printr-un studiu lung în „Gândirea" despre *Statul rațional și Statul istoric.*

Mi-am continuat legăturile cu G. Ibrăileanu. I-am trimis, de la Heidelberg, studiile despre *Montesquieu și Valahii*, rod al cercetărilor arhivistice de la Paris. Le-a publicat, neținând cont de lezarea discipolului său. Etc., etc.

Ralea nu vrea răul patriei. *Avocatus diaboli* i se spune.

Neant și Dumnezeu, la junimiști

În ineditele lui Eminescu, publicate de G. Călinescu sub formă de comentarii asupra operei, se întrevede primul român conservator care s-a scuturat de ideea de Dumnezeu și

[1] În anul 1928. (*n.n.*)

a păşit pragul Neantului cu terminologia epocii budhisto-schopenhauriene: nefiinţă, Nirvana, haos, reîncarnaţiuni, migraţia sufletelor, etc.

Din haos, Doamne, am apărut,
Şi m-aş întoarce-n haos,
Şi din repaos m-am născut,
Mi-e sete de repaos!... etc.

D. Cantemir abandonase creştinismul. Intrase în iluminism. Reţinuse ideea de Dumnezeu. Nu poate vehicula idei filosofice fără noţiunea centrală a divinităţii absolute, ca o premisă a gândirii umane.

Junimiştii sunt primii conservatori români care au abandonat pe Dumnezeu şi mitologia creştină în intimitatea lor de gândire şi convorbire, fără a se afişa zgomotos.

V. Pogor era ateu zgomotos, de factură franceză, în cerc restrâns „convorbirist".

Maiorescu şi Carp păstrau distanţa aulică faţă de aceste probleme, soluţionate, în sinea lor, în sensul lui Schopenhauer, cu pesimism amar şi ceva buddhism. Politicieni fiind, şi cu răspunderi publice, nu puteau juca pe faţă. Cărţile lor erau măsluite esoteric, olimpic, sarcastic, sardonic. Respectau biserica, templu mort, arătându-i interes artistic şi – mai ales – politic: nu se umpleau templele cu valahii lor la Înviere?

Un junker latifundiar nu se pune în conflict ideologic cu iobagii săi – ar fi *shocking* – şi niciun mandarin intelectual ca Maiorescu nu vine în conflict cu Cetatea sa pe reminiscenţe, concepţii sau resturi religioase.

Un mandarin se înfăşoară în toga toleranţei erasmice: nu este nici cu Roma, nici cu Wittenberg, nici cu Bizanţul. El păşeşte blând în Cetate, având alura ctitorială, dornic de înfăptuire în veac: ciopleşte în marmură, zideşte fântâni, croieşte drumuri de piatră, făureşte legi.

Figurile atente ale lui Maiorescu, Carp şi Eminescu, trei mandarini valahi care nu mai împărtăşesc opiniile religioase ale Cetăţii, dar care se devotează Cetăţii, găsind punctele ei

nevralgice, dar şi legături indestructibile cu oamenii ei (semenii lor), mi se par memorabile şi aproape tragicomice.

Eminescu nu credea în Dumnezeu şi în Christos. El făcea apologia Muşatinilor, a ctitorilor de biserici, pe latura hieratică, de artă plastică aş zice. Devine apărător al biologiei, al sângelui valah, deşi capetele junimiştilor se despărţiseră de naţiune într-o sfâşietoare solitudine.

Când Maiorescu notează etica grupului, caracterizat prin „rezervă, discreţie, abnegaţie", exprimă solitudinea funciară şi o hotărâre mandarinală înduioşătoare, a prietenilor săi şi a sa proprie. Romantica byroniană a adolescenţei sale fusese sugrumată în platoşa detaşării nirvanice şi în abnegaţia stoică.

S-a dăruit, printr-un act gratuit de conştiinţă, grupului biologic naţional pentru care, de altminteri, nu mai avea nicio afinitate intelectuală, fiindcă Titu Maiorescu era realmente un cosmopolit. Era un cosmopolit prin educaţia de la Theresianum, un cosmopolit prin căsătorie berlineză, prin studii pariziene, prin gusturi şi lecturi de conservatori englezi. Filosofia istoriei şi filosofia politică sunt extrase din Burcke, Lord Macauley şi Gibbon. S-a căsătorit cu o nemţoaică berlineză, Clara. A iubit, cu scandal, pe Mite Kremnitz, altă nemţoaică, iar Livia Dymsza, fiica lui, s-a căsătorit cu un diplomat baltic. Jurnalul său intim îl ţinea în limba germană, împănat de franţuzisme. Stilul cotidian de viaţă era franţuzesc. Modelul de gândire şi expresie politică, conservator-britanice. Filosofia, buddhistă. Estetica, platonizantă. De la valahi avea numai biologia şi le mânca paralele.

Gândea nemţeşte, vorbea franţuzeşte, înfăptuia conservator-britanic.

A rămas fidel biologiei prin comportare etică şi hărnicie. Încetul cu încetul, s-a eliberat de altoiul germanismului iniţiat în fragedă copilărie. A abandonat pe Clara. A abandonat şi pe Mite, cea „fragedă... ca floarea albă de cireş", care ieşise din viaţa sa şi a lui Mihai Eminescu, provocând neînţelegeri, şi s-a rezumat la autohtona Ana. Ca şi Petre Carp, nu s-a putut elibera politic de Berlin, în epoca 1914-1916.

Au rămas în teritoriul ocupat de trupele lui Mackensen. S-au eliberat complet de germanism abia în toiul ocupației. N-au pactizat cu inamicul german – prietenul lor de-o viață. S-au claustrat în dispreț de castă înaltă, cu protocol european, au revenit „la pământ", cum ar spune Adrian Maniu, s-au comportat ca doi moșnegi din cronicile lui Neculce. Cosmopolitismul s-a evaporat, germanismul a fost disprețuit, biologia a ieșit la iveală, triumfătoare.

Nu s-a întâmplat la fel cu Henri Bergson?

Evreul polonez a întrupat aproape patru decenii Franța sorbonardă pe latura ei de finețe pascaliană (scăpându-i geometria raționalistă). S-a convertit la catolicism spre bătrânețe. După 60 de ani, Bergson gândea, scria și acționa catolic.

În preajma morții, cu șișul ocupantului hitlerist la gât, a primit sacramentele catolice și absoluțiunea de păcate a confesorului său creștin, dar a cerut ca osemintele să-i fie înmormântate în cimitir izraelit. Gest înduioșător până la sublim. Era de mult francez prin voință, gândire și simțire. Ancorase la sânul bisericii catolice, ca la „un liman de tihnă și împăcare", cum spune versul lui Serghei Esenin. Biologia era ultragiată de ocupantul german hitlerist. A făcut act de adeziune la biologie. Osemintele s-au îngropat în cimitir, alături de moșii, strămoșii și co-naționalii săi.

Gestul lui Bergson a fost un gest sublim protestatar, o ieșire genială dintr-un impas, într-un moment de excepție.

Carl Schmitt avea dreptate când spunea că excepția nu confirmă regula banală, adică la orice regulă există excepții. Excepția poate fi uneori altceva. Excepția ne arată cu claritate esența lucrurilor.

Comportările lui Bergson, Titu Maiorescu și Carp pe timpul ocupațiilor străine, prin care au dovedit adeziune la biologie, adeziune de moșnegi, din file de cronici, arată dificultatea cosmopolitismului ca regulă de viață și comportare etică.

Pe plan intelectual, cosmopolitismul este o realitate în anumite epoci ale istoriei.

Cicero era un filosof elin din școala stoică. În acțiune, s-a dovedit roman fără pic de grecitate: auster și inco-

ruptibil. Demosthenes, bun administrator, se lăsa stipendiat de perşi, pe când Platon a ars degeaba gazul la Syracusa, temerar ca un soldat, ostaş al cuvântului şi al faptei legate de cuvânt.

Cosmopolitismul contemporan este o teribilă realitate. Numai proştii o pot nega. Cosmopolitismul european îşi începe formularea teoretică cu Friedrich Nietzsche, *der gute Europäer*, cu ereditate poloneză, cu stilistică franceză, profesor elveţian de limba şi cultura elină, locuind, de predilecţie, în sudul Franţei şi în paradisul Italiei, singurul filosof german de fibră mondială după trinitatea incomparabilă Kant, Hegel, Schopenhauer.

Bunul european este indisolubil legat de ceea ce autorul lui *Zarathustra* a numit „nihilismul spiritual"[1]. Maiorescu – Eminescu – Carp au suferit de acest nihilism european care a devastat inteligenţele continentului de la 1850 şi îl devastează până astăzi.

Istoria nihilismului spiritual european între anii 1850 şi 1950 urmează a fi scrisă de un filosof recrutat dintre culturile şi limbile minore – un danez, un român, un ceh sau un grec – preumblat prin peisajul culturii majore.

Care sunt culturile şi limbile majore între anii 1850 şi 1950?

Sunt în număr de cinci: culturile germană, franceză, engleză, rusă şi italiană.

Junimismul nostru, de pildă, nu poate fi înţeles şi explicat în nuanţele lui fără romantică germană şi organicism englez. Ei erau romantici şi organicişti, adică germano-britanici. Adversarii lor erau, însă, iluminişti de tip francez şi carbonari mazzinieni, iar adversarul îţi impune şi extinde dimensiunile şi limitele. Pentru junimismul român, trebuie informaţia la zi a patru culturi: iluminism francez, carbonarism italian, romantism german şi conservatorism britanic.

Cum să ne explicăm pustiitorul nihilism spiritual european din ultimul secol?

---

[1] Der Geisteswissenschaftlicher Nihilismus. (*n.a.*)

El este urmarea directă a paşoptismului european. Întronându-se zeiţa Raţiunea şi *le culte de l'Être suprême* (Robespierre), biserica a fost trântită la pământ cu templele, statuile, picturile şi sacramentele ei. Cu maţul ultimului preot, paşoptiştii anticlericali consecvenţi intenţionau, teoretic, să spânzure pe ultimul rege. Doreau abolirea despoţilor şi a sacerdoţilor, pentru a organiza paradisul egalitar, libertar şi fratern. În Franţa au sucombat în bonapartism. În Germania, Hohenzollernii şi-au făcut mendrele prusace. În România, întorcându-se rotativa, în cap cu odraslele domnitorilor fanarioţi, s-a ajuns la un constituţionalism de tip conservator, o sinteză între liberalismul roşu al lui C.A. Rosetti - Carada şi reacţionarismul de tombatere latifundiar.

Drumul arătat de mandarinul junker Petre Carp şi de mandarinul intelectual Titu Maiorescu a fost cel just.

Nu s-au jertfit zadarnic.

Lipsa de libertate şi „anxioşii"...

Stau de vorbă cu oameni simpli, cu oameni „anxioşi" care n-ar avea niciun motiv să fie nemulţumiţi de actualul regim comunist. Din punct de vedere economic, acum trăiesc mai bine decât înainte. Nivelul de trai n-are nicio importanţă pentru ei. Ceea ce îi exasperează este lipsa de libertate, nu e vorba de „nivelul de trai" pe care nu-l gustă.

Ce este nivelul de trai? Drama confortului există la snobi, la gurmanzi sau *gourmeţi*. Un om sănătos îngurgitează 2.400 de calorii şi a soluţionat problema pâinii zilnice chiar numai cu o pâine neagră de doi lei pe zi! Problema libertăţii este groaznică şi spinoasă. Când am ieşit din lagăr, faptul de a avea permanent pe masă o pâine neagră de 2 kg. mi se părea o culme de confort culinar, iar faptul că mă puteam plimba, la orice oră din zi şi din noapte, şi puteam apuca pe orice uliţă, stradă sau stradelă, mi se părea ceva mirific, magnific şi stenic.

Altădată sufeream dacă nu aveam o economie minimală monetară pentru câţiva ani. De când cu reformele monetare

şi stabilizările, m-am vindecat. Trăiesc de azi pe mâine, ca un vagabond din Maxim Gorki. Am căpătat, mulţi dintre noi, mentalitatea de vagabonzi slavi. Socotesc că „vagabonzii" sunt cei mai adaptaţi situaţiilor şi mediului. Nu mă mai sperie nici ziua de mâine, nici moartea, nici arestarea. Am ajuns la atonie penitenciară, la indiferenţă.

Interlocutorul meu, om simplu, horticultor de meserie, şi-a schimbat vreo două-trei meserii şi faptul l-a exasperat. N-a fost niciodată arestat. De doi ani, de când îl cunosc, trăieşte într-o continuă enervare şi exasperare. Îl potolesc cu vorbele şi experienţa mea de puşcăriaş bătrân. E dezolant, totuşi...

E dezolant, fiindcă problema nu are leac. Într-un regim burghez, ar fi trăit tot atât de anxios. Şi-ar fi găsit alte motive: lipsa de avere, carierismul, avariţia.

Am constatat că cei mai anxioşi sunt şi cei mai avari. Disprețuiesc pe anxioşi, avari, mici şi mari burghezi.

Pentru mine, lipsa de libertate nu are acest aspect. Lipsa de libertate are răsfrângeri stupide asupra fenomenului creaţiei ştiinţifice, artistice, literare. Ştiinţa, arta, literatura în RPR sunt o groaznică minciună şi maculatură.

Stau de vorbă cu bonzii artei şi literaturii: nimeni nu crede în ceea ce scrie, în ceea ce semnează.

O vastă, râncedă şi oribilă ipocrizie!

Sterilitatea autoanalizei (*29 iulie 1955*)

Pericolul cel mai mare care pândeşte pe cel care practică autoanaliza este sterilitatea. Rezultatele autoanalizei mele de la 9 martie până azi, 29 iulie 1955, *epocă de răgaz*, contemplaţie şi şomaj, sunt devastatoare.

Să le enumerăm:

1) ştiu ce este *ataraxia*; am ajuns, în orice caz, la un fel de imobilitate, oprind scurgerea elanului vital;

2) mi-am pipăit *rădăcinile* rurale ale strămoşilor trăind, între 9 martie şi 9 iulie a.c., cu sapa-n mână, simţind euforia plenitudinară a acestei meserii princiare;

3) ştiu *limitele* strămoşilor: minime şi maxime;

4) am falimentat din nou pe latura religioasă, o ultimă şi dureroasă încercare;

5) mandarinatul este carapacea organică;

6) iubesc oamenii, dar nu-mi place să mă amestec printre ei (*amitié sans intimité et même une amitié lointaine!*);

7) atonie pe latura teoretică;

8) curiozitatea cunoaşterii pure persistă, dar tincturată cu dezabuzare;

9) istoria nu mă mai satisface, am făcut *le tour de la question* în drept, filosofie, economie, sociologie şi literatură – şi nu mă mai interesează nimic, în mod substanţial, ci doar ca puneri la punct;

10) de când am trecut, şi am văzut trecând pe cei dragi mie prin atâtea dureri şi dificultăţi, nu mă mai interesează nici sufletul oamenilor, nici durerile lor;

11) nu mă mai interesează nici *Eul*, de când nu mai este o entitate indisolubilă şi nedecompozabilă: l-am descifrat şi descompus, regulat, în solitudinea celor cinci ani şi în ultima solitudine de patru luni;

12) neantul, plictisul, afaniseala – *l'ennui incurable* – de care suferea Louis XV, Edgar Allan Poe, Baudelaire, Mallarmé mă toropeşte, invadându-mi încheieturile cele mai ascunse, spulberându-mi iluziile de creaţie, elanul, activismul.

Rămân într-o stearpă contemplaţie şi în sterilitatea autoanalizei.

Coordonatele scrisului meu

Munca scrisului are câteva coordonate, *sine qua non:*

1) credinţa adâncă în ceea ce scrii;
2) corp de principii cu care argumentezi;
3) punct de vedere căruia îi dai glas;
4) public prietenos la care te adresezi;
5) duşmani cu care te războieşti.

Ultimele două puncte se referă la ambivalenţa sentimentală inerentă omului (ură/iubire) şi la instinctul lui de agresiune din care se nasc, printre altele, războaiele, polemicile, avuţiile, etc.

Care-s coordonatele scrisului meu?

Eu nu mai am public căruia să mă adresez. Scriu din plăcere pură, din obicei, din automatism (aş fi înclinat a zice). Corpul de principii folosit în argumentaţie s-a pauperizat. Am aruncat mult lest în ultimii zece ani. Nu mă mai interesează „chestiunea socială", adică sociologia. Ea există, fiindcă există societate şi omul înglobat în societate. Dar am făcut cu toţii experienţa pe pielea noastră că destinul omului (biologia şi caracterologia lui) nu are nicio legătură organică cu societatea. Sistemul capitalist şi sistemul socialist nu au absolut nicio legătură cu biologia, cu etica sau caracterologia. Nu e niciun plus de fericire biologică sub capitalişti, nici sub comunişti. Capitalismul are un singur avantaj: în epocile lui clasice, garantează *libertatea socială* a omului, *libertatea de exprimare*.

Libertatea intrinsecă a conştiinţei gândului nu poate fi răpită nici în vasta temniţă a socialismului pe care-l experimentăm. Le-am spus-o odată, cu orgoliu, la Ocnele Mari, în faţa unei comisii de galonaţi:

—Eu sunt un om în lanţuri. Am legături la picioare, cătuşe la mâini, zăbrele la ferestre, lacăte la şapte porţi. Mi-aţi pus pumnul în gură. Dar pe creier şi pe suflet nu-mi puteţi pune nici lanţuri, şi nici cătuşe, şi nici nu veţi găsi lacătul la care să păstraţi voi cheia. Acest lacăt este conştiinţa mea şi cheia se păstrează în colţul albastru şi tainic al ei...V-a rămas pumnul, doctrina pumnului, dar aceasta este crimă contra umanităţii, Legea 207 etc. ...

Au simţit disprețul meu adânc în faţa silniciei şi nu s-au ruşinat. M-au izolat pe trei luni în celula întunecoasă din Turnul Alb. Au făcut noi izolări: au adus pe Vojen, pe Chisălărescu, pe Hanu, pe Baci Pişta de la Turda (finul meu), pe Deciu Z. Codreanu.

Chelnerul Alexandrescu, un pitic ajuns director galonat, în blănuri şi cu cizme lungi, peste genunchii cu rotule minuscule, a îndrăznit să spună, la zece noaptea, când ne plimbam în cerc:

—Tu meriţi un glonte şi pe urmă îţi ridicăm o statuie. Întâi glontele, pe urmă statuia!

Am stat un moment şi m-am gândit. Erau oameni în jurul meu şi trebuia un răspuns chibzuit:

—Cine va îndrăzni să tragă un glonţ în mine, va avea în schimb o spânzurătoare, de două ori mai mare decât statuia pe care vreţi să mi-o ridicaţi.

Cu o zi înainte, venise la celulă şi încercase să mă umilească, poruncindu-mi să umblu repede şi să stau „drepţi în faţa lui". Îmi venea până la buric. I-am şuierat pe limba protectorilor săi: *Niet Kultur*. A vrut să mă lovească în obraz cu palma lui mititică. L-am privit drept în ochi, ca Mihai Viteazul pe călăul cu securea. I-a căzut, literalmente, braţul jos, inert, de-a lungul trupului pitic. Acum, mă ameninţa cu glontele, fiindcă îi era mai uşor şi putea să-mi făgăduiască şi statuia. I-am făgăduit eu o spânzurătoare de două ori mai mare decât statuia mea, proiectată de el, după tragerea glontelui laş.

Ce mi-a mai rămas din coordonatele mele? Un orgoliu adânc, derivat din pofta de agresiune. Acolo, în puşcărie, aveam duşmani galonaţi şi public prietenos, în zdrenţe şi lanţuri.

La bară, aveam procurori, cu deformări profesionale de călăi, public în sală, clientul şi familia clientului.

Ce mi-a mai rămas, de la 9 martie 1955?

Foi albe şi amintiri vinete, otrăvite. Fac purgaţie şi Katharsis, autolimpezire.

Poate fi amintirea învolburată o suficientă coordonată pentru a polimeriza şi a face un Katharsis operant în scris?

Mă îndoiesc. Vinetele amintiri otrăvite pot forma o parte din materia brută a creaţiei? Parţial, foarte parţial...

Acest material nu mai poate fi pus în mişcare, nu poate fi însufleţit fără o credinţă adâncă în ceea ce scrii, fără corpul de principii pe care să le socoteşti nemuritoare, fără punctul de vedere exclusiv, fără publicul prietenos şi fără duşmanul căruia să-i declari război de exterminare.

Eu mă zbat între socialism şi capitalism. Nu mă mai interesează nici socialismul, nici capitalismul. Nu pot ancora nici în metafizica ierusalimitică. Cunosc vanitatea şi inanitatea artei.

Mă preocupă numai probleme de biologie, caracterologie şi etică. Comportarea vitală şi comportarea morală a oamenilor, împletitura dintre viaţa vie (fără mortăciuni ideologice) şi atitudinea lor printre semeni şi evenimente: iată ţinta atenţiei mele. Nu mă pot, fireşte, debarasa de sociologie, această disciplină a relaţionismului interuman.

Pe de-o parte, am *omul biologic,* în făptura lui fizică (fizionomie, cherestea, aspect glandular), corelatele psihice (suflet) şi mintale (doctrine, ideologii). Cum reacţionează acest om biologic faţă de alt om biologic, în păienjenişul relaţiilor de vârstă, sex, venituri? Aici începe drama, comedia, tragedia, farsa.

Să luăm un contemporan la modă, pe cel mai recent vicepreşedinte de consiliu, pe Mihai D. Ralea. La el totul este farsă, grefată pe o biologie apetentă, de bulgăroi cu ceafa groasă, supunere laşă şi frică faţă de boierii guvernanţi de orice clasă, categorie sau eveniment. Nu preţuieşte arta, ştiinţa, curajul, eroismul. Mimează, universitar, cultul ştiinţei şi gustul pentru artă. Fondul este pur alimentar: să aibă pâine, brânză şi ceapă multă pe masă. Sunt mâncărurile lui favorite. Are o spaimă cumplită, de emigrant bulgar, că le va pierde printre români.

Să luăm pe Dr. Petru Groza. La el este povestea ereditătii încărcate, romanice. Se crede dac, urmaş al lui Decebal la Deva-Sarmizegetusa. În fizionomia, biologia şi comportarea lui tipică de *moral-insanity* eu citesc pe urmaşul galerianului roman trimis, spre pedeapsă pentru crime capitale, la băile de aur şi argint ale Hunedoarei, ca să umple tezaurul Romei. Sunt 19 secole de-atunci, adică două generaţii pe secol, deci un număr de 38. Nu s-a pierdut nimic din sămânţa galerianului.

Dr. P. Groza şi M. Ralea sunt cei doi demnitari mormoni ai ţării mele. Au, public, două neveste, cu copiii respectivi. Au mai fost oameni cu copii de la două, trei, patru sau cinci neveste. Divorţau. Le luau, succesiv, după ce le părăseau, în rate, vărsându-şi sămânţa care odrăslea.

Aceşti mormoni contemporani n-au divorţat niciodată. Fiecare nevastă ştia de cealaltă. Fiecare copil ştia de celălalt.

Nu mă indignează, nu mă miră poligamia sau poliandria. Se practică şi la noi. S-a practicat fățiş acum 2000-2500 de ani în clasele guvernante. De două mii de ani, atât poligamia, cât şi poliandria, se practică pe ascuns. Nimeni nu îndrăzneşte, însă, să o afişeze public. Groza şi Ralea fac excepție de la regulă. Sunt mormonii noştri fățişi şi public afişați.

Când mă apuc să fac aplicațiunile mele de biologie, fizionomie şi caracterologie, ajung la nişte rezultate care ar duce la lapidarea mea în piața publică.

Noroc că nu mai am public, că mi s-au pus cătuşele la mâini şi pumnul în gât.

Dacă aş avea din nou libertatea la gazetă, aş plesni rapid un articol: *Doctrina pumnului.* Aş lua-o pe departe, reverențios şi livresc, făcând exegeză la „doctrina bâtei" a lui Tudor Teodorescu-Branişte, aş trece-o prin Georges Sorel, prin sindicatele intolerante ale profitariatului român, care nu s-a ridicat la gradul de conştiință a proletariatului european, aş arăta specificul comitagiului balcanic şi aş încheia, patetic, cu huliganii de ieri (huliganii de dreapta) şi cu huliganii de astăzi (huliganii de stânga ai profitariatului paukerist), crescuți de provocatorul Vasile Luca şi de marele doctrinar Teohari Georgescu, ideologul bâlbâit al pumnului în gâtlej.

Descripția biologică a lui Teohari ar fi un portret *à la Daumier.*

Fizionomia lui V. Luca m-ar inspira ca muza pe un poet.

Caracterologia Anei Pauker, cu infernalele ei complexe de inferioritate, mi-ar da ocazia unei analize subtile de psihologie abisală.

Dar – vai! – din coordonatele scrisului meu lipsesc elemente esențiale.

Mă mulțumesc cu aceste note de laborator, strict personale, strict intime, strict secrete[1], împrăştiate, fără arhitecto-

---

[1] Dimitriu Simona a locuit, „la comun", cu familia Dr. Petre Pandrea („obiectivul") în strada C. Sandu Aldea nr. 96, raion I.V. Stalin, București. Începând cu data de 11 noiembrie 1954 ea a acționat ca informatoare sub acoperire a Securității, sub numele conspirative

nică, fără artă, fără finisaj, pentru a-mi umple golul orelor matinale. Plictisul şi afaniseala m-au invadat din nou cu apele lor negre, apele murdare ale accediei, ale unui incurabil *taedium vitae*.

Cocorii

În lagărul de la Ocnele Mari, la *Universitatea de sub pământ*, profesorul Ilie Ioan, şeful naţional-ţărănist mihalachist al Olteniei noastre, a ţinut o conferinţă, la cererea mea insistentă. S-a dedulcit. Pe urmă, cu voce monotonă, de litanie orientală, ţinea cursuri regulate de literatură română, ale compartimentării didactice, cu formulări critice mnemotehnice din manuale, prelegeri utile.

Era un om din Argeş, cu un cap de ţăran român frumos, cu o mustaţă largă şi cu gesturi curioase şi timide, de domnişoară de pension. Avea un trup perfect, fără pic de pilozitate, un bărbat ţăran arhaic perfect, dar androgin în mâinile fine şi picioarele cu fluiere de Apollon.

Acest profesor cu faimă didactică (premiant), cu faimă de Don Juan (succese venerice printre profesoare) şi faimă politică (şef de regiune), a ţinut într-o seară o conferinţă naivă şi inspirată, o litanie din adâncurile subconştientului, căutând să formuleze, conştient, rolul conducătorului. N-avea problematică filosofică, nici informaţia sociologică, nici nu cunoştea meandrele doctrinelor politice. Nu citise nici pe Machiavelli, nici pe Marx, nici pe Sorel, nici pe Aristot.

"Tania" sau "DS" (după caz). Având această calitate, ea a intrat ilegal şi prin efracţie în unica noastră camera şi a fotografiat multe sute de pagini din aceste note-manuscris, *STRICT SECRETE*, pe care le-a predat apoi organelor de anchetă MAI, ca documentaţie incriminantă în instrumentarea procesului care s-a finalizat la 15 iunie 1959, cu o condamnare de 15 ani muncă silnică. Capăt de acuzare: *MANUSCRISE NEPUBLICATE* (Dosarele Fond Penal şi Dosarele de Urmărire Informativă, Arhiva C.N.S.A.S.). (*n.n.*)

A definit pe conducător ca pe cocorul din capul unghiului, cel care conduce şiragul toamna, pe bolta albastră, spre ţări mai calde.

Arhitectul Goj, cu inteligenţa lui ascuţită şi cu sensibilitatea lui decadentă, a făcut asociaţia de idei cu emigraţia noastră din străinătate, care are pretenţia să vină în ţară, în rolul de „cocori conducători".

De-atunci, emigranţilor, le-a rămas numele de cocori.

Şeful cocorilor se numeşte azi Constantin Vişoianu, Vivy al nostru.

Am ascultat la Radio cum a depus jurământul de credinţă, împreună cu echipa sa ministerială, în faţa fonfului şi bâlbâitului Rege Mihai I.

Au jurat să ne fericească, atunci când se vor întoarce. Au jurat să lupte pentru ţară, cu icre negre, cu vin negru, fiindcă în neagra emigraţie, chiar vinul este negru, cum spunea plângând, beat, la Capşa, părintele V. Lucaci, martirul cu permisele vagoanelor pline de slană.

Au jurat cocorii să ne fericească.

Ne fericeau curând, dacă generalul Eisenhower şi-ar fi pus cizmele pe masa verde a Conferinţei de la Geneva, de la 18 iulie. Dar generalul Eisenhower, acest Ionică Antonescu american, nu şi-a pus cizmele pe masa verde, nu şi le-a pus fiindcă nu l-a lăsat Sir Anthony Eden. S-a apucat să psalmodieze, ca un quaker, cuvântări iluminate de pacifist naiv şi bezmetic. A propus controlul armamentelor, fotografiatul reciproc al fortăreţelor. A propus ceea ce nu trebuia, dacă ar fi cunoscut psihologia şi de-aici, din regiunea cortinei de fier: spionaj, contraspionaj, agentomanie.

Încă o dată, Occidentul a dovedit că habar nu are de oamenii de aici, de mentalitatea lor, de ceea ce se petrece de 38 de ani pe aceste meleaguri.

Generalul Eisenhower n-a făcut nici pe placul cocorilor, nici pe placul celor 16 milioane de români, care aşteptă de 11 ani o eliberare care nu mai vine. Între timp, un grup restrâns de fanatici, cu o grupă selecţionată de lichele, îşi face mendrele cu 16 milioane de laşi şi vechi neoiobagi.

Pot să gândesc şi să vorbesc aşa, fiindcă eu mi-am permis să fiu un om slobod la gură, independent în opinii timp de 11 ani de robie babilonică, riscând cinci ani de puşcărie, şomaj, prigoană.

Cine-s cocorii? Îi ştim, îi vedem ce pot, îi cunoaştem.

Marele cocor – micul Vivy Vişoianu – este un păduche, în sensul parazitismului. E deştept foc, dar e leneş. A fost păduchele Spânului (N. Titulescu). I-a murit spânul, a trecut păduche lat de peşte, cel mai mare crap al Balcanului, numitul Barbu Ştirbey, amantul Reginei Maria. I-a murit crapul? A trecut la piratul cu părul roşu (Max Auschnitt). L-a luat de la Paris, din braţele Ioanei şi ale lui Mişu Ralea, care doreau să-l conducă înapoi în braţele Anei Pauker. Noroc c-a sosit de la New York stăpânul său Titan Nădrag Calan, luându-şi sluga credincioasă.

Între Ana Pauker şi Max Auschnitt, Vivy Vişoianu a preferat Klipporul lui Max pentru New York. S-a instalat în dependinţele bancherului, s-a sfătuit cu el, au chemat de la Florenţa pe Regele Mihai I şi Max Auschnitt îşi face micile şi marile lui intrări în afaceri şi lovituri financiare americane, cu ajutorul acestui bâlci politic. Auschnitt a investit 10.000 de dolari? A scos sau va scoate un milion de dolari câştig cu aceşti milogi politici. Adevăratul rege este Max I, care şi-a format mica lui curte la New York.

Întâi, şi l-a adus pe Vivy Vişoianu de la Paris.

Vişoianu l-a adus pe Mihai I, pe tavă, în sufrageria lui Max. Cum să nu i-l aducă?

Vişoianu făcuse un gest, pe când era ministru de Externe, şi când Vîşinski a venit la 2 martie 1946 ca să instaleze guvernul Dr. Petru Groza (la 6 martie 1946).

Vîşinski a bătut cu pumnul în masă Regelui Mihai I.

Vişoianu a răspuns cu fermitate.

– Je vous défends de parler ainsi à Sa Majesté, mon Roi[1]*!*

Cuvinte memorabile, pline de demnitate, ale exponentului unei ţări mici, adresate unui mare mojic, reprezentând o ţară imensă.

---

[1] Vă interzic să vorbiţi astfel Majestăţii Sale, Regele meu! (*n.n.*)

Pentru aceste vorbe, Constantin Vişoianu a intrat, fără doar şi poate, în istoria Valahiei moderne, aliniat cu moşnegii cronicarilor. Ce e drept, e drept. Nu i se poate răpi atitudinea vitejească de la 5 martie 1946. N-a putut face nimic. A luat drumul exilului. A devenit cocor. Nu-l iert însă că s-a pus la dispoziţia lui Max Auschnitt, aducându-i-l pe fonf pe tavă.

Din guvernul pe care l-a format, văd că l-a înlăturat pe inevitabilul plăcintar şi profitorist Grigore Gafencu, omul lui Esmée *(son homme de paille!)*. N-a făcut deloc rău.

L-a înlăturat pe V.V. Tillea. Aici a greşit-o!

L-a înlăturat pe Mihail Fărcăşanu, ziaristul talentat, şi l-a luat pe financiarul liberal Assan. Departe-i griva de iepure!

L-a pus chiar pe social-democratul hazliu Iancu Zissu din baroul... Bucureşti. În barou era complet necunoscut. Se cunoşteau din alte sectoare. În sfârşit, încheiem.

Din echipă face parte teologul catolic Augustin Popa, profesorul de drept canonic de la Blaj, figură remarcabilă în care ardelenii văd pe urmaşul lui Iuliu Maniu.

Vivy Vişoianu a rupt-o cu legionarii. E vulpoi politic: îi utilizează, dar nu se aliază. Pot fi folosiţi ca spărgători de fronturi îngheţate, dar nu sunt *hoffärtig*. Cum ar putea apărea cu ei, braţ la braţ, la curtea regelui Max I, din dinastia pământeană Auschnitt, instalată, momentan, la Washington?

Jocul este subtil. Îl consemnez, cu detaşare şi luciditate şi cu oarecare voluptate. Până când legionarii nu se vor lepăda de antisemitism, de antifrancmasonerie, terorism şi antidemocratism, nu au drept în Cetate. Vor rămâne permanent la periferia ei, oricâte acte de bravură ar face, oricâtă virtuozitate electorală vor arăta. Sunt lucruri care se fac, şi altele care nu se fac...

Poţi face pipi, în văzul lumii, în piaţă?

Sunt lucruri care se spun, şi altele care nu se spun. Există o doctrină politică secretă sau măcar confidenţială. Cum poţi spune public că eşti antisemit? Că urăşti poporul german? Aşa ceva a spus-o Ilya Ehrenburg, ziarist erou, inconştient, însetat de sânge, şi de *jus talionis*, azi porumbel şi arhanghel al păcii, ziarist canibalic odinioară. Aşa ceva a făcut Ana Pauker, când a trimis în Rusia Sovietică, la munci forţate

faraonice, pe saşii şi şvabii de la noi, bărbaţi şi femei, de la 18 până la 50 de ani. Huliganii de dreapta se aseamănă ca două picături de apă cu huliganii de stânga: ei nu respectă doctrina umanităţii şi cred în violenţă. Nu le-a spus-o Marx, că violenţa este moaşa Istoriei, că este locomotiva Istoriei, şi cu alte comparaţii de prost gust, alegorii imbecile?

Istoria se face singură, vorba lui Tolstoi.

Istoria se face singură, repet eu şi dezvolt: prin hazardul forţelor oarbe dezlănţuite.

Se descoperă maşina cu abur sau bomba atomică?

Nasul Cleopatrei este divin proporţionat, Carol II se îndrăgosteşte de Lupeasca, Hitler are geniu oratoric, într-o ţară de muzicanţi puţin locvaci, Eisenhower este mistic, în loc să creadă în cizma violenţei, ş.a.m.d.? Ei bine, iată factorii istorici!

Evident, violenţa îşi are rolul ei, când ai câştigat puterea. Masele de azi nu mai acceptă violenţa, nici n-o mai admiră. Nici n-au admirat-o vreodată, la noi, în Valahia. De aceea, atât legionarii, cât şi comuniştii paukerişti au făcut impresia unor partide „străine", a unor partide ale străinătăţii, amestecate buclucaş printre treburile şi picioarele aborigenilor. Unii erau stipendiaţii Berlinului, iar Corneliu Z. Codreanu căuta zadarnic să se distanţeze de Berlin, Ana Pauker devenise de dreapta, trata cu călugăriţele în afaceri teologice, se considera „naţională", patrioată şi româncă get-beget. Nimeni n-a crezut pe Zelinski şi nici pe Paukeroaia.

Politica este jocul speranţelor, grefat pe unele realităţi, aparenţe capabile să nască, ulterior, alte realităţi noi.

Nici legionarii, nici comuniştii n-au păstrat aparenţele şi nici regulile jocului politic în Valahia. S-au grefat pe realităţi, mai exact pe anumite dureri, pe anumite realităţi morbide. N-au ştiut să facă un joc suplu, de mare anvergură, cu aceste grefe şi cu aparenţele lor. Au căzut în mlaştina violenţei şi a tiraniei. Nici nu mă mir.

Corifeii legionarilor şi ai huliganilor de stânga nu erau aborigeni. Erau emigranţi străini, trăiţi în atmosferă de familie de emigranţi. Zelinski şi Paukeroaia ştiau limba română. Ei nu erau români prin sânge, stil de viaţă, mod de gândire.

Fascismul român, luat în brațe de un ruteano-german, a fost o fantezie sanguinară.

Comunismul român, dirijat din 1944 până în 1952 de Ana Pauker şi săcuiul Vasile Luca, a dat un faliment monstruos, fără elevație, izbind ca Ieremia în gard şi în paragrafele Legii 207, a crimelor contra umanității.

Democratismul român a fost luat în brațe de Constantin Vişoianu. Prietenii mei îi mai zic şi Zavaidoc. Pe nedrept. Vişoianu nu este țigan, ci român muscelean oacheş, de tip italic. Un uşor basedow îi dă asemănarea dezagreabilă cu vioristul țigan Zavaidoc. Fizionomia este românească, fecior de învățător sau popă. Am văzut tipul lor cu duiumul. Mai gravă mi se pare educația parazitară: păduche de spân, păduche lat de peşte, păduchele omului cu părul roşu.

Ca ambasador la Haga avea bucătăria cea mai perfectă din regatul Bataviei, inclusiv coloniile. Ştie, şi-i place să mănânce. Ştie să bea cu moderație. Nu-i place să muncească. Deşi a câştigat uşor banul, ştie să-l arunce uşor. Vine încărcat cu ipoteci. Mi-e teamă că, pus în situație de guvernant, va arunca pe fereastră banii visteriei, avuțiile cetățenilor şi ale Patriei, nou Domn Goe de la Boteni, valet de casă a lui Titulescu, Barbu Ştirbey şi Auschnitt, valeții întrecându-şi în defecte stăpânii.

C. Vişoianu a fost mereu „omul cuiva". A devenit, în sfârşit, autonom. Va putea să gândească autonom? Nu-i va trebui „cineva" pe care să se sprijine? Cineva mai mare? În Mihai I nu şi-a găsit omul. Se sprijină cămila pe-un gutui?

Cămila Vivy şi gutuiul Mihai: iată viitorul care ne-ar fi aşteptat, dacă Eisenhower îşi punea cizma pe masa verde de la Geneva.

Cocorul Vivy s-a aciuit, temporar, în ramurile gutuiului Hohenzollern. Fac jurăminte solemne. Vor să ne fericească. Vor să revină în cârduri lungi, de emigranți dornici să devină, într-un tempo vertiginos, miliardari de California.

Am mai avut „californieni": pe legionarii care au pactizat cu Ion şi Mihai Antonescu şi au intrat în sectorul economic.

Aceasta este a doua serie: cocorii de California.

Mihail Manoilescu

Mihail Manoilescu a murit în închisoare. Ştirile se confirmă în acest iulie 1955, când s-a dat drumul, în preajma Genevei, şi lui Mihai Popovici, şi lui Virgil Solomon, şi lui Savel Rădulescu, şi lui Emil Haţieganu, când s-a dat drumul la majoritatea demnitarilor fără pedepse judecătoreşti, curmându-se, după şapte ani, un arbitrar nemernic.

Mihail Manoilescu a murit. Acum, în ora morţii lui sigure, aş vrea, în acest jurnal intim, să fiu drept cu el, şi să fiu drept cu mine. Nu l-am iubit. Nu l-am urât. Nici nu m-a interesat. Exercita o ciudată fascinaţie asupra multora, cât timp a fost liber şi a acţionat afară. Exercita o reală fascinaţie şi prin puşcării.

De ce nu avea niciun fel de „priză" asupra mea?

Mi se părea „semidoct" din punct de vedere filosofic şi mânuia terminologia aceasta cu greşeli care mă stupefiau, şi care fascinau pe năvleţi.

Era tipicul retor, poate un mare retor. Unii îl numeau orator. Avea mişcare, cursivitate, căldură, glas agreabil, cu „r" franţuzesc. Nu-l gustam. Îi vedeam maşinaţiile, şolticăriile, indigenţa materialului.

Sunt prea pretenţios? Nu. Sunt formalist, om al procedurii.

De ce se avânta Manoilescu în domenii pe care nu le stăpânea suveran?

Manoilescu n-avea bun-simţ şi avea prea mari ambiţii.

El era inginer de poduri şi şosele. Se pare că era un mare matematician. A fost primul din seria lui. Era inventator. Se pricepea la maşini. Avea fantezie. Era un fel de Edison valah, care n-a avut răbdare să stea în laborator şi s-a pierdut în salonul politic.

Adora politica şi saloanele.

Se credea bărbat frumos şi avea, într-adevăr, un cap interesant. Nu putea fi un bărbat viril fiindcă avea mădulare gelatinoase, aşa cum le are Mihai D. Ralea. Rotulele de la genunchi, încheieturile de la mâini şi palmele lor parcă-s de cartilagii mucilaginoase. Nu poţi da mâna cu Ralea, şi nici cu

Manoilescu. Nu o dădeam, decât rareori, fiindcă aveam impresia că-mi rămâneau zgârciurile în palmă.

Capul era frumos, vivace, fruntea boltită, nas romanic, străpungător şi îndrăzneţ, aproape obraznic. Buze mari, cărnoase. Voce catifelată, de mare orator, dacă n-ar fi spus gogoşi şi n-ar fi vorbit în scheme, îndelung învăţate, cu scop de a scoate ieftine efecte.

Mihail Manoilescu nu gândea propriu. Memoriza şi expunea. Nu se putea concentra. Era veşnic ocupat.

Cu ce s-a ocupat Manoilescu toată viaţa?

În primul rând, cu sensibilitatea lui năvalnică, aş zice, cotropitoare.

În al doilea rând, cu o ambiţie feroce, cu dorinţa, voinţa şi arta de a fi în primele rânduri, de a fi o *divă*. Ca şi N. Titulescu, avea ceva de actriţă, iar nu de actor. Cred că glandele lor endocrine funcţionau similar.

Incontestabil Mihail Manoilescu a fost cea mai mare divă, singura noastră divă a microfonului. Cine l-a ascultat la Radio, dând raport Patriei, asupra Diktatului de la Viena, nu-i va uita vocea cu gungureli de porumbiţă, *lamentele* de Didonă vergiliană, plânsetul înecat în gâtlej. A leşinat la Viena când a semnat Diktatul care lua jumătate din Ardeal (dar îi lăsa mina de la Şorecani), a plâns suav, desuet şi la microfonul bucureştean. Omul se emoţiona sincer, ca actriţele de tip emotiv. Era şi studios. Îşi studia şi dirija emotivitatea reală. Nu ştiai când minte şi când spune adevărul, când se iluziona sau tindea să iluzioneze pe alţii.

Legase prieteşug la cataramă cu mine, la Ocnele Mari. Prietenia era unilaterală. Mi-o arăta el. Eu îi arătam politeţea şi curtoazia pe care o arătam şi frizerilor noştri. Nu mă înşelam şi nu-mi făceam iluzii asupra sentimentelor de prietenie. Deşi mai în vârstă cu 12-15 ani decât mine şi cu un trecut politic considerabil, eu fiind o enigmă, un veleitar sau un simplu independent, l-avusesem de două ori până atunci pe Manoilescu în buzunarul meu. Prima oară, la controlul averii lui sub Antonescu, când l-am avut client. Mi l-a recomandat *gratuit* Alfred Hefter, ca să joace comedia sărăciei lucii.

I-am pus actele în ordine contabilă, într-o avere considerabilă şi cu o contabilitate detestabilă. N-aş putea spune dacă a fost, sau nu, hoţ public. Avusese prea mari venituri dotale şi personale şi nu-i ştiam, pe moment, cheltuielile. Pe urmă, mi-am dat seama din poveştile lui de lagăr şi ale altora că era un Lucius Licinius Lucullus în ospeţele pe care le dădea altora, că trăia pe picior exorbitant de elefantiasis (soţia lui suferea de această meteahnă), cu valeţi, cu *femmes de ménage* etc.

A furat banul public? Nu l-a furat?

I-am mai arătat amabilitate profesională după 23 August 1944, când era arestat. Trebuia să-i pledez procesul, tot *gratis*. Îmi dăduse cărţile lui cu dedicaţie.

Când a venit în lagăr, la Ocnele Mari, avea o atmosferă detestabilă: prevaricator de bani publici, om al Lupeascăi, slugoi care a cedat provinciile Patriei. Eu eram preşedinte virtual, mandarinal, al lagărului, după isprava de la Aiud cu *Biblia*. Cunoscându-i sensibilitatea enormă, mi s-a făcut milă de el. Am avut milă de Manoilescu. Nu mă interesa ca om şi ca gânditor. Savantlâcul lui era de-a doua mână, din cărţi de economie politică germană sau franceză pe care eu le studiasem în manuale universitare clasice, pe care acest politehnician valah le-a descoperit rău, din surse imbecile, ca Francis Delaisi sau reporteri economici germani.

Mi s-a făcut milă, din primul moment, de sensibilitatea lui ulcerată. Când a sosit, a stat câtva timp la izolare, după obicei. Ne-am salutat, din depărtare. Părea un lăutar (şef de orchestră) ajuns în cruntă mizerie. Şefia de orchestră se vedea după paltonul blănit cu samur, pătat cu arpacaş şi ciorbă de fasole. Manoilescu era leneş, avea oroare de apă, nu se spăla cu lunile, până când am băgat noi de seamă şi-l obligam să-şi frece gâtul şi subţiorile. Nu cred c-am reuşit să-l luăm mai mult de două ori sub duşurile calde şi reci.

A fost primit dintru început cu râsete: legionarii (80%) şi ţărăniştii (5%) îi reproşau prietenia criminală cu Lupeasca şi Carol II. Toată lumea îi reproşa cedarea Ardealului. S-a pus chestia Şorecanilor. Era ca un guzgan izgonit din toate părţile.

M-am pus chezaş pentru el, sfătuind amânarea procesului acestui politician. De vreme ce nu vor să-l judece comuniştii, cum să-l judecăm noi? Să aruncăm noi cu piatra, acolo unde nu aruncă Ana Pauker?

Comuniştii nu l-au judecat ca vinovat de dezastrul ţării, fiindcă odată cu cedarea Ardealului, s-a cedat şi Basarabia. Întâi, s-a cedat Basarabia, în iunie 1940, de către G. Tătărăscu, la injoncţiunea lui Hitler, şi, în august, s-a cedat Ardealul, la Viena, de către Manoilescu. Alianţa hitleristo-sovietică ar fi ieşit la iveală cu prilejul procesului.

Nu i s-a făcut proces.

Nici noi nu l-am mai judecat.

L-am pus să povestească Diktatul de la Viena. A repetat de nenumărate ori, pentru a se scuza.

L-am pus să povestească falimentul Băncii Blank, pentru a face plăcere xenofobilor din lagăr şi pentru a-şi bârfi Regele-Stăpân.

Manoilescu era o comoară de informaţii precise, contemporane. Avea o memorie proaspătă pe care nu şi-a pierdut-o nici cu înaintarea foametei în rândurile noastre, odată cu înaintarea anilor de înfometare. Patru-cinci oameni şi-au păstrat memoria intactă în această situaţie: Mihail Manoilescu, Petre Ţuţea, Victor Vojen, Decebal Z. Codreanu şi subsemnatul.

Când am organizat conferinţele în camera VI, unde au intrat – prin voinţa administraţiei – cele 60 de „vârfuri" la izolare, ne-am transformat în *Academia de sub pământ.*

Titlul l-au dat după un roman al lui Ion Iovescu.

Propunerea de alegere a unui preşedinte care să organizeze dezbaterile, să dea şi să ia cuvântul, să propună ciclurile cu subiecte a pornit de la inginerul Fotiade.

Propunerea de alegere a mea, ca Preşedinte al *Academiei de sub pământ,* a pornit de la Mihail Manoilescu. Am rămas surprins. M-am supus şi am condus dezbaterile, renunţând la gloria de *débatteur parlamentar,* rezumându-mă la funcţia de Preşedinte de Cameră. Dădeam cuvântul, făceam scurte introduceri, fixam ciclurile cu subiecte. N-a fost niciun mur-

mur. Aveam răbdarea de la tribunal. L-aveam pe Manoilescu la picioarele mele, fiindcă eram monarh. Pentru a treia oară, îl aveam ca subaltern. Flateriile lui erau pitoreşti, subtile, ductibile. Nu mă îngreţoşau. Ştiam vanitatea lui incomensurabilă, pofta de a deveni, dintr-un paria, prima violină a acestui parlament improvizat, al acestei *Academii de sub pământ*.

Mă temeam să nu ne intoxice cu locvacitatea lui de economist, fiindcă nu puteam propune să-şi expună, în mod public, memoriile (singurul lucru pe care-l gustam la el).

Cursul lui de economie politică a început să devină didactic după trei lecţii interesante.

Am propus să-l reluăm după ce vom elucida problema filosofiei istoriei.

Am vrut să-i dau o lecţie de modestie. I-am întins o capcană. Manoilescu a făcut o lamentabilă lecţie de filosofia istoriei. Eu am indicat, sumar, tematica, problemele, controversele. Şi am dat drumul din cuşcă leului Petre Ţuţea. Circa 16 ore a dezbătut, cu o amploare, cu un elan, cu o informaţie şi cu o oratorie divină, câteva din problemele ridicate de disciplina filosofiei istoriei, ridicate atât de pedestru de Mihail Manoilescu.

Era deosebirea dintre un poştalion şi un avion.

Atunci şi-a dat seama şi restul celor 60 de intelectuali (profesori, ingineri, medici) de ceea ce însemna generaţia mea în materie de informaţie teoretică, de problematizare şi de agonie spirituală.

Abia atunci a priceput Manoilescu prietenia mea cu Ţuţea. Abia atunci au înţeles că bătrânii sunt galinaceea faţă de vulturii carpatini ai seriei noastre.

Pe cine ar putea alinia din generaţia lor drept echivalent al lui Ţuţea? Manoilescu rămăsese palid, verde de invidie.

Pe cine ar putea alinia ca experienţă, discursivitate, competenţă şi subtilitate în materie de politică externă, egal cu Pavel Pavel?

Savel Rădulescu, împreună cu Manoilescu, vorbeau de noi ca de veleitari.

Eu îi prezidam pe cei 1.200 de co-deținuți, cu asentimentul lor, prin tact şi arta elevației, chiar în mijlocul unei cocini de porci.

Țuțea îi făcea *knock out*.

Pavel Pavel îi uluia prin flegma lui britanică, prin paradoxuri caustice, prin știința precisă în tot ceea ce afirma, prin pozitivismul implacabil al analizelor.

Țuțea s-a împrietenit la cataramă cu Mihail Manoilescu. A încercat să mă convingă că opera lui franceză despre schimburile internaționale ar fi o „noutate economică". Îi citisem opul. Citisem şi comentariile preopinenților. Opuscule minuscule de economist diletant, de inginer speriat de speculațiunile intelectuale, de om intrat tardiv într-un domeniu pe care-l stăpânea cu zbenguieli de semidoct.

Mihail Manoilescu nu poate fi regăsit în opera lui de economist.

Mihail Manoilescu aparține politicii, intrigii palatine, a aparținut parlamentului, aparține salonului vieții publice. Rămâne acolo ca o figură de ambițios catilinar, fără curajul lui Catilina de a înfrunta furtunile lui Cicero. A preferat budoarul doamnei Lupescu. S-a încrezut în Gigurtu şi Groza şi n-a luat drumul străinătății. Ar fi dorit să fie expert financiar al Anei Pauker. A făcut chiar un memoriu, când Alexandrini a „tipărit" 1 milion de medalii de aur, vorbind de Gresham.

Cine nu ştia aceste banalități economice? Că moneda proastă izgoneşte moneda bună şi că nu poate fi o circulație paralelă?

Tătărăscu şi Alexandrini au tipărit milionul de medalii de aur şi l-au pus în circulație, pentru a pava cu aur iadul suferințelor în care avea să intre burghezia, cu gândul de a întări clasa lor burgheză.

Mihail Manoilescu n-avea conştiință de clasă, nici de rasă, nici de națiune. El a fost eterna divă, dornică să joace un rol de prim rang, chiar de rang secund, dar să joace mereu la rampă.

Ura fără fund

Ura fără margini este ura intrată într-un fundac din care nu mai poate ieşi ca să-şi împroaşte balele şi veninul.

Într-un joc facil de cuvinte, am putea spune că ura fără fund este ura intrată într-un fundac.

Răutatea benevolă

Cum am putea traduce pe româneşte „Schadenfreude"? Bucuria de a face răul? Germanica „Schadenfreude" este foarte răspândită în Valahia puturoasă de astăzi. Eu i-aş spune răutatea benevolentă...

Odinioară nu era o notă psihologică a poporului român. Azi este. Nu se generalizase obiceiul de a te bucura de nenorocirile vecinului. Dacă-i ardea casa, toată lumea sărea să i-o stingă, şi-l adăpostea. Azi îl alungă de la poartă şi-i toarnă gaz lampant peste casa incendiată. Să zică bogdaproste dacă nu toarnă gaz şi pe el, să ardă ca un şobolan.

De unde provine răutatea inexplicabilă pe care o găsesc generalizată în 1955 şi nu o găseam în 1926 şi nici măcar în 1945?

Din frică.

Istoricii Revoluţiei de la 1789 consemnează fenomenul psihologic, denumit „La Grande Peur", odată cu declanşarea marii Revoluţii franceze.

În urma arestărilor masive din 1947 şi 1948, s-a abătut o mare spaimă şi asupra cetăţeanului român. N-a fost niciodată un cetăţean conştient, responsabil şi curajos. Amintirile ancestrale de iobag şi de animal vânat de către războinici (ocupanţi străini) au creat cetăţeanului român, în calitate de cetăţean şi în momente de ocupaţie, o psihologie de vulpe hăituită. Este iepure. Iepurele vânat pare naiv şi scapă cu fuga. La noi, puţini au scăpat cu fuga-n munţi. Au fost câţiva romantici. Iobagul rămâne pe loc, îşi face o carapace de ipocrizie, este *ad scriptus glebae*. Aici suportă intemperiile cu viclenie şi răbdare, amestec de vulpe şi broască ţestoasă.

Din frică se nasc şiretenia şi răutatea. Laşitatea este primul aspect efemer. Vin epifenomenele cu caracter de permanentizare, adică răutatea benevolă şi viclenia.

Vulpea nu umblă în cârduri, ca lupii, ci tiptil, tiptil, şi singuratică. Aşa-i omul valah în anul 1955.

În această epocă, între cetăţenii români nu mai funcţionează legăturile charismatice. Nu funcţionează nici relaţiile de rubedenie. De frică, fratele nu-şi mai vede sora. Nu mai merg transmisiunile între prieteni. Prietenia este o maşină delicată, de fapt cuplarea a două maşini psihice cu *ruajuri* delicate. Solidaritatea profesională a zburat. Atomizarea psihologică din spaimă este fenomenul remarcabil contemporan. Îl consemnez fără nicio plăcere. Nu-i apa mea, în care înot şi în care să mă simt comod.

Din atomizare, recte singurătate, pe bază de frică, se naşte egoismul cel mai feroce. Nu e vorba ca din strachina ta să dai şi altuia, creştineşte, omeneşte şi rumâneşte. Acum ţi se scuipă în strachină, dacă ai o bucăţică egală cu a lui. Dacă ai o bucată de carne de porc mai mare în strachină, rişti să-ţi dea cu lopata în cap. Nu ţi-o ia. De obicei, ţi-o fură.

Dezagregarea politeţii sociale şi a convenţionalităţii amabile existentă în sânul ţărănimii de toate categoriile, prezentă la muncitori şi absentă – odinioară – numai la micii burghezi, la aşa-numiţii mitocani şi râtani, a avut ca efect generalizarea mitocăniei şi întronarea regalităţii râtanului.

Regele de azi este râtanul în orice compartiment al vieţii sociale. Râtanul înspăimântat de răspundere şi de arestare, râtanul înspăimântat că-şi pierde pâinea, râtanul obsedat că vine inflaţia şi el nu va avea nimic în strachină, râtanul cu răutatea benevolentă.

Râtanul conduce *cotillon*-ul în balul vieţii contemporane.

Ipocrizia benevolentă, ca mască a vieţii de relaţie, a fost aruncată la hala cu vechituri. A apărut în orice clipă rânjetul de fiară al răutăţii benevolente. Egoismul uman, în panică vitală, nudă.

Privesc, mă minunez şi notez melancolic. Asta-i ţara mea? Acestea sunt roadele socialismului? Cum s-a putut

ajunge la asemenea rezultate? Cum s-a putut promova şi ingădui declanşarea „marii spaime", spaima menţinută ca tactică politică de stat?

Cui prodest? Cui foloseşte?

Apoi, foloseşte aparatului birocratic, acelor personaje sinistre pe care le întâlneşti în posturile de răspundere şi care seamănă cu porcii îngrăşaţi în preajma Ignatului. Mutra de odinioară a bancherului a reapărut sub mutra ministrului adjunct, a directorului, a membrului de Comitet Central, a instructorului, a delegatului. Îl pot identifica dintr-o sută. Nici nu sunt mai mult de 2% pe ţară.

Printr-o organizare impecabilă, bazată pe frică şi birocratizare amănunţită, se obţine răutatea benevolentă, generalizată. Nu se mai poate vorbi de o solidaritate cetăţenească. Nu se mai poate vorbi de o solidaritate de clasă. Solidaritatea naţională este un mit. Toţi sunt broaşte ţestoase şi vulpi conduse la sută de câte doi porci mistreţi, cu colţii mari, care mănâncă jirul pădurii, untul ei, dulceaţa ei din afine şi zmeură.

Organizaţia merge strună de 38 de ani. De fapt, de 28 de ani. Primul deceniu a fost elanul inteligheţiei slave utopiste, jertfa ei, puterea demoniacă de a organiza raiul pe pământ în locul şi în contradicţie cu raiul ceresc, îndemoniaţii dostoievskieni, posedaţii de o idee măreaţă. După zece ani, ideea a murit. Garda veche a fost decimată în procese senzaţionale şi spectaculoase care au avut darul intimidării. S-a instalat frica şi porcii mistreţi ca vătafi.

Când încep mistreţii să se certe între ei, apoi este vai şi amar de vulpi şi de broaştele ţestoase. Căderi, epurări, cotituri, restructurări: cutremur de pământ economic! Nimeni nu mai e sigur pe libertatea şi pâinea lui. Marea frică se declanşează periodic. Oamenii devin tăcuţi, aproape hieratici. Ies la demonstraţii cu steaguri, embleme şi costume, se supun docil ordinelor, participă somnolenţi la şedinţe interminabile, sunt manechine, oameni vii-morţi.

Care-s plăcerile lor?

Ah, tristele lor plăceri!...

Întâia plăcere: că s-a terminat săptămâna de muncă silnică şi vine duminica. Toată dimineaţa se doarme acasă, la înghesuială. Oamenii sunt, în general, somnoroşi şi nevropaţi. Nevropatia lor are un remediu: somnoterapia. Din cele 24 ore ale celei de-a şaptea zi a Domnului, se doarme 16 ore efectiv, patru ore se tolăneşte în pat, două ore se cicăleşte şi se sporovăieşte în timpul mesei, două ore se umblă sau se stă în curte dacă este soare, sau la cârciumă, dacă e ploaie ori ninsoare. Tinerii merg să prizeze opiu cinematografic.

Alcoolismul este pustiitor printre maturi, din pricina rachiurilor tari ca votca şi otrăvitoare ca romul, ca *adio mamă* (galben) sau *te văzui printre morminte* (izmă verde). A dispărut vinul bun, generos, ţuica de prună, berea fermentată suficient. Berea se prezintă crudă în consumaţie şi deranjează stomacul după două halbe.

MAT-ul de astăzi reprezintă cea mai atroce crimă premeditată împotriva naţiunii. Am constatat la Periş, la Poiana Ţapului, în margine de Bucureşti şi în nenumărate oraşe de provincie pe care le-am colindat ca avocat, de la 11 mai 1952 la 9 martie 1955. E cea mai sinistră alcoolizare, abrutizarea brutei umane până la fleşcăirea conţinutului cranian şi dezlegarea membrelor lungi de trunchi.

Deja ţuica de prună era un grav atentat la creierul naţiunii mele, din moşi-strămoşi. Chircirea tipului de român, treptata lui scădere ca înălţime şi greutate, constatate de medicii militari la recrutări în ultima jumătate de secol, era în corelaţie cu înmulţirea cârciumilor patronate de stat. Românul a băut şi înainte ţuică. Îşi bea recolta proprie. Bea la zile mari. Cârciuma patronată şi stimulată de stat punea otrava la îndemâna consumului cotidian. Aici era crima burgheziei incapabile de finanţare a aparatului de stat pe căi normale şi care recurgea la stimularea plantării livezilor de pruni şi la intensificarea consumului de basamac (apă cu spirt rectificat, scos din distilarea cerealelor putrede).

De la 1890 până la 1940, românul s-a chircit, s-a atrofiat, a scăzut în înălţime, lăţime, greutate. Românul voinic „ca bradul", falnic „ca stejarul", ţăranca rumenă ca „răsura" şi ca

o „garofiță" deveniseră o raritate. Se înmulțește tipul scundac, firav, cu mâini de gândac și picioare de păianjen. Stârpiturile erau mai frecvente decât normalitățile. Omul înalt, voinic, rumen și voios devenise excepție. Femeia era palidă, scoabă, pastramă cu suflet, rea și nemulțumită cu bărbatul și casa ei.

Cârciuma patronată de statul burghez a contribuit la devitalizarea tipului național rural în epoca de înflorire a clasei de mijloc.

Cârciuma, denumită „bufet", „alimentară" și „restaurantul" de azi, decimează, ca o mitralieră încărcată și pusă în funcțiune, la liziera Capitalei, în marile și micile orașe și în târgurile provinciale.

Țăranii sunt împilați de felurite cote. N-au nici bani. Când pun mâna pe bani, se înțolesc sau își cumpără unelte și mobilă. Nimeni nu păstrează banii de frica inflației, deflației, stabilizării și reformelor monetare.

Pot spune că tipul rural s-a înfrumusețat în ultimii zece ani prin lipsa basamacului, fiindcă spirtul a dispărut de la țară. Izma și rachiul galben, pătruns în cantități insuficiente, sunt ingurgitate rapid de albăstrimea birocratică a satelor, călăii ei oficiali. Țăranul propriu-zis nu mai bea alcool cumpărat și continuă a-și consuma vinul de terasă sau cota de vin nobil rămasă, țuica de dudă sau de prună. Fizic, țăranul s-a împiciorongat. A ieșit la iveală, din nou, nodul vital, originar, rumeneala în obraz, mustața ca vrabia, deasă și lucioasă, părul cu luciu natural, ochii vii și buzele pline, brațul voinic, picioarele mușchiuloase. Așa am constatat în regiunile de șes ale Alexandriei, prin Oltenia și Moldova. Fenomenul este mai izbitor la șes decât la munte. Cei de la munte depind de stat. Cei de la șes sunt mai autonomi pe glia lor. Femeile de la țară nu mai stau ofilite, gaițe nemulțumite, cu furca în brâu, cu un caier de lână pe sezon, pe maidanele ulițelor sau pe șoselele naționale, ciripind și sporovăind. Aleargă ușurele, trebăluind pe câmp sau în grădini, stimulate de spermatozoizi suficienți în pântec, hrana pântecului, condiția primă a frumuseții și a armoniei feminine. Copiii sunt rotunzi ca pepenii.

Un fenomen straniu: elementele cele mai îndrăzneţe şi cele mai vitale care plecau spre oraş s-au retras la ţară, la locul de baştină sau prin colective mai îndepărtate. Cei mai buni rămân acasă. Cei mai proşti pleacă la oraş. Proştii sunt mulţi, mulţi şi proşti. În special ţiganii care aveau gospodării rudimentare, înjghebate în pripă după împroprietăririle din 1921 (Ionel Brătianu - Averescu) şi 1945-1946 (Dr. Groza - V. Luca), lichidează şi fug la oraşe sau târguri, în posturi de răspundere. Se întorc înţoliţi şi în pantofi cu scârţ-scârţ. Lichidează locurile de casă şi casele de chirpici în folosul autohtonilor care se îndatorează şi îşi extind grădinile. Munca rurală este o muncă grea, sistematică şi cu suită, care nu prieşte celor cu pantofi cu scârţ-scârţ, deveniţi responsabili duri, asesori, călăi de toate nuanţele şi categoriile. Călăii sunt străini în proporţie de 99%.

Aborigenii se retrag masiv spre locurile de origină unde găsesc soare, aer curat, vitamină, ouă, mămăliga naţională (8% ulei) şi, din când în când, o pâine dospită. Fug instinctiv de oraşele şi târgurile otrăvite cu „adio mamă" şi „te văzui printre morminte". Îşi păstrează echilibrul psihic. N-au răutatea benevolentă.

Cvasi-antropofagie

Când, prin august 1948, am venit eu la „Penitenciarul principal Aiud", murise un deţinut într-o celulă unde se mai găseau încă alţi doi camarazi de suferinţă politică.

În „Celular" se aflau, după câte am constatat, *de visu et de auditu*, şi pe propria-mi piele, câteva sute de asemenea încăperi, pe trei etaje, luminate permanent noaptea, ca un transatlantic feeric înaintând în oceanul tenebros.

Masa se serveşte de către gardieni. Ei deschid zăvorul şi le dai gamela. Ţi-o umplu cu polonicul. „A umple" este un eufemism. Îţi toarnă un sfert, o jumătate, trei sferturi, rareori un polonic plin. Uneori nu trăgeau zăvorul, ci întindeai şi primeai gamela prin „vizetă", pătrat minuscul în fier forjat. Pe acolo mai intra împreună cu gamela şi sfertul de pâine cotidian sau

deliciosul turtoi, raza galbenă, solară a înfometaților cronici. În 1947 și în 1948 coseau fân și-l puneau la cazan cu morcovi. Nu mai aveau nici turtoiul. Pâinea dispărea cu lunile.

Când a murit colegul de celulă, cei doi au ținut un consiliu secret și au hotărât să nu anunțe imediat moartea colegului pentru a fi transportat la cimitirul de alături. Îl vor ține trei zile. Nu ca să-l plângă. Ca să-i ia porția și s-o mănânce. Să-și astâmpere cârceii din burtă. Îi vor anunța moartea după cele trei zile ale ritualului funebru. Se dădea turtoi de trei ori pe săptămână, mălăieș cu o crustă inefabilă. Prietenii mortului s-au dedulcit ca urșii la miere și au ținut mortul în celulă până când a început duhoarea. Mai doreau să prindă încă un turtoi, pe care să-l împartă frățește. Plângeau și mâncau. Nu simțeau duhoarea cadavrului. Au prins din aer gardienii rotofei cu narine grațioase, tapițate cu arterele sângelui bine hrănit și circulând rapid, stimulat de fripturi, răchie și vin de Aiud.

S-a făcut anchetă gălăgioasă de către administrație. Conclav între Covaci și Urdăreanu.

Co-deținuții au fost pedepsiți, în mod discret, cu „Neagra".

Neagra

Ce-i „Neagra" la Aiud?

Ce-i „Neagra" la Ocnele Mari?

Ce-i „Neagra" la Pitești sau la Uranus?

Cameră la subsol, sau pe fiecare etaj, fără lumină, strâmtă, cu o ușă, o vizetă, și totul în ciment ud. Ca să se umezească și mai mult, mai toarnă și o garniță cu apă...

Le cunosc prea bine și pe propria-mi piele.

„Neagra" la Uranus este o noutate, o inovație: o celulă lungă și lată abia cât să încapă trupul pușcăriașului. Când ți s-a trântit ușa în nas și zăvorul a fost pus, constați că te-a împins ca pe un pachet de carne macră (mai mult oase) și te strâng zidurile de ciment din trei părți. Zidurile sunt reci și umede. Te proptești cu toată forța și încrederea în ușa grea de stejar masiv ca să nu te cuprindă reumatismele de îndată.

Sciatica a sosit într-o jumătate de oră de lâncezeală pe cimentul umed care te cuprinde. Uşa de stejar are şi câteva protuberanţe de fier care-ţi intră în piept şi spate după poziţia adoptată. Cimentul năvăleşte insidios în oase.

Stai acolo, un ceas, două, trei, o zi, o noapte, o zi şi o noapte, chiar mai mult. Stai în picioare, înghesuit, zidit în ciment, stejar şi fier. Nu primeşti mâncare. Nu primeşti apă. Nu primeşti nimic. Vine câteodată un călău, în fireturi aurite, şi-ţi spune obrăznicii, te ameninţă cu bătaia, tortura, pat electric, execuţie etc. Pe cel de la Uranus l-am făcut cârnat îndopat, vierme în brânza Anei Pauker, butoiaş de grăsime râncedă, lingău al vaginului Anei. Spuneau că-i miere, iar nu urină...

Răspunzi sau nu răspunzi, după feleşag şi dispoziţie. Încerci să te laşi pe ciuci şi nu poţi de strâmtoare.

Aparţinusem închisorii Uranus din Bucureşti de la 2 februarie 1952 până în iunie-iulie 1952 şi n-am crâcnit un moment. Mă amuza noutatea. Pe urmă, am început cu gurita să-mi apăr drepturile, acolo la „Neagra". Venisem bolnav de icter, muribund. Eram după 14 zile de totală inaniţie. Icterul infecţios izbucnise între deţinuţii de la Ocnele Mari, după o înfometare de patru ani, cosind o treime. Doream moartea. O priveam cu speranţă şi voioşie. În ultima zi de la Ocnele Mari, galben ca lămâia, am privit lung cerul, ducându-mă la WC, ca să deşert stomacul cu crampe, care nu putea deşerta nimic. M-am întors şi am privit din nou bolta albastră. Mi se părea că printr-un efort de voinţă aş putea face saltul în gol. Eram uşor ca o pană. Aş fi vrut să-mi încordez arcul de oţel al voinţei şi să zbor ca un fulg de păpădie. Aveam impresia că suit pe o înălţime, întinzând braţele cu ultimul elan, aş fi putut să mă prăvălesc în lacul limpede al cerului. N-aş fi căzut în prăpastie, fiindcă nu mai aveam densitate. M-aş fi dus în infinitul cerului.

În celula neagră de jos, de la beci, şi în celula de ciment Nr. 1 de la Turnul Alb, experimentasem deseori, în lungile ore de meditaţie, depăşirea legilor materiei. Mi-am înălţat cu zece centimetri trupul, ca un fachir, dezlipindu-mă în întregime de patul de fier, acoperit cu rogojină, prin care ieşeau colţii de fier. N-aş putea jura acum că m-am ridicat. Atunci,

eram sigur că am obținut efectul de levitațiune. Nu am comunicat nimănui experiențele spiritiste și fachirice de levitațiune pe care le obțineam, din când în când, în solitudinea celulei Nr. 1 din Turnul Alb și în „Neagra" de la Ocnele Mari, cu un trup macerat de foame, cu o minte limpede și cu o voință încordată. Eu știu și astăzi că am depășit materia, că mă ridicam încetinel, centimetru cu centimetru, trupul părând un fulg. A fost părere? A fost realitate? Atunci știam că este realitate. Acum, cu stomacul plin, fără castitate și post, înconjurat de nevastă și copii, plin de griji, așteptând în vizită la mine[1] prieteni și rude, mi se par utopii și halucinații, stări maladive de înfometare, deznădejde și solitudine ale unui pușcăriaș în al IV-lea și al V-lea an de „pârnaie".

Dar eu nu eram deznădăjduit. N-am avut nicio secundă impresia că viața mi se va termina, acolo, așa cum a venit insidios apa neagră asupra fratelui meu bun, asupra lui Fra Giorgio Grama de la Năsăud, cu studii de 11 ani făcute la Roma, și l-a copleșit într-o după-amiază, pe când căram împreună pietre cu roaba, pe stadionul cu noroi.

Nu am suferit în viața mea de solitudine. Am dorit și doresc pustnicia, deși soarta mi-a hărăzit să trăiesc printre oameni, printre mulți oameni, în familie, în cazarmă, în barou, în pușcărie. Nu am suferit niciodată de foame, *psihic*, decât după ce am ieșit din încercuire, temniță, internat sau cazarmă. Puneam dărabii de pâine neagră la adăpost.

Foametea psihică nu încetează nici în sufrageria mea, înconjurat de căldura familiei. Nu știu dacă va fi mâine, pâine.

Foamea fizică îmi provoca numai cârcei în stomacul pe care-l strângeam implacabil. Golul pântecului meu lipit de șira spinării, în locul protuberanței de protopop, de odinioară, îmi făcea chiar plăcere, îmi dădea o senzație de puritate

---

[1] Fiecare vizită, fiecare mișcare din casă, nenumărate conversații, obișnuite și private, erau consemnate în scris și raportate Securității de către informatoarea Dimitriu Simona (nume conspirative „DS" și „Tania". (Dosarele C.N.S.A.S.). (*n.n.*)

şi cârceii îmi dispăreau. Cu stomacul supt şi la orizontală gândeam liniştit.

Mi se împăienjeneau ochii şi aveam scurte ameţeli, mai frecvente între 10 şi 12 dimineaţa, aşa cum aveau şi ceilalţi deţinuţi, din pricina înfometării permanente. Obişnuiam să petrec aceste ceasuri dezagreabile cu somnul cel mai lin. Le socoteam ore înjositoare. Depăşeau arcul voinţei mele şi luciditatea implacabilă, eterna mea amabilitate mandarinală, care însemnează supraveghere strictă de sine. Mă supravegheam în raporturile cu alţii şi constatam cu stupoare secunde unde nu mă mai aveam pe mine singur în frâu, leşinuri scurte, vedere împăienjenită. Nu mărturiseam. Ascultam mărturiile. Vegheam.

La „Neagra" şi la „Turn" dispăreau absenţele, fiindcă, probabil, puţina energie alimentară nu se mai risipea în conferinţe, conversaţii şi încordarea de a nu face greşeli de egoism bezmetic.

Rămâneam cu *Eul*, în dezbateri prelungi, cu memoria fabuloasă şi cuminte, care nu mă părăsea. Depozitele memoriei sunt stranii şi se deschid ca nişte comori, dacă le ştii cifrul.

De pildă, am renunţat patru zile la alimentaţie, cu dragă inimă, după scandalul iscat între mine şi colonelul Bădică, care m-a pedepsit la post negru, la „Neagra". Am făcut-o pentru a continua şi perfecţiona experienţele de levitaţiune şi depăşire a materiei. Gamelele cu fasole şi arpacaş stăteau jos pe ciment. Puteam să întind mâna să le iau, fiindcă Bădică, la gară, în drum spre casă, a revenit, parţial, asupra pedepsei. Să primesc raţia jos, la beci, la „Neagra". Puteam să-mi iau sferturile de pâine. Mă îmbia călăul Sârbu, înfricoşat şi tâmp, care avea 16 copii. L-am biruit definitiv pe temnicerul Sârbu, şi l-am scos şi din lupta de persecuţie a lagărului prin exclamaţia lui, la finalul celor patru zile de post negru:

— Domnule doctor, dacă puteţi face posturi negre ca ăsta din India[1], de care tot vorbiţi în lagăr şi mi-aţi povestit şi mie, de ce nu faceţi un post special ca să plece ruşii din ţară?

---

[1] Mahatma Gandhi. (*n.a.*)

În cele patru zile şi patru nopţi, de fapt în întuneric permanent, am făcut câteva concentrări de energie şi voinţă, obţinând patru levitaţiuni de pe patul de fier. Le-aş fi putut prelungi până în tavan. Ştiam că nu pot depăşi tavanul, fiindcă nu sunt fantasmă, nu sunt *încă* fantasmă. Duhul meu mi s-a părut, atunci, ca un caier de luminozităţi, gata de a părăsi oricând trupul la comanda mea. Nu am vrut să mor. Trebuia să domesticesc călăul Nr. 1 al ocnelor, pe Sârbu, temnicerul subaltern, gata de a lua mitraliera să ne secere, la primul ordin verbal de „sus". L-am îmblânzit, după ce-i sictirisem „superiorul", pe colonelul Bădică, chiar în faţa lui, şi înfricoşasem pe Florescu, directorul puşcăriei, care venea de două ori pe zi să mă roage, insistent şi milog, să mănânc. Caierul de luminozităţi nu putea părăsi trupul – chivot sacru al duhului – până când nu-mi împlineam mesajul. Micul călău observase obedienţa şi înfrângerea colonelului pe care-l făcusem „cârnat îndopat" şi „tinichigiu", în timp ce noi, intelectualii şi mandarinii Olteniei, pieream de foame. Nu mai e mămăligă şi „făsui" în Oltenia noastră? Pronunţam „făsui" în loc de fasole, în dialect, pentru a împlini vraja şi a uşura comprehensiunea lor nătângă. Pe Sârbu îl impresiona titlul de „doctor" al deţinutului scheletic. Îl intimida faptul că, afară, medicul-şef al raionului Vâlcea era fratele lui, sânge din sângele lui, oameni ai aceloraşi plaiuri, ca tinichigiul Bădică, ajuns „cârnat îndopat". Interziceam colonelului şi directorului să mă tutuiască. Să-mi spună „domnul doctor". Le-am fost doctor în tribunale, la apărare, şi am să le mai fiu, curând, dar nu lor, ci altora care vor merita, prin purtarea lor, pe aceste vremuri de furtună naţională.

Temnicerul Sârbu păzea coridorul, cu ordin special de la Bădică, să stau patru zile la „Neagra" fără pâine, fără apă. Bădică revocase, într-adevăr, ordinul de înfometare, menţinând pe cel de izolare şi Sârbu stătea de strajă, inutil, tâmp, fiindcă avea cheile şi zăvoarele de la celulă şi de la uşa beciului. Îi auzeam tropăitul ştifturilor şi al potcoavelor de la cizme pe cimentul îngheţat al coridorului subteran. Era îmbrăcat în şubă nouă, cu veston gros, cu şal şi pulover de lână

țurcană, împletite de nevasta lui, cu 16 copii, pe care-i păzea de foame prin slujba de călău. Eu aveam o poclavițâ militărească subțiratică, un palton oarecare şi o căciulă jerpelită, imitație de astrahan. Ştia Sârbu că am şi eu copii, şi am şi eu nevastă. Îl intimida, afară, cu deosebire, cumnata mea Margareta, soția doctorului, fiica inginerului-şef al regiunii, cu păr blond-roşcat, gureşă şi bună ca pâinea caldă, pentru toți bolnavii regiunii, pentru cei fără slujbă, fără rost, la fel ca şi soțul ei, cu părul timpuriu nins.

Îl înspăimântau intelectualii, „mandarinii", oamenii noi ai Olteniei, conduşi în viață fără rosturile materiei, depăşind materia, conducându-se după principii de idei, de dreptate, de cumințenie, de doctrina strămunilor, aflați printre oameni, oameni ca toți oamenii, conducându-se în viața lor personală ca zeii, încercând să fie îngeri într-o lume de iad.

Temnicerul Sârbu îşi îndesa căciula şi-şi proțăpea potcoavele de la cizme în fața uşii. Deschidea uşor vizeta. Când nu primea răspuns imediat, descuia uşa, aprindea un chibrit să cerceteze complotul încăperii şi avea chef de vorbă. Întins pe rogojină, cu ochii ațintiți în negura tavanului sau cu ochii închişi, în somnolența visărilor, îi deschideam, şi-i aplecam greoi spre pupilele lui, la lumina chibritului. Îşi închidea regulat pleoapele. Pe urmă, îl fixam cu intensitate, mă lipeam cu spatele de zidul umed şi sporovăiam litanii pentru un cap obtuz, un suflet negru, închis în sine, un tată, în spaima creşterii celor 16 copii aflați în răspunderea lui, purtați în spinare, şi ieşiți din sângele lui, din carnea lui, din pofta lui.

Când a auzit imprecația calculată: „Copiilor dumitale are să le fie ruşine că au avut un asemenea părinte", parcă l-am lovit cu leuca la tâmplă. „Are să le fie ruşine că-i cheamă Sârbu, că sunt copiii temnicerului de la Ocnele Mari."

A bombănit ceva şi am continuat cu persistență, cu furie, cu pasiune, persuasiv şi frățesc, aproape tandru în final, fiindcă nu s-a dezlipit de zidul de ciment din fața mea.

S-a strecurat pe uşă şi nici n-a mai închis-o.

Afară sufla vântul, intrând voios în celulele goale, deschise, lovind uşile scârțâinde şi fugărind frunzele de fag

pătrunse printr-o fereastră a celulei lui Mărunțelu, tâlharul faimos, și beciul țiuia de la un capăt la celălalt. Din cele 16 celule, la nivelul pământului, numai două erau complet negre. Celelalte 14 aveau geamuri mici, cu zăbrele groase.

M-am întins cu mâinile sub cap, proptindu-le pe cele trei buturugi acoperite cu prosopul. Buturugile erau prea tari și mă dureau mâinile.

Îi ascultam plimbarea furioasă, de om deșteptat dintr-o lovitură cu leuca în moalele capului sau la tâmplă, zornăind cheile în mâinile cu mănuși de lână, tricotate cu un singur deget, așa cum fac țărăncile pe plaiurile noastre.

Mi-a fost milă de nevasta lui, de copiii lui. Ce sunt ei vinovați că au ca soț și tată un temnicer bătăuș, gata să asasineze din ordin. Mie îmi turnase o garniță de apă pe ciment, să răcesc și să mor. Nu mi-a fost milă niciun moment de el. Nu aveam nici dispreț. Era ca trăznetul, ca fulgerul, ca grindina – un element al naturii, pentru care trebuia găsit un remediu ca să nu se abată asupra capetelor noastre lipsite de apărare. Ar fi poftit să dorm în apa cimentului, turnată din inițiativa lui, în „neagra" sortită să stau patru zile. M-a mutat indignat, alături, chiar Florescu, când i-am atras atenția că nu sunt judecat și nici condamnat la moarte și că va răspunde de moartea mea.

L-am chemat: „Sârbule, ia vino, bre, încoace".

A venit târându-și pașii. N-a mai aprins chibritul. I-am vorbit pe întuneric de Mahatma Gandhi, de acest țigan, fecior de prim-ministru, brahman, iubitor de paria, de la care am învățat atâtea. Ca orice oltean neaoș și incult, disprețuia pe țigani. L-am uimit nemăsurat, că eu, „doctorul", fratele medicului cel mare al regiunii, mă las fascinat de un țigan. I-am vorbit îndelung de studiile lui Gandhi la Londra și de studiile mele la Berlin, cum Mahatma nu s-a dat de partea englezilor, cum a rămas cu țiganii lui, după cum eu nu m-am dat cu nemții, ca Antonescu, când ne-au cotropit țara, pe când el executa ordinele lui Antonescu, azi împușcat, ci am apărat pe muncitorii români comuniști, pe evreii persecutați de români și nemți, pe baptiști și maghiari, fiindcă erau oameni în suferință, iar omul nu trebuie să persecute pe om,

pentru idei sau fiindcă aparține altei nații. Omul merită pedeapsă pentru fapta lui nebună. Bădică și Florescu s-au pus la dispoziția unei femei nebune ca Ana Pauker, a unui pitic fonf ca Teohari, a unui săcui bolnav ca Vasile Luca și ne persecută pe noi toți. Vrea să fie răspunzător ca Bădică și Florescu? Cine-i el? Ce face el? E judecătorul nostru să ne judece pe noi, oameni nejudecați și necondamnați? Dacă Antonescu îi dădea ordin să împuște fără judecată pe Dej, care a stat șase luni în celula în care stau eu la Turn, trebuia să-l împuște, să-și ia răspunderea din senin? L-a avut și pe Dej o jumătate de an. Mă are și pe mine. I-a turnat garnița cu apă în celulă, să moară de mâna lui? De ce-și pătează degetele cu sânge?

Această altercație și litanie a avut loc în prima noapte.

I-am ordonat într-un târziu, spre miezul nopții, să tragă zăvorul de la celulă și să încuie lacătul de la beci și să plece acasă, la nevastă și copii. Cearta cu Bădică avusese loc în Turn, la prânz, în fața lui și a lui Florescu, directorul.

„Acum, Florescu este la manichiurista lui adusă de la București. Și-a părăsit, ticălosul, muierea cu patru copii, lăptăreasa care aduce lapte sorii mele de la Craiova. Un dobitoc! Păi n-are să-l părăsească manichiurista, dacă i se scot galoanele? Își dă leafa copiilor și banii cazonului nostru pe curvă. Nenorocește pe copii, pe nevastă, pe noi, ca să-i cumpere brățări, mobilă și blănuri? Păi, nu mi-a spus mie Tatiana, pungășoaica adusă la Turn, că o „scoate" să-i facă manichiura și părul? Eu știu totul, fiindcă sunt cu ochii în patru. Eu știu și binele și răul de aici. La mine vin toți și se spovedesc, ca la popă. Nu sunt popă, ci doctor. Lui frate-meu, medicul, i se spun beteșugurile trupului, la mine vin oamenii și-mi spun beteșugurile sufletului. Du-te acasă, fără grijă, fiindcă Florescu este în brațele curvei lui, acum, trecut de miezul nopții, iar Bădică este în drum spre București, dacă nu s-o fi abătut pe-acasă, la Craiova noastră. Nu te știe nimeni că ai părăsit pază. Du-te acasă și să nu spui nimic la copii. Ei nu sunt vinovați de slujba ta. Sfătuiește-te cu muierea. Nădăjduiesc că n-ai lăsat-o și tu, cum a făcut Lupu, primul gardian, cu a lui, de când ați încălțat cizme

de iuft, în loc de opinci, şi mantale îmblănite şi căciuli de samur, în loc de miel. N-a venit la mine să-i fac petiţie introductivă de divorţ? Nu-l vindecă Bubu[1] de sifilis? Nu-ţi pierde mintea! Sfătuieşte-te, pe şopocăite, cu muierea şi nu deştepta din somn copiii. Ce-am spus eu despre tine, am şi uitat. Să nu mai baţi. Du-te acasă, la căldură, nu mai îngheţa pe coridor, mănâncă ceva şi vino în zorii zilei, când apare Florescu de la curva lui. Eu am să dorm câteva ceasuri, sau am să încerc să mă rog pentru iertarea păcatelor tale şi am să mă rog fierbinte la Dumnezeu ca să nu cadă năpasta asupra copiilor tăi. Să nu mai loviţi deţinuţi politici, nejudecaţi şi necondamnaţi, cum ai lovit pe colonelul Chisălicescu. Acesta este băiatul unei văduve, care a învăţat carte, şi a pus tresă lângă tresă până când a ajuns colonel. E mare lucru să ajungi colonel în armata română. A făcut şcoală militară, şcoală de Stat Major... Noapte bună!"

Terminasem. Sârbu a tras zăvorul şi a pus lacătul la celula neagră.

M-am întins să-mi fac experienţele de levitaţiune. N-am mai putut realiza nimic. Îl auzeam plimbându-se, cu paşi grei, morocănoşi, de cizme cu ştifturi şi potcoave. M-am cuibărit de frig, cu genunchii la bărbie. Cheile zornăiau în buzunarul şubei lui îmblănite. A mai făcut câteva ronduri. Pe urmă, a încuiat cu lacăt uşa beciului şi a plecat la casa lui, la muierea lui, la plozii lui.

A venit dimineaţa cu gamela plină de terci gros şi cu o lingură nouă.

— Luaţi, domnule doctor, cât e cald!

Nu închisesem ochii.

M-am sculat în picioare, punându-mi bocancii.

Gamela cu terci fumegând şi cu lingura nouă (de-acasă?) le strecurase prin vizetă. Din coridor, venea o şuviţă de lumină prin vizetă.

I-am privit degetele butucănoase, unghiile mari cu nişte aşchii de lemn, mâini de tăietor de lemne.

---

[1] Deţinutul politic, Dr. Ovidiu Munteanu. (*n.n.*)

— Ai tăiat lemne, acasă, înainte de a veni?

— Dar de unde ştiţi? N-am tăiat azi-dimineaţă, ci azi-noapte, când am ajuns. Se sfârşiseră. La copii se stinsese focul. Se stinsese focul şi la bucătărie, unde dorm cu nevasta. Dar m-am spălat pe mâini şi azi-noapte, după ce am tăiat lemnele, şi azi-dimineaţă, când am venit la slujbă. Poftiţi şi sfertul de pâine.

— Nu-ţi spun de-asta, de curăţenie. Dumneata ai mâini curate, ai *încă* mâinile curate. Ţi-am văzut ţăpligi în carnea degetelor şi aseară, la lumina chibriturilor, nu le aveai.

Spărsese, probabil, cu toporişca scânduri şi se ajutase cu mâna ca să le mărunţească şi să aprindă focul. Avea două ţăpligi în mâna dreaptă.

— Am tăiat într-un fiştigoi aproape un stânjen de lemn cu fierăstrăul şi cu săcurea, ca să am pentru mai multă vreme. Nevasta s-a apucat să-mi prăjească nişte peşte de la Olt, nişte scobari aduşi de băiatul cel mare. N-aveam chef de mâncare după cele ce mi-aţi spus.

— Şi ţi-ai vărsat focul în tăiatul lemnelor? Nu ţi-am vorbit cu răutate. Ai întrebat pe nevastă de ceea ce faci şi trebuie să faci aici?

— ... Mda...

Pe urmă, s-a uitat la ţăpligi. A scos un ac de siguranţă de la reverul mantalei şi le-a scos cu îndemânare.

— Nevastă-mea este mai deşteaptă decât mine. Cunoaşte pe fratele dumneavoastră, doctorul, îi cunoaşte soţia, pe doamna Margareta, fata inginerului-şef al Vâlcei care a murit cam demult. Bătrâna trăieşte la vie. Băiatul, judecător la Drăgăşani, a fost şi el arestat...

A aprins chibritul. Mi-a întins lingura şi gamela. Le-am primit şi le-am aşezat jos, pe ciment.

— De ce nu mâncaţi?

— Aş vrea să fumez o ţigară. Dă-mi o ţigară.

— Nu fumez. Când ai 16 copii, nu ai din ce să fumezi! Am să vă aduc de la cancelarie sau de la vreun gardian. Mă duc mai bine să vă aduc de la hoţi (aveam şi o secţie, izolată, de drept comun).

—Nu te duce. Nu mai fumez decât rareori. Ți-am cerut o țigară, fiindcă nu vreau să mănânc. N-am mâncat nici arpacaşul de aseară, nici fasolea de la prânz, nici pâinea.

—De ce? Tov. colonel Bădică a revocat ordinul ca să nu vă dăm de mâncare. L-a revocat în gară, înainte de-a pleca cu trenul. Avem numai ordin să vă ținem patru zile la „Neagră".

—Da, da, ştiu, mi-ai spus aseară. Dar n-a revocat ordinul în fața mea. Nu l-a revocat în fața lagărului. Ce-o să creadă prietenii mei, şi bucătarii, când or să vadă că-mi aduci mâncare? Că m-am dat cu voi? Că am devenit codoş ca nenorociții pe care-i aveți printre voi? Nu-mi pasă de vorbe. Vreau să postesc şi să mă rog.

—Trebuie să mâncați. Aşa am primit ordinul.

—Porunca lui Bădică, de patru zile post negru, trebuie revocată în fața mea şi a altora. Asta-i una la mână. Cu forța nu mă poți sili să mănânc. A doua la mână. Şi pe urmă, să încerc să mă rog pentru mine, pentru tine, pentru copiii tăi şi-ai mei. Nu mai pot să mă rog de multă vreme. Poate am să reuşesc în aceste zile de pedeapsă la „Neagră".

Temnicerul Sârbu a aprins alt chibrit. A privit gamelele cu terci, cu arpacaş şi cu fasole. Sfertul de pâine era pus pe arpacaşul cu pojghiță tare, de culoare vânătă, aproape albăstruie.

—Du-le doctorului Ovidiu Munteanu, du-le lui Țuțea şi cui crezi tu de cuviință. Eu nu mănânc patru zile.

S-a scărpinat în capul cu păr des şi sur ca sarea.

—Trebuie să mănânci!

(Aşadar, a început să mă tutuiască.)

—Nu vreau. Țin post patru zile. Nu vă cer un plus, ci un minus. Sunt liber măcar să nu mănânc.

—Nu eşti liber. Trebuie să mănânci ce-ți dăm.

—Dar, dacă-mi dai otravă?

L-am privit, intens, în pupile, când a aprins un nou chibrit, în tăcerea de plumb căzută peste noi.

A luat lingura şi a gustat din cele trei gamele.

—Nu vreau să te supăr. Nu mănânc. Vreau să postesc şi să mă rog pentru iertarea păcatului că ai lovit cu cheile peste

obraz pe colonelul Ionel Chisălicescu, prietenul meu... Te-am văzut cu ochii mei, când ai îndrăznit să-l baţi.

Temnicerul s-a supărat.

—Dacă nu mănânci, arunc mâncarea în tinetă. Am nevoie de gamele.

Tineta era hârdăul cu necurăţenii (urină, fecale). Stătea în colţul din fund, în apropiere de gamela cu fasole.

—Nu-i păcat să arunci pâine şi mâncare în hârdău, când sunt oameni înfometaţi în lagăr? Vrei să ţi se usuce mâna?

—Cum să mi se usuce mâna?

—Ţi se va înţepeni şi usca mâna, dacă arunci mâncarea în tinetă şi dacă vei mai lovi oameni nevinovaţi.

—Vrei să mă blestemi? Sunt prost că te ascult!

—Nu eşti prost că mă asculţi, fiindcă eu ştiu mai multă carte Am văzut multe, am trăit mult. Suntem de aceeaşi vârstă. Sunt de-aici, de pe Olteţ. Într-o goană pe un cal bun, dacă mi l-ar da pe înserate, aş ajunge acasă la prima, poate la a doua cântare a cocoşilor. N-aş lua drumul mare. Aş merge pe potecă, prin răchite şi zăvoaie, pe malul apei, până la balta mare a gării. Acasă.

—Ai vrea să fugi? Să mă faci complice?

—Acum eşti prost. Nu eu te-am învăţat să încui celula şi beciul şi să te duci acasă, la căldură şi la nevastă? Tu eşti o verigă dintr-un lanţ. N-ai cheia de la lacătul lanţurilor mele.

Între timp a picat şi directorul Florescu, ras proaspăt, pudrat, ferchezuit, cu ochi vineţi de peşte mort, cu nas lung, subţire, înalt, elegant, mirosind a parfumuri tari, toate de la curtezana lui lâncedă; destul de spătos, înfrigurat în blana de samur, cu cizme moi, înalte, până dincolo de rotulă, ca un mareşal napoleonian, plin de fireturi.

—Tovarăşe director, deţinutul nu vrea să mănânce.

A aprins un chibrit şi i-a arătat cele trei gamele, cu colţul de pâine pe arpacaşul vânăt albăstrui.

Mi-am scos căciula şi am trântit-o pe rogojina patului.

—Daţi-mi o ţigară!

A scos tabachera de argint şi mi-a oferit o ţigară.

Chibritul temnicerului se stinsese.

Mi-a dat foc din bricheta directorială de aur.

—Frumoasă brichetă, am spus cu voioşie.

—De ce ne faci greutăţi? Suntem trei olteni, care n-au nevoie să-şi facă viaţa amară unul, altuia. Fiecare stă la locul lui.

Am vrut să răspund: tu mănânci, el bate şi eu rabd. Nu m-am pripit:

—Hm... Oltenia, ţara mea, provincia mea. Nu mai e mămăligă şi făsui pe la noi? Ne faceţi de râs puşcăriile din Oltenia. Sunt aici în lagăr 1.200 de intelectuali din ţara românească. Eu sunt unul din cei 1.200 de deţinuţi, dar parcă mă simt vinovat, personal, de modul cum sunt primiţi şi trataţi aici. Mă simt gazdă, fiindcă sunt oltean de-ai voştri. Îmi crapă obrazul de ruşine. Pute ţara de mămăligă şi făsui şi noi, de ani de zile, răbdăm de foame. Aţi primit ordin de exterminare prin foamete? Ordinul este ilegal şi constituie o crimă contra umanităţii, în conformitate cu Legea 207. Nu aveţi voie să executaţi un ordin ilegal, nici verbal şi nici scris. Să vie primul procuror de Vâlcea să stau de vorbă cu el. Şeful procuraturii este obligat, prin lege, să facă o vizită lunară la penitenciar, ca să nu stea aici deţinuţi fără mandate de arestare sau cu mandate expirate. Are obligaţia să verifice, lunar, valabilitatea mandatelor de arestare. El este şeful vostru direct, organul tutelar. Nu aveţi voie să participaţi la un asasinat în masă. Vă daţi seama de răspunderi?

Florescu a rânjit:

—Ce procuror? Care procuror? Voi, avocaţii, aţi nenorocit ţara. Noi, muncitorii, o salvăm şi facem dreptate. Nu-ţi place fasolea şi ai dori curcani cloncănind ca la Periş?

Sârbu a intervenit cu blândeţe:

—Înainte, o dată pe lună, venea primul procuror în inspecţie la penitenciar. De ce nu mai vine acum?

—Tacă-ţi fleanca, Sârbule!

Am reluat calm argumentaţia:

—Nu cer să-mi aduceţi, fripţi pe tavă, curcanii mei de la Periş. Cer să daţi mămăligă cu făsui, să se sature oamenii din lagăr. Eu nu mănânc patru zile. Nici apă nu beau. Colonelul Bădică trebuia să-şi revoce ordinul, nu la gară, în faţa

voastră, ci în fața mea și în fața celor care l-au auzit când a dat ordinul. Trebuia să-și înghită ordinul ilegal în fața mea. Ne vom mai întâlni în viață. Chiar dacă voi mă omorâți în lagăr, eu nu sunt singur pe lume. Am doi copii, un băiat și o fetiță. Am nevastă. Mai am nouă frați. Am o soră. Am 27 de nepoți. Am și strănepoți de la frați. Am veri. Am fini. Am avut clienți pe care i-am scăpat de la moarte. Am avut la Craiova, într-un singur lot, trei sute scăpați de la moarte. Se va găsi unul care să cerceteze cauzele morții mele. Nu vă amenințe. N-am amenințat pe nimeni în viața mea. Vă chem la ordine și legalitate. Viața mea, în ochii mei, n-are decât valoarea unui fulg de păpădie.

Bricheta de aur s-a aprins din nou în întunericul celulei negre.

Mi-a întins țigara albă.

N-am mai luat-o:

—Îmi face rău pe inima goală.

Florescu și-a aprins țigara și a rânjit:

—Am văzut pe frate-tău, casierul de la gara Craiovei. L-a mutat disciplinar din pricina ta. Am văzut și pe doamna Frunză, sora ta. Plânge mereu.

—Când ai văzut-o? De ce te ții de bancuri? Nu ți-ai părăsit nevasta pentru manichiurista din Capitală? Ai mai fost pe-acolo, pe la noi, la Craiova, în mahalaua orbeților?

—Nu se cheamă mahalaua orbeților. E alături. Dincolo de Bulevardul Gării. La noi, e mahalaua măgarilor.

—Curat măgari! De ce ți-ai părăsit copiii?

—Nu i-am părăsit. Pe băiatul cel mare l-am trimis astă-toamnă la Sverdlovsk, să studieze ingineria. Nevasta nu mai corespundea rangului. Mă bătea la cap. Îi turuia gura! E o cață. Parcă n-o știi!

—E o femeie de treabă, care ți-a crescut copiii, când umblai ca electrician și instalator de apă la robinetele rar stricate din mahalaua noastră; umblai teleleu Tănase pe la georgiști, țărăniști și social-democrați. Omul și polul. Ce mai face Costel Dianu și Mircea Lepădătescu? Tot colonei pe lângă Bunaciu, secretarul meu?

—Bunaciu este ministru de Justiție. Ba, pardon, e ministru-adjunct la Externe, pe lângă Ana Pauker.

—A ajuns din cal, măgar? Din ministru plin, ministru-adjunct?

—Costel Dianu a căzut. E şomer. Mircea Lepădătescu, tot şomer.

—Nu s-au înscris în baroul Craiova sau Bucureşti?

—Am vorbit cu Costel Dianu şi de dumneata. Nu-l primeşte nicăieri. Când cazi, e rău.

—Nu ți-e frică de cădere?

—Dacă mai stau de vorbă cu tine, am să cad. Îți ordon să mănânci.

—Nu-ți dau voie să mă tutuieşti, când eşti cu mine între patru ochi, şi nici când eşti cu Sârbu, care ne ştie pe amândoi ce suntem şi ce-am făcut. Te rog să-mi spui şi dumneata, „domnul doctor". Nu mănânc decât dacă vine cârnatul îndesat Bădică şi revocă ordinul. Voi executați ordinele. Ne veți ucide dacă el porunceşte. Are să vă sece mâna când ne veți lovi şi dacă veți trage în noi.

Au plecat.

La prânz şi seara, Sârbu a adus gamelele, a aprins o lumânărică şi le-a aşezat frumos, de-a lungul zidului umed, cu ciuperci minuscule. Le număra conştiincios.

Pe urmă a exclamat:

—Blestemul tău nu s-a prins! Nu mi-a înțepenit mâna! Vezi?

Aducând terciul dimineața, Sârbu ofta de zor şi pufăia în mustața căruntă ca sarea de vite, când se scoate din ocnă:

—Uf, uf, mă doare mâna dreaptă de la cot. M-au ajuns blestemul şi vrăjile tale. M-a tras nevasta cu untdelemn şi oțet toată noaptea de braț, mi l-a frecat, dar tot mă doare. Mă doare rău.

I-am luat lumânărica din mână, am ridicat-o spre fața lui şi l-am privit țintă, râzând:

—Te-a tras nevasta numai de mână, toată noaptea, sau ați pus la cale şi zămislirea celui de-al 17-lea copil?

—Păi, să vedeți, este în a cincea lună...

—Şi, ce, nu mai merge? Tu doar o laşi borţoasă şi te duci la alta, stearpă? Aşa-i obiceiul pe la Vâlcea?

—Merg pe ea şi în luna a noua, cu o zi înainte de a făta. Când se rupe maţul pruncului şi începe a curge apa lui din burta maică-sii, o las în voie şi n-o mai călăresc şase săptămâni. Am încercat mai devreme. Nu mă lasă *neam,* muiere afurisită!

Vorbea în „dialect" pe voie, un biet maţ de om. Apoi a scâncit gros, ca un urs răguşit:

—Zău că nu mai am gamele. Tovarăşul director a poruncit să vă aduc regulat porţia. A dat ordin ca la fasolea de la prânz să vă pună prăjelniţă multă şi ulei. Eliberaţi-mi o gamelă.

—Florescu crede că eu fac prinsoare cu el? Mă ţin de rămăşaguri? Care pe care? Eu fac post negru, ca să ţi se ierte ţie păcatul, că ai lovit oameni nevinovaţi. Nu vreau să cadă păcatul pe capul copiilor tăi. Ce-mi pasă mie de Florescu? E un ticălos care şi-a părăsit nevasta şi copiii, când i-a mers bine. Poate să se ducă şi la curvă. Eu nu sunt făţarnic ca popii. Dacă-l ţin curelele, să-şi ia zece ibovnice, dar să nu-şi părăsească copiii şi muierea, mama copiilor. Îi dă şi muierii lui ceea ce dă şi ibovnicelor, dacă-l ţin curelele să le întreţină pe toate. Numai să nu se bată între ele. N-o fi neam de turc? E cam spânatic. Se grozăveşte cu ceea ce are în pantaloni. Curva se uită la galoane şi la portofelul de la buzunarul pieptului. Dacă era grozav în pantaloni, nu-i cumpăra brăţări. O cumpăra cu îmbrăţişări la pat. Îşi ţinea şi muierea la Craiova. N-are decât gogoşi în gură şi gogoşi goale în pantaloni.

Sârbu nu se aşteptase la asemenea trivialităţi de la un sfânt în post negru.

—Au, au, mă doare mâna!

—N-are să te mai doară, Sârbule, decât două zile. Ai răcit. Poate că ţi-ai sucit-o din cot când ai tăiat lemnele, în noaptea aceea, când ţi-am spus că o să le fie ruşine copiilor de numele tău, că o să le fie ruşine că tu le-ai fost tată. Eu sunt de vină în toată afacerea cu mâna ta. Nu trebuia să-ţi spun asemenea cuvinte grele şi să te superi pe stânjenul de

lemne. Roagă-ți nevasta să te tragă în fiecare seară cu untdelemn şi cu puțin oțet amestecat cu o rădăcină de hrean ras. Dacă ai o blană de iepure, leag-o de-a lungul mâinii. Eu nu sunt vrăjitor, mă! Să-ți scoți scornitura asta din cap! Să-ți tragă tare mâna din cot. Ia, vino, să ți-o smucesc eu!

—Mă doare rău mâna, zău!

I-am smucit-o de câteva ori şi i-am spus:

—În două zile îți va trece.

Am pus mâna pe umărul lui şi am repetat de trei ori, privindu-l fix în ochi:

—În două zile îți va trece (temnicerul se autosugestionase la parascoveniile mele).

A adus regulat nouă gamele: trei cu arpacaş gros, trei cu fasole (ultimele două cu prăjelniță bogată, uleioasă), trei cu terci şi trei sferturi de pâine. Le alinia cu grijă. Pâinea stătea pe arpacaş.

Nu m-am atins de nimic.

Aprindea de fiecare dată lumânărica şi număra mirat şi conştiincios. Tăifăsuiam vrute şi nevrute, câte un sfert de oră. Dimineața venea şi directorul, bosumflat. Pleca bosumflat. Nu-mi mai oferea țigări, cum făcea întotdeauna.

Seara, Sârbu rămânea până când se liniştea zumzetul lagărului cu 1.200 de puşcăriaşi. Îl îndemnam să plece, la căldură şi muiere. Îmi vorbea de zumzetul pe care eu nu-l auzeam până în celulă, la „Neagră". Tropăia pe cimentul înghețat până când pleca restul gardienilor, între şapte şi zece seara, zornăind cheile şi rumegând parabolele mele de la cina cea de seară neatinsă. Pe urmă, deschidea celula neagră, aprindea lumânărica, îşi aşeza scăunelul în uşă, o stingea şi asculta, pe întuneric, litaniile, sporovăielile şi cuvintele mele, poveşti din copilărie şi de la studii, istoria lui Mihai Viteazul, ca Ban al Olteniei, înfruntând gâdele, moartea domnului Tudor Vladimirescu, ciopârțit în fântâna de lângă Goleşti, Păunaşul Codrilor şi Iancu Jianu, moartea lui Constantin Brâncoveanu în fața Sultanului, când n-a îngăduit să i se mântuiască zăpârstea, feciorul ultim, Radu, care vrea să-şi schimbe credința, cu prețul vieții.

—Păi, dacă vrea Sultanul să-i scape zăpârstea cu viață, de ce nu l-a scăpat, de vreme ce avea puterea și copilandrul a vrut să tragă la legea turcească?

Sultanul a pus două condiții lui Radu Brâncoveanu:

1) să treacă la legea turcească,

2) să ceară voie și să primească învoirea tatălui.

N-a împlinit condiția a doua. N-a vrut tatăl lui, Vodă Brâncoveanu. L-a rugat în genunchi. I s-a tăiat capul și lui și lui taică-său. Știi unde s-a născut Constantin Brâncoveanu? La noi, în Oltenia, în Brâncovenii Romanațiului. Dacă aș avea un cal bun, pe Bandy al meu, de-o pildă, și mi-aș pune șeaua, până în zori aș fi acasă, pe Olteț, aș descăleca acolo, aș mânca o strachină cu lapte și cu mămăligă caldă. Pe urmă, aș încăleca roibul și m-ar duce până la Brâncoveni, la Vodă. I-aș privi cula. M-aș plimba prin grădina părăginită. M-aș întoarce pe seară. N-am nevoie nici de cal, nici de permisiunea ta. Închid ochii și fac drumul de la Ocnele Mari pe roibul meu înspumat, adus special de la Periș. O iau pe potecă, de-a lungul zăvoaielor, ajung în fundul viei plantate de tata, descalec sub nuci, îl priponesc de-un păr văratic, mă întind un ceas sub umbra deasă a nucilor, mă duc la ciutura cu apă de la fântână, mă spăl și mă prezint acasă la frate-meu și la nevasta lui, unul din cei nouă frați ai mei și-i cer să-mi dea o strachină cu lapte cald și mămăligă rece sau lapte rece și mămăligă caldă. Acolo, da, aș mânca. Pe urmă, pornesc buiestrul prin hățișuri, mlădițe și răchitișuri pe drumul Mărgăriteștilor și o întind la Brâncoveni. Cu ochii închiși stau de vorbă și cu stafia lui Brâncoveanu. O văd. O aud. O ascult. Nu trebuie să te temi de stafii. Brâncoveanu nu e o stafie. El e o umbră. Noi putem deveni stafii, fiindcă suntem oameni de rând și suntem plini de păcate. Vodă Constantin a murit în moarte de viteaz și de martir...

La miezul nopții, temnicerul buimăcit și domesticit pleca spre casă să-și pună blana de iepure la cot și umăr, unde-l mai durea.

În ultima seară, la șapte, a sosit vesel. Nu-l mai durea nimic. A așezat gamela la locul ei. Nu m-am atins de ea.

—Nu mâncați acum, că s-a terminat pedeapsa?

Am clătinat negativ din cap.

Atunci, a izbucnit, uluindu-mă cu vorbele lui năimite:

—Dacă puteți face atâta post negru, domnule doctor, de ce nu faceți un post special, ca să plece ruşii ăştia din țară? Zău, să-l faceți!

Eram turtit, copleşit, uimit. Aş fi vrut să râd. La aşa ceva nu mă aşteptasem. Nici n-aveam ce să-i răspund, nici n-am avut timp. Sosise directorul cu cizme napoleoniene moi şi înalte peste rotulă, ferchezuit, proaspăt ras şi pudrat. Mirosea numai a colonie. Mi-a întins o țigară. Am refuzat surâzător:

—Nu merge pe inima goală!

—Cum pe inima goală? Pe burta goală?...

Nu pricepe limba boierilor de Bucureşti...

Bricheta de aur s-a aprins nervoasă. Împreună cu temnicerul, au numărat nouă gamele cu mâncare şi patru bucăți intacte de pâine. Le-a luat în mână şi le-a studiat pe o parte sau alta.

—Poate a venit vreun şoricel să le ciupească. Eu, unul, nu l-am simțit.

—N-a venit niciun şoricel. Fă-ți bagajul, fiindcă s-a terminat pedeapsa tovarăşului colonel Bădică. Te duci la camera VI, la vechiul loc.

Mi-am strâns bulendrele cam obosit şi nemulțumit că nu-mi pot continua introspecțiile, analizele şi experiențele cu levitațiunea. Am ştiut, însă, că temnicerul Sârbu nu va mai trage cu mitraliera în noi, dacă i se va ordona, oricine i-ar fi ordonat. A cerut să fie dat la grădinile puşcăriei. Închidea ochii, când deținuții, în primăvară, mâncau ceapă şi usturoi verde, măceşele din anul trecut sau cireşele pârguite. Aflase şi el despre vitamine şi despre viața omului în puşcărie, şi aceasta în valea plângerii, care-i viața noastră a oamenilor. Într-un târziu, l-au dat afară. Copiii se hrănesc şi singuri sau cu ceea ce le aduce el ca salariu de muncitor la salină, la ocna de-alături, mecanizată până în măruntaiele pământului, care are nevoie de 3-400 de lucrători.

Scoate sare de la ocnă, dar nu-i e ruşine. O spune fățiş, acasă, sau între patru ochi, vreunui prieten:

—Mai bine scot sare din ocnă, decât să mai fiu gardian la Ocnele Mari!

Tufus

Este o maladie a tălpilor picioarelor.

Se depozitează săruri la încheieturi şi, prin reflex şi depozit, ai impresia că tu, om voinic, calci pe ace.

N-am avut niciodată această impresie, n-am suferit de tufus.

Primul care a suferit a fost socrul meu, D.D. Pătrăşcanu. Stătea în inactivitate forţată, deşi era – caracterologic şi biologic – o veveriţă.

Se certase cu Vintilă Brătianu (un om mărginit şi mare) pe chestia nemţilor şi a ruşilor în ţară.

Să ne ocupe nemţii?

Să ne ocupe ruşii?

Asta era substanţa polemicii între sterişti şi brătienişti. Constantin Stere era din Basarabia, ştia ruseşte şi avea oroare de... ruşi.

Brătienii ştiau numai franţuzeşte, aveau tradiţii paşoptiste şi credeau că vor veni franţujii să ne ocupe. Au adus o misiune militară, în frunte cu generalul Berthelot, căruia românii i-au spus burtălău.

Ne-au ocupat nemţii, cu Mackensen.

Steriştii se temeau de ruşi (niciunul nu ştia ruseşte) şi s-au trezit cu nemţii, pe care brătienii şi takiştii i-au adus ca ocupanţi în ţară, ca risc profesional al lor.

C. Stere a scăpat de puşcărie.

Au intrat ca ţapi ispăşitori nemţofili, fără să ştie germana, aşa-zisul poet Tudor Arghezi, prozatorii D.D. Pătrăşcanu, D. Karnabatt (nume nemţesc, habar n-avea de ei), Beno Brănişteanu, Gala Galaction, Dem. I. Theodorescu etc., etc.

Dem. I. Theodorescu *(last but not least)* era prieten cu Nae Ionescu. A lăsat nişte romane de primul rang ca documentare, slabe ca artă: „În cetatea idealului", „Sub flamura roşie", etc.

Se cam vede cum mergea treaba prin lumea acestor viermi în brânză.

Au stat la puşcărie şi Arghezi, şi Dem. I. Theodorescu, şi socru-meu, până când i-a scos... N. Iorga.

La Bucureşti faci politică, şi jurnalistică, sau universitariat, ca să poţi scăpa oameni din puşcărie, din când în când, când vrei.

N. Iorga ciupea ceva politică (a ajuns chiar prim-ministru, foarte târziu), era un universitar faimos şi un foarte bun şi foarte mare ziarist.

A putut scăpa pe Tudor Arghezi, Dem. I. Theodorescu şi, indirect, pe socru-meu.

Ionel Brătianu a vrut să-l aducă în partid. D.D. Pătrăşcanu fusese bun elector de Bacău şi umbla cu petiţii prin ministere, inclusiv cu petiţia lui Aurel Vlaicu.

S-a opus Vintilă Brătianu, câinos şi fără umor.

Socru-meu scria cu mare talent umoristic, deşi, personal, era tragic, anxios, prăpăstios, bun şi naiv. Ionel Brătianu l-a întâlnit, întâmplător, în Cişmigiu. Scriitorul îi fusese musafir la *Florica*. Ionel Brătianu, mojic, chiar în Cişmigiu (nu era om de lume, nu aparţinea *aux gens du monde*, ci boemei), i-a refuzat mâna întinsă.

Socrului meu i s-a tăiat pensia legiuită. A fost decretat legal „trădător", deşi era liber şi mulţi dintre comparşii lui scriau în presă: Beno Brănişteanu a ajuns mare gazetar democrat, Arghezi a scris la „Cugetul românesc" al lui Pillat[1]-Brătianu; Mircea Cancicov a ajuns ministru de Finanţe; C. Stere a făcut guvern cu Barbu Ştirbey; Gala Galaction a ajuns profesor de teologie în capitala Basarabiei. Mă rog, toţi s-au aranjat.

Numai bietul meu socru, scriitor de nuvele umoristice, s-a apucat de gramatici şi manuale didactice de istorie. Muncea ca un câine. Marfa-i mergea.

Veveriţă, în schimb, nu mai umbla, stătea la masa de scris.

S-a îmbolnăvit de tufus. Avea ace în picioare. Doctorii i-au recomandau *Urodonal*. Niciun efect serios. Eu i-am reco-

---

[1] Ion Pillat era nepotul lui Brătianu. (*n.a.*)

mandat... vin intern. Bea foarte moderat. Era băutor de cafea cu lapte.

A început cu vin tonic.

Pe urmă, mă lua de la gazetă să mâncăm, seara, împreună. I-a dispărut tufus-ul.

Mă cam plictisea socru-meu. Îmi ocupa orele care se dau camarazilor de generație.

Un alt bolnav de tufus l-am găsit pe Al. Halunga. A venit azi, însoțit de Nicu Deleanu, social-democrat *à la* Voitec.

Mi-a povestit cum s-a vindecat de tufus. Exact ca și socru-meu.

Cu vin te vindeci de multe boli.

Nu e vinul rază de soare concentrat?

Licheaua Nr. 1

Suntem o țară mică, o țară de lichele.

Suntem 16 milioane de români, 16 milioane de lichele.

Cine e licheaua Nr. 1?

Licheaua Nr. 1 nu e Dr. Petru Groza.

Acesta este un urmaș de asasini latini, strămutat în Dacia ca gâde al lui Decebal (noroc că s-a sinucis!), educat la Viena (de la gentry-ul maghiar a învățat să se îmbrace exagerat!). Un provincial năimit în Capitală. Șmecher. Vital. Ca toți asasinii.

Licheaua Nr. 1 nu este nici Ioșca Chișinevschi, cancelarul de fier al Valahiei în epoca 1944-1953. Ioșca este un semidoct, un țârcovnic, contabil de curs seral. Are legături de rubedenie cu Lazăr Moiseevici Kaganovici, iar, la noi, în Orient, există dinastii: Cantemirii, Brâncovenii, Sturzeștii, Bibeștii, Kiupoulii, Romanovii, Kaganovicii. El este un biet țârcovnic dintr-o ilustră dinastie.

Licheaua Nr. 1 nu e nici Ghiță Dej sau Ghiță Apostol. Ei sunt doi groștei, doi purcei, doi țigănuși, pseudonimele lui Ioșca. Unul chelner, altul cheferist.

Licheaua Nr. 1 nu este nici Mihail Sadoveanu: și-a apărat creația personală, după cum Ceahlăul își apără ienuperii și

floricelele pe livezi. El e Ceahlău: își apără vegetația. A vegetat și a rodit în fiecare an, în fiecare zi.

Licheaua Nr. 1 nu este nici Tudor Arghezi, care a pactizat cu ocupantul, după 11 ani de butade. A îmbătrânit, s-a îmbolnăvit.

Licheaua Nr. 1 nu este nici Mihail Roller: un nenorocit de arhivist, care a terorizat Academia.

Licheaua Nr. 1 nu este nici P. Constantinescu-Iași: un sifilitic tratat (cu Werner-Yaurey – malarioterapie), căruia i-au dispărut încrețiturile pe creier și – deci – memoria.

Licheaua Nr. 1 nu este nici Prof. Dr. C.I. Parhon: un biet profesor umanitarist condus de dr. Milcu, gineri-său, bulgar oltean, carierist.

Licheaua Nr. 1 nu este nici Zaharia Stancu: un pokerist politic, un cafegiu de Turnu Măgurele.

Licheaua Nr. 1 nu este nici... Tudor Vianu, nici Bălăceanu, nici Iuliu Hațieganu etc.

Licheaua Nr. 1 este: Mihai D. Ralea.

Mihai D. Ralea a acceptat să fie vicepreședinte de Consiliu în ceasul al XI-lea, când toate lichelele aveau nevoie de cineva cu prestigiu universitar, politic, ziaristic, scriitoricesc, etc.

Mihai D. Ralea camuflează vermina și suferința.

Mihai D. Ralea este de trei săptămâni vicepreședinte de Consiliu, strict confidențial, secret, ruşinos, etc.

A luat în primire: leafă, mașină, birouri, șefi de cabinet, etc.

A plecat la Dobrina să se odihnească de atâta muncă depusă ca nou vicepreședinte de Consiliu.

În 90 de zile, ruşii trebuie să părăsească țara. A fost anunțat Ioşca.

La Budapesta, a început panica.

Ioşca maghiar (Mathias Rákoczi) a început arestările.

Vor începe și aici.

Ralea patronează totul, totul, orice, numai ca să aibă auto, titlu, baftă, bani, brânză!

M. Ralea este Licheaua Nr. 1 a României: un vierme în brânza anticamerei, în brânza tuturor anticamerelor, cu riscul de a aresta și decima 15.999.999 de români din 16.000.000 de ființe!

Încleştare (*august 1955*)

Încleştarea politică a ajuns la un regretabil paroxism. O ştire necontrolată a ziarului englez „Observer", transmisă de la corespondentul său de la Viena şi difuzată la Radio America, prin care se anunţă plecarea trupelor sovietice din Ungaria şi România în termen de 90 de zile (28 iulie - 28 octombrie 1955), a creat alarma. Pe terenul psihologic, a ceea ce s-a numit „La Grande Peur", se grefează uşor zvonul abracadabrant, alarma chiliastică.

Cobor, în vale, să-mi întâmpin oaspeţii, N. Deleanu şi Al. Halunga, ambii universitari, oaspeţi de vară ai Republicii, la Castelul Peleş. S-au anunţat în vizită[1] cu trenul de 9h 25'.

Sunt, la rându-mi, întâmpinat şi reţinut de două ţărănci analfabete[2], ca să-mi spună, blestemându-i, de plecarea ruşilor din ţară şi de prăbuşirea iminentă a regimului. Le potolesc.

Îmi întâlnesc amicii. Am stat cinci ore la un pahar de vin acru, schimbat cu câteva sticle de bere de căciulă. Al. Halunga bea slab, din motive igienice. Nicu Deleanu e băutor domnesc, de o rară vitalitate. Amintiri, bancuri, mandarinisme, paradoxuri literare, ca să-i uluiesc, ispitire din parte-mi, ca să mă orientez în veac şi să aflu detalii exacte pentru cronica mea valahă.

De la Al. Halunga, asistent al lui Virgil N. Madgearu, mi s-a confirmat faptul că... Virgil Madgearu, secretar al Partidului Naţional-Ţărănesc, ucis de legionari (echipa Traian Boeru - Dacu - Ştefăniţă Cojocaru - în litigiu?), a lucrat proiecte de legi economice pentru regimul Antonescu - Horia Sima. Ministru coordonator al economiei era tânărul general de brigadă Dragomir, doctor în economie politică. Consilierul lui intim era Virgil N. Madgearu, cu avizul mareşalului Antonescu şi al lui Horia Sima. De frică, Madgearu îşi oferise serviciile de tehnician celei de a doua dictaturi, după ce se răfuise cu

---

[1] Vizită consemnată, şi pe larg detaliată, în Dosarele de Urmărire Informativă (Arhiva C.N.S.A.S.). (*n.n.*)

[2] Ambele, informatoare ale Securităţii (Dosarele de Urmărire Informativă, Arhiva C.N.S.A.S.). (*n.n.*)

dictatura regală şi fusese arestat de elevul său, Mihail Ghelmegeanu, ministru de Interne şi valet regal. (A fost luat de acasă de echipa celor trei, sub pretextul de a da declaraţii la prefectură, după care, sub cuvânt de onoare, va fi readus acasă. Promisiunea nu a fost onorată. A fost, apoi, ucis ca un câine bolnav, în pădurea Snagovului, care cunoscuse atâtea vijelii politice şi asasinate de oameni de stat).

Al. Halunga a găsit pe biroul lui un bloc-notes care conţinea *îndrumări* pentru legi economice şi financiare noi, pe care urma să le propună generalului Dragomir în Consiliul de Miniştri şi să le pună în aplicare. Virgil N. Madgearu era, deci, ministru oficios de Finanţe al lui Antonescu şi Horia Sima, ministru confidenţial, aşa cum este Mihai D. Ralea, azi, vicepreşedinte de Consiliu, secret, confidenţial şi ruşinat.

Rămân perplex asupra duplicitarilor în Valahia.

Duplicitatea politică este blestemul cel mare al vieţii noastre publice.

V. Madgearu avea ca ideal pe Vintilă Brătianu.

În fond, el era un liberal, omul marii finanţe, prieten intim şi naş al lui Max Auschnitt. Tot ceea ce făcea, ca ţărănist, era de faţadă.

Mă uit la aceşti universitari ai Republicii, indiferent de provenienţa lor (unul madgearist, altul social-democrat de-ai lui Ştefan Voitec): trăiesc în ambiguitate, în promiscuitate sufletească.

Ei sunt categoric liberali, ca factură ideologică şi concepţie economică. Totuşi, servesc Republica în calitate de universitari. Sunt impacientaţi că nu vor mai fi angajaţi şi anul acesta. Se pare că decanul – un tânăr evreu Puiu C. – a prins vânt de starea lor sufletească şi mintală. În loc să fie bucuroşi să părăsească un post şi o atitudine în care nu mai cred, care-i pune în conflicte de conştiinţă, plâng şi mănâncă, se înghesuie la praznicul idealului lor defunct, sughit şi beau, îşi şterg lacrimile şi iarăşi mănâncă.

Problema culinară este insolubilă în mod cert pentru intelectualii ţării mele. De ce? Nu ştiu să doarmă opt ore, nu ştiu să mănânce pâine neagră, nu fac regulat amor fizic.

Nu este vorba de poveştile lui Odysseus, eroul lui Homer. Este vorba de vecinul meu, Ulysse Negroponte, ginerele lui G. Tătărăscu.

I-a sosit un frate care a stat nouă ani în Rusia, la început la Lubianka, apoi în lagăre depărtate, până când a ajuns la cercul polar.

În poveştile Lubiankăi am recunoscut experienţele mele de la Uranus. (Pssst... pssst... Nimeni nu vorbeşte o vorbă... Nimeni nu trebuie să recunoască pe altul...).

Câteva inedite: „În Rusia, «codoşii» sunt căsăpiţi de co-deţinuţi, trupurile aruncate la closet, iar hârca este aşezată în pragul locuinţei directorului. Se împiedică, dimineaţa, de ea..."

„Pinguinii îşi joacă mâna stângă pe care o taie şi o dau învingătorilor..."

„Prin lagărele ruseşti au trecut 50 de milioane de deţinuţi..."

Alta: „N-am cunoscut femeie sovietică decât sub forma unui conclav de trei doctoriţe, care veneau semestrial, ne dezbrăcau în pielea goală, ne pipăiau la popou, ca să vadă dacă nu am căpătat distrofii şi spuneau regulat: *„Харашо, первыи град!"*[1].

Alta: „Un rus condamnat, inocent, la 25 de ani, a fost graţiat după opt ani. A spus bogdaproste că a scăpat atât de ieftin".

„Rusul e crud dacă te simte slab fizic. Dacă-l plesneşti, îţi devine căţel. Respect faţă de forţa fizică. Lipsă de juridicitate. Lipsă de respect faţă de om... El a lucrat în mine de cărbuni la cercul polar... Românii s-au purtat bine în lagăre. N-au dat procente de codoşi şi nici de laşi, ca nemţii".

Observaţie comună: avem talentul de a suporta suferinţa, de a o îndura cu resemnare, voioşie şi demnitate.

---

[1] Bun la muncă, clasa I! (*n.a.*)

Paradis pământesc

Nu-mi pot imagina paradisul celest.

Paradisul pământesc îl ştiu: soţ puternic cu soţie sănătoasă, copii cuminţi şi sănătoşi; în rezumat, familie unită şi prolifică.

Pierderi

Cine a pierdut creditul şi-a furat singur căciula.

Nădejdea

Nădejdea este pârghia arhimedică în viaţa internă a omului. Nu vedeţi bancheri care se sinucid şi cerşetori voioşi?

Umbra fiinţei tale

Femeia este datoare să dea ascultare bărbatului?

Femeia are drepturi egale cu bărbatul?

Iată o dilemă care este o pseudo-problemă.

Femeia nu este sclava bărbatului şi nici jandarmul lui.

Femeia este umbra fiinţei soţului. Ea are aceleaşi drepturi, aceleaşi gusturi, aceleaşi aspiraţii, acelaşi destin.

Am citit cândva *Omul fără umbră* de Adalbert von Chamisso. Bărbatul fără soţie este ca omul fără umbră. Bărbatul viu are umbra fiinţei sale – pe femeia aleasă şi dusă în faţa altarului.

Sila

Am văzut în ultimele săptămâni un om bolnav de silă, avocat în vogă, punând pernele pe telefon, refuzând pragul pentru clienţi, refuzând bani, având conştiinţa încărcată că nu-şi poate face meseria în mod onorabil, îmbolnăvit de silnicia generală, de jalea clienţilor nedreptăţiţi şi am înţeles

dictonul biblic „fericiți cei însetați după dreptate", și am mai înțeles că poți fi adânc nefericit, dacă nu mai poți împărți dreptatea. Acest mandarin poartă numele unui vechi cronicar moldovean. De boala lui am suferit și eu în epoca anilor 1944-1948. Pe urmă, m-am liniștit, intrând în pușcării, cu fruntea sus, după pledoarii zguduitoare ca geamătul.

Eu nu vreau nimic...

Eu nu vreau nimic. Aș dori ceva ordine procedurală și nițică gospodărire în Valahia mea puturoasă.

Nu știu nimic

În fond, nu știu nimic, în afară de procedură și observație.

Forță și procedură

Forța este imbecilă, procedura este vană, observația rămâne.

Realism și onoare

Toți realiștii ajung la dezonoare (exemplu: G. Tătărăscu, M. Ralea etc.).

Contabilitate

Am un prieten scânteietor care nu are contabilitatea bugetului personal și trece drept escroc, deși este de o dărnicie princiară.

Împrumută de la prieteni virtuoși și femei bogate și dăruiește prietenilor bețivi.

Nu-l aclam, nu-l detest.

Am avut prieteni și rude de-o contabilitate strictă, un pseudonim pentru zgârcenia maximă.

Un socru, de pildă, înainte de a intra în agonie, i-a dat ginerelui său bani pentru transportatul său cu automobilul la spital.

Nu-l aclam, nu-l detest.

Cadou util

Am primit şi am dat tot felul de cadouri în calitate de naş. La nunta mea, socrul meu a avut bizara idee de a-mi dărui o pereche de foarfeci pentru unghiile de la picioare. Aproape că m-a jignit. Aveam unghii perfecte, roze, n-aveam bătături, făceam baie zilnic. După 25 de ani, mai am încă acei foarfeci. Aproape două decenii s-au dovedit de o bizară utilitate, fiindcă după cinci ani de la nuntă au început alergăturile de avocat. În Valahia, avocatura se face în proporţie de 80% cu picioarele, 10% jurisprudenţă şi 10% noroc!

Bahică despre creştinism, francmasonerie şi comunism

Suntem la banchet nocturn prelungit, când începe ora vânătă a melancoliilor, care se revarsă în falduri mătăsoase şi violete.

N-o vedeţi? Melancolia e violetă şi ora dimineţii bahice e vânătă!

Vreţi să ţin un toast despre cele trei idealuri măreţe ale umanităţii, răsărite în trei etape istorice, experimentate pe toate longitudinile şi latitudinile planetei? Azi, le trăim, încăierate şi sângeroase în mica noastră Valahie.

Vreţi să vorbesc despre creştinism, masonerie şi comunism? Se pare că Hiram, fondatorul legendar al masoneriei, a trăit cu 3000 de ani înainte de Christos, cam pe aceleaşi meleaguri sacre, pământul ales al Ierusalimului. Pe urmă, a venit Divinul şi Nazarineanul. Apoi, în secolul XIX, Karl Marx, născut la Trier în Germania, cel care a încăierat azi planeta cu dialectica materialismului istoric.

Masoneria are în istorie, momentan, o coloratură franceză, fiindcă a izbucnit istoric, pentru prima dată, virulent, cu

viziera ridicată, la 1789, în cluburile iacobine pariziene. S-a retras în umbră şi în teoria elitelor. Are o vechime de trei milenii. Platonismul este pe acelaşi val.

Comunismul are coloratură rusă prin Lenin şi Stalin, dar îl găsim şi la esenienii biblici şi în teocraţiile iezuite fondate după Columb, în America de Sud.

Creştinismul este aşa cum îl ştiţi. Patriarhul omoară pe Vladimirişti şi pe maica Micaela, înghite pe Măicuţa Veronica şi trimite la ocnă, pe viaţă, pe Ioan Silviu Iovan, preotul mânăstirii.

Generaţia mea valahă a dat târcoale la toate aceste trei idealuri. Unii s-au cantonat într-unul singur. Alţii au experimentat câte două. Eu am dat târcoale la toate cele trei idealuri (fără a ancora vreundeva) şi, în 25 de ani, le-am experimentat, pe pielea mea, cu lacrimile, cu sudoarea, cu sângele meu. Eram născut creştin, din tată religios şi mistic, am luat în serios acest ideal, dar nu l-am putut realiza şi nici asimila spiritual. Am rămas până astăzi cu nostalgia ierusalimitică şi cu practica de fier a caritătii zilnice, care este rezultatul experienţei mele printre protestanţi, fiindcă de la popii mei înveţi mai degrabă hapsâneala, nesimţirea şi egolatria familială.

De aceea, îmi permit să intru cu fruntea sus în templele creştine de toate confesiunile (catolică, ortodoxă, protestantă), fără a mă simţi intrus sau fără a avea senzaţia că murdăresc aceste temple cu hoitul meu. Mă duc şi în templele mozaice. Am fost martor principal (un fel de naş) la cununii israelite. Pe mulţi îi iubesc. Am fost prieten cu rabinul din Viena.

Nu mi-am permis să intru în templele masonice.

N-am făcut-o din reticenţă, ci pentru a-mi păstra mâinile libere.

Dar cine n-a vibrat pentru libertate, egalitate, fraternitate?

Cine nu vibrează încă pentru aceste idealuri inaccesibile?

Am fost simpatizant al comunismului până la 23 August 1944, dar, din prudenţă, nu mi-am îngăduit să mă înscriu în

partidul Anei Pauker, fiindcă idealurile se terfelesc şi autonomia personalităţii este un preţios deziderat.

Râdeam când mi se spunea: „cine nu-i cu noi este contra noastră"!.

Am păţit-o! Am plătit-o!

De ce am fost atât de şovăielnic? De ce am fost atât de neîncrezător?

Nu regret, fiindcă am plătit-o cu ani grei de experienţă nouă în iadul puşcăriilor republicii *ana-teohariste*.

Instinctele mele ţărăneşti îmi spuneau că aceste idealuri grandioase sunt repede terfelite şi schimonosite când se pun în practică.

Trăim o epocă masonică şi comunistă. Aici este bătălia. *Hic iacet lepus*.

Zadarnic încearcă să se amestece Vaticanul ca partener egal. Masoneria capitalistă se duelează, pe dimensiuni planetare, cu ideologia comunistă proletară. Pangermanismul, panslavismul, iudaismul - sunt prostii!

Ce ne interesează pe noi, ţăranii valahi, acest gigantic duel?

Noi avem o doctrină milenară, unde s-au concretizat înţelepciuni, experienţe, rituri, comportări; avem, în special, o etică rurală, de o neasemuită frumuseţe, în conformitate cu biologia, fuzionată organic cu câteva climate de morală creştină, de un realism fără pustiire materialistă, de o onorabilitate de gentilomi, de o puritate a florilor de crin. De această realitate putem fi mândri, până la orgoliu dement, cum este în cazul meu, care predic doctrina strămbunilor.

Eu îmi ridic paharul pentru menţinerea moralei ţărăneşti (ospitalitate, toleranţă, rezervă, măsură, autolimitare, voioşie, ironie, cultul strămbunilor, pomană, bravură civico-militară), pentru triumful ei în lume ca un far luminos în bezna care ne înconjoară, ca un medicament şi pentru orăşeni, aceste flori otrăvite ale asfaltului.

Să cânte muzicile *a giorno*, vorba lui D.R. Ioanițescu.

Pornografi şi falsificatori de monedă literară

Prefer pornografii decât pe falsificatorii de monedă literară gen Bourget, Dickens, Turgheniev, Sadoveanu sau Selma Lagerlöf.

Cum poţi fi romancier al vieţii nemijlocite, fără sex şi fără pat?

N-a vorbit Tolstoi de tragedia alcovului? Cum poţi fi filosof fără biologie necruţătoare? De la Schopenhauer, s-a sfârşit cu divagaţia tomistă şi neotomistă, cu idealismele ieftine, cu politicalele marxiste sau clericale.

În materie de genetică şi de superfetaţii, reflexele şi divagaţiile instinctului genezic vor trebui să meargă adânc, fără oprelişti şi fără spaima de a fi taxat pornograf. Istoria antică, medievală şi modernă nu poate fi evocată şi scrisă fără o istorie sinceră a moravurilor şi a moralei respective.

Reactorul economic joacă rol secund faţă de teoria sămânţei, faţă de cultul idolatru al osului domnesc, care a umplut istoria universală până deunăzi, până aproape de 1848, când s-a lichidat conducerea după aceste criterii.

1956

Bulgări şi stele (*7 aprilie 1956*)

Veneam de la Gara de Nord, trist, melancolic, stupidizat pe chestii familiale.

Într-o singură zi, aflasem decisiv:

1) că fiul meu vrea să-şi schimbe facultatea de la medicină generală (mare onoare în Valahia puturoasă) cu o facultate obscură (geografie? biologie? ştiinţe naturale?);

2) că Didă, fratele meu, şef de gară la Piatra-Olt, a fost trimis în judecată, după 10 luni de arest preventiv, pentru uneltire contra ordinei sociale sau catastrofe feroviare. Deci, ameninţat cu moartea sau MSV[1];

3) că Lucreţiu Pătrăşcanu, fratele soţiei mele, a fost ucis la un ceas după verdict, în ghereta de la Tribunalul Gh. Gheorghiu-Dej (fost Ştirbey Vodă). Tot aici, din ordinele lui, au fost condamnaţi la moarte Ică şi Mareşalul Antonescu. Sângele, sânge cheamă. I-a venit şi lui rândul acum, spre nefericirea soţiei mele, care-l plânge de când o ştiu, adică de 24 de ani. Spre nefericirea noastră, a mea, a copiilor mei.

Arestări, lagăre, ministeriat efemer şi moarte.

Aceste ştiri tulburătoare le-am primit, succesiv, în circa opt ore.

După aceste ştiri, am avut numai neplăceri.

Poetul N. Crevedia – autor de bulgări şi stele – a fost întâmplător întâlnit pe Grivița, când veneam de la gară, unde mă dusesem să-mi chem nepoţii avocaţi, ca să vină să apere pe unchiul lor. Poetul Crevedia a fost foarte amabil. Am întâlnit nişte teleormăneni care nu puteau cumpăra pâine, fiindcă n-aveau buletin de Bucureşti. Am bătut în geam la o brutărie să mi se dea nişte pâine pentru ei. Poetul distins a fugit. Au fugit şi ţăranii.

Halal măscărici, halal ţară!

---

[1] Muncă silnică pe viaţă. (*n.n.*)

Femei castrate

Majoritatea femeilor intelectuale sunt sterpe. Dacă au făcut câțiva copii, speriate, s-au castrat singure, cu avorturi, băgându-şi în uter un fus, un forceps sau alte nemernicii. Cu asistența moaşelor criminale şi a mamoşilor, li s-a strangulat canalul deferent. Nu mai sunt fecunde. Copulează fără suc seminal, numai cu un suc prostatic. Li se schimbă caracterul şi însăşi ființa fizică. Aparent se înfrumusețează.

Această crimă de genocid se comite pe scară întinsă în Occident, în Europa Centrală şi a început – de vreo 20 de ani – să fie modă în Balcani.

Nu sunt de-acord. De ce? Dacă noi bărbații ne-am castra benevolent sau ne-am lăsa castrați, ce dracu' ar mai rămânea din noi?

Femeile contemporane, la mare modă, sunt eunuce *voluntar*. În loc să facă plozi, se ocupă cu fleacuri profesionale şi politice sau chiar de moda adolescentelor.

Puah!...

Chestii băneşti

A. Dumbrăveanu îmi aminteşte că Virgil N. Madgearu mă iubea foarte mult. Aşa este. Aveam în comun disciplina şi cultura universităților germane. Ne sculam amândoi la patru şi jumătate dimineața.

Mă cheamă într-o zi:

—Ascultă, dragă, tu te scoli la cinci dimineața în mod regulat?

—Nu. La patru şi jumătate!

A zgâit ochii:

—Vei cuceri Bucureştiul. Ăştia se scoală la 10 şi sunt gata la 12, când noi ne-am terminat munca.

Aurică Dumbrăveanu adaugă:

—Te iubea nu numai fiindcă erați amândoi matinali, te iubea fiindcă nu luai şperț, nu puneai pile, nu înghițeai pă-

sărici de aur. Erați câțiva articlieri, se numărau pe degete, care refuzați bani, în afară de salarii: Mihail Sebastian, Tudor Teodorescu-Branişte, Petre Pandrea. Cum a fost chestia cu subvenția Primăriei?

—Aveam şi mai am un prieten, permanent sărac: pe Alecu Mihăileanu. Un comunist sincer de la întemeierea partidului. Trăgea mâța de coadă şi o trage şi-acum. Alții, ca Ralea şi ex-iunianistul Jean Maurer, au dus-o bine şi sub burghezie, şi sub comunism. El o duce permanent prost. A fost şi a rămas un comunist fanatic, sectant, sanguinar, de tip stalinist şi terorist. Noroc că n-a fost luat în serios şi pus în posturi de răspundere.

Alecu Mihăileanu avea o cumnată funcționară la Municipiu. M-a pus pe o listă de prebende acordate, de Paşte, jurnaliştilor. Era o sumă modică, aproape mizeră, un salariu de arhivar pe-o lună. Casierul n-a vrut s-o plătească direct, în mâna lui Alecu Mihăileanu. A cerut să vină ziaristul respectiv, să semneze chitanța. Eu nu ştiam nimic. Alecu şi-a luat inima în dinți şi m-a rugat să vin, să încasez banii, şi să-i dau lui, ca să facă un Paşte decent cu copiii (Săndel şi Tudorel). M-am dus. Era act de caritate.

După Paşte, lista jurnaliştilor cu prebende a apărut pe masa tuturor directorilor de gazete. Jubilare. Pandrea s-a dat pe brazdă.

Constantin Graur şi Labin m-au luat de-o parte şi mi-au spus confidențial:

—Nu te mustrăm că ai înghițit o păsărică de aur. Îți reproşăm că a fost prea mică.

M-am înroşit şi le-am dat explicația. Graur nu m-a crezut. Labin m-a crezut. Prebenda echivala cu o şeptime din salariul meu. Eram ordonat financiarmente, ca aproape întotdeauna. Nu beam pe-atunci deloc, şi cheltuiam numai pentru un pachet de țigări zilnic, o cafea şi patru bilete de tramvai. Aveam bani suficienți şi în bancă, şi acasă.

M-a chemat şi Virgil N. Madgearu, directorul efectiv şi financiar al ziarului „Dreptatea". Din două lefuri aveam salariu de ministru.

Întâlnirile noastre erau la 6 dimineața. Mi-a predat o carte, de Carl Landauer, proaspăt sosită, despre Planwirtschaft[1], rugându-mă s-o citesc și, când ne vom vedea, să-i fac un rezumat oral. La plecare, mi-a semnat o gratificație de 40.000 de lei din partea gazetei:

— Ești însurat, ai copil, ai greutăți noi.

Nu mi-a suflat un cuvințel de prebenda municipală. Am bănuit-o. Am refuzat net gratificația care reprezenta salariul unui tânăr judecător pe zece luni și era destul de ispititoare. A insistat:

— Gazeta a primit o subvenție importantă. Eu sunt stăpânul financiar al gazetei. De ce să ne refuzi și să primești de la Primărie o sumă minoră?

Am repetat explicațiile cu gestul pascal caritabil față de un prieten în suferință. Madgearu m-a crezut imediat și m-a luat în brațe afectuos. A dat să pună banii în sertarul biroului. Am replicat jovial:

— Acum puteți să mi-i dați. Se apropie concediul și vreau să plec cu nevasta în Italia. Îmi vor prinde bine.

— Este adevărat că ai refuzat să iei 80.000 de lei de la N. Titulescu și salariu lunar al tuturor cronicarilor de politică externă de 30.000 de lei?

— Am refuzat. De la gazeta mea nu refuz o gratificație.

— Dar de ce ai refuzat să iei cota de 40% din cei 200.000 de lei dați administratorului nostru Valentin, de către Bujoiu de la Petroșani?

— Eu am scris în mod sincer *Petroșanii sau viermii pământului*[2], comentariu la romanul anost al lui Carol Ardeleanu. L-am scris dimineața, cu lacrimi în ochi, amintindu-mi de o excursie de licean, în minele și măruntaiele carbonifere, de

---

[1] Economie planificată. (*n.n.*)

[2] Toate întâmplările menționate mai sus le-am regăsit în parcurgerea Dosarelor de Urmărire Informativă, din perioada respectivă (probabil, anul 1937). Urmărirea și consemnarea fiecărui pas și eveniment din viața Dr. Petre Pandrea a început încă din anul 1931 (Dosarele C.N.S.A.S.). (*n.n.*)

viața de trudă și mizerie a minerilor. Bujoiu a crezut că e o campanie de șantaj a gazetei. Să-i fie de bine. Eu nu mă pot atinge de cota de 40% a banilor rupți de la gura minerilor, de la bucățica de pâine a copiilor.

— Intrau tot în buzunarul lui Bujoiu. Mai bine au intrat la gazetă.

— Nu știu. Chestia ar fi fost murdară pentru mine. Lucrurile sunt complicate. Nu-mi convine nici faptul că oficiile de studii economice conduse de Ernest Ene – *ubi Ene, ibi bene!* – au elaborat planuri de etatizare a marilor industrii și hârtia pentru tipărirea broșurii a fost cumpărată din proaspăta subvenție a lui Max Auschnitt. Sunt incongruențe, care nu-mi plac. Viața e complicată.

Ne-am plimbat pe Șoseaua Kiseleff, și pe urmă ne-am dus la treburi.

Ne-am despărțit melancolizați în dimineața de mai revărsată ca un triumf al exuberanței, al parfumurilor, al florilor, în cântec de vrăbiuțe și cintezoi.

Inima și mintea mea erau copilăroase. Aveam emoții socialiste. Nu puteam avea convingeri marxiste ferme, nici program sectar, pendulam între biologia plenitudinară și morala puritană.

Mi-am luat nevasta la braț, iar cu banii lui Virgil N. Madgearu am scos bilete de tren și am plecat în Italia, la Roma, la un congres de criminologie. Apoi la Napoli și pe urmă, am ancorat pe insula Capri. Între timp, m-am despărțit de Madgearu, fiindcă în 1937 a aprobat pactul electoral al lui Iuliu Maniu cu legionarii și eu am fost de părere că puțina democrație poate scăpa mai ieftin sub faldurii fustelor doamnei Lupescu și ai hlamidei jegoase a lui Carol II, decât într-o alianță care promova ca partid de guvernământ pe legionari, care ne vor căsăpi. Madgearu a murit sub gloanțele prietenilor săi recenți, fanatizați, în timp ce le elabora legi financiare proaspete pentru a pune ordine în bugetul dat pe mâna lui Papanace (neofit în materie). Madgearu a pățit-o exact ca Lucrețiu Pătrășcanu și Belu Silber (colaboratorul său aulic și intim).

—Noi ne plimbăm, dragă Aurică, în 1956, pe bulevardele Capitalei, şi depănăm amintiri elegiace. Suntem oameni mediocri. Mediocrilor nu le plac excesele. Suntem centrişti. Vara aceasta plec la sapă la Periş.

Ah, dacă aş reintra în avocatură, să fiu iarăşi principe al liberei profesiuni, să fiu robul clientelei, în genere, şi robul nimănui, în detaliu.

Mirajul Vladimireştilor

O zi şi-o noapte am stat iarăşi sub mirajul Vladimireştilor, *in accedia, taedium vitae, spleen* sau melancolie, sau cum li se mai zice.

A venit un om în cârje, relativ tânăr, 34 de ani, cu morbul lui Koch căpătat în şase ani de puşcării. A stat patru ani cu mine la Ocnele Mari, era unul din cei 1.200 de inşi. A mai stat cu mine patru luni şi la Aiud. Era unul din cei 8.000. Îi uitasem numele. Poate nu l-am ştiut niciodată. I-am recunoscut fizionomia, fiindcă am întâlnit-o la Vladimireşti, în 1954, într-o dimineaţă de Cireşar înflorit. Nu-l chema Teodoru?[1] Parcă aşa.

Este şi el un „vladimirist", unul dintre numeroşii adepţi ai Măicuţei Veronica şi ai părintelui Ioan. Eu nu sunt decât un spectator, un călugăr alb, cu mâini albe de prelat medical, cu intenţii pure de comprehensiune şi de ajutorare a lor, căzuţi în grea suferinţă.

I-am asistat un an şi jumătate cu sabia cuvântului, cu dalta peniţei. I-am ţinut liberi. Am căzut eu. Au căzut şi ei.

Mi-a relatat procesul în amănunţime.

Au fost scoşi noaptea din Mânăstire, de ofiţeri de Securitate. Li s-au pus pistoalele la tâmplă. Tiberiada făcea de gardă la poartă. Erau 50 de ofiţeri şi 250 de miliţieni. Tiberiada a dat alarma. S-a suit în clopotniţă şi a început să sune clopotele tânguitoare şi jalnice. Până să se trezească măicuţele, ofiţerii

---

[1] Martor mincinos în acuzare, în procesul intentat avocatului Dr. Petre Pandrea în anul 1959, soldat cu o condamnare de 15 ani muncă silnică (Dosarele C.N.S.A.S.). (*n.n.*)

s-au postat la chilioare, cu revolverele întinse, dând ordin ca nimeni să nu mişte. Percheziţii. Măicuţa[1], Părintele Ioan şi Micaela au pogorât în hrubă, la tipografioara unde lucra, de cinci ani, un fugar politic. Nu tipărea decât cărţi de rugăciune. La casa de oaspeţi, au mai găsit un alt fugar. Nu ştiau că acest oaspete ucisese ofiţeri de securitate şi miliţieni. Nici nu le spusese secretul lui, decât poate la spovedanie.

Au arestat căpeteniile. Au arestat şi câteva duzini de ţărani, pentru a intimida împrejurimile şi pe susţinători. Au arestat călugării de la Mânăstirea Sihastru veniţi de la Ploscuţeni, în monom, pe jos, de la o sută de kilometri distanţă, recitând rugăciuni, pentru a despresura mânăstirea-matcă.

După plecarea autorităţilor represive, Tiberiada a bătut clopotele trei zile şi trei nopţi. Ţipete. Plânsete. Jale. Câţiva agenţi secreţi veniţi sub formă de pelerini, cu pistoale în buzunarul pantalonilor, au fost dezarmaţi şi bătuţi până la sânge de călugăriţele înfuriate. S-a tras cu armele, şi la ridicarea căpeteniilor, şi ulterior.

S-a trimis de la Bucureşti o stareţă „pe linie", care fuma trabucuri de foi şi bea vinul din butoaiele pentru cuminecătură. Cele trei sute de călugăriţe fecioare erau lacto-vegetariene. Renunţau la carne pentru a posti permanent şi a se putea împărtăşi zilnic. Stareţa mânca găini şi bea stacane cu vin. Pe urmă, îşi aprindea trabucul. Asemenea stareţă a fost imediat izolată.

Maica Tiberiada a luat conducerea mânăstirii şi măicuţele au ascultat-o ca pe Maica Veronica.

Procesul a avut loc după un an de cercetări. Circa opt luni, Maica Veronica a fost ţinută în claustrare, la Mânăstirea Ţigăneşti.

Mă aflam la Periş, unde scriam la cartea despre Vladimireşti, săpam în vie, puneam zarzavaturi şi defrişam paragina fermei mele. I-am trimis trei trandafiri cardinali şi o lungă scrisoare[2] de afecţiune şi omagiu.

---

[1] Maica Veronica. (*n.n.*)

[2] Scrisoare care nu a ajuns niciodată la destinatară, fiind reţinută de Securitate şi aflată la dosarul cauzei (Dosarele C.N.S.A.S.). (*n.n.*)

Zdrobirea carierei mele de avocat a început cu surghiunul la Alexandria, pentru ei.

Procesul a avut loc în cursul lunii martie 1956, la Galați.

Capetele de acuzare:

1) complicitate cu asasinul autorităților represive (de fapt, omisiune la denunț); 2) complicitate cu fugarul politic; 3) imoralitate; 4) răzvrătire; 5) complot etc.

La capitolul „imoralitate", Maica Veronica a cerut expertiză ginecologică, pentru a se dovedi fecioria sa și a călugărițelor arestate (Micaela-substareța, Feodosia-bibliotecara, Epiheria, plus altele, în total șase).

Asasinul autorităților represive a fost condamnat la moarte. La proces a declarat cu cinism că-i pare rău că n-a putut omorî mai mulți.

Părintele Ioan Silviu Iovan, ieromonah, duhovnic și predicator inspirat al Vladimireștilor, a fost condamnat la muncă silnică pe viață.

Micaela Nicoară a fost condamnată la 20 de ani.

Maica Veronica (Vasilica Barbu) a fost condamnată la 15 ani.

Celelalte călugărițe au fost condamnate la 10, 8, 5 și 4 ani.

Procuratura n-a fost mulțumită cu acest verdict. Ar fi vrut mai mult sânge, mai mulți ani de pușcărie. A făcut cerere de îndreptare. S-a admis cererea de îndreptare și Micaela a luat MSV[1], Maica Veronica 20 de ani, iar restul călugărițelor câte 15 ani.

Securitatea a trimis din nou 50 de ofițeri la Mânăstire și a remorcat 150 de milițieni cu pistoale. Au evacuat pe călugărițe. Le-au dezbrăcat de rasa monacală, le-au pus rochițe și basmale și le-au trimis la domiciliile părinților lor. Au fost trimise „la urmă"...

Mirajul Vladimireștilor a luat sfârșit.

Prin acest martiraj, povestea religioasă de-abia începe.

Cu fapta, trupul și suferința lor morală și fizică, Vladimireștii și-au dovedit credința neînfricată, dorința de jertfă, curajul de înfruntare a lui Antichrist.

---

[1] Muncă silnică pe viață. (*n.n.*)

Adepții lor se cifrează la mii și zeci de mii.

Din când în când, mă trezesc cu femei și bărbați în toată firea, care mă întreabă emoționați:

— Este adevărat că ați fost avocatul Vladimireștilor?

Numele meu circulă odată cu *legenda* mânăstirii. Nu le vine să creadă că exist în carne și oase. Ca și sfântul Toma, ar dori să-mi pipăie hainele și trupul pentru a se convinge de realitatea mea fizică. Pelerinii Vladimireștilor vin acum în pelerinaj la mine[1].

Eu fac o profeție în aceste file, pe care am făcut-o, oral, în fața Patriarhului Marina și a anturajului său: după Marina, va veni ca patriarh ieromonahul Ioan Silviu Iovan. Va fi un patriarh similar cu Șaguna. Nu va muri în pușcărie[2]. Va fi vlădică. Va încerca să treacă biserica ortodoxă la catolicism. Atunci, se vor despărți apele. Micaela[3] va milita pentru catoli-

---

[1] Informatoarea Securității cu nume conspirative "DS" sau "Tania", după caz (numita Dimitriu Simona), descria amănunțit orice persoană care pășea pragul locuinței Dr. Petre Pandrea, precum și conversațiile ce aveau loc acolo. De menționat că familia noastră era compusă din patru persoane și fiecare dintre ele se regăsește în sute de pagini din aceaste dosare. Zeci de pagini mai sunt „rezervate" călugărilor și călugărițelor ce veneau în calitatea lor de clienți. În perioada anilor 1954-1957, Dr. Petre Pandrea a fost avocatul ales al Mânăstirilor Vladimirești, Sihastru, Copăceni-Vidra. A plătit cu ani grei de pușcărie „excesele în apărarea" clienților săi. (Dosarele C.N.S.A.S.). (*n.n.*)

[2] În anul 2003, l-am întâlnit, personal, pe ieromonahul Ioan-Silviu Iovan, preot duhovnic la Mânăstirea Recea. După ani grei de închisoare, era la fel de conștient și de mândru de misiunea sa creștină. A decedat de curând. (*n.n.*)

[3] Maica Micaela a murit în detenție, la Sighet, trupul fiindu-i aruncat la groapa comună a pușcăriei. O mână de pământ, de la presupusul loc de veci, a fost adus, în mare taină, de către o măicuță de la Mânăstirea Vladimirești, pământ îngropat în cimitirul Mânăstirii. Astfel, simbolic, Marietta Iordache, substareța Mânăstirii Vladimirești, se odihnește, pentru totdeauna, lângă Maica Veronica și celelalte surori întru suferință. (*n.n.*)

cism. Maica Veronica[1] va rămâne în câmpul ortodox. Va începe o dihonie dintre cele mai mari, dintre clerul de sus şi clerul de jos. Prin comparaţie, dihonia de astăzi a fost un fleac.

Eu voi fi de partea ortodocşilor. Vom rămâne puţini. Maica Veronica va fi în lagăr cu actualii ei adversari, care par ireductibili: cu Sandu Tudor, cu fratele Andrei Scrima. Patriarhul va fi la Mânăstirea Sihastru, bătrân, în penitenţă, ţinut din mila lui Simion Oveza şi a lui Nectarie Cristişor, care va îngriji de unchiul său, episcopul dr. Anton de Buzău, care s-a purtat cu el ca lupii turbaţi.

Vom fi puţini. Îmi voi tipări *Cartea Vladimireştilor*[2]. În bătălia confesională angajată, voi scoate *Epistolele de la Mărgăriteşti*[3] şi va fi o dihonie şi mai mare, fiindcă voi chema protestantismul la alianţă cu ortodoxia împotriva catolicismului cotropitor.

Vom pleda multe litigii de drept canonic referitoare la biserici şi mânăstiri, dintre ortodocşii persecutaţi şi catolicii invadatori şi persecutori. Va fi ultima fază a activităţii mele juridice.

Mă voi purta mereu cu eleganţă, călugăr alb în bătăliile confesionale, aşa cum m-am purtat în bătăliile sociale şi politice de astăzi.

Pe urmă, voi închide ochii la Mărgăriteşti[4] şi voi fi înmormântat în ţintirimul ortodox de pe Olteţ, lângă mama şi tata, fericit de a fi scăpat din valea plângerii, de zbucium şi

---

[1] În anul 2003 am întâlnit-o, personal, pe Maica Veronica, Stareţă la Mânăstirea Vladimireşti, ambele renăscute din cenuşă, la propriu şi la figurat. (*n.n.*)

[2] Acest manuscris a văzut lumina tiparului la Editura Vremea, abia în anul 2003, sub titlul ales de autor: „Călugărul Alb" (*n.n.*)

[3] Manuscris nerecuperat de la SRI în toamna anului 1997, împreună cu celelalte 7.000 de pagini de manuscris confiscate de Securitate în timpul percheziţiilor efectuate cu prilejul arestării de la 23 octombrie 1958. (*n.n.*)

[4] Viaţa a decis altfel: după o grea şi neiertătoare suferinţă, Dr. Petre Pandrea a închis ochii la 8 iulie 1968, pe un pat de spital din Bucureşti. (*n.n.*)

de oameni neînțelepți, pentru a intra în neființă, în Turnul de Ivoriu al mormântului, de unde voi păși în Neant.

Profilul Micaelei, substareța Vladimireștilor

Patriarhul Marina a botezat-o „spiriduşul" Vladimireştilor. A vrut să fie ghiduş şi patriarhal. Epitetul a rămas.

Fratele Andrei Scrima, bibliotecarul şi creierul Patriarhiei, a denumit-o *spiritus rector*. Eu am spus-o reverențios şi visător bibliotecarului: *c'est une abbesse. C'est une vraie grande dame!*[1]

Stareţul Daniil de la Rarău (poetul Sandu Tudor) o urăşte de moarte, cu o nuanță de dispreț mascul. Le-a spus-o categoric în sobor: „Femei ca voi am avut eu în tinerețe câte cinci pe zi la patul meu"! Nici nu-l interesează monahismul feminin. El vrea să crească monahismul mascul.

Micaela îl disprețuieşte, la rându-i, ca pe un poltron, ca pe un mojic şi ca pe un hoțoman, un şoarece intrat la miere în stupul mânăstirilor, ca să treacă prin furtuna vremurilor.

El, fostul ofițer de marină şi director de gazetă – poet şi stareț –, să reapară la suprafață, pe Calea Victoriei, între Capşa şi Palat, cu pălăriuța de *dandy*, cu barbişon şi cartea mistică în marochin, la subțioară.

Micaela l-a disprețuit şi l-a înfruntat. A înfruntat şi pe patriarh. Venea în Bucureşti, ca să preia şi să plătească lâna repartizată în cotă, de Ministerul Comerțului Exterior, pentru covoarele mânăstirii, căutate pe piața suedeză, şi era poftită, în audiență, la ceai patriarhal. *Elle faisait la sourde oreille. Pourquoi?*[2] Pentru că nu frecventa pe mojici. Cum să nu înfrunte liota metropolitană a lui Sebastian Rusan de Iaşi şi pe negustoraşii episcopali de Buzău? Nu l-a înfruntat ea în anul 1938, chiar pe Regele Carol II, cu târla lui de demnitari, de pe careul de la ANEF? Cum să nu înfrunte pe patriarhalioți?

Cine este Maica Micaela?

---

[1] Este o stareță. Este o adevărată mare doamnă! (*n.n.*)

[2] Se făcea că nu aude. De ce? (*n.n.*)

Se numeşte Marietta Iordache şi este sora lui Nicoară Iordache din Nicoreştii Tecuciului, ucis de Armand Călinescu şi Carol II în cumplita prigoană şi persecuţie politică a anilor 1933-1940. Face parte dintr-o familie de răzeşi şi podgoreni avuţi din ţinutul Moldovei de Jos. În fiecare toamnă, soseau la Vladimireşti poloboacele cu vin de Nicoreşti, din cota de moştenire a Micaelei, moştenire preluată de mânăstire, conform regulilor monastice. A absolvit liceul teoretic cu distincţie. Fratele ei Iordache Nicoară era avocat, cu reputaţie incipientă şi scriitor cu avânt începător, în zbor de aripi largi, brusc curmat.

Marietta Iordache, proaspăt bacalaureată, nonşalantă felină, tandră şi pură, evolua cu graţie de gazelă printre ideile politice şi idealurile de scriitor ale fratelui Nicoară. S-a înscris la Litere şi Filozofie. Fiindcă era sportivă, s-a înscris şi la Academia Naţională de Educaţie Fizică, pentru a se face, eventual, profesoară de gimnastică. Iubea sportul, aerul, lumina. Umbla în *short* trei anotimpuri pe an. Avea o anatomie agreabilă de tânără zeiţă, de Diană virginală. Când a intrat la mânăstire, mărturisea într-o spirituală epistolă adresată unei colege, că un singur lucru o stânjeneşte în noua viaţă: nu mai poate purta *short*! Trebuie să poarte fuste lungi!

Prigoana începută în anul 1935, odată cu asasinarea primului-ministru I.G. Duca, şef liberal, care a refuzat candidatura grupării celei noi, intitulată *Totul pentru ţară*, a culminat în anii 1938-1939. N. Iorga a făcut proces lui Corneliu Z. Codreanu pentru o epistolă anodină, care i-a adus o condamnare de şase luni. Apoi, a venit rapid o condamnare de zece ani şi apoi, asasinatul fizic de la Tâncăbeşti.

Ziua de 8 iunie se sărbătorea cu mare fast în anii 1930 şi 1940. Era ziua când a pogorât din avion prinţul pribeag Carol, venit din exil, întâmpinat de o ţărancă tânără care prăşea într-un lan cu porumb şi i-a întins un urcior cu apă. Simbolul fusese găsit. Îl întâmpinase Ţara, pe galantul principe, însetat de dorul Patriei, printr-o femeie, cu un urcior arhaic, urându-i bun sosit, la ieşirea din avionul poznaş căzut în pană.

Sculptorul Constantin Baraschi, care a făcut atâţia „stalini" şi „soldaţi sovietici eliberatori", a încercat să nenorocească şi

această scenă simbolică a guvernanților de odinioară. Sculptorul este un măscărici, care lucrează după comandă, ca artiștii Renașterii, ca Benvenutto Cellini, căruia îi cunoaște în amănunt secretul tehnicii statuare și aurare.

La 8 iunie 1939, Carol II, înconjurat de demnitari, sărbătorea pe stadionul de la ANEF, cu tot fastul regal, instalarea sa ca dictator, după modificarea Constituției din februarie 1938. Puterile lui erau nețărmurite. Demnitarii se plecau servili. Printre ei se afla, în fireturi și costumație albastră, și sorbonardul Mihai Ralea. Iordache Nicoară zăcea la pușcărie, înconjurat de camarazii lui de luptă. Istrate Micescu, prințul avocaților, modificase Constituția într-o noapte, abolise libertățile și primise un onorariu de opt milioane de lei.

Marietta Iordache era studentă la ANEF, gimnastă încercată, cu vechime. Era și o studentă distinsă a profesorului Nae Ionescu, stimată de Octav Onicescu, care preda cursuri de matematici și filosofia științelor, remarcată de Gh. Zapan, profesorul de psihotehnică, sosit de la Berlin cu o teză mult controversată.

Se afla în careul de gimnastică, în grup, ca o anonimă, evoluând grațios și ritmic, sub privirile benevolente ale demnitarilor. Când s-a apropiat de microfon, l-a luat fulgerător din mână *speaker*-ului și a scandat lozincile celor aflați în închisoare. Stupoare. Scandal. A fost arestată. Dusă la poliție, a fost maltratată, ca să se afle complotul, complicii și vinovățiile. Marietta, sora lui Iordache Nicoară, n-avea complici. Făcuse un gest premeditat, solidar și solitar. Dacă ar fi luat revolverul și ar fi tras, ar fi fost un gest anarhist. Dar Marietta Iordache nu era o anarhistă. Era o sportivă îndrăgostită de aer, apă și lumină, care evolua sub lumina cea mare a credinței lui Christos și a luptei contra tiraniilor.

După lungi interogări și torturi, a fost internată, cu domiciliu forțat, la Mânăstirea Suzana din Prahova. Acolo se mai aflau alte opt deținute politice, între care și Mary Polihroniade, englezoaică născută și crescută în România, femeie bravă, protestantă, puritană și sportivă, soția colegului meu de facultate și bară, Mișu Polihroniade. De la ea știu aceste detalii. Prietenia

lor a fost totală. Erau închise într-un turn de mânăstire, păzite de un pichet de jandarmi. Şeful postului de jandarmi era un credincios, lector cotidian al *Bibliei*. N-au dus-o prea rău. Spiriduşul din Micaela-Marietta nu-i dădea linişte.

O aştepta şi un proces greu cu muncă silnică pe viaţă.

A escaladat turnul, a evadat, şi-a fracturat piciorul, fiindcă sfoara a fost prea subţire şi s-a rupt. A ajuns cu bine într-un ascunziş.

S-a reîntors. De ce? Aici începe senzaţionalul, care demonstrează esenţa fecioarei.

Prietenele din turn au implorat-o să se întoarcă. Şeful postului de jandarmi n-a întors calimera, n-a torturat pe deţinutele din turn ca să afle complicităţi. Citea *Biblia* în continuare. Din respect pentru temnicer, Marietta s-a predat. Au mai rămas acolo câtăva vreme. Gardianul n-a fost pedepsit.

Crugul evenimentelor s-a succedat cu viteză vertiginoasă.

Gruparea politică a Mariettei Iordache a ajuns la putere şi a comis atrocităţi abominabile: asasinările lui N. Iorga şi Virgil Madgearu, masacrarea demnitarilor politici adversari de la Închisoarea Jilava, molestarea evreilor etc., etc.

Marietta Iordache, Diana virginală şi sportivă, îndurerată şi jignită, s-a dus la mânăstire, ca să se roage pentru iertarea păcatelor comise de coreligionarii politici. Sora Marietta a devenit maica Micaela.

Maica Micaela n-a intrat la mânăstire din decepţie erotică, fiindcă logodnicul ei ar fi fost ucis de Armand Călinescu, Ralea şi Carol II, aşa cum pun în circulaţie, ca o sfruntată minciună, Sandu Tudor şi fratele Andrei, cu banda lor patriarhaliotă.

Maica Micaela a intrat în nobilul cin călugăresc, ca să se roage pentru iertarea păcatelor altora. Nu se roagă călugării pentru iertarea păcatelor noastre, ale laicilor? Câte păcate poate să aibă o fecioară sportivă, iubitoare de aer, apă şi lumină?

Maica Micaela n-a avut niciun logodnic ucis şi nici vreun logodnic viu. Logodnicul ei ales este Christos. Ea este mireasa lui Iisus.

Maica Micaela n-a păcătuit în scurta şi furtunoasa ei viaţă laică. Iubea sportul pe stadion şi munţii. A comis două

infracțiuni statale: a înfruntat prin cuvinte parlamentare pe un rege tiranic şi a fugit de sub paza unui temnicer. Dar, fiindcă temnicerul era blând şi omenos, s-a reîntors de bună voie în capcană, ca să nu sufere bunul temnicer, ea riscând să fie condamnată la muncă silnică pe viață pentru înfruntarea şi ofensa adusă regalității.

Marietta, pură, virginală şi înfruntătoare, a intrat în mânăstire şi a luat vălul şi straiele negre. A intrat ca să se roage pentru păcatele altora. Multe tinere băteau la poarta Mânăstirii Vladimireşti. Maica Veronica punea condiția prealabilă a fecioriei. Multe solicitante mințeau. Veneau după decepții erotice. Nu stăteau multă vreme. Una a plecat după un an şi jumătate, fiindcă simțea că o frige pământul Vladimireştilor sub tălpi. Mințise.

Micaela a intrat în mânăstire cu avântul ei sportiv, cu chibzuință şi capacitate organizatorică, plină de elan, de osârdie şi dorință de izolare. Şi-a îngropat 16 ani de tinerețe şi energie sub zidurile celei mai noi mânăstiri a țării mele, mânăstire cu specific unic în Balcani şi răsăritul ortodox: o mânăstire a fecioarelor benedictine cu deviza *ora et labora!*

Misterul Vladimireştilor

Am discutat despre Vladimireşti, cu Mary Polihroniade şi cu soția mea, acasă la noi, la o ceaşcă de ceai tare, cu un strop de lapte, *à la mode anglaise*. Mary este prietena de tinerețe a maicii Micaela şi este prietena mea, promoția mea. Suntem trei temperamente felurite şi judecăm un fenomen misterios. Cele trei sute de măicuțe zac în puşcărie, în surghiun şi în difamație oficială. Părerile noastre contrazic opinia curentă. Mary îşi cunoaşte prietena şi în momente luminoase şi în momente decisive. A stat 2-3 zile la Vladimireşti, împreună cu o cumnată a ei, preoteasă mistică şi bigotă. Primul soț, ucis politic; al doilea zace la Aiud de opt ani. Englezoaică bravă, nu se predă în fața vieții. S-a dus la Vladimireşti, la rudele soțului, care o numesc „Miela", miel blând, în loc de Mary. S-a revăzut cu Marietta devenită Micaela.

După două zile, părintele Ioan a chemat-o la spovadă. Ea e protestantă. A refuzat şi a doua oară. Au lăsat-o în pace. Entuziasmul ei pentru mânăstire este fără reticenţe. Admiră ordinea, curăţenia, munca de-acolo. Nu e entuziasmată de părintele Ioan. Nici de Măicuţa Veronica. O adoră pe Micaela.

Discutăm îndelung. Le citesc epistolele Micaelei, ale Veronicăi, ale Fedosiei. Rămâne înmărmurită. Grandoarea fenomenului Vladimireşti sporeşte în ochii englezoaicei, sporeşte prin elevaţia, feeria şi frumuseţea epistolară a călugăriţelor şi a călugărilor sihaştri culţi. Pe mine cultura lor mă lasă rece. Iubesc timbrul, autenticitatea, pasiunea sinceră întru Christos. Nu trăiesc ca fiarele pentru rumigaţie. Sunt oameni cu nevoi sufleteşti şi intelectuale.

Soţia mea pune în discuţie explicaţiile mistice ale fenomenului misterios al Vladimireştilor. Englezoaica lucidă, robustă şi realistă, protestantă şi puritană, înclină să vadă şi ea „mâna lui Dumnezeu" în această „grădină a Maicii Domnului". Soţul ei, intrat laic în puşcărie, a devenit credincios fervent.

Curm discuţia. Nu neg misterul cosmic. Neg planificarea divină în treburile pământene.

Declar solemn şi glumeţ:

— Eu ştiu misterul Vladimireştilor!

— Care? În ce constă?

— Misterul Vladimireştilor constă în misterul luminos al personalităţii energetice. Misterul se cheamă energia, vocaţia şi forţa Măicuţei Veronica şi ale maicii Micaela, care au ştiut să-şi adune în jurul lor, pe bază de afinităţi elective, alte 300 de Veronici şi Micaele. Care erau aceste afinităţi şi idealuri? Dorinţa şi voinţa de puritate, de jertfă şi muncă zilnică în realizarea unui ideal pios.

Aceste femei şi-au luat meseria în serios. Au intrat la mânăstire ca fecioare, ca să se roage şi să aducă glorie lui Dumnezeu. Voinţa lor era planificată, centuplată. Nu făceau greşeli, fiindcă aveau un drum croit şi bătătorit. Respectau cu strictеţe regulile jocului. Au vrut să fundeze o mânăstire cu fecioare şi nu s-au abătut de la regulă.

Într-o țară de târfe și femei lejere, au dat pilda cumințeniei. Într-o regiune de oameni nespălați, vestmintele și locuințele lor sclipeau de curățenie și artă feminină, într-o țară de oameni hapsâni și egolatri, ele practicau caritatea și abnegația. Într-o țară cu morală și credință laxă, erau intransigente cu sine, blânde cu cei asupriți și tolerante cu năpăstuiții, înfruntătoare cu asupritorii, fie că s-au chemat Carol II sau Marina. Într-o țară de individualism exagerat, unde până și mânăstirile cultivă tipul de călugăr egolatru și meditativ, ele au adus în viață și proprietate o instituție colhoznică, aș zice, dacă n-ar fi vechea viață comunitară arhaică. În mod ciudat, comuniștii admirau Vladimireștii și Sfânta Mânăstire Sihastru ca pe două mânăstiri colhoznice, unde se practica viața de obște, spre deosebire de alte mânăstiri, unde călugărul are gospodărie individuală. Într-o țară de oameni buni dar lipsiți de metodă în muncă, vladimirismul a reprezentat și reprezintă ideea de muncă organizată, inteligentă, artistică și fără preget.

Misiunea Vladimireștilor s-ar putea termina aici, adică, pot pieri prin pușcării căpeteniile lor. Călugărițele și călugării sihaștri se pot pierde și risipi. Pilda însă a rămas biruitoare, unică și – probabil – invincibilă în sânul bisericii ortodoxe viitoare.

S-a terminat cu acel călugăr păduchios, pântecos și indolent.

S-a terminat cu grajdurile metropolitane unde oficiază armăsari ca Sebastian Rusan, cu 16 copii de la mai multe muieri.

S-a terminat cu ipocrizia lui Antim, cu indolența lui Marina, cu intrigile de galbenă hienă ale savantului Andrei și cu contorsiunile de măscărici inconștient ale starețului Daniil, cu osânza lui Grigore Lăzărescu, cu aventura sordidă a lui Valerian de Oradea.

Un aer proaspăt a intrat în biserică odată cu această serie memorabilă teologală: puritatea Veronicăi, sănătatea sportivă, de gazelă, a Micaelei, fervoarea dulce cu Simion Oveza și Teoctist, candoarea cu Nectarie Cristișor.

Împins de dor, am plecat spre Vladimireşti, să mai văd încă o dată lanurile unde o fetiţă de ţăran a avut o viziune serafică şi a primit poruncă să zidească o mânăstire. Vream să mai stau şi să mă odihnesc la umbra Mânăstirii, în *Grădina Maicii Domnului*[1]. Sunt obosit de moarte şi întristat până în adâncuri. Un sloi de gheaţă mi-a cotropit inima. O ceaţă deasă, ca o pâclă de noiembrie, mi se lasă pe ochi şi mi-i împăienjeneşte. Numai dorul încordează arcul voinţei.

Am plecat la drum prin pustietatea Bărăganului. Am ajuns în gara mică, târziu, noaptea. Din depărtare, nu mai sclipesc luminile de transatlantic ale Mânăstirii Vladimireşti, care plutea, mai anii trecuţi, ca o imensă navă pe oceanul întunericului. Peste întuneric s-a suprapus alt întuneric.

Cunosc drumul de parcă ar fi în palma mea.

L-am făcut pe jos, ca alţi pelerini, care veneau să ia lumină şi balsam pentru sufletele lor îndurerate.

L-am făcut pe noroaie, în căruţă cu boi.

L-am făcut cu bidiviii mânăstirii, conduşi de monahia Tiberiada.

L-am făcut cu limuzina Patriarhiei, în faza primară a tratativelor, pentru concordat şi aplanare paşnică.

L-am făcut sub ploaie şi lapoviţă, sub vânt necruţător, împreună cu Teoctist, starețul Sfintei Mânăstiri Sihastru şi cu Nectarie Cristişor. Era în decembrie 1954. Conflictul ajunsese la paroxism şi am fost chemat, de urgenţă, să ne sfătuim cu soborul vladimirist, în frunte cu măicuţa Veronica, cu Micaela şi cu duhovnicul Ioan.

Înaintez cu greu, gâfâind. Vântul de primăvară bate uşor şi drumurile s-au zbicit. Altădată aş fi mers ca o rândunică. Acum, mă simt gârbov, cu gura coclită, cu picioarele legate de butucul dezastrului şi al neorânduielii, şubrezit de melancolie şi indiferentism faţă de viaţă, de elan şi de speranţă. Nu mai nădăjduiesc nimic, nu mai doresc nimic. Prietenii mei

[1] Denumirea Mânăstirii Vladimireşti. (*n.n.*)

monahi şi monahiţe zac în puşcării sau în prigoană, răspândiţi ca turturelele în faţa vânătorului sălbatic. Eu însumi, trimis şi ieşit din surghiun alexandrin, intrat în şomaj bucureştean de peste un an, pălmaş şi vagabond la Perişul iubit, fără rosturi şi fără ţintă zilnică, mă asemui cu o frunză galbenă de nuc amar, în bătaia viscolului. Un tainic resort m-a îndemnat şi trimis aici să mai văd cetatea slăvită, clădită de monahiile fecioare şi să fac un popas în *Grădina Maicii Domnului*, odinioară plivită de mânuţele lor harnice. Unde sunt florile? Unde sunt dangătele? Unde sunt cântecele lor cristaline? Unde e forfota? Un văl de întuneric s-a aşezat, opac, în faţă-mi. Instinctele mă conduc infailibil. Iată, cele trei cruci. Fac cotitura şi urc colina. O linişte mormântală mă împresoară ca o vată neagră şi încearcă să mă sufoce. Mă despresor cu greu, aprinzând o ţigară. Surâd la amintirea certurilor benigne cu iubitele mele călugăriţe, doctoriţe în textele biblice, care nu puteau să-mi arate textul interzicerii tabacului. N-a venit iarba dracului la noi, după Cristofor Columb, la 15-16 secole după Christos? Le înfundam cu arguţii şi argumente ieftine de retor de bâlci. Se înciudau şi-mi aduceau argumente medicale. Eu mă înfoiam ca un păun, aruncând altă serie de bagatele: *invidia medicorum pessima*, dacă intri pe mâna doctorilor, te îmbolnăveşti de-a binelea. În duhoarea de urină a tribunalelor, fumul de tutun este smirnă şi tămâie. Tutunul este unica voluptate nevinovată descoperită de om, fiindcă plăcerile pântecului şi ale patului sunt cunoscute şi reprobate de la Adam cu Eva lui, pe când iarba lui Nicot aţâţă, nu satură niciodată, nu face rău semenului etc. Călugăriţele sclipeau viclene din ochişori, se minunau de slăbiciunea arhiepiscopului lor laic, îşi aminteau de tatăl lor şi aveau sentimente filiale faţă de mătăhăloasele fiinţe ale lui Dumnezeu denumite „bărbaţi", pufneau în râs şi aduceau repede bucatele. Numai Maica Veronica nu se supăra niciodată. Ea era deasupra acestor nimicuri, deşi stârpise buruiana pe şapte sate din împrejurimi, prin evanghelizarea faptei fără cuvinte. Ştie că dacă se pogoară harul asupra tidvei încăpăţânate, vor dispărea şi viciile benigne sau

maligne ale călugărului alb. Avea tact, răbdare, prudență și dragoste nețărmurită.

Fumez câteva țigări și mă plimb în fața porților și a casei de oaspeți. Pustiu și întuneric beznă. S-a cuibărit o cucuvea, care cântă monoton și nostalgic. Gardurile stau prăvălite sinistru la lumina gălbuie și săracă a chibritului meu.

Trag fumul adânc în piept și-mi spun: răbdare și tutun!

Va mai reînvia mânăstirea părăginită? Vor mai bate clopotele? Voi mai revedea forfota de pelerini și de călugărițe agere? A murit ordinul călugărilor benedictini valahi înainte de eflorescență?

Aici a fost *Grădina Maicii Domnului* în Valahia, prima experiență sinceră a unor călugărițe fecioare, care credeau sincer în Dumnezeu și în Maica Domnului, care se rugau sincer, care munceau cu râvnă spre glorificarea bisericii. Lepădaseră contemplația tradițională, incuria, delăsarea, sofisma, amestecul de bine și de rău, tinzând spre perfecțiune și parcă atingând-o, rugându-se lui Iisus și Fecioarei.

Cucuvaia cântă monoton și sinistru a moarte.

Încerc să cad în genunchi și să mă rog sincer pentru reînvierea pajiștilor din grădina edenică. Nu pot. A început să bată burnița. Timpul e schimbător și nepropice. Fulgi de zăpadă se topesc pe fruntea fierbinte. Cucuvaia cântă cu obstinație. Doresc din toată inima sănătate prietenilor mei sihaștri, duhovnicului meu și măicuțelor vladimiriste din pușcării. Vor trece prin mare încercare, prin acel iad terestru de unde eu am ieșit cu gustul morbid al cenușii neantului. Nu pot să îngenunchi și să mă rog. Sunt singur. De ce m-aș minți? Încerc să mă închin. Nu mi-e rușine să mă închin în biserici, din respect pentru credincioși. Aici sunt în catedrala Naturii. Pe fundalul ei vast, se profilează turla micuță a Vladimireștilor, imperceptibilă, pe lacul de întuneric al nopții. Nu mă pot închina decât la natură, după alte ritualuri decât cele ale călugărițelor dragi. Sunt un călugăr alb. Iubesc armonia, cosmosul, sănătatea, florile și roadele pământului. Nu am noțiunea păcatului. Surâd la imaginile lubrice ale bunelor fecioare și ale curaților mei monahi despre păcatele lumești carnale. Ah, da, există păcate grele:

minciuna, ipocrizia, boala nevindecată, nesimţirea egolatră, sterilitatea fizică şi stârpiciunea sufletească, descompunerea morală – catastiful e lung, lat şi gros.

Valorile morale ale monahismului nu coincid decât în parte cu valorile mele morale de călugăr alb, poreclit „mandarinul".

Valorile metafizice ale monahismului sunt sumbre şi strâmbe. Le respect dar nu le împărtăşesc.

Valorile estetice ale monahismului sunt sumare, cu graţioasă stilizare, fără forţa vieţii plenitudinare, armonice şi umane.

Cucuvaia cântă obsedant în depărtata clopotniţă.

Mă înfurii şi-mi vine să plâng. Să fie un cântec de adio?

Aşa se termină paradisul din *Grădina Maicii Domnului*?

De ce nu te însori, Nectarie Cristişor?

Printre călugării de la Sihastru, cel mai drag inimii mele era Nectarie Cristişor.

Îl iubeam pe contorsionatul, complicatul şi pateticul intelectual, care era Simion Oveza, trecut de pe băncile universităţii în mijlocul pădurii de la Sihastru.

Îl revedeam pe stareţul Teoctist, blând ca un miel, forte ca un berbece, dulce la grai ca un fagur de miere.

Nectarie Cristişor mi-era simpatic şi mai apropiat sufleteşte. Îl botezasem Mercurius, fiindcă era iute de picior. El era curierul-fulger al mânăstirii, parcurgea distanţele între Sihastru, Vladimireşti, Adjud, Poiana Ţapului şi Bucureşti într-un timp record, remorcând parcă locomotivele cu aripile de la picioarele sale dotate cu un motoraş atomico-mitologic.

Era scund, subţire, de factură iniţial atletică, sub aparenţa de tinerel, tras printr-un inel. Putea să pozeze pentru *Ciobănaşul* lui N. Grigorescu, la un penel având culori, exclusiv, roze şi aurii. Numai comănacul şi hainele erau negre, iar ochii, albaştri, miraţi şi cu nevinovăţii viclene. M-a însoţit în drumurile mele de apărător al obştii sale monahiceşti la tribunalul raional Adjud sau la tribunalul regional Bârlad. Mă lua, la termen, de la Poiana Ţapului sau de la Bucureşti, spre cele

bine, aici sunt inflexibil, incorigibil şi inalterabil. Nu am găsit încă apa regală corozivă să-mi deterioreze platina moştenită.

Eu ştiu ceva! Natura mea este precisă: se schimbă, unduitoare şi diversă, după atmosfera înconjurătoare, după aşa-zisul mediu şi după epocă. Dar ce mă interesează – în fond – din epocă? Ce mă interesează mediul, când forţa mea intrinsecă nu este dictată de mediul înconjurător? Mă interesează biologia şi psihologia mea, a copiilor, a fraţilor, a rudelor, a semenilor. Ştiu lucruri limitate şi – oh! – cât de multe... Contemplu fluviul vieţii ca La Boetie, în versurile dedicate lui Marguerite de Carlo, devenită soţia sa:

Ainsi voit'on, en un ruisseau coulant
Sans fin l'une eau après l'autre roulant

Toujours l'eau va dans l'eau; et toujours est-ce
Mesme ruisseau, et toujours eau diverse...[1]

Ce ştim noi? Ce ştiu eu? Unde-mi pun balanţele?

La noi, în Oltenia, s-a schimbat „balanţa" în „palanţă". Fiecare poartă la noi o pereche pe umăr, atârnând ca un vătrai şi ne scobeşte rău clavicula. E blestemul lui *homo faber* în regiunea mea: sapa în palmă şi palanţele cobiliţei pe claviculă! Nu le pot părăsi. Am venit cu cobiliţa jurisprudenţei printre semenii mei bucureşteni şi mă conduc după principiile nemuritoare ale doctrinei romane, ale moralei creştine şi după viaţă. Acolo unde nu pot concilia textele juridice (sau sunt texte fabricate de legiuitori demenţi), acolo unde morala religioasă mi se pare obscură şi prea exigentă, mă duc la mama Natură, care nu mă minte, fiindcă o mamă nu-şi minte feciorul. Peste Drept şi Religie este Natura umană, înfiorătorul mister cosmic, cu regulile lui inflexibile, înscrise în fiecare celulă. Savanţii de azi scrutează atomul. De la infinitul mare insondabil s-au coborât la infinitul

[1] Şi astfel, undele apei îşi urmează cursul fără de sfârşit,/ Mânate mereu spre acelaşi loc,/ Pârâul pare mereu neschimbat,/ Dar apele-i niciodată nu se aseamănă (*n.a.*)

mic. Îl bombardează şi-l descompun, dezlănţuind energii noi din micile particule. Experienţa nu mă umple decât de admiraţie relativă. Nu tresar. Nu se face un progres mai mare de un milimetru şi limita este acest milimetru. Natura trebuie respectată, cosmosul admirat şi sondat în continuare, chiar cu riscul de a nu ajunge decât limita acelui milimetru, dar trebuie să avem conştiinţa acestui obstacol. Coada păunului nu se poate înfoia pentru asemenea fleacuri. Progres moral nu există în ultimele două milenii. Nu-l văd, nu-l simt. Progres juridic de la *Digestele* lui Justinian nu s-a mai făcut. Cine afirmă contrariul este un prost de rea-credinţă. Avem chiar un regres în aplicarea dreptului. S-au comis, în numele ordinei juridice, atâtea bestialităţi juridice pe timpul lui Hitler şi al lui Beria (protejat de Stalin), atâtea ignominii în Italia mussoliniană şi în democraţiile populare în epoca 1945-1955, încât îmi crapă obrazul de ruşine că aparţin tagmei jurisconsulţilor.

Nu există progres moral şi nici progres juridic. Nu există progres literar sau filosofic. Este mai interesant Şolohov decât Homer? Sau Jdanov decât Aristoteles? Joja e mai mare decât Vasile Conta sau Platon?

Singurul sector unde asistăm la progres şi la modificări radicale este sectorul tehnic (matematica şi ştiinţele naturii). Ştiinţele spiritului nu se urnesc din loc de două mii de ani.

Care-i concluzia înţeleaptă?

Înţelepciunea este de a trăi plenitudinar şi în plan elevat dramele şi problemele spiritului, de a repeta, generaţie de generaţie, ceea ce au făcut înaintaşii.

De aceea vă iubesc ca pe o parcelă a străbunilor, vă respect, dar nu trec cu voi.

Peste creştinism este Natura. Peste vladimirism este biserica...

Familie împroşcată

Suntem o familie de „mari nervoşi", de rebeli politici şi de nonconformişti. Ce blestem apasă asupra casei noastre? Într-o singură săptămână, am primit două ştiri de trăsnet şi fulger:

1) Tudor, fratele meu mai mare, este trimis în judecata Tribunalului Militar Teritorial - dosar 730/1956 - pentru sabotaj contrarevoluționar, într-un lot de nouă acuzați;

2) casa părintească, luată în grijă de alt frate mai mare, a fost scoasă la licitație și preluată de fisc pentru o datorie de 17.000 de lei, impunere exorbitantă, pentru motive de persecuție politică.

Pe un frate îl așteaptă moartea, altul este în faliment.

Toată viața lor, ambii frați au fost democrați, progresiști, sincer devotați clasei muncitoare. Au fost membri de partid comunist.

Iancu a vrut să plece în Spania ca să lupte de partea ruşilor, să moară pentru cauza proletariatului. L-am împiedecat eu, fiindcă mi se părea pur romantism revoluționar: trăiau bătrânii și ar fi murit de durere. A luptat ca un leu pentru partidul comunist în regiunea lui. A fost ridiculizat. S-a retras din joc, când s-a dat ordinul barbar ca să fie scoși oamenii din vatra lor, cu un gemăntănaș, pe motive de chiaburie. A fost scoasă din casă propria sa rudă, un cumnat, un om harnic, care agonisise, prin jertfă personală de 30 de ani, pentru a-și mărita fetele cu intelectuali. A plecat din partid.

Tudor s-a retras după ce a fost băgat opt luni la închisoare, pentru sabotaj agricol. Femeia lui, Tudorița, avea o vacă și o viței și trebuia să dea o cotă de 1.000 de litri de lapte anual; avea ceva pământ și a fost pusă la cote gigantice, persecutorii. S-a vindecat de idealism marxist, cu puşcării agricole. Acum este cu șbilțul la gât, ca sabotor contrarevoluționar, fiind funcționar cheferist (fost șef de gară, la Piatra-Olt), în preajma pensiei.

Eu am stat cinci ani la ocnă, pe degeaba, după ce scăpasem, gratuit, de la moarte, sub trei dictaturi fasciste, o mie de comuniști, antifasciști și evrei.

Vărul nostru, Vasile Băloiu, a stat șase ani la ocnă, în calitate de social-democrat titelist.

Suntem o familie împroşcată cu noroi și calomnie.

Din partea soției mele, situația este și mai tragică: Lucrețiu Pătrăşcanu, fratele ei, fostul ministru comunist de Justiție, a fost condamnat la moarte și executat.

Doi veri au murit în puşcărie (generalul manist Grigore Stoika şi economistul lupist N.N. Stoika). Al treilea, colonelul Stoika (toţi manişti), zace la Galaţi, în cea mai grea temniţă.

Niciunul n-a fost huligan. Toţi erau democraţi şi progresişti.

Ambele familii n-au dat niciun legionar, niciun antisemit, niciun huligan.

Toţi au cultivat floarea rară a omeniei, măsura, cumineţenia şi caritatea.

Rezultatul? Împroşcare cu noroi, calomnie, otrava minciunii.

Este drept că ambele familii au până în cele mai de jos mlădiţe ceva scânteietor, inteligent, suav. Nu sunt filistini. Nu sunt josnici. Umblă după idealuri şi au mintea rapidă, vorba înflorată, hazoasă şi inteligentă. Ochii lor sclipesc de bunătate înlăcrimată şi de perspicacitate.

Revoluţia scoate la iveală otrepele, estropiaţii, complexaţii de inferioritate.

Ambele familii sunt sănătoase, se bucură de longevitate, au lipici erotic, au mari succese, femeile la bărbaţi şi bărbaţii la femei. Au arta vieţii intime. Nu am văzut femeie plângându-se de un bărbat din familia noastră. Se ataşează de ei în calitate de soţi sau amanţi. Nu am văzut bărbat străin plângându-se de femeile din spiţa noastră, că ar fi leneşe, necinstite, lălâi sau murdare.

Împerecherea dintre Tata-Ion şi Ana a fost fericită, ca sănătate şi vitalitate. Băieţii lor au posedat şi vânat cele mai interesante femei din regiunea şi raza lor vizuală. Nepoţii par fii de regi. În orice mediu s-ar afla, devin imediat excepţionali şi centre energetice de atracţie *in melior* şi niciodată *in pejus*.

În vatra şi familia noastră împroşcată şi încercată de dureri cumplite, nu a prezidat şi nu prezidează geniul răului. Se enervează numai geniul binelui. Larii familiali nu s-au schimbat. S-au schimbat vremurile.

Cu atât mai rău pentru vremuri!

Îngăduința reciprocă este secretul vieții de familie, de internat, de cazarmă, de puşcărie şi de profesiune. Dacă nu se formează un spirit de corp, care presupune mândrie, dacă nu se stimulează încolțirea şi creşterea acelor semințe ale afecțiunii, dacă nu se toarnă în permanență uleiul îngăduinței peste aceste maşinării de colective umane, viața devine un iad.

Pericolul grupurilor familiale şi ale altor colective este egolatria.

În Valahia, egolatria se numeşte „mitocănie" (are parfum de mititei usturoiați, de şpriț, şi-n ultima vreme, de votcă). Egolatria valahă suferă de sațietate şi obezitate. Are tot dichisul şi tacâmul. Nemții au pe Wagner care a creat „eine Musik für dicke Leute", o muzică pentru oameni graşi, după spusa nedreaptă a lui Nietzsche. Valahii au pe Maria Tănase, mahalagioaică de la Bucovățul craiovean, care alintă şi alină cu valurile de sunete ale gâtlejului ei gâjâit de şpriț şi tutun, stilizări de muzică populară. Li se umezesc ochii porcini: au lacrima facilă, ştearsă pe furiş. Zeița lor muzicală este exact la nivelul auditorilor.

Consemnez un detaliu memorialistic.

Am fost timp de şase ani avocatul acestei dive, un avocat îngăduitor, medic fără arginți, fiindcă în brelanul meu de apărător trebuiau să figureze permanent „aşii".

Am avut grijă de Maurice Nègre, ziarist francez, corespondent la „Havas", probabil spion *au Deuxième Bureau*, condamnat, ca atare, la opt ani închisoare. Maria Tănase era metresa lui. I-a izgonit nevasta cu copiii din țară. În calitate de româncă, nu putea lua contact în puşcărie cu un spion străin. Avea crize de conştiință, că nu putea să-i ducă pachet cu rufărie şi alimente. I-am liniştit crizele. Am făcut petiție la Ministerul de Justiție, Direcția generală a penitenciarelor, unde figura colonelul Alexandru Petrescu. Mi-am călcat pe inimă, fiindcă eram certat cu el. Dăduse pedeapsa cu moartea într-un proces, fără a admite un probatoriu dactilografiat, concludent şi util.

Am depus mandatul, am declarat că nu mă pretez la o comedie judiciară de cazarmă şi el m-a făcut prost crescut.

A fost bucuros să mă servească şi să aplaneze conflictul. A găsit o soluţie elegantă: cântăreaţa valahă va lua contact cu amantul ei, spion francez, îi va înmâna rufe şi mâncare în prezenţa avocatului şi a delegatului său, înalt funcţionar, care cunoştea perfect limba franceză, ca să nu se facă schimburi de informaţii cu caracter de spionaj. Funcţionarul va prezida întrevederea. Avocatul va asista pe divă.

Întrevederea celor doi amanţi a fost emoţionantă, reţinută şi omenească, plină de duioşie. Între gratiile de la Văcăreşti, s-a jucat o piesă pe placul meu: conţinut dramatic, formă clasică. Eram spectator şi autor.

După aplanarea acestei probleme, i-am soluţionat procesul fiscal, complicat, al tatălui ei, florar bucureştean, impus la taxe de lux. I-am deblocat impunerea, fixându-i regim de agricultor. În loc de plată fiscală pentru crizanteme, plătea ca pentru păpuşoi sau dovleci. Diva era încântată. Am petrecut după-amiezi agreabile la bătrân, totdeauna păstrând formele decente între medic şi pacientă, fiindcă niciodată nu m-am atins de clientele, guvernantele şi servitoarele mele. Nu vream să mă fac de râs. Nu prezenta forme apetisante. Era o femeie inteligentă, artistă de succes, cu draci la chef. Mi-era de-ajuns. M-a făcut de râs o singură dată. Într-o seară cânta la barul din grădina de vară „Vişoiu". M-a chemat să pledez al treilea proces al *duegnei* sale, Jeana Doljan. L-am pledat şi l-am câştigat, recoltând un secretar nou în persoana judecătorului de şedinţă, care m-a rugat să-l primesc în echipa mea.

Nu venisem singur la grădina de vară cu şpriţ, mititei şi fleici, ci înconjurat de colaboratori, ca un comitagiu balcanic opulent. Era în anul 1942. Grădina de vară „Vişoiu", la Şosea, era luminată *a giorno* cu lampioane. Era forfotă de sâmbătă seara. Când am intrat, luminile s-au stins şi Maria Tănase a început să cânte la microfon unul din cântecele ei de inimă albastră.

Ne-am strecurat tiptil spre o masă liberă din preajma ei, pe care a găsit-o secretarul şi finul meu, Gică Ciuturoianu.

Maria Tănase m-a zărit. A holbat ochii de bucurie. Am salutat-o cu o înclinare uşoară, ca să n-o deranjez în exerciţiul funcţiunii muzicale şi microfonice.

A zbierat în microfon:

—Vin' la taica să te pup!

M-am fâstâcit. Am păşit, penitent, în conul de lumină al cântăreţei, în privirea tuturor spectatorilor şi m-a ţucat, zgomotos, pe amândoi obrajii. Şi-a continuat cântecul cu antren îndrăcit. Pe urmă, s-a aşezat la masa mea.

A doua zi, toată Capitala a aflat că Maria Tănase a părăsit lingoarea ei erotică pentru Maurice Nègre şi se consolează cu avocatul ei. A aflat şi soţia mea. Am suportat incongruenţa şi furtunile.

I-am mai pledat al patrulea proces, împotriva unui director de teatru, punându-mi în cap o lume întreagă. Era prin 1946.

Când, în 1953, am venit în Capitală, după cinci ani de puşcărie, am vrut s-o văd şi s-o aud pe Maria Tănase la Arenele Romane cântând „cântece ale popoarelor". Mi-am scos bilet. Am văzut-o şi am auzit-o. Eram aproape în zdrenţe şi încă slăbit de înfometarea îndurată. M-am despărţit *à l'anglaise*. N-a dat niciun telefon. Reintrat în avocatură, recoltând vechile triumfuri, a devenit iarăşi de o amabilitate rară. De un an sunt şomer. M-am dus la Capşa, la colţul şomerilor, să-mi caut un amic, şomer şi el. Maria Tănase tocmai primise Premiul de Stat, în valoare de 50.000 de lei. Cânta aici în fiecare seară. M-a zărit şi a exclamat, tam-nesam:

—Sunt fără sfanţ!

Am dat din umeri. Se referea, probabil, la tot colţul de intelectuali şomeri. Nu m-am simţit vizat şi nimeni nu ştia că îmi datorează patru procese gratuite.

În sinea mea, am spus:

— *Charité bien ordonnée commence par soi-même!*[1]

Alături, se afla profesorul universitar Dan Barbilian. În orele sale libere, măscărici: poetul Ion Barbu. Pe timpul le-

[1] Milostenia trebuie să înceapă cu propria-ţi persoană. (*n.n.*)

gionarilor, ca să se facă din conferențiar, profesor universitar plin, a scris un articol nărod politic intitulat „Slavă ție, Führer"! Era prin noiembrie 1940. Gazeta se numea „Cuvântul".

După 23 August 1944, au vrut să-l belească, să-l pună pe lista intelectualilor vinovați de dezastrul țării. Stătea minimum zece ani la Aiud, alături de Ion Dimitrescu de la „Curentul" (sinucis), de Romulus Dianu (abia ieșit), de Prundeni etc.

Ion Barbu știe să sune la poarta de din dos. Și-a trimis soția de nenumărate ori cu scrisori plângătoare. În final, l-am invitat la mine, după ce am obținut salvarea lui; i-am dat în dar cărțile cu dedicație și o altă consultație juridică. Am primit o lungă colachie.

Am ieșit din puşcărie. S-a bucurat sincer. S-a bucurat și mai mult, când steaua mea a început să se ridice. Când am rămas iar șomer (cum a aflat?), s-a scuzat și el, tam-nesam, că nu poate să mă ajute băneşte. Bea cafea cu frișcă, mânca jofră de șocolată și pateu cu brânză. Nu mi-a oferit nimic, deși aș fi poftit o jofră. M-am sculat și nu-i mai dau bună-ziua în sinea mea. Am mai stat la conversație și ieri cu el...

Măscăriciul valah, de ambe sexe, este înfiorător de mitocan.

Furtul lui Nae Ionescu

Furtul lui Nae Ionescu în dauna Băncii Blank – în versiunea lui H. Soreanu – s-a cifrat în anul 1922 la suma de 800.000 de lei. Se întâmpla pe vremea când era director la *Centrala Cărții*, care făcea oficiul de distribuire în țară a cărților editurii *Cultura Națională*.

Mauriciu Blank instaurase un sistem *sui-generis* pentru hoții mici ai băncii. Cei mari se bucurau de impunitate; se numea *comision*; el primea dobânzi, iar fiul său tantieme. Micul hoț era obligat să semneze o declarație, în trei exemplare, că a furat; i se făcea morală în fața funcționarilor și nu mai era trimis la Parchet. Scarlat l-ar fi dat în gât pe Nae Ionescu. I s-a descoperit lipsa de 800.000 de lei (din ei și-a cumpărat și mobilat o casă, fiindcă stătea la hotel, cu nevasta și copiii). Nae avea o priză prea mare asupra lui Aristide

Blank, care dorea să ajungă ministru de Finanțe cu ajutorul „echipei" sale de intelectuali, în frunte cu Nae Ionescu, V. Pârvan, Marin Simionescu-Râmniceanu.

Mărturia a fost trimisă lui Aristide Blank la Paris, aflat în preumblare pe-acolo. A rămas consternat. H. Soreanu crede că nici Aristide, nici Nae, n-au putut ajunge miniștri din această „banală" pricină de 800.000 de lei. Nae Ionescu, eșuat și falit pe sector bancar, unde avea șansa să ajungă prim-procurist, s-a apucat de jurnalistică. Din 1924 până în 1928, sprijinit de țărăniști, a vrut să devină ministru. În 1931, a vrut să-l facă Iorga. N-a putut, fiindcă era acest obstacol, plus faptul că războiul l-a făcut în lagărul de internați din Germania, unde a fost surprins; a fost scos și făcut funcționar la o editură catolică. Ei și? Aceste două obstacole în cariera lui Nae Ionescu sunt iluzorii. Nae Ionescu n-a vrut să fie ministru, a căftănit pe alții și n-a vrut niciodată să primească un caftan.

În lagărul de la Göttingen, s-a întâlnit cu Jacques Maritain și a avut o criză mistică. S-a convertit la catolicism. Pe urmă, a trecut la editura catolică, unde cenzura pe abatele Seipel, fiindcă nu se afla pe linia de strictă observanță. A revenit la ortodoxie începându-și marea, tulburătoarea carieră politică și culturală, care se aseamănă cu cea a lui N. Iorga și C. Stere.

Nae Ionescu și C. Stere n-au fost miniștri, dar sunt cele două personalități politice zguduitoare:

Stere în epoca 1905-1930 și Nae Ionescu între anii 1925-1940.

Mult zgomot pentru nimic

Se face acum mult zgomot pentru Titel Petrescu.

Am fost să-i fac o vizită la Sanatoriul Parhon, fostul spital al călugărițelor franceze din ordinul Sfântului Vincențiu[1]. Este internat pentru o operație de prostată. Stă în camera 55, împreună cu soția sa (prietena Zozăi Costescu-Comăneanu, mătușa noastră).

---

[1] Sanatoriul Saint Vincent de Paul. (*n.n.*)

Soții Petrescu formează un cuplu agreabil, armonic și adorabil, cu o feerie în alb a părului, de vechi marchizi versaillezi de dinainte de Revoluția din 1789. Le-am adus în dar *Les Essais* de Montaigne, cartea mea de căpătâi din ultimele luni, ca să le fie balsam în deznădejdea și ruşinea publică în care se zbat. Eliberat după opt ani de închisoare ucigaşă, Titel Petrescu s-a sinucis politiceşte printr-o scriesoare de adeziune la regim, similară cu cea a lui Ionel Pop (nepotul lui Iuliu Maniu) și a lui G. Tătărăscu, scrisori extorcate prin teroare, oboseală nervoasă, avitaminoză și înfometare. Opinia publică este indignată pe victime, că n-au rezistat până la finală. Eu sunt indignat pe escrocii și şantajiştii politici, care le-au extorcat misivele de adeziune.

Am venit să-i fac o vizită de bolnav, hotărât să nu ating niciun punct nevralgic politic, în calitate de portretist-statuar și de cronicar umil al timpurilor tulburi și încâlcite pe care le trăim. Aş vrea să-i palpez, cu degetele mele de sculptor diletant, arcadele proeminente ale ochilor, nasul uşor arcuit și puternic, lobii regulați ai urechilor, maxilarele potrivite, bărbia epicureică și buzele încă roşii la 70 de ani. Soția veghează ca un înger zvelt, felin și plin de finețe. Între aceşti valahi autentici este o atmosferă franceză, din vechiul regim. Ea este fiica celebrului băcan Zaharia Furnică, ardeleancă la origine, cu o avere frumuşică. S-a îndrăgostit de studentul cu lavalieră și au plecat împreună la studii, la Paris, unde au intrat în mişcarea muncitorească.

Regretă, azi, că n-au devenit cetățeni francezi și să rămână, definitiv, acolo, aşa cum le-a fost intenția în anii studenției.

Titel Petrescu adaugă cu modestie și regret:

— Am socotit că în Franța erau destui socialişti și în România prea puțini!

Fusese coleg cu Cristian Racovski. Intrase la Paris în cercul lui Paul Boncour, căsătorit cu actrița română Maria Ventura de la *Comédie Française* și intenționase să intre ca secretar la el.

S-a reîntors în țară, dar Parisul a pus definitiv pecetea în stilul ulterior de viață și acțiune socialistă a lui Titel Petrescu.

Nu mai purta cravată, ci lavalieră. Nu avea cămăşi scrobite şi gulere tari *à la* Take Ionescu, ci impecabile albituri moi sau discret colorate. Avea o casă civilizată, cu veselă de porţelan şi argintărie în felul lui Léon Blum. Scria articolul de fond la ziarul „Socialismul", dar gazeta apărea sporadic. Nu era un articlier propriu-zis. Făcea avocatură, dar n-avea talentul briliant de pamfletar, polemist şi penalist al lui Aristide Briand şi nici arguţia savantă, ductibilă şi umanistă de jurisconsult statal a lui Blum. Făcea o avocatură comercială, cu litigii bancare şi negustoreşti, foarte probă şi delicată. Era la periferia conducerii mişcării muncitoreşti. Nefăcând copii, dna Titel Petrescu n-a putut să se ocupe nici de muncitorii bolnavi, nici de copiii bolnavi ai muncitorilor deţinuţi în închisoare sau năpăstuiţi de patroni ori de şomaj. Soţia sa, cu care forma un cuplu agreabil şi ideal, se ocupa de Societatea pentru protecţia animalelor (SPA), împreună cu doamnele din înalta societate bucureşteană. Era prietenă intimă cu Zoza, bogata mătuşă, fără copii, şi cu Irina Malaxa, soţia industriaşului, cu cap de oaie capie, prietena Lupeascăi, metresa regală. Titel şi cu fata băcanului Furnică erau de-o puritate angelică, dornici de reforme sociale. Au fost expulzaţi de la conducerea socialismului de plebeii I. Mirescu – Flueraş – Jumanca. Viaţa lor particulară a intrat în cercuri incongruente înalt burgheze, iar viaţa publică le-a fost fără rost şi rod timp de un sfert de secol (1920-1945). Erau sinceri socialişti în tinereţe. Au rămas pe aceste poziţii. Nu li s-a dat ocazia să militeze. Nici nu aveau stofa marilor agitatori.

Titel Petrescu nu are o inteligenţă scormonitoare şi nici copleşitoare. A scris o carte probă de arhivar despre *Mişcarea socialistă*. Socialismul democrat fusese monopolizat de Mirescu – Flueraş – Jumanca, iar marxismul comunist de Ana Pauker – Vasile Luca şi Lucreţiu Pătrăşcanu.

Între aceste grupări s-a intercalat nuanţa unitariană a doctorului Ghelerter, la care s-a raliat Ştefan Voitec, ca secretar personal, şi contabil la Banca de Credit Mărunt, fondată, cu banii evreilor bogătaşi americani, în scopuri caritabile. Făceau caritate şi ciupeau şi puţină politică. Au

fundat Spitalul Caritas. Au fundat un partid cu două, trei, patru, cinci persoane: Ghelerter, Voitec, Popovici, Moşcăuţeanu. La ei n-a intrat nici Titel, nici Lothar Rădăceanu.

În 25 de ani de activitate socialistă, Titel Petrescu n-a fost niciodată ales deputat de opoziţie. A fost ales Lothar Rădăceanu, cu gruparea şi concursul robuştilor sindicalişti plebei Mirescu – Flueraş – Jumanca.

Cine-i Lothar Rădăceanu? O pramatie nemaipomenită, un aventurier de Cernăuţi, doctor în filosofie de la Viena, prost jurnalist, prost vorbitor, detestabil caracter şi găman. Îi plăceau vinul, muierea şi muzica, *Wein, Weib und Gesang*, după tipicul habsburgic al noctambulilor. Lothar s-a aliat cu sindicatele plebeilor şi, pe urmă, cu Ana Pauker, uzurpând locul lui Titel Petrescu, locul socotit predestinat de lider intelectual al mişcării muncitoreşti valahe. Mâncarea nu se dă celui pentru cine se pregăteşte, ci pentru cine se nimereşte. Titel Petrescu s-a pregătit din fragedă tinereţe pentru a juca rolul de intelectual romantic socialist printre uvrieri nespălaţi.

După plecarea lui C. Stere, Morţun, Radovici şi G. Ibrăileanu din mijlocul generoşilor, pentru a face poporanism în paginile „Vieţii Româneşti" şi liberalism în partidul lui Ionel Brătianu, mişcarea socialistă a fost decapitată. Cristian Racovski, medic şi revoluţionar de mare temperament şi anvergură internaţională, bulgar de origine şi cu accent atroce slav în cuvântări, nu putea înlocui splendida echipă a generoşilor poporanişti.

Elevul său, Titel Petrescu, cu înfăţişare de marchiz, flancat de o figurină versailleză, s-a lovit de robusteţea, aparent aulică, a doctorului Lothar Rădăceanu şi de stânca plebeilor semidocţi monopolişti.

În mai 1944, Lothar Rădăceanu spunea:

— Mai bine cu Hitler la Moscova decât cu Stalin la Bucureşti.

Titel gândea identic şi scrisese în „Socialismul" său: „Stalin, măcelarul din Piaţa Roşie".

Rădăceanu prospera cu negoţ de ceasuri sub Hitler, între Bucureşti şi Berlin. Numele din paşaportul său era *Herr*

Wurzel. Putea trăi. Dacă venea Stalin, îi era teamă că-l beleşte. A venit Stalin şi caftanul s-a dat Anei Pauker. A intrat sub poala ei. Pe urmă spunea:

—Dacă vin anglo-americanii, trupurile noastre vor zăcea spânzurate în pari, în piețe publice.

Nu se poate face istorie contemporană fără sentimentul fricii. Panica a dictat acțiunilor omenești. Lothar Rădăceanu a trăit ca un bei în Valahia anilor 1945-1955, divorțând de nevasta (o pramatie socialistă care se îmbrăca complet în roşu) pe care o furase prietenului său, ziaristul N. Deleanu, încârduindu-se cu metresa unui ambasador al poglavnicului croat din epoca 1941-1944, în timp ce Jeny Deleanu-Rădăceanu trăia cu Marcel Rottman, directorul său de cabinet, toți ținând hangul Paukeroaiei, până când a căzut. I s-a luat firmanul de la Sublima Poartă moscovită în favoarea Liubei Kaganovici-Chişinevschi. Lothar Rădăceanu s-a refugiat sub fustele ei. S-a apucat de pacifism şi a murit intoxicat de o răchie suedeză, luată în cantități prea mari la Stockholm.

În perioada 1944-1945, până la moartea emulului său Lothar Wurzel-Rădăceanu, Titel Petrescu a fost pentru o scurtă perioadă vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri. Prezida un general oarecare de la Palat, un anume Sănătescu. Figurau patru vicepreşedinți de consiliu: Iuliu Maniu, Dinu Brătianu, Titel Petrescu şi Lucrețiu Pătrăşcanu.

Ultimii doi se detestau sângeros. Titel socotea pe Lucrețiu un fanatic sectant. Lucrețiu îl taxa de oportunist burghez. Nu aveau aproape nicio relație personală, după cum s-au evitat 25 de ani, deşi erau în acelaşi minister. Pe urmă, Ana Pauker a scos din cutie pe generalul N. Rădescu. Am fost de față când Rădescu făcea anticameră la Ana Pauker.

Paukeroaia mă chemase să preiau direcția „Scânteii", condiție prealabilă pentru a pleca în străinătate, pe sector diplomatic, fie la Roma, fie la Berna sau Bruxelles. Trebuia să fiu gata în orice moment pentru ONU, ca delegat juridic, împreună cu Titus Cristureanu, ca delegat economic, atunci când țara va fi primită în acest for internațional.

Un instinct sănătos îmi dicta să mă retrag la Periș, la ferma mea cu trandafiri, să-mi tipăresc cele patru cărți aflate în manuscrise dezordonate, scrise în zbucium, sub cele trei dictaturi și să-mi văd de treburile mele private.

N-am reintrat nici în jurnalistică.

Am declinat și onoarea plecării în diplomație.

Fusesem diplomat în tinerețe, între 1928 și 1931. Cunoșteam vacuitatea acestei vieți. Fusesem penalist și eu nu pot scrie având cătușe pe condei, după cum nu pot pleda cu pumnul în gură, ci cu pumnul bătând în masă, când e vorba de inocenți.

Am tranșat cu o glumă propunerea Anei Pauker, numind-o „ma chère Ana", *l'astre noir de la politique contemporaine, comme vos cheveux d'autrefois*[1], grăbit să dau locul la audiență lui N. Rădescu, impozantul general. Atunci a avut loc scena memorabilă:

— Ce-i cu geanta asta de avocat?

— Nu-s avocat, ci moașă!

— Cum?

— Păi, moșesc guvernele. Generalul N. Rădescu așteaptă în anticameră, ca să-l fac prim-ministru.

— Lasă-l să aștepte. *Le jeu en vaut la chandelle, pour lui. Et pour moi, je n'en sais rien*[2]. Mai bine să continuăm dezbaterea despre Romain Rolland.

Am fost făcut praf. Mi-am aruncat ochii pe geam, să dau o replică glumeață. Am văzut casa arsă a Doamnei Lupescu, în bombardamentele aeriene din vara anului 1944.

— Știi cine a locuit aici?

Ana Pauker făcea pe *niznaia*.

— Și ea făcea guverne, ca și tine.

Plus ça change, plus c'est la même chose.

La même Jeannette autrement coiffée![3].

---

[1] Draga mea Ana, astru negru al politicii contemporane, ca pletele voastre de odinioară. (*n.n.*)

[2] Pentru el, jocul merită jucat. Iar pentru mine, habar n-am! (*n.n.*)

[3] Cu cât se schimbă, cu atât totul e neschimbat. Aceeași Jeanette dar altfel pieptănată! (*n.n.*)

—Măi, măi, eşti mai rău decât un câine negru în cerul gurii. Păi tu mă compari cu Lupeasca?

Am făcut o piruetă apologetică a femeilor deviatoare de la marxism:

—Femeile joacă un rol imens în istoria universală, mai mare decât proletariatul. Dacă Cleopatra avea un nas cârn sau borcănat, istoria ar fi fost alta. Avem tradiţii glorioase feminine în Valahia: Regina Maria, M-me Lupescu, Veturia Goga, Miţa Antonescu, Ana Pauker. Noi, bărbaţii, ar trebui să purtăm fuste şi voi să îmbrăcaţi pantaloni. Plec, să dau locul generalului N. Rădescu, paiaţa ta la guvernare. Vom mai sta de vorbă.

Rădescu a ajuns la guvernare şi, după două-trei luni, o denunţa vindictei publice în întrunirea de la Aro: „Doi străini, fără patrie, fără credinţă şi fără neam, Ana Pauker şi Vasile Luca, vor să ne sugrume naţiunea!"

N. Rădescu a fost adus la putere de Ana Pauker. Ea l-a adus pe Lothar Rădăceanu; l-a eliminat pe Titel Petrescu, l-a eliminat şi pe Lucreţiu Pătrăşcanu.

Titel Petrescu a fost întemniţat în 1948 şi a ieşit în 1956. A stat în beciurile de la Interne. I s-a făcut proces şi a fost condamnat la 25 de ani muncă silnică. A fost dus la Sighet. N-a văzut lumina soarelui opt ani. A avut o rezistenţă fizică uimitoare.

Acum e vorba să se facă procesele lui Tudor Ionescu, care i-a plastografiat scrisoarea şi al anchetatorilor, care i-au înscenat procesul.

Himere şi realitatea lutului

Antichitatea elino-romană a cultivat realitatea lutului uman în palestre, pe câmpuri de bătălie, în agricultură, cu Cincinatus, care se reîntorcea la coarnele plugului, în poetica lui Horaţiu şi a lui Teocrit, în therme şi agora. Se supuneau destinului cu resemnare stoică sau cinism bahic, în Saturnalii şi mistere eleusinice, în cultul lui Dionysos şi al însoritului Apolo. Cultul trupului, ca o realitate fundamentală şi pre-

misă a cunoaşterii, ducea la echilibru psihic şi armonie cu destinul limitat uman. Deasupra plana „ananke", „moirele", Jupiter Tonans, ascultau de chemările lui Marte şi se temeau de idele lui.

Când reciteşti pe Plutarh, concomitent cu *De imitatio Christi,* treci de pe un vârf de munte direct în prăpastie. De la conştiinţa limpede, te scobori în tenebrele subconştientului. Sofiştii par logicieni impecabili faţă de textele himerice, absconse şi întortocheate ale Sfântului Augustin.

Lumea modernă încearcă să revină la Antichitate prin efortul grandios al Renaşterii, care se continuă până astăzi şi nu se poate debarasa de Evul Mediu, evul credinţei evlavioase, contorsionate şi al elanurilor mistice, care neagă elanul prob şi natural al lutului. Trupul a fost îngenuncheat în Evul Mediu, supus la presiune şi distilat pentru a-i scoate parfumul rozei mistice.

Ce imbold straniu a determinat istoria universală să părăsească potecile dumbrăvilor eline şi *via regia* romană, cu ordinea ei juridică desăvârşită, pentru a aluneca în prăpăstiile Evului Mediu, ca să culeagă, din când în când, floarea reginei credinţei absolute şi bigote?

S-a cules din când în când această floare a reginei, fiindcă realităţile fundamentale ale lutului au rămas neclintite. Nu se poate pricepe absolut nimic din istoria militară, politică şi diplomatică a Evului Mediu, dacă nu se ţine cont de teoria sământei. Osul domnesc guverna şi bătăliile se dădeau, în nenumăratele certuri de moşteniri, pentru a se întrona un urmaş de os împărătesc, regesc, voievodal sau princiar. Evul Mediu a avut cultul biologic al semintei selecţionate, care contrazicea flagrant doctrina egalitară a creştinismului, proteguitor al omului de rând, al celui năpăstuit şi estropiat. Problema dinastiilor este o problemă de argumentaţie pur biologică şi descifrează toată politica şi agitaţia militară a Evului Mediu, care are ca far călăuzitor mitologia „osului domnesc". Zadarnic vom aplica noţiuni şi argumentaţii materialiste, idealiste, spiritualiste – nu vom pricepe nimic dacă nu revenim la biologia elementară a

sămânței, a eflorescenței glandelor seminale umane. Până târziu, în secolul XIX, blazonul, heraldica şi ereditatea au jucat un rol hotărâtor în determinarea corelațiilor vieţuirii sociale, culturale şi economice. Se întemeiau dinastii noi, din condotieri nou ieşiți din poporul abisului, dar Napoleon a trebuit să părăsească şi pe Josefina şi pe Maria Walewska, pentru a se căsători cu Maria Luiza de Habsburg, pentru a legitima noul regim răsărit pe rămăşițele vechiului regim.

De la Antoniu până la Napoleon Bonaparte, problema sămânței selecționate şi a pântecului ales apare eclatant, fără linii de discontinuitate, ca o apologie a lutului în istorie, lutul care germinează, consolidează, formulează şi operează radical, peste himere şi superfetații ideologice.

Cheia istoriei universale n-o văd nici în factorul economic, nici în factorul spiritual, nici în idei şi nici în substratul relațiilor de producție. Cheia istoriei universale o văd în biologie, în bătălia elitelor selecționate natural şi care-şi imprimă, rând pe rând, sigiliul în politică, în cultură, în economie.

Istoria nu se face singură, cum socoteşte Tolstoi.

Istoria nu se face pe schimbările în tehnica de producție, cum socotesc socialiştii.

Istoria se face de eroi, dar nu în sens carlylian, ci în sensul elitelor cu bogată vitalitate, selecționate pe cale naturală, aproape anonim, pătrunzând fulgerător pe arena publică şi confiscând bunuri economice şi culturale. Rolul personalității devine eficient, întrucât ştia să se transforme în exponent. Eu aş pune accentul pe experiență, iar nu pe personalitatea absconsă şi genială. Istoria nu este condusă de genii, ci de exponenți. În conducător, se oglindesc cei conduşi. Prin această oglindire, se consumă faptul interferenței. Personalitatea este lăbărțată şi obositoare. Exponentul oglindeşte şi rezumă condensat, grație vitalității sale, inițial exuberantă şi concentrată, tipul epocii, nostalgia ei, dorințele şi interesele timpului, judecățile şi prejudecățile semenilor. Răzbate singur înconjurat de aplauze şi aprobări.

Despre rolul exponentului în istorie va trebui să se mediteze mai cu temei. Opoziția factice de azi dintre sociologie şi

filosofia istoriei, între personalitate şi mase, unii punând accentul pe rolul personalităţilor şi ceilalţi crezând orbeşte în rolul creator al maselor, ar putea fi lichidată în sinteza superioară a exponentului, concentrat şi vital, care este o personalitate oglinditoare a aspiraţiilor maselor dornice de conducere. Masa este amorfă, turmă anonimă, incapabilă de conducere. Elitele conduc în democraţiile occidentale, sub forma activului de partide, alternante la guvernare, care se strâng lunar pe platforma francmasoneriei sub forma agapelor. Elitele se mai strâng duminical în biserici, sub forma catolicismului sau a predicii protestante. Elitele mai au cluburile închise şi amicale, saloanele şi redacţiile.

În Orientul satrapic au existat şi există camarilele, activul de conducere al partidului monolitic şi monopolizator.

Formele sunt identice în Orient, ca şi în Occident.

Noutatea introdusă de la Montesquieu, şi realizată parţial prin 1848, şi cu caracter de generalitate abia în secolul XX, este controlul periodic al guvernanţilor de către mase, prin vot universal, direct, obligatoriu şi secret.

Această noutate trebuie menţinută şi a dat rezultate excelente în Anglia, în SUA, în Elveţia şi în democraţiile scandinave.

Nu conduc masele, ci conduc elitele culturale şi tehnice, aşa-zisa tehnocraţie. Nu se instalează miliardarii la conducere. Li se dă peste bot, ca în cazul Roosevelt, care a organizat, în embrion, formula magnifică a tehnocraţiei mandarinale, în epoca *New Deal*. În momente de criză, masele amorfe şi miliardarii acefali nu pot spune niciun cuvânt. Nu au ce spune. Atunci, intervine tehnocratul occidental, sau mandarinul, după terminologia noastră orientală, pentru soluţionarea crizei de supraproducţie sau creştere. În momentele normale, uşor constatate în institutele de conjunctură înfiinţate pretutindeni (plebea cunoaşte Institutul Gallup) - libera concurenţă, efortul individual şi blestemul lui Adam pot funcţiona fără stinghereală. Am spus-o cu multă vreme în urmă. Soluţia crizelor atroce în care se zbate globul se află demult în buzunarele noastre, ale mandarinilor şi tehnocraţilor:

1) *laissez-faire, laissez-passer*, pe tot globul, cu respectarea principiului administrației locale în materie urbanistică și culturală;

2) asigurări sociale pentru bătrânețe, boală, invaliditate și șomaj (realizările nemuritoare ale lui Bismarck și Planul Beveridge);

3) rooseveltianism New Deal în momentele de criză ciclică (șapte ani grași, șapte ani slabi), când statul omnipotent și intervenționist impune ascultarea maselor și capitaliștilor, deopotrivă, maselor – fiindcă li se dă liniștea și capitaliștilor – fiindcă li se taie reescontul.

Soluția există în buzunarele mandarinilor și tehnocraților.

Câte secole vor trece până va fi pusă în aplicare?

Economistul Țuțea

Petre Țuțea a condus ani în șir Oficiul de Studii al Ministerului Economiei Naționale. Aceste oficii fuseseră înființate de Virgil N. Madgearu în scurta guvernare Vaida, dintre 1931 și 1932, când începuseră dihoniile din partidul lor cu Maniu, și când armeanul gălățean, camarad de școală, de arme financiare și nășit al lui Max Auschnitt, a încercat să modernizeze aparatul de stat. Averile publice le-a transformat în regii autonome, după principiul rusesc al lui „хозрасчёт", fiindcă Madgearu urmărea atent experiența sovietică, iar cartea sa de bază, *Agrarianism, capitalism, imperialism*, este o pastișă teoretică după două lucrări ale lui Lenin: *Dezvoltarea capitalismului în Rusia* (cercetare statistică din tinerețe) și *Imperialismul, ultima etapă a capitalismului* (operă de maturitate).

În calitate de ministru de Finanțe și director economic în a doua guvernare a partidului „său" țărănesc valah (el era un armean oligarh și vagabond, ca factură), reușind să înlăture pe Mihai Popovici (politician foarte controversat), primul-ministru al finanțelor, Madgearu s-a hotărât să se înconjoare de un „trust de intelectuali", după modelul *brain trust* al lui Roosevelt. Ne aflăm în anul 1932 și *New Deal* a început cu Felix Frankfurter, încă din 1929, în SUA. Madgearu era *à la*

page, amator de noutăți teoretice financiare și economice. Acest tineret de aur al țării (*la jeunesse dorée, les jeunes loups*) a fost plasat la Oficiile de Studii de la Banca Națională, de la Ministerul Finanțelor, de la Economie, prin contencioase și institute de conjunctură și statistică.

Sufletul Oficiului de Studii de la Finanțe era Mircea Vulcănescu, o rudă a mea de sânge, pe linie maternă, din cătunul Teiș (Oltenia). L-am regăsit în București, la YMCA și la Paris, gravitând pe lângă Nae Ionescu, pe care-l socotea noul Socrate al Balcanului. Om neliniștit și neliniștitor, hapsân în teoria cunoașterii și în materie culinară, encicloped și limbut, versatil, ductibil, de o suavă puritate, cu care m-am ciorovăit din 1923 până în 1947, când l-am îmbrățișat, plângând, pe când ieșea din boxa acuzaților, ca „vinovat de dezastrul țării" sub ministeriatul cumnatului meu, Lucrețiu Pătrășcanu. Fusese ministru de Finanțe, tehnician strălucit sub Antonescu, evitând inflația, dând, împreună cu generalul Arbore, peste bot nemților și dând pâine albă și zahăr populației.

Aceşti patrioți stăteau în boxa acuzaților, la instigația Anei Pauker și a *silberilor* ei, cu girul infelicelui meu cumnat. Nu se mai ținea cont de prietenie, onoare, puritate. Saturnaliile sclavilor guvernanți erau în toi.

Când l-am văzut și pe el în boxă, cum l-am văzut și pe Eugen Demetrescu, colegi și tehnocrați străluciți care au rulat miliardele avuției publice, fără să se atingă cu o centimă, în afară de salariu, într-o Capitală de șperțari și incompetenți, m-a cuprins o furie și o deznădejde de nedescris. În această stare sufletească, am sistat munca de scriitor, fiindcă publicam, an de an, câte o carte, într-o cadență care urma să dureze minimum o decadă (între 1944 și 1947, publicasem *Criminologia dialectică, Portrete și controverse,* în două volume, plus *Pomul vieții*), hotărând părăsirea Turnului de Ivoriu, ridicat după 23 August 1944 în Perișul meu iubit și înflorat, pentru a purcede în Agora, sub formă de jurnalist și avocat penalist, pentru a pune ordine într-o Cetate bezmetică, ajunsă sat fără câini.

Am scris trei mici pamflete contra titularului Justiției, propriul meu cumnat, pe care l-am considerat principalul

vinovat al dezmățului judiciar care trimetea, cu forme ipocrite, în ocne și penitenciare, pe oamenii cei mai cinstiți și mai strălucițiai țării mele.

S-a făcut o excepție pentru Țuțea. Imediat după 23 August, național-țărăniștii puseseră mâna pe acest departament și au vrut să-l epureze. După decapitarea profesională, ca șef al Oficiului Economic, urma decapitarea judiciară și încarcerarea. Legea de epurație Pătrășcanu era laxă și dădea câmp liber de acțiune tuturor sicofanților. Din înghesuiala de după 23 August 1944 până la 13 aprilie 1948, l-a scăpat Radu Paul[1], cavaler mânăstirean, prieten mai tânăr al lui Țuțea și al meu, care a luat avizul lui Mihai Levente (alt elev de liceu militar, ex-cadet craiovean, cu instincte sanguine și șbilțar) și l-a pus sub nasul lui Pătrășcanu. Ministrul de Justiție nu-l suporta pe Radu Paul, socotit marxist, cu tendințe naționale. Ironia sorții a vrut ca Pătrășcanu să sfârșească pe eșafod, pentru discursul de la Cluj, unde ideile lui Karl Marx se amestecau cu proza infectă a lui Stelian Popescu.

Presat de Mihai Levente și Radu Paul, Lucrețiu Pătrășcanu a dat ordin să nu se atingă nimeni de un fir de păr din capul lui Țuțea. Ordinul era binevenit, deși hilar formulat, fiindcă Țuțea are o pleșuvie crasă.

Lui L. Pătrășcanu îi era teamă și de gura mea. Aflase că nu-l mai scoteam din „bestie politică". Îl cunoscuse pe Țuțea la mine în casă și-i admirase inteligența, retorica, ridicată ușor la oratoria cea mai spectaculoasă. Nu mâncase Țuțea[2], la noi în casă, în Bulevardul Maria 57, în 1932, timp de 19

---

[1] În Dosarele de Urmărire Informativă „Pandrea Petre și alții" (aflate la C.N.S.A.S.), se regăsesc Petre Țuțea, Sorin Pavel, Radu Paul, Pavel Pavel, Radu Popescu, Titus Cristureanu, Emil Popovici, Duiliu Vinogratzki, Emil Serghie... Aceste dosare acoperă perioada anilor 1931-1968, însumând 14 volume, fiecare având în medie 500 de file... (*n.n.*)

[2] În anii 1956-1958 și 1964-1968, *Domnul Țuțea* (Petre Boteanu-Țuțea) era invitat permanent la noi, la dejunul duminical, care, de cele mai multe ori, se prelungea până seara târziu, după cină, spre regalul nostru, al convivilor. (*n.n.*)

săptămâni, cât am scos revista „Stânga"? Nu ne împrumuta clişeele din albumele sale Käte Kollwitz, Grosz şi Masereel, şi nu-i publicam materialul care nu încăpea în confidenţiala-i revistă „Frontul", scoasă cu Sorin Darvale? Ne certasem pentru o notă intrigantă, apărută hodoronc-tronc în „Frontul" său, în care şi eu şi Petre Boteanu (pseudonimul lui Ţuţea) eram denunţaţi vindictei publice ca „diversionişti" şi „antisemiţi" (directorii trustului nostru editorial se chemau Constantin Graur şi Emil Pauker, *ambii evrei*). Am rămas trăsniţi de infamie. Noi eram sinceri democraţi progresişti, aproape filosemiţi. Ţuţea era aproape logodit cu o fată deşteaptă, evreică din dinastia care conducea trustul de presă democratică. Antisemiţii din România se recrutează de obicei dintre moldoveni molâi, intraţi în concurenţă economică cu aprigii negustori evrei.

Cum puteam eu, oltean aprig în materie economică şi profesională, să-i invidiez pe evrei sau să-mi fie frică de ei?

Cum putea Ţuţea, un muscelean senin, care n-a văzut, ca şi mine, decât foarte târziu, evrei la faţă, să invidieze şi să urască un popor care ne-a dat atâtea comori de inteligenţă şi sensibilitate religioasă? Cum poţi urî pe compatrioţii lui Christos şi ai lui Bergson? Un filosof nu poate comite asemenea grosolănii. Ar fi o lipsă de bun gust.

Oltean, european şi cetăţean al lumii

Mă simt oltean, european şi cetăţean al lumii. Pot face traiectoria planetei, fiindcă am stat 52 de ani înrădăcinat în solul natal, copac cu coama rotată în sus, nuc amar, fără a mă claustra vreunei idei, de oriunde ar fi venit, numai pe temeiul că este o idee şi o experienţă „străină".

Am repudiat şi asimilat idei după criteriul afinităţilor elective. Xenofobia îmi este cu adevărat străină. Deşi oltean get-beget, xenofilia este slăbiciunea mea.

Camil Baltazar şi Al. Philippide

Dacă poetul Camil Baltazar s-ar îmbolnăvi iarăşi de tuberculoză, ca în tinereţe, şi Al. Philippide ar cădea din nou în darul beţiei, poate că muzele i-ar îndrăgi din când în când. I-ar săruta pe buzele reci şi uscate.

Fără tuberculoză, Baltazar a ajuns ca un patron de frizerie, bondoc, gras, rumen şi banal.

Fără alcool, Philippide face traduceri impecabile, care dovedesc fidelitate şi osârdie. Harfa personală a atârnat-o în cui.

Fapta rea a lui Tudor Arghezi

Tudor Arghezi a început să se dea la fapte rele. Ultima lui escrocherie (între anii 1944 şi 1955) a fost să dovedească atitudinal că nu-i escroc. Şi-a revenit la normal, vorba lui Şerban Cioculescu. În Arghezi zace, în mod permanent, infractorul de anvergură. La el, escrocul nu suferă tot timpul de insomnie.

Ultima faptă rea: atac parşiv împotriva „generoşilor" C. Stere, G. Ibrăileanu, V. Morţun, Radovici etc., pe care i-a uns la ţurţurii popoului o viaţă întreagă, prin scris şi viu grai. Acum este de bon-ton să fie ironizaţi grosolan şi generoşii, după reconsiderarea până şi a lui Liviu Rebreanu, spion austriac în războiul din 1916-1918 şi colaboraţionist antonescian în al Doilea Război Mondial.

Ispite

Fiul meu a tratat cu Editura Tineretului, pentru publicarea primei sale cărţi, *Hoinar în Bucegi*.

Mi se trimite insistent vorbă să viu să închei două contracte: un contract pentru *Abraham Lincoln* (portret) şi al doilea, pentru un portret al *Craiovei*. *Iaşiul* va fi făcut de G. Călinescu. Se condiţionează, oarecum, publicarea cărţii fiului meu de contractele mele. Cuţitul mi-e la gât. Trei contracte

însumează 37.000 de lei aconto, adică întreținerea familiei pe doi ani. Am fi asigurați pe zece ani. Le pot scrie în opt luni! Am 200 de lei în casă. Nu-mi ajung nici măcar pentru 15 zile!...

Ce mă fac? Vând Perișul și boarfele din casă?

Dacă nu le-aș avea, aș intra salahor.

Parmi les lépreux[1]

Am impresia ciudată că păşesc printre leproşi.

Jenică Protopopescu[2] este un client al meu, trecut prin ciur şi prin dârmon. Negustor intern şi internațional, a avut o singură stea polară: să facă avere cu maximum de efort în minimum de timp. A reuşit. A făcut o avere formidabilă pe care a pierdut-o, tot aşa de repede, după cum a câştigat-o.

Povesteşte că, după abdicarea Regelui Mihai, a simțit că are... guturai. Vroia s-o şteargă în străinătate. Monarhia îi dădea o garanție. Fără monarhie, venea beleaua.

Era prieten cu Bâzu Cantacuzino. Avea parale multe şi Bâzu n-avea sfanț, fiind cartofor. I se ridicase brevetul de zbor în străinătate. A devenit turnător, adică agent de Securitate. La el veneau propuneri de la bogătaşi dornici de a fugi în străinătate. Nu ştiau că şi el este pus pe lista neagră. Ştiau că Ana Pauker şi-a încredințat oscioarele până la Paris vigilenței acestui pilot, os domnesc fanariot.

Bâzu Cantacuzino, pentru a recăpăta dreptul de zbor, a turnat pe bogătaşi şi prieteni. Aşa a ajuns Jenică Protopopescu la puşcărie. Tentativă de trecere frauduloasă peste frontieră.

Lui Bâzu i s-a redat dreptul de zbor. A zburat până la Milano cu primul avion de pasageri. De acolo, a telefonat Legației, la Roma, ca să se trimită aviator din țară, pentru a prelua avionul. El nu se mai întoarce...

---

[1] Printre leproşi. (*n.n.*)

[2] Martor mincinos în acuzare, în procesul penal intentat Dr. Petre Pandrea în anul 1959, soldat cu o condamnare la 15 ani muncă silnică (Dosarele C.N.S.A.S.). (*n.n.*)

Alta:

Dr. Schineanu a fugit la Viena. Americanii nu vor să-l primească şi să-i recunoască dreptul la azil politic. A telefonat lui Duiliu Vinogratzki, ca să intervină la Titel Petrescu, acesta să intervină – lanț al slăbiciunilor – la Schönfelt, ministrul plenipotențiar american la Bucureşti, ca să-l recomande ca emigrant social-democrat. Vinogratzki nu i-a mai spus lui Titel, care nu frecventa ambasada americană. A anunțat pe dna Schineanu că soțul i-a ajuns la Viena. Între timp, onorabila doamnă devenise agentă provocatoare. Şi-a anunțat instituția despre situația soțului şi despre telefoanele date prietenilor din Bucureşti. Au înfundat toți puşcăria. A fost cap esențial de acuzare pentru Vinogratzki şi Titel.

Cazul Bâzu, cazul Roxi Pavel, cazul Radu Popescu, cazul dnei Schineanu îmi dau impresia că păşesc printre leproşi.

Comoția de la 10 mai 1956

Prea multe senzații tari.

Abia s-au împlinit doi ani de la uciderea senzațională şi mişelească a cumnatului meu Lucrețiu Pătrăşcanu (implicat acum trei ani într-un proces de înaltă trădare titoistă). Faptul s-a consumat, la trei săptămâni după moartea naturală a soacrei mele, Lucreția D. Pătrăşcanu, care şi-a aşteptat fiul adorat până în ultima ei clipă de viață.

La ceasul de față, Tito este şeful Internaționalei a III-a moscovite, care ar fi vrut acum trei ani să ucidă pe Iuda-Tito şi a ucis pe Gheorghi Dimitrov.

La 10 mai 1956, adică recent (azi este 22 mai 1956), am avut comoții tari. Teodor Marcu, fratele meu de sânge, şef de gară, a fost implicat într-un proces de sabotaj contrarevoluționar, pedepsit cu moartea.

A avut loc şedința. Ne-am aşezat spalier trei frați, fiicele şi fiul candidatului la moarte, nepotul lui, ca avocat, şi alt avocat, prieten al meu, plus prieteni de-ai lui şi de-ai feciorului său.

S-a remontat. A depus în conformitate cu adevărul. Chiar procurorul a cerut eliberarea provizorie. A fost eliberat. Triumf. N-a fost eliberat imediat, ci abia după şapte zile. A venit la Bucureşti, a intrat la ora 11 noaptea în camera noastră (avem una la patru persoane), cu pantalonii rupţi, ca un vagabond. L-am ospătat, l-am mângâiat, i-am pus un pat de fier, unde s-a putut, i-am pus saltea de lână cu cearceafuri albe. Îi era frig între pături. N-am avut altă plapumă. I-am pus şi paltonul peste el. N-a putut dormi. Eu am adormit adânc. Nevasta mea i-a făcut ceai fierbinte şi a adunat tot ce era de mâncare prin casă: slăninuţă, margarină, pâine neagră şi resturi de gem de gutui. Dimineaţă, la ora nouă, i-am vizitat feciorul la facultate. Apoi, la ora douăsprezece şi jumătate, l-am expediat acasă, în Oltenia. Era fericit.

Mie mi s-a luat o piatră de moară de pe piept.

Confesiunea lui Geo Bogza

Pavel Pavel îl întâlneşte pe Geo Bogza la un spectacol teatral maghiar. Ploua cu găleata. Geo dă telefon la Academia RPR ca să-i vină maşina.

Conversaţie de circumstanţă, apoi confesiune patetică:

—Eu nu sunt înscris în Partidul Comunist. Le-am dat o mână de ajutor. Nu ai pe cine ajuta. Sunt nişte ticăloşi. Da, nouă, câtorva scriitori, ne-au creat condiţii de viaţă luxoasă. În jurul meu sunt 60 de cerşetori din familie şi foşti prieteni. Mor de foame. Poţi trăi în aceste condiţiuni? De altminteri, evenimentele internaţionale sunt în curs şi vom asista la multe prăbuşiri.

Aşa vorbeşte un pilon al regimului, farul său cel mai strălucitor!

Gafe

Nevasta mea are specialitatea sincerităţii totale. În langaj cotidian, sinceritatea poate lua aspectele gafei. Eu preţuiesc sinceritatea, deci înghit, surâzător, şi gafele.

În mai-iunie 1944, am prezentat cumnatului meu Lucreţiu Pătrăşcanu, pe A. Bunaciu, colaborator al meu, fiindcă nu se cunoşteau personal.

În 1945, Lucreţiu Pătrăşcanu, ajuns ministru al Justiţiei, numeşte pe A. Bunaciu acuzator-şef la Tribunalul Poporului. Fac glume în familie:

– Marele Lucreţiu a numit pe marele călău!

Nevastă-mea întâlneşte, întâmplător, pe Bunaciu, care se îngălbeneşte:

– Eşti fericit că te-a pus în postul de mare călău? Ştii că acuzatorii poporului din Bulgaria au fost ucişi de populaţie?

(Informaţia ultimă o aflase tot de la mine.)

Tot eu am făcut cunoştinţa lui Bunaciu cu Ana Pauker. A trecut cu arme şi bagaje în lagărul ei. Marele călău a devenit marele inchizitor al lui Lucreţiu şi al Herthei (Emma Bunaciu se certase cu Hertha Schwammen), a strâns material compromiţător contra lui, „şovăielile oportuniste", cum le-a taxat în primul său *interview*, după ce i-a luat portofoliul şi l-au trimis pe eşafod.

Altă gafă a nevestei mele, la recepţia lui Dimitrov, din ianuarie 1948 la Palatul Regal. Ana Pauker făcea onoruri de regină, ca amfitrioană în Palatul părăsit de Mihai I de Hohenzollern, înconjurată de damele sale de onoare din înalta aristocraţie, Maria Rosetti şi Micaela Catargi, născută Ghyka. Mihail Sadoveanu fusese numit în prezidiu, un fel de ciozvârtă de rege.

Nevasta îl cunoştea de copilă pe ciozvârtă:

– Vă felicit, domnule Sadoveanu, dar nu vi se pare că înaintaţi prea repede?

(M. Sadoveanu fusese preşedintele Senatului sub Averescu – Goga).

În ianuarie 1948, l-am văzut cu ochii mei jucând, borţos, rustemul, hora, sârba şi alunelul cu Ana Pauker, care dansa ca o vacă încălţată, cu plete de plăieş moldav, tăiate pe ceafa groasă. Cu un an înainte, lustruise cu Ralea, matinal, în mica anticameră, pantofii lui Lucreţiu Pătrăşcanu.

În iunie 1948, Lucreţiu Pătrăşcanu a fost arestat.

În octombrie 1948, M. Sadoveanu, obedient Anei Pauker, tăia pensia bătrânei sale maici Lucreția, prietenă de-o viață întreagă cu el, ale cărei alivenci moldovenești le mâncase cu poftă ani în șir.

Să mă mir că Sadoveanu a semnat cu mâna lui retragerea pensiei de urmaș a soacrei mele, Lucreția Pătrășcanu, de la Uniunea Scriitorilor, fiindcă feciorul ei căzuse în dizgrație?

Gafa lui D.D. Pătrășcanu

Și socrul meu era un delicios gafeur.

După căderea din prima guvernare național-țărănistă (1928-1930), Virgil N. Madgearu se hotărâse să organizeze serios presa partidului. „Ordinea" lui Burileanu luase în tărbacă pe corifeii național-țărăniști, publicându-le vilele somptuoase, achiziționate în timpul guvernării, ca dovadă a capacității lor de furt din banul public. Pozele au fost de mare efect. Au cumpărat pur și simplu gazeta și au numit ca director pe un oarecare ofițer-aventurist Virgil Cherciu. Treaba a făcut-o Mihai Popovici. Nu era o treabă! Gazeta a murit odată cu Burileanu și a reînviat ca o fițuică ilustrată, confidențială, sub conducerea „cherciului", devenit celebru prin Ileana, soția lui, o Cosânzeană veritabilă de Mehedinți, fostă dactilografă, din ai cărei conduri și sex avocații locali beau șampanie. Ileana Cherciu a încasat o despăgubire considerabilă de pe urma soțului ucis în accidentul de avion comercial LARES. Pe urmă, a devenit metresa lui Ică Antonescu, care a depus în Elveția, pe numele ei, câteva milioane de franci elvețieni, urmând să vină și el, ulterior. N-a mai venit.

Virgil N. Madgearu s-a hotărât să facă alte achiziții de condeie.

A vrut să facă din „Dreptatea" o foaie doctrinară, de stil occidental, cu condeie docte. A recurs și la mine. Abia picasem din străinătate și-mi făceam armata. Am intrat în redacție, în februarie 1932, iar în aprilie, m-am însurat. Când ieșeam de la cazarmă, eram îmbrăcat civil. Purtam platoșa sub veston civil. Condițiile mele au fost benigne:

1) nu mă interesează salariul,
2) vreau un birou elegant, cu telefon,
3) nu mă înscriu în partid,
4) scriu articole zilnic şi
5) semnez, numai când îmi convine.
Prima condiţie i-a uimit.

Eu mai aveam 40.000 de lei în bancă şi puteam trăi modest, cu nevasta, fără salariu, doi ani. Socrul meu ne-a asigurat şi el condiţiuni cam scoţiene: casa şi masa gratuit timp de un an. Deci, trei ani ne puteam amuza tihniţi. Nu beam, nu fumam, aveam strictul necesar şi disprețuiam banul.

Socrul meu avea multe parale şi era, ca mulţi bărbaţi, chibzuit până la zgârcenie. Îl nelămurea faptul că nu cerusem foaie dotală, că veneam încărcat cu daruri alimentare sosite din Oltenia (porci tăiaţi, lăzi cu struguri) şi salariul era păstrat de fiica lui. În Moldova, bărbaţii mânuiesc banii şi-şi terorizează nevestele. În Oltenia, soţia administrează banii, iar soţul pleacă cu *Taschengeld*[1], exact ca în Germania. Din această pricină, femeile capătă răspunderea gospodăriei şi menajul nu este tulburat şi otrăvit de certuri pecuniare. Galanteria mea l-a sedus pe socru. S-a apucat să dea mese somptuoase. Mi-a arătat acţiunile sale şi renta de stat în valoare de un milion, numai cele de la împrumutul din 1929 (Krüger, Mihai Popovici). Nici nu m-am uitat la ele.

—Nu te interesează acţiunile, rentele, banii?

—Nu. Dacă am ce mânca, mi-este suficient. Păstrează-le pentru copiii mei. Mă scuteşti pe mine ca să le mai câştig.

Îl invitasem toată vara la Mircea, seara la Luzana, Suzana, Pariziana, şi plăteam eu. Câştigasem mult din colaborări la reviste şi jurnale, semnate şi nesemnate. Nu ştiam ce să mai fac cu banii.

Toamna, s-a apucat să organizeze dejunuri şi cine în onoarea prietenilor săi, persoane simandicoase. Aşa i-am avut invitaţi pe Mihail Sadoveanu, Gala Galaction, Ion Al.

---

[1] Bani de buzunar. (*n.n.*)

Brătescu-Voineşti, Panait Istrati, G. Ibrăileanu, M. Sevastos, Eugen Filotti, Dem. Theodorescu, ş.a.

Soacra mea era o amfitrioană înnăscută. Ibrăileanu îi spunea „contesa germană". Era, realmente, baroană habsburgică, tatăl ei fiind Demetrius Stoika, *Graf von Wenezei und Salla*, doctor în filosofie de la Viena, adus de Simion Bărnuţiu ca profesor de latină la Universitatea din Iaşi, căsătorit cu o moldoveancă Drăghici, moartă tânără, căsătorit cu altă moldoveancă din care a ieşit Mihai Gheorghiu-Bujor, faimosul socialist şi revoluţionar.

Mediul literar era amuzant, instructiv, cam solemn, uneori nesărat. Stricaţi de cafeneaua berlineză şi münchenează, literaţii valahi nu ofereau mare lucru. Eu mă împrietenisem, la cataramă, cu Virgil N. Madgearu, cu toată diferenţa de vârstă existentă. Am mai spus-o. Ne sculam dimineaţa la ora cinci, într-o ţară cu intelectuali leneşi şi noctambuli. Aveam temelie comună în cultura germană. Eu aveam legături intime cu marea presă democratică „Dimineaţa" şi „Adevărul". Îi făceam chiar discursuri funerare, fiindcă Madgearu nu avea coardă lirică. Fusese omorât un partizan în alegeri şi Madgearu trebuia să rostească un discurs în calitate de secretar general. I l-am creionat în trei sferturi de oră şi a rămas uimit de facilitatea debitului liric într-un necrolog improvizat. Apela fără jenă la mine şi aprecia discreţia mea. Mă chema în biroul său de-acasă, din strada Vasile Conta sau în biroul partidului, din strada Clemenceau 9. Răspundea la telefoane, fără să mă deranjeze. După o conversaţie de-o jumătate de oră, i-am făcut şi o polemică cu Nae Ionescu, pe trei coloane de gazetă, în cea de-a doua guvernare naţional-ţărănistă, pe când era ministru de finanţe. I-am citit-o după trei ore şi n-a schimbat niciun cuvânt.

M. Ralea şi M. Ghelmegeanu au observat priza pe care o aveam asupra secretarului general, moaşă de miniştri. În căutarea portofoliilor, au căutat să se pună bine şi cu acest nou venit. Pe Ralea nu-l gustam. Avusesem o polemică publică cu el şi-l numisem picolo al „Vieţii Româneşti". În politică, avea gustul morbid al anticamerei. Avea talent la

scris dar nu scria articole politice din teama de răspundere, lenevie şi prudenţă. Nae Ionescu scria zilnic, ca şi Octavian Goga în opoziţie. Partidul lor avea pe-atunci patru conducători: Maniu, Mihalache, Dr. Lupu şi Madgearu.

Maniu mă stima, fiindcă scrisesem o carte despre Simion Bărnuţiu, „unchiuţul" său.

Cu Ion Mihalache făcusem cursuri particulare şi confidenţiale despre Werner Sombart. Învăţătorul de la Topoloveni descifra cu oarecare dificultăţi imensul *Der moderne Kapitalismus* şi eu îl ajutam, proaspăt sosit de la Berlin, unde îl audiasem în carne şi oase. Naivul autodidact, cam ţărănos şi speriat, era fericit să parcurgă arabescurile sombartiene cu sprijinul meu.

Dr. N. Lupu dăduse după primele articole un dejun la Capşa, în onoarea mea.

M. Ralea şi M. Ghelmegeanu au depistat aceste prize de proaspăt jurnalist în vogă. Ei aşteptau în anticameră, rămânând câteodată ore întregi. Eu eram chemat şi intram înainte. Copoiul Ralea s-a anunţat la soacră-mea, cerând să fie invitat la dejun împreună cu ginerele ei, proaspăt sosit din străinătate. Eu am refuzat net. Când Ralea mânca la parter, eu mâncam în sufrageria noastră de la etaj. De altfel, deşi aveam bucătărie comună, sufrageriile erau separate şi nu ne deranjam decât cu ceremonial.

Într-o duminică, aveam invitaţi la masă pe romancierul Liviu Rebreanu, pe Eufem Mihăileanu şi pe Dem. I. Dobrescu, fost Primar General al Capitalei. La ora cinci după-amiază s-au anunţat M. Ralea şi M. Ghelmegeanu. A trebuit să-i primesc. N-am avut încotro.

Nevasta a făcut o primă gafă:

—Spuneţi-mi, e frumoasă fetiţa dv.?

—Orice tată crede că fetiţa sa e frumoasă.

—Spuneţi-mi mie, cu cine seamănă? Cu dv. sau cu madame Ralea?[1]

A doua gafă a făcut-o D.D. Pătrăşcanu.

---

[1] Doamna Ralea era monstruos de urâtă. (*n.a.*)

A început o filipică îngrozitoare împotriva lui Virgil N. Madgearu. Eu n-am suflat o vorbă. Ralea şi Ghelmegeanu l-au apărat molâu. Pe urmă, cei doi au raportat secretarului general opinia socrului meu.

Madgearu mi-a reproşat-o amarnic.

Ce puteam face?

Atunci, s-a rupt căruţa prieteniei noastre.

Gafele Pătrăşcanilor se ţineau lanţ.

Evul Mediu şi teoria sămânţei

Am urmărit câteva manuale şcolare cu istoria Evului Mediu. Toată istoria politică devine indescifrabilă fără problematica succesiunii ereditare, a spiţei, a sămânţei. E o cheie univocă bizară pentru un ochi modern. Bătrânii pricepeau mai uşor. Eu am început să mă uit la priveliştea lumii cu ochi bătrâneşti.

Eleganţa lui Petru Dumitriu

Horia Lovinescu - nepotul criticului Eugen Lovinescu - are succes de dramaturg.

Petru Dumitriu este romancierul *en vogue* al Republicii. Romancierul nu este prea citit. Este bine cotat de critica ideologică. Scrie romane *à thèse*, unde denigrează burghezo-moşierimea, făcând-o criminală, sadică, dementă, putredă, etc. Tematică similară găsim şi la Horia Lovinescu. Originea lor socială este similară. A survenit o rivalitate.

Horia Lovinescu a scris o nuvelă unde pictează menajul prim al lui Petru Dumitriu cu scriitoarea Henriette Yvonne Stahl, o vampă-hoaşcă cu 20 de ani mai în vârstă decât proaspătul romancier. Dramaturgul a prezentat-o la „Viaţa Românească", unde prezida ca director chiar romancierul Petru Dumitriu.

Rumoare.

Gorjeanul a schiţat şi efectuat un gest de eleganţă. A citit-o amicilor în manuscris. Ştia că este vizat, fiindcă era *secretul lui Polichinelle* în mahalaua literară bucureşteană.

—Trebuie s-o public. Dacă o refuz pentru lipsă de talent, fiindcă nuvela este fără talent şi inspiraţie, se va spune că n-o public din ranchiună.

I-a dat drumul.

Lovitura de sabie a lui Horia Lovinescu a fost o lovitură în apă.

Graur nu cunoaşte pe Emil Pauker

Întâlnesc pe filologul Al. Graur şi-l întreb de sănătatea lui Emil Pauker, proaspăt ieşit din puşcărie.

Dă din umeri, nedumerit şi enervat:

—Habar n-am. Nu prea avem relaţii cu el.

Ce scârnăvie! Graur nu cunoaşte pe Emil Pauker? Este ca şi cum ai spune că popa nu-şi cunoaşte preoteasa cu zece copii.

Graur şi Pauker sunt două familii înrudite, încuscrite, în destin comun de o jumătate de secol. Graur era director politic al Trustului de presă democratic din România, iar Emil Pauker era directorul administrativ. Unul avea taraba şi altul avea tarapanaua.

Al. Graur este nepotul lui Constantin Graur. Scria articolaşe pitice de filologie, semnate Gh. Reviga. Trecea pe la casa lui Pauker după bani. Acum nu-l mai cunoaşte. Cum să-l cunoască, dacă abia a ieşit din puşcărie? Nu-l mai poate plăti, nu-l mai cunoaşte. Ar putea să-i strice şi taraba filologică şi tarapanaua pungii.

Drum fără pulbere

„Dunăre, Dunăre, drum fără pulbere", spune versul popular.

Petru Dumitriu a luat titlul pentru un roman penibil, tratând despre canalul Dunăre-Marea Neagră, ordonat de banda Pauker - Teohari - Luca pentru chinuirea deţinuţilor politici. Canalul a dat fiasco. Acolo s-a scurs multă sudoare, sânge şi lacrimi.

Am vorbit de câteva ori cu acest romancier gorjean.

I-am plasat-o șuierător:

—„Dunăre, Dunăre, drum fără pulbere", betonat cu sângele deținuților politici. Canalul și romanul au fost mai mult decât greșeli. Au fost crime.

Romancierul s-a îngălbenit. De-atunci, mă înjură.

Eram la sărbătorirea de 75 de ani ai lui Sadoveanu.

Ana Pauker dă recepții... (*25 mai 1956*)

Nu mai știam nimic despre Ana Pauker, astrul negru al firmamentului politic românesc. Azi, aflu două vești autentice.

Florela Bârsănescu este profesoară de limba română la o școală medie din Floreasca și o are colegă, profesoară de limba rusă, pe Tania Pauker-Brătescu.

A fost invitată la o recepție. Sandviciuri cu icre de Manciuria, brânzeturi fine, prăjituri, bere la gheață.

Onorurile casei le-a făcut Ana Pauker. Ponosită, dar mușcătoare. Între altele, a spus:

—M-a căutat la controlul averii până și în popou.

Care-i tâlcul?

Ana Pauker a primit în dar bijuteriile dnei Estera Nicolau, moartă de cancer. Înainte de expiere, neavând copii și rude, pentru ca bijuteriile să nu cadă în mâinile rudelor române ale soțului moldovean, le-a dăruit Anei Pauker, divina regină neîncoronată a Valahiei din anii 1950.

De unde le avea Estera? Din șperțurile încasate de la furnizorii statului în numele soțului, fost câteva decenii director în Ministerul Lucrărilor Publice, secretar general, profesor la Politehnică, ministru. Ea pretindea că le-a moștenit de la o rudă din Egipt.

Fumisterie, golănie, escrocherie.

Ana Pauker a mai pus laba și pe bijuteriile dinastiei de milionari olteni Dina și Jean Mihail. Patru generații de femei au fost împodobite de acești arhimilionari casnici.

Am văzut cu ochii mei inventarul și lăzile cu bijuterii. S-au evaporat în 1946, fiind confiscate și predate Anei Pauker la Comitetul Central.

Ce-a făcut Ana Pauker?

Şi-a măritat fata cu dr. Brătescu. I-a numit pe amândoi la ambasada din Moscova, pe când era ministreasă la Externe. Au transferat bijuteriile la Stockholm. Acolo a început vânzarea lor şi acumularea de valută. Dolari. Serviciul sovietic de informaţii a fost sesizat. Aşa a căzut Ana Pauker. Îşi acumula devize în depozite din străinătate, dovedind astfel că nu are încredere în stabilitatea regimului stalinist, deşi îşi ucisese soţul – pe Marcel Pauker – pentru a dovedi marea sa fidelitate.

O altă cauză a căderii a fost refuzul lui Vasile Luca de a preda Moscovei rezerva de aur a Băncii de Stat a RPR.

Mie nu-mi vine a crede.

A doua ştire primită, după cea de ieri, este din gura lui Adrian Dimitriu, culeasă de Duiliu Vinogratzki, ambii social-democraţi titelişti.

Duiliu a vizitat pe Adrian la Spitalul Elias, unde-şi pune în ordine dantura distrusă de bătăuşii lui Bunaciu în 1948. Azi, Bunaciu face legătura dintre Adrian şi Comitetul Central al PMR. Îi reface dantura chiar bătăuşul.

La spital vine din când în când şi Ana Pauker, pentru a-şi repara beteşugurile bătrâneţii. Este cam cocârjată, ca o vrăjitoare.

Avram Bunaciu s-a întâlnit cu Ana Pauker şi s-a prefăcut că n-o cunoaşte.

Ea l-a scos din anonimat şi l-a bombardat ministru de Justiţie.

Ea vizita expoziţiile „vieţii fericite" organizate de Emma Bunaciu.

Ea l-a luat cu sine pe sectorul extern, făcându-l ministru adjunct la Ministerul de Externe.

Când a căzut Ana Pauker, Bunaciu intrase în graţiile lui Ioşca Chişinevschi. L-a bombardat rector al universităţii, fără a avea doctorat. L-a făcut pe urmă vicerege, pentru a flanca pe Dr. Petru Groza.

Dacă va cădea Ioşca, se va preface că nu-l mai cunoaşte?

Siguramente. *Le roi est mort, vive le roi!*

Ion Mirescu

Am stat câțiva ani la Ocnele Mari cu social-democratul Ion Mirescu.

Mi-a povestit despre guvernul pregătit la 6 martie 1945 de partea adversă, cu Max Auschnitt la Finanțe și cu sine la Ministerul Muncii. El n-a fost încă ministru și ardea de nerăbdare să strălucească și el, măcar o lună, ca ministru, pe orizontul politic, să intre în competițiune cu iluștrii miniștеrialiști briandiști apuseni.

A stat arestat din 1948 până în 1956, lung stagiu de mizerie și suferință. L-a scos admonestarea lui Gaitskel, la dineul oferit lui Bulganin - Hruşciov, în capitala Marii Britanii.

Onoarea de președinte la Confederația Generală a Muncii a fost oferită acum lui Gh. Apostol.

Pentru Mirescu este prea puțin. Vrea post de ministru, de vicepreşedinte de consiliu sau chiar de prim-ministru. Stă cu soția într-o vilă somptuoasă a Comitetului Central, după opt ani de puşcărie, de cărat rahat, de foamete, de bătaie, de insulte.

Nu trăim în plină teologie medievală?

Toast sub copacul nemuririi

Cu prilejul tăierii moțului micului țigănuş Cupidon Mahulea, am rostit un mic toast, în calitate de naş:

—Ne aflăm sub un nuc, strânşi la banchet şi veselie. Suntem 50 de persoane, tineri şi bătrâni. Nucul este copacul nemuririi. El durează sute de ani. Pentru viața noastră în această vale a plângerii, el este simbolul măreției şi al nemuririi. Se ține drept, voinic, are coroana rotată, dă rod bogat. Să facem legământ. Peste 20 de ani să ne întâlnim împreună, cu toții, în aceeaşi zi. Eu voi avea 72[1] de ani şi o barbă albă. Vreți să-mi

[1] Dr. Petre Pandrea nu şi-a mai putut respecta legământul. A murit la 64 de ani de cancer la ficat, ca urmare a hepatitelor infecțioase contractate în lagărele de exterminare comuniste (1948-1952; 1958-1964). (*n.n.*)

făgăduiți că veți trăi cu toții, să ne întâlnim aici? Poate că peste 20 de ani voi cununa pe Cupidon Mahulea cu o Ileană Cosânzeană. Vreți să ne întâlnim atunci?

—Da, da!

—Mulți ani trăiască și să trăim!

Stereotipie

Toată lumea vrea să facă profeții și te întreabă despre evoluția evenimentelor. Dau răspunsuri stereotipe:

—Ce-a fost nu va mai fi, ceea ce este nu mai poate rămâne. Când va fi schimbarea? Peste 3 luni, 3 ani, 30 de ani, 300 de ani sau chiar 3.000 de ani. Dacă nu vă place, luați numerele 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 sau 9.

După râsete, încerc seriozitatea patetică:

—Nu știu nimic. Nici Hruşciov, nici Eisenhower nu știu nimic. Nici Dumnezeu nu știe, fiindcă nu se ocupă de noi.

Totul este *Neant*, prezidat de *Hazard*, iar istoria universală este condusă de *forțe oarbe*.

Izolarea

Izolarea mea la ceasul de față este desăvârșită. Mă aflu ca și perfidul Albion într-o *Splendid Isolation*. Am valențele deschise către cele patru puncte cardinale. Parcurg cercuri hermetice și publice, publiciști rafinați și țărani gușați, cu o dezinvoltură și o plăcere egale, egalate doar de plictisul meu iremediabil mandarinal.

Hazardul a vrut ca să am o bază insulară solidă în Perișul meu iubit, cetate de verdeață, tihnă și împăcare. Mi-a furnizat luna aceasta suma de 4.000 de lei, pentru o parcelă de 500 mp, sumă pentru care un mic salariat munceşte doi ani, sau, eu ar fi trebuit să funcționez un an ca magazioner sau paznic. Sunt singurele slujbe care îmi sunt oferite. În mod bizar, socialismul m-a condamnat la inaniție, lenevie sau sinucidere. Am ales tipul de rentier. Nu mi s-a expropriat încă gura de rai a copiilor. Nu este decât o grădină de 15.000 mp cu 2.600 de vițe, 50 de pomi fructiferi și 10.000 mp teren

arabil în câmp. Acolo, aş putea trăi o veşnicie singur, în contemplaţie, muncă manuală de opt ore şi tihna scrisului, alte opt ore. Trebuie să-l ciuntesc 2-3 ani, până când îmi iese băiatul medic şi îi voi fi bursier până la pensia mea de 300 de lei lunar, pe care abia aştept s-o consum la Periş!

L'homme propose et Dieu dispose...

Creaţie, timp, bani

Creaţia scriitoricească presupune timp liber, iar timpul este bani *(Times is Money)*. Am ştiut acest lucru în tinereţea mea. De aceea, am încercat întâi să fac bani investiţi în pământ pentru a avea timp şi pe urmă, pentru a putea crea în scris.

Deci, titlul ar fi: bani, banii reprezintă timpul liber, timpul liber este indispensabil creaţiei scriitorului.

Singurul Şolohov...

Singurul scriitor sovietic rămâne Şolohov.

El are o gospodărie printre cazacii lui de pe Don. Acolo a avut timp liber şi a scris. S-a reîntors mereu pe Don. E musafir la Moscova. Cum a scris Tolstoi? Cum a scris Turgheniev? Cum a scris Gogol? Marii scriitori orientali sunt legaţi de o bucată verde, unde au tihna şi siguranţa. Pilda lui Rabindranath Tagore mi se pare iarăşi memorabilă.

Fericirea de a avea o soră

Lucreţiu Pătrăşcanu avea o natură intrinsecă delicată. Ţinea foarte mult la unica lui soră, care-i soţia mea. Când, după băieţelul meu Andrei, la câţiva ani mi s-a născut fetiţa, „la princesse de mon âme, lumière de mes yeux", Lucreţiu i-a spus tinerei mame:

—Ce fericit va fi fratele, că de-acum înainte are şi o soră!...

Sfat unui fin pentru recăsătorire

Un fin, căruia i-am botezat acum 15 ani un băiat, a divorțat de două ori și-i era lehamite de căsătorie. El este cam bețiv și brutal. Șovăia să se recăsătorească. Găsise o femeie tânără, divorțată și fără copii, îndrăgostită de el și dornică de jugul căsătoriei, a doua pentru ea, a treia pentru el.

Finul îmi cere sfatul. Șovăi. Nu dau sfaturi în materie de carieră și căsătorie. Alegerea trebuie să fie individuală, fiindcă nevasta și meseria îți rămân o viață întreagă pe brațe și trebuie să porți răspunderea exclusivă, să nu regreți pasul și să nu dai vina pe alții.

Finul insistă pentru un sfat de la naș și prieten.

Răspund cu brutalitate:

—Cât timp ți se scoală penisul și ejaculezi, trebuie să ai femeie la pat, dacă ești laic. Dacă vrei să te călugărești, trebuie să fugi de femeie la pat. Tu ești profesor și n-ai încotro. Ești obligat la o viață obișnuită. Chiar dacă ai fi preot, nu ți se îngăduie celibatul. Ar trebui să-ți mai stăpânești dipsomania drojdieră și brutalitatea. Bea vin și nu-ți mai schimba nevasta. Țuicarii, drojdierii și votcarii nu se pot căsători decât cu femei inferioare care, dacă nu sunt bătute, socotesc că nu mai sunt iubite. Tu ți-ai ales soții intelectuale de trei ori și fugi de mujice. Nu te mai purta ca un mujic și termină cu drojdia.

Ordinea

Ordinea începe cu supravegherea de sine și cu aranjarea lucrurilor în locuri fixe.

Aș rezuma, așa cum o fac, permanent, cu Nadia și Andrei: fiecare lucru la locul lui!

Premisa ordinei este memoria, plus tradiția.

Oameni fără memorie

Sunt oameni care n-au memorie şi oameni care nu vor să aibă memorie. Din ultima categorie se recrutează egolatrii.

Egolatrii pot fi extrem de valoroşi. Sunt dotaţi natural dar detestabili în raporturile cotidiene. Cu egolatrii nu poţi intra în tovărăşie. Îţi fac boroboaţe cu cea mai mare bună credinţă.

Feriţi-vă de oamenii fără memorie.

Veleitarii

O categorie dezagreabilă în concertul cotidian sunt veleitarii.

Prin ce se caracterizează veleitarul? Parcă ar avea muştar în popou. Nu stă pe scaun, nu stă în casa lui, nu stă în branşă, nu stă în slujba pe care o are. Instabilitatea psihică şi ambiţia năucă, plus cruzimea, îl fac pe veleitar foarte util în epoci revoluţionare şi tulburi. Veleitarul pescuieşte în ape tulburi. În epocile constructive şi tihnite, le închizi uşa în nas sau îi arunci la gunoi.

Unde-i mormântul lui Attila?

Attila învins de amicul său Aetius[1], siderat de mirajul Romei eterne (cetatea adolescenţei sale), pe care a cruţat-o de jaf, se reîntoarce în câmpiile noastre panonice, se pregăteşte de căsătorie şi este otrăvit în noaptea nunţii. Şovăirea în faţa Romei l-a costat viaţa. Joimirii săi i-au pus trupul în trei sicrie: de aur, de argint şi de fier, deasupra. Pentru a nu i se afla vreodată mormântul, cavalerii însoţitori şi ucigaşi au sugrumat pe gropari. Enigma şi grandoarea strămoşilor mei mongoli (pe latura maternă) le descifrez în acest sigiliu tainic al morţii şi al mormântului lui Attila.

---

[1] Con-şcolar cadet la Roma, general apoi, a contribuit la înfrângerea lui Attila pe câmpiile Catalaunice, la Châlons-sur-Marne (sic!). (*n.a.*)

Joimirii l-au ucis, fiindcă Attila a şovăit. Nu mai era un mongol. Se romanizase în anii de studii la Roma. Băştinaşii n-au priceput şi n-au acceptat sinteza latino-altaică, universalitatea catolică. L-au înmormântat fastuos, tainic şi mongolic.

În istoria patriei, găsesc permanent amestecul de asiatism altaic şi de latinitate. Purtarea lui Mihail Sadoveanu – morala, filosofia, pofta de fast cinegetic şi dregătorii – este învăluită în taina masoneriei moldave, unde şi-a regăsit un pseudonim al misterului ancestral mongolic, s-a exteriorizat în cruzimi faţă de prieteni şi gineri, s-a căsătorit a doua oară cu cea mai bună prietenă a fiicei sale. S-a supus tuturor stăpânirilor cu obedienţă asiatică şi cu argumentaţii de şiretenie mediteraneană, cu poftă de putere tăcută.

Privesc pe Gh. Tătărăscu, despot asiatic învins, sau pe N. Titulescu, satrap şi eunuc, pe Constantin Argetoianu, corcitură de latin şi ţigan tătărăsc, în gusturi şi fizionomie, langaj şi comportare. Pupa tălpile lui Barbu Ştirbey şi ale Lupeascăi, dar declara în public că ţăranilor le put picioarele. Şi cum spunea Petre Carp? Daţi-mi puterea şi am opinia publică, parlamentul şi tot ce poftiţi alături de mine. Credinţa în violenţă, supunerea faţă de lubricitatea stăpânitorului, lipsa de jenă, aş zice de oarece decenţă, pofta de grandoare şi cenuşa ei, zac în fierea politicianului valah, fie voievod, fie administrator de plasă.

Unde zace mormântul lui Attila? Mormântul lui Attila zace în sufletele noastre, în colţul cel mai albastru...

Câinii şi pisicile

Viaţa unei gospodării rurale este ctitorită şi coordonată de copii, boi de muncă şi vacă de lapte. Opulenţa este dată de porc şi păsări. Viaţa sentimentală este dezvoltată la săteni prin ataşamentul copiilor faţă de câini şi pisici, al bărbaţilor pentru cai şi al femeilor pentru mioare. Cosmosul rustic este total, ca într-un manual didactic.

Copiii mei au gusturi şi resturi de ruralitate de la Periş şi viroagele carpatine unde au trăit până acum puţin timp. Mi-au

adus un câine şi o pisică prolifică într-o cetate blestemată, de peste un milion de locuitori, cu vecini răi[1] şi rău crescuţi, care se detestă reciproc şi detestă blândele animale. Loialitatea şi afecţiunea câinelui meu Ţuţi şi duioşia maternă a Ţuletei, pisicuţa noastră, modul ei de îngrijire a celor patru pisoi, vioiciunea pisoilor mă dispensează de a mai iubi sau a mă mai preocupa de vecini sau bucureşteni. Mizantropia ia forme clasice: iubeşti animalele şi disprețuieşti oamenii. Fetiţei mele îi spuneam „Sălbăticuţa din Poiana", şi băiatului, „Hoinarul Bucegilor".

Poetul Tudor Arghezi a anunţat pe vremea studenţiei mele *Cartea mâţelor* şi *Cartea câinilor* şi nu s-a ţinut de cuvânt. Se pricepe la ele, fiindcă Arghezi – cărbuneştean gorjean – este un cioban rămas fără oi, gospodar oltean harnic, cu toate mitocăniile lui piteştene şi bucureştene. Pe cele şase pogoane de la Mărţişor, unde şi-a plantat livada, vinde sezonier caise, cireşe şi vişine, mai scumpe decât la Athénée Palace, diverşilor ciraci şi amatori de autografe. Mitzura şi Baruţu au crescut între mâţe, găini şi câini. Coana Paraschiva, bucoveneancă trupeşă, a stărostit şi odrăslit Mărţişorul după reguli sănătoase ţărăneşti. Numai clădirea arhitectonică ridicată succesiv, pe măsura încasărilor şi ventuzelor aplicate de poet când lui Malaxa, când Regelui Carol II, aduce vagamente a mânăstire, cu arhondarul, trapeza, multiplele celule laterale. Reminiscenţele ieromonahului Iosif Tudor Arghezi de la Mânăstirea Cernica au fost prea puternice pentru a croi stil de fermă sau de *gentilhomme campagnard*. Stilul mânăstiresc este aport decisiv şi în poetica argheziană, nu numai în viziunea sa gospodărească şi arhitectonică.

Arghezi se poartă ca stăpânitor, cum se poartă un ierodiacon sau ieromonah cu episcopii: obedient, respect formal, dar egalitate perfectă în materie de principii, doctrină morală şi texte ale Sfintei Scripturi. Un ieromonah trăieşte chiar mai plenitudinar şi mai atent Evangheliile decât un înalt prelat obligat să facă concesiuni puterii laice, pentru a-şi susţine rangul sacerdotal.

---

[1] Vecinii răi (familia Dimitriu: socrii şi noră) au fost informatori ai Securităţii Politice (Dosarelor C.N.S.A.S.). (*n.n.*)

Deşi nimerit în tinereţe în banda lui N.D. Cocea şi Bogdan-Piteşti, esteţi fără stil moral, Tudor Arghezi, incendiar şi anarhist, fascinat ca şi Gala Galaction de Sar Peladan, n-a lunecat pe panta viciului, a descompunerii fizice şi morale. Din gustul morbid pentru apaşi, Arghezi a trăit printre estetomani, erotomani, vicioşi şi revoluţionari. S-a păstrat totuşi decent în comportare faţă de coana Paraschiva şi copilaşii rumeni, rubicond şi borţoşel, cu mustăcioară neagră, stufoasă, ca un vrăbioi, gospodar şi măscărici în stil. Nu se speria de mărimi precum Gala Galaction, ţigan şătrar, sau Nichifor Crainic, alt ţigan, care a scris versuri cu aleluia pentru curvarul de Carol II, ca să-l facă ministru al Propagandei. L-a tapat pe rege de parale, l-a făcut voievod al culturii, ca şi Sadoveanu, ca şi Galaction, ca şi majoritatea scriitorilor. Îl tapa cu uşurinţă şi ceremonial. A fost odată în audienţă la rege, cu Nichifor Crainic. Regele i-a tratat cu trabucuri havane. Crainic a aprins-o şi a pufăit-o regelui în nas. Pe urmă a plecat. Regele a vrut să i-o aprindă şi lui Arghezi, deşi a îngheţat, când Crainic i-a cerut bricheta. Hohenzollernul era un golan cu etichetă, gata să se golănească şi cu aceşti scriitori. Arghezi n-a vrut să aprindă havana. Nu fumezi? Ba, fumez, dar vreau s-o păstrez ca amintire. I-a mai dat una. A refuzat s-o aprindă, fiindcă nu poate trânti fumul în faţa Regelui. Regele l-a umplut de bani, atât cât putea un Hohenzollern, o dinastie extrem de zgârcită şi de acumulatoare. Nu-şi pingelea Regele Mihai singur papucii de casă?

T. Arghezi a pactizat cu nemţii sub ocupaţia din 1916-1918, împreună cu Dem. I. Theodorescu, Ioan Slavici, Beno Brădişteanu; au scos gazete pentru Kommandatură. Ionel Brătianu l-a închis, împreună cu Gala Galaction şi D.D. Pătrăşcanu. Au stat împreună la Văcăreşti. Gala Galaction şi Arghezi s-au chivernisit, şi-au făcut grădiniţă cu zarzavaturi şi flori, celulele sclipea de curăţenie.

Pe Arghezi şi pe Dem. I. Theodorescu i-a scăpat N. Iorga, marele cărturar. A venit la puşcărie, la vorbitor, şi i-a pus să semneze o petiţie, pe care au semnat-o cu ochii închişi. Când Arghezi s-a dus să-i mulţumească, N. Iorga i-a arătat un colţ de masă de redacţie la „Neamul românesc", pu-

nându-l sub comanda lui N. Georgescu-Cocoș. Arghezi a preferat să se ducă la „Cugetul românesc", revista scoasă, din motive de prestigiu extern, de Ionel Brătianu, stăpânul politic al lui N. Iorga, care-i închisese dosarul la Curtea Marțială pentru înaltă trădare și pactizare cu inamicul. N. Iorga s-a înfuriat și a început hâra lui cu Arghezi, din 1920 până în 1940. Poetul obișnuia să spună: Iorga te scuipă galeș și pe urmă pretinde să-i mulțumești.

T. Arghezi a pactizat pe urmă cu toate partidele: și cu socialiștii, și cu liberalii lui Gh. Brătianu, și cu democrații lui Aristide Blank, și cu reacționarii partidului.

Pentru legionari, a scris o baladă sinceră și neplătită.

Pe timpul dictaturii mareșalului Ion Antonescu, a făcut un gheșeft fabulos cu Ică Antonescu, vicepreședinte de Consiliu și ministru de Externe. Ică se afla în hâră cu Killinger și Goebbels. Ar fi poftit să încheie pace separată, împreună cu Italia. A sondat pe Ciano și tratativele de spargere a Axei n-au mers din pricina încăpățânării întru fidelitate a celor doi dictatori locali, Mussolini și mareșalul Antonescu.

Când Killinger a prins a fi prea obraznic în Valahia, Ică Antonescu a chemat pe directorul ziarului „Informația zilei" (un teolog răspopit și agent de Siguranță), i-a dat trei milioane de lei și i-a comandat un pamflet. A fost făcut de T. Arghezi. Așa s-a născut faimosul articol *Baroane*, care a zguduit România în anul 1942.

Toți au crezut că articolul a scăpat prin miracol de la cenzură. Nu știu dacă Arghezi a împărțit frățește banii cu teologul director. A trebuit să facă puțintel martiraj în lagărul de la Târgu Jiu. Duplicitatea bizantino-balcanică a luat forme amuzante. Arghezi a fost eliberat după 23 August ca erou și martir, deși scrisese articol comandat și plătit de guvern.

După 23 August, s-a certat cu familia Sorin, Ana și A. Toma, publiciști fără talent, ascunși sub pulpana Anei Pauker și a lui Iosif Chișinevschi (cancelarul de fier al Valahiei din 1944 până în 1956).

A. Toma ar fi vrut să ia premiul național de poezie, cu versuri șchiopătânde, ca și autorul. Triviale, searbăde.

Juriul a preferat pe Arghezi. Sorin Toma a scris o imprecație prolixă despre *Poezia putrefacției sau Putrefacția poeziei.* Pe urmă, războiul a încetat. A. Toma i-a trimis versurile sale pe hârtie cretată şi legate în piele de căprioară. T. Arghezi a declarat că-i fac impresia unei batiste cu muci uscați. Iar s-a rupt căruța. După un deceniu de cvasi-înfometare, de bravadă, butade şi bancuri, T. Arghezi s-a hotărât să capituleze. Ajunsese un corifeu al opoziției şi rezistenței. Măscăricii nu pot trăi decât în ape călduțe guvernamentale. Sunt ca jigodiile de lux, care au nevoie de păpică şi lăptic.

Îmi spunea Pavel Pavel că *Baroane* a fost tradus în englezeşte de a doua zi şi publicat în presa londoneză, arătându-se grozăvia rezistenței române. Era o rezistență stipendiată guvernamental.

T. Arghezi a vrut să repete, în 1955, cazul din 1943.

Cancelarul de fier Chişinevschi s-a deplasat personal la Mărțişor şi a întârziat cu un sfert de oră. Pană de cauciuc. S-a scuzat.

Arghezi a replicat:

— Vă aştept de zece ani, nu de-un sfert de oră!

A fost ales membru la Academie, a încasat bani, a primit cadou un automobil (a cerut, pe deasupra, plata şoferului, benzina, uleiul şi, în mod regulat, reparațiile), s-a apucat să scrie un nou *Baroane*, în ciclul său *1907*, sub titlul *Instigatorul*. A surprins bunăvoința şi bunăcuviința lui Demostene Botez, responsabil pentru „Tânărul scriitor". Stupoare în Bucureşti. Confiscarea revistei. Represalii. Nu s-au mai făcut represaliile contra poetului, fiindcă s-a apucat să laude pe stăpâni şi să înjure adversarii. Şerban Cioculescu a spus: ultima escrocherie a poetului a fost aparența lui de onestitate. N-a rezistat prea mult în „rezistență".

Românii nu pot şi nu ştiu să facă rezistență.

Sub cotropirea hitleristă, când a curs sângele gârlă în Iugoslavia, în Bulgaria, în Polonia şi în Ungaria, Partidul Comunist n-a avut decât un singur proces prin care urma să se facă un sabotaj revoluționar.

S-a aruncat o bombă care a fâsâit la Constanța, la un depozit de echipament. Această bombă a fost aruncată de un

agent provocator, fiindcă Victor Duşa – capul lotului – n-a ştiut de ea. Procesul Dr. Kornhauser – Ada Marinescu – Lili Paneth a fost numai o pregătire a unui laborator chimic cu creioane incendiare şi eventuale bombe. N-a ieşit din faza preparativelor şi a tentativei (acte preparatorii).

După Stalingrad, universitarii care preamăriseră masacrul au făcut o suplică pentru ieşirea din război şi au rămas la catedră. Ică Antonescu a pregătit o listă cu 300 de intelectuali şi 30 de milioane de franci elveţieni pe care să-i transmită în Elveţia, în pază. N-a apucat să-şi pună planul în aplicare.

După 23 August 1944, intelectualitatea ar fi pactizat dintru început cu Armata Roşie şi comuniştii, dacă n-ar fi fost confuzia guvernării cvadripartite.

Măscăricii n-au răspunderi politice, nici răspunderi cetăţeneşti sau gospodăreşti.

T. Arghezi are stofă de măscărici, pe un fond de gospodar monah.

Năşitul

Năşitul este una dintre cele trei profesiuni ale mele:

1) naş, 2) avocat, 3) scriitor.

În fond, eu aş fi vrut – bovaresc – să fiu scriitor. N-am putut, din cauza evenimentelor şi din faptul că m-am trezit la căsătorie (în loc să stau singur cu nevasta), împovărat cu soacră, socru (adorabil), mătuşă (de o frumuseţe şi bunătate desăvârşite) şi toţi ai lor. Mai veneau, câteodată, şi neamurile mele. Rezultatul a fost dezastruos. Din cel mai fecund, mai cuminte şi mai harnic scriitor al generaţiei tinere, am ajuns cel mai solicitat avocat al baroului Ilfov. Ilfovita este o boală.

Avocatura? Puah!

Am încercat să fac din avocatură un sacerdoţiu, o cumineţenie a pământului, o pasăre măiastră, o pasăre de foc, un martiraj şi o ostăşie. Avocatul este omul care apără cu ştiinţa, arta şi pieptul său.

Cu ocazia ultimului meu năşit, verişorul miresei mi-a pus întrebări despre avocatură. Întrebări insidioase.

Pe cine am cununat? Pe vechiul meu prieten Tiberiu Iliescu, aflat la a treia cununie. I-am fost naş de botez la primul şi unicul său băiat, pe care-l cheamă Petruş. Atât. Am acceptat a treia căsătorie la ofiţerul stării civile şi, probabil, îl vom căsători religios, ca să termin.

La ofiţerul stării civile, Tiberiu Iliescu a avut doi olăcari. M-a ales pe mine şi pe Fănică Gheorghe-Grădiştea. Fănică a întârziat. Eu am avut grijă să-mi iau un aghiotant, pe Miron Radu Paraschivescu, poetul-laureat, care a şi plătit 100 (una sută) lei colaţiunea – aperitiv de după nuntă.

Aghiotantul meu olăcar (aflat la a patra căsătorie) şi finul meu ginerică (aflat la a treia căsătorie) au început să şuşotească şi să facă glume:

—Când împlinim cincinalul?

Ce însemna cincinalul?

Pe limba valahă ortodoxă, însemnează:

—Când ajungem la a cincea căsătorie?

Inima mea ortodoxă şi morală a sângerat.

Petrecerea s-a început la şapte seara şi a durat până după miezul nopţii. Am sporovăit cu toţii.

Chitanţele lui Lucreţiu Pătrăşcanu

Poetul-laureat Miron Radu Paraschivescu îmi povesteşte la nuntă, între două pahare cu vin, fragmente din procesul cu pedeapsa capitală a cumnatului meu Lucreţiu Pătrăşcanu, aşa cum i s-a relatat de către un ofiţer de securitate, care a fost martor ocular la proces.

Între altele, i s-au prezentat chitanţele de la Siguranţa Generală burgheză, prin care se dovedea că era agent stipendiat, iar nu un revoluţionar idealist.

Lucreţiu Pătrăşcanu a rămas consternat.

Evident, chitanţele erau falsuri, plastografii ordinare.

A izbucnit ca un leu lovit de copita măgarului:

—Pentru asta mă ţineţi arestat de şase ani, ca să-mi prezentaţi nişte falsuri? E o mişelie!

... Când te gândeşti că Titel Petrescu a fost decapitat de la conducerea Partidului social-democrat pentru o scrisoare plastografiată de ing. Tudor Ionescu!

Când bietul Titel Petrescu s-a plâns Procuraturii, şi când judecătorul-instructor care a anchetat şi a constatat falsul a vrut să aresteze pe plastograf, ministrul de Justiţie a acoperit falsul şi a amnistiat pe plastograf.

În procesul său personal, s-a procedat exact după metoda brevetată a înscenării şi a plastografiei. N-a mai fost nevoie de amnistie. Judecătorii nu au fost imparţiali. Erau slugi devotate şi hotărâte să execute porunca. Au acceptat falsurile drept chitanţe adevărate. Nu se confirmă proverbul popular, „ce ţie nu-ţi place, altuia nu-i face"?

Ceea ce este mai tragi-comic în această chestie cu chitanţele lui Lucreţiu D. Pătrăşcanu, care ar fi vrut să-l scoată drept venal, concupiscent de bunuri materiale şi arghirofil, este faptul că acest om nu punea preţ pe bani şi nu avea nevoi materiale. Nu bea, nu fuma, nu se îmbrăca luxos, nu juca poker sau alte jocuri de noroc, nu avea niciun viciu, aproape nu mânca. Mâncarea lui favorită era pâinea neagră cu brânză albă de oi sau vacă, adică mâncarea cea mai ieftină din Moldo-Vlahia. Dacă avea şi două-trei tomate la pâinea cu brânză, termina dejunul sau cina. Acest om, literalmente, nu mânca nimic, dacă n-ar fi avut grijă mama, sora sau prietenii să-i dea să mănânce. Nu suporta niciun fel de alcool, nici cafea neagră. Marele său lux era ceaiul sau cafeaua cu lapte. Idealul culinar erau două cafele cu lapte pe zi, cu caimac mult şi două bucăţi moi de cozonac afânat moldovenesc. Nu cerea niciodată. Mama, sora sau mătuşa lui, Cornelia Stoika (frumoasa logodnică a lui N. Iorga), trei femei care l-au adorat şi l-au plâns o viaţă întreagă, aveau grijă să-i trimită, dimineaţa şi seara, cozonacul şi cafeaua cu lapte. La prânz, îl trăgeau cu otgonul de la mansardă (unde citea, scria sau avea taifasuri cu revoluţionarii săi) ca să-l scoboare în sufragerie. Ciugulea din felurile variate de mâncare, fiindcă tatăl lui era *un fin gourmet*, iar maică-sa o artistă în materie culinară. Soacră-mea obişnuia să spună că şi-a petrecut viaţa în trei ocupaţii cu vocaţie:

bucătăria, muzica şi lectura. Avea o vocaţie culinară, dar n-avea poftă de mâncare. Soţul mânca la prânz cu poftă, seara cafea cu lapte şi cozonac proaspăt. Copiii ciuguleau. Ea menţinea standardul. Nimeni nu-i preţuia arta, inclusiv ginerele, cu stomac de struţ, trecut prin cantine de licee militare, pensiuni străine, cazărmi, ca şi primul fecior, ca şi al doilea, fiindcă primul fecior făcuse liceu militar şi era ofiţer, al doilea făcuse liceu internat şi studiase în străinătate cu bani puţini, număraţi de un tată econom până la zgârcenie.

Lucreţiu era sobru până la incurie şi delăsare de sine.

Îmi cerea uneori bani, dar îmi cerea sume derizorii: bani de tramvai. Îi ofeream mai mult. Spunea timid:

—N-am nevoie. Vin săptămâna viitoare şi-i iau. Altminteri, trebuie să-i dau vreunui tovarăş în suferinţă mai mare. Eu am casa şi masa asigurate. Îmi trebuie doar de tramvai.

Haine îi făceau mama şi sora lui (care avea în păstrare punga mea de avocat, cu drept de dispoziţie nelimitată, după obiceiul oltean, că muierea ţine cheile şi banii).

Sinistra farsă de a acuza un om lipsit de nevoi, drept un ticălos venal, şperţar şi arghirofil, a fost cea mai sinistră farsă a tiraniei triumviratului paukerist – teoharist – lucacist, desăvârşită, de succesorii lor, cu pedeapsa capitală.

Sensul vieţii (*mai 1956*)

Materialistul vulgar spune: să-ţi umpli şi să-ţi deşerţi zilnic maţul gros, să-ţi storci lichidul seminal regulat şi cât te ţin curelele.

Idealistul vaporos proclamă: să alergi după năluci cu denominaţiuni glorioase.

Religiosul zice: am venit să împlinesc voia lui Dumnezeu.

Mandarinul suspină: sensul prezenţei mele în lume este de a împlini şi respecta doctrina strămoşilor; pentru a odrăsli; pentru a venera nălucile glorioase; să lupţi şi să te plictiseşti niţel, mereu detaşat, observator lucid şi neînfricoşat.

Sensul muncii

Sensul muncii este în ultimă instanță împlinirea personalității, punerea sigiliului tău în lut şi salvarea din golul psihic şi hăul metafizic (în afară de boscorodelile utilitare de hrană, veştminte şi bordei).

Dacă poți uni munca şi dragostea, dacă mai ai siguranța rodurilor (avere şi copii), poți întemeia un mic paradis terestru în sistemul proprietății private capitaliste. Goana după avere şi grija de creştere a copiilor declanşează forțele latente şi personalitatea se rotunjeşte în sănătate psihică şi fizică. Forțele latente iau calea puritanismului: economie până la avariție, moderație în comportare, securitate până la plictiseală. Cei care nu reuşesc la avere şi cămin rodnic au nădejdea reuşitei. Trinitatea biblică – credință, dragoste, nădejde – devine în cadrul proprietății quiritare: muncă, dragoste, nădejde.

Care-i sensul muncii în sistemul socialist? Din cauza reformelor monetare dese şi a instabilității financiaro-politice, securitatea vieții materiale s-a spulberat. Odată cu această spulberare, s-a evaporat autonomia personalității. Parodia juridică şi desele arestări nefondate rup şira spinării individuale. Apar turmele de sclavi.

Fericiți cei care cred în viitorul paradiziac al comunismului! Ei sunt senini, dogmatici şi intransigenți, ca orice credincios bigot. Ei sunt capabili de visuri, de crime. Îi văd foarte rar. Îi văd foarte des în scris şi în numeroasele festivități orale pe care regimul le organizează periodic. Când îi cercetezi intim, dai de o ipocrizie râncedă. S-a ajuns la un atroce ideal materialist şi vulgar: să-mi umplu cotidian matul gros şi să-mi storc lichidul seminal în acea plăcere procurată de acel instinct atât de van care se abate şi la păsări de vreo două ori pe an!

Sensul muncii în ordinea socialistă s-a redus la procurarea de alimente şi de țoale, pentru a căpăta strălucirea cocoşului şi a păuniței. Nu se mai fac economii pentru locuințe de durată, pentru strănepoți şi răs-strănepoți. Nu se mai cum-

pără mobilă grea. Nimeni nu se mai restrânge şi nimeni nu munceşte mai mult de opt ore. Înainte se muncea dublu şi cu spor. Stimulentele erau reale. Azi, stimulentul e artificial.

Sensul dragostei

Dragostea este o tânguire bruscă şi năzdrăvană de acuplare a valenţelor proprii cu valenţele fiinţei iubite, de contopire a două fiinţe într-una. Unificarea psihică prin dragoste fizică este o imposibilitate fără rodul copiilor. Când dragostea rodeşte, uniunea corporală şi sufletească s-a perfectat. Aşa îmi explic raritatea cuplurilor armonice fără copii, iadul lesbienelor, nefericirea patetică a lui André Gide, sfârşitul tragic al poetesei Sapho.

Sensul creaţiei

Creaţia derivă din plus de vitalitate şi din efervescenţă psihică.

Efervescenţa poate fi ca la Goethe: tone de uraniu în subconştient, radium în conştiinţa luminoasă cu emanaţiuni permanente de raze fără a pierde din substanţă.

Efervescenţa psihică mai poate fi determinată de boală (spirochetă, alcool) şi degenerescenţă. Ultimul caz este foarte des la creatori: natura subminată se salvează încă o dată, fiindcă natura tinde la nemurire şi fixitate.

Iubesc creaţia din plusul de vitalitate: ea este armonică, rodnică şi sană. Omul vital îşi pune sigiliul personalităţii în lut (în materie) şi în duh.

Sensul prieteniei

Sensul prieteniei este sfatul, verificarea experienţelor şi schimbul lor în viaţă.

Sensul cenaclului

Omul religios trăieşte la mânăstire sau în mici comunităţi, unde fapta zilnică poate fi unită cu dragostea în nădejdea de mântuire şi credinţă.

Omul artist trăieşte în cenacluri axate pe cafenea, pe o revistă sau în jurul unui Mecena.

Cafeneaua este templul artistului: *Closerie des Lilas*, *La Vachette*, *Romanisches Kaffee*, Terasa Oteteleşanu, Capşa.

Revistele rodnice se scot pe baza afinităţilor elective - cu un meşter Manole care-şi zideşte viaţa, soţia şi cariera la edificiul monumental, care-i aduce o glorie specifică.[1]

Mecenaţii faimoşi ai istoriei universale şi-au adunat artişti în cenaclul lor şi au fundat stiluri memorabile: Republica lui Pericle, Augustus, Lorenzo Magnificul, Louis XIV, ducele şi ducesa Amalia de Weimar, ducatele italiene, Elisabeta şi ducele de Essex.

Filosoful creează în singurătate şi butoi ca Epicur, Socrate, Kant, Schopenhauer, Nietzsche.

Omul politic sculptează în carnea şi psihicul plebei. Are destin ignobil.

Sensul prohabului la scriitori

S-a înrădăcinat ideea de a se cerceta viaţa intimă, erotică, a scriitorilor pentru a scoate concluzii de valorificare.

Eroare grosieră.

Nu mă interesează prohabul scriitorului, ci talentul lui.

Toţi bărbaţii au penis şi testicule. Are şi scriitorul. Ei şi? Ce concluzii poţi trage din privirea cu lupa analitică a prohabului?

În conformitate cu dreptul de liberă cercetare a vieţii şi operei scriitorilor, criticii şi istoriografii literari pot consemna aceste realităţi, ca material documentar.

La organizarea materialului, adică atunci când se păşeşte în faza a doua a valorificării critice, nu trebuie ignorată dis-

---

[1] Pildă: T. Maiorescu, G. Ibrăileanu. (*n.a.*)

tincția fundamentală din logică despre judecățile de valoare și judecățile de realitate.

Sensul pungii la scriitori

Se mai cercetează cu asiduitate și punga creatorilor de către marxiștii mecaniciști.

Karl Marx a fost sărac și Friedrich Engels a fost bogat. Această diferență nu i-a împiedecat deloc să fie prieteni și să scrie împreună „Manifestul Comunist". Goethe a fost deasupra nevoilor băneşti toată viața sa, iar Honoré de Balzac a fost biciuit de datorii. Ce concluzii putem trage asupra creației sub aspectul pungii? Niciuna, fiindcă Balzac era conservator, monarhist și catolic, pe când Goethe era iluminist, liberal, progresist, cu un final aproape sovietic în *Faust II*. Cazul se repetă în cazul latifundiarului conte Lev Tolstoi (idealist comunitar religios, împărțindu-și averea), în comparație cu ocnașul Dostoievski, apologet al bisericii pravoslavnice, al țarismului, al mesianismului naționalist retrograd rus. Pașoptiștii moldo-valahi erau boieri iluminişti generoşi.

Tombaterele conservatoare, retrograde, maurassiene din România au fost doi ziariști țigani famelici (Șeicaru și Crainic), un alt ziarist pasionat (Toma Vlădescu) și doi escroci (Eugen Titeanu și Ilie Rădulescu-Lăptărie). Toți căutau să facă avere, erau piraţi sau, după expresia lor, „apaşi ai presei", „apaşi ai clondirului cu cerneală", teorie aplicată firește adversarului, cu excepția lui Toma Vlădescu, un fiu al Franței, un parizian dezrădăcinat ajuns pe cheiurile malodorante ale Dâmboviței.

Nici prohabul, nici punga nu sunt determinante pentru creatori. Ziariștii valahi citați puteau face pungășii la stânga democratică. N-am avut și noi pungaşi emeriți ca Scrutator, H. Soreanu, Vinea, Cocea, Zaharia Stancu și un puritan ca Tudor Teodorescu-Branişte, echivalentul lui Toma Vlădescu de la dreapta?

Nici sărăcia, nici bogăția nu colorează, specific ca turnesolul, creația mandarinală. Extrema pauperitate împiedecă cre-

ația. Lipsa cenaclelor libere şi a libertăților cetățeneşti sau originare închistează şi usucă pomul de aur al rodniciei mandarinilor. Pilda eclatantă a fost tirania fascismului mussolinian, a hitlerismului german şi a stalinismului sovietic, unde s-au aruncat tone de monezi-hârtie în propagandă şi au ieşit tone de maculatură.

Fără respectarea artistului şi a savantului, fără garantarea, pentru creatori, a libertății de creație implicată în libertatea cetățenească, grădina mandarinilor se părăgineşte. Societatea respectivă ajunge o turmă de iepuri şi de robi.

Actriță şi țărancă păscând iarba

Într-o după-amiază, o țărancă în miezul vârstei, cu furca de tors la brâu, păştea vaca pe scarpa de la Periş. Avea ceva maiestuos şi calm în făptura ei. Părea o actriță dintr-o piesă rurală sau istorică, respirând talentul echilibrului interior.

Pe urmă, m-a străfulgerat un gând simplu: destinul acestei țărănci este tot atât de luminos şi împlinit ca şi cel al Eleonorei Duse, ceva mai fericit decât al amicelor mele Lily Carandino, Sorana Țopa, Marietta Sadova sau Marietta Anca, prestigioase societare ale Teatrului Național al Capitalei. Am zărit recent pe Sorana oficiind ca o preoteasă la bătrânețe în templul ei teosofic şi m-am scandalizat. Am văzut-o pe Marietta Anca în lux şi răsfăț culinar la Athénée Palace cu sculptorul Anghel, ultimul amant, şi am dat din umeri compătimitor privind ridurile ei şi părul lui de cenuşă, în comparație cu rumeneala țărăncii care paşte vaca aşteptându-şi soțul robust ceferist.

Marietta Sadova, altă amică a mea, dă interviuri gazetelor, scoborând din avionul de Moscova. Acasă, o aşteaptă pereții reci. Soțul, Haig Acterian, i-a murit pe front în 1941, cu 15 ani în urmă, şi ea îl plânge mereu.

Țăranca de la Periş are destin luminos şi plenitudinar, echivalent numai cu al Eleonorei Duse şi cu al Sarei Bernard. Pe un cerşetor reuşit şi resemnat îl asemăn cu un faraon, pe un plugar gospodar cu un bun rege, fiindcă el este rege în gospodăria lui, iar soața lui, o regină venerabilă.

Echilibrul interior: iată piatra unghiulară în judecarea persoanelor care se ridică la personalitate.

O personalitate își asumă și-și împlinește toate obligațiile pe treptele vârstei: flăcău șturlubatic, logodnic suav, soț puternic, gospodar harnic, bătrân înțelept nins de ani și înconjurat de nepoți. La fel cu femeile. Dacă-s sterpe, îs sterpe. Să fie călugărițe.

Conversație cu Geo Bogza

Am avut în decurs de-o săptămână a patra chemare telefonică a lui Geo Bogza. Își dă toată osteneala să-mi curme șomajul meu de 14 luni și să mă plaseze în câmpul muncii cercetătorilor academici. Pe schemă sunt libere 27 de posturi. E o muncă de jos.

Mi-a relatat conversația cu Gogu Rădulescu, șeful economiștilor:

— A, dacă ar fi vorba de Ionescu sau Popescu, chestia ar fi simplă. Dar este vorba de o personalitate politică de primul rang.

— Dragă Geo Bogza, protestez! Eu sunt apartinic, fără a fi apolitic. Acest lucru pe care mi-l relatezi cu Gogu Rădulescu mi s-a întâmplat de 200 de ori, fiindcă pot spune ca Mme Recamier: *mes deux cents amis.*

Am și eu două sute de prieteni, care au încercat să mă plaseze, să mă ia sub oblăduirea lor în instituții sau pe șantiere. La toți li se întâmplă la fel. Sunt condamnat de 14 luni la șomaj și inaniție, cu trei persoane lângă mine. Am să cer patru pașapoarte și plecarea în Israel sau în Australia. Eu constat că am ajuns indezirabil în patria mea. Nu pot intra nici ca salahor pe șantier. Am încercat să intru ca porcar, dar șeful contabilității, care mi-a fost client, „șeful cadre și salarii" și alți șefi și para-șefi, preferă să mă invite la masa lor, la ospețe, la vânătoare și pescuit, să se cotizeze și să-mi plătească un salariu, decât să-și asume răspunderea și să-mi dea un post de porcar. Nu pot trăi ca un parazit. Prefer să plec în Australia, cu o haltă în Israel. În Israel am foarte mulți clienți din penal, evrei scăpați de la moarte pe timpul prigoanei rasiste de sub cele trei dictaturi fasciste.

Nu ştiu ce a mai gândit academicul şi academicianul meu amic.

Constat că preşedintele Republicii, secretarul prezidiului (vicerege), doi academicieni, un conducător de institut de economie, cu 27 de posturi libere pe schemă şi 200 de conducători de şantiere (clienţi, secretari), nu pot să-mi dea un post mizer ca să pot hrăni, la minimal, cele trei guri, care sunt în responsabilitatea mea. Singur fiind, aş putea trăi, schimnic, la Periş, cu sapa şi hârleţul în mână.

Plăcerea asasinatului

Într-o revistă pariziană din aprilie 1956 („Les Arts"), găsesc o anchetă cu răspunsurile a şase scriitori de romane poliţiste despre le *plaisir du meurtre*. Dacă Babilonul ar fi cunoscut imprimeria lui Guttenberg, aşa ar fi scris. Sodoma şi Gomora surâd satisfăcute. Copiii noştri citesc ahtiaţi asemenea noutăţi occidentale, de care ţi-e lehamite.

Pe vremea mea, Berlinul era tot un soi de Babilon. Venisem la 22 de ani şi am stat până la 27 de ani. M-am refugiat în bibliotecă, axat pe CVJM (YMCA berlineză), acea YMCA puritană, utilă şi internaţională, cu atmosferă în care *Eul* îşi poate căuta rădăcinile, problemele specifice, simte drama lumii şi a naţiunilor, drama metafizică şi socială, în condiţiuni sanitare şi sportive agreabile.

Dacă citeşti zilnic numai „Arta" pariziană, ajungi apaş, pauper, invertit, nemernic, sadic, masochist şi alte excrescenţe şi exacerbaţiuni de nevropaţi.

Tarabă fără tarapana

Editura Tineretului mă cheamă să semnez un contract despre Lincoln, portret pe 120 de pagini, în valoare, se pare, de 10.000 de lei. Suma pare frumuşică. L-aş putea scrie în două săptămâni şi mi-am asigurat cantina pe 20 de luni. Textul meu are să primească obligatoriu colaborarea năvleţilor. Guy Mollet spunea recent că mai sunt două-trei linşaje pe an în SUA, deci

persecuția rasială contra căreia a luptat Abraham Lincoln s-a evaporat. Idealurile lui s-au realizat. Politrucii literari valahi îmi vor băga clenciuri și clișee prin care să se demonstreze că sunt linșați două-trei milioane anual.

Renunț la semnarea contractului.

Nu le spun gândurile. Caut o butadă.

—Cât sunt plătit?

—Nu știu.

—Cum nu știți? Păi o editură este și o tarabă. Cartea e și o negustorie.

Politrucii se înroșesc.

—Să întrebăm la contabilitate.

—Orice contract se semnează la categoria III cu tiraj de 6.000 de exemplare. Dumneavoastră veți fi de categoria I cu minimum 18.000 de exemplare. La început, însă, acontul de 25% nu face decât o mie și ceva de lei.

—Prea ieftin. Voi aveți tarabă dar n-aveți tarapana.

Baia cu lapte de capră a lui Tito

Calomniile balcanice sunt turbulente și savuroase.

Prietenii mei iugoslavi, fugiți de la Tito pentru a emigra în paradoxul stalinist unde au fost arestați câte patru-cinci ani, au stat și cu mine la închisoare. Furioși pe Tito, îndurau martirajul în iadul teoharisto-paukerist, cu ochii țintă la Mecca - Moscova. Pentru a-i scoate din tendințele sinucigașe, îi băgam în frivolități sud-est europene și levantine.

Pentru mine, Tito era un comitagiu balcanic.

Începea ora bârfei. Prietenii mei iugoslavi fuseseră ofițeri de Udba, partizani comuniști fanatici în lupta contra cotropitorului hitlerist. Îl cunoșteau pe Iosip Broz Tito. Făcea dimineața baie în lapte de capră, ca Popeea și Mesalina, împărătese romane deșucheate, care se îmbăiau în lapte de măgăriță, pentru catifelarea pielii. Și-a comandat costume de vânătoare din piele de cerb. Își aducea actrițele și cântărețele cele mai apetisante pentru patul său din palatul alb de la Belgrad, din castelul de la Bled sau din cel de la Brioni.

Toate treburile dinlăuntru ale guvernării le făcea Rankovici, omul care nu râdea niciodată. Când ziariştii au arătat o poză mamei sale, cu junele surâzător, ca ministru de Interne, măicuța bătrână a protestat:

– Nu poate fi feciorul meu. El n-a râs niciodată.

E drept că nu-l mai văzuse demult.

Fiul lui Tito a luptat în armata sovietică, ofițer contra hitleriştilor. Şi-a pierdut o mână. Venit *kronprinz* la Belgrad, s-a apucat de chefuri în *şantane* şi localuri de lux. Spărgea oglinzi costisitoare.

Rankovici l-a chemat la Ministerul Internelor, i-a tras două perechi de palme şi i-a dat arest la domiciliu timp de şase luni. Tito a aprobat măsura.

La Udba se practicau tortúrile chineze, cu picătura de apă pe creştetul capului şi cu şobolanii pe pântec. Se aduceau în colivia de sârmă şobolani înfometați şi se puneau pe burta deținutului. Chițcanii chițăiau. Chițăia şi deținutul înspăimântat de şobolanii care-i devorau intestinele.

Când eram furios, în prima fază a arestării mele, la Malmaison şi la Piteşti, am avut şi eu asemenea gânduri de răzbunare împotriva Anei Pauker. I-aş fi băgat şobolanii în vagin. Am râs cu dr. Sandu Lieblich pe această chestie. El pretindea că i-ar fi făcut plăcere...

Când am spus lui Emil Serghie şi lui Otto Marcovici că inginerul Herbert Silber, denunțat de H. Soreanu ca agent, abia aşteaptă să fie eliberat ca să-i ucidă întâi soția şi să-l facă să sufere, ei au exclamat:

– Dacă i-ar ucide nevasta, i-ar face mare plăcere!

Valahii şi balcanicii sunt infernali în bârfă.

Paralele de Plutarhos

Istoria lui Plutarhos este scrisă din mici anecdote, din fapte diverse semnificative, aşa cum încerc eu să le strâng, pentru istoria contemporană a valahilor. Acest crug al mandarinului valah începe metodologic cu Plutarhos, şi sfârşeşte cu el. El scrie despre personaje universale şi eu creionez cu un fleac de talent, flecuştețe şi fleacuri avortonale umane.

Țuțea despre țigani

Azi, duminică 20 mai 1956, sunt invitat la o masă câmpenească de frații țigani Mahulea. Locuiesc în Șoseaua Chitilei, în mahala țigănească de ceferiști, în plină câmpie înflorată, într-o căsuță curată, cu câțiva pomi fructiferi. Trebuie să le fiu naș, mai târziu. Cu greutate, mișc pe soția mea și pe soția secretarului, moldovence rasiste. Moldovenii nu suportă străinii de niciun soi. Sunt de o xenofobie profundă, chiar dacă afișează toleranță verbală sau apatie. Se claustrează cu obstinație în clanurile lor, vizitați de patru secole de hoarde tătărești, căzăcești, leșești, muntenești și ungurești.

Îl invit pe Țuțea, ca drept al nașului de a avea musafiri de marcă. Refuz net. Este pentru sterililizarea țiganilor și a jidanilor sau alungarea lor în India sau Palestina. Huliganismul lui mă întărâtă. E huliganism de dreapta, similar cu huliganismul de stânga, practicat contra noastră de Ana Pauker și acoliții ei.

O, temps, suspend ton vol!

O, clipă, suspendă-ți zborul!

Ieri la ora 12,15 am expediat acasă, în Oltenia, pe fratele meu, șef de gară, eliberat provizoriu după un an de arestare, implicat pe nedrept într-un proces de sabotaj contra-revoluționar. A intrat noaptea pe ușă, ca un vagabond și fur, fantomă halucinantă, în zdrențe. L-am spălat, l-am ospătat, l-am îmbrăcat, am surâs cu lacrimi, l-am mângâiat, l-am alintat și de-abia a adormit.

E duminică matinală calmă. Am pus pe masă lapte, pâine proaspătă, puțină dulceață de gutui. La prânz plec cu nevasta, naș, etern naș, printre plebei. Până atunci, mai avem două-trei ore de acalmie, cu muzică de Chopin la radio. Am bani și tihnă trei luni.

O, temps, suspend ton vol!

Printre popoare conlocuitoare

Duminică, 20 mai 1956 am fost primit, cu tot ceremonialul, în calitate de naş, la familia ţigănească Costache, Ilie şi Vasile Mahulea. Deocamdată am tăiat moţul drăgălaşului Cupidon Mahulea - ce nume, pentru Dumnezeu! - în vârstă de doi ani şi jumătate. Au asistat 30 de persoane din familia lor, un perceptor român *pour le Dauphin* (teolog catolic ratat), un poet român cu soţia, profesoară la şcoala elementară a puradeilor, eu şi secretarul meu avocat, cu soţiile.

Masă bogată, cu lăutari, întinsă sub un nuc umbros. Bogăţie culinară. Toţi ţiganii perfect îmbrăcaţi. Noi, românii, mai nevoiaşi.

Nu mă pot plânge. Mi s-a arătat un respect nemărginit. Am oficiat năşitul după reguli sacramentale. Şi totuşi, inima mea era îndurerată.

Mi-am surprins sentimente elegiace şovine. Popoarele conlocuitoare sunt în mare progres de confort material, de şcolarizare a copiilor, pe când Valahii dau înapoi ca racul. Am simţit invidia, galbena invidie, sălăşluind în incinta sufletului meu. E ceva neobişnuit, fiindcă aşa ceva izgonesc mereu. M-am lăsat pradă invidiei. Pesimismul cel mai negru asupra destinului rasei mele. Nu cumva suntem un soi de piei roşii în Statele Unite ale Americii? Nu cumva suntem băştinaşii care nu mai ţin pasul în concurenţă cu popoarele conlocuitoare şi suntem sortiţi exterminării lente?

Mariaj şi burlăcie

Cea mai proastă căsătorie este mai profitabilă masculului decât burlăcia cea mai daurită: patul, ordinea casei, sănătatea, progenitura. Dacă nu are vocaţia matrimonială, nimic nu-l împiedecă, dacă este cu adevărat un padişah, să-şi aleagă marea cadână pe care o aduce în gospodăria sa. Dar, de obicei, Don Juan n-are casă, n-are masă, n-are gospodărie, este un bărbăţel estropiat, un bărbătuş din specia fluturelui care umblă din floare în floare, o chenzină pe an. Am

observat că Don Juan nu are copii. Să fie sterp? Armăsar copulativ fără odrăslire? Nu. De fapt, Don Juan prelungeşte perioada de incubaţie pasională – suceşte capul fetelor şi nevestelor în perioada premergătoare, se suie cocoşeşte o dată şi, apoi, dă bir cu fugiţii. Îl interesează mai mult regretul femeii, decât bucuria ei. Bucuria lui este suferinţa iubitei. Don Juan înfăşurat în elegie şi mister nu se preocupă de coít, ci de plăcerea premergătoare.

Este un adolescent etern? Este un obstaculat? Este un bătrân cu erecţie dificilă?

Templul şi sucursala

Capşa, la ceasul de faţă, este marele templu al cugetării libere şi al limbilor ascuţite, iar cofetăria Nestor este sucursala.

Toţi guvernanţii au fost furioşi pe cafeneaua valahă. Cafeneaua este salonul democraţiei. Pe vremuri, era şi anticamera puterii, fiindcă la Capşa se dărâmau şi se puneau la cale guvernele. Între Capşa şi Palat, se urzeau destinele ţării. Muncitorimea era un proletariat de tinichea şi ţărănimea un sac de cartofi. Puterea era în prohabul lui Barbu Ştirbey şi între coapsele Reginei Maria. Untul era cules de Ionel Brătianu, care ţinea de nevastă pe baldâra Eliza, sora lui Barbu Ştirbey. Ferdinand – Regele Kakadu – cu urechi clăpăuge, fără conversaţie şi cu ştremeleag bleg, se plasa când în vaginul Marthei Bibescu (care visa numai heraldică, suportând pe Kakadu, consolându-se cu plebeul Thompson, apoi Lord of Cardington), când între picioarele albe, de spermanţet, ale Olgăi Prezan (metresa lui Nicolae Filipescu şi a viitorului Mareşal Ion Antonescu), când printre lianele Elvirei Popescu. Cu actriţa a păţit-o rău. Într-un moment de efuziune, i-a scris o dedicaţie pe fotografia sa cu urechi clăpăuge: *À ma chère Elvira, mon ange gardien et ma seule consolation dans ce pays de malheur*[1], a stârnit o furtună guvernamentală şi

[1] Dragei mele Elvira, îngerul meu păzitor şi singura mea consolare în această ţară nefericită. (*n.n.*)

patriotardă într-un pahar cu spermă. Regele Kakadu s-a consolat ulterior, inclusiv cu țigănci furnizate de generalul Eraclie Nicoleanu.

Prințul Carol s-a certat cu maică-sa, pălmuind pe Barbu Ştirbey. A fost exclus de la succesiune, prin actul de la 4 ianuarie 1927. A revenit la 8 iunie 1930, flancat de o tigresă – Elena Lupescu –, domnind nestânjeniți până la 6 septembrie 1940, jecmănind țara, acumulând în străinătate averi de miliarde. Capșa a intrat în amurg. A fost o meliță care a măcinat fără cânepă și fără grâu. Era sediul opoziției și al cancanurilor. Ce este un cancan? Un adevăr oficial ascuns de ochii și urechile plebei. Funcțiile de anticameră și salon ale democrației s-au împlinit la Capșa, Corso, Nestor, Elita, Wilson etc.

Pe timpul lui Antonescu, cafenelele au devenit bursele samsarilor. Puterea s-a mutat la cazarma lui Antonescu și în Legația germană. Samsarii s-au umplut de bancnote ca furnizori de război, au plecat californieni în Bucovina, în Basarabia și în Transnistria. Veturia și Mița Antonescu încurcau și desfăceau țițele.

Pe urmă, a venit prăpădul Anei Pauker, al Herthei Schwammen-Pătrășcanu și al Liubei Chișinevschi, paradis pe care-l avem în continuare cu foc bengal, confetti însângerate, zaharicale de propagandă și minciună enormă.

Invitație la sinucidere

Mihai A. Antonescu trimetea lui Victor Iamandi, în toamna anului 1940, o invitație la sinucidere, prin soția sa Aneta, trimisă cu o petiție de a fi scos din Penitenciarul Jilava și internat pentru boală în sanatoriul călugărițelor franceze de la Șoseaua Jianu.

Ică Antonescu nu l-a scos.

Victor Iamandi a fost ucis de legionari.

Ică a fost împușcat peste șase ani.

După sinuciderea lui Fadeev, Leonte Răutu a convocat pe scriitorii republicii, i-a făcut vinovați de stalinism și i-a invitat la sinucidere, după pilda lui Fadeev.

Al. Jar, văduvoiul Olgăi Bancic şi obedient romancier fără talent, s-a supărat. A fost dat afară din Uniunea Scriitorilor. Nu s-a sinucis nimeni până la ceasul de faţă. Pe când L. Răutu va urma pilda lui Ică? Adversarii lui Al. Jar insinuează că el ar fi trimis-o pe Olga Bancic pe eşafod, denunţând-o Gestapoului, ca să scape el cu viaţă.

La mişto!

Este epoca mişţoului!

Fiecare ia la mişto pe altul, plătindu-şi polițele.

O epocă sumbră, cumplită, năroadă, stupidă.

L. Răutu ia la mişto pe Al. Jar.

H. Soreanu ia la mişto pe ing. Herbert Silber.

Eu, pe cine să iau la mişto pentru o suferinţă de ani şi ani? Eu am iertat pe toţi şi încerc să uit.

Din nefericire, am o memorie fotografică.

Boris Pilniak

Talentatul scriitor Boris Pilniak a fost ucis de Stalin.

Tot Stalin şi staliniştii au ucis pe Meyerhold, un regizor de teatru ceva mai mare decât Stanislavski şi Gordon Craig. Ei au împins la sinucidere pe Esenin, Maiakovski şi Fadeev.

Hecatomba este uriaşă.

Iarăşi, Hertha rediviva (*28 mai 1956*)

Cumnata mea, Hertha Pătrăşcanu, a ieşit din puşcărie azi, 28 mai 1956, condamnată la 18 ani, grațiată, după ce a stat în domicilii forțate (primii ani), şi apoi în grele penitenciare.

Traiectoria ei a fost vertiginoasă, capricioasă şi stranie. Unică fiică a unei corsetiere din Cernăuți, căsătorită cu un oarecare israelit Schwammen, care ținea o limonagerie la o răscruce de străzi. Lucra, deci, sezonier. A murit tânăr. Hertha l-a botezat „Antiquitätenhändler", negustor de anti-

chitați. Fiica era o fantezistă. De când limonada se păstrează ca antichitate? Se trezește, se trăsnește, se împute.

Hertha a fugit cu un bătrân negustor la Viena, pe când era elevă. A făcut și ceva trotuar, pe la Paris. Sporovăia nemțește și ceva franțuzește. L-a pescuit pe Lucrețiu prin 1934-1935 și s-au căsătorit în 1938, fiind botezată de Gala Galaction drept Elena Pătrășcanu.

Era o simili-artistă, cu vocație de prostituată. Eu îi cunosc vreo trei-patru amanți, cât era nevasta cumnatului meu. Ne-am și certat pe aceste chestii, fiindcă îi plăceau pasiunile fără perdea, dedându-se în tărbacă prin grădini de vară cu craii ei de șprit și mititei. Hertha era, de altminteri, o alcoolică înveterată. Cum dracul' o iubea cumnatul meu? Se confirmă proverbul german: „Eine betreudene Frau ist ein Engel im Bett?"[1]

Dicteu suprarealisto-psihanalitic

Metoda mea de lucru literar este dirijată de următoarele sfaturi:

1) sfatul horațian – *nulla dies sine linea*[2] (sfat pe care-l dau și altora);

2) strângerea borhotului după metoda dicteului suprarealist, de fapt, revărsarea Katharsisului aristotelic sau a subconștientului, scoțând din străfundurile abisale psihologice tot felul de drăcovenii, măscări, mâl și perlele scoicilor bolnave;

3) condensarea borhotului în a doua versiune, după reguli gramaticale și logice;

4) șlefuirea artistică de giuvaiergiu pătimaș și trierea ultimei versiuni.

Ce reprezintă borhotul?

Bogăția livezilor subconștientului și ghirlandele florale ale rațiunii conștiente. Totul intră în fermentație. Pe urmă,

[1] O femeie beată este un înger la pat? (*n.a.*)

[2] Să nu treacă o zi fără a scrie un rând. (*n.n.*)

intervine alambicul şi, din mai multe butoaie, scoţi câteva damigene de licoare. Aceste damigene mai trec prin focul şi apa rece a alambicului, spre a da o esenţă prefriptă.

Apoi, se trece în sticle şi se depune la învechire, adică rafinamentul giuvaiergiului.

Aşa aş vrea să scriu *Cavalerul Floare-de-Crin*.

Borhotul va avea 10.000 de pagini.

Condensarea în alambic va da 2.000 de pagini.

Prefrigerea va ajunge la 1.000 de pagini.

Şlefuirea va înlătura 200 de pagini şi vor rămâne numai 800 de pagini.

Voi avea oare răgazul? Voi mai găsi pasiunea necesară acestei munci literare pentru un gen unde n-am încă nicio experienţă? Nu va fi o grandioasă ratare a vieţii mele, într-o halucinaţie livrescă?

Viaţa-i dulce, viaţa-i scurtă şi mă aflu *nel mezzo del camino*!

Nu cumva mă găsesc pe un drum greşit?

Ideea conservatoare în Valahia

Ideea conservatoare este foarte puternică în Valahia. Aproape n-a existat revoluţionar sau progresist în Moldova, provincie bântuită de la 1200 d. Chr. de tot soiul de invazii.

Mihail Kogălniceanu, care a eliberat pe ţigani, a secularizat averile mânăstireşti şi a făcut prima împroprietărire a ţăranilor, are o doctrină tipic conservatoare în discursurile, opurile şi opusculele sale. Un soi de Lord Beaconsfield moldav.

Ardelenii sunt educaţi în spirit habsburgic şi în occidentalism, în doctrina Şcolii Latiniste şi în catolicism. Acolo a apărut şi teoreticianul Aurel C. Popovici, conservator sistematic, conştient, care a scris în anul 1911, cu oarecare răsunet internaţional, cartea de inspiraţie engleză Tory, *Die Vereinigten Staaten von Groß Österreich*[1].

---

[1] Statele-Unite ale Austriei-Mari (*n.a.*), carte tradusă în româneşte de Petre Pandrea (*n.n*).

Toți revoluționarii din Oltenia erau constructivi și pozitivi: Mihai Viteazu, Tudor Vladimirescu, generalul Magheru, Popa Șapcă.

Literații lor cei mai revoluționari ancorează în artă clasică, aproape conservatoare, ca Tudor Arghezi și sculptorul C. Brâncuși, inspirat din folclor.

Filosoful Motru a continuat pe Titu Maiorescu și P.P. Carp, pe Mihai Eminescu și linia „Convorbirilor literare".

Cele mai prestigioase capete politice sau literare au fost capete conservatoare.

Liberalii și progresiștii, desțărații și revoluționarii s-au recrutat dintre munteni și, de predilecție, dintre meteci.

Aer și zefir

Odată cu ieșirea Herthei Pătrășcanu din pușcărie se verifică dilema lui Lucrețiu Pătrășcanu: a murit sau n-a fost executat?

De vreme ce s-a dat drumul la tot lotul de condamnați din procesul său, urmează să apară și el la suprafață, sub o formă sau alta, dacă mai supraviețuiește.

Nevasta mea plânge, se lamentează, încearcă să se resemneze.

—Au ucis pe omul cel mai blând, mai bun, mai plin de abnegație. Au lovit tocmai în el și a scăpat bestia de Silber și escroaca de Hertha, prostituata mârșavă.

—Hertha se va certa acum cu Dina Cocea pe Al. Brătășanu.

—Cum?

—Nu știi noutatea? Dina Cocea s-a măritat cu Al. Brătășanu, fostul amant al Herthei Pătrășcanu. Cel puțin așa credea lumea. Când Lucrețiu era închis în lagărul de la Târgu Jiu, soția sa se ducea să se... odihnească împreună cu acest pictor scenograf la Osica-Romanați, moșia Brătășenilor. Făceau băi de soare și nudism împreună, spre exasperarea și mirarea țăranilor, care nu înțelegeau pe fârțângăi. Ți-amintești că am făcut observații Herthei, că se dă în tărbacă în Oltenia, ceea ce

este inadmisibil. Poate să-şi dea poalele peste cap printre ţiganii ei din Bucureşti, dar în patria mea să se poarte cumsecade. Osica este la 30 de km de târgul meu natal şi am rude pe-acolo. De-acolo se trage familia Şuculeştilor. Cu Paul Brătăşanu - vărul lui Alexandru - sunt prieten şi din gura lui am aflat de senzaţionalele băi de soare ale cumnatei lui Pandrea, în pielea goală, cu derbedeul de Paris, scenograful Brătăşanu. Nu i-aş fi spus lui Lucreţiu. Adică, erai şi tu de faţă, când ne-a relatat Paul. Ca să preîntâmpine situaţia şi să îmbrobodească pe bărbat, Hertha a povestit lui Lucreţiu că Al. Brătăşanu este... pederast şi că n-a găsit niciun inconvenient să se ducă în compania lui să facă baie de soare nudistă. Ţi-aminteşti furia concentrată şi naivitatea lui Lucreţiu, când ne-a relatat ştirea viciului ascuns al lui Brătăşanu şi aerul de triumf, când a adăugat:

— Credeai, dragă Petrache, că eu sunt un soţ complezent?

— Nu cred că eşti un bărbat complezent şi nici n-ai avea motive materiale sau morale. Dar cred că nici Hertha şi nici tu nu păstraţi aparenţele. Nu mă interesează fondul. Mă interesează forma.

— Eşti adeptul codului manierelor elegante burgheze?

— Sunt pentru codurile juridice şi codurile moravurilor. Eu ştiu că în această materie *forma dat esse rei*, forma dă substanţa lucrurilor, iar când o femeie stă goală o lună toridă de vară, în preajma unei fiinţe, chiar hermafrodite, ca acest pictor scenograf, îi răscoleşte hormonii. Nu este exclus ca Hertha să fi făcut şi vreo binefacere şi să-l fi adus pe calea adevărului şi la doctrina strămoşilor, a amorului clasic ciobănesc.

— Bancuri!

Faptele s-au petrecut în 1942-1943.

În 1953, Dina Cocea, vampa, se căsătorea cu invertitul Herthei. Erau bancuri de-ale Herthei. Brătăşanu era amantul ei.

Cearta mea cu Lucreţiu Pătrăşcanu din anul 1932

Pe Lucreţiu Pătrăşcanu l-am cunoscut vagamente la Berlin, în 1930. Venise ca delegat al Partidului Comunist la un con-

gres al partidelor muncitoreşti ţărăneşti din sud-estul european, regizat de Moscova. Când am citit în *Rote Fahne* şi în *Welt am Abend* (gazeta-revolver a lui Willy Münzenberg, care s-a certat cu Moscova pe tema pactului Ribbentrop – Molotov), că va vorbi şi un român, m-am dus să-l ascult din curiozitate.

Oratorul mi s-a părut cam palid şi germana lui cu intonaţie deficitară. N-avea elan, cursivitate şi nici substanţă. Mai mult, citea şi improviza în stil de rezoluţie. Am stat de vorbă cinci minute pe culoar şi nici omul nu mi s-a părut interesant. Am plecat după Willy Münzenberg şi Egon Erwin Kisch la *Rotes Kabaret* în Wedding, împreună cu Antonia Hiller, care era un soi de secretară a lui Willy Münzenberg şi o „activistă" turbată. Morbul turbării îşi făcea la mine incubaţia.

Când am venit în ţară, am stat trei luni acasă în Oltenia (februarie, martie, aprilie 1931) şi în mai am sosit la Bucureşti, unde am picat în cercul lui Imre Aladar, Eufem şi Alexandru Mihăileanu, Petre Zissu şi Petre Grozdea (ambii avocaţi).

M-am înscris în barou, fratele meu Iancu mi-a plătit taxele restante de avocat pentru perioada 1926-1931 şi mai aveam încă 40.000 de lei în bancă. În toamnă urma să-mi fac stagiul militar.

L-am văzut şi pe Lucreţiu Pătrăşcanu de câteva ori, prin mai, iunie şi iulie 1931. Mi s-a părut amabil, cuminte şi onorabil. Colegii mei de avocatură Petre Zissu şi Petre Grodzea erau într-o sinistră alcoolizare şi eu nu beam decât cafea cu lapte.

În septembrie 1931, am început să scriu la Trustul „Adevărul". Pentru început, articolul de fond al „Adevărului literar", condus de M. Sevastos, prieten cu familia scriitorului D.D. Pătrăşcanu.

Stăteam la hotel şi dimineaţa făceam şedinţe telefonice cu amicii.

Când am început să public articole în presa democratică şi o suită de articole în „Viaţa Românească", prietenii din stânga comunistă, în frunte cu Lucreţiu Pătrăşcanu, s-au burzuluit. Scosesem patru numere dintr-o revistă personală, „Viitorul social", având şi colaborările lui Lucreţiu Pătrăşcanu şi ale lui

P. Constantinescu-Iaşi, dar paginile erau deschise şi pentru Haig Acterian şi pentru un tânăr profesor de filosofie pe care-l chema Horia Sima, care mi-a adus un articol nepublicabil. L-am rugat să-l refacă pe ici, pe colo, prin părţile esenţiale.

Atunci a început hâra cu Lucreţiu Pătrăşcanu. Le-am spus-o lămurit că eu sunt antifascist, democrat şi progresist, că nu accept înscrierea în Partidul Comunist, fiindcă nu sunt de acord pe chestia agrară şi pe alte puncte de program (dictatura proletariatului, teroarea, lipsa de libertăţi, abolirea parlamentarismului). Moscu Cohn , care avusese o discuţie aprinsă pe chestia *Empiriocriticismului* lui Lenin, decretat de mine ca o carte proastă şi o colecţie ageamie de recenzii în materie de metafizică şi teoria cunoaşterii, credea că-mi face displăcere când m-a ameninţat cu o carantină de cinci ani, necesară înscrierii în partid. Am râs. Am să aştept şi 30 de ani şi tot n-am să mă înscriu într-un partid care socoteşte *Empiriocriticismul* o carte epocală şi îndrumătoare. E o carte proastă şi un fleac. Eu nu sunt nici măcar materialist. Eu sunt cu dialectica hegeliană, dacă vreţi, un hegelian de centru. Mă interesează experienţa rusă ca experienţă. N-am să scriu în viaţa mea pentru dictatura proletariatului şi împotriva religiei. Cel mult, am să tac, dar n-am să fac apologia dictaturii tinichigiilor şi nici nu voi lovi vreodată în biserică, în nicio biserică, fiindcă religiile şi preoţii joacă un rol esenţial în viaţa oamenilor, începând din cavernă până astăzi şi de-a pururi, în vecii vecilor.

Cred în rolul intelectualilor, al sacerdoţilor, al mandarinilor şi al tehnocraţilor. Georges Sorel a fost un rău-făcător, când a bârfit pe intelectuali şi a ridicat în slăvi proletarii. Cartea lui Eduard Bath despre *Faptele rele ale intelectualilor* (*Les méfaits des intellectuels*) este o carte criminală şi un fleac teoretic.

Ruptura cu Lucreţiu a fost clară şi categorică dintru început. Acest fapt nu ne-a împiedecat să rămânem în raporturi cordiale, intensificate şi prin faptul că m-am căsătorit cu unica lui soră, de care era legat printr-o mare afecţiune, întreaga familie fiind strâns unită într-un *sacro egoismo familiale*, ca să pastişăm *sacro egoismo nazionale* a lui Benito Mussolini.

Cearta a început în anul 1932, când am scos, cu un grup de prieteni tineri țărăniști și din alte partide, revista „Stânga" (linia generală a vremii), care a cunoscut un imens succes, ajungând la un tiraj de 80.000 de exemplare. Împreună cu P. Boteanu-Țuțea am scris mai mult de jumătate din revistă, fiindcă ne-au fugit colaboratorii, amenințați cu arestarea de tersitele polifemic Armand Călinescu, subsecretar de Stat la Interne.

Lucrețiu Pătrășcanu scotea și el o revistă confidențială, „Frontul", cu un oarecare Sorin Darvale. Cine era? Șt. Voicu? Sorin Toma? Bercu Zaharescu? Nu știu. Acolo a apărut un atac mârșav împotriva lui Petre Țuțea și a mea. Eram denunțați, pur și simplu, ca antisemiți, diversioniști și alte insulte. Noi sufeream de filosemitism (Țuțea era cvasi-logodit cu o evreică), lucram din idealism, abnegație și bună-credință. Nu primeam nicio retribuție de la o revistă cu un tiraj de 80.000 de exemplare, pe care, în ultimele 5-6 numere, o redactam aproape în exclusivitate, sub tot soiul de pseudonime. Lucrețiu Pătrășcanu era la curent cu temperatura morală și febra noastră intelectuală. Ne vedeam acasă, aproape zilnic, și mâncam, uneori, împreună. Atacul mârșav mi s-a părut de-o grosolănie și de-o perfidie ieșite din comun. L-am scos definitiv din rândul prietenilor mei. Prietenia noastră nu s-a mai refăcut de atunci. În timp, i-am dat asistență pecuniară din milă și din obligație familială, l-am ajutat în cele mai grele momente ale lui, dar o tovărășie cu el mi s-ar fi părut o enormitate. Era impulsiv și lipsit de scrupule pentru a fi un amic sau tovarăș de întreprinderi ideologice. Certurile s-au repetat în anii 1937-1938, odată cu evaluarea situației generale politice. El socotea că forțele de stânga trebuie să meargă cu Iuliu Maniu, de care era fascinat, dar față de care eu aveam o atitudine critică, fiindcă Iuliu Maniu a cochetat cu legionarii până la alianța electorală din cadrul alegerilor din decembrie 1937. Eu am socotit că democrația nu mai are alt refugiu, pentru cei care vor să guverneze, decât între fustele dnei Elena Lupescu și între cracii lui Carol II, muncitorimea fiind molipsită de morbul verde, iar țărănimea fiind un sac de cartofi. Eu n-am încrucișat brațele. M-am prezentat ca avocat

la curțile marțiale, făcând rolul de bun samaritean pentru toți cei răniți, ofensați, umiliți, zdrobiți de tăvălugul dictaturilor.

Nici acest lucru nu l-a înțeles Lucrețiu Pătrășcanu.

El avea mentalitatea revoluționarului de profesie, care nu „pactizează" cu inamicul şi stă, parazitar, cu brațele încrucișate. El a văzut în avocatura mea doar latura de cobilițar oltean, dornic de câștig, fără să vadă pe medicul printre leproşi penali.

Revoluționarul profesionist are regulile lui strict-deontologice, idiosincrasiile, idealurile, afectele, sindroamele şi comportările specifice. Situația similară se regăseşte şi la politicianul profesionist, al cărui prototip a fost Iuliu Maniu şi pe care-l repetă amicul meu Pavel Pavel, aghiotantul său preferat într-o vreme (1930-1940), când s-au certat pe tema legionară. Omul politic profesionist democrat stă la hotel şi cafenea. Conservatorul frecventează saloanele. Aristide Briand era omul strălucit al cafenelei şi Clemenceau al saloanelor. Ambii practicau redacția şi – evident – parlamentul. Omul politic de tip superior trebuie să-şi păzească meseria. Cabinetele de medic, de inginer sau avocat sunt incompatibile cu ocupația politică absorbantă. Pătrășcanu îşi părăsise meseria de avocat – după ce luase câteva scatoalce de la huliganii din Cernăuți. Readucerea la bară nu i-a surâs. Deşi în perioada 1939-1940 i-am dat ocazia să câştige 400.000 de lei dintr-un proces comun, bani cu care puteai cumpăra o casă, demersul s-a oprit aici. Măcar am încercat.

Revoluționarii de profesie

Am cunoscut câțiva revoluționari de profesie şi aş vrea să-i descriu în amănunt, deşi aceşti oameni sunt mai fugaci decât vântul, mai imprecişi decât coca, mai neaşteptați decât hazardul şi mai stupizi decât pietrele. Seamănă cu habotnicii, cu adventiştii, cu vladimiriştii, cu dogmaticii. Au dogme, intransigențe pe fleacuri şi stele polare pe care noi, laicii şi spiritele libere, nu le vedem pe cer.

Immanuel Kant obişnuia să spună: „Hume, empiristul englez, m-a deşteptat din somnul meu dogmatic".

Aceşti profesionişti sunt nişte dogmatici letargici.

Revoluționarii de profesie sunt niște dogmatici și niște fanatici dezagreabili. Altminteri, în alte chestii, sunt oameni ca toți oamenii, cu nas, urechi, cap și picioare. Ei nu cunosc proverbul valah „unde nu-i cap e vai de picioare"! Au cap, dar nu gândesc cu el, ci cu al altora; dogme adoptate și ale dogmaticilor similari. Au picioare, dar sunt de plumb, dacă li se ordonă rezistența. Au suflet, dar pot deveni asasini, oricât ar fi de candizi și delicați. Am cunoscut câțiva revoluționari de profesie dintre cei mai prestigioși în sud-estul european. Max Weber a scris despre *Berufspolitiker*, despre politicienii de profesie ai burgheziei, democrației sau aristocrației. Îi cunosc și pe ăștia. Acum este vorba despre revoluționarii de profesie, despre huliganii de stânga și huliganii de dreapta la noi, în Balcani, despre fenomenul comitagiilor și al gangsterilor.

Am să încep, cronologic, cu anul 1928, când am cunoscut pe Gheorghi Dimitrov, primul revoluționar de profesie, aflat la Berlin sub pseudonimul Ivanov, ucis peste 20 de ani, de Ana Pauker și Stalin, într-un sanatoriu la Moscova etc., etc., etc.

Aș vrea să evoc zilele și nopțile petrecute cu Gheorghi Dimitrov la Berlin, în epoca studenției mele (1926-1931), cele două recepții de la București, din ianuarie 1948, și vizita lui la mine, la Periș, conversațiile în jurul volumului *Helvetizarea României*[1] și a neutralizării spațiului balcanic.

Ne-am despărțit, făgăduindu-mi ceva, fără să-l rog:

— *Dreimal Schweiz!*

Formula enigmatică am înțeles-o peste trei luni, la pușcărie. Însemna neutralitatea Bulgariei, a României și a Iugoslaviei. *Dreimal Schweiz!*

Etc., etc., etc.

---

[1] Cartea mea pe care Ioșca Chișinevschi a refuzat s-o lase să vadă lumina tiparului. (*n.a.*)

După nenumărate peripeții, și la mai mult de jumătate de veac, *Helvetizarea României* a văzut lumina tiparului în anul 2001, la Editura Vremea. (*n.n.*)

După ce-a fost câteva luni ministru de Externe al României în cabinetul generalului Rădescu, Constatin Vişoianu, vechi titulax şi litvinovist, prieten intim al lui Ralea, a intrat, purtând uniforma albastră, în *Frontul Renaşterii Naţionale* al Regelui Carol II, având ca secretar general pe Ernest Urdăreanu, carierist furibund.

S-a certat rău de tot cu Vîşinski şi comuniştii în noaptea de 5 spre 6 martie 1946. Vîşinski ar fi trântit cu pumnul în masă Regelui Mihai I, cerând Guvern Dr. Petru Groza, iar Vişoianu s-a formalizat, spunându-i:

— Je vous défends de parler ainsi à Sa Majesté, mon Roi![1]

Gestul şi replica de cavaler medieval a stârnit rumoare, senzaţie şi pasiune.

Vivy (cum îl alintă prietenii) a trebuit s-o şteargă în străinătate în uniformă de colonel englez. La München, a făcut o haltă de ajustare, a fost interogat de ofiţeri anglo-americani, care se temeau să nu fie un spion strecurat sub forma unor certuri aparente. Ajuns la Paris, a rămas fără bani. Dăduse dispoziţii de plata unui cec în valoare de şase milioane de franci elveţieni, antedatând o telegramă, după ce picase de la putere, prin care împuternicea pe ambasadorul Creţianu de la Ankara să încaseze cecul de la o bancă elveţiană. Nu mai avea putere, *imperium*. A comis un fals. Fiindcă a măsluit realitatea a fost arestat 24 de ore şi, mai apoi, eliberat. Nici astăzi nu se cunoaşte, exact, limpede, afacerea. Creţianu nu voia să-i dea niciun ban din comoara Nibelungilor, lăsată de Ică, şi picată în buzunarul acestui grof, căsătorit cu fiica lui Barbu Ştirbey, cea divorţată de Boxhall. (O afacere de nouă milioane de franci elveţieni a făcut Barbu Ştirbey ipotecând Buftea pentru 400 de milioane lei, împrumut făcut la Banca Românească înainte de 1944; i-a transferat în Elveţia la bursa neagră şi i-a plătit în anii 1945-1947, el şi moştenitorii săi, cu câteva lăzi de mere pline

[1] Vă interzic să vorbiţi astfel Majestăţii Sale, Regele meu! (*n.n.*)

cu lei devalorizaţi. Banii au intrat în patrimoniul familiei, în valută străină, şi pot trăi câteva sute de ani pe-acolo.)

Vivy era fără un sfanţ la Paris.

S-a întâlnit cu Mişu şi Ioana Ralea. Au dejunat şi cinat împreună. Ralea era ambasador la Washington, în slujba Anei Pauker. Vivy se simţea emigrant famelic. A început să plângă. El este legat de sarmale, mititei, vânătoare, şpriţ şi plaiuri româneşti.

Ralea i-a propus să scrie o scrisoare Anei Pauker, prin care să-i ceară iertarea şi permisiunea de a se reîntoarce.

Între timp, a sosit cecul lui Max Auschnitt.

A fost salvat la momentul oportun. Scrisoarea a rămas.

A plecat în America, unde a fost primit sub Statuia Libertăţii de amicul şi patronul său, Edgar. L-a suit în automobil şi au plecat în zona de agrement pe care Max Auschnitt a avut grijă să o cumpere din vreme. Max n-a putut fi ministru de Finanţe în cabinetul N. Rădescu. A ştiut să-şi aranjeze finanţele cu Virgil N. Madgearu, cu Regele Carol II şi cu alţi potentaţi politici, cu care s-a certat şi s-a pupat. Banii depuşi în străinătate i-au rămas. A luat sub oblăduirea sa şi pe Vivy. Trebuie să ai şi un bufon, sau o rudă săracă, prestigioasă, la mesele cu musafiri de marcă de pe noul continent sau în orele de *spleen* ale unui miliardar...

Lucreţiu Pătrăşcanu: comedia judiciară, comedia reabilitării

După comedia judiciară în care Lucreţiu Pătrăşcanu a fost asasinat, începe comedia reabilitării.

Un prieten îmi comunică, strict confidenţial, că Iosif Chişinevschi – cancelarul nostru de fier al Valahilor puturoşi – a decretat într-o şedinţă secretă a Comitetului Central al PMR, la care s-au luat şi note stenografice, că Lucreţiu Pătrăşcanu a fost „un erou al clasei muncitoare". Vinovaţi de moartea lui ar fi staliniştii.

Stau şi mă crucesc. Tocmai cancelarul de fier care a patronat arestarea lui din 1948 şi omorul său din 1954 vine să

facă *mea culpa* şi să-l proclame erou şi martir al proletariatului?

Stalin a murit în primăvara anului 1953.

Pătrăşcanu a fost asasinat cu un an mai târziu, în primăvara anului 1954, de către actuala echipă de guvernare. Ei n-au fost staliniști?

Bine, să acceptăm că staliniştii au fost cei din echipa Ana Pauker – Vasile Luca – Teohari Georgescu, răsturnați în anul 1952. Teohari, cu Ana şi Luca au arestat pe Lucrețiu Pătrăşcanu în 1948, luna iunie. L-au ținut arestat până în iunie 1952, când au fost doborâți. Pătrăşcanu a fost ținut arestat, în continuare, încă doi ani, judecat şi executat în 1954.

După comedia judiciară combinată de Paraschivescu-Bălăceanu şi Rudolf Rosman, urmează comedia reabilitării cu aceiaşi şefi.

Ipocrizia este demnă de Tartuffe.

Unde stăm rău?

Unde stă răul acestui sistem cu asasinate promovate în comedii judiciare? Stă în oameni? Stă în sistem?

Cert este că s-a realizat o generație de oameni nervoşi, nevropați, timorați până la laşitate, neruşinați în violență, josnici în cruzimi, nătărăi în raționamente. Sistemul însuşi este defectuos. Lipsa de libertăți şi de proprietate individuală minimală (care asigură un minimum de decență şi de demnitate umană) deschide drumul tuturor erorilor, drumul cu pavajul spinărilor încovoiate, lipsa de răspundere prin divizarea ei, anarhia laşă şi improductivitatea. Impostorii cu vechime se pot cățăra în posturi de conducere.

Pentru conducere, se cere *charismă*.

Charisma a fost desființată şi înlocuită cu frazeologii de țârcovnici pe linie, bieți oameni inculți, uneori bigoți, deseori escroci.

Cum a murit Şt. Antim...

Şt. Antim a murit, aşa cum a trăit: bârfind.

A murit bârfind pe I. Lespezeanu, un mărunt gazetar şi un om ratat, altminteri inteligent. Stăteau la şuete şi-şi dădeau importanţă.

I. Lespezeanu se socotea mare comunist şi om de stânga. Nimeni nu-i arăta vreo consideraţie, în afară de Vasile Luca.

Şt. Antim se considera mare publicist democrat. Nimeni nu-l băga în seamă, în afară de ing. Ion Gigurtu.

Se lipiseră ca ventuzele de doi financiari. Când au pierit cei doi finanţatori, au pierit amândoi. Mai târziu, a pierit I. Gigurtu, şi Şt. Antim s-a lipit lipitoare de lipitoarea Lespezeanu, lipit de Vasile Luca. A supravieţuit câtva timp. Când V. Luca a căzut în dizgraţie, lipitoarea Lespezeanu n-a mai avut ce suge. Şt. Antim a îngheţat. Înainte de a îngheţa definitiv, a bârfit pe lipitoarea unde se lipise, adică pe Lespezeanu.

De la Şt. Antim ştiu cele două butade.

Despre Kalman Blumenfeld-Scrutator, ziarist impertinent al „Adevărului": dacă este adevărat că *dans chacun sommeille un cochon*[1], apoi la Blumenfeld, porcul suferă de insomnie.

Despre conu' Costică Graur: trei nume, trei minciuni.

Îl cheamă jupân Iţic Brauer. (Şt. Antim era evreu).

Tito îşi frânge gâtul? (*1 iunie 1956*)

Iosip Broz Tito a trecut cu tren special prin ţara noastră, plecând ca musafir de onoare la Moscova. De fapt, se şi vede nu ca musafir de onoare, ci ca noul Papă III la Roma. Se înşeală. Este numai un comitagiu balcanic, o unealtă oarbă, când în mâna Londrei, când în mâna Moscovei.

Îşi va frânge gâtul curând.

Parcă are muştar la popou, fiindcă suferă de o manie ambulatorie mai acută decât nevropatul Jean-Jacques Rousseau,

[1] În fiecare dintre noi zace un porc. (*n.n.*)

fără talent de orice fel, agitat şi agitând. Se vede că timp de 40 de ani a făcut parte din *Agitprop*. A apărut în Abisinia, vânând lei, s-a plimbat pe elefanţii sacri în India, a cumpărat parfumuri la Paris, s-a dus la Washington şi Londra. I s-au publicat toate titlurile: o listă de ţar şi de satrap persan. Biografia este un mişmaş de fugi, plecări, duceri. Nu-i pe gustul meu. Nu reprezintă nimic din ţăranul balcanic, nu este un hâtru bun de glume ca Nastratin Hogea sau cel puţin ca Hruşciov, n-are rafinamentul elocinţei ca Titulescu sau Venizelos, n-are patina artiştilor statuari ca Meštrović sau Brâncuşi, fiindcă în omul politic se află, îndeobşte, un sculptor ratat care sculptează în vermina şi în sufletele umane. Nu i se cunoaşte o formulare, o butadă, un gând elevat şi original sau semnificativ. Frazeologia lui este stereotipă, scoasă din rezoluţii. Instinctul de manevră şi conservare este real. Când Stalin i-a chemat la Moscova pe Tito şi Dimitrov, Tito a semnat cu ochii închişi (după cum a mărturisit) şi a plecat fuga-fuguţa la Belgrad. Dimitrov a cerut timp de gândire, a tratat, a refuzat şi s-a întors la Sofia, pe catafalc.

În gara Băneasa, Tito a fost salutat de Gheorghiu-Dej care, în anii 1948-1949, l-a făcut Iuda Tito, şi de Chişinevschi, care l-a asemănat cu un abuziv paşă turcesc. Acum îi ling tălpile, ca noul Papă să le prelungească investitura.

Tito este astăzi la apogeu. Cei care l-au injuriat îl adulează. Fac o profeţie: nu vor trece patru luni şi Tito va fi lichidat. Este ca o prostituată de maidan în care şi-au pus încrederea şi Londra şi Moscova. Înşeală şi pe unii, şi pe alţii, făcându-şi mendrele, sindrofiile şi cumetriile lui balcanice.

Amnezia

Uitarea este un lucru admirabil pentru buna cinestezie psihică:

Uitarea le închide-n scrin
cu mâna ei cea rece,

şi nici pe buze nu-mi mai vin
şi nici prin gând mi-or trece.

(M. Eminescu)

Din nenorocire, oamenii au memorie.

Guvernanţii actuali n-au memorie sau, mai exact, nu vor să aibă memorie. Dar guvernanţii nefericiţi au memorie.

Cum pot uita lectorii pe Dumitru Corbea, poetul care a făcut cele mai hidoase poeme proletcultiste şi a cultivat cel mai linguşitor cult al personalităţii?

Spunea aşa:

Ana, Luca şi Gheorghiu-Dej.
Ana e popor.
Ana noastră,
Ana tuturor.

Acum, D. Corbea dă interviu la „Gazeta Literară", revoltându-se contra proletariatului şi a cultului personalităţii.

Alexandru Jar a scris cele mai tâmpite romane politice. *Sfârşitul jalbelor* face apologia lui Dej într-un naturalism vulgar. *Borna* este o ladă cu gunoi anti-titoist. Acum se proclamă campion al libertăţilor.

Când mănânci aşa iahnie, de ce mai faci gălăgie?

Nu mi-a spus mie Ion Gheorghe Maurer, în februarie 1953, că Lucreţiu Pătrăşcanu este agent înveterat, înrăit şi dovedit?

Eu am protestat furtunos şi căruţa prieteniei noastre s-a stricat.

Peste un an, Pătrăşcanu a fost ucis.

Jenică Maurer era de capul lui? Exprima o opinie separată? Nu. Pseudonimul lui se numeşte Dej. Exprima punctul de vedere al lui Ioşca şi al preşedintelui comisiei de control C. Pârvulescu. Toţi sunt loviţi subit de amnezie şi asasinii îşi proclamă victima ca erou-martir al clasei muncitoare.

În fond, avem de-a face cu o lâncedă, râncedă şi perfidă ipocrizie.

Din 1915 până în 1922, am fost coleg de liceu cu Alexandru Ghyka. Nu era strălucit la învățătură dar avea un caracter agreabil. În mai 1916, când nu împlinisem 12 ani, educatorii şcolii care ne creşteau în spiritul cercetăşiei ne-au trimis prin păduri să culegem flori. Îmi amintesc că în preajma bătrânei mânăstiri din Valea Voievozilor, prin apropiere, era crângaşul cu o atmosferă paradiziacă şi cu răsuri mirosind îmbătător.

Când ofițerul Barbu Bălăcescu ne-a dat ordin, nouă, cadeților, să strângem buchete de flori, ca să ne decorăm dormitoarele, clasele, sufrageria şi biserica, Alecu Ghyka a început să plângă:

— De ce să rupem florile? Ele n-au suflet?

Era luna mai 1916.

La 15 august 1916, s-a declarat război monarhiei habsburgice pentru întregirea neamului şi realizarea idealului național, cum se spunea pe-atunci.

Cadeții de 12 ani au devenit cercetaşi, mobilizați voluntar pentru munci auxiliare. Ştiam alfabetul Morse. Eram telegrafist la gară. Apoi, telefonist şi telegrafist la poştă. Duceam corespondența la spital, ajutând şi-acolo, fiindcă învățasem pansamentul şi tehnica sanitară.

Pe când duceam la gară corespondența Spitalului Brâncoveanu din Râmnicu Sărat (refugiați din fața cotropitorului teuton), am fost rănit de o schijă provenită dintr-o bombă de aeroplan. Din sanitar am ajuns pacient. Refugiat la Focşani, Bârlad, Dorohoi şi Iaşi, m-am reîntâlnit iarăşi, în luna mai 1917, cu elevii din clasa a II-a de liceu, colegii mei. Am revăzut şi pe Alecu Ghyka. Acolo, la Iaşi, mi-am dat seama că Alecu are palat, că este beizadea şi alte farafastâcuri de care copiii habar n-au. Nu m-a impresionat prea mult, fiindcă eu mă împrietenisem, pentru scurt timp, cu prințul Nicolae din Casa de Hohenzollern, care domnea pe-atunci. Am fost de Crăciun la el acasă şi la masă. Alecu Ghyka era fost prinț, dintr-o casă domnitoare trecută, Nicolae era prinț dintr-o casă domnitoare prezentă. Nu mă intimida faptul.

În primăvara anului 1918 citeam cu pasiune ziarul „Arena" al lui Alfred Hefter, simpatizant al revoluției bolșevice și stipendiat cu banii *Kommandaturei* germane, cum am aflat mai târziu.

Alfred Hefter beneficia la Iași de acordul Lenin-Ludendorff, realizat de socialiștii elvețieni în martie 1917 și în mai 1918.

Ludendorff îngăduise lui Lenin să plece din Elveția și să treacă prin Germania în „vagon plumbuit", împreună cu Zinoviev, Kamenev și un grup numeros de revoluționari, ca să facă revoluția în Rusia.

Deși n-aveam decât 13 ani, inima mea bătea pentru Revoluția rusă din februarie și octombrie 1917, spre spaima lui Niky și Alecu Ghyka.

Ca mine gândeau și simțeau și alți colegi. La istorie, făceam în acel an Revoluția franceză. Am încercat și o mică rebeliune într-un pahar cu apă, împotriva lui Mignard, din clasa a VII-a, șeful de masă, considerat un tiran. Noi eram în clasa a III-a. Șeful revoltei era Iuliu Spânișteanu, supranumit Danton, nu atât pentru oratorie, cât pentru urâțenie, fiindcă-l confundam cu Marat. Danton a fost bărbat frumos, Marat era hidos.

Alecu Ghyka era de-atunci antisemit, xenofob, naționalist.

Lucrul mi se părea bizar. Eu eram român get-beget și mă simțeam cosmopolit, democrat planetar, xenofil și iubitor de evrei.

El era greco-albanez, corcit cu ceva români și simțea aprig nevoia să apere romanitatea cu zelul neofiților și al metecilor.

Alecu Ghyka a făcut Facultatea de Drept de la Iași, între anii 1923 și 1926.

Eu am făcut-o la București. Nu ne mai vedeam. Ne ciorovăisem verbal, câțiva ani. Acum ne ciorovăiam prin corespondență. El îmi trimetea suluri de gazete antisemite, naționalist-huliganice și alte marafeturi publiciste. Eu îi trimeteam suluri cu „Adevărul", reviste socialiste, socializante, „Dreptatea socială" a lui Șt. Zeletin și „Ideea Europeană" a lui Motru - Nae Ionescu - Bucuța.

Duelul cu sulurile de gazete a durat trei ani. Eu am plecat cinci ani la studii în străinătate. Ghyka nu punea preț

pe viața teoretică. A intrat în magistratură, s-a însurat cu fata lui Orleanu (prietenul socrului meu) și a făcut trei copii. A intrat să facă politică în Garda de Fier. La 6 septembrie 1940, a fost numit Director general al Siguranței Statului și mulți îl socoteau demn urmaș al lui Corneliu Z. Codreanu. Locul i-a fost uzurpat de Horia Sima și el a rămas soldat disciplinat al Gărzii de Fier.

După rebeliunea din ianuarie 1941, a fost condamnat să facă 15 ani de pușcărie. I-a făcut. L-am întâlnit la Aiud în august 1948. Nu-l mai văzusem din 1922, deci ne-am revăzut după un sfert de veac. Am fraternizat cordial. Pozițiile noastre ideologice erau diferite, dar viața noastră se împletea din nou. I s-a dat drumul în 1956. Ispășise pedeapsa.

A intrat ca porcar la o gospodărie agricolă colectivă, pentru a-și hrăni copiii și soția. Pe urmă, a fost rearestat și dat în judecată. N-a răspuns la interogator, nici măcar cum îl cheamă. Președintele a crezut că este surd. Îl striga și el se făcea că nu aude. I-a spus avocatului din oficiu să se apropie de deținut și să-i spună să se scoale și să răspundă la interogatoriu.

Alecu Ghyka i-a spus destul de tare avocatului din oficiu, ca să audă procurorul:

—Spune-le acestor canalii că n-am nimic a le răspunde!

Procurorul a cerut să i se facă proces pentru ultraj și delict de audiență. Președintele, mai înțelept, s-a retras cu completul să delibereze. Așteptăm continuarea.

Alecu Ghyka a intrat în greva tăcerii. I s-a fixat un nou termen de judecată la 4 iulie 1956.

Victor Medrea despre Lucrețiu Pătrășcanu din anul 1940

Întâlnirea cu Victor Medrea.

Vinogratzki, Pavel Pavel, Strihan, Gheorghiu, Emil Serghie și, deodată, la un colț de stradă, Victor Medrea, o ocnă de venin, sare atică, voie bună și anxietate.

Schimbări de vederi rapide, glume și mers la masa noastră de la Nestor, cofetărie *chic*, goală între orele 12,00 și 14,00.

Victor Medrea este un legionar agitat, fost agent de Siguranță în tinerețea lui studioasă la Cluj, mai mult agitată decât studioasă, suspectat mereu de coreligionarii lui politici pentru „agentură". Cert este că el a văzut carnetele lui Moruzov. Între aceste carnete, la Nr. 149, a găsit pe amicul meu Zaharia Stancu, agent secret al burgheziei în rândurile comuniștilor, lăsat să plece la Moscova ca să escorteze pe Al. Sahia și să afle secrete bolșevice. Știrea m-a consternat și n-o cred. După câte știu, Zaharia Stancu n-a putut intra în Rusia în 1936, fiindcă nu i s-a dat viza de intrare la Varșovia. Al. Sahia a putut intra. A fost arestat la Moscova câteva săptămâni, ca... spion român. Era iarna. Atunci a răcit. De-acolo i se trage tuberculoza. A primit tardiv un pulover de la... Lucrețiu Pătrășcanu, aflat la Moscova. Cel puțin așa este versiunea care mi-a rămas în minte. În orice caz, după sosirea de la Moscova, Al. Sahia a cinat la mine într-o seară și ne-a povestit impresii. Cartea îi apăruse. Era scrisă înainte de a fi vizitat paradisul terestru pe care-l aștepta. Și-a dat seama că nu-i paradis, că Panait Istrati și André Gide au avut dreptate.

Al. Sahia s-a întors dezamăgit de la Moscova. Ne-a plâns pe brațe. Fusese la mânăstire și a plecat hagiu la Ierusalim și s-a întors ateu. A plecat tot hagiu la Moscova și s-a întors dezamăgit. Acest om era în căutarea unor idealuri arzătoare, absurde dacă vreți, în sensul dictonului catolic *credo quia absurdum* și nu le găsea. Noi, antifasciștii, ne-am alarmat. L-am conjurat să nu repete cazul lui Panait Istrati. Să fie dezamăgit, dar nu un renegat, mai ales că-i apăruse cartea apologetică a realizărilor sovietice. Majoritatea materialului statistico-descriptiv îl furnizasem eu din reviste de propagandă germano-sovietice și cărți de inspirație marxist-leninistă aduse în geamantanele mele berlineze. Îi dictasem, în mod liber, câteva după-amiezi și câteva nopți în șir, cu cifrele statistice în față. Erau compilații, cum se spune în știință. Al. Sahia a murit dezamăgit. Are străzi, statui, poeme. Dacă ar fi trăit, ar fi nimerit cu noi la ocnă, cu noi, simpatizanții bolșevismului și ai economiei planificate.

Cazul lui Lucreţiu Pătrăşcanu a fost altul. El a murit dezamăgit ca şi Sahia, dar persistenţa lui în eroare a fost de mai lungă durată. Era tenace, obstinat, revoluţionar profesionist.

Victor Medrea îmi povesteşte un lucru vechi şi un lucru nou.

Lucrul vechi este în legătură cu arestarea nefericitului meu cumnat de către legionari, în anul 1940, şi cu eliberarea lui.

De fapt, l-am găsit arestat încă din timpul guvernului Gigurtu. Fusese internat în lagărul de la Miercurea-Ciucului. Acolo, după asasinarea lui Armand Călinescu de către Carol II , fuseseră ucişi 300-400 de legionari. A fost internat apoi în spitalul penitenciar de la Braşov. Pe urmă, dus la Bucureşti, în beciurile Siguranţei.

V. Medrea pretinde că l-a adus pe Lucreţiu cu maşina din lagărul de la Caracal, din ordinul lui Horia Sima, Ion Antonescu şi Al. Ghyka, şi că l-a pus în libertate. Nu i-au cerut să fie agent, nici lui, nici lui Scarlat Calimachi. Nici nu le-ar fi trecut aşa ceva prin minte.

V. Medrea, în timpul guvernării legionare, a adus ca şef al protocolului pe Vladimir Jabotinski (fascistul palestinian) de la Constanţa spre Berlin, din ordinul lui Hitler-Antonescu. Scena este amuzantă şi detaliul picant. Rasiştii antisemiţi se aflau în combinaţii cu evreii fascişti.

Alt detaliu: Alexandru Constant, fost ministru legionar, a scos o revistă, „Noua vestire", cu banii lui Emil Bodnăraş, şef al Serviciului Secret comunist. Lucrul pare plauzibil.

Alt detaliu: toţi membrii echipelor legionaro-comuniste, denumite Makarenko, care au schingiuit pe deţinuţii din închisori în epoca 1948-1952, au fost condamnaţi la moarte şi executaţi. Între ei se aflau nemernicul de Mihail Strugariu şi escrocul de Ţurcanu.

Lui Ţurcanu i-am spus odată, bazat că e învăţător şi sincer:

— Ţara este condusă de regele Laslo şi regina Ana.

— Cine-i Laslo? Cine-i Ana?

— Ei, nu ştii? Vasile Luca şi Ana Pauker.

... După două ceasuri, am fost izolat la Turnul Alb pentru trei luni. Scos să-mi deşert tineta pe la ora 11 dimi-

neața, mă aflam singur în curte. A venit un mânz, care s-a dus glonț la lada cu gunoi să caute coji de morcovi și cartofi de la bucătărie. L-am luat și l-am mângâiat pe gât:

—Prostuțule! Și tu te-ai învățat să mănânci gunoaie, ca noi, deținuții?

Acest codoș, însoțit de altul, a replicat:

—Sunt deținuți care n-ar merita să mănânce nici gunoi.

Mi-am ieșit din fire, zbierând ca să audă și deținuții de la ferestre:

—Codoși nemernici! Ieșiți din curte, că infestați atmosfera mai rău ca latrina.

Țurcanu, Strugariu au devenit călăii co-deținuților. Acum, comuniștii i-au împușcat.

Nu i-au împușcat din indignare morală. I-au împușcat ca să nu vorbească, pur și simplu, ca să nu spună cine i-a învățat, cine i-a dresat. Să nu divulge tactica, strategia și ticăloșiile comise în numele *Poemului pedagogic* al lui Makarenko.

Alt detaliu despre Lucrețiu Pătrășcanu, pe care nu-l cred verosimil:

Când a plecat ca membru la Conferința păcii de la Paris, Lucrețiu Pătrășcanu ar fi confecționat împreună cu H. Silber un memoriu prin care căuta să dovedească, nici mai mult, nici mai puțin, că românii plătiseră rușilor o despăgubire de 600 de milioane de dolari, adică dublu decât se prevăzuse în Convenția de armistițiu pe care a semnat-o în septembrie 1944 la Moscova, în calitate de președinte al comisiei de armistițiu. Acest memoriu l-ar fi prezentat lui Byrnes într-o discuție la Paris. Byrnes era președintele delegației SUA. Faptul poate că este exact în ceea ce privește cifra. Nu-l cred capabil de acest gest pe Lucrețiu Pătrășcanu. Dacă l-ar fi făcut, trebuia să rămână la Paris ca emigrant. Medrea pretinde că întrevederea Byrnes – Pătrășcanu ar fi fost secretă. N-ar fi știut-o decât Belu Silber, care a făcut o indiscreție lui G. Tătărăscu. Cutra de Tătărăscu a spus acest lucru la procesul Pătrășcanu – Silber din aprilie 1954 și a fost una din depozițiile de martor în acuzare care a dus la condamnarea la moarte a lui Lucrețiu Pătrășcanu. Nu cred nici în exactitatea depozițiilor lui Tătărăscu, în acest

sens şi în aceste condiţii. Până nu voi auzi de la martori oculari – martorii *de visu et de auditu* – nu-l cred capabil pe Tătărăscu de această laşitate şi *canaillerie*.

Căutător al lui Dumnezeu? (*6 iunie 1956*)

A fost Nae Ionescu un căutător al lui Dumnezeu?

Fireşte că a fost.

Pe sub vestonul negru, croit la München sau la cel mai mare croitor al Vienei, pe sub cămaşa mătăsoasă de un galben stins, se afla o altă cămaşă, o cămaşă a lui Nessus, care-l ardea cumplit: cămaşa lui Christos.

Alexandru Marghiloman se îmbrăca la Paris şi-şi spăla rufăria la Londra. *Tout était faux chez lui, sauf l'argenterie*[1], a spus la divorţ soţia sa Eliza, născută Ştirbey, devenită Brătianu.

Nae Ionescu, pe care principesa Maruca Cantacuzino, născută Rosetti-Teţcanu, l-a iubit cu pasiune şi venerație, se îmbrăca la cel mai mare croitor al Vienei. I-am citit *Memoriile* imitate după Regina Maria, încă inedite, şi am descifrat respectul şi iubirea. Se îngrijea cu atenţie de culoarea covoarelor din micul *palazzo* Caradgea pe care l-a locuit într-o vreme, până când şi-a construit palatul de la Băneasa, unde Cella Delavrancea dădea concerte pentru prietenii intimi sau numai pentru el, în orele de depresiune. Nae Ionescu se retrăgea vara la Balcic, în vila cu fast oriental, sau pe yacht.

Peste acest exterior dannunzian atât de falacios şi care a indus în eroare, pe drept cuvânt, pe contemporani, mai era cămaşa lui Nessus care l-a ars de la 19 ani până la 49 de ani (*cosa prurit*), cămaşa lui Christos, care l-a ars zi de zi şi de care n-a putut scăpa niciodată.

Ce pot pricepe cei care n-au căutat pe Dumnezeu?

Cei care l-au găsit pe Dumnezeu dintr-o dată, prin tradiţie, har sau obtuzitate mintală, nu vor pricepe nimic, absolut nimic din Nae Ionescu. L-au acceptat, cât a trăit, cu mefiantă, din comoditate socială şi lenevie mintală.

---

[1] La el, totul era fals, mai puţin argintăria. (*n.n.*)

Cum pot înțelege ateii, agnosticii, brutele materialiste, vulgarii, trivialii și pungașii din Valahia, care formează echipa majoritară din așa-zisa opinie publică, cei care „contează" și au condus țara de la 1848 până la 1948?

Nae Ionescu n-a crezut dintr-odată în Dumnezeu. Nae Ionescu a căutat pe Dumnezeu.

Așa a fost realitatea.

L-a găsit Nae Ionescu pe Dumnezeu?

Este o întrebare tulburătoare.

El spunea că da. L-a găsit pe Dumnezeu (fiindcă pe Christos îl citim în Evanghelii) printr-un fel de artificiu logic pascalian, deși nu vorbea niciodată de trivialul pariu al lui Blaise Pascal. Când l-am întâlnit eu pe Nae Ionescu, în 1919, ca elev în clasa a IV-a de liceu, el era profesor de filosofie, de limba germană și director de studii la liceul de la Mânăstirea Dealului. El mi-a pus în mână prima carte, *Les lettres provinciales*, concomitent cu *Biblia*. Trei săptămâni în șir m-a obligat s-o citesc în exclusivitate, eu, care îngurgitam un roman francez sau rus pe zi. Nu pricepeam nimic. Povesteam fluent conținutul. Nu-l digeram. Îngurgitam. Descifram binișor *Les pensées justes*. Am iubit dintr-odată *Noul Testament* (pe care-l mai foiletasem pe-acasă), dăruit de profesor. Nae Ionescu a continuat să mă terorizeze cu *Les lettres provinciales*, pentru a înțelege cum se cuvine protestantismul larvar francez. Am priceput târziu pe Blaise Pascal și nu l-am iubit niciodată, nici în liceu, nici la universitate, fiindcă eu eram, temperamental, ereditar și vocațional, un ortodox, un om tipic al acestor plaiuri natale.

Nae Ionescu nu era prin temperament, fizionomie, caracterologie și vocație un ortodox, un adept al Sfântului Ioan. El era un paulinic, un logician controversat, un protestatar, un îndemoniat din născare, un Saul, care a devenit un Pavel pe drumul Damascului. Educația mușchenează îi era strict catolică. Prin conștiință, naștere și hotărâre era, implacabil, răsăritean.

Din această triplă dificultate (vocație paulinică, educație apostolică universală catolică și ereditate răsăriteană) s-au născut incongruențele, luptele, schimonoselile și sinuozitățile lui Nae Ionescu.

Mihai D. Ralea îl vede pe Nae Ionescu sub forma unui carierist furibund.

Să fie aşa?

N. Iorga a oferit lui Nae Ionescu, în 1931, să-i fie ministru de Interne. Era o onoare mai mare de a fi dintr-odată ministru de Interne (departamentul central mult râvnit) al unui oarecare N. Iorga, prim-ministru, pe care Nae Ionescu îl adora, decât... o ciozvârtă de ministru pe la Culte şi Muncă al lui Armand Călinescu, Lupeasca şi Ana Pauker, pe care Ralea îi disprețuia.

Nae Ionescu a făcut două-trei guverne şi nu s-a agățat de coada trenului-ministerial. Nae Ionescu căftănea miniştri. Nu s-a căftănit niciodată şi nici n-a primit caftanul.

Judecata lui M. Ralea asupra lui Nae Ionescu este greşită, nu-i conformă cu faptele şi de-a dreptul mincinoasă. Acest sociolog a spus voit minciuni şi în meseria lui, şi în politică, şi în judecata contemporanilor. Este un veleitar, un pretențios, un neputincios în probleme de cultură, artă, filosofie morală.

M. Ralea nu înțelege nimic din teologie şi din metafizică.

Cum l-ar fi putut înțelege pe Nae Ionescu?

M. Ralea vede numai problema averii, a banilor şi a arivismului.

Pentru un intelectual, averea şi banii sunt mijloace, iar nu scopuri în sine.

Când a venit Nae Ionescu de la München, aşteptat de prieteni, a intrat, împreună cu Vasile Pârvan şi Marin Simionescu-Râmniceanu, în anturajul lui Aristide Blank, dornic de-a ajunge ministru de Finanțe, de-a juca rol politic. Tudor Vianu povesteşte pe larg acest episod, în oralitățile lui miezoase.

Aristide Blank a vrut să-l facă pe Nae Ionescu prim-procurist al băncii. N-a ajutat Nae Ionescu pe inginerul N. Malaxa să-şi consolideze şi să-şi extindă averea?

Pentru M. Ralea, profesor minor ieşean, a câştiga bani peste leafă este marea virtuozitate a vieții.

Pentru un Nae Ionescu, om din portul Brăilei, educat în Germania şi trecut prin ciurul şi dârmonul redacțiilor bucureştene încă din tinerețe (1912), a câştiga bani era un fleac.

Pentru M. Ralea, banii au fost scopul vieții.

Pentru Nae Ionescu, banii au fost mijloace anodine pentru realizarea ţelurilor. Nu contau. De la Nae Ionescu, prietenii luau bani ca din buzunarele lor particulare.

De la Ralea, nimeni n-a putut scoate o monedă de argint, un bănuţ de aramă. Îi strângea în chimir de zarzavagiu balcanic.

Nae Ionescu era larg în materie financiară. Ştia să câştige bani mulţi dar şi să-i împrăştie cu lopata.

Banii nu l-au preocupat niciodată, fiindcă un teolog sincer, un căutător de Dumnezeu trăieşte pentru alte ţeluri, trăieşte de azi pe mâine, poate fi ascet, ceea ce un ateu nu poate fi niciodată.

M. Ralea este singurul nostru ateu sincer, care a avut curajul de două ori în viaţa lui să iasă cu viziera ridicată şi să se mărturisească. A arătat un rânced respect religiei, în zeci şi sute de rânduri, plecând de la principiul toleranţei.

Cu prilejul articolului *Ateismul naţional* din „Cuvântul liber" al lui Eugen Filotti (1926) şi în articolul cu mormonii din „Contemporanul" lui Ioşca Chişinevschi (1955), şi-a spus oful. În definitiv, M. Ralea socoteşte că ar fi bine ca, luând maţul ultimului popă, să spânzurăm pe ultimul rege. El, însă, a fost ministru şi sub doi regi, şi ministru al Patriarhului Miron Cristea, ca să-l poată ucide pe Corneliu Z. Codreanu, împreună cu amicul său Armand Călinescu, ca să uşureze domnia Duduii. Pe urmă, a arestat şi toată ţara românească, ca să uşureze domnia Anei Pauker. I se aruncau mici ciolane, strapontine ministeriale. Avea bani peste leafa mizeră de universitar şi era mormon cu două familii.

Nae Ionescu putea trăi şi fără bani, fiindcă un teolog, un căutător de Dumnezeu, poate fi un ascet, după voia lui.

Un laic, un ateu, un materialist şi un cinic ieftin nu pot fi. Un cinic ieftin fură banii din buzunarele nevestelor prietenilor lor aflaţi la puşcărie, ca ciracii lui Ralea.

Un cirac al lui Nae Ionescu poate scoate pistolul să-l pună în pieptul lui Duca (dizolvase Garda de Fier), sau Armand Călinescu (omorâse pe marele cărturar), dar nu fură banii nevestelor celor întemniţaţi.

Ipoteza mea este că Nae Ionescu l-a găsit pe Dumnezeu, în mod deliberat, dar nu l-a găsit în mod plenitudinar.

L-a găsit pe Dumnezeu după tipicul logic al lui Blaise Pascal. L-a găsit pe Dumnezeu dintr-o adâncă evlavie, care era în țesătura sufletului său.

Talleyrand, când își începe amintirile despre Napoleon Bonaparte, exclamă fără voia lui:

— J'ai aimé moi-aussi cet homme![1]

Între Napoleon și episcopul răspopit fuseseră certuri, ofense reciproce, mojicii, trădări. N-a putut uita dragostea. La începutul amintirilor, a pus emblema justă. Talleyrand a murit opulent și tihnit sub al treilea regim (a servit ca funcționar al Franței, cum servise și celelalte regimuri), recomandând urmașilor, în clipa morții, să ajute familia Bonaparte aflată în mizerie, să-i ajute oricând, orice urmaș.

Evlavia acestui cinic desăvârșit, a acestui prinț deboșat, îi arată adâncimile și latura umană.

Nae Ionescu părea un cinic în conversație, în formulări scrise, în alegerea prietenilor, a aliaților, a colaboratorilor, chiar în viața lui intimă. Ei, și?

Și totuși, simțeai evlavia chiftind din porii lui, din gândirea lui, din acțiunile lui.

În problemele fundamentale ale vieții și ale Cetății, Nae Ionescu era plin de evlavie. Aș putea zice că întâmpina viața cu evlavie.

Să luăm fragmentul cel mai gingaș din viață: familia.

A fost un fiu excelent.

A fost un frate minunat. Avea o soră și un frate actor (Alexandru Ghibericon), care l-au adorat în viață și i-au păstrat cu fervoare amintirea.

S-a certat cu soția și s-au despărțit.

Căsătoria fiind indisolubilă după doctrina teologică a catolicilor și a ortodocșilor, divorțul fiind admis numai la

[1] Și eu l-am iubit pe acest om! (*n.n.*)

protestanți, atei și păgâni, Nae Ionescu a utilizat *separația de corp*, ca la catolici, fiindcă brambureala ortodoxă, infestată de laicism și raționalism, a îngăduit divorțul chiar la preoți.

Nu și-a făcut două menajuri, așa cum avem cazuri celebre la noi, terfelindu-se instituția căsătoriei în mod vădit și public. Să ne înțelegem: toleranța în viața intimă este regula de aur. Femeia poate să aibă zeci de amanți, *succesiv*. Când are amanți concomitent se cheamă prostituție. Concomitența se mai cheamă pretenții și poliandrie. Morala publică valahă nu acceptă poliandria și nici prostituția. Sunt stări de fapt, nu sunt stări de drept și nici stări morale.

În Balcani, se îngăduie bărbatului să aibă mai multe ibovnice, dacă îl țin curelele și femeile îl acceptă. Nu se acceptă poligamia. Poți avea mai mulți copii din căsătorii diferite sau de la mai multe ibovnice, când ești necăsătorit. A avea copii adulterini, menținându-ți căsătoria, este o incongruență și o încălcare a pactului, o escamotare a regulilor jocului.

Dr. Petru Groza, Mihai D. Ralea, Demostene Botez au fost trei cazuri celebre în viața publică a României, din partea unor oameni publici, care au dus menajuri *paralele*, în văzul lumii, după exemplul Regelui Carol II, care stimula asemenea pilde. De ce le stimula? Pentru a-și omologa pasiunea nefastă pentru Duduia, din nevoia de iactanță, de frondă, de terfelire și de mocirlire a unor instituții venerabile. Miniștrii lui își părăseau soțiile și își luau neapărat amante în văzul public, ca să se complacă regelui.

Nae Ionescu a fost prietenul intim, mentorul politic al lui Carol II. Căsătoria lui, foarte fericită timp de un deceniu și binecuvântată cu doi copii minunați, s-a rupt pe drum. Se întâmplă, uneori. Se poate întâmpla oricui.

Nae Ionescu n-a dat soluția gen Dr. Petru Groza, Mihai D. Ralea, Demostene Botez acestui accident nefericit, deși i-ar fi fost foarte ușor. Soția lui nu s-a mai măritat, a crescut copiii, l-a venerat. Instituția a rămas în picioare. Odată cu mărirea averii sale, a crescut și belșugul în familie. Și-a trimis copiii în străinătate (împreună cu mama), la studii. Căminul a rămas în picioare. Efectele dezastrului au fost anulate.

De ce?

Nae Ionescu avea evlavie pentru căsătorie, patrie, şcoală, biserică, armată, viaţă politică, ţărănime, strămoşi, artizanat, prietenie, ciraci. La el, nu erau vorbe aruncate în vânt.

Ralea şi-a aruncat toţi ciracii şi prietenii în holocaustul Anei Pauker şi al lui Ioşca, pentru a-şi scăpa pielea. Le-a bătut în strună, când erau pe cale să comită cele mai mari crime. A aprobat cedarea graniţelor patriei în guvernul din 1940 al lui Carol II şi în guvernul din 1946 al lui Petru Groza. Ar fi votat anexiunea Moldovei, ca să întregească până la Carpaţi Republica Sovietică Moldovenească, dacă i s-ar fi cerut. Pentru bani şi situaţie, Ralea dă orice. El n-are evlavie pentru nimic. Ralea are plăceri. E un hedonic şi un epicureu în sensul „turmei de porci" a filosofului Epicur.

Poate îndrăzni un epicurian să joace rol în Cetate?

Fireşte că nu. Nu are ce căuta într-un domeniu cu reguli de joc, cu legi stricte.

Cetatea are rosturi transpersonaliste. Epicureii sunt excluşi *de facto et de jure* din viaţa publică. Ralea era exclus anticipat din viaţa universitară (pedagogie) şi din viaţa politică (stat, armată, viaţă publică normală). Epicureii sunt admisibili numai în viaţa privată şi în viaţa artistică, unde abundă tipul de măscărici. Epicureul este măscăriciul vieţii private. Intrarea măscăriciului în viaţa publică este sursă de calamitate, fiindcă dintre măscărici se recrutează călăii, în momentele când nu se mai găsesc călăi profesionişti. Viaţa are asemenea momente.

Carol II, Ana Pauker şi Ioşca Chişinevschi au avut nevoie de pseudonime şi călăi. Nu prin pseudonime s-a obţinut gâtuirea vicleană a adversarilor, escamotându-se dificultăţile şi rezistenţele?

Ralea a fost pseudonimul Lupeascăi, al Anei Pauker şi al lui Ioşca. A fost măscărici ales ca pseudonim de marii gâtuitori şi a jucat rol de călău. Ralea a participat la uciderea lui C.Z. Codreanu, Iuliu Maniu, George Brătianu, Lucreţiu Pătrăşcanu. Ralea a fost un măscărici-călău.

Ce-a făcut Nae Ionescu?

După 8 iunie 1930, era stăpânul României ca inspirator, prieten venerat şi îndrumător al lui Carol II.

Regele îi spunea „Tata Noe", singurul om politic care se bucura de amiciţie din partea lui. Acest derbedeu internaţional şi papugiu bucureştean era, ca şi Ralea, incapabil de veneraţie.

Când a socotit Nae Ionescu că regele greşeşte, i-a spus-o, verde, de la obraz.

Când a văzut că Lupeasca face guvernele după inspiraţiile primite la clubul ei cu ruletă (această femeie de bordel deschisese acasă şi un tripou), a spus-o calm:

— Apoi, aiasta nu se poate, Majestate!

Timp de trei ani, Nae Ionescu a jucat rolul lui Platon pe lângă tiranul Siracuzei. Când tiranul s-a obrăznicit şi a dus ţara în noroi şi în prăpastie, Nae Ionescu i-a retras creditul şi a plecat.

S-a despărţit de Regele Carol II cu aceste cuvinte regale, autentice şi foarte plauzibile la acest papugiu:

— Tată Noe, nu te băga în prohabul meu. N-am eu popou atât de lat ca să poată încăpea toţi oamenii politici la pupat. Nu-mi pasă de ei.

... Nae Ionescu îl sfătuise să expedieze în Franţa pe Duduia.

Regele a căzut pe chestia Lupeasca. A fost expediat de Iuliu Maniu, aliat cu Horia Sima şi generalul Antonescu.

Bufniţa, şarpele şi poporul

Demosthenes a fost exilat din Athena, către sfârşitul vieţii, pentru corupţie.

Cum?

Harpalos din Asia se certase cu Alexandru Macedon şi venise la Athena cu averi şi corăbii, ca să ceară azil politic. Athenienii, înfrânţi, abia scăpaţi de furia marelui cuceritor, se aflau sub protectorat. Chiar Demosthenes, care pronunţase *Filipicele* şi era duşmanul macedonenilor cuceritori, s-a opus lui Harpalos, ca refugiat politic.

Când se făcuse inventarul averilor, discuţiile despre *séjour* pentru asiatul refugiat fiind în curs, Demosthenes a admirat o cupă de aur cu încrustaţii artistice.

A întrebat:

—Cât valorează?

Harpalos i-a răspuns surâzând:

—Îți va aduce 20 de talanți!

A primit cupa de aur plină cu talanți, înfășurându-și gâtlejul de aur cu fulare și cordelușe, ca să nu mai vorbească împotrivă-i, îngropându-și cu acest prilej talantul reputației incoruptibilității. Demosthenes a fost realmente om politic corupt de Harpalos și de regele perșilor.

N-a mai vorbit contra în Areopag.

„Îi cerură să se scoale și să vorbească, dar el făcu semn că i s-a stins glasul". Nu suferea de gâlci (*sinenghia*), ci de arghirofilie.

Mai primise aur de la perși, ca să pronunțe *Filipicele*. În condicile regelui persan, Alexandru Macedon a descoperit cifrele. Ca să se acopere vina, a unit corupția cu temeritatea și a propus ca Areopagul să cerceteze „afacerea", gândindu-se la o clasare. A fost condamnat să plătească 50 de talanți (300 de mii de lei aur) și încarcerat până îi va plăti. Judecătorii fuseseră drepți cu el într-un proces politic patronat de Alexandru Macedon și-l achitaseră. A fugit de la pușcărie.

Demosthenes n-a acceptat cu resemnare judecata Cetății, ca Socrate, gest nemuritor și pilduitor de supunere în fața unui verdict chiar eronat.

Zărit fugar de adversari, a încercat să se ascundă. Îi aduceau bani, ca să poată pleca.

Demosthenes a primit. Îl mângâiau și îl sfătuiau să primească întâmplarea cu curaj:

„Demosthenes izbucni mai mult în suspine și zise: cum să nu îndur greu, când părăsesc un oraș unde am asemenea dușmani, cum nu este ușor să găsești în alt oraș prieteni ca aceștia?" (Plutarhos, *Viețile paralele*, traducere de Jakotă, pag. 181).

Oratorul celebru a părăsit țara, implorând zeița patroană a orașului, Pallas-Athena, cu aceste cuvinte memorabile:

—O, stăpână apărătoare a orașului, cum poți iubi cele mai scârboase trei bestii care sunt pe lume: cucuveica, șarpele, poporul?

Zeița Pallas are bufnița ca simbol al înțelepciunii, pe șarpe ca simbol pentru curaj și patronează poporul, trei bestii ale vieții. Bufnița evocă noapte, șarpele este phalusul fecund și poporul este rodul nopții și al phalusului, rodul vieții. Zeița este însăși întruparea înțelepciunii. Nu se poate nimic fără dragoste nocturnă roditoare, fără phalus și fără înțelepciune.

Oratorul uitase înțelepciunea, disprețuind poporul, iubind prea mult aurul și nerespectând regulile jocului. A murit în tristețe și dispreț. I-a supraviețuit opera, expresie a pateutismului național, amenințat de asupritorii macedoneni.

Prețul social-democraților (*iunie 1956*)

Conversație cu Sergiu Dan.

El: Nu există social-democrat care să nu se vândă. Ai văzut scrisoarea lui Titel Petrescu? Acum a apărut scrisoarea lui Ion Mirescu. Cei care nu s-au vândut sunt marfă nesolicitată.

Eu: Ce preț are un social-democrat la piața de azi, iunie 1956?

El: Pe vremuri, social-democrația era anexa Ministerului Muncii. Lefegiii.

Eu: Acum este la fel. Prețul este ca acum 20-30 de ani: apartament mobilat, mașină la scară, 2-3.000 de lei lunar. Numai că Ion Mirescu & Co au trăit așa 20-30 de ani. Peste trei luni, lui Ion Mirescu i se va lua mașina, apartamentul și renta lunară și va fi trimis în producție. Nu-i rău. Ce vor zice Gaitskell și laburiștii săi, care au făcut intervenții ca să-i scoată din pușcării, și văd că ei se solidarizează imediat cu guvernul?

Rău fac cei care cer umilitoarele declarații, rău fac cei care le dau. Totul se petrece fără elevație și schepsis.

Conversație cu Svetolik

Ne plimbăm melancolici pe malul lacului Herăstrău, în Parcul de Odihnă și Cultură, evocând timpul petrecut în pușcăria de la Uranus. El a fugit de „călăul" Tito ca să vină în paradisul lui Stalin. Ana Pauker nu i-a dat drumul mai

departe. L-a ținut cinci ani în puşcăriile paradisului roşu. A rămas mai departe comunist onest. Eu m-am depărtat de orice doctrină, în eforturile mele de sinteză hegeliană.

Vorbim de triumfurile lui Tito la Moscova. Râdem de băile lui în lapte de bivoliță, ca Popeea, soția lui Neron, care se scălda matinal în lapte de măgăriță, de costumele lui de vânătoare din piele de cerb, de castelele regale reținute pentru uz personal şi altele în plus, pe insula Brioni, de banchetele sardanapalice şi bucătăriile lucullice, de iama dată printre cântărețe şi actrițe. Şi-a ales ca ultimă soție (a treia?) pe Iovanca, o învățătoare muntenegreană de 28 de ani, el având 64 de ani, vârstă pe care şi-o ascunde. Ea se îmbracă intenționat ca o cucoană mai în vârstă şi oarecum venerabilă. Ziarele iugoslave îl publică şi sub formă de bunic, la masă cu cei doi nepoți ai feciorului întors ciung de pe frontul sovietic antihitlerist.

Svetolik mi-a luat apelativul de „comitagiu balcanic", pe care i-l dădeam lui Tito în orele noastre negre de închisoare.

Mă enerva faptul că, la anchetă, ofițerul anchetator îmi dădea zor să spun ce-am discutat cu Tito, în automobil, în decembrie 1947, când a venit la Bucureşti. Am rămas stupefiat. Nu-l văzusem decât în ziare. Cu toată negația mea, ofițerul anchetator se încăpățâna să mă chestioneze. Botnărăscu, directorul puşcăriei Văcărești (fost client), unde venisem pentru internarea în spital, bolnav de icter infecțios, mă căina, şi mă întreba:

— De ce te-ai făcut titoist?

— Lasă-mă, Botnărăscule, că m-au întrebat şi anchetatorul, şi colonelul Botică (un cârnat îndopat), şi colonelul Craioveanu, care, şi el, m-a apostrofat ca „trădător titoist", şi eu i-am replicat că de ce s-a făcut din cal, măgar, din colonel burghez de jandarmi, locotenent de securitate. Ție îți pot spune sincer: nu l-am cunoscut niciodată pe Tito şi nici nu-mi este simpatic acest comitagiu balcanic. De altminteri, pe mine m-au arestat înainte de ruptura lui cu Kominform-ul.

Râd cu Svetolik de comitagiul balcanic devenit buricul lumii. Svetolik nu se mai poate întoarce în patrie. Este considerat „trădător". A luptat contra zeului-dictator. A întrebat pe la Legație şi i s-a spus clar şi categoric că nu se

mai poate reîntoarce în Iugoslavia şi că nu se va da nicio amnistie. La el sunt sentimente amestecate: e niţeluş orgolios că Tito este de-al lor, e trist că n-a văzut just.

Formulez *pro cauza* următoarea judecată asupra lui Tito:

—Comitagiul balcanic poate că nu-i comitagiu. Am greşit. Tito este un bărbier care a scos măseaua cariată a stalinismului din maxilarul comunismului şi vrea să scoată măseaua cariată a agresiunii imperialiste din maxilarul capitalismului occidental. I-a reuşit prima operaţie. Au mai rămas colţuri: Kaganovici, Chişinevschi, Rákosy, Thorez, Mao Tse Dun, care apără memoria lui Stalin. Dacă amână războiul 3-4 ani, va scoate şi aceste colţuri. Operaţia este grea şi complicată. Experienţa marxistă a „Uniunii comuniştilor" din Iugoslavia este complicată şi interesantă. În materie sindicală şi de reprezentare parlamentară, găsesc resturi de camaralism medieval şi de corporatism mussoliniano-sorelian. E un bărbier artist. Plombează cariile şi tratează rădăcinile. Se înţelege bine bărbierul iugoslav Tito şi cu Hruşciov, acest Nastratin ucrainean? Se pare că da. Merg împreună, vor triumfa sau vor cădea împreună.

Şovinism

Nu am găsit încă până acum, în afară de Dr. Groza, un ardelean care să nu fie şovinist. Dacă e maghiar, e valahofob şi pe buze îi stă „büdos olah". Dacă este valah, este mâncător de unguri. Când Lucreţiu Pătrăşcanu a pronunţat faimosul discurs, atât de controversat, de la Cluj, eu am rămas indignat de mixtura de Marx şi Stelian Popescu în textul său dat gazetelor.

A. Bunaciu, secretarul meu, devenit secretarul lui şi al Anei Pauker, era de acord cu forma şi conţinutul discursului.

Eu l-am apostrofat pe Bunaciu:

—Tu să taci din gură! Francezii au dreptate: *grattez le russe et vous trouverez le cosaque. Grattez le transylvain et vous trouverez le chauvin*[1].

---

[1] Zgândăreşte-l pe rus şi îl vei găsi pe cazac. Zgândăreşte-l pe transilvănean şi-l vei găsi pe şovin. (*n.n.*)

Nu i-a plăcut nici Anei Pauker, nici lui A. Bunaciu. M-am stricat cu amândoi, care se aliaseră pe platforma stalinismului şi a carierismului.

Bună ziua ţi-am dat...

Bună ziua ţi-am dat, belea mi-am căpătat!

Proverbul popular are aplicaţiuni zilnice la Bucureşti. Nu poţi avea raporturi corecte cu un vecin, că te-a şi atacat la pungă, la intervenţii, la prezentarea de prieteni sau măcar la timpul liber.

Reporterii

Toţi se feresc de „agenţii informatori" ai Securităţii. Ce sunt, în fond, aceşti informatori, dacă nu altceva decât reporteri? Ei relatează „stările de spirit", veştile, cancanurile oraşului. Iuliu Maniu nu se ferea de reporteri şi nici de agenţii informatori. Căuta să-i aibă în jurul lui, le uşura sarcina, ca să nu „dezinformeze" în ceea ce îl priveşte.

Cine nu are stofă de conspirator nu are teamă de agenţi.

Cine are stofă de „legalist" şi atitudine corespunzătoare, de ce să-i fie frică?

Agentomania este boala ilegaliştilor şi a conspiratorilor.

Lumea îi bănuieşte pe H. Soreanu, Al. Gruia şi L. Kalustian că sunt agenţi informatori ai Securităţii şi îi ocoleşte. Aceşti trei ziarişti au fost străluciţi reporteri. Pare-se că au fost şi ciracii lui Eugen Cristescu. H. Soreanu a trecut şi pe la Moruzov. Cei doi şefi ai Serviciului Secret Român se pare că n-au fost doi proşti. S-au înconjurat de oameni de specialitate.

Ce este un reporter, dacă nu un specialist al informaţiei?

Poate trăi un om politic şi un bărbat de stat fără informaţii? Evident că nu. Ei au nevoie de informaţii proaspete, ca să nu-i surprindă evenimentele.

Se poate dispensa de informatori şi informaţii anticipative, citind gazetele, un comentator politic sau un filosof, un ideolog sau un literat, sau un beletrist, ca mine, ca T. Teo-

dorescu-Branişte? Îndeobşte, articlierii n-au nevoie de informaţii şi de reportaj.

Între articlieri şi reporteri erau relaţii încordate: se detestau cordial.

Trei categorii

Clasele sociale sunt propriu-zis desfiinţate. Domnii sunt în puşcării sau în zdrenţe. Chiaburii, la pământ. Circa 45 de demnitari au pierit la Sighet.

S-au format trei categorii de lefegii (fiecare, o leafă):

I. cei până la 1.000 de lei spun: trebuie să te aranjezi cu hoţii ăştia de comunişti (categoria spinărilor încovoiate);

II. cei cu lefuri între 1.000 şi 2.000 de lei lunar spun: ce, vrei să vină cei din străinătate să ne belească?

III. cei cu lefuri de la 2.000 în sus zic: nu, nu, niciodată nu se întoarce roata! Rezistăm până la ultima picătură de sânge. (*Dixit magister Păuşeşti).*

Panciaşila

Cele cinci principii indiene ale coexistenţei paşnice formulate de secretarul meu Găluşcă:

1. vin,
2. pâine, mămăligă, carne,
3. lipsa şbilţului,
4. să nu mi se spună că limba moldovenească este deosebită de limba română,
5. să nu se mai extenueze copiii în şcoli sub pretextul „dexterităţilor" (rusă, marxism, UTM, ARLUS), în fond, să nu se facă politică.

Vinul şi timpul

Vinul omoară timpul – aceasta este raţiunea lui fundamentală pentru mine, care sunt bolnav de *spleen.*

Vinul omoară timpul, fiindcă se bea la taifas cu prietenii.

Vinul nu se bea singur. Numai birjarii beau de unul singur.

Vinul este tonic, în cantități mici, pentru bolnavi, și otravă, în cantități exagerate, la oamenii sănătoși.

Ucigaș al timpului, tonic și otravă – funcțiunile acestor raze solare concentrate le simt succesiv asupră-mi.

Cum să-mi ucid timpul, fără ca vinul să nu-mi fie otravă?

De unde-mi provine *spleenul*?

Înainte de 23 August, mă preocupa sărăcia oamenilor, eu fiind bogat; după 23 August, nu pot trăi fără libertatea semenilor.

Personal, având gustul vieții intime, nu am nevoie de libertate exterioară. Am încălcat legile represive apărând libertatea altora. Pentru mine, nu am nevoie de libertate, fiindcă nu sunt profet religios, propagandist politic sau scriitor amator de glorie.

Eu nu scriu pentru alții. Scriu pentru mine, în melancolie, contemplație, euforie sau depresiune.

Fericire și libertate

Se vorbește mereu, în socialism, despre fericire.

Cum poți fi fericit fără libertate?

Dar n-a fost fericirea de-a lungul istoriei universale mai degrabă un apanaj al sclavilor înțelepți decât al patricienilor dezabuzați, egolatri, preocupați de interesele Cetății, de glorie, de artă și de alte himere?

Cină tainică

Poetul Miron Radu Paraschivescu mi-a solicitat sfatul juridic pentru a-și cumpăra un teren viran, material de construcție pentru o casă, etc.

S-a simțit obligat să mă invite – cu soțiile noastre – la o cină, în cel mai tainic și mai straniu restaurant. Se află pe o stradă lăturalnică din Piața Filantropia, condus de un oarecare Picu și de o nemțoaică. Stil balcanic îngrijit, piano, radio, microfoane, vin excelent, fripturi de odinioară. E un restaurant

al Securității, pentru străinii de marcă, pentru a fi spionați. Poetul care a tradus 11.000 de versuri din *Pan Tadeusz* și alte 10.000 din Nekrasov, balșoi plătite, din două limbi pe care le descifrează cu dicționarul, cunoaște aceste taine. Și-a petrecut doi ani în erotică gingașă cu femeia lui frumoasă, pisică de lux.

Senzația este stranie: *la chaire de poule*[1] pe spinare, cât înghiți *beefsteak*-ul și șprițul. Conversație subtilă și sprintenă. Femeile s-au alarmat. O pisică neagră s-a suit pe zid. Au crezut, un minut, că este un agent sub acoperire, care ne-a spionat conversația. M-am amuzat dirijând conversația, ca și cum s-ar înregistra pe bandă de magnetofon.[2]

Acest poet subtil, militant comunist în tinerețe și ilegalitate, este profund dezamăgit.

Îmi pun iar întrebarea: oare economia socialistă este atât de dezolant deficitară, încât să semene cu o pecingine economică acolo unde se întinde?

Scrie fără convingere. Nu este o lichea fanatizată. Este un meșteșugar, iese la scenă, la comandă socialistă.

Nevoiașul

Înțeleptul nu se uită la ce și cum spune nevoiașul, ci la nevoile lui.

De ce aș urî proletariatul și țărănimea?

Un comunist, lichea fanatizată, mă întreabă insidios de ce am atitudine dușmănoasă față de proletariat și țărănime, de vreme ce predic pușcăriașilor mei iertarea și uitarea?

Nu pot, într-adevăr, ierta și uita injustiția și jignirea celor cinci ani?

Întrebarea îmi intră ca un pumnal în inimă.

Reflectez un pic și-i răspund:

---

[1] Piele de găină. (*n.n.*)

[2] Petre Pandrea a intuit corect. Conversația a fost înregistrată. (*n.n.*)

—Nu urăsc şi nu pot urî proletariatul şi ţărănimea. Originea mea socială este ţărănească. Am moştenit 3-4 pogoane de pământ, fără casă şi gospodărie, fiindcă am fost 12 fraţi. Eu însumi am fost şi m-am considerat multă vreme proletar intelectual, chiar după ce meseria de avocat a început să zbârnâie. Numai când am sărăcit, în puşcărie şi după puşcărie, am căpătat conştiinţa mandarinatului intelectual. Cum aş putea urî două clase de care sunt indisolubil legat? De-altminteri, eu nu urăsc niciun om, nicio rasă, nicio confesiune, nicio naţiune. Cum mi-aş putea îngădui să urăsc două clase majoritare din sânul naţiunii mele şi ale mapamondului?

De-altminteri, nu pot urî nici burghezia! De ce aş urî-o?

Personal, burghezia naţională mi-a dat tot ceea ce am dorit.

La 11 ani, am dat examen de selecţie naturală la cel mai bun liceu al ţării şi, din 800 de candidaţi, am intrat 40 de bursieri pe timp de şapte ani.

În facultate, am avut bursă la cămin şi cantină după primul trimestru. Am tras mâţa de coadă dar m-am descurcat binişor din septembrie până în decembrie 1923, cu bani luaţi pe laptele de la cele două vaci ale mamei, şi dând lecţii particulare. Nu eram prea elegant îmbrăcat. M-am ras în cap, ca să nu mai umblu hai-hui pe la teatru şi operă (gratuităţi de student la galerie), mi-am pus un pulover gros albastru şi făceam pe *sportsmanul* în bibliotecă. După ce am dat câteva lovituri memorabile la seminariile de drept roman (C. Stoicescu), filosofia dreptului (Mircea Djuvara), enciclopedia juridică (G.G. Mironescu) şi drept constituţional (Léon Duguit, ilustru profesor de la Bordeaux, venit să conferenţieze în Balcani şi care a discutat o oră, în contradictoriu elegant, după cele 7-8 file ale mele, despre teoria suveranităţii ca mit juridic), eram un om făcut. La Anibal Teodorescu, eram deja secretar. După licenţă, am dat cu francul în sus (unicul franc din vestă): cap sau coroană? Berlin sau Paris?

A căzut Berlinul, cu tot soiul de burse. M-am plimbat şi am studiat cinci ani şi pe la Paris, Heidelberg, München şi Roma.

Cum aş putea urî burghezia naţională?

Profesorii burghezi au vrut să mă lase, succesor, la catedra de drept roman sau filosofie juridică. Nu m-a interesat. Mi-am urmat calea spinoasă a unui jurnalist de stânga şi a unui avocat al proletariatului în suferinţă.

Mi-am atras, fireşte, fulgere şi arestări.

Eu le-am dorit, eu le-am îndurat, eu mi-am luat răspunderea, fiindcă orice atitudine implică un risc şi orice meserie, un pericol profesional.

Nu pot urî oamenii, clasele, rasele, confesiunile, naţiunile.

Cum aş putea urî clasele, când le-am parcurs, organic, pe toate?

Cum aş putea urî rasele, când eu aparţin rasei neolatine prin tată, şi rasei ruralo-altaice prin mamă? Cum aş urî rasele, când am iubit în tinereţe germane blonde şi semite senzuale?

Cum aş face discriminări confesionale, când sunt născut ortodox şi ador protestanţii şi protestatarii religioşi?

Cum aş putea urî naţiile, când mă simt excelent printre nemţi, ador pe sârbi, mă simt ca acasă în Italia şi pot petrece excelent printre ţigani? Să urăsc pe evrei, din care a ieşit Mântuitorul Iisus Christos, fără de care nu-mi imaginez emoţia şi evoluţia religioasă?

Creditul

Cine nu acordă credit moral? Mizantropul.

Cine nu acordă credit material fără garanţii şi procente? Zaraful.

De aceea, mizantropii şi zarafii sunt înfăşuraţi în „mantia singurătăţii", cum ar spune un liric amabil. De fapt, se zbat în veninul şi în concupiscenţa proprie, în mefianţa şi disprețul semenilor.

Credit pierdut

Cine acordă credit *à fonds perdus*? Generoşii, filantropii, milostivii, naşii eterni, oamenii jertfei, cei dornici de abnega-

ție, *Salvation Army,* bunii samariteni – sau cum îi mai cheamă. Ei sunt cei mai fericiți. Oameni de lut, ei se dezbracă și se dezbară de materie, pentru a gusta și a trăi valorile duhului. Au un dublu profit. Faptul că dau, înseamnă că au.

Do ut des este valabil pentru tipul punic, pentru latinul fericizat, pentru anglo-saxoni, pentru Harpagon, Hagi Tudose sau cum îi mai cheamă pe zgârciți, pe cei posedați de demonul avariției.

Do ut des nu are aplicație pentru tipul feeric, posedat de demonul dărniciei și călare pe Ducipalul poeziei.

Tipul feeric posedă întotdeauna ceva pentru a dărui, măcar o cămașă. El își dă ultima cămașă, fiindcă mai are o cămașă într-o ladă secretă: cămașa fericitului.

Tipul punic are lăzi întregi cu textile, afară de cămașa fericirii. El poartă permanent pe piele tunica lui Nessus, a concupiscenței, care-l frige până la ficați.

Investiția

Cea mai bună investiție este în aurul sufletelor.

Am observat că fenicienii lumii moderne sunt în permanență nemulțumiți de investițiile lor ca procente și nesiguranță.

A dat cu 5% și ar dori 50%. A obținut 50%, ar dori 500%, beneficii și dobânzi în progresie geometrică, fiindcă fenicianul nu se satură, poartă infinitul în buzunarele sale.

Fericitul poartă infinitul în inima sa: nu se mai satură de a face binele, de a trăi în adevăr și frumusețe. Fericitul poartă aleanul veșniciei în sufletul său. Ce poate fi mai firesc ca feericii, care sunt tot oameni, cu aceeași capacitate de muncă și rodire economică, să facă investiții în aurul sufletelor umane și în diamantele inimii lor?

Cât îi trebuie unui om? Zilnic, 2.400 de calorii, aflate într-o pâine neagră, adică doi lei pe zi. Fiecare câștigă, în orice țară, cel puțin de patru ori mai mult. Poate dărui trei pâini negre, zilnic.

Cum recunosc pe fenician și cum recunosc pe feeric?

După daruri.

Ultimul sfert de secol m-a plimbat cu amicii pe toate treptele sociale, şi pe mine, şi pe ei, de la restaurantele cele mai luxoase ale Capitalei şi ale continentului european până în cele mai sordide penitenciare paukeristo-teohariste. Pot numi patru prieteni de mare inteligenţă şi sensibilitate care au predestinare punică. Mi-e ruşine să-i numesc în public. Îi transcriu în aceste caiete intime: Ralea, Pavel Pavel, Petre Ţuţea, Emil Serghie. Aceşti oameni au avut întotdeauna şi n-au dăruit nimic. Niciodată. Au cerut portofolii ministeriale, bani, sinecure, onoruri, favoruri. Uneori li s-au dat, alteori li s-au refuzat. Nu i-am văzut niciodată dând cuiva, ceva, în afară de predica generozităţii de stânga sau de dreapta. Totdeauna au posedat mai puţin decât aveau nevoie, după principiul conducător al bunului fenician.

Prin definiţie, feericul posedă întotdeauna mai mult decât are nevoie.

Am cunoscut excelent în puşcării, pe punici şi pe feerici. În mod bizar, feericii găseau prilej frecvent să dăruiască zilnic câte ceva, iar fenicienii să negustorească sau să ceară.

P.S.: Pavel Pavel şi Petre Ţuţea n-au negustorit. Au cerut sau au acceptat să li se dăruiască, fără să restituie, sau n-au avut curajul măreţ al refuzului delicat la delicateţea ofertei darului samaritean în puşcăriile înfometate. Şi eu am acceptat darul ţigărilor, viciu hidos în penitenciar, n-am acceptat însă milostenia hranei co-deţinutului. Am dăruit în momentele de maximă tensiune şi înfometare sfertul de pâine şi gamela cu arpacaş pretextând indigestia, făcând sportul postului negru pentru întărirea voinţei şi fără convicţiuni religioase. Postul negru avea dublu efect: consolidarea voinţei şi meditaţia metafizică intensificată.

Răzbunarea omului bun

Să te ferească sfinţii de răzbunarea omului bun şi blând.

Când omul bun intră în criză sufletească, ia calea melancoliei guralive şi a lucidităţii critice, intensificată de stupefiantul tristeţii alcoolizate şi al dezabuzării. Pe filmul minţii lui, pe

condeiul şi în gura spurcată defilează cerşetorii ingraţi, cunoscuţii nemernici, prieteniile laşe, dezonoarea ascunsă şi stupidităţile, fără număr, ale convieţuirilor sociale. La Bruyère, La Rochefoucauld, Chamfort, Vauvenargues, Nietzsche au fost oameni buni şi blânzi, care s-au răzbunat în pagini de o melancolie cumplită, pictând josnicia semenilor, alunecând şi ei pe aceste negre meleaguri, de-a valma, încât nu mai ştii unde sunt victimele şi care este călăul.

Confesiunea lui Zaharia Stancu

Într-o seară, la Capşa, mi-a făcut confesiunea activităţii lui actuale comunistoide şi motoarele cu care extrage veninul din izvoare fără fund.

Când a fost arestat de Antonescu şi trimis în lagăr la Târgu Jiu, soţia şi copilul său Horia au rămas fără bani, fără sprijin. Au făcut foamete. De-acolo se trage tuberculoza feciorului.

După 23 August 1944, a bătut la porţile tuturor gazetelor democratice şi a fost refuzat. Era fără bani şi îi înjgheba cum putea. Mi-aduc aminte că mi-a adus şi mie câţiva clienţi teleormăneni pe care i-am pledat cu succes şi i s-a trimis acasă porcul de Crăciun, fiindcă lipsa porcului de Crăciun însemna pe-atunci cea mai neagră mizerie şi ruşine a gospodarului autentic, iar Zaharia Stancu este un bun gospodar.

Aşadar, ura lui Zaharia Stancu se trage din ranchiună şi amintiri economice. Ioşca Chişinevschi i-a întins o mână de ajutor şi l-a trimis cronicar dramatic la „Gazeta de seară" a lui N. Deleanu. Social-democratul a trecut cu Voitec şi Rădăceanu, în dauna lui Titel Petrescu, după criza cu plastograful Tudor Ionescu. Pe urmă, a venit obedienţa şi învăţarea jargonului la cursurile serale de marxism-leninism, osârdia de plugar teleormănean şi marea lovitură cu *Desculţ*, tradus în 16 limbi.

Nu cred în confesiunile cu ranchiune economice ale lui Zaharia Stancu. El a avut totdeauna o leafă în casă şi o gospodărie cuminte: soţia lui, o învăţătoare cu salariu. Al doilea salariu şi nenumărate lovituri le-a dat pe la Ministerul Econo-

miei Naționale, cu Heilpen și alți israeliți pe care i-a camuflat economic. Îi camufla și pe clienții mei din Teleorman.

Nu. Nu. Zaharia Stancu n-a suferit niciodată de foame în țara românească. Zaharia Stancu a suferit de altceva.

De ce a suferit?

Romanul lui n-ar fi trebuit să poarte titlul *Desculț*, ci titlul *Șchiop*. Aici este taina lui.

Zaharia Stancu a fost un copil frumos, vital, dotat cu inteligență și sensibilitate, simpatic tuturor, inclusiv dascălilor săi care l-au iubit și pe care i-a iubit. Era, firește, premiant. La 11 ani, se pregătea să dea examen, ca bursier la liceul model al țării. Cu o lună înainte de examen, și-a scrântit piciorul și a rămas infirm pe toată viața. Rivalii și emulii săi – am intrat și eu în acest liceu – veneau acasă, în vacanță, înveșmântați în pelerine, haine de postav fin englezesc, cu rufărie de Olanda, cu egrete, pompoane și înconjurați de respect și mister.

Șchiopul Zaharia Stancu s-a cufundat în deziluzie, venin și ranchiună. Ranchiună împotriva cui? Împotriva destinului. El a rămas băiatul înalt, voinic, vital și frumos. A căutat succesul pentru a confirma dictonul popular cu amorul șchiopului. Insatisfacția a rămas.

Viața sa romanțată și odios-romanțioasă ar trebui să poarte titlul *Șchiop*, iar nu *Desculț*. Asta-i tot. Și-i foarte puțin, fiindcă suferința sa fiind de natură benign-organică, i-a secretat o otravă de natura sodei caustice cu care se pot spăla rufe murdare de familie campestră și mahalagească. Suferința frumosului șchiop rural n-a secretat veninurile subtile ale Lordului Byron. S-a revoltat, eventual, pe cizmarii dificili, iar nu împotriva universului, a cosmosului, a destinului. Zaharia Stancu, șchiop, ca și Byron, poet ca și el, în comparație pare o maimuță, în aspirațiile sale zoologice, față de romanticul englez, erou mort la Missolonghi din *spleen* și pentru un ideal. *Spleen et idéal*, poemul lui Baudelaire, este inspirat din viața Lordului Byron.

Ce inspirație poate făuri viața lui Zaharia Stancu pentru un poet adevărat?

Ca toți cei obsedați de o deficiență fiziologică, Zaharia Stancu s-a refugiat în teatru. A fost, o sumă de ani, în plină maturitate, cronicar dramatic și director memorabil de teatru. Orice observator avertizat poate remarca procentul de estropiați din teatru. Femei cu picioare groase sau fără sâni, cu nasuri turtite sau exagerate, femei fără ovare și bărbați asexuați bat mereu la porțile teatrului, ca să se suie pe scenă, ca măscărici, să se scălâmbăie și să se etaleze. În genere, lumea teatrului este stearpă ca sămânță și progenituri. Dacă veți face o statistică de sterilitatea actrițelor, în comparație cu oricare alt sector, veți rămâne uimiți. Procentual, marile vedete nu rodesc, ca oamenii obișnuiți. Sunt estropiate. Zaharia Stancu nu era un estropiat. Nu era un șchiop din născare, ceea ce ar fi fost grav. A fost un șchiop prin accident. S-a repezit asupra teatrului, unde succesul este cel mai ușor și cel mai rapid. N-a avut succes. S-a repezit ca un hultan în jurnalistică, unde n-a avut succes major, fiindcă n-a avut răbdare să-și agonisească o cultură universitară pe trepte. Facultatea lui de Litere este deficientă și n-a avut ambiția să plece în străinătate, la studii, pentru perfecționarea minții și măiestria langajului.

S-a repezit după 45 de ani în arta romanului, unde a adus mojicia ziaristului incult și loviturile omului de teatru.

Praful și pulberea se va alege de arta romanului la Zaharia Stancu.

Un tânăr frumos, accidentat întâmplător, cu ranchiune primare nedistilate, rămas acefal, nu poate da materie primă unei arte majore, ca romanul psihologic sau romanul de idei, fiindcă Zaharia Stancu s-a repezit ca un hultan (ziarist și teatralist) asupra romanului psihologico-ideologic.

Desculț, *Dulăii*, *Florile pământului*, *Cefe de taur* și *Jocul cu moartea* sunt cărți rușinoase și inutile.

Les nouveaux riches

Poeții de azi ca Al. Andrițoiu, Eugen Jebeleanu și ceilalți nu mai contenesc cu versificarea confortului oferit de onor partid și guvern.

Al. Andrițoiu se miră și e fericit că nu mai poartă opinci, ci pantofi. Are chiar mănuși și cravată.

L-am văzut până și la Capșa, printre edecurile subțiri ale „fostuleștilor".

Aceşti poeți au grosolănii și trivialități de proaspăt îmbogățiți.

Fără biserică

Sunt oameni cu biserică și oameni fără biserică oficială, dar cu o biserică precisă și concretă, cum ar fi Partidul, cu *literă mare,* în această epocă a sud-estului european, unde trăiesc vremelnica-mi viață.

Pot trăi oamenii și fără biserică? Firește că pot trăi, dar foarte greu și foarte prost.

Biserica oficială religioasă a ceasului de față, 1956, este biserica ortodoxă. Dar, foarte mulți fug de ea și se refugiază în catolicism, în sectarism protestant, în vladimirism, în spiritism, în esoterism teosofic. Cei mai mulți se refugiază în sport și cinematograf.

Biserica stimulată oficial de către comandamentul politic și noua teologie oficială se numește, din 1944 până în 1956, doctrina marxist-leninist-stalinistă. S-a ciuntit recent stalinismul. A rămas marxism-leninismul. Dar dacă vor ciunti și pe Lenin, fiindcă este vorba să se facă pe plan mondial unificarea Internaționalei a II-a cu a III-a? Trebuiesc sacrificați și Lenin și Kautsky, ca să se ajungă la unitate marxistă. Va rămâne zeu Karl Marx, și prietenul său minor Friedrich Engels, doi profeți laici îndepărtați în timp, vetuști, cu o doctrină economicistă și economică veche de peste un secol. *Manifestul comunist* de la 1848 le-a fost apogeul. Revoluția economică este în curs. Pot patrona aceşti doi zei minori și revoluția

atomului? Mă îndoiesc. Poate patrona Iisus Christos şi această revoluţie atomică? De aproape 2000 de ani, Christos patronează tot felul de schimbări materiale în lumea mediteraneană şi în lumea anglo-saxonă. Tot astfel se întâmplă cu Buddha, Confucius şi Lao-Tse în Asia. Zeii se cam întrepătrund în ultima vreme. Se combat între ei şi se scurge pe uliţe sângele adepţilor întru Christos, Marx şi Buddha.

Eu constat, din groapa mea balcanică şi olteană, că oamenii trăiesc cu greu în afara bisericilor, a dogmelor şi a fanatismelor. Trăiesc destul de incomod şi sângeros chiar înlăuntrul bisericilor şi al bisericuţelor. Trăiesc prost şi sângeros în afară de biserică şi în biserici.

Oamenii actuali nu se pot înălţa în zona toleranţei reciproce, a detaşării de materie, de idei materialiste şi cvasi-tangibile, a lipsei de combustiune. Vor flacăra, iar flacăra iese din materie. Duhul fără materie nu adie peste capul animalelor, iar omul este iremediabil un animal ciudat, care e şi flacără şi materie.

Când se va ajunge la flacără fără materie?

Nu este o problemă similară cu *quadratura cercului* şi cu *perpetuum mobile*?

În această *Cronică a mandarinului valah*, eu constat că pe noi, mandarinii, nu ne mai preocupă materia şi flacăra ieşită din combustiune, decât ca o privelişte a peisajului. Mă preocupă superlativ materia şi flăcările ei, dar nu ca lucruri în sine, ci ca aspecte pluriforme ale cosmosului şi haosului, ca emanaţii ale vieţii magnifice pe care o parcurgem şi care zace în noi, dar de care noi ne putem detaşa voluntar şi destul de des.

Copii de duminică şi copii de robotă

Suntem patru membri în familie: doi copii ai duminicii înflorate şi alţi doi sunt copii ai robotei.

Aici să fie secretul armoniei noastre?

Puiul de mâță

Prima regulă, când locuiești la oraș: păstrezi pisica și îneci pisoii, dar să nu știe copiii.

Dacă n-ai înecat puiul de pisică imediat după naștere, ești pierdut. Întâi privești și pândești când face ochi, pe urmă îi studiezi calitățile și gesturile feline, îl culci în pat și apoi, adio tihnă și higienă. Pierzi timp, poate un an, să-i faci dresajul.

Când ești la țară, poți face crescătorie de pisici în curte, dacă ți-ar da voie câinele, calul, vaca, gâștele, rațele, găinile și mai ales gânsacul și cocoșul. Rămâi tot la o mâță și un motan.

Puiul de om

Puiul de om nu poate fi crescut decât în casa părinților săi, de predilecție unde sălășluiește un bunic și o bunică. Dacă sunt două bunici, e zarvă. Dacă-s doi bunici, e beție sau mohoreală.

În orice caz, cei șapte ani aparțin căminului părintesc.

Ce să facă la creșă sau cămin public? Acolo merg orfanii sau copiii găsiți. Ce poate să învețe un prichindel de la alt prichindel sau de la pedagogul solitar și suprasolicitat? Copilul este maimuțică: imitația stimulează creația larvară, în ghindură și ghindă.

Între 7 și 11 ani, poate merge la școală, dar este o catastrofă școala conjugată cu instituția căminului.

Nu aș recomanda între 11 și 19 ani căminul, cantina și dormitorul internatelor. Dar copiii din maimuțoi devin la 11 ani adevărate gorile, pe care nu le pot struni părinții (arhiocupați cu ei și cu munca), mai degrabă bunicii, și, câteodată, internatele armonios organizate ca muncă, psihologie și severitate, cu dulci aparențe.

Puiul de găină

Când încep puișorii de găină să se bată între ei, bucură-te! Nu sunt bolnăviori și i-ai scăpat din gura șarpelui, a șobola-

nilor, a nevăstuicilor, a uliilor, i-ai săltat deasupra nevoilor. Bătăuşii sunt cocoşi. Vor avea grijă şi de surioarele lor.

Puiul de năpârcă

E gingaş şi drăgălaş.

Dacă vrei să-ţi meargă bine, pune-l la sân în fiecare seară. Va creşte, te va muşca şi vei dormi somnul de veci.

Cine-s puii de năpârcă?

Orfanii crescuţi, fără flacăra dragostei, în familii amabile.

Copilul de slugă, care nu se va răzbuna pe boierul lui, ci pe clasa boierească, pe clasa ţărănească, pe clasa muncitoare şi pe tot neamul omenesc.

Copilul şchiop, copilul ciung, copilul ghiob şi ghebos, copiii crescuţi de izbelişte şi de pripas dau iarăşi un contingent de năpârci viitoare. Bine crescuţi între ai lor, în cuibul năpârcii, sunt mai puţin periculoşi chiar decât năpârcile, fiind mai slăbuţi. În afara cuibului, printre neştiutori şi naivi, sunt virulenţi, zi de zi, ceas de ceas, secundă de secundă.

Puiul de trădător

Puiul de trădător va comite trădare la pătrat şi la cub.

A fost tatăl trădător de ţară? Puiul îşi va trăda ţara, clasa, comparşii de trădare şi chiar pe sine. Puii de trădători supravieţuiesc cu greu. În Munţii Apuseni, urmaşii ţăranilor care au denunţat autorităţilor habsburgice pe Horia, Cloşca şi Crişan îndură până astăzi relegaţiunea la marginea satului.

Familia lui Ieremia Golia s-a stins.

Numele de Vernichescu este pătat cu o pată de neşters.

Cei care au pactizat cu nemţii între 1916 şi 1918 sunt până azi ştampilaţi.

Cei care au pactizat cu nemţii, pentru a doua oară, între 1940 şi 1944 şi-au primit pedepsele, în epoca 1946-1954, în frunte cu cei doi Antoneşti şi cu demnitarii lor.

Ce se va întâmpla cu cei care au pactizat cu ocupaţia rusească între anii 1944-1946? Nemţofilii se numeau rasişti,

totalitari, superiori, antidemocrați, antiparlamentari, de dreapta și alte marafeturi huliganice antonesciano-legionaro-simistorahatiste. Sub ocupația rusă, s-a mâncat multă iahnie, făcându-se gălăgie ideologică.

Mă înspăimânt la sosirea zilei de apoi și judecată.

Puiul de lup

Dacă tot ce naște din pisică șoareci mănâncă, apoi puiul de lup poate fi dresat și făcut prieten al omului.

Puiul de leu, de tigru sau de pumă neagră

Nimic mai drăgălaș decât puii de leu și de tigru. M-am jucat cu ei, săptămâni în șir, la Zoo, în Berlin. Nu am îndrăznit să mă joc peste un semestru cu pumele negre care se hârjoneau cu tigrișorii și puii mei favoriți de leu. Urletul de fiare în junglă putea fi auzit, indirect, la ora 12 și la ora 7 seara, în inima Berlinului, când li se aducea, leilor, tigrilor și pumelor, hălcile de carne fragedă și erau aruncate în cuști de către păzitori placizi. Era ceva sinistru și nu am putut uita nici după 30 de ani.

Puiul de rață

Când s-a înfiripat pe picioruțe, dă-i drumul în baltă. Va înota elegant. Pe pământ, se leagănă dizgrațios. Cine are ficatul fragil, nu înghite apa rațelor și a gâștelor, ci pe-a peștilor, care mor pe uscat.

Puiul de gaie

Puiul de gaie seamănă cu un țigănuș. Are pielea vânătă, cu reflexe roz-violacee. Se acoperă de pene rapid, dar rămâne mereu golaș, fiindcă penele de cioară nu sunt nici penaj, nici panaș și nici apanaj.

Puiul de curcă

Puiul de curcă este golaş ca puiul de gaie. Se înţoleşte rapid şi mândru.

Cine este mai mândru decât un curcan? Şi cine este mai proastă decât curca, în afară de actriţa fără talent şi joc de scenă?

Puiul de cuc

Puiul de cuc este solitar şi bicisnic, ca şi filosoful. Trebuie plasat în gospodăria altuia.

Puiul de rege

Puiul de rege este odrasla cea mai greu de crescut. Hohenzollernii şi Habsburgii îi învăţau câte un meşteşug manual: tâmplăria, de predilecţie. Apostolul Pavel era cărturar şi Petru era pescar. Am avut şi noi un pui de rege sub ochii noştri: pe Carol II.

Taică-său, Ferdinand de Hohenzollern, poreclit de colegii săi din clasele primare şi liceu „Prinţul Kakadu", s-a remarcat în Valahia prin urechi clăpăuge, beţie solitară şi insucces la dame. Elena Văcărescu, Elvira Popescu, Martha Bibescu şi Olga Prezan au fost marile sale amoruri, patru lebede superbe. S-a culcat cu toate. Elvira se culcase cu un târguşor întreg şi pe urmă a cucerit Parisul, alături de Elena Văcărescu, care s-a culcat virgină cu Ferdinand şi s-a lamentat o jumătate de veac că nu i-a pus coroana de regină pe cap, după ce el i-a pus s.... în vaginul proaspăt. Martha a căutat emoţii heraldice şi nu le-a găsit. Olga Prezan îşi adora soţul prostănac şi ofiţer, se temea de N. Filipescu – un leu ajuns ministru de război – şi se culca cu Ferdinand, ca să ţină în şah pe adorabilul boier de viţă veche, Nicu Filipescu, cu mâinile cele mai plebeiene ale regatului, aşa cum le-a descris Duca, grecoteiul cu nas subţire şi cu ochiul pictural.

Când a văzut Ferdinand cum stă chestia cu Elena, Elvira, Martha şi Olga, având coarne puse de soţia Maria, s-a dedat ţigăncilor şi alcoolului solitar.

Acesta a fost tatăl puiului de rege, Carol II.

Cum era mama, Regina Maria a României, fiica ducelui de Edinburgh, nepoata Reginei Angliei şi a ţarului? O prostituată cu mare talent la pat, la scris, pe scenă şi în viaţă.

Din această acuplare, dintr-un tată beţiv şi o prostituată de talent, a ieşit puiul de rege, Carol II, pramatie care a tulburat şi zgâlţâit viaţa publică valahă între 1930 şi 1940.

Ne-a lăsat un pui de rege, pe Mihai, un fonf, un gângav şi un norod, din care „mânăstirenii" noştri au încercat să facă un om şi jumătate. Vor fi reuşit să facă măcar o jumătate de om? Mă îndoiesc. Forţa şi fluidul vital al Hohenzollernilor s-a stins în Valahia.

Puiul de industriaş

Ah, puiul de industriaş valah!

Auzisem şi văzusem în Occident dinastii de industriaşi harnici, sobri şi normali.

În Valahia, bunicul a purtat opinci, tatăl a întemeiat o fabrică prosperă, iar feciorul de industriaş înghite cocaină, se înţeapă cu morfină şi părăseşte erotica strămoşilor pentru măscări pariziano-elenice!

Puiul de şopârlă

Puteţi deosebi un pui de şopârlă de alt pui, puii de şarpe sau de salamandre, puii de crocodili între ei?

Eu nu-i pot distinge şi individualiza.

Dar de ce disting mieii, viţeii, măgarii, căţeii, puii de raţă, gâscă şi găină între ei?

Puiul de reptilă îmi repugnă.

Pe ceilalţi îi iubesc.

Dragostea, ca factor şi metodă de cunoaştere, poate fi studiată, deci, *in vitro.*

Puii, adolescenții și maturii

După puiandri urmează adolescenții, care trăiesc epoca ingrată, furtunoasă și infernală a omului.

După idilă, urmează romantica adolescentină. Apoi, la maturitate, vine rândul realismului scăldat, uneori, în miresme naturaliste. Senectutea echilibrează - tinde spre clasicism.

Sunt patru trepte cu patru stiluri literare vizibile.

Și când te gândești că ideologii și criticii literari ai ceasului de față vor să ne impună un singur stil, stilul realismului socialist, adică stilul proletarilor victorioși, vânjoși, rubiconzi, optimiști, fascinați de împlinirea funcției de călăi ai țărănimii, ai aristocraților, ai burghezilor și ai mandarinilor solitari.

Aștept bătrânețea...

Scumpii mei amici, ciraci și convivi, am spus-o mereu, am depus mărturie scrisă în *Pomul vieții* și repet la 52 de ani:

— Aștept bătrânețea ca pe o eliberare de mine însumi, de glande endocrine cu secrețiuni prea abundente, de aspirațiuni nesăbuite, de exagerări, de foamea dragostei, de setea vinului bun, de lăcomia meselor somptuarii, de prezența convivilor zgomotoși!...

Imnuri

Imnul Republicii Populare Române are intonații similare cu imnul regal valah, cu imnul Republicii Democrate Coreene, cu imnul Internaționalei și cu *Horst Wessel lied*. Sunt steaguri sau zdrențe de steaguri, idealuri transformate repede în zdrențe de idealuri, cu care se încearcă să se stimuleze acea „integrare" a oamenilor în colective, de care vorbea răposatul meu profesor de drept constituțional berlinez, care a refuzat și democrația weimariană capitalistă, a refuzat și totalitarismul hitlerist care l-a alungat la Göttingen, și care s-a împotrivit stupidităților efemere, cultivând permanențele germanice de la Tacitus, trecând prin Luther, Goethe și Bismarck, până

la neînțelesul von Bülow, neajutoratul Stresemann şi bieții social-democrați germani încăpuți pe mâna closetarului Hermann Müller-Franken sau a comuniştilor conduşi de aventurieri moscoviți, intrați în cârdăşia parlamentară cu Hermann Göring, cu anticipație de 10-12 ani. N-a fost pactul Molotov – Ribbentrop?

În Reichstag, am asistat la pactul Göring–Heinz Neumann.

Să mă mai mir că „Liedul" închinat lui Horst Wessel (macrou şi erou hitlerist) seamănă cu imnul în cinstea Anei Pauker, confecționat de dobitocul de Matei Socor, un veleitar semidoct, pretențios şi netalentat, imn care îmi împuiază urechile pe străzile oraşelor şi pe ulițele cătunelor?

Scârba

Vechiul meu amic Sorin Pavel îmi scrie de la Sibiu că ar vrea să facă o carte despre scârbă. Eu cred că aş putea scoate două cărți despre scârbă din carnetele mele intime.

Nevasta mă roagă să scriu o carte despre noroc şi nenoroc. N-am scris mereu despre hazard?

Un prieten mă roagă să scriu despre tinerețe şi să-i fac apologia.

Aiasta nu se poate!

Eu sunt copleşit de scârbă, de scuipatul compasiunilor goale şi-mi aştept bătrânețea fără sensibilitate, fără senzualitate, fără dorințe, ataraxică şi limpede.

Nu cumva aştept moartea?

N-are a face! Bătrânețea sau moartea sunt eliberatoare din marea încleştare a vieții contemporane, în care oamenii ştiu să-şi facă numai răul, uitând geniul şi talentul binelui.

Tehnica scrisului

Tehnica scrisului nu s-a modificat de la papirusurile egiptene, care conțin o carte a morților, nici de la legislația chineză scrisă de-acum trei milenii, nici de la codul lui Hammurabi. Ca şi *Iliada* şi *Odiseea*, ca şi în *Eneida* sau ca în

poemele lui Catul, Propertius sau François Villon, tematica rămâne identică în priveliştea vieţii pitoreşti şi în aspiraţiile nețărmurite ale sufletului uman.

Tehnica scrisului s-a modificat numai ca modelare a uşurinţei de exprimare în litere multe în arta lui Gutenberg. Evident, când ai bogăţie de material, poţi avea şi bogăţia nuanţelor de exprimare. Aşa s-a născut arta rafinată a unui boier rus barbar ca Lev Nikoiaevici Tolstoi, sondajul inconştientului şi al aspiraţiilor nelămurite slave determinate de votcă ale lui Feodor Dostoievski - epileptic genial -, arta minoră a unui rafinat parizian semito-francez ca Marcel Proust. Din bogăţia de cerneală şi litere de tipar, s-au născut romanele-fluviu, filosofiile sistematice, culturalizarea maselor şi, vai, semidoctismul sau sfertodoctismul, cum spunea disprețuitor Vasile Pârvan. Fără aceste ustensile, se scria mai concis, fără a fi rudimentar. Tematica rămâne eternă. Modul de exprimare şi modulaţia instrumentală variază.

Jurnalul intim s-a născut la o intersecţie dintre eposul şi lirica antică şi dintre eposul jurnalistic modern şi Catulii, Tibulii, Propertii baudelairieni moderni.

Iarăşi generalul Dulgheru

Fostul vânzător de şireturi Dulgheru, ajuns general de Securitate în domnia iresponsabilă a Anei Pauker, se plimbă şomer pe Calea Victoriei.

Duiliu Vinogratzki îmi comunică a doua confesiune a dlui general, epurat, Dulgheru.

În prima confesiune, acuza pe generalul autentic Alexandru Petrescu, doctor în drept, din justiţia militară, aflat la a treia nevastă (mai tinerică), lichea sinistră, care dădea 20 ani, acolo unde Dulgheru, Nikolski & Co hotărau cinci ani. Prima confesiune are un caracter de generalitate, cum distribuiau generalii justiţia în epoca 1945-1952, când au căzut „generalii" improvizaţi Dulgheru - Nikolski.

Generalul autentic şi licheaua Alecu Petrescu a rămas până în mai 1956.

Confesiunea nr. 2 a „generalului" Dulgheru se referă la cazurile lui Vinogratzki şi al meu. Noi am fost arestaţi în 1948, primăvara, şi eliberaţi după aproape cinci ani.

În 1949, la un an după arestare, Dulgheru pretinde că a făcut referat de punere în libertate a lui Duiliu Vinogratzki (vechi social-democrat titelist şi simpatizant URSS) şi a mea (vechi democrat progresist şi apărător de comunişti).

Acest referat a fost aprobat de „generalul" Nikolski.

Cine o fi ăsta?

Am aflat din puşcării că e basarabean, vechi comunist, fost la Aiud şi prieten cu Güla Caranica pe timpul lui Antonescu. Bun! Acest referat, cu două semnături favorabile de eliberare în 1949, a mers la Comitetul Central, unde a fost aprobat. Pe urmă, s-a dus la supervizare la generalul Pantiuşa şi ăsta a refuzat.

Cine o mai fi şi ăsta?

Ăsta e un rus, un *Gauleiter* al spaţiului nostru valahic, poartă numele de Pantiuşa-Pintilie, pentru a fi confundat cu o rudă a lui Ilie Pintilie.

Dixit Dulgheru.

Ce este adevăr? Şi ce este minciună?

Tu te-ntreabă şi socoate!

Nu cumva Dulgheru face indiscreţii de serviciu, pentru a ne prinde în capcana benevolenţiei noastre?

Dar n-am iertat eu totul şi nu încerc să uit?!

Neant, hazard şi forţe oarbe

Totul este Neant.

Norocul şi nenorocul se cheamă hazard pre limba nouă occidentală.

Forţele oarbe guvernează istoria universală.

Linguriţe cu dulceaţă

Bătrânul moş Tănase, florarul din Mărţişor, de la margine de Bucureşti, mi-a fost client în materie fiscală şi civilă. L-am servit gratuit, fiindcă era tatăl Mariei Tănase, celebra noastră

cântăreață. Mulți cred că Maria Tănase este țigancă. Tatăl ei era oltean, înalt, voinic, blond, cu ochi albaștri, tip de țăran neaoș. Nevasta lui moș Tănase era pirpirie ca și Maria, tip de rumâncă.

Moș Tănase mi-a dat o masă grozavă olteneasc, vara, în iunie, la margine de București, cu ghiveci de Orlea romanațean și specialități de la Bucovățul lui natal, din marginea Craiovei.

La final, când cele două muieri, nevasta și fiica, au plecat să se culce, să sporovăiască sau să vadă de găini, moș Tănase a oftat:

— În fiecare olteancă găsești o linguriță de dulceață. La o țigancă, găsești două linguriță.

— Păi, parcă nevasta nu-i țigancă!

— A, nu. E de-a noastră. Și a oftat iar.

M-am gândit și am probat spusele lui moș Tănase. El ofta după țigănci.

Pentru mine, două linguriță de dulceață se află numai la moldovence. Țigăncile, ca și negresele de la Hamburg, au un miros sudoripar particular. Franțuzoaicele, ca și evreicele, sunt prea parfumate și lucide. Moldoveanca este curată, arzoaie, ordonată și plăcută, după doctrina strămoșilor.

Moș Tănase suspina după țigănci. Era oltean ca și mine. Eu suspin după moldovence. Am probat câteva dintre ele și mi-am ales nevasta din Moldova.

Stăpânirea haosului

Stăpânirea haosului din afară începe cu stăpânirea haosului din noi.

Olteni exportați

Provincia mea are cinci județe sărace. N-am avut petrol, aur sau argint. Avem sare multă la Ocnele Mari, ceva cupru la Baia de Aramă, de pe vremea romanilor, grâu de aur, porumb mult și foarte mulți copii.

Fiecare familie avea 6-10 copii. Plecau mulți oftând de-acasă, în emigrație. Noi am exportat olteni în Banat și în Timoc, peste

Dunăre, două provincii, care au fost un permanent Hinterland al nostru. Iată de ce m-am simțit excelent printre bănățeni și timoceni. Au limba noastră nițel cam lată și părească, vitalitatea, simțul de ordine, practicitatea și elanul spre ideal, cu alte cuvinte, poartă cobilița pe un umăr și pasărea măiastră pe un altul.

Statistică familială

Din 1916 până azi, în 1956, adică numai în patru decenii, din spița noastră au ieșit:

I. Cinci avocați:

1) Șuculescu la București, deputat liberal de Romanați, mare orator parlamentar la reforma agrară, mort în 1917 de tifos exantematic;

2) Alexandru Frunzescu, prodecan la Cluj, băiatul surorii mele;

3) Petre Mărculescu, nepot de frate, cel mai bun recursist de la Pitești, fost prim-procuror la Slatina;

4) Marin (Minel) Marcu, frate mezin, la Râmnicul Vâlcea;

5) subsemnatul, la București.

II. Trei medici:

1) dr. Gheorghe Marcu (Râmnicul Vâlcea);

2) dr. Traian Mărculescu (Băile Herculane);

3) dr. Marin Băloiu, colonel-medic veterinar (București).

III. Doi colonei:

1) Dumitru Marcu (Turda);

2) Vasile Băloiu (Slatina).

IV. Un șef de gară (Piatra-Olt):

1) Teodor Marcu (Balș).

V. Trei studenți:

1) Nicolae Marcu (medicină veterinară, București);

2) Gh. Băloiu (medicină veterinară, București);

3) Andrei, feciorul meu (medicină umană, București).

VII. O elevă:
1) Nadia, fiica mea (Bucureşti).

VIII. O profesoară (română-italiană):
1) Elena Stăncioiu (Bucureşti).

IX. Un locotenent:
1) Tudor Băloiu, premiant pe țară la examenul de magistrat în anul 1914.

Total: 13 intelectuali + 4 (în devenire)

Rezultatul poate fi socotit excelent pentru o perioadă de patru decenii, mai ales că tata a fost fiu unic de văduvă şi mama n-a avut decât o singură soră, deci, ca pornire, o prolificitate sumară, rapid sporită, fiindcă acum suntem circa o sută de rude de sânge.

Nu avem niciun infractor de drept comun în neamul nostru.

Arestările au avut caracter politic. Am dat patru arestați în epoca 1940-1954.

Cam puțin dintr-o sută, ceea ce indică prudență şi apolitică, față de procentul de 17% intelectuali.

Caracteristici fizice erotice: femei cinstite, fără divorțuri, bărbați curvari, care şi-au păstrat nevestele.

O senzualitate puternică şi cam deşănțată.

Tipurile atletic predominant şi leptosomic. Nu există picnici. Chiar dacă sunt bine îngrijiți şi hrăniți de neveste (se însoară de tineri), spre 40 de ani încep să se usuce, din exces de senzualitate şi stomacuri delicate (moştenire maternă). Iubitori de curățenie fizică, amatori de idei şi cultură. Nu se dau în lături de la munci fizice, dar obosesc rapid. Ştiu să aibă slugi şi le tratează bine. Deci, natură de stăpânitori. Nimeni n-a intrat slugă, băiat de prăvălie sau secretar de avocat (mai mult de o jumătate de an şi sub stagiu obligatoriu).

Femei foarte frumoase.

Bărbații au fluid senzual transmisibil la cele mai variate tipuri de femei. Nu-şi fac cocon între coapsele lor, ci-şi ur-

măresc cuib gospodăresc, autonom, aproape autarhic. Perioadă lungă de procreație: femeile fac copii și la 50 de ani, bărbații au amante și la 79 de ani, ca tata. Toți frații sunt adorați de nevestele lor (dintru început până la păr alb) care s-au dovedit a fi leoaice în momentele grele, omagiu adus virilității lor.

Când îmi amintesc de Veturia, Tudorița, Profirița și Elisa, îmi vine să surâd, cu lacrimi în ochi.

Bodogăneala bătrânilor

Bodogăneala unui bătrân este eficientă. Poate să strice tihna unui *blockhaus*, armonia unei căsnicii din dragoste în luna de miere, să alunge un boxeur în pas și pe distanță fondistă de maraton.

Omul este ca vinul. Când a fost prost în tinerețe, învechindu-se, se preface în poșircă. Dacă e Cotnari sau Nicorești, se patinează și se șampanizează.

Seninătatea aurie a amurgului de toamnă pe lângă râuri cu stufăriș bogat și la bătrâni înțelepți, e dar al zeilor.

Gazetari rataţi

Ce este un gazetar ratat? Cel care nu mai scrie? O, nu!

Gazetar ratat este acela căruia i se dă voie să scrie și scrie din poruncă, scrie cu scârbă și, evident, fără talent.

Ce este talentul?

Talentul este tragerea de inimă.

Ce este geniul?

Geniul este incendiu cu socoteală, deci un romantic plus un clasic.

Viață dublă (*18 iunie 1956*)

Azi, 18 iunie 1956, s-a deschis Congresul Uniunii Scriitorilor, al acelor oameni ai muncii care duc o viață dublă, cum a mărturisit unul dintre cei mai eminenți și mai reprezentativi membri ai lor – numitul Alexandru Jar – astăzi proscris, hulit, dat afară din gheliruri, onoruri și partid, dar bucurându-se brusc de popularitatea lui Herostrat.

Grecul nebun a dat foc templului din Efes, una din cele șapte minuni ale lumii, însetoșat de faimă. Până astăzi, numele lui Herostrat s-a păstrat încrustat într-o faptă necugetată și criminală, având ca substrat libidinozitatea gloriei.

Al. Jar a dat foc unui templu din chirpici acoperit cu paie: templul literelor române, ridicat după 23 August 1944. S-a împlinit duzina de ani și bilanțul este sinistru. Nu este vorba de apariția vreunei capodopere – așa ceva este o cometă, care nu stă în voia omului politic, ca s-o stimuleze. În putința omului politic stă sugrumarea condițiilor de apariție a capodoperelor. Niciun regim dictatorial, tiranic sau satrapic n-a fost capabil să creeze climatul necesar unei eflorescențe culturale. Aceste regimuri au împiedecat întotdeauna libera dezvoltare a talentelor și geniilor.

Ce s-a ales din literatura stimulată de Adolf Hitler? Praful și pulberea.

Ce s-a ales din autorii favoriți ai lui Benito Mussolini și ai dictaturii fasciste? N-au supraviețuit decât adversarii regimului: Giovanni Papini, refugiat la sânul aromitor al bisericii catolice, și Benedetto Croce, claustrat în vasta sa bibliotecă de la Milano.

Ce s-a ales din regimul stalinist și din maculatura care-l proslăvea? În opera lui Șolohov *Pe Donul liniștit* se vede intercalarea fastidioasă și silnică a rolului lui Stalin în războiul civil, intercalată *volens, nolens*. Alexei Tolstoi a trebuit să fie apărat de tiran împotriva furiei acoliților și târcovnicilor săi.

Literatura republicii noastre este o imundă maculatură de care râd chiar și cei care o confecționează.

Miron Radu Paraschivescu râde de „Nekrasov"-ul său.

Zaharia Stancu propovăduieşte cinic literatura mediocră şi utilă, declamând în particular file întregi din *Craii de Curtea-Veche*, opera „decadentă" a lui Mateiu I. Caragiale, pe care o adoră.

Geo Bogza îşi dă seama că a intrat într-un „ruag fără scăpare", unde noi suntem „rotiţe", „piuliţe" şi „accesorii". Regretă că „a acordat credit acestui partid" atunci când termometrul indica scăderea până la prăbuşire a regimului, aşa cum s-a crezut când cu dărâmarea lui Stalin de Mikoian şi Hruşciov. Parhon râde, în particular, de ştiinţa moscovită, ca şi toţi medicii care o aplaudă public.

Este o vastă trişerie a spinărilor încovoiate.

Al. Jar a plesnit-o exact: toţi duc „vieţi duble".

Noi, aceştia, puţinii, care nu ne-am încadrat şi refuzăm să ne încadrăm, rămânem uimiţi de această ipocrizie. Această biserică făţarnică poate să-şi ţină deschise altarele un mileniu. Nu voi intra să cânt în cor.

Toţi se află pe un drum greşit.

Conversaţie cu C. Noica

Filosoful-moşier a venit să-mi facă o vizită. A avut o moşie în Vlaşca şi o vilă la Sinaia, care i-au fost expropriate. I s-a dat domiciliu forţat la Câmpu-Lung, unde a trăit 11 ani împreună cu soţia sa, o englezoaică, şi copiii. Au divorţat, de comun acord, şi progeniturile au pornit cu maica lor, spre Albion, lăsând pe filosof, solitar, într-o văgăună carpatină. Se hrăneşte, destul de prost, din lecţii de matematică şi engleză, şi cu ajutoare de la prieteni. Face o carte despre Hegel. A scris şi un Anti-Goethe.

E un spirit proaspăt, efervescent, încă adolescentin, deşi se apropie de jumătatea veacului. A rămas la „bucuriile simple" şi la Mathesis.

Am discutat îndelung despre Hegel. Îl indignează încă butada lui Carl Schmitt: „La 30 ianuarie 1933 a murit Hegel".

După cum se ştie, la 30 ianuarie a venit Hitler la „moarte".

Hegel n-a murit, dar a murit histrionic şi în ruşine, în nemernicie şi dezastrul patriei, numitul Adolf Hitler.

Carl Schmitt face turnee de conferinţe în America. Cel care a fost „Kronjurist" la Hindenburg (pentru că a scris broşura ticăloasă *Der Hütter des Verfassung)* şi la Franz von Papen se zbate pentru o glorie politică încă nesosită pe braţele juristului suveran, ca o jerbă de flori.

C. Noica mi se pare filosoful cel mai apolitic întâlnit, deşi are pasiunea problemelor Cetăţii europene şi a Cetăţii valahe, aşa cum se cuvine oricărui filosof.

De la el aflu că Mircea Vulcănescu, în delir, striga:

— Trăiască moş Niculae!

Cine era moş Niculae? Un portret de ţăran mustăcios, înţelept, cumineţenia pământului, aflat în biroul lui de mare dregător la Finanţe.

Moş Niculae întrupa rumânitatea.

Îi povestesc lui Noica întâlnirile mele cu Mircea Vulcănescu şi Radu Gyr la Aiud.

La rându-i, mă ţine la curent cu ultimele trei cărţi ale lui Mircea Eliade, apărute la Paris. Socoteşte că, în sfârşit, s-a realizat. A citit şi cartea franceză a lui Emil Cioran - un tratat despre „descompunere" - care i se pare de o mare virtuozitate stilistică.

Mircea Eliade socoteşte Parisul... provincial.

Emil Cioran îl gustă cu deliciu babilonic şi se ciorovăiesc în evaluarea lui.

Eliade ar vrea să orientalizeze Occidentul. Din nenorocire, Orientul se occidentalizează cu ghiotura.

Ciudat, şi eu am avut impresia unui Paris prăfuit, desuet, demodat, provincializat, în Parisul anilor 1927-1928. E drept că veneam din Berlin, o adevărată metropolă. La Bucureşti mă simt ca-ntr-o mahala, sub supravegherea poliţienească a cinovnicilor, în frunte cu Zaharia Stancu şi alţi ex-amici ai mei.

C. Noica are ceva *touchant*, timid, politicos în exces.

După dulceaţă, cu o pauză, soţia mea îi oferă brânză, pâine proaspătă şi ţuică. A stat la noi de la 7 la 8,30 seara.

Trebuia să se ducă la o cină unde fusese invitat. Nu poate să bea țuică:

— Am un singur rinichi și două inimi!

L-am condus până la poartă, cu afecțiune.

Astenie penitenciară

Toți cei care au stat timp îndelungat în penitenciarele Anei Pauker au iești cu distrofii fizice sau cu astenii cronice.

Astenia mea penitenciară am remediat-o cu atonie. Sau a fost un grad mai înalt?

Așa-zisa mea „detașare" de mine și de oameni, nu cumva este o formă hidoasă de atonie penitenciară, treaptă înaltă a asteniei?

Pornografii

Mă întâlnesc cu un coleg de liceu, medic pensionat cu anticipație pentru boală de inimă, obsedat de erotică. Mă chestionează despre lucruri intime. Își amintește din liceu și din facultate, unde am stat la același cămin și făceam dușuri cu toții, de organele mele genitale nițeluș mai dezvoltate (în comparație cu toți ceilalți). Mă chestionează și discută succesul la femei, în genere și în speță.

Îi răspund brusc:

— Doctore, porcăriile se fac, nu se discută! N-are importanță grosimea sculei, ci vivacitatea ei și fluidul hormonal care emană din trup. O femeie suportă 12 nașteri, 12 trupuri de prunci și 12 capete ies pe-acolo pe unde intră scula noastră, care în niciun caz nu poate atinge dimensiunile unui prunc de 3-5 kg. Ar fi monstruos și nici femeia n-ar avea o plăcere. Eu am o conformație ceva mai robustă decât a ta, dar am avut ceva mai multe dificultăți decât tine. Multe femei se plângeau de dureri în pântec după posesiune. Făceam și figuri șmecherești în text, depărtându-le coapsele și punându-le pe umăr, le purtam în brațe, cu mâinile lor pe ceafa mea și cu vaginul în penis, dezghiocându-le și balansându-le aerian. Pe urmă, m-am

cuminţit şi le dam cât puteau să suporte, la cele care nu aveau adâncimea necesară mie. Femeile au lăţime, dar n-au adâncime suficientă pentru mine şi pentru jocurile mele erotice. Femeile n-au nici adâncime sufletească şi nici altitudine mintală.

—Câte femei ai avut în viaţa ta?

—Nu-mi amintesc. Dar ştiu că am avut două fecioare în Oltenia, una ca licean şi alta ca student, o fecioară în Dresda şi alta în Bucureşti. Total, patru fete mari. Atât. Prea puţin. Puteam avea zeci şi sute. M-am ferit. Nici n-ai plăcere cu fecioarele.

Am probat sute de femei, căsătorite şi necăsătorite. Mi-au plăcut văduvele şi divorţatele. Aveau experienţă şi ştiau să preţuiască darul patului, fiindcă pentru mine patul este un dar reciproc, în înlănţuire, un dar, o tehnică şi o bucurie a vieţii.

—Ai fost părăsit de vreo femeie?

—N-am fost părăsit de nicio femeie şi nici eu nu am părăsit brusc pe vreuna. Am rămas prieten cu toate şi mă pot întoarce oricând la ele. Nu m-am legat de nicio femeie cu gândul unei singure acuplări, ca s-o scriu la carnet, cum se spune. Când am început jocul dragostei, l-am început serios, cu gândul duratei. O ţineam minimum 100 de zile, cu minimum 100 de acuplări. La început, era banchet sardanapalic. Primele şedinţe le pregăteam şi le executam la perfecţie. Când depăşeam suta, intram în stare de alarmă. O amantă după 100 de culcări devine soţie, capătă drepturi de soţie şi minciuna n-am îngăduit-o în culcuşul meu, nici măcar cu prostituatele. M-am bătut cu un „peşte", pe timpul studenţiei, la Hotel Kiriazi, pentru Lenuţa Porojanca, o prostituată gorjeană, fiindcă Lenuţa optase pentru mine în exclusivitate şi nu mai vrea să facă trotuarul pentru nemernic. Eu o plăteam sumar, ca să mâncăm împreună. Chiria şi-o plătea din vânzarea inelelor. Povestea a durat şase luni, când am plecat în vacanţă şi, apoi, în străinătate.

Pe femeie nu trebuie s-o minţi. Trebuie s-o iubeşti sincer, iar dacă n-o poţi iubi, s-o doreşti sincer. Atunci se ataşează de tine ca o marcă de scrisoare. În genere, am iubit amorul fizic, am iubit schimbul sincer de carnalitate şi efluvii reciproce. Nu am băgat femeile în sufletul sau mintea mea. N-au jucat

rol de „inspiratoare", prietene de muncă şi creaţie. Pentru mine, femeia este o odaliscă, un animal de pat. Nu poţi trăi fără femei, cât eşti viu şi viguros. Nu-ţi faci însă bordei în vagin. Am mentalitate erotică ţărănească şi practici de flăcău rural. Nu fac acuplări franceze, ci eminamente valahe, îndelungate, solide, foarte tandre la început, bărbăteşti, fără brutalităţi, pe parcurs, captând întâi plăcerea femeii, care este marea mea satisfacţie, şi, apoi, plăcerea mea în finala cât mai îndepărtată. Practic un coitus interruptus, dar nu în final, ci pe traseu, pentru a scoate untul din femeie, obţinând câte două, trei ejaculări ale ei şi – apoi – ejaculaţiunea mea. Cu aceste metode, mi-am ataşat femeile ca pe nişte găinuşe. Le-am părăsit când am vrut şi le-am reluat ori de câte ori am avut plăcere sau nevoie. N-am stors niciodată beneficii materiale din ele, dar nici nu s-au gândit să mă exploateze financiar. În afară de flori, sticle de vin şi mâncare, n-am făcut în viaţa mea cadouri femeilor. În schimb, m-am lăsat spălat de ele în baie, pe spinare, mi-au spălat ciorapii şi cârpit rufele, mi-au călcat şi reparat hainele. Le-am dat întotdeauna de lucru, flatându-le şi apelând la instinctul nemuritor de gospodină al femeii. Aveam femei bogate, cu slugi nenumărate în casă, şi veneau la patul meu de student, cu trusa de cusut şi fierul de călcat, să mă dichisească. Îmi venea să râd. Unele erau foarte neîndemânatice. Le ceream să-mi pună petice la izmene şi nu tăiaseră în viaţa lor un petic, ca să-l aplice pe tur. Le arătam eu, în linii generale. Era şi o tactică a umilirii, a deprecierii lor ca cucoane şi readucerea la naturalitatea rurală şi robota eternă. Le-am spus întotdeauna că sunt ţăran şi acest lucru era o picanterie pentru cucoane şi o uşurare pentru cele de jos, faţă de titlurile mele universitare. Metoda rurală mi se pare o metodă infailibilă în tratamentul şi relaţiile cu femeile.

De ce se însoară un tânăr ţăran? Ca să aibă cine să-l spele şi să-l cârpească, în primul rând. Amorul vine în rândul doi şi se împerechează excelent gospodăria cu iubirea.

Camerele mele studenţeşti în atâtea capitale europene erau dichisite, curăţate, aerisite şi înflorate de amantele

angajate cu trimestrul. Când aveam o gazdă prea bună - ca Frau Voth la Berlin - îmi permiteam să am trei amante, concomitent, fără să ştie una de alta. Această procedură era de excepţie. Schimbul dintre un bărbat şi o femeie trebuie să fie intens şi exclusiv - măcar o sută de zile. Pe urmă, vin eroziunile, plictiselile, oboseala, detaşarea.

În genere, amorul se face cu perdea, fără scandal public, fără complicaţiuni sentimentale. Promisiunile de căsătorie sunt cele mai periculoase. În al doilea rând, vin femeile măritate cu soţi geloşi. Am avut ca metrese şi femei măritate. Îmi cădeau pe cap. Mi-e scârbă, în genere, să mă culc cu o femeie venită din culcuşul altuia şi care pleacă, noaptea, în patul altuia. Această promiscuitate mă sufocă. Fetele libere, divorţatele şi văduvele au fost favoritele mele.

Nu neg că mi-au plăcut cel mai mult femeile văduve sau divorţate cu gospodărie organizată, unde mă aşezam, la început, politicos, ca un gentilom francez şi apoi, ca un paşă, după primele şedinţe erotice. Mi-au plăcut şi fetişcanele venite pe furiş la mine, ca pisicile la oala cu smântână. Nu-mi place amorul pe furate, în ochii sau apropierea rudelor mele sau ale femeii iubite.

Erotica are nevoie de autonomie, de dichis tihnit, de ceremonialul deschiderii şi al închiderii. Iubirea fizică este un eveniment diurn solemn. Cei care-l practică în tinereţea lor mai rar sunt nişte proşti. Cei care-l practică pe apucate şi repede sunt gogomani. Se poate găsi oricând o oră în cele 24 de ore, o oră care să reprezinte feeria, destinderea şi bucuria.

Şi acum, hai să bem paharul de vin. Pornografiile se execută şi nu se discută. E semn de bătrâneţe când se discută despre femei, iar nu despre idei sau treburi, ca între bărbaţi serioşi. Tinerii discută despre idei şi se culcă zilnic cu femei. Bătrânii vorbesc despre femei şi se culcă singurei.

Don Juan neînsurat?

Când mi se spune despre cineva că este un Don Juan şi că nu este însurat, încep să pun la îndoială capacitatea lui erotică.

Don Juan are întotdeauna femeie la pat. Ce practică erotică poate avea un ins care asediază virtuţile cele mai rebele şi le gustă o singură dată, aruncându-le, în căutarea altei castităţi de învins? Un Don Juan care nu-şi păstrează cetatea cucerită câţiva ani sau măcar câteva luni, pentru a o jefui zilnic de toate bunurile ascunse în cotloanele ei, este un neputincios.

Adevăratul Don Juan este bărbatul cu menaj armonios şi cu nevastă mulţumită. Un ţăran cu 12 copii şi 40 de ani de acuplări zilnice (minus regulile lunare) este adevăratul atlet erotic, iar nu zănaticul care ciripeşte peste câteva femei recalcitrante şi prostite cu chiu şi vai!

Şbilţarii în paradis

Congresul şbilţarilor se apropie de sfârşit. E vorba de Congresul scriitorilor din RPR, început în iunie 1956.

Un scriitor de astăzi este un şbilţar al naţiei şi al patriei sale.

Echipa de la conducerea Uniunii a fost la cheremul lui Antonescu şi a acompaniat cu flaute, ca măscăricii, armatele lui Antoniu, armata lui Hitler şi maşina de război valahă din anii 1941-1944.

Nu s-a combinat Arghezi cu Ică Antonescu şi n-a „complotat" contra lui Killinger, după cum „complotase" cu Mackensen contra lui Ionel Brătianu şi – după un stagiu la Văcăreşti – cu Brătianu contra ungurilor şovini?

N-a fost Mihail Sadoveanu cu germanofilii şi pe urmă cu Regina Maria, la „România", nu s-a pus în serviciul lui Antonescu şi al lui Goga şi n-a fost permanent cu toţi stăpânii ţării?

Ce să mai spun de echipa poeţilor „angajaţi" Jebeleanu – Boureanu – Cicerone Theodorescu & Co, care sunt rămaşi în

continuare plutonierii reangajați ai lui Antonescu? În fond, nu strălucesc cei doi luceferi, Ralea și Demostene Botez?

„Săracul" Demostene Botez, ce umil spune, ca un milog dintr-un târg și o țară a calicilor:

— Măi Pândrel, măi Branişte, măi Păvălucă, cum greşiți voi și vă puneți în contra vântului? Cum vă puteți împotrivi rușilor?

— Omul nu este o giruetă în bătaia vântului. Mie nu-mi place Crivățul. O să mă așez cu spatele la Crivăț, ca să degeri și să înghețț? Mă așez cu pieptul la Crivăț, încerc să lupt și să merg mai departe. Este mai tonic. Nu-i nevoie, cum spunea Taciturnul, să reușești pentru a întreprinde ceva, și nici să crezi pentru a te mișca. Dacă nu-mi place să mănânc fecale, nimeni nu-mi poate descleșta maxilarele. Trebuie un dentist sau un gealat voinic, care riscă să-i înfig ghearele în gât și să-l sugrum, dacă-mi toarnă fecale între maxilare. Pot să fiu stropit de sus până jos cu urină și fecale, dar nu mi se poate porunci să intru în butoaiele serviciului barometric și să spun că sunt pline cu miere și nectar.

Literatura sovietică revoluționară are patosul sincerității. Scriitorii au luptat cu arma în mână contra albilor și contra invaziilor străine. Ei cred în ceea ce scriu. Optica lor nu este optica minciunii sfruntate sau a disimulațiunii evidente, ca la Petru Dumitriu, Demostene Botez, Zaharia Stancu, Geo Bogza, Eugen Jebeleanu, Radu Boureanu *e tutti quanti*.

Reproșul meu adus acestor scriitori este lipsa totală de sinceritate, de adeziune între ceea ce fac și ceea ce gândesc. Rolul lor a fost și va rămâne de șblițari.

Scriitorul sincer este un pilduitor și un mărturisitor al adevărului și al cosmosului, așa cum îl vede, cum îl simte și cum îl trăiește. Nu se gândește la utilitatea sau funcția lui socială. O împlinește *ipso facto*.

Scriitorul valah cu „viață dublă" este cu ochii holbați spre utilitatea și funcția lui în stat și partid. Rolul lui devine rol de temnicer și de șblițar. Nu mai trăiește lin și plenitudinar. Trăiește funcțional, funcționar și birocratic, devenit paznic de puşcărie și al stilului exclusiv, denumit al „realismului

socialist", chiar dacă el este romantic, clasic sau naturalist prin vocație. Se contrafăce și se perverteşte.

Sufletele acestor şbliţari se află în paradis, fiindcă nu au combustiunea remuşcărilor de conştiinţă. Trăiesc ca porcii la troacă.

Trio protestatar în şedinţele pregătitoare, trio „liberalist" a fost Jar – Vitner – Davidoglu. Trei lichele. Aceste lichele au devenit interesate la schimbarea liniei ideologice, crezând că se schimbă linia politică. Nu s-a schimbat nimic. Au luat poziţie de „la loc comanda". Jar mi-a declarat că nu poate trăi... fără partid. Se sufocă. Moare. N-a murit. L-a scos din gheliruri fără denominaţiunea de „tov. Jar", ci de „domnul Feuer". Asta-l sufocă şi mai mult. Măgarii pasc la poalele Vezuviului şi acest măgar care a păscut la poalele şi sub poalele Anei Pauker, socotea că va fi înconjurat cu dragoste şi stimă de „valahii puturoşi", fiindcă le-a arătat o „geană de libertate". Aşa socoteau şi Vitner, şi Davidoglu.

Eu nu sunt, nu pot fi antisemit. Acest trio israelit a calculat greşit. Sindicatul lor profesional este vizionat de valahi ca un sindicat rasial. Situaţia lor este fără ieşire. Au situaţie de şbliţari demascaţi, situaţia lui Asew şi a lui Herbert Silber, situaţia prostituatei care reneagă bordelul, care încearcă să se facă femeie de treabă şi nimeni n-o mai crede.

La congres, amicul meu Geo Bogza a luat atitudini funerare. A propus monument pentru Mihai Eminescu. Acest poet nu are încă o statuie în Capitală. Nenumărate busturi sunt presărate în parcurile oraşelor, cu bănci în jur, unde se aşază, perechi-perechi, tineretul etern. Numai Cetatea Tomis l-a profilat pe orizontul infinit al Mării Negre, în postură statuară. Capitala îl refuză. Bogza a apăsat pe o clapă care răsună.

Am regretat că n-am putut participa la Congresul scriitorilor. N-am avut invitaţie, deşi sunt membru al acestei Uniuni, fără să fi cerut, nici la alegerea mea din 1944, nici la repunerea mea în drepturi din 1953, după ieşirea din puşcărie.

Sunt două categorii de scriitori: cei care aderă şi cei care stau în opoziţie sau în expectativă, brahmanii şi paria. Am

verificat situația. Când n-am putut intra la Ateneu, fiindcă n-aveam invitație, m-am dus la Uniune. Acolo am verificat registrele și am constatat că suntem un lot de scriitori excluși de la lucrările Congresului. Noi suntem paria și ei sunt brahmanii. Dacă ar fi libertate și democrație reală, iar nu „gălăgie democratică", aș fi avut arma necesară pentru a repara ofensa. Aș fi scris la ziare. Aș fi convocat o întrunire publică. Așa, am înghițit în sec. Să redactez un memoriu de protest, ca să fie aruncat la coș? Mi-am luat papornița și am plecat la vie, la Periș, unde mi-am aranjat sârmele pe spalierele ultime. Mai aveam opt rânduri de viță fără sârmă, numai cu araci. Am făcut o muncă utilă. Am tăiat și niște trandafiri bătrâni care-mi umbreau doi puiandri de nuc.

Părinții, copiii și soții

Prima regulă: copiii nu au dreptul să-i judece pe părinți.

A doua regulă: părinții pot învăța de la copii și nu le pot vedea defectele.

A treia regulă: părinții între ei nu învață niciodată nimic unul de la altul și-și văd imediat defectele, când s-a volatilizat iubirea. Când iubirea durează și coabitația este permanentă, iese la iveală o mixtură bizară, un al treilea personaj care se întrupează din două persoane fizice, distincte, cu asemănări fizionomice, cu gestică similară și gânduri identice. Este miracolul căsătoriei armonice și îndelungate. Esteții strâmbă din nas.

Venerabilitatea

Venerabilitatea se obține cu prețul sacrificiului plăcerilor.

Frivolitatea

Frivolitatea înghite venerabilitatea, după cum curva înghite reputația femeii cinstite.

Dar de ce bărbații frivoli sunt fermecători și curvele, dezgustătoare? Chiar la curvele celebre, iubești jertfa Soniei

Marmelodova, ftizia şi suferinţa damei cu camelii, iar nu meseria lor frivolă.

Nu sunt oare prejudecăţi, frivolitatea ca şi venerabilitatea?

Personal, nu gust omul venerabil şi nici pe matroana posacă.

Se găseşte, pe undeva, *un juste milieu, o aurea mediocritas* şi o fuziune a contrariilor între o sinteză a umorului, a gospodarului luminos.

Epistole către ESPLA

Subsemnatul, Dr. Petre Pandrea, membru în Uniunea Scriitorilor din RPR, domiciliat în Bucureşti, strada C. Sandu Aldea 96, telefon 7 49 71 (de la 2 iulie la 10 septembrie a.c., în Poiana Ţapului, strada Splaiul Zamorei 22, raion Sinaia), vă expun, vă rog şi vă propun următoarele:

Expunere:

Mă aflu cu ESPLA, din 1953 până azi, într-un grav litigiu, referitor la refuzul obstinat de a-mi plăti drepturile de autor care decurg din editarea ultimelor mele cărţi (cartea a VIII-a şi a IX-a din cariera mea): *Criminologia dialectică* şi *Portrete şi controverse.*

Aceste volume au fost elogios recenzate la apariţia lor de către critici (în „Scânteia", „România liberă" etc.), ca Ion Vitner, care, ulterior arestării mele, s-au dezis, purtându-se odios, ca şi editura, refuzând orice sprijin moral sau material. Am stat cinci ani arestat, fără judecată şi fără condamnare. La eliberare, am somat *imediat* editura, în scris, să-mi plătească drepturile de autor, restante şi integrale, întrucât, cu puţin înaintea arestării, constatasem epuizarea cărţilor mele în librăriile din Oltenia, unde mă refugiasem pentru compunerea ultimei cărţi.

După tergiversări de peste un an, tov. Al.I. Ştefănescu a deferit chestiunea Comisiei de litigii, prezidate de vechiul meu amic Al. Jar (amic ca şi Ion Vitner), cu un referat contabil al tov. Cristescu şi cu argumentaţia juridică a tov. Ascher.

Litigiul s-a dezbătut, verbal şi scris, după mai multe termene, în faţa Comisiei de litigii pentru drepturile de autor, prezidată, după cum spuneam, de romancierul Al. Jar, cu două femei asesoare şi funcţionare de minister (compunere ilegală de instanţă).

Hotărârea acestei instanţe judecătoreşti a fost următoarea: „Se va plăti suma de... 26 lei autorului P. Pandrea pentru *Criminologia dialectică* şi *Portrete şi controverse*".

E drept că asesoarele m-au asigurat că mi se vor reedita cărţile, iar Al. Jar m-a invitat la... Capşa. Am refuzat invitaţia opulentului romancier, fiindcă n-aveam decât... cinci lei în buzunar, iar eu nu obişnuiesc postura de *pique-assiette*.

Mi-am căutat altă meserie provizorie.

Rugăminte:

Îmi îngădui să vă rog, pe baza ultimei legi a drepturilor de autor, care garantează drepturile noastre băneşti de scriitor, *să revizuiţi* această hotărâre cinică dată de un romancier semi-responsabil şi de două birocrate din Comisia de litigii.

Propunere:

Cum s-a ajuns la hotărârea stranie de a se plăti 26 de lei (pe care i-am refuzat) pentru două volume, dintre care unul, *Criminologia dialectică*, reprezintă efortul de sinteză în 346 de pagini al unei documentări de 20 de ani în bibliotecile a cinci universităţi europene şi al unei experienţe practice valahe de 10 ani?

Las la o parte faptul, deloc banal, că graţie ideilor din „criminologia diabolică" am scăpat de la moarte (la bară), în mod gratuit, sub cele trei dictaturi fasciste, 1.000 (una mie) oameni de stânga, riscându-mi viaţa şi libertatea (soldată cu trei arestări).

Las la o parte că UTC – Iaşi (1940) şi UTC – Bucureşti (1942) trăiesc graţie artei şi ştiinţei din această carte. Ei erau încadraţi la moarte de procurori servili sau demenţi şi au fost scăpaţi în faţa judecătorului militar cu argumentaţii orale şi memorii ample aflate în dosare, depuse de un avocat generos, care şi-a sintetizat experienţa de luptă în această *Criminologie dialectică* aflată în litigiu pecuniar, pe care ro-

mancierul nevropat Al. Jar, un contabil bâlbâit Cristescu şi două asesoare birocrate au taxat-o la... 13 lei.

De când s-a dat această hotărâre, n-am mai călcat pe la ESPLA.

Am lichidat şi contractul de traducere existent din Goethe (*Wilhelm Meister*), plecând la munca de jos, la sapă, în via mea de un pogon, de la Periş, cultivând zarzavaturi şi flori pentru oameni, plus ceva porumb (pentru porci autentici).

Nu înţeleg să mai calc pe la editura dv. până când nu-mi veţi repara ofensa. Am refuzat orice propunere a Editurii Tineretului, care a avut amabilitatea să-mi propună două noi contracte (un *Portret al Craiovei* şi altul al lui *Abraham Lincoln*). Nu înţeleg să mă las tratat ca un câine mort de romancieri isterici şi de femei birocratizate.

Rugămintea mea este ca doi oameni serioşi, P. Dumitriu şi Al. Balaci, cunoscuţi ca atare, cu o origine sănătoasă, dintr-o provincie de gospodari, cum este Oltenia, să piardă un sfert de oră şi să studieze dosarul *chestia personală*, provocată de procurorul stângist Al. Jar, cocoţat ca judecător în chestiuni grave cum sunt litigiile cu autorii.

Propunerea mea:

Argumentaţia expusă de Al. Jar + Cristescu + Ascher + două femei asesoare a fost următoarea:

1) în 1948, la arestarea autorului, ministrul Teohari Georgescu a dat ordin de „topire" a cărţilor (Goebbels le incinera). Acest ordin este „act de guvernământ", deci inatacabil (Papa este infailibil, iar ordinele lui Teohari sunt inatacabile);

2) este drept că autorul n-a încasat niciun acont, iar cărţile au fost puse în vânzare şi o parte s-au vândut. Autorul cere cotă-parte din vânzare, iertând pe Teohari că l-a dat „la topit" sub forma cărţilor, mulţumind că nu l-a pus în cuptorul de la Aiud sau Ocnele Mari (probabil, fiindcă nu există tehnica de la Auschwitz);

3) dar Vasile Luca a venit în 1952 cu o lege prin care editura plăteşte autorului 1 leu pentru 200 lei încasaţi, raportul între particulari este de 1 la 20. E drept că editura a neglijat să

plătească dreptul de autor copiilor scriitorului, rămaşi fără pâine şi lapte, din aprilie 1948 până în noiembrie 1952, cu toate demersurile făcute de soţia lui Pandrea, demersuri la care nu s-a raliat amicul său, criticul elogios din „Scânteia", Ion Vitner, care acum elogia pe Teohari că a arestat pe autorul elogiat, recenzat de domnia sa.

Mai e drept că, în epoca 1948-1954, Traian Şelmaru a tăiat şi pensia de la Uniunea Scriitorilor a Lucreţiei Pătrăşcanu (până la moartea ei), soacra scriitorului în chestiune, mamă a numitului Lucreţiu Pătrăşcanu, deşi biata femeie n-avea pensia nici în calitate de mamă, nici de soacră, ci în calitate de soţie a altui scriitor român, clasic, numitul D.D. Pătrăşcanu.

Concluziile canibalice au fost multiple şi persecuţia demnă de Teohari – V. Luca – Vitner – Jar & Co.

Propunerea mea fermă şi *juridică* este următoarea:

I. ne aflăm în faţa unui caz de revizuire a sentinţei Al. Jar, fiindcă am intrat în cotitura de legalitate socialistă şi a survenit o nouă lege de protecţie a autorilor;

II. „hotărârea Jar – Cristescu" de plată a sumei de 26 lei pentru două volume este o monstruozitate juridico-contabilă;

III. argumentaţia pe ordinul de topire dat de Teohari Georgescu ca inatacabil şi pe legea lui Vasile Luca este nesatisfăcătoare şi aberantă;

IV. să mi se plătească drepturile de autor, la tiraj obişnuit, pentru *Criminologia dialectică* şi *Portrete şi controverse*, întrucât reprezintă o muncă efectiv prestată şi n-am încasat un ban.

În cazul unui refuz, pe care vă rog să binevoiţi a mi-l comunica până la toamnă, declar că încetez orice colaborare cu editura dv., declar că voi face cerere de retragere din Uniunea Scriitorilor şi mă voi adresa Justiţiei pentru tranşarea acestui odios scandal. Nu m-am adresat până astăzi, din decenţă şi vagă solidaritate cu confraţii mei de condei, întrucât rufele murdare se spală în familie. Justiţia se bucură de publicitatea dezbaterilor.

Cum aş putea da în vileag că o editură îşi lasă de izbelişte autorii arestaţi (*reţinuţi pentru cercetări timp de cinci ani*), refuzând să plătească familiilor în suferinţă drepturi deja câştigate?

Cum aş putea chema ca martor pe ex-amicul meu Ion Vitner, recent campion liberalist şi ex-slugoi al lui Teohari?

Cum aş putea numi pe Al. Jar judecător Apologist al lui Teohari şi V. Luca, fără a pomeni de ruşinoasa-i „viaţă dublă" şi triplă?

Cum aş putea cita pe Al.I. Ştefănescu, care a tergiversat problema câţiva ani?

Cum aş putea cita pe canibalii de la Uniune din epoca 1948-1952, care, în loc să dea o mână de ajutor copiilor unui deţinut politic pentru recuperarea unor sume legitime, taie şi pensia bunicii lor?

Aceste fapte ruşinoase şi infamante, care stigmatizează „noţiunea de om", merită să fie aruncate în apa Lethei.

Eu, personal, am iertat. Încerc să uit.

Ca să pot uita, doresc limpezirea raporturilor cu editura dv., fiindcă munca mea literară continuă fără întrerupere de la eliberarea din sordidele puşcării teoharisto-paukeriste, iar manuscrisele mele s-au înmulţit în sertar.

Vă ţin la dispoziţie, pentru publicarea de îndată, a volumului refuzat de cenzură în anul 1947, intitulat *Helvetizarea României*. Vă prezint, fără nicio modificare stilistică, copia confiscat de Securitatea lui Teohari la 15 aprilie 1948, odată cu arestarea mea, având, iniţial, şi două cópii, dintre care una a fost arsă de frică.

Vă mai ţin la dispoziţie pentru anii următori:

1) *Calendar de proverbe* (365 de aforisme şi *essais*-uri despre morala veche şi nouă);

2) *Memorii* (2 volume);

3) *Viaţa lui D. Cantemir* (monografie critică);

4) *Mânăstirea Vladimireşti* (memorial judiciar).

Este inutilă orice convorbire fără elucidarea plăţii volumelor *Criminologia dialectică* şi *Portrete şi controverse*.

Fascinaţia lui Nae Ionescu

Fascinaţia filosofului şi ziaristului Nae Ionescu, titular al Catedrei de metafizică a universităţii bucureştene şi director

la ziarul „Cuvântul", nu s-a exercitat numai la dreapta, ci şi la stânga, la centru-dreapta, centru-stânga şi la centru propriu-zis.

Nu e de mirare. Acest om n-a fost nici de dreapta, nici de stânga. Nae Ionescu a fost... „năist", adică un om viu, om plin ca un stup de probleme specifice, umblând pe cărări proprii, cu o optică personală, cu experienţe stranii şi inedite, cu o detaşare cumplită şi pustiitoare de oameni şi probleme, cu idealuri înalte şi mirobolante, care constau într-un efort de sinteză a contrariilor din epoca modernă. În acelaşi timp, era un ahtiat de viaţă, un voios, un afirmator al vieţii.

Să nu fiu rău înţeles: Nae Ionescu nu era un lacom de viaţă, un consumator, ca Mihai D. Ralea sau Virgil Potârcă. Aceştia reprezintă carnalitatea, consumaţia hulpavă de carne friptă şi carne macră sub forma femeilor la pat, consumatori de onoruri şi de praline, de frişcă şi îngheţată.

Chiar când mănâncă pâine neagră, brânză telemea şi ceapă verde, Mihai D. Ralea mănâncă hulpav. De-altminteri, brânza cu ceapă este mâncarea lui favorită. La mesele de seară, se îndoapă cu brânză şi ceapă, pe urmă frunzăreşte peştele scump şi mâncărurile de lux, dizertând despre arta culinară şi viticolă. Ralea semăna grozav cu Potârcă în gusturi, deşi se detestau reciproc.

Nae Ionescu aproape că nu mânca. Bea cafele nenumărate şi fuma enorm. Hrana lui favorită erau covrigii uscaţi. Trimetea un lacheu să-i aducă de la Dragomir Niculescu sau de la o simigerie specială, aflată la o distanţă de trei kilometri. Acest filosof n-avea nimic carnal. Era o flacără permanentă.

Despre Nae Ionescu s-a vorbit şi se va mai vorbi în Valahia. A ajuns un om legendar, calomniat şi adorat, temut şi denigrat până la minimalizare. Noi cei care l-am cunoscut îndeaproape, în epoci diverse, din 1919 până în 1940, anul morţii, va trebui să aducem materialul şi documentele cunoaşterii, pentru a lumina exact această controversată personalitate.

Îmi menţin ipoteza din eseul scris, cu tandreţe şi melancolie, după anul morţii, tipărit fragmentar în „Meridian"-ul craiovean. Un capitol de mijloc, central, a căzut sub foarfeca

cenzurii şi nu-l mai pot reconstitui. Nu erau numai amintiri, ci şi interpretări.

Nae Ionescu nu este şarlatanul descris în *Aquarium* de Petru Dumitriu, acel profesor enigmatic Fănică Niculescu, văzut de un ciocoi borât ca Şerban Romano, o biată nuveletă rafistolată rapid şi cu mutră de preţioasă ridicolă.

Nae Ionescu nu este nici Blidaru, omul blidului şi al apetitului, cum l-a văzut nenorocitul de Mihail Sebastian (agent al Serviciului Secret al lui Moruzov şi al lui Eugen Cristescu) în romanul *De două mii de ani*, văr şi companion de arme al inginerului Herbert Silber, acest Asew al Valahiei, şi, bizar, ambii ciraci ai lui Nae Ionescu, fascinaţi de „profesor".

Nae Ionescu nu este nici şarlatan, nici şaman, nici taumaturg. Avea probleme religioase şi metafizice care l-au chinuit până la demenţă.

Nu era filosof? Un filosof care nu abordează teologia şi teoria cunoaşterii este ca un plugar fără plug, ca un grăjdar fără cai, ca un ziarist fără masă în redacţie, ca un bucătar fără materie primă matinală, ca o mamă fără copii ori cu pruncii lepădaţi.

Lui Nae Ionescu i-a murit din fragedă adolescenţă credinţa în Dumnezeu, în adevăr, în bine şi în frumos. Acest om avea nevoie de Dumnezeu şi l-a căutat toată viaţa. Avea nevoie de adevăr şi l-a sondat pe planul ştiinţelor exacte şi al disciplinelor noologice. Era bun şi blând şi ar fi vrut să facă numai binele. Era un artist până în vârful unghiilor şi tot ceea ce a ieşit din pana lui este stilizat în amănunt. Atitudinile lui în luptă erau elegante şi cavalereşti. Avea un gust infailibil şi niţeluş morbid, aproape „decadent", ca toţi artiştii autentici, maceraţi de himera frumosului. Cronicile dramatice, lecţiile despre cubism, expresionism şi artă plastică ale acestui filosof sunt de neuitat. Interpretările despre arta lui Albrecht Dürer, Grünewald şi arta medievală germană pe care ni le făcea la Mânăstirea Dealului nu le-am mai auzit nici la Berlin, nici la Heidelberg şi nici la München.

Nae Ionescu a fost produs al acelui *„geisteswissenschaftlicher Nihilismus"*, descris just şi asupra căruia a atras, cu insistenţă, atenţia Friedrich Nietzsche, ca o cheie pentru a pricepe drama inteligenţelor europene din secolul XIX.

Nae Ionescu a plecat la München în anul 1908. Era *fin de siècle*, era *un uomo finito* papinian al secolului XIX şi lua pieptiş secolul XX. Nae Ionescu îl iubea pe Papini.

Ca elev favorit al său în liceu, mi-a pus în mână primul manual de limbă italiană şi m-a stimulat să-l învăţ, ca să pot citi *Storia di Christo*, *Gog* şi *Un uomo finito*.

Drama lui Nae Ionescu a fost drama cunoaşterii, fiindcă Nae Ionescu a gândit, a simţit şi a trăit dramatic, agonic şi patetic.

În ce-a constat drama adolescentului Nae Ionescu?

Avea vocaţia teologală, adică credinţa în Dumnezeu, nădejdea în mântuirea sufletelor şi dragostea fierbinte de oameni. N-a putut crede. N-a putut nădăjdui. Nici n-a putut iubi decât parcelar şi morcelat. A început chiar să urască. Mânuia arma disprețului ca pe un harapnic.

Ce ura Nae Ionescu?

Nae Ionescu ura formele moarte, desuete, formele fără fond, masca fără obraz. Acest om, socotit demoniac şi vrăjitor, ura moartea. Oare diavolul sau vrăjitorul nu sunt consideraţi păsările anticipatoare ale morţii? Latura de taumaturg şi şarlatan misterioso-sumbru a lui Nae Ionescu, intuită de Petru Dumitriu, este echivocă, greşită şi stupidă. Nae Ionescu se preocupa de formele morţii, de formele descompunerii politice şi culturale, ca un chirurg de cancer sau un doctor de lepră şi tuberculoză. Nu stimula moartea. Ura formele funerare. El promova viaţa. Îmbrăcat în halat alb, cu tichie de cruce roşie pe cap şi cu mănuşi de cauciuc, printre bolnavi şi cadavre, a fost vizionat de proşti, fricoşi sau superficiali drept un cioclu, un şaman, un taumaturg.

Eu am fost copil, la 15 ani, în laboratorul de lucru al lui Nae Ionescu, pe când activa în calitate de director de studii al Liceului de cadeţi de la Târgovişte. Acţiunea lui era sanitară, elevată, cuminte, înţeleaptă, tenace, punctuală.

Când a mai avut, oare, liceul nostru un asemenea director de studii, prezent cu vorba, ochiul şi fapta de la şapte dimineaţa până la nouă seara?

I-am pătruns în laboratorul de profesor de metafizică al catedrei bucureştene. Aici a fost semănător de idei şi de pro-

blematici şi a recoltat suflete, oameni de acţiune şi de idealuri măreţe, uneori contradictorii, de stânga sau de dreapta, dar promovând şi stimulând aceste idealuri măreţe în viaţa publică, puritate şi eleganţă în comportare.

I-am urmărit activitatea de ziarist şi om politic, zi de zi. Deşi scriam la „Adevărul" şi el conducea „Cuvântul", organe adverse, nu mă sfiam a-l frecventa din când în când, cu discuţii de pe poziţii opuse. Am avut cu el polemici răsunătoare despre teoria Regelui-stăpân pe care o proclama zgomotos, eu susţinând pe Montesquieu în viaţa publică, adică împărţirea tripartită a puterii în stat. Nae Ionescu avea gusturi orientale în problematica statală. Eu aveam gusturi occidentalizante şi europenizante. Polemica a avut loc în anul 1932. Azi, mă aflu în anul 1956. De aproape un sfert de secol, Valahia a evoluat în albia conducerii statale autoritare, uneori satrapice, de tip oriental. Cine a văzut just? A văzut Nae Ionescu cu „teoria stăpânului" pe care Orientul îl selectează drept conducător al maselor? Gustul meu democratic era preponderent şi, în orice caz, era o transplantare care n-a prins. Eu m-am bătut 24 de ani cu morile de vânt ale dictaturilor de dreapta, centru şi stânga, rămânând un ridicol Don Quijote de la Mancha, pe mârţoaga avocaturii, pierzând ocazia acţiunii şi timpul propice creaţiei.

Cei de dreapta îl socotesc pe Nae Ionescu un... „codrenist".

Cum vine asta? Feciorul învaţă pe tată cum se fac copiii?

Atât Corneliu Z. Codreanu, cât şi Ionel Moţa, au fost elevii lui Nae Ionescu.

La Mânăstirea Dealului, eu am jucat ţurca cu Nae Ionescu, cu Cezar Spineanu şi Corneliu Z. Codreanu, primii doi fiind profesori iubiţi, iar noi şcolari favoriţi. Fascinaţia lui Nae Ionescu era imensă în şcoală. S-a exercitat şi asupra lui Corneliu Z. Codreanu, şi asupra lui Puiu Gârcineanu, premiant mânăstirean şi legionar de marcă. Etc., etc., etc.

Fascinaţia lui Nae Ionescu s-a exercitat şi în rândurile stângii. Nu mă miră deloc. Cunoştea toate teoriile, meandrele şi justificările socialismului. Cea mai bună lucrare în româneşte şi

una dintre cele mai perfecte în literatura mondială despre sindicate a ieşit din pana lui Nae Ionescu. Se intitulează *Sindicalismul* şi a fost ţinută ca o conferinţă în cadrul Institutului de Studii Sociale, inaugurat şi condus de Dimitrie Gusti, având colaborarea lui Vasile Pârvan, Emanoil Bucuţa, Mircea Djuvara, etc.

Fascinaţia lui Nae Ionescu s-a exercitat asupra stângii prin problematica dezbătută în „Ideea Europeană" şi „Cuvântul", în prelegerile universitare şi în conversaţiile socratice.

La „Cuvântul", avea o echipă de elevi din care s-au recrutat scriitorii comunişti Ion Călugăru şi Mihail Sebastian. Inginerul Herbert Silber, salvat de Nae Ionescu în 1931 din procesul de spionaj *Aradi*, certat cu Nae, a sucombat în epoca 1944-1947 şi a sfârşit ca „năist" la închisoarea Aiudului. Se apucase să amalgameze în preajma lui Lucreţiu Pătrăşcanu pe Karl Marx cu Nae Ionescu.

Mihail Sebastian şi Herbert Silber erau evrei brăileni. S-au decretat ca atare. Au renegat Israelul. Au încercat să se înrădăcineze în „oraşul cu salcâmi". Erau „dunăreni" şi au refuzat să se mai gândească la Tiberiada, la statul Israel, devenind români de baştină, români de Bărăgan, aşa cum predica Nae Ionescu.

Şi Mihail Sebastian (Iosif Hechter) şi Herbert Silber (Andrei Şerbulescu) sunt ciraci năişti, niţeluş năimiţi şi în felul lor emoţionanţi, lăsând la o parte latura lor tenebroasă de agenţi. Chestia asta a „agentomaniei" mă enervează. Care-i părerea mea intimă? Se pare că serviciile statale, zise „secrete", sunt un fel de trusturi de ziare, de agenţii de presă (ca Havas, Tass, Agerpress), care au nevoie de reporteri şi de redactori. Articolul de fond îl scriu stăpânii şi dau liniile directoare.

Eu am fost şi ziarist. Eram articlier, dar nu reporter. Probabil, din această pricină nici n-am fost agent, nici nu mi s-a propus vreodată, nici n-aş fi putut deveni, fiindcă reportajul mă interesează absolutamente în subsidiar.

Silber, Sebastian, Al. Gruia, H. Soreanu, A. Dumbrăveanu şi Călugăru erau născuţi reporteri. Probabil, din această pricină erau şi agenţii lui Moruzov şi Eugen Cristescu, la

Serviciul Secret al burgheziei. Pe urmă, au trecut la Serviciile Secrete ale comuniştilor.

Plus ça change, plus c'est la même chose[1].

Agenţii nu mă înspăimântă şi n-am suferit de agentomanie, din 1931 până în 1956, de când ştiu, cu aproximaţie, despre aceste pisici ale informaţiei, care pot, uneori, să te zgârie sângeros[2].

Nae Ionescu, ca şi Iuliu Maniu, umbla printre agenţi, cu fruntea sus, discutând filosofie, dezvăluindu-şi gândurile în butade, paradoxe şi imagini, care-i încântau şi-i derutau.

Fireşte, când a intrat în acţiune, Nae Ionescu a încetat de a mai fi omul oscilant şi detaşat, artist şi sibarit.

Mai notez că printre oamenii de stânga, asupra cărora Nae Ionescu a pus un sigiliu indelebil, a fost poetul Ion Vinea.

O cucerire senzaţională a fost amicul meu Petre Ţuţea, care a trecut, fără şovăire şi fără pregetare, cu arme şi bagaje, de la stânga militantă, din perioada anilor 1924-1933, la dreapta din 1934, până în zilele noastre (*Anno Domini 1956*).

Între anii 1933 şi 1934, într-un *séjour* la Berlin, pe când se afla la „Adlon" şi trata cu Franz von Papen şi Rosenberg, Nae Ionescu a cucerit două frumoase inteligenţe valahe, pe Ţuţea şi pe Sorin Pavel, amicii mei de tinereţe, eu rămânând fără camarazi de arme, fără prieteni de gânduri şi acţiune politică, tăindu-mi-se mâna stângă şi mâna dreaptă, fiind lăsat într-o singurătate monastică.

Aş fi putut întreprinde ceva cu un politic naiv ca Lucreţiu Pătrăşcanu, cu o viperă ca Silber, cu un sărac cu duhul ca Alexandru Sahia?

---

[1] Cu cât se schimbă mai mult, cu atât e acelaşi lucru! (*n.n.*)

[2] În urma studierii fragmentare şi incomplete (*din cauza impactului emoţional răvăşitor subestimat* şi din lipsă de timp) a numărului imens de pagini care alcătuiesc Dosarele de Urmărire Informativă privind pe Dr. Petre Pandrea, reiese că aceste dosare acoperă perioada anilor 1931-1968, adică, din momentul întoarcerii din Germania, de la studii, până la decesul „obiectivului" survenit în 1968... (Dosarele C.N.S.A.S.). (*n.n.*)

Am rămas singur, cârmuindu-mi, de unul singur, condeiul, fără sfat, fără conclav. Nu am greşit. Nu am factură de agora. Sunt „prezidenţial" şi „iorghist", N. Iorga fiind un om fără prieteni, după ce s-a despărţit de A.C. Cuza, Ion Zelea Codreanu şi cumnatul său, Bogdan-Duică.

Nae Ionescu avea un prieten sigur şi la cataramă, născut dintr-o pastă catilinară înrudită: pe romancierul şi jurnalistul strălucit Dem. Theodorescu, zis Şacalul. L-a scos din rândurile stângii şi l-a anexat, prin ziarul „Cuvântul", acţiunii sale năpraznice, sinuoase şi istorice, fiindcă acest ziar a făcut istorie, a fost o locomotivă care a dus mai departe, prin tot felul de hârtoape, viroage şi coclauri, politica valahă a anilor 1926-1938, cu efecte imediate în 1939-1940, până la 23 August 1944.

În calea lui Nae Ionescu au stat doi oameni, pe care i-a răpus: Carol II şi I.G. Duca.

S-a ciocnit de I.G. Duca, pe care l-a ucis fizic, ca un *condottiere* al Renaşterii, prin Nicadori, uneltele sale oarbe (Niki Constantinescu, Caranica şi Doru Belimace).

În *Aquarium* Petru Dumitriu a descris just chestia cu „băieţii mei", cu „macedonenii mei", cu atentatul asupra ministrului, pe care-l plasează în Bucureşti, într-o gară, în loc să-l plaseze la Sinaia, unde a murit ucis I.G. Duca, proaspăt prim-ministru al Ţării Româneşti.

Cred că I.G. Duca a fost ucis cu asentimentul lui Carol II de către „băieţii" lui Nae Ionescu.

Guvernul Duca a fost impus din străinătate de Horace Finaly şi N. Titulescu, care au cerut şi dizolvarea *Gărzii de Fier*, interzicându-i a mai candida în alegeri.

Horace Finaly era preşedinte-director la *Banque de Paris et des Pays-Bas,* bancher parizian, care împrumutase statul român ca să-şi stabilizeze moneda. (Mihai Popovici, ministru de finanţe naţional-ţărănist, a încasat un comision suculent pentru sine şi partid.).

Carol II avea intenţia să mai lanseze câteva împrumuturi, ca să-şi consolideze finanţele în străinătate, fiindcă făcea depozite masive. I s-au refuzat. Ceva mai mult, i se impuseseră doi controlori financiari la BNR, pe faimoşii Rist şi Auboin, care erau stăpânii ţării.

I.G. Duca, şef al partidului liberal, se bucura de încrederea acestor cercuri de financiari.

Carol II ar fi dorit să facă o politică autonomă, o politică de stăpân şi stăpânitor, aşa cum îi predicase zilnic consilierul său aulic, Nae Ionescu, între anii 1930-1933.

Când a plecat guvernul Vaida, succesor al guvernului Mironescu (ambele guverne dictate de Nae Ionescu lui Carol II), consilierul aulic avea formula partidelor mici (George Brătianu - Gr. Iunian - Dr. Lupu), într-un nou guvern. Peste capul lor, s-a cerut de către Horace Finaly un guvern Duca, iar N. Titulescu a impus şi dizolvarea *Gărzii de Fier*, care se reorganizase sub titulatura *Totul pentru ţară* şi intenţiona să candideze în toate judeţele[1].

Numerele din „Cuvântul", posterioare instalării lui Duca la preşedinţia Consiliului de Miniştri, au fost incendiare şi instigatoare la asasinat.

Când Duca s-a dus la Sinaia, în tren special, la prima şedinţă cu Vodă, împreună cu miniştrii săi, Nae Ionescu se afla la Sinaia, la *Pensiunea Manolescu*, împreună cu „băieţii săi", pe care i-a înarmat, i-a sfătuit, i-a sugestionat şi i-a trimis să-l ucidă pe „fanariotul Jean Ducas". Macedonenii Caranica şi Doru Belimace, care urau prin tradiţii familiale seculare pe greci, au fost fericiţi să doboare un fanariot înscăunat la domnie din porunca Parisului. Străbunii lui Duca primeau învestitură de la Sublima Poartă constantinopolitană. Jean Ducas o primea din mâinile păroase şi rapace ale lui Finaly, flancat de valetul său N. Titulescu. Caranica, Doru Belimace şi Niki Constantinescu au tras cu sete gloanţele în pieptul grecoteiului.

Începând din anul 1933, Nae Ionescu a început să urască. A tras sabia. Era firesc să piară, dacă nu prin sabie, cel puţin prin otravă, aşa cum a pierit, din ordinul dnei Lupescu, executat prin Serviciul Secret al lui Moruzov. Despre această te-

---

[1] Garda de Fier se reorganizează în Partidul „Totul pentru Ţară" în luna martie 1935, iar nu în decembrie 1933, când se petrec celelalte evenimente menţionate. (*n.n.*)

nebroasă afacere, ştia foarte multe lucruri ziaristul L. Kalustian, tot un agent al Siguranţei.

Serviciile Secrete, ziariştii şi ideologii au dictat multe din meandrele politicii contemporane, pe care un istoric serios ar trebui să le deseneze conştiincios şi să le consemneze cu grijă.

Politica României, din 1920 până astăzi, 1956, nu se poate scrie fără aportul lui Nae Ionescu.

Primul aport a fost acel „cuib de şoimi" de la Mânăstirea Dealului, unde a funcţionat ca director de studii între anii 1919 şi 1924, imediat după un război mondial, când se pun probleme noi, când aşezările vechi sunt dărâmate sau în derută.

La Universitatea din Bucureşti, a fost magnet esenţial între 1920 şi 1940, anul morţii sale.

La „Ideea Europeană", sub pseudonimul Mihai Tonca şi împreună cu Emanoil Bucuţa, au redactat pagina IV cu fermenţi care au crescut în multe pâini ale tineretului în epoca 1920-1924.

Împreună cu D. Gusti şi V. Pârvan, au ctitorit Institutul Social Român.

Nae Ionescu a fost pivotul Editurii Cultura Naţională, împreună cu Vasile Pârvan şi Marin Simionescu-Râmniceanu. La sugestia şi fascinaţia lui Nae Ionescu, bancherul Aristide Blank şi-a investit paralele într-o tipografie nouă, adusă de la Viena, şi condusă timp de 25 de ani de cehul Tomek. Bancherul a vrut să-l facă prim-procurist al Băncii Blank, adică locţiitor al său, în cazul când reuşea manevra intrării în politică sub egida naţional-ţărănistă ca ministru al Finanţelor. Căruţa s-a rupt pe drum, în 1924. Bancherul a încercat *asasinatul moral al chitanţei* prin care filosoful mărturisea „furtul" a 800.000 de lei din casa de bani de la Centrala Cărţii (secţie condusă de Nae Ionescu). Cu aceşti bani şi-a cumpărat şi mobilat o casă. Nu erau tovarăşi? Blank îl socotea *pique-assiette* şi miliardar de idei, de unde ciupea câte ceva. Filosoful l-a trântit în stare de faliment în mai puţin de şapte ani, cu ajutorul lui Manoilescu, Argetoianu şi Carol II (după ce regele a jecmănit şi pe Blank, şi pe deponenţi, şi BNR).

Editura „Cultura Națională" stărostită de Nae Ionescu, care a dat și primele modele de cărți elegant tipărite în Valahia, a intrat plăcintă caldă în mâinile unui vechi amator de plăcinte, strănepot de grecotei plăcintari, amabilul Al. Rosetti.

Nae Ionescu a fost cunoscut de opinia publică prin ziarul „Cuvântul" care se molipsise de schemele lui de gândire, de metoda lui, de formulările lui.

Nae Ionescu și-a pus amprenta prin tinerii săi adepți, prin învățăceii strălucițti ca Emil Cioran, Mircea Eliade și Mircea Vulcănescu, prin Paul Sterian, prin ASCR-iști. Acolo unde era un punct sensibil, unde era ceva nou și viu, Nae Ionescu era mereu prezent.

A fost prezent în tineretul țărănist, în faimoasa asociație a „voinicilor" condusă de Tilea-Țuțea, spartă în „chemăriști" („țuțiști-tiliști") și „acționiști" (cu Pavel Pavel în frunte).

A încercat să conducă pe Iuliu Maniu și n-a reușit deloc.

A încercat să conducă pe Ion Mihalache și a reușit câtăva vreme, dându-i tematica Statului Țărănesc.

A încercat să conducă pe Regele Carol II și a reușit să-l conducă timp de trei ani, formând guvernele ca factotum.

A încercat să conducă pe G.G. Mironescu și pe omul său, Costică Angelescu, directorul Băncii Urbane, și din acest centru financiar, unde gravita Vaida Voievod, au ieșit câteva echipe de guvernare.

Pe urmă, Nae Ionescu s-a ocupat de Garda de Fier, i-a creat baza financiară și osatura politică, a intrat cu ei prin pușcării și lagăre, în crime și acțiune politică.

Legătura cu Berlinul hitlerist a fost făcută până în 1939 de către Nae Ionescu, pe filierele principale. Mai alerga pe-acolo și Veturia Goga, despre care Gr. Iunian a spus că este singura ființă care l-a putut înșela.

Alfred Rosenberg și Franz von Papen au utilizat pe Nae Ionescu ca mesager la Paris, în anumite cazuri, pentru a realiza anumite împăcări și a propune anumite soluții.

Idealul lui a fost să plece ambasador al României la Moscova, nădăjduind să facă o apropiere cu Berlinul. S-a certat cu Vodă și a plecat Gafencu, în locul său. Apropierea

dintre Hitler şi Stalin s-a făcut în 1940[1]. Nae Ionescu a prevăzut-o, a anticipat-o şi n-a realizat-o. S-a realizat singură.

Nae Ionescu şi-a pus pecetea şi în plan industrial sau financiar. Este de reţinut polemica sa publică, pe chestii monetare, cu Grigore Iunian şi cu Virgil N. Madgearu. Bârfitorii au crezut că Nae Ionescu s-a aflat la remorca lui N. Malaxa. Adevărul este altul. N. Malaxa a fost creat de Nae Ionescu în anii 1928-1930, în epoca guvernării Maniu, fiindcă i-a dat primele mari comenzi la CFR. Inginerul Malaxa a fost introdus şi pilotat de Nae Ionescu în cercul Lupeascăi şi al camarilei Regelui Carol II, unde s-a oploşit şi s-a umplut de avere.

Nae Ionescu i-a făcut industriaşului N. Malaxa cele mai fructuoase legături în Germania anilor 1933-1939, realizându-i miliarde. Dacă N. Malaxa ar fi fost un tovarăş onest, ideile financiaro-industriale, legăturile concrete cu Germania realizate de Nae Ionescu, soldate cu beneficii fabuloase, ar fi trebuit să aducă filosofului o avere impozantă.

N-avea nevoie de o asemenea avere. Şi-a clădit un palat la Băneasa, pe un teren Malaxa, o vilă la Balcic, un yacht, umbla ca un cap încoronat în automobil Mercedes Benz, numerotat personalizat.

Nae Ionescu ştia să manevreze şi bogăţia. Nu se cufunda în ea, ca porcul în mocirlă. Era un instrument de cunoaştere, de stăpânire, de rapiditate în execuţia planurilor sale politice.

Formula favorită politică era „dezgărdinarea", ruperea zăplazurilor şi a gardurilor unde s-au oprit mortăciunile şi sloiurile de gheaţă, pentru a se da drumul şuvoiului năvalnic al vieţii.

A fost Nae Ionescu un revoluţionar?

Nae Ionescu a fost un revoluţionar cu metode de conspirator. Nu era un revoluţionar propriu-zis, fiindcă nu credea în mase. Iubea poporul, adora ţărănimea, însă nu avea nicio încredere în capacitatea lor politică. Ţărănimea era un sac de

[1] De fapt, oficial, în mod public, prin pactul Ribbentrop-Molotov din 23 august 1939. (*n.n.*)

cartofi, în ochii lui Nae Ionescu, ca şi ai lui Karl Marx şi ai marxiştilor revoluţionari.

Ca mulţi revoluţionari, ca Lenin, de pildă, Nae Ionescu era un blanquist. Credea în teoria „elitelor active" şi a „elitelor inteligente", în grupurile înflăcărate şi fanatice, capabile de a da o lovitură de stat.

A crezut multă vreme în teoria monarhului luminat absolut şi a crezut că pe lângă Carol II va juca rolul lui Platon la curtea tiranului Siracuzei. S-a înşelat. Nu l-a putut juca decât câţiva ani agitaţi şi fără reforme semnificative. S-a adresat, atunci, tineretului, pe care l-a sfătuit să se organizeze în echipe de şoc, în bande catilinare, pe căprarii mistice. Cu ei ar fi fost tentat să încerce reformele structurale ale statului, aşa cum le vedea şi le preconiza. N-a realizat nimic. Visul lui interior s-a destrămat ca nişte funigei în dimineţi aurii de toamnă, lăsându-ne spectacolul unei inteligenţe efervescente, al unei nemulţumiri organice, venite din măruntaiele lui parcă bolnave fizic şi psihic, protestatar şi încenuşat.

Era un decadent şi s-a drapat în ţăran arhaic, nepotul lui Stroie Ivaşcu al Bărăganului.

Era un nihilist care făcea exerciţiile spirituale ale Sfântului Ignaţiu de Loyola şi se împodobea cu odăjdiile ortodoxe ale clemenţei şi dragostei, cam puhave pe meleagurile noastre. Nu-i stătea bine.

Era un solitar şi ar fi dorit să harangheze mulţimile.

Era un artist desăvârşit şi s-a ferit de podoabele inutile ale spiritului.

Era un modern şi un modernist şi s-a refugiat în clasici literari şi în patristică ortodoxă.

Nu credea în nimic şi a acceptat dogma ortodoxă şi dogma noologică a naţiunii cu o fervoare de cavaler teuton, demnă de o cauză mai bună.

Ar fi avut voioşie, dacă nu s-ar fi lăsat copleşit de nihilism şi de neant.

Era un artist al concretului, putea fi un *Lebenskünstler* şi era un sugrumat de idei universaliste, de melancolii cosmice şi de patetism agonic.

Viața și opera lui nu pot fi gustate decât de noi, mandarinii valahi, care cunoaștem meandrele, bălegarul și atmosfera în care a crescut această *magnolia magnica*. Viața și opera lui are ceva indian. Nae Ionescu a încercat să se valahizeze. Nu era un valah. Era un indo-european, venit din India odată cu invazia tătarilor. Avea ceva de corcitură mongolică, aciuat la noi, aclimatizat, eflorescent, cu armonii inedite și culori stranii. În fizionomie, era țigan tătărăsc. În îmbrăcăminte, avea ceva tipic de lăutar de lux. Purta, de pildă, haine negre cu pantofi galbeni. Garderoba lui era plină de culori galbene, roșii, turchin. Avea și cruzimi mongolice. N-a participat la lichidarea fizică a lui Duca?

Pentru valahi, a fost un spectacol inaderent sufletește pe latură fastuoasă, mistică, estetică, așa cum I.L. Caragiale a fost „inaderent" sufletului poporului nostru, cum a demonstrat poetul modernist și ascuțitul critic literar N. Davidescu, un slătinean de la Olt, care se pricepea să distingă acordurile și esențele.

N. Davidescu îi vedea pe Nae Ionescu și pe I.L. Caragiale ca pe doi meteci somptuoși. Pe unul, ca pe un brocart de Benares, pe altul, ca pe o horbotă subțire, ca pe o spumă de Athena. Firește că atât indianul, cât și atenianul, au intrat, încorporat, în istoria literaturii noastre, asimilați prin vraja telurică a plaiurilor dunărene, prin dulceața acestei „țări bune", „țări dulci".

Epilog la titoismul lui Lucrețiu Pătrășcanu

Tito a trecut prin țara noastră, spre Moscova, unde s-a înțeles cu slavii și marxiștii săi. A revenit și va sta trei zile în ospețe sardanapalice la Snagov și în republică, fiindcă *Propag*-ul știe să ofere ospitalitate de pomină.

Cu acest prilej, mulți cetățeni neavertizați se așteptau ca Tito să se intereseze de cazul privind pe Lucrețiu Pătrășcanu și să ceară deschiderea dosarului și reabilitarea lui.

Ce naivitate!

Lucrețiu Pătrășcanu, ca și acoliții săi puțini, n-a fost un titoist.

Anchetatorii de la Securitate erau absolut neinformați, umblau pe căi greșite, după potcoave de cai morți.

Mi-amintesc cum în ultima repriză a anchetei mele de la pușcăria Uranus, prin octombrie-noiembrie 1952, printre ultimele întrebări fastidioase și stupide, trei anchetatori m-au bombardat cu întrebări referitoare la Tito:

— Ce-ați discutat în automobil cu Tito, la ultima lui vizită în București, din 1947?

Am rămas, probabil, cu ochii holbați.

— De ce nu faceți un efort de memorie? Era acum aproape cinci ani. Vă lăudați că aveți o memorie excelentă.

— Eu am, într-adevăr, o memorie strașnică, aproape fotografică. Cu toată înfometarea de cinci ani, nu mi-am pierdut nicio placă fotografică pe drum. N-am scos din căpățâna mea nicio scenă cu Tito. Nu l-am văzut în viața mea, decât în poze.

— Nu vă amintiți când ați mers cu el în mașină, de la Legația iugoslavă spre casa dv. din strada Delavrancea?

— N-am fost niciodată cu Tito în mașină.

— Dacă dv. aveți o memorie fotografică, noi avem plăci fotografice. Dacă vă arătăm fotografii luate când vă suiți și coborâți din mașina lui Tito?

— Acestea pot fi fotomontaje. Nu sunt realități. Dv. trebuie să aveți respectul adevărului științific și istoric. După cum sunt sigur că 2 + 2 = 4 și că eu n-am omorât pe mama sau pe tata, care au murit de moarte naturală, după cum sunt absolut sigur că n-am omorât pe nimeni, fiindcă n-am fost nici pe front, ca să trag cu pușca, tot așa sunt sigur pe arhiva fotografică a memoriei mele, și anume, că n-am văzut niciodată pe Tito, în carne și oase. L-am văzut doar în poze.

— Dar dacă vă arătăm în acest dosar cu documentele de filaj ale agenților noștri ziua și ora când ați fost cu Tito?

— Nu mă interesează acest dosar, dacă are asemenea piese inexacte de filaj.

— Și totuși, ați văzut și ați complotat cu Tito. De ce nu vreți să mărturisiți?

— Nu l-am văzut pe Tito. L-am văzut pe Dimitrov, dar n-am complotat cu el. L-am văzut de trei ori: o dată, la

recepția de la Palatul Regal și am avut cu el o lungă convorbire, altă dată, la recepția de la Legația iugoslavă și am continuat conversațiile, și a treia oară am plecat împreună la Periș, cu mașina lui, la o oră foarte matinală, probabil ora 7 dimineața, și ne-am întors în Capitală la ora 11. La Periș se afla ferma mea cu trandafiri, un pogon de vie și un pogon de pomi fructiferi. Era mai elegant decât la prințul Barbu Știrbey, la Buftea.

—Ce ați discutat?

—Multe și de toate. În principal, i-am citit rezumativ, capitol cu capitol, din cartea mea despre *Helvetizarea României*. La plecare, mi-a spus în nemțește, limba în care avea loc conversația noastră, fiindcă eram vechi prieteni berlinezi: *Dreimal Schweiz*.

—Ce înseamnă asta pe românește?

—Formula mi s-a părut enigmatică inițial. Însemna „de trei ori Elveția". Pe urmă, am surâs. Am priceput că era de-acord ca și Bulgaria, și Iugoslavia, să se helvetizeze ca România, așa cum elaborasem „utopia" mea, fiindcă lucrarea bătută la mașină purta subtitlul „Utopie". Știu că, plecând la Sofia, Dimitrov a dat un interviu prin care cerea o Confederație balcanică în care să fie incluse aceste trei țări. A fost dezmințit în 48 de ore de Moscova, cu un comunicat laconic al Agenției Tass. A fost chemat la Moscova.

Întâlnirea mea cu el a avut loc în ianuarie 1948. Am râs împreună de Ana Pauker și de pretențiile femeilor de a fi conducătoare în țările balcanice, țări cu vechi prejudecăți de harem și atitudini antifeministe. La țară, femeia umblă pe uliță în urma bărbatului. Nici nu intră în biserică lângă altar. Acolo stau bărbații. Ea stă la ieșire. Am râs și de pretenția lui Vasile Luca, maghiaron nemernic, care arunca gaz peste foc în hâra șovinismelor, prin frazeologie națională și moftologie de „Führer".

Îmi mai amintesc cum, în ultima repriză a anchetei, am fost chestionat și despre amicii mei. Aveam puțini. Am răspuns rezervat în privința lui Pătrășcanu, cumnatul meu. Nu am spus nimic de certurile noastre benigne. Am vorbit de

generalul Nicu Cambrea, om ponderat, şi de Geo Bogza. Deşi aveam „200 de amici" şi, în calitate de avocat, cunoşteam lume multă, n-aveam decât puţini prieteni.

Dezmințirea Tass a avut loc în ianuarie 1948. La sfârşitul lunii, Dimitrov a plecat la Moscova şi Lucreţiu Pătrăşcanu a căzut.

În aprilie 1948, am fost arestat.

În iunie 1948, a fost arestat şi Lucreţiu Pătrăşcanu.

Mă aflam în toamna anului 1948 în penitenciarul de la Aiud, când am aflat de moartea lui Dimitrov la Moscova, şi de funeraliile internaţionale organizate în onoarea cadavrului venerabil.

În iulie 1948, aflat până în ziua de 19 la închisoarea de la Malmaison, la *strict secret*, într-o noapte anterioară zilei de 19 iulie, fiindcă pierdusem şirul calendarului, a sosit după miezul nopţii un anchetator. Era după fizionomie un rus şi vorbea perfect germana. Am fost sculat brusc din somn. Buimac, a avut loc această convorbire:

— *Sind Sie wohl Dr. Pandrea?*

— *Jawohl!*

A repetat întrebarea. Pe urmă, a cerut să fie lăsat singur cu mine. A scos dintr-o geantă *Helvetizarea României*, tradusă în ruseşte, a pus-o pe măsuţă şi am discutat fiecare capitol în parte. M-a chestionat despre împrejurările în care l-am cunoscut pe Dimitrov la Berlin şi despre ultimele trei întrevederi avute. Am relatat cu sinceritate şi exactitudine.

— Cartea n-a fost scrisă după o înţelegere prealabilă cu Dimitrov?

— Nu l-am mai văzut de peste 18 ani. Cartea este rodul meditaţiilor mele după izbucnirea Războiului Mondial, din septembrie 1939, până la 22 iunie 1941, când ţara mea a declarat război ţării voastre. N-am putut s-o public. Nu aveam nici măcar o gazetă sau o revistă la dispoziţie pentru a o face. Eram cu căluşul cenzurii în gură, ca toţi democraţii.

Când, prin 1946-1947, s-a apropiat pericolul războinic, am reluat vechiul manuscris, l-am rafistolat şi am vrut să-l dau la tipar. Am vorbit cu Iosif Chişinevschi, şeful cenzurii,

care mi-a spus că numai titlul îl înspăimântă şi refuză să dea nu numai „bunul de tipar", dar şi lectura cărţii. De altminteri, cărţile mele nu sunt pe linie. Tipărisem patru cărţi în patru ani şi niciuna nu era pe placul acestui inchizitor valaho-spaniol. N-am putut s-o tipăresc. Era la începutul lui aprilie. La 15 aprilie 1948, am fost arestat, percheziţionat, zeci de dosare au fost confiscate. Manuscrisul nu era la mine. Se afla la Editura „Bucur Ciobanul", condusă de romancierul Mihail Drumeş. Era bătut la maşină în câteva exemplare. Dactilografa a dat cu anticipaţie un exemplar Serviciului Secret. În prima şedinţă, am fost chestionat şi despre „canalia" de Drumeş, care vrea să publice clandestin cărţi neîngăduite de cenzură. Am protestat cu indignare. La „Bucur Ciobanul", tipărisem *Pomul vieţii* şi vol. I din *Portrete şi controverse*, aprobate de cenzură. Nu aş fi crezut niciun moment că mie, vechiul apărător al comuniştilor, nu mi se va îngădui să-mi tipăresc cărţile. De altminteri, la cenzură, se afla colonelul magistrat Traian Ulea, vărul meu, care îmi era şi-un bun prieten. A fost procuror în procesul UTC din 10 decembrie 1940, la Curtea Marţială de la Iaşi, în plină dictatură legionară şi, în loc să acuze şi să ceară moartea comuniştilor din boxă (în frunte cu Etti Singer şi Lupu Pressmann, actualul Petre Lupu), m-a ajutat să-i eliberez. Am scăpat 19 inşi din ghearele morţii, adică tot nucleul conducător al tineretului comunist, în plină dictatură legionară, la 10 decembrie, când cămăşile verzi defilau pe străzi, înnebunite de rachiu rasist, morfină hitleristă şi vin de Cotnari. Am realizat acest lucru – adevărate virtuozităţi de avocat antifascist, în plină teroare fascistă, graţie sprijinului lui Traian Ulea şi al judecătorului-preşedinte Burada. Ca să scap de arestare, am fost ascuns noaptea la profesorul universitar Ştefan Bârsănescu, după ce mi-am lăsat bagajele, percheziţionate de poliţia legionară, la Hotel Schiller.

Cum n-aş fi putut tipări, dacă vream, *Helvetizarea României*, când şeful cenzurii din 1947 era vărul meu, colonelul Ulea Ulea, iar ministrul Justiţiei era cumnatul meu, Lucreţiu Pătrăşcanu?

Eram certat cu Pătrăşcanu, dar n-ar fi îndrăznit să mă trimită în judecată pentru tipărirea unei cărți. Gestul ar fi fost prea canibalic. Aş fi putut forța nota. Am vrut să acopăr răspunderea şi interesele cenzorului colonel-magistrat Traian Ulea, care-mi dăduse, cu ochii închişi, patru „bunuri" de imprimat, fără să-mi citească manuscrisele dactilografiate. Mi l-ar fi dat şi pe-al cincilea, aplicând ştampila şi punând o semnătură. N-am vrut. Cartea conține simbolurile unei mari şi grave discuții de politică externă. Am vrut să-i dau acoperirea, cerând „bun de imprimat" de la Iosif Chişinevschi, responsabilul *Propag*-ului. Nu l-am obținut. N-am tipărit cartea. Mihail Drumeş nu este o „canalie" în această chestie. E un nevinovat. Era editorul celor două cărți ale mele. Era fericit s-o publice şi pe a treia. Cărțile mele se vindeau ca pâinea caldă. De ce să-i faceți un cap de acuzare, prin faptul că mi-a bătut manuscrisul la maşină? De la dactilografiere până la tipărire este o distanță. Nu este niciun act profanatoriu, ostentativ, fiindcă n-a fost niciun moment vorba de intenția sau discuția de tipărire clandestină.

—Pătrăşcanu a ştiut ceva de *Helvetizarea României*!

—Da. A ştiut de un singur fragment. Familia a făcut o ultimă încercare de reîmpăcare a noastră. Mi-a trimis automobilul să-i fac o vizită. Era încă ministru în funcțiune. Intenționam să dau o suită de articole la vreo gazetă. I-am citit un capitol. Mi l-a dat înapoi, învederându-mi imposibilitatea de a trece pe la cenzură asemenea idei. De-altminteri, nici nu era de acord cu teza neutralității României în materie de politică externă. O considera ca pe o utopie. El era un politician realist. M-a ştampilat ca un utopist şi ca un etern opozant. Împăcarea noastră n-a avut loc, fiindcă era, alături, Herbert Silber, care îi adusese un manuscris laudativ *Despre concepția filosofică a lui Lucrețiu Pătrăşcanu,* manuscris infect, cu ditirambe. Am *flairat* escrocul şi *flatteurul.*

Când a intrat, l-am tras de urechi pentru amenințările proferate la adresa lui Tudor Teodorescu-Branişte şi Emil Serghie - directorii ziarelor „Jurnalul de dimineață" şi „Momentul", unde publicasem un articol sângeros la adresa şi

contra lui Pătrăşcanu, scăpând de sub vigilenţa cenzurii printr-o contorsiune stilistică şi o paranteză. („Andrei Moldovan, faimos opozant şi ministru imbecil" - acest nume fiind unul din pseudonimele de ilegalist ale cumnatului meu).

N-a fost niciun complot între Dimitrov, Tito şi Pătrăşcanu. Tito şi Dimitrov erau înţeleşi să-şi scoată ţările de sub influenţa stalinismului şi să se orienteze spre o neutralizare a spaţiului balcanic şi spre autonomii socialiste naţionale.

Pătrăşcanu nu s-a angrenat în acest curent. Nu era un om politic. Era un luptător fără instinct politic de guvernare. Era un revoluţionar sincer, şi atât.

Când Tito a venit în ţară, în iunie 1956, toată lumea se aştepta ca Pătrăşcanu, ucis în 1954, să fie reabilitat. Nu s-a făcut nicio reabilitare. Tito n-a avut nicio înţelegere cu Lucreţiu Pătrăşcanu.

Remuşcări

Lumea modernă este plină de remuşcări.

Nu este vorba de remuşcările de conştiinţă frecvente la naturile religioase. Aceşti oameni sângerează, cotidian, asupra păcatelor săvârşite şi asupra celor imaginare. Concupiscenţa simplă a carnalităţii, în ochii lor, e un păcat. Un ţăran valah râde dacă-i spui aşa ceva. Păşirea la un adulter sau la relaţii carnale, în afara limitelor instituţiei sacrosancte a căsniciei, devine o catastrofă.

În lumea aceasta teribil de puritană, mi-am trăit tinereţea în cercul de la YMCA, din strada Sălciilor 35 (în 1923-1926) şi la CVJM (1927-1931). Până astăzi, lui Virgil Popescu (amicul meu de la YMCA) i se pare o calamitate criminală faptul că Nae Ionescu a avut o serie de amante.

Filosoful nostru era divorţat din 1923, adică de la vârsta de 33 de ani până la 49 de ani, când a murit otrăvit de Lupeasca şi Carol II. A murit otrăvit, dar ancheta judiciară pornită de familie şi învăţăcei a fost stopată din înalt ordin. Ce putea face un bărbat divorţat, focos, plin de temperament,

între 33 şi 49 de ani? Era singur, celebru, simpatic şi femeile se dădeau în vânt după el. N-a sedus o studentă, aşa, după metoda brevetată de Mihai D. Ralea. N-a trăit cu servitoarele sale, ca Giorgio Pascu şi alţi universitari ieşeni. N-a divorţat nicio femeie, stricând căsnicia vreunui prieten cunoscut sau necunoscut. A fost plin de scrupule morale în această direcţie. A avut frecvent amante dintre femeile libere, pentru plăcerea lor şi a sa. L-au iubit toate şi multe l-au adorat. A avut amante femei celebre, ca principesa Maruca Cantacuzino sau Cella Delavrancea. A avut amante femei obscure, ca profesoara de gimnastică Popovici Lupa.

Cella Delavrancea era o femeie urâţică, de o superlativă inteligenţă şi o pianistă celebră. Cânta, pentru amantul adorat, în orele lui de reverie, concerte de unul singur. Principesa Cantacuzino, muza inspiratoare din tinereţea lui George Enescu, a înnebunit de durere când a părăsit-o Nae Ionescu.

Aceste peripeţii erotice agreabile sunt crime în faţa unui puritan ca Virgil Popescu. Pe mine mă amuză. Le scuz şi le găsesc absolut normale şi morale. Nu era un bărbat divorţat? Trebuia să-l imite pe Jean-Jacques Rousseau, în promenadele de adolescent şi plimbăreţ solitar? Nae Ionescu era un bărbat serios de 33 de ani. Se însurase din dragoste, tânăr student, cu o colegă fermecătoare şi avusese doi băieţi, pe Buda-Răzvan (Ionescu), ajuns medic, şi pe Radu (Ionescu), doctor în economie politică de la Berlin, mort ca ofiţer de artilerie, în faţa Stalingradului.

Şi-a părăsit Nae Ionescu familia?

O, nu! N-a existat părinte mai grijuliu şi mai tandru.

Margareta Ionescu (născută Fotino) se plimba prin crânguri şi păduri cu frumosul ofiţer de artilerie Ilie Dumitrescu, pedagog la Mânăstirea Dealului. Nae Ionescu era director de studii. Ilie Dumitrescu îi dădea Margaretei lecţii de pian. Era o prietenie platonică, se pare, între o femeie măritată, fermecătoare, şi un ofiţer bine crescut, pianist, frumos şi cam bâlbâit. Nae Ionescu îl prezenta pe Ilie Dumitrescu ironic:

—Vă prezint pe curtezanul soţiei mele!

Ilie Dumitrescu s-a jurat că n-a trăit cu nevasta lui Nae Ionescu. Margareta a negat cu obstinație, după ce a fost părăsită. N-au păstrat aparențele. Se plimbau în mici excursii prin pădure, după moda müncheneză. În Valahia era o crimă, un adulter consumat, când o femeie se plimba seara pe stradă cu cineva. Dar când se plimba în pădure? Nu mai era nicio îndoială că s-au așezat pe iarbă verde sau pe frunze veștede și au consumat ceea ce consumă de milenii ciobanii și țăranii, vara, prin păduri, când se întâlnește un bărbat cu o femeie.

Ilie Dumitrescu, curtezanul occidentalizat münchenez, și Margareta Ionescu-Fotino n-au păstrat aparențele și au călcat regulile drastice ale moralei valahe.

Margareta Ionescu a plătit cu viața ei. La 33 de ani a fost părăsită de soțul mortificat în orgoliul său (soț încornorat!). Nu a intentat acțiune de divorț. În catolicism și în ortodoxia strictă nu se îngăduie divorțul. S-a făcut separație de corp și domiciliu.

Nae Ionescu îi servea o rentă lunară copioasă, pentru a crește și îngriji copiii. I-a trimis pe toți la Viena și, apoi, la Berlin.

Ce remușcări putea avea Nae Ionescu din această afacere sordidă familială? Niciuna.

El avea alt soi de remușcări.

L-am văzut îngenuncheat în biserică.

Avea remușcarea de a nu crede în Dumnezeu și de a predica dogmele bisericii ortodoxe. Predica dogmele cu fervoarea pasională a strictei observanțe a unui om aflat în îndoială și care nu-și îngăduia, nu-și ierta îndoiala. La YMCA, în subsol, după o conferință, a speriat pe auditori, când a declarat că el crede iotă cu iotă tot ceea ce scrie în „Cartea facerii" din *Biblie*. Numai așa te poți mântui.

Afirmația a scandalizat pe auditori și în primul rând pe Virgil Popescu. L-a lăsat pe gânduri pe Sandu Tudor, aflat prezent. Mai târziu, Sandu Tudor se va călugări, va ajunge stareț și consilier aulic al Patriarhului Justinian Marina, va arunca cu piatra în Mânăstirea Adormirea Maicii Domnului de la Vladimirești și în monahii de la Sfânta Mânăstire a

Sihastrului. Împreună cu ciracul său, bibliotecarul frate Scrima, vor hotărî şi vor realiza ca să se facă din Maica Veronica o „maică Bernadette", călugărița franceză care a creat miracolul de la Lourdes.

Sfincter moral şi oral

Există un sfincter la anus. Nu-ți poți murdări izmenele, dând drumul la fecale. Sfincterul este paznicul izmenelor şi al sănătății tubului digestiv, al sănătății fizice, în genere.

Pe lângă sfincter fizic, omul mai are un sfincter moral. Nu poți da drumul tuturor impulsurilor.

Pe lângă un sfincter fizic şi un sfincter moral, mai există un sfincter oral, un sfincter al buzelor. Nu poți da drumul la orice gândeşti, prin orificiul buzelor.

Tudor Arghezi şi Maria Tănase (*29 iunie 1956*)

La ceasul de față, avem doi măscărici naționali în Valahia puturoasă: pe Tudor Arghezi şi pe Maria Tănase.

Când Arghezi începe să devină lichea, nu-l întrece nimenea.

Când Maria Tănase începe să ofteze la microfon, n-o mai întrece nici naiba.

Maria Tănase, femeia cea mai impudică, oftează.

Tudor Arghezi, gospodar şi măscărici, îşi dă poalele peste cap, ca o târfă.

Între ei

Eugen Jebeleanu citează din Mihai Beniuc, că Dan Deşliu ar fi scris poezii la înălțimea lui Eminescu.

Aurel Rău *demonstrează* cu două duzini de versuri din Dan Deşliu că este un gornist mediocru, iar altul amestecă versuri de Deşliu cu Dem. I. Rădulescu şi Vasile Militaru, şi nu le mai cunoşti.

Ei între ei se beştelesc şi nu e nimic de capul lor.

Ce să le faci? De 12 ani, sunt niște cazarmagii și n-au citit și simțit decât regulamente staliniste.

Monstrul Stalin

În cuvântarea de la 27 iunie, din Valahia, Iosip Broz Tito l-a făcut monstru pe Stalin. Auditoriul a aprobat, a surâs și s-a spălat pe mâini ca Pilat din Pont.

Încă nu sunt arestați?

Se pare că Stalin a comis o serie de crime abominabile. Complicii lui încă nu sunt arestați, nici în Rusia, nici în democrațiile populare.

Duplicitate? Amnistie generală?

Alegeri libere

În Rusia lui Hrușciov s-a anunțat că la alegerile locale pot candida pe liste deosebite concupiscenții la putere.

Se introduce, și pe-acolo, votul universal, secret, direct și obligatoriu?

Nu-mi vine a crede.

Crime, crime, crime

Citesc cu stupefacție pe André Wurmser în „L'Humanité" și constat că vorbește de „crimele" comise de regimul stalinist. Citesc pe Eugen Denis, secretarul Partidului Comunist American, care pomenește de crime. Mereu crime staliniste. Ochii îmi sunt împăienjeniți. Când le spuneam, încă din perioada 1938-1948 (arestare!), că zeificarea lui Stalin este o monstruozitate, șiragurile cu șirele de spinări plecate ale partidului comunist valah îmi răspundeau că sunt „culac", „reacționar", „anarhist mic-burghez".

M-au tolerat cât au avut nevoie de mine.

M-au șbilțuit când n-au mai avut nevoie de mine.

Acum repudiază „zeificarea" şi vorbesc cu gura plină de „respectarea legalităţii socialiste".

Nici usturoi n-au mâncat, nici gura nu le pute.

Acum iese la iveală...

Acum iese la iveală toată murdăria asiatică, toate falsităţile, escrocheriile, fastuozităţile *Propag*-ului şi alte imbecilităţi satrapice asiatice. Nu este genul nostru valahic. Nu este în spiritul nostru zeflemisitor, cuminte, tolerant, blând, nevărsător de sânge...

Oh, mon Dieu, comme cela pue![1]

Pentru un pahar de apă

Pentru un pahar de apă, cerut în timp nepotrivit, se poate face o răscoală într-o casă întreagă, într-un sat, într-un oraş, într-o provincie, într-o ţară, într-un continent.

Pentru un bir nepotrivit, se poate face o răscoală într-o ţară.

Istoria adevărată a lui „Baroane" de T. Arghezi

Tudor Arghezi este o personalitate poetică şi morală foarte controversată.

Acest elev al lui Bogdan-Piteşti, coleg cu Gala Galaction şi I.G. Duca, prieten şi cirac al lui N.D. Cocea, aflat, deci, într-o ignobilă *compagnie* şi cu un *milieu* detestabil, cu instincte sănătoase olteneşti-rurale, de zarzavagiu cu cobilița pe un umăr şi cu pasărea măiastră pe al doilea umăr, se află, iar, în bătaia focului opiniei publice.

Numai cine stă cu braţele încrucişate nu greşeşte.

Nu este întâmplător faptul că T. Arghezi, vorba aia, greşeşte mereu, fiindcă se află în toiul luptelor.

De fapt, T. Arghezi n-a greşit niciodată, fiindcă n-a greşit în silabe, ritm şi rime.

---

[1] O, Doamne, ce urât miroase! (*n.n.*)

La Congresul scriitorilor din iunie 1956, T. Arghezi a greşit fiindcă a afirmat că intelectualii reprezentaţi de ziarişti scoteau fituica „Ecoul" (colaborator Mihail Sadoveanu) sau „Timpul" (colaborator Mihail Sadoveanu), unde redactorul-şef făcea două ediţii:

— Trăiască Stalin!

— Trăiască Hitler!

A greşit Arghezi?

Nu, n-a greşit Arghezi.

Aşa era presa românească, aşa era armata românească, aşa era negustorimea românească, aşa era funcţionărimea română. Alte pături tăceau. Tăceau ţăranii de sute de ani. Tăceau muncitorii, zişi proletari, fiindcă se fripseseră cu *Garda de Fier*, fiindcă majoritatea proletarilor conştienţi îmbrăcaseră cămaşa verde.

Unde greşeşte T. Arghezi în afirmaţia globală că românii aveau două ediţii de gazetă, adică o icoană unică pe care scriau pe faţă, „trăiască Hitler", şi pe dos, „trăiască Stalin"?

T. Arghezi greşeşte când confundă pe gazetari cu intelectualii români.

N-a fost aşa.

Intelectualii români, în epoca 1933-1944, au fost zeflemisitori, antidictatoriali, anti-Lupeasca, anti-paukerişti, anti-hitleriști, anti-staliniști (Stalin ca zeu sau semizeu).

Intelectualul român este o specie liberalistă ciudată, democrată, zeflemisitoare, critică şi arhi-critică.

Pe timpul lui Ion Antonescu, au fost intelectuali, profesori universitari, care au semnat un apel[1] (destul de vag), prin care mareşalul era invitat să iasă din războiul hitlerist, ceea ce nu era deloc banal.

E drept că şi T. Arghezi scria la „Informaţia" lui Emil Serghie.

Această „Informaţie" fusese preluată, cu forţa, de un ziarist teolog, iar pe Emil Serghie l-au băgat în lagărul de la Târgu Jiu.

---

[1] Se referă la scrisoarea din luna aprilie 1944, semnată de peste 60 de universitari din oraşele Bucureşti, Cluj şi Sibiu. (*n.n.*)

Teologul director de la „Informația" (cum îl cheamă?) luase ca articlier pe T. Arghezi. Cine era teologul? Un agent de Siguranță. T. Arghezi scria „tablete" antihitleriste, cu aprobarea lui Ică Antonescu, doritor de a ieși din războiul hitlerist.

Cum s-a ajuns la *Baroane,* faimosul articol contra lui Killinger de T. Arghezi?

Azi am fost pe la Mihai Popovici, fost ministru de finanțe țărănist. Discuție despre T. Arghezi la Congres care, cu 3-4 luni înainte, scrisese *Instigatorul.* Frumoasă poezie!! Iat-o[1]:

„ ..... "

„ ..... "

De față era Adela Popovici, Adelica adorată de atâți bărbați, moș Mihai, H. Soreanu, eu și cu fiu-meu Andrei, medicinist în anul al III-lea.

De fapt, venisem la Ion Vlad, sculptorul.

N-a fost acasă.

Când ieșeam de la sculptor, intra în casă politicianul. L-am strigat. M-a îmbrățișat. M-a îmbrățișat cu atât mai bucuros cu cât eram împreună cu „dinastia Pandrea", cum a exclamat Adelica.

A picat H. Soreanu, ca musca în lapte.

Conversația s-a schimbat. Eu îl bănuiesc agent de Securitate și agent la toate siguranțele din lume, un fel de *rasender Reporter* à la Egon-Erwin Kisch. Am declarat pe feciorul meu *rusofil,* pe coana Adela *une vraie grande dame* și pe conu' Mihai, un baci ardelean, ca sepia, care tulbură toate apele. Ne-am ocupat și de T. Arghezi, personaj la ordinea zilei. (Cu acest prilej, am aflat povestea adevărată a lui „Baroane").

Acest articol a făcut senzație.

Apărut în 1943. Pavel Pavel, aflat la Londra, mi-a spus că l-a citit a doua zi la *Chatam House.*

Mihai Popovici spune că el a fost „urzitorul" acestui articol. Cum?

---

[1] Autorul n-a transcris această poezie. (*n.n.*)

După cum se ştie, pentru ardeleni, Transilvania este buricul pământului. I-a durut, ca români şi ca oameni, când Transilvania a fost sfârtecată în două prin Diktatul de la Viena din 1940, omologat de Ribbentrop, Ciano, Mussolini, Hitler, Gigurtu, Carol II şi... Mihail Manoilescu (care a leşinat pe hartă).

La un an, un baron Kémeny, din „Săgeţile de foc" ale lui Szálasi, a ţinut un discurs înfiorător şi tiranic contra urmaşilor lui Traian aflaţi sub cizmele lor.

Acest articol-discurs unguresc a fost tradus de oamenii de casă ai lui Mihai Popovici, şi T. Arghezi a fost pus în cunoştinţă de cauză şi rugat să dea o replică. A dat o Replică (*à la* Aurel C. Popovici), o replică *sui generis*, fără savantlâc, o replică acidă, unde a condensat pe baronul Kémeny cu baronul Manfred von Killinger, ambasador germano-hitlerist

Ică Antonescu s-a supărat. A apărut fără ştirea lui. Ca director. A apărut cu ştirea agenţilor de siguranţă.

T. Arghezi a trebuit să fie internat o lună în lagăr la Târgu Jiu, pentru a se da satisfacţie la Bucureşti baronului Manfred von Killinger, vizat în articol. Pamfletul este superb. Pe urmă, Ică Antonescu a dat ordin lui Leoveanu şi a fost internat la moşia lui Calotescu Neicu, epigramist gorjean, care abia aştepta să-l aibă musafir pe maestrul tuturor muzelor. După circa patru luni, a fost scos din lagărul gorjean (T. Arghezi, originar din Cărbuneşti Gorj) şi readus lângă soţie şi copilaşi, la Mărţişor, Bucureşti, lângă Penitenciarul Văcăreşti.

Ică Antonescu i-a dat şi o despăgubire de 500.000 de lei, după ce-a fost adus acasă.

Deci (în concluzie), articolul n-a fost comandat de Ică-Mihai A. Antonescu, vicepreşedinte de Consiliu din 1940-1944[1], ci scris de T. Arghezi, pe materialul furnizat de Mihai Popovici, referitor la baronul ungur Kémeny, care a insultat pe valahi, şi, extins de poet, la baronul Manfred von Killinger, ambasador teutonic printre valahi.

---

[1] Mihai Antonescu devine şi vicepreşedinte de Consiliu numai din 21 iunie 1941. (*n.n.*)

Aceasta este povestea adevărată a articolului controversat *Baroane* de T. Arghezi.

Povestea lui H. Soreanu

Când am ieşit de la Mihai Popovici, ziaristul H. Soreanu s-a simţit obligat să ne facă, mie şi fiului meu, portretul lui Mihai Popovici.

Acest ziarist este speriat de două lucruri:

a) de parale şi b) de puşcării.

Vrea cât mai multe parale şi nicio puşcărie.

N-a făcut nicio puşcărie în epoca hitleristo-stalinistă (1933-1956), deci 23 de ani, deşi a fost ziarist luptător. N-a fost ziarist luptător, ci informator. S-a salvat prin informaţie, după cum alţii se salvează prin Dumnezeu, credinţă în patrie, partid, masonerie, confesiune etc. El s-a izbăvit prin informaţia multilaterală pe care o distribuie cu ţârâita la toţi, contra bănuţi de argint.

El ar fi dorit ca bănuţii să fie de aur. Sunt numai de argint. Dacă nu cade, pică.

H. Soreanu povesteşte, uimit, că Mihai Popovici a moştenit de la taică-său 40 de milioane de dolari, pe când Tito, atunci când a rupt-o cu *Cominform*-ul, n-a primit de la Alan Dulles decât 35 de milioane.

La Viena, Mihai Popovici (povestea C. Graur) avea apartament pe Ring, valet, şi metresă actriţă la Burgtheater.

Şi adaugă către feciorul meu de 20 de ani:

— Metresa actriţă era un rang nobiliar.

Acest ziarist, care a aflat poveşti nobiliare de la C. Graur, a avut impresia că-l adoră pe Iuliu Maniu, a servit pe Manolescu-Strunga, pe toţi liberalii, a servit pe Ana Pauker, I.G. Duca, Ioşca Chişinevschi, s-a certat cu fratele său de cruce Herbert Silber (reporter şi informator multilateral informat) şi, împreună, au omorât pe Lucreţiu Pătrăşcanu.

Debita măgăriile lui fără savoare şi ruşine în faţa nepotului lui Lucreţiu Pătrăşcanu, flăcău de 20 de ani, voinic şi pur. Noroc că el nu ştia...

Sunt întrebat mereu:

—De ce nu te duci să-ţi vezi cumnata, pe Hertha Schwammen-Pătrăşcanu, abia ieşită din puşcărie? Trebuie să lăsaţi certurile. Este o decenţă.

Răspund agale:

—Nu sunt ipocrit, nici un moralist iubitor de moralină. Pe Hertha n-o iubesc. Din 1938 până în 1944, cât timp era căsătorită cu Lucreţiu Pătrăşcanu, eu i-am cunoscut trei amanţi: pe Bretzel, pe Herand Torosian şi pe Herbert Silber. Un italo-german, un armean şi un stalinist agent informator multilateral. Primul, cred că era „gestapist", al doilea, afacerist şi al treilea, „moruzovo-eugenisto-cristianist". Avea amanţi interlopi şi soţ valah.

La noi, în Valahia, bărbaţii au voie să fie curvari. Femeile n-au voie să fie curve.

Hertha a fost curvă cu amanţi interlopi.

Hertha este o femeie interlopă.

Opera mea (*10 iulie 1956*)

Opera mea va fi viaţa mea memorabilă, memorabilă prin pilda ei, fiindcă este o operă realizată cu sudoare, sânge şi suferinţă. Opera propriu-zisă nu am scris-o încă, nu am confecţionat-o. Am schiţat-o vag. Sunt un veleitar. Nu am timp s-o scriu, nu sunt pus în situaţia de a lucra cu osârdie. Homer era un cântăreţ genial, la curţi princiare de kulaci, plin de răgaz în timp de toamnă şi de iarnă. Marcel Proust era un fecior de medic francez opulent şi zgârcit, care şi-a lăsat rentele unicului său fiu. De altminteri, Adrien Proust-tatăl trăia foarte rău cu soţia sa şi i-a lăsat de capul lor, al rentelor şi al timpului liber.

Între Homer şi Marcel Proust eu privesc ca printre geamuri străvezii. Primul era un rapsod popular genial, al doilea era un rapsod parizian decrepit. Au avut răgaz.

Nu se poate crea nimic decât prin forţa, sperma şi melancolia ta. Pentru aşa ceva trebuie *otium cum dignitate*, aşa

cum proclama poetul latin. Strămoşii noştri romani ştiau totul şi au lăsat eşantioane în toate domeniile.

Viaţa şi opera

Să presupun, un moment, că în aceste epoci n-aş avea în cap intenţia să scriu câte ceva şi m-aş lăsa dus exclusiv în şuvoiul vieţii. Eu fac *abia acum* o experienţă mare literară.

Nu am scris până acum decât cărţi ocazionale, pledoarii, articole *à thèse*. Depărtat de amici, îndepărtat de la clientelă, am rămas cu mine însumi, în sânul familiei mele restrânse, care este o prelungire a *Eului*.

Nu mai sunt avocat la bară; în amvon, nu mai sunt îndrumător de opinie publică în calitate de ziarist şi scriitor; nu mai sunt comandant de oaste în penitenciare, biruind pe călăi prin atitudine şi verb (fiară a cuvântului, cum spunea romancierul Ion Iovescu la Ocnele Mari); nu mai sunt bunul samaritean înflăcărat în tribunal şi în instituţii represive, ca *un arc voltaic* (cum spunea poetul Constantin Lucreţia Vâlceanu).

Adevărata claustrare abia a început şi s-a realizat în toiul lumii mele valahe.

Jertfesc viaţa valahă de 15 luni pentru o operă imaginară, un memorial vast, unde nu vreau să dovedesc nimic, nu vreau să predic nimic, în care se oglindeşte un subconştient învolburat şi o conştiinţă ulcerată, un ideolog descumpănit şi dezabuzat. Fac o experienţă sinistră, îndepărtată din viaţa obştii, cu delicii interioare, cu zăpezi pe culmi, cu zonă toridă de pustietate sahariană în juru-mi.

De ce o fac? O fac din deznădejde?

O, nu! O fac din dorinţa cunoaşterii lucide. Îmi dau o întâlnire cu mine însumi. De câte ori am avut ocazia? Foarte rar.

Ce poate ieşi?

Ce poate ieşi din întâlnirea cu tine însuţi?

Am experimentat-o în câţiva ani de claustrare totală, din cei cinci ani de puşcărie. Sondajul subconştientului, al conşti-

entului, răscolirea amintirilor, analiza necruțătoare a gesturilor trecute, a instinctelor, a elanurilor, a impulsurilor, a credințelor, am făcut-o necruțător. Sunt lămurit în această privință și nu voi da prea multe lămuriri. Ar fi prea lung. Și nu sunt sigur că acest jurnal intim va cădea sub ochii cuiva. Mâlul plin de viermi care sălășluiește în adâncuri, scorpionii concupiscențelor, viața larvară m-au înspăimântat, m-au scârbit, m-au deprimat. De-atunci sunt fără iluzii și cu detașare nirvanică față de mine însumi. Nu-mi trebuiește.

Din analiza *Eului*, nu poate ieși decât murdărie și... poezie, dacă analistul știe să formuleze introspecțiile, iar eu nu-s poet.

Din analiza *Eului*, nu poate ieși ca orientare ideologică decât anarhismul. Eu sunt născut anarhist, mi-am alungat anarhia și mă construiesc pe coordonatele străbunilor.

Din analiza *Eului*, nu poate ieși ca orientare morală decât egoismul, egolatria, egolatrina. E regretabil, dar așa este.

Din analiza *Eului*, nu poate ieși ca repercusiune psihologică indirectă decât o morcelare a personalității difuze și o accentuare a difuzului, uneori incapacitatea de a mai acționa, de a mai crede, de a mai întreprinde, de a mai simți ceva – într-un cuvânt, *disoluție*, care duce, bizar!, la *ataraxie*.

Trăiesc în ultima vreme detașarea – n-am ajuns la ataraxie. Sunt în preajma ei.

Acces de ură și venin (*11 iulie 1956*)

Accesul meu de ură și venin nu s-a terminat. Fără să vreau, mă trezesc cu „frisoane" cumplite. Am fost dus, de fetiță și nevastă, să văd partea a doua din „Contele de Monte Cristo". Film bine făcut, jucat, în exclusivitate, la Casa scriitorilor „Mihail Sadoveanu". Am fost dus cu forța, fiindcă pentru mine cinematograful este o artă inferioară, este ceea ce a fost circul în antichitate, adică stupefiant pentru plebea imundă, ceea ce a fost hipodromul în Bizanț, ceea ce a fost romanul-foileton în al II-lea Imperiu și a III-a Republică franceză, ceea ce a fost defilarea în pas de gâscă (*Gänsemarsch*) în Prusia, ceea ce este mirosul de tămâie și orga la catolici.

Nu suport succedaneele, *Ersatz*-ul şi, deci, nici cinematograful.

Clubul select al scriitorilor din Casa Catargiu, aflat în Calea Victoriei, este de tip englezesc şi aristocratic. Arhitectura casei este tip francez, Versailles, cu două grădini Le Nôtre. Gazdele dădeau, vara, *garden-party* pentru boierii de odinioară. Ciocoii de azi au luat-o în primire: guşaţi chei (*à la* Silvian Iosifescu, criticul literar cu cap de penis belit, însoţit de un trib familial), de alţi scriitori prezumţioşi şi ignari, majoritatea meteci, ca şi aristocraţia de odinioară a lui Barbu Catargiu, o lepră imundă, infectă şi gălăgioasă.

Cadru seniorial, preţuri ieftine, aproape derizorii.

Am avut un acces de ură şi venin faţă de lumea înconjurătoare. Şi eu – bietul om – care mă crezusem vindecat, care predicam iertarea şi uitarea! Eu nici nu pot uita, nici nu pot ierta. Mocneşte focul în adâncuri, mă arde veninul ca şi cămaşa lui Nessus.

Câtă forţă de stăpânire îmi va trebui să am de-acum înainte?

Hitler, Stalin şi Valahia

În discursul său de la Congresul scriitorilor din vara aceasta (anul 1956), T. Arghezi a concretizat excelent atitudinea intelectualului valah faţă de Hitler şi Stalin.

La 23 August 1944, gazetele, revistele şi cărţile scrise de intelectualii valahi purtau două versiuni: una cu „trăiască Hitler" şi alta cu „trăiască Stalin". Ei erau înjugaţi la carul triumfal al lui Hitler şi erau gata să se înjuge ca boii la carul agricol-industrial al lui Stalin.

Sunt exact ca şi tinichigiii noştri, care poartă numele pompos de „muncitori" şi „proletari".

Noi neavând oţel, n-aveam oţelari. Se lucrează în tinichea. Muncitorii noştri industriali nu pot fi numiţi oţelari sau proletari, ci tinichigii.

Ca şi proletarii manuali, proletarii intelectuali valahi n-aveau bază în popor, n-au avut bază în avere agrară sau

citadină. Erau bieți mahalagii, pistolari ca Arghezi sau Șeicaru, robi ai cuvântului scris.

Mihail Sadoveanu a scris până la 23 August la „Ecoul" lui Mircea Grigorescu, aghiotantul democratic al lui Ică Antonescu. Pe urmă, a trecut la „Jurnalul" lui Tudor Teodorescu-Branişte, ca să alunece mai apoi în tranziții drăgălaşe spre „Scânteia" Anei Pauker. După doi ani, jucau împreună alunelul, sârba şi hora la recepții oficiale şi reuniuni intime. Acest pachiderm fizic dansa „lugojana" şi „alunelul" cu o zăludă ca Paukeroaia. Strigase „trăiască Mareşalul valah al lui Hitler", acum striga „trăiască aghiotanta lui Stalin".

T. Arghezi a văzut lucrurile acestea (văzute de noi toți, cu ochii noştri), le-a simțit ca pe-o incongruență şi o înjosire. S-a înjosit şi el, călugăr detaşat la Mărțişor, ca să le poată exprima, ca să le poată spune, de la obraz, contemporanilor săi, cu imprecațiile profeților pe buze, cu năduf în torace şi apă tare argheziană în călimară.

Şbilțarii (*12 iulie 1956*)

Şbilțarii din Valahia paukeristă se adună acum sub stindardele lui Tito. Se vor „specific național", gen Ralea (care şi-a amintit brusc că este elevul lui Garabet Ibrăileanu, după ce-a fost elevul doamnelor Elena Lupescu, Ana Pauker şi Liuba Chişinevschi); vor autonomii locale, ca bine cunoscutul autonomist alsacian Jean Maurer sau ca Ioşca Chişinevschi, absolvent de curs seral comercial la Cluj, care inaugurează, cu mititei şi Cotnar moldovenesc, Fabrica de antibiotice de la Iaşi; ca ex-secretarul meu Avram Bunaciu, un oftător pentru Ardeal, care admira pe ruşi în anul 1945, fiindcă au – fizic – un penis mai lung decât românii, ceea ce a scandalizat pe acad. Mihai Roller, după care românii ar fi slavi curați, deci cu penisuri egale.

Toți şbilțarii se adună, se autocritică şi se împacă pentru a şbilțui în continuare pe valahii puturoşi.

Dubla conştiinţă

Alexandru Jar a vorbit la activul de partid Bucureşti, care pregătea Congresul scriitorilor, despre „dubla conştiinţă", despre viaţa de minciună în care sunt obligaţi să trăiască scriitorii. *C'était le cri du cœur!* S-au înspăimântat. Maria Banuş l-a înfierat ca antistatal şi antipartinic. A vorbit despre „căţeii de la Comitetul Central". Câte n-a spus un romancier nevrozat şi netalentat?

S-a crezut că Jar a fost pus de Chişinevschi contra lui Leonte Răutu. Secondat de Ion Vitner şi Mihail Davidoglu, adevăraţi sindicalişti israeliteni în Valahia, ei erau dornici a poza în campioni ai liberalismului, ai democraţiei şi ai eliberării. N-a fost aşa.

Acum se spune că Al. Jar avea legături cu fratele lui Fadeev, că a fost o lovitură „combinată" între Paris, Moscova şi Bucureşti. Nu ştiu.

Sunt adevăruri sau numai vorbe în vânt?

Cauze pierdute şi cauze celebre (*14 iulie 1956*)

Păşesc în tribunal, azi, 14 iulie 1956, cu inima strânsă cât puricele. Mâine este procesul fratelui meu Teodor Marcu, încadrat la moarte într-un fictiv proces de sabotaj contrarevoluţionar. Se judecă într-un lot de arestaţi, în stare de libertate provizorie.

Căutam pe avocatul oltean Vasile Cameniţă.

Mă înconjoară avocaţi şi avocate tinere. Unul dintre ei mă prezintă celorlalţi:

— Avocatul celebru şi scriitorul celebru.

Răspund cu toţii:

— Am auzit şi suntem bucuroşi să vă cunoaştem, Maestre.

Cu o mimă de modestie, îndelung studiată, mă alint:

— Avocaţii spun că sunt scriitor şi scriitorii spun că sunt avocat.

— Şi una şi alta, Maestre, spune o fată drăguţă.

Răspund:

—Nu poți alerga după doi iepuri deodată, după cum nu poți iubi două femei deodată. Poți avea un harem, dar în harem este o favorită.

—Atunci, ce sunteți? Avocat sau scriitor?

—Niciuna, nici alta. Aș vrea să fiu filosof și nu pot.

Am iubit avocatura până la demență. Poți pleda bine în fiecare zi. Carența avocaturii este o catastrofă statală, simptomul unei putreziciuni adânci.

—Ați fost un avocat celebru...

Eu n-am fost un avocat celebru. Poate că am devenit avocat celebru, deși n-am avut stofă de avocat celebru, fiind filosof, *causeur* și iubind stilul scris, iar nu oralitatea. Eu am fost avocatul cauzelor celebre din Valahia anilor 1938-1948, și a celor din 11 mai 1953 până la 19 martie 1954, când am fost iarăși suspendat... provizoriu.

Doar provizoratul durează!

Mulți credeau că sunt avocatul cauzelor pierdute.

Nu. Niciodată nu mă bag într-o cauză pierdută, într-o pungășie crasă. Nu refuz cauzele grele. Cauzele grele pot deveni, ulterior, cauze celebre. Aici a fost secretul meu. N-am fugit de cauzele grele, care au devenit cauze celebre.

Am fugit de cauzele pierdute.

Remușcările omului bogat

Remușcările de conștiință se găsesc la toți oamenii, chiar și la bogați, chiar și la oamenii cocoțați în vârfurile puterii politice. Cum poți mânca sarmale și curcan, când prietenii de odinioară pier de foamete?

Omul bogat și omul politic („a fi la putere" însemnează bogăție) abia așteaptă să găsească pretexte, ca să scape de vechile prietenii și de vechile obligațiuni (de așa-zisele „datorii uitate").

Bogatul caută ceartă cu lumânarea prietenului sărac.

... Am probat de patru ori zicala că bogătașii politici (foști milogi în tinerețe) caută ceartă cu lumânarea prietenilor față de care aveau datorii uitate.

Cazul Nr. 1 a fost cu Victor Iamandi, un profesoraş de istorie pe la Iaşi, liberal de profesie, cam beţiv, care avea o soră foarte deşteaptă, pe neuitata Corina Iamandi, care-mi scria epistole amicale de 100 de pagini. Ne-am împrietenit la Paris, pe când veneam de la Berlin, prin 1927. Peste 8-9 ani, eu eram jurnalist cu influenţă, iar el politician controversat. L-am ajutat cu pana, fără niciun beneficiu. Peste 2-3 ani, profesoraşul de istorie a fost bombardat ministru de Justiţie al lui Carol II şi al Lupeascăi, iar gazetele mele democratice - „Adevărul", „Dimineaţa", „Dreptatea", unde aveam salarii de prim-ministru - au fost suspendate. Noroc că mi-am intensificat avocatura şi aveam iar venituri peste miniştri.

Întâmplător, m-am întâlnit cu el la barul „Vişoiu", într-o seară de iulie 1938. El era ministru de Justiţie, eu eram avocat opulent. El prezida o masă cu cheflii cunoscuţi şi recunoscuţi, bând şprituri reci şi ţuici focoase. Victor Iamandi nu bea nimic, fiind „un puţoi înţărcat cu rachiu", cum spunea Al. Liciu, preşedintele Curţii de Apel, prietenului Al. Valjan, avocat. Eu prezidam o masă mică, înconjurat de doi secretari, cu un client (care plătea) şi cu Maria Tănase, cântăreaţa (clienta mea gratuită). Victor Iamandi s-a ridicat de la masă, dar nu pentru a ciocni un pahar, cum se aşteptau năvleţii şi cântăreaţa, ci pentru a mă lua la o parte, pentru a-mi şopti vestea morţii Corinei şi a-mi plânge pe braţe. Am vărsat şi eu o lacrimă. A fost o scenă emoţionantă, gustată de secretari şi clienţi. Pe mine m-a jenat.

Pe urmă, eu m-am apucat să ţin partea lui Alexandru Liciu (prietenul lui Victor Iamandi şi Valjan), când atotputernicul ministru de Justiţie l-a arestat, fiindcă refuza să-i execute hatârurile şi ghelirurile. Valjan şi Liciu şopteau *misterioso*, înainte de arestare, că-l vor trimite pe Victor la controlul averilor. Liciu a fost arestat. Scandal în Bucureşti. Un preşedinte de Curte de Apel, cu automobil la scară, oficial, arestat pentru *pustula maligna*, o lovitură dată unui vătaf de moşie? I-am trimis o telegramă lui Al. Liciu în puşcărie, care l-a împiedecat de la sinucidere. A treia zi, omnipotentul ministru V. Iamandi a îndrăznit să mă cheme, cu ordin imperativ, cu ameninţarea arestării mele, împreună cu ziaristul Emil Serghi

(care ținea parte lui Liciu-Valjan), ca să mă convingă de vina lui Liciu. Avea dosarul în față. Abia aşteptase ca să-mi caute nod în papură, ca să scape de mine, deşi nu-i cerusem nimic.

Cazul Nr. 2 a fost cu Profesorul Petre Andrei, pe când era deputat. Îl ajutasem ca ziarist, în bătălia parlamentară cu Octavian Goga, luându-i partea prin lungi comentarii politice semnate prin „Adevărul". Din cauza lui, mi-am atras uri feroce din partea micului grup gogo-cuzist, aflat în slujba Elenei Lupescu şi a lui Carol II. Pe urmă, maniştii anti-camarilişti Andrei - Armand Călinescu - Ralea - Ghelmegeanu au trecut de partea lui Carol II. Andrei m-a rugat să-l pun în contact cu Armand Călinescu (ministru de Interne în cabinetul Goga - Cuza). I-am făcut un serviciu amical. M-am dus la Armand. S-au săvârşit indiscreţii. A treia oară, mesagerul a fost înconjurat de cămăşi albastre şi lovit cu bâtele[1].

P. Andrei a intrat în minister, a îmbrăcat - nu „cămaşa albastră" gogo-cuzistă, ci un costum albastru regalist, ca şi Ion Mihalache, efemer consilier regal, şi s-a sinucis de spaima cămăşilor verzi.

A guvernat din februarie 1938 până în august 1940, făcând cele mai mari porcării. A adus în guvern chiar pe Horia Sima, care asasinase pe şeful său, Armand Călinescu. Devenise dictatoraş. Avea remuşcări de conştiinţă faţă de mine, prieten vechi, care-l ajutase în momente decisive. Nu-i ceream nimic. Mi-a oferit să-i fiu profesor universitar de Drept penal la Iaşi sau Cernăuţi. Am refuzat amabil. S-a debarasat prin Ralea, ameninţându-mă cu arestarea, dacă mai pledez la Curţi Marţiale obscure. Ralea a mai ameninţat cu împuşcarea cumnatului meu, Lucreţiu Pătrăşcanu, rugându-mă să-i transmit acest sinistru mesaj.

Cazul Nr. 3, că bogătaşul politic caută ceartă cu lumânarea prietenului sărac din opoziţie, a fost ilustrat chiar de Lucreţiu Pătrăşcanu.

---

[1] Scenă consemnată, şi îndelung relatată, în Dosarele de Urmărire Informativă privind pe Dr. Petre Pandrea (arhiva C.N.S.A.S.). *(n.n.)*

În perioada 1932-1944 eram ziarist şi avocat opulent, când Lucreţiu Pătrăşcanu a ajuns, prin mii de peripeţii, ministru de Justiţie. Cumnaţi fiind, l-am ajutat cu banul şi cu sfatul, ca pe orice rudă în jenă financiară. În noiembrie 1944, s-a certat cu mine, fiindcă, printre altele, am dat bani nevesti-sii să-şi cumpere palton. Îi ajutasem, pe amândoi, regulat, o duzină de ani. Acum, ajutorul i se părea insultă. N-am mai vorbit cu el, decât cu peniţa (trei articole vrăjmaşe) şi cu... gurita. S-a încurcat în propriile fecale, băgându-ne pe toţi în butoiul lui rău mirositor.

Cazul Nr. 4 se repetă cu Avram Bunaciu, fostul meu secretar, ajuns vicerege. Numai că acum sunt de principiu că mă supăr numai atunci când vreau eu.

Prietenia dintre bogat şi sărac

Prietenia dintre pungi inegale este ca şi mezalianţa în căsătorie. La început pare romantică şi sfârşeşte hidos. Săracul se simte jignit fără voia lui, la orice pas, iar bogatul va încerca, fără să ştie, şi fără să vrea, să se debaraseze de prietenul sărac (din copilărie), de prietenul ratat (din tinereţe) şi de prietenul falit (la bătrâneţe).

Între tovarăşi

Furiile remuşcărilor de conştiinţă la tovarăşul carierist ajuns îi joacă festa să dea cu măciuca insidioasă a calomniei în tovarăşul rămas de căruţă.

Avere şi carieră

În sistemul individualist, asistăm la o goană nebună după avere.

În sistemul comunist, asistăm la o goană nebună după carieră.

Capitalismul şi carierismul sunt cele două racile ale lumii moderne.

Cum pot fi remediate?

Capitalismul a fost remediat prin comunism şi am ajuns la carierism, adică am căzut din lac în puţ, fiindcă am trăit un sfert de secol efectele pustiitoare ale carierismului: spinări încovoiate, crime, sugrumarea libertăţilor şi a individualităţilor, satrapie asiatică stalinistă.

Care-i remediul? Libertatea? Dar libertatea este suficientă unor turme de sclavi? Cum aud sfârâitul biciului, nu recad în patru labe?

Reforma va trebui să înceapă de la tabla de valori morale ale omului: comunitatea de posesiune a uneltelor, adică dragoste şi respect reciproc, politeţe mandarinală reciprocă, dulceaţa moravurilor. Cum se obţine aşa ceva? Prin abnegaţie. Prin jertfa *Eului*, prin predica valorilor morale cavalereşti, prin pilda eternă a bunului samaritean.

Comunismul s-ar putea salva printr-o tablă de valori monastice, prin tipul unui cavaler-călugăr. Este posibil aşa ceva? Fireşte, nu. Revoluţia rusă a fost făcută de acest tip monastic, cavaler fără frică şi fără prihană. Intelectualul rus revoluţionar a fost un călugăr războinic. Pe urmă, acest *Ecclesia militans* (partid bolşevic) a degenerat în târcovnicie stalinistă şi în forme îngrozitoare inchizitoriale. Palmiro Togliatti a vizionat just, când a vorbit de „forme de degenerescenţă" în Rusia sovietică, în perioada tiraniei lui Stalin.

Care va fi mersul evenimentelor? *Corsi et ricorsi* mi se pare eterna lege, adică pendularea între individualitate creatoare şi comunitate de dragoste şi destin, care este obştea de variate feluri, fie familie, fie trib, fie spiţă, fie naţiune, fie clasă, fie imperiu. Aportul lui Mao Tse Dun şi Tito în marea ceartă amicală pe moştenirea lui Stalin va fi în sensul autonomiilor naţionale, al unei descentralizări administrativ-economice efective şi o lărgire a sectorului privat, adică *ricorsi,* revenire moderată a pendulului. Aceste reveniri nu vor fi în sensul individualismului pur, ci o încercare de sinteză între individualism economic şi colectivismul *à outrance* stalinist, care nu dădea voie ţăranului să aibă nici măcar o vacă în bătătură...

Câte vaci pot avea valahii?

În Valahia sunt 14 milioane de țărani și 12 milioane de hectare teren arabil. Câte vaci pot avea valahii? Destul de puține, în raport cu fabula bogățiilor noastre eminamente agricole. Adevărul economic este că în Valahia avem o suprapopulație în sectorul agricol, că suferim de o densitate demografică agrară. Așa s-a explicat fuga de la sat la oraș. Bogățiile noastre reale au fost și au rămas de natură industrială: petrol (9 milioane de tone, adică 500 de kilograme pe cap de locuitor), uraniu, molibden, aur, argint, sare, cherestea, etc.

Poate fi dezvoltat enorm pescuitul și albinăritul, străvechi ocupații ale aborigenilor, fiindcă resursele industriale au fost, sunt și vor fi mereu jefuite de aparatul statal, cu birocrați instalați la putere, când de Sublima Poartă constantinopolitană, când de Quay d'Orsay, când de Moscova, când de Wilhelmstrasse, când de Ballplatz etc., etc., etc.

Câte medalii poate avea un episcop stalinist?

Dacă problema vacilor s-a rezolvat, în sensul că nimeni din sectorul agricol nu poate avea mai mult de-o vacă, apoi problema medaliilor pe care le poate avea un activist stalinisto-paukerist în Valahia a rămas în litigiu. Poate avea una sau mai multe medalii? Poate fi mulgător de vaci și conducător de GAS? Poate fi scriitor și agent de Securitate? Poate fi cu „viață dublă", vorba lui Al. Jar, cu viață triplă, cvadruplă și multiplă și – deci – cu mai multe decorații?

Hic jacet lepus, vorba latinilor spurcați.

That is the Question, vorba Albionului perfid.

Pre limba valahă lată și spurcată: *hai, sictir*!

Un episcop stalinist poate avea mai multe medalii:

1. medalia muncii,
2. medalia talentului,
3. medalia partidului în ilegalitate,
4. medalia partidului șbilțarilor, cu Vasile Luca și Ana Pauker (amanți celebri din Toledo),

5. medalia partidului tămăduitor, cu Ioşca Chişinevschi, Vitner, Jar, Davidoglu, Crohmălniceanu,
6. medalia mulgătorului de vaci (bis) etc., etc., etc.

Chiriaşul meu

Toată viaţa am fost chiriaş, în afară de Oltenia, unde am fost *proprietar* (şi la Balş, şi la Craiova). Am fost proprietar pe veresie, la tata, care mai avea nouă copii în viaţă şi 27 de pogoane, câte trei pogoane *per capita*. Ne-a conjurat să ne purtăm frăţeşte, să împărţim frăţeşte. A cumpărat patru case şi a construit alte două, total şase case. Noi, trei băieţi, am rămas fără case. Au mai fost două case mici care s-au dărâmat de nemernici: una în Balş, a sorii mele şi alta, la Moş Costake, pe care a dărâmat-o mama şi chiar tata. Total, opt case. Eu, cel mai cu moţ, am rămas fără casă. Am început să-mi cumpăr încă de-acum 15 ani casă la Băneasa, pe urmă la Periş, pe urmă în Crângaşi, pe urmă la Mărgăriteşti, pe urmă în Bucureşti, strada Clucerului 38. Ca şi Axel Munthe, aveam impresia că nu voi avea *eine Bleibe* peste capul meu. Era eronat. Se găsesc destule celule în puşcării şi în mânăstiri, pentru a nu te mai gândi la asemenea fleacuri în Valahia, în democraţiile populare şi în Răsărit, până la Shanghai. Până la sfârşit, Axel Munthe a sfârşit orb la *Torre di Marguerita,* pe insula Capri, după ce construise 120 de încăperi din onorarii de liber profesionist medical. Alături era villina lui Maxim Gorki. Ambii mari scriitori. La inima mea a stat în adolescenţă Maxim Gorki, la maturitate a stat Axel Munthe, care a scris o *Biblie* a umanismului caritabil.

(*text găsit neterminat*)

Bărbatul şi femeia (*15 iulie 1956*)

Un bătrân valah, unchiul unui prieten cu care plecam la Berlin ca studenţi, ne-a spus cu o seară înainte de plecare, în faţa unor mititei stropiţi cu şpriţ:

—Ehei, bărbatul trebuie să aibă o femeie în patul lui, dar nu trebuie să-şi facă bordei între coapsele ei! Să nu vă faceţi bordei în... muierii!...

Dezlănțuirea stihiilor

Nichita Sergheievici Hruşciov, acest Nastratin Hogea ucrainean, a dezlănțuit stihiile, ca Mefistofeles, ajutat de amicul său Faust (Bulganin), în noaptea valpurgică, prin discursul ținut la şedința secretă a celui de al XX-lea Congres.

Va putea stăpâni stihiile dezlănțuite?

Palmiro Togliatti, alias Ercole Ercoli, ca orice roman adevărat, împătimit de ordine juridică, vorbeşte despre „forme de degenerescență". Pietro Nenni în „Unità" cere amnistierea răzvrătiților de la Poznan. Emulul lui Rákosy de la Budapesta pretinde că ungurii nu mai trebuie să depindă nici de Moscova, nici de Belgrad. Studenții de la Praga demonstrează. Numai cerşetorii Parisului, în frunte cu André Wurmser, sunt obedienți.

La noi este tăcere adâncă.

Cu Dan Botta

Cu Dan Botta pe stradă.

Râd de el că este scriitor stagiar în RPR. Copăcel, copăcel, va ajunge poet definitiv ca... Baltazar Camil sau ca altă scârnăvie valahă.

Discutăm în contradictoriu despre Mircea Eliade, amicul nostru de tinerețe. Eu îl apăr mereu. Cădem de acord şi lansez aforismul:

— Ah, *cher ami,* emigranții la Paris se ocupă de nemurirea sufletului. Eu, la Periş, şi tu, la Bucureşti, ne ocupăm de supraviețuire fizică, iar nu de nemurire. *Hélas,* ne ocupăm de supraviețuire, în modalitatea stilistică a nației noastre, făcând istorie, uneori violentând istoria. Ei n-au ocazia nici să trăiască, nici să facă istorie. Emigranții sunt nişte epave, sunt oameni fără umbră ca ai lui Adalbert von Chamisso. E drept că şi pe noi ne pândeşte blestemul de a deveni „omul habsburgic", sau „omul sovietic", sau „omul fără calități" adică „Der Mann ohne Eigenschaften".

Mâini pătate de sânge

Aristide Briand, socialistul renegat, după ce a făcut o represiune a greviştilor din minele de cărbuni şi a „cheminoților" (a cheferiştilor francezi, vorba lui D.R. Ioanițescu, reînviat şi ieşit şi el din puşcărie în iunie 1956!), îşi arată superbele mâini albe:

—Nu am nicio picătură de sânge!

Chestia staliniştilor din Rusia şi din democrațiile lor populare este chestia mâinilor pătate sau nepătate cu sânge.

Cei pătați cu sânge nu vor să dea puterea din mână. Dar cine le mai dă mâna?

Bunicul bucătar al Marthei Bibescu

Au fost patru femei excepționale în Valahia:

1. Regina Maria (The Queen Mary of Romania), Principesă de Edinburgh,
2. Martha Bibescu,
3. Cella Delavrancea,
4. Maruca Cantacuzino.

Aceste femei au fost, în tinerețea lor somptuoasă şi furtunoasă, patru bune prietene. Îşi alegeau amanții dintre ataşații militari străini.

Prin 1934-1935, Martha Bibescu era de mult certată cu Regina Maria. Nu s-au certat – o, nu – pe Regele Ferdinand. Regina Maria, luându-şi amant pe Barbu Ştirbei, doar prinț, nu s-a simțit „degringolată", pe când Martha Bibescu, luând pe Regele Ferdinand ca amant (cedat bucuros de regină), s-a simțit „ascensionată".

De unde proveneau complexele de inferioritate ale Marthei Bibescu? Le-a arătat N. Iorga, istoric atotştiutor, care a iubit pătimaş şi cvasi-carnal pe Regina Maria, fără s-o posede vreodată.

Martha Bibescu, mânuind condeiul ascuțit şi malign, a atacat-o pe Maria, prietena regală din tinerețe, pe când regina era bolnavă. O împuşcase în burtă fiul său Nicolae[1]. Niky a

[1] Zis, ulterior, Brana. (*n.a.*)

vrut să tragă în Carol II. S-a interpus, biata mamă, între cei doi feciori. Martha a vrut să-i facă morală pedagogică? A fost lovitura de măgăriță? Scutierul N. Iorga, amant platonic al Reginei Maria, a scris un articol pătimaș în „Neamul românesc". A amintit de bunicul bucătar al Marthei Bibescu.

Ilustra scriitoare este născută Lahovary, după tată, și principesă Mavrocordat, după mamă.

Cine au fost Lahovăreștii?

Tatăl Marthei a fost, într-adevăr, ministru de Externe.

Bunicul ei ar fi fost bucătar la domnitorul Bibescu al Valahiei, detronat în 1848.

Acest bucătar a avut o serie de băieți străluciți. Doi au absolvit doctoratul juridic parizian, s-au înscris în partidul conservator, au fost mari oratori, iar tatăl Marthei a ajuns ministru de Externe conservator. Ea s-a măritat cu principele Valentin Bibescu, nepotul domnitorului la care bunicul ei fusese bucătar. O ascensiune strălucită. Nu i s-a iertat. Mama ei era principesă levantină, descendentă a Exaporitului. Se simțea o nouă Cleopatră ca frumusețe, cultură și rafinament.

... Se spune că, ajunsă în anul 1946 la Paris, în emigrație, descinzând la Hotel Ritz, a chemat pe marii bijutieri ai Parisului ca să-i evalueze și să-i vândă faimoasele smaragde, cântate în *Smaragdaland* de amantul ei, Lordul Thompson of Cardington.

Surpriză! Smaragdele erau false. Le înlocuise prințul consort Valentin Bibescu, cu duplicate din sticlă verde, cu zece ani în urmă, când pierduse la cărți și avea nevoie să-și plătească „datorii de onoare".

Martha Bibescu s-a refăcut ușor la Paris și Londra.

Nu era prietenă intimă a familiei de evrei milionari Sassoon? Nu are încă onorarii fabuloase de jurnalistă și scriitoare? N-a fost o veche agentă gratuită la *Intelligence Service*, în epoca 1914-1919, și mereu gratuită în 1940-1944? Pensia rămâne sau nu se servește la *Intelligence Service*?

Maruca Cantacuzino, măritată cu George Enescu în 1937, după dezastrul amorului ei cu Nae Ionescu, când copiii

doreau s-o pună sub interdicție, primește de la RPR, astăzi, în sanatoriul ei elvețian, suma de 2.000 (două mii) lunar, la curs oficial, favorabil și agreabil.

Vor fi englezii conservatori mai zgârciți decât valahii comuniști? Sau nu i se iartă că a fost amanta ministrului laburist Thompson și a laburistului președinte de consiliu, Ramsay Macdonald?

Martha Bibescu a știut să atâțe penisuri de oameni celebri, de regi, de președinți de consiliu, de miniștri britanici, dar mereu seacă, mereu goală, mereu cerebrală, frumoasă, deșteaptă și lipsită de orice autenticitate.

Nepoata bucătarului Lahovary dorea mereu să șteargă pata de plăcintă aflată pe creștetul ei din născare. A reușit cu virtuozitate aparentă. Acum joacă pe dama de onoare la curtea Prințului de Monaco, după ce-a fost dama de pat a Regelui Ferdinand Loialul și prietena intimă a Reginei Maria, iubita ministrului britanic al aviației și ultima metresă a lui Ramsay Macdonald, premier britanic recrutat din popor, frumos și impozant ca un zeu.

Nu se dă biruită cu una, cu două.

Fiorul iubirii și grația autenticității nu le-a posedat niciodată.

Șapte portrete de femei valahe

Visez să mă concentrez într-o vară, o toamnă, o iarnă și o primăvară, ca să scriu o carte densă despre șapte femei valahe: Martha Bibescu, Regina Maria, Cella Delavrancea, Maruca Cantacuzino și trioletul infernal politic: Ana Pauker, Veturia Goga și Elena Lupescu. Una este englezoaică și două semite. Au fost regine încoronate și neîncoronate în Valahia puturoasă. Titlul ar fi: *Șapte femei în Valahia.*

Ce-ar fi dacă aș șterge pe Maruca Cantacuzino și aș pune pe Maica Veronica?

Răzbunarea lui George Enescu

George Enescu a iubit adânc pe Maruca Cantacuzino. Era femeie măritată. Avea doi copii: pe Bâzu Cantacuzino şi pe Anca (măritată Diamandy). Bărbatul ei, nepotul lui beizadea Viţel, era un soi de măcelar ca aspect fizic. După ce-au avut copiii, s-au despărţit la pat. Maruca, născută Rosetti-Teţcanu, n-a vrut niciodată să se despartă legal de soţ, pentru a nu pierde titlul de principesă. A fost iubită, din când în când, de muzicantul Enescu şi s-a lăsat dezmierdată de valurile armoniilor sale şi ale trupului său. Pe urmă, principesa Maruca Cantacuzino a făcut o pasiune nebună pentru Nae Ionescu.

Enescu era mortificat. A plecat tocmai în America, în turnee cu succese mediocre. Acolo a găsit şi a tutelat un elev strălucit, pe Yehudi Menuhin.

S-a întors în ţară când Nae Ionescu a părăsit pe principesă.

În 1940, a murit şi Nae Ionescu, amantul căruia îi striga, cu doi-trei ani înainte, dezolată ca o incarnaţiune a Didonei:

— Ne partez pas, Nae, ne partez pas!

Înnebunise cu acest strigăt pe buze şi se tăvălea în disperare. A salvat-o Enescu.

În 1939, Polonia a fost cotropită de Stalin şi Hitler. S-au refugiat mulţi polonezi. Ultima iubire a lui Enescu a fost pentru o „sistriţă poloneză". Maruca Cantacuzino a cerut mareşalului Antonescu expulzarea ei din ţară. N-a fost expulzată. Enescu s-a răzbunat pe Nae Ionescu cu poloneza.

Şiretul

Cine-i Şiretul? Cel care n-are oi şi brânză mănâncă, ăla care n-are vacă şi lapte bea, găini nu-i cotcodăcesc în curte şi el este cu tigaia şi gura plină de ouă.

Ce faci cu mădularele tale?

Ce faci cu capul tău? Îl pui sub patrafir, cap sănătos, şi te lungeşti în pat, în reverie şi boleşniţă? Închipuirea şi voinţa ridică din pat sau coboară în beznă.

Ce faci cu inima ta? O arunci la câini şi pui în loc sloi de gheaţă? Îngheţi şi tu până în măduva oaselor.

Ce faci cu picioarele tale? Le ţii tologite? Încet mergând, şi plecând de dimineaţa, departe ajungi.

Ce faci cu mâinile tale? Dacă sunt de piatră sculptată sau pictată (ca la anumite muieri), piatră vei mânca şi le vei întinde la colţ de uliţă.

Ce faci cu mădularul abraş, semnul bărbăţiei tale? Acolo e locul celor mai mari bucurii, cum puţine au asemănare pe lume, plugul cu care ari vânjos pântecul iubitei, unealta cu care semeni şi-ţi rodesc copiii muierii alese, mândria casei tale, centrul tainic al vieţii tale. Cum să-ţi îngrijeşti mădularul ales între cele mai alese mădulare, mai preţios decât auzul, mai gingaş decât lumina ochilor? Spălat zilnic, exerciţii la pat în fiecare zi, cu pauza celor trei zile lunare ale regulii muierii, cu o pauză lunară înaintea naşterii odraslelor şi a celor şase săptămâni de după naştere, când femeia este bolnăvioară.

În epoca în care femeia legală este borţoasă şi nervoasă, se strecoară ibovnica pe cărăruia înflorită a castităţii vremelnice. Soţia-mamă are un sfert de oră neplăcut. Dacă este înţeleaptă, închide ochii şi gura. Dacă este hărţăgoasă, îşi prelungeşte ceasul cât anul.

Linguriţa cu dulceaţă

O linguriţă cu dulceaţă sporeşte valoarea unui castron de orez cu lapte.

O linguriţă cu fecale strică un butoi cu miere, după cum o vorbă urâtă pe buzele fecioarei îi alungă farmecul primăvăratic şi-o face cât iarna grea şi lungă.

Ordinea cosmică

Principiul ordinii cosmice este unic: fiecare lucru la locul lui. Asta presupune puțină atenție, nițică memorie și oleacă de efort. Pe urmă, ordinea intră în reflexe.

Năpasta

În copilărie eram uşărnic. Bunica mă aduna de pe drumuri, rămasă singură în hărăbaia de gospodărie a bunicului mort şi a ginerelui mutat în casă nouă, la trei kilometri distanță. Țineam de urât bunicii materne şi o supăram prin plecări şi lipsă de punctualitate.

—Să nu cazi pe capul oamenilor şi al prietenilor ca iarna grea şi ca ruşii!...

... Înțelegeam vorba cu iarna. Abia acum, după 44 de ani, înțeleg şi vorba cu ruşii.

La 1877-1878, tata avea 7-8 ani, ca şi mine, pe când bunica profera proverbul extras din experiențe istorice.

Se poate dispreţui istoria, cum fac filosofii idealişti şi materialiştii-broscoi?

Cu Eugen Bălan

Inginerul Eugen Bălan este un vechi cunoscut al meu, coleg şi prieten cu Eugen Demetrescu, prieten bun *avec la jeunesse dorée de notre époque*. E inginer. Dar este şi scriitor. A publicat *Într-o duminică de august*, roman minor, delicios. E inginer şi economist. *Il est un fin lettré, fin de siècle*. Nu pot vorbi despre el decât în franțuzeşte. De ce? Aşa cum popoarele barbare creştinizate nu se puteau exprima nuanțat decât în latineşte, tot aşa eu nu pot vorbi în caiete intime şi chiar în conversație cu ei, anumiți prieteni, decât în franțuzeşte şi nemțeşte. Limba națională nu este grosolană, fiindcă noi o stăpânim în nuanțele ei intime. Sedimentele noastre culturale (din memorie) sunt prea saturate de limbi străine, în speță, franceza şi germana, pentru a ne putea înțelege cuminte şi

omenește numai în valahă. Ne ajutorăm cu limbi străine, ca să ne înțelegem mai bine. Suntem un fel de bonjurişti? Nu este exclus, deşi detestăm pe aceşti caraghioşi de-acum o sută de ani. Peste un veac, vom fi probabil şi noi nişte caraghioşi.

Ainsi va le monde...

Cu Eugen Bălan şi cu Mihail de Mayo am avut, la scurte reprize (o jumătate de oră pe traseu de trotuar bucureştean), două conversații angajante.

Pe Mihail de Mayo l-am sictirit. Eram cu nevasta mea, care este şi sora lui Lucrețiu (Pătrăşcanu), iar avocatul de Mayo a pus concluzii în acuzare – avocat în acuzare !! –, deci, plătit direct de Securitate sau, indirect, cu onoruri şi onorarii de către Ministerul Justiției, pentru arestarea lui Pătrăşcanu. Nevasta a vrut să-l cunoască şi să-l întrebe, dacă Lucrețiu era cu piciorul rupt la proces. A negat. N-a negat că a fost „apărător" plătit din nu ştiu ce fonduri enigmatice. A spus clar, ca apărător, că Lucrețiu Pătrăşcanu nu avea o gambă amputată, cum spune *fama publica*. Atunci eu, care-l întrebasem de mai multe ori, şi nega mereu, l-am întrebat dacă C. Paraschivescu-Bălăceanu a fost repudiat de acuzat. Bălăceanu a fost, ca şi de Mayo, avocat din oficiu.

Mi-a sărit muştarul:

– De ce n-ați anunțat familia? Cine v-a încredințat mandatul? Avocatura din oficiu[1] este un abuz. Se da pe vremuri pentru vagabonzi şi *heimatloss*-i. Acum, se împiedică familia ca să asiste pe acuzat, şi pe acuzat, să-şi facă apărarea[2]. Voi sunteți complici la asasinat. I-am întors spatele.

... Cu Eugen Bălan, discuția a fost tandră. Ne vom întâlni duminică. I-am spus că, în această epocă, nu ne interesează nemurirea, ci, ca pe emigranți, supraviețuirea. În fond, pentru noi, trupul este chivotul sacru unde zace duhul.

---

[1] Şi avocatul Dr. Petre Pandrea a avut desemnat avocat din oficiu, la propriul proces din anul 1959. De asemenea, nici familia lui nu a avut acces în sala de judecată, *fiind gonită brutal* de către omul de pază... (*n.n.*)

[2] Exact aceasta a fost situația la propriul său proces din 15 iunie 1959. (*n.n.*)

El ne-a relatat întâlnirea cu Hertha Schwammen-Pătrăşcanu, scumpa cumnată, ieşită din puşcărie.

A întrebat-o despre... Belu Silber.

Hertha a răspuns:

— Belu Silber nu s-a purtat bine la proces.

A întrebat-o despre... Harry Brauner.

Hertha a răspuns:

— Nu este bine să întrebi de el.

Herthei nu-i place niciunul din amanţii ei. Nu-i place nici Silber, nici Harry, nici Bretzel, nici Herand Torosian. E soţia martirului şi aşteaptă pensia. Aceşti amici ai ei l-au dus la catastrofă pe Lucreţiu Pătrăşcanu. Acum voia să tragă un linţoliu peste cenaclul-camarilă adus de Hertha în patul lui Lucreţiu Pătrăşcanu, ca să-i fie ei bine.

Unde-i Bretzel? Nu era un „gestapist"? Nu i l-a băgat pe gât soţului?

Unde-i Silber? N-a fost agent secret al lui Eugen Cristescu, H. Soreanu, Al. Gruia şi L. Kalustian?

Hertha Pătrăşcanu a adus în jurul lui Lucreţiu Pătrăşcanu pe toţi agenţii secreţi ai tuturor puterilor străine, ai tuturor regimurilor, culcându-se cu ei, rece, lucidă şi istericoidală, mulgându-le mici profituri, picuşuri.

C'est tout.

Eugen Bălan i-a pus trei întrebări indiscrete şi Hertha s-a năclăit în propria ei murdărie. Fecunditate nu are. Nu a avut. A fost o femeie stearpă.

Cu Alfons Nachtigal

Am să mă întâlnesc mâine cu cel mai celebru avocat al Capitalei, din epoca 1949-1956, cu numitul Alfons Nachtigal, care poartă găluşte în gură. Am fost amic cu el. L-am rugat să pună o vorbă bună şi pentru mine, ca să reintru în meserie. A neglijat. Îi voi servi o plăcintă:

— Ascultă, dragă Alfons, tu eşti Nachtigal sau Nachtgewald? Eşti privighetoare sau „putere a întunericului"?

Replică pentru de Mayo şi Nachtigal

Voi vedea mâine, poimâine, în tribunal (fiindcă de mâine, voi fi, pare-se, avocat), pe aceşti „aşi" ai epocii paukeristo-staliniste din Valahia. Le-am pregătit o replică-butadă:

— Mişule, fereşte-te! Alfons, fereşte-te! Aţi căpătat grăsime pe creier!

Conversaţie cu A. Bunaciu

Azi am avut o conversaţie de o oră cu A. Bunaciu. Eram împreună cu Pavel Pavel.

Nimic interesant, decât faptul că la intervenţia noastră, ca să-l graţieze pe V. Munteanu, ne-a promis, pentru a treia oară, verificând telefonic liste şi ordonând ce listă să fie trimisă, în prealabil, lui Iosif Chişinevschi.

Deci, marele cancelar de fier rămâne tot Ioşca Chişinevschi.

Degeaba îl gratulez ironic pe A. Bunaciu, fostul meu secretar, cu titulatură de „viceregе", Alteţă Serenisimă, şi alte bancuri de care facem haz toţi trei.

Realitatea este Ioşca Chişinevschi.

Vânt de libertate

Se condamnă mereu doctrina lui Stalin. Se publică testamentul lui Lenin. I se reproşează brutalitatea şi, eufemism delicios, lipsa de politeţe. Toţi cred că bate un vânt de libertate. Nu ne înşelăm?

Drama orgoliului

Drama obscură a lui Lucreţiu Pătrăşcanu este încă nelămurită pentru mine. Strâng mereu date ca Porfir Porfirovici, judecătorul din *Crimă şi pedeapsă* al lui Dostoievski.

Drama obscură a lui Pătrăşcanu o descifrez ca pe o dramă a orgoliului, orgoliul lui, care era imens, orgoliul Herthei, care era însângerat şi nevropat, orgoliul lui Belu Silber, care era de un orgoliu dement.

Orgoliul derivă din drepturi umane elementare lezate, deci din ranchiună şi complexe de inferioritate.

Lucreţiu, Hertha şi Belu au fost trei politicieni lezaţi şi ranchiunoşi ajunşi la incandescenţa orgoliului, acest păcat capital al omului, după dreapta observaţie psihologică a bisericii catolice.

Hertha şi Silber au fost lezaţi, toată viaţa lor, până la 23 August 1944, în drepturi elementare umane, în calitatea lor de israeliţi. E o dramă încâlcită, nimicitoare şi stupidă, generată de condiţiile mizerabile ale antisemitismului român, alimentat din Moldova, de sotniile negre ruseşti, care se continuă până astăzi, de la hitlerismul german.

Hertha s-a născut şi a trăit până la 25 de ani la Cernăuţi şi Viena, centre antisemite violente şi jignitoare pentru o fată cu afecţiune organică hipertiroidiană.

Belu Silber este vărul lui Mihail Sebastian, autorul romanului *De două mii de ani*, care problematizează şi discută, cu mijloace palide şi disperate, chestia antisemitismului valah.

Antisemitismul nostru a fost de suprafaţă în mica burghezie. Natura tolerantă a ţărănimii, cosmopolitismul aristocraţiei („Junimea" n-a fost antisemită la corifeii Titu Maiorescu şi Petre Carp), xenofobia burgheziei dornică de noutăţi tehnice şi afaceri – *non olet!* – n-a putut cuprinde naţiunea în psihoză huliganică, aşa cum s-a întâmplat în alte părţi. România n-a fost şi nu poate fi o ţară antisemită, fiindcă 80% din populaţia ei este rurală, cu experienţe istorice seculare asupra străinilor şi invadatorilor. Se teme de invadatori, dar ştie să asimileze pe străinii paşnici şi nici nu se teme de ei, fiindcă îi cunoaşte din nenumăratele invazii.

Hertha şi Belu Silber frecventau medii mic burgheze, fără a fi burghezi sau mic burghezi; erau opulenţi burghezi prin deziderate şi *Lumpenproletari* în realitate.

Lucreţiu Pătrăşcanu era mic burghez în realitate, prin viaţă, educaţie şi profesie.

Toţi trei urau pe chiaburi (ţărani), pe marii burghezi (burghezia) şi n-aveau nicio aderenţă la proletariat.

Erau nişte aventurieri.

Totul s-a sfârşit în aventură.

Veleitarii

Totul începe şi se sfârşeşte cu veleitudinea.

Tigrii decrepiți

Toți sunt în Valahia puturoasă a anului 1956 niște antisemiți acefali. Eu nu pot fi antisemit. Nu pot fi nedrept. Cel mai bun avocat este şi cel mai drept judecător.

Le spun:

—Cum pot fi antisemit, când Domnul Nostru (al Vostru şi al Tuturor) Iisus Christos a fost pui de evreu?

—Lasă misticismele!

—Cum pot fi antisemit, când grecii şi armenii sunt negustori egali în rang cu evreii?

Mulți din comeseni sunt greci sau armeni. Sar cu bâză:

—Nu-i adevărat! Noi suntem mai tari decât israelitenii.

Sar şi eu cu gura:

—Iar eu sunt oltean şi european. Ca oltean, nu mi-e frică de evrei. Oltenii sunt negustori tot atât de tari ca şi ei. Iar ca european, n-am dreptul de a face discriminări de rase şi de nații.

Şi pe urmă adaug, în calitate de biolog şi fizionomist:

—Ştiți voi cine sunt evreii din Valahia? Sunt fiii pustiei. Sunt urmaşii celor care au predicat în pustiu. Sunt urmaşii celor din Statul Israel. În pustie se află mulți tigri. Israeliții valahi sunt tigri degenerați.

(Un hohot de râs mi-a acompaniat prognoza biologico-fizionomică).

Dar eu cred, în mod sincer, că din animalele pustiei au venit până la noi cămile şi bivoli. Cămile cocoşate, cu care seamănă prin răbdare atâția evrei. Ne-au venit bivoli, animale de tracțiune grea pe vreme frumoasă.

Evreii, ca oameni în Valahia, sunt un soi de tigri, majoritatea degenerați în frig şi în *ghetto* multisecular. Sunt pisici domestice, descinzând din neamul felinelor din deşerturi.

Nopțile de iulie bucureștene

Nopțile de iulie în capitala Valahiei sunt periculoase prin aroma vegetației luxuriante, prin parfumurile grele în care se amestecă usturoiul mititeilor, mirosul ascuțit al urinei, al spermei și al sudorii. Nopțile de iulie sunt grele de păcat, deșănțare, șprițuială și debandadă morală. Un val de depresiune intelectuală te cuprinde în iureș de melancolie, cu mărame violete, care te învăluie și te sufocă.

Am petrecut o seară cu inginerul Eugen Bălan, autorul romanului *Într-o duminică de august*, economist verificat, o stranie și ascuțită inteligență. Eram într-o grădiniță de vară cu zorele, cu miros de mititei și urină, în conversații handicapate de prezențele soției mele franțuzite și a unei bulgăroaice inculte, prietene, și îngerul păzitor în acest *tournant* greu al vieții lui. M-a cuprins uimirea, deznădejdea și tristețea în fața acestui „proustian" și „balzacian" romancier ratat al generației mele. Observațiile lui sunt de o acuitate fantastică în problemele unor oameni cunoscuți mie.

Poetul popular Radu Gyr (*24 iulie 1956*)

Vizită[1] la poetul popular Radu Gyr, proaspăt ieșit după 11 ani de pușcărie,.

Doi romancieri populari, Ion Iovescu și Mihail Drumeș, doi prieteni scumpi mi-au semnalat această ieșire senzațională de la pârnaie, eliberare de mult așteptată și mereu amânată.

Radu Gyr era condamnat în anul 1945, de Tribunalul Poporului, la opt ani de pușcărie, „vinovat de dezastrul țării", fiindcă a scris niște cântece patriotice, devenite populare în sânul grupării politice *Totul pentru țară*, grefată pe nucleul terorist al Gărzii de Fier.

Era prin anul 1933, îmi pare, când s-a apucat Radu Demetrescu-Gyr, feciorul actorului craiovean Coco Demetrescu,

---

[1] Vizită descrisă și comentată cu lux de amănunte în Dosarele de Urmărire Informativă (C.N.S.A.S.). (*n.n.*)

să facă politică. E o meserie de care habar n-avea şi nici nu are. A făcut degeaba 11 ani de pârnaie.

Am fost colegi de liceu în clasa ultimă, înaintea bacalaureatului luat cu *magna cum laudae*, împreună cu poeţii N. Milcu şi Traian Ulmu, în prietenie mare cu N. Herescu şi cu acuzatorul public Mihail de Mayo, evreu spaniol aciuiat la Craiova, într-un palazzo splendid, proprietate paternă.

Erau trei bolşevizanţi în grupul nostru din 1922-1923: de Mayo, M. Strominger şi subsemnatul, debarcat recent de la Mânăstirea Dealului, uluit de cercetarea lui Şt. Zeletin despre *Burghezia română*, pişcat de modernism liric, de futurism, decadentism, ceva Gherea şi marxism german. Apele ideologice nu erau clarificate.

Gyr publica versuri la „Rampa" şi la „Adevărul literar". A fost dat afară trei săptămâni din liceu, pentru colaborare la gazetele democratice, progresiste, jidoveşti şi bolşevizante.

Eu am fost dat afară din acelaşi liceu, Liceul Carol I, pentru trei zile, pentru colaborări la revista „Viaţa Românească", revistă progresistă unde „insultam" o instituţie de stat, în speţă, Teatrul Naţional local, care făcea teatru prost şi regie execrabilă. (Directorul teatralist, un avocat Drăgoiescu, era prieten la cataramă cu directorul liceului, matematicianul Balaban.)

Nu este lipsit de picanterie faptul că poetul legionar Radu Gyr a fost dat afară din liceul din Capitala Banilor, fiindcă era „colaboraţionist" la gazetele democratice, jidovite şi prea progresiste.

Prietenul său de bază era, pe-atunci, Mihail de Mayo, feciorul bancherului evreo-spaniol, care-l va ancheta, în anii 1945-1946, în calitate de acuzator public valah, şi-i va cere să facă delaţiuni împotriva blândului filosof Vasile Băncilă. Radu Gyr l-a sictirit niţel în timpul anchetei pe Mişulică, băutorul spaniol de sânge, o molie sinistră, cu chelia bearcă. Vasile Băncilă a scăpat de pârnaie şi nici n-a ştiut cum, iar poetul-cavaler a intrat zece ani la puşcărie, după ce mai făcuse alţi doi-trei sub burghezo-moşieri, după ce parcursese Rusia de la Prut până în Caucaz, ca soldat pedepsit şi trimis să-şi ispăşească versurile incendiare. I s-au dat opt ani mini-

mum, cu scandal făcut de mine lui Lucreţiu Pătrăşcanu. L-au reţinut trei ani în plus.

În conversaţia de azi cu el, am râs împreună de discursurile ţinute cu Haig Acterian de pe Terasa Teatrului Naţional, în faţa palatului zgârie-nori al Telefoanelor, cu prilejul rebeliunii din ianuarie 1941.

Ei au ţinut două discursuri banale şi pompoase. Erau slabi oratori. Alocuţiuni entuziaste. S-a tras în mulţime cu două mitraliere instalate, în mod provocator, de Serviciul Secret, după alocuţiunile pronunţate. N-au tras ei. Au tras antonescienii. Habar n-aveau de mitralierele ascunse în cuiburile de piatră ale palatului zgârie-nori. Au rămas uluiţi de răpăituri şi s-au ascuns, împreună cu Marietta Sadova, în incinta şi culisele Teatrului Naţional. Radu Gyr era Director General al Teatrelor şi Haig Acterian, Director.

Când i-au arestat a doua zi, Marietta Sadova a venit la mine acasă şi mi-a cerut serviciile de avocat pentru Haig Acterian, soţul ei. Eu eram apărător de comunişti. Eram prieten intim şi cu Haig şi cu Radu, dar ne evitam pe stradă de ani de zile. Nu pledasem încă pentru niciun legionar. Nici nu fusesem solicitat. Mi s-ar fi părut chiar cam... *incongruent*. Apăram comunişti, ţărănişti, evrei, muncitori, socialişti, antifascişti, dezertori, delapidatori, militari. Nu avusesem legionari drept clienţi. După rebeliune, legionarii au rămas, brusc, fără avocaţi. Chiar Alexandru Vergatti, şeful contenciosului legionar, şi Radu Budişteanu, exclus din legiune de Horia Sima, refuzau să-i apere.

Vergatti îi înjura, ostentativ, ca jefuitori.

Radu Budişteanu a pregetat câteva săptămâni şi pe urmă s-a prezentat la datoria sacră de apărător. Era un orator fulminant, concentrat şi abil.

Însoţit de Marietta Sadova, având la mine drept armă *Cartea de apărător* a Curţii Marţiale Bucureşti, nr. 13.159 din 25 septembrie 1940, m-am deplasat printre nămeţii de zăpadă la Tribunalul Militar şi la Malmaison, „casa rău famată", unde era închisoarea Serviciului Secret, manejul cu mii de deţinuţi legionari, proaspăt arestaţi. Mă întorceam seara cu păduchi

pe haine, spre oroarea şi deznădejdea soţiei, care punea perii speciale în funcţiune, să mă deparaziteze, ca să nu-i poluez casa ei de moldoveancă parizianizată, de o curăţenie fără cusur. Guvernanta şi bucătăreasa aveau ordine drastice să nu mă lase să intru în casă, în lipsa ei, fără a-mi răpi veşmintele şi a le curăţa pe zăpadă.

Am sosit cu Marietta Sadova, străpungând baionete şi loturi de deţinuţi, până la judecătorul-instructor, maior Jenică Meţianu, bunul meu prieten.

—Ce te-aduce pe la mine, coane Petrică? N-am marfă de-a dumitale. Clienţii d-tale sunt îngeri pe lângă banditii ăştia de legionari. Doar ţi i-am pus pe toţi în libertate. Am marfă proaspătă, în mare cantitate. Dar nu te interesează.

—Ba mă interesez de Haig Acterian. Am fost coleg cu el la Berlin. Făcea regie la evreul Reinhardt. Am petrecut şi două zile delicioase împreună prin muzeele vieneze. A publicat, prin 1931, şi la revista mea de stânga democratică, „Viitorul social". S-a rătăcit printre xenofobi.

—Ce-l aperi? Dumnezeul mă-sii de armean împuţit, a venit din Levant ca să ne înveţe patriotism, pe dumneata, coane Petrică, oltean get-beget, şi pe mine, nepot de mitropolit ardelean?

Marietta Sadova, la asemenea afirmaţie, îngălbenise sub fardul gros şi lucios ca un smalţ.

—Dă-mi voie, coane Jenică, să-ţi prezint o ardeleancă de-a dumitale, pe Maria Bârsan, care-şi zicea în teatru Marietta Sadova. Mama ei a fost bună prietenă cu mătuşa soţiei mele, Cornelia Stoika[1], altă ardeleancă.

—Cum să nu cunosc pe doamna Sadova? Sunteţi ardeleancă? Vai, ce plăcere! Iertaţi-mă că nu v-am observat în spatele lat al lui conu' Petrică.

—Marietta Sadova este soţia lui Haig Acterian, spun eu zâmbind.

Tablou. Nu m-am lăsat:

—Am dori să vedem pe Haig în prezenţa dv. şi să-i dăm o perie de dinţi, pastă, săpun şi prosop. A fost luat cu „otuzbirul".

---

[1] Mama Mariettei fusese servitoare la o prietenă a Corneliei Stoika, sora soacrei mele. (*n.a.*)

Soldatul de ordonanță al maiorului-instructor stătea cu urechile ciulite. Maiorul a semnat biletul către șeful arestului[1], ca să elibereze pe regizorul Haig Acterian, pentru a lua contact cu apărătorul său, fratele șefului arestului, în prezența instructorului. Mi l-a adus.

Îi povestesc lui Radu Gyr, după 13 ani:

—Primele cuvinte ale lui Haig, plin de paie în părul negru-catran armenoid, cu zâmbet serafic și ochi scânteietori de inteligență, au fost: „Dragă Petrake, abia acum pot înscena *Le grand soir*, despre care discutam în 1931-1932 la «Viitorul social». Acum știu ce-i o piesă revoluționară. *Bonjour*, Marietta!"

S-au pupat.

Flora Demetrescu-Gyr mă întreabă:

—Este adevărat că Haig Acterian n-a murit și că ar fi în Armenia?

—Este absolut sigur. Soldați din Divizia Tudor Vladimirescu, colegi de prizonierat cu el, mi-au confirmat. A cerut repatrierea în Armenia.

—Dar de ce n-a venit la noi în țară?

—N-a mai vrut să dea ochii cu Marietta Sadova. Era prea bătrână și prea balcâză pentru el. De frica ei, Haig Acterian, ascultând glasul sângelui, s-a dus în Armenia. Era un om pudic, senzual, catifelat, ca un covor de Șiraz.

Radu Gyr surâdea încântat. A fost bun prieten cu Haig. Îl tratez în patriarh al poeziei. Îi spun *mon prince lyrique*, fiindcă este prezent și Bany Ghyka, manisto-legionar. În celulele de la Ocnele Mari, el semna cu briceagul în lemn, „principele Șerban Ghyka", pentru a-i crea complexe de inferioritate. Radu Gyr și cu mine suntem mandarini, clasă aparte, unică și dominantă prin grație, jertfă, duh și creație, peste principi, peste dictatori ai tinichigismului proletaroid valah, peste industriași, peste negustori.

Radu Gyr are un cuvânt de spirit:

---

[1] Șeful arestului, nimeni altul decât locotenentul de jandarmi Marin Marcu (fratele meu Minel), fost comunist, ca student. (*n.a.*)

— Îmi pare aşa de rău că n-am ieşit cu o boală de lux, ca tuberculoza, de exemplu, sau...

— Cum?! zic eu. Tu ai boala infanţilor spanioli şi ai moştenitorilor habsburgici. Nu eşti tu bolnav de bogăţia sângelui alb?

— Dragă, nu mai sunt bolnav de limfatism. Am avut o tuberculoză, care s-a vindecat. Sunt sănătos tun. Am numai un prolaps anal. Mi-e ruşine s-o spun.

— Va trece şi asta. Bine că ai hemoroizi la spate şi n-ai hemoroizi pe creier şi în suflet.

Flora asculta intrigată această conversaţie.

Radu îi spune:

— Când am terminat noi bacalaureatul, Petrake n-a vrut să se înscrie la Litere şi Filozofie. S-a înscris la Drept şi mi-a spus că va ajunge cel mai mare jurisconsult al României. Şi a ajuns.

— Măi, cobilitarule, tu ai ajuns! Tu eşti cel mai popular poet al ţării. Jurisprudenţa este joc secund. Poezia este joc primordial.

Flora are ochii în lacrimi.

— De ce eşti emoţionată?

— N-aş fi crezut că mai vine acasă.

Radu:

— Închipuieşte-ţi că mie mi se pare normal, aproape obişnuit, că sunt acasă. N-am avut nicio emoţie venind acasă.

Temându-mă că reflexia poetului serafic va jigni sensibilitatea femeii sanguine, fidele, olteancă dreaptă şi cuminte, schimb vorba:

— Păi, nu ţi-am spus în noiembrie 1952 că Radu va veni curând acasă? N-a fost prea curând. A venit după patru ani, dar a venit. Atunci, i-am povestit scena cu ospătarea mea, în celula Nr. 1, de către poet, cu un sfert de pâine neagră, două ouă, o felie de brânză, un pachet de ţigări şi – *last, but not least* – cu un caiet de 50 de poezii scrise de Radu la Aiud. Le-am ascultat întins pe pat, cu cearceaful alburiu pe mine, unicul cearceaf mai curat de la Aiud, ca un şarpe boa constrictor care a înghiţit o căprioară. Scena de panopticum, cu gardienii care întorceau capul, şi triumful meu, când am întins ţigări economistului Titus Cristureanu din pachetul poetului, este indicibil. Aşa mi-am putut arăta satisfacţia că poeţii sunt mult mai serioşi decât economiştii.

Bany Ghyka mă întreabă la plecare:

— De când eşti atât de intim cu Radu Gyr?

— Cum să nu fiu intim? Am fost colegi de liceu. L-am apărat în 1941 şi a luat sub cinci ani. N-a mai fost încarcerat la Aiud, ci trimis pe front, spre reabilitare. M-am certat cu Mihail de Mayo (colegul nostru de liceu), cu Avram Bunaciu (şeful acuzatorilor publici şi fostul meu secretar), cu Lucreţiu Pătrăşcanu (ministrul de Justiţie şi cumnatul meu), ca să pot obţine minimum de pedeapsă. Pe urmă, din 1948, valul istoriei ne-a adus împreună la Aiud, şi, de opt ani, suntem mereu sub aceleaşi ape negre. Mandarinii se recunosc între ei. Au antene speciale.

... Este Radu Gyr un poet de prim rang?

Nu cumva este un şansonetist ca Vladimir Maiakovski şi ca Béranger? Nu ştiu. Nici nu mă interesează. Flacăra poeziei pâlpâie în el, ca o flacără într-o candelă nestinsă. Treisprezece ani a compus poezii prin puşcării, muzică de acompaniament a durerilor noastre. Ne sculam şi ne culcam în versuri de Radu Gyr puse pe muzică, rapsod popular al puşcăriaşilor.

El este un infante şi un infantil, un poet sensibil al florilor şi al femeilor.

O spun glumeţ soţiei lui, care-şi serba astăzi, 14 iulie 1956, a 29-a aniversare a logodnei lor. S-au logodit deci în 1927, când eu eram deja la Berlin. S-au logodit la 14 iulie 1927 şi au o fetiţă – pe Monica – studentă întârziată, nu din vina ei (fiindcă fiica sa a fost persecutată de comunişti, *soarta fetiţelor noastre*, şi nu i s-a dat acces la universitate), plecată la practică şi care nu şi-a văzut încă tatăl. Cele două femei şi cu sora Florei, în văduvie de 17 ani, au stat împreună într-o singură cameră, din strada Dimitrie Onciu 21, şi au confecţionat nasturi de lemn din care s-au hrănit, în lipsa titularului gospodăriei, absent din localitate 13 ani. Flora n-a căpătat şuviţe albe. Se ţine bine. Câteva fire argintii smălţuiesc vagamente capul ei de olteancă tandră, vajnică, fidelă, care şi-a aşteptat soţul plecat la oaste, la război, în puşcării, în marea aventură, care i-a adus şi marea creaţie. Din poet al florilor a ajuns poet al suferinţelor cumplite ale poporului său pe ultimele două decenii (1938-1956).

Au trecut 18 ani. Exact cât a stat şi Contele de Monte Cristo la Château d'If.

Povestea lui Dumas-père este o poveste romantică.

Povestea lui Radu Gyr este o biografie reală şi dureroasă.

Poetul a ieşit după 18 ani de pârnaie, alert, lucid, politicos, dârz şi fin ca o sabie de Toledo, cavaler şi mandarin, deschis geniului binelui, gata în continuare de a înfrunta geniul răului.

Nu l-a intimidat nimic. E gata s-o ia *da capo*.

Greva foamei (*28 iulie 1956*)

Inginerul Calmanovici, condamnat la 20 de ani în Procesul Lucreţiu Pătrăşcanu, s-a apucat să facă greva foamei la Aiud. A făcut 40 de zile grevă şi s-a curăţat. Filiera birocratică s-a *apersevat* abia după 40 de zile şi l-a dus la spital, unde a decedat.

Belu Silber stă la Aiud, la Zarcă, în celula Nr. 1, singur ca o bufniţă şi primeşte vizitele zilnice ale directorului puşcăriei, care-i aduce alimente, jurnale, cărţi. Stă şi-aşteaptă. Seara îşi pune *talăsul* pe cap sau tichiuţa de ocnaş şi se roagă la Iehova, bătându-se cu pumnii în piept, clamându-şi nevinovăţia de Asew valah.

A minţit şi a înşelat pe toţi.

A minţit şi a înşelat pe Lucreţiu Pătrăşcanu, om naiv pur, moldovean drept şi neînfricat, fără pic de psihologie şi perspectivă planetară.

Belu Silber, care avea toate psihologiile la degetul lui mititel, scăldat în toate apele mărilor, dres cu toate parfumurile Arabiei şi ale mapamondului, l-a dus în prăpastie, cu nebuniile lui teoretice de Ahasverus degenerat şi nevropat.

N-a încercat Belu Silber să arunce pe Henriette Yvonne Stahl, amanta lui de un trimestru, într-o prăpastie a Bucegilor? A scăpat ca prin minune.

L-a aruncat pe Lucreţiu Pătrăşcanu, companionul lui de arme, mimând pe scutierul Sancho Panza...

Flora Gyr despre Țuțea

Flora Demetrescu-Gyr a avut o exclamație deznădăjduită despre Petre Țuțea:

—Ce păcat că Petrică Țuțea nu mai are nimic din vlaga şi scânteierea de-acum şase ani. L-am văzut acum două săptămâni. Nu-mi mai place deloc.

Aceeaşi dezamăgire a avut-o şi când a văzut pe romancierul Mihail Drumeş. I-au căzut dinții şi suferă de stomac.

Femeile nu pot gândi decât prin prisma vitalității?

Țuțea s-a adunat de pe drumuri, nu mai este o bibliotecă răsturnată, a devenit înțelept, tandru şi felin.

Drumeş a făcut şi el câteva experiențe de viață, prețioase pentru un romancier.

În loc să vadă progresele interioare, creşterea mintală şi rafinamentul sensibilității, Flora nu vede decât regresele fiziologice exterioare. Aici greşeşte. O boală te sporeşte psihic. Prea multă sănătate te abrutizează ca literat.

De ce îl iubeşte pe Gyr?

Ea este o femeie pudică, fidelă, în sensul convențional şi tradițional al cuvântului. S-au căsătorit de tineri. Au rămas reziduuri, cenuşă în vatra menajului, care mențin treză iubirea. Tandrețea ei față de Radu este înduioşătoare.

„Scandalul" cu Lilica Codreanu

Bany Ghyka, la fel ca orice aristocrat, este un mahalagiu de tip „țață". Aduce ultimele bârfe. În acest menaj Gyr, sunt trei femei pure (soția, fiica şi cumnata, văduvă de 17 ani), care au aşteptat poetul cu fidelitate, deznădejde şi credință în Cel de Sus.

Bany aduce ştirea că Lilica se mărită cu mânăstireanul Praporgescu, colonel de felul lui. Trăieşte de mai mulți ani cu el.

Femeile protestează:

—Nevasta „Căpitanului" nu-i poate terfeli memoria.

Bany insistă.

Îl ajut, ca un mahalagiu de maxim calibru:

—De ce vă miraţi? N-a înşelat Lilica pe Corneliu cu Silaghi, încă pe când se afla în viaţă? Aţi uitat scandalul? N-a vrut Puiu Vojen să-l împuşte pe Silaghi? Lilica este o scroafă. Şi dacă se re-mărită o scroafă, de ce să vă supăraţi? Aş fi fost indignat pe Flora dacă îşi înşela bărbatul, sau divorţa, când se afla la pârnaie. N-a făcut-o cât era acasă, n-a făcut-o nici în lipsa lui.

—Păcat că Lilica Codreanu este olteancă.

Suntem în cameră numai olteni. Bany Ghyka, grecotei albanez, levantin ieşenizat şi bucureştenizat, nu pricepe nimic din această conversaţie şi din suspinele oltencelor, ale poetului şi ale mele.

Criteriile noastre morale diferă radical.

Boală şi răzmeriţă

Cea mai veche amintire a mea este din noiembrie 1907. Este o amintire de boală şi răzmeriţă. Sunt născut în preajma Sfinţilor Petru şi Pavel, în 1904. Eram deci de aproape trei ani şi jumătate. Memoria mea este fotografică şi supărătoare. Mă văd bolnav. Să fi fost scarlatină cu complicaţii? Seara mă cufundau într-un butoi cu apă caldă, aproape fierbinte. Eram umflat. Mâini umflate. Picioare umflate. Cap umflat. Mă priveam hilar în oglindă, fiindcă n-aveam dureri. Mi se dădea mâncare pe sponci şi mai mult lapte. Dimineaţa ieşeam în curte la soare şi aer. Era soare puţin. Mai degrabă burniţa mărunt şi enervant. Văd pe uliţă trecând soldaţi, călări, în cizme împintenate, trăgând tunuri după ei. Erau soldaţii care au făcut represiunea răzmeriţei de la 1907. Au făcut o represiune sângeroasă la Racoviţa şi Mărgăriteşti, unde s-au împuşcat zeci de ţărani; în alte părţi au tras cu tunul. La noi n-au tras cu tunul, ci au slobozit numai câteva salve de gloanţe în şiruri de ţărani aduşi legaţi în faţa plutonului de execuţie. S-a mai bătut cumplit şi cu ciomegele şi cu frânghii ude. Aud şi-acum zbieretele învăţătorului George Vasilescu, socotit instigator, şi care s-a dat cu ţăranii răsculaţi. Din aceste bătăi care au durat câteva zile, bunul învăţător a rămas „tui" sau „tut", cum se spune la noi, în dialect.

Boala şi răzmeriţa sunt cele mai vechi amintiri ale copilăriei mele. Suferinţă şi rebeliuni, n-au fost aceste coordonate, coordonatele vieţii mele? N-a fost cea mai veche amintire şi o anticipare nefastă, poate un îndemn, să mă preumblu printre bolnavi şi rebeli?

N-am nici spirit de contradicţie şi nici n-am fost, personal, bolnăvicios.

M-am preumblat o viaţă întreagă printre rebeli şi leproşi.

Am consemnat pe răboj, în diverse reprize, evenimentele epocii. O fac dintr-o veche obişnuinţă. La 11 ani, în anul 1915, am devenit cercetaş din cohorta lui Baden-Powell şi printre regulile decalogului bunului cercetaş se afla şi obligativitatea de a-ţi nota zilnic faptele rele şi fapta bună.

Din 1915 până în 1956, am urmat bunul obicei al autoanalizei şi al consemnării în jurnal, rapid, fără pretenţii stilistice, fără a te privi în oglinda nemuririi. Pentru asemenea oglinzi sunt alte obligaţii vestimentare şi sufleteşti.

Aceste caiete, scrise la iuţeală şi la întâmplare, pot fi utile spre documentare asupra meandrelor epocii. Eu sunt deasupra învălmăşagului.

Când vorbesc de mine, vorbesc de alţii, oglindiţi în mine.

Suferinţa altora se răsfrângea imperios în mintea şi sufletul meu, inoculându-mi suferinţe cumplite. Eu nu mai sunt eu, în aceste caiete intime, vorba lui N. Iorga, care avea ceva talent, cultură şi probitate.

Trinitate (*29 iulie 1956*)

Un valah puturos şi şovin oftează:

—Israeliţii ne conduc şi ţiganii ne păzesc. Individualismul meu latin se sufocă în această experienţă trinitară, cu spoială socialistă.

...Îl dădăcesc pe îndelete. Antisemitismul este o prejudecată. Israeliţii se găsesc şi în comunism şi în capitalism. Ei sunt de două milenii o castă comercială expulzată din Palestina de romani şi trăiesc de-atunci în *diaspora*, în jurul Torei, al rabinilor şi axaţi pe negoţ interstatal. Nu e o chestie rasială, ci o chestie de castă comercială.

La fel trăiesc în lume, în emigrație, și grecii și armenii. Așa trăiesc și chinezii expediați în diaspora de la San Francisco, sau prin Australia sau insulele malaieziene. Așa trăiesc, după comandamente similare, grădinarii bulgari în România sau noi, oltenii, răspândiți pretutindeni prin țară. Ne ajutăm, strângem rândurile. Aceasta este solidaritatea imigranților, așa-zisul Cahal.

În dezastrul meu din 1948, un oltean tâmplar, Mihai de la Băneasa, a fost de un ajutor decisiv familiei și copiilor mei. A mai sărit în ajutor și Mihai Doară, șoferul meu de la Drăgășani. Mi-au salvat biblioteca și boarfele, din care mai trăiesc și azi. Proprii frați (moldoveni) ai soției au fugit de la necazul surorii. Își aveau necazurile lor. Moldovenii au o psihologie de fiare hăituite. Nu sunt vânători, ci sunt animale vânate. Ei pleacă din patrie de spaima invaziilor și pactizează mereu cu toți guvernanții. Noi, oltenii, nu pactizăm cu inamicul, fiindcă noi plecăm în diaspora ca vânători și dornici de îmbogățire. Ei fac aici o aplicație și o completare a lui Max Scheler.

Când eram în lagăr la Ocnele Mari și Aiud, ne aflam pe grupuri regionale și pe grupuri politice. Înlăuntrul grupului politic – cosmosul – se stătea, pe priciurile cu rogojini, în constelații, după regiuni. Eu m-am aciuit pe lângă oltenași, deși ei erau de confesiune politică legionară și de rang social modest (zarzavagii, tramvaiști), iar eu eram democrat independent și de rang mandarinal maxim (denumit când Herr Professor, când Herr Doktor, când domnul ambasador). Devenit profesor de germană al lagărului și președinte al *Academiei de sub pământ* de la Ocnele Mari, având și un caracter mai degrabă blând și echilibrat, eram solicitat, la desele mutări ale direcției penitenciare, operate sub deviza că „pușcăriașul nu trebuie să prindă rădăcini". Când îmi venea și mie rândul să mă mut de pe un prici pe altul, o făceam la alegere, și cu onoruri înduioșătoare. Inima mea tresărea de orgoliu, dar conștiința îmi impunea obligații în plus, în comportarea de erou și sfânt, mixtura preferată în asemenea mediu de suferință și asuprire. Imaginea lui Mahatma Gandhi îmi flutura tot mai des în fața ochilor. Am ținut câteva colocvii, des

repetate, şi făceam referinţe zilnice, până când m-am trezit, după ravagiile icterului negru, că mi s-a schimbat porecla din mandarin în aceea de Gandhi.

Nu mă despărţeam de oltenii mei. Erau în grupuri mici. Mă aciuiam mereu pe lângă ei, fiindcă sobrietatea, hărnicia şi orgoliul lor era trinitatea virtuţilor la care aspiram în tăcere şi pe care le-am practicat toată viaţa, spre enervarea şi incomprehensiunea oamenilor din breasla mea, fie de jurnalist, fie avocaţială.

Sobrietatea, hărnicia, orgoliul sunt virtuţi indispensabile în lagăr.

Sobrietatea nu te ducea la păcatul lăcomiei, să cerşeşti favoruri direcţiei.

Hărnicia te ferea de murdărie fizică şi zdrenţe, împingându-te la gospodărire individuală şi făcându-te săritor la munci respingătoare ca spălatul scândurilor, coridoarelor şi latrinelor. Nu m-am ferit să mânuiesc, voiniceşte, mătura, şomoiogul şi hârdăul cu apă pentru a curăţa closetele, spre uimirea şi stupefacţia direcţiei, şi a deţinuţilor, care-i considerau pe intelectuali drept boieri neajutoraţi.

Comportarea olteană într-un mediu de iad penitenciar transforma atmosfera în feerie şi umanitate agreabilă, făcând posibilă coexistenţa paşnică şi chiar ridicarea nivelului la rang academic şi universitar.

Virtuţile oltenești erau de fapt virtuţi de emigranţi. Mă simţeam atras, pe lângă vechii mei prieteni evrei şi democraţi ca dr. Sandu Lieblich, Pavel Pavel şi Titus Cristureanu, şi de grupul de macedoneni. Era grup compact, cu fizionomii, omogenitate, rituri şi francmasonerie specifice.

În calitate de prezident al *Academiei de sub pământ*, am dat drumul unui lung ciclu de prelegeri despre „chestia macedoneană." Arhitectul Goj, tânăr cu o memorie surprinzătoare, a făcut zece conferinţe cu detalii istorice abundente. S-a făcut geografia regiunii. Pe urmă, s-a trecut la problematică. Profesorul Ilie Ioan a fost de părere ca să se abandoneze politica lui Take Ionescu de sprijinire a acestei minorităţi naţionale de către statul român. Se preconiza asimilarea lor în cultura

neogreacă, bulgară sau sârbă. Alții au propus transferul acestei minorități macedonice înlăuntrul patriei celei mari. Inima lui Matuşu (văr cu Dante, nepot al lui Jean Mihail), om remarcabil, care şi-a sfărâmat o splendidă carieră politică la Atena pentru şovinism cuțo-vlah, sângera vizibil. N-a luat cuvântul.

Mulți macedoneni erau pentru asimilare şi transfer.

Am luat cuvântul. Am ironizat cu bancurile mele arghezieneă această minoritate turbulentă, xenofobă, ciomăgaşă, care-mi tulbura idealurile de umanist tolerant, de oltean şi european. Mi-am mărturisit afinitatea ca emigrant de la Craiova la Bucureşti. Pe urmă, am început diatriba:

—Voi, macedonenii, sosiți la Bucureşti, în Gara de Nord, cu patru paşapoarte în buzunar, aveți o desagă cu brânză, tare ca piatra, o pâine neagră, o punguță cu aur şi două pistoale. Pe urmă, vă plimbați 48 de ore prin Capitala noastră şi vă alegeți prada, cam la întâmplare. Unii vă cantonați pe lângă Universitate sau Academie şi hotărâți să vă faceți universitari şi academicieni. Pute Universitatea bucureşteană şi Academia de cioarecii voştri macedonici. Tot învățământul superior a fost acaparat de voi, prin Valaori, Papahagi, Papacostea şi alte dinastii. Alții se aciuează pe lângă piață. Se formează dinastia Dinischiotu şi alte dinastii de brânzari. Alții ochesc Ministerul de Interne şi-şi pun pistoalele la brâu. Din 1933, de când ați omorât, prin Doru Belimace şi Caranica, pe Jean Ducas, grecoteiul nenorocit, slugoi al lui Horace Finaly şi al Lupeascăi, ați turburat până astăzi peisajul pacific al Valahiei, țară dulce, țară bună.

Ce putem face cu voi? Să vă expulzăm? Să vă asimilăm? Nu ştiu. Pe mine, fenomenele mă amuză, le constat şi le consemnez. Eu sunt mandarin, momentan apolitic, cu mandat şi aspirații ştiințifice. Eu nu v-aş expulza. V-aş îmblânzi.

M-am supărat pe Ilie Ioan, profesor craiovean serios, şi pe cuțo-vlahii care propun părăsirea Macedoniei, ca provincie românească, abandonarea populației şi recomandarea asimilării acestor aborigeni în cultura neogreacă, bulgară sau sârbă. Aceste recomandații sunt ticăloşii morale şi aberații intelectuale. Macedonia este promontoriul cel mai înaintat al neamu-

lui nostru românesc, provincia cea mai îndepărtată. Cum să ne părăsim moşia? Graniţa unui popor nu este o plapumă. Adică te întinzi cât ţi-e plapuma? O, nu! Te întinzi cât ţi-este penisul şi câtă sămânţă varsă mădularele tale printr-un mădular abraş, falnic şi jucăuş. Poporul valah este un popor plin de vitalităţi şi de sămânţă. Graniţele sunt provizorii. Au fost, sunt şi vor fi mereu provizorii. Dacă sămânţa noastră s-a întins până la Salonic, foarte bine a făcut. Macedonia este promontoriul cel mai înaintat al naţiei noastre şi trebuie să rămână aşa. Ciobanii cuţo-vlahi au destulă sămânţă în testiculele lor şi au falnice femei macedonice, cu pântecele mereu fecund, ca să nască feciori şi să ne trimită universitari, negustori şi pistolari în Valahia Mare, să exporte la Atena sau în America şi să mai rămână şi pe-acasă, la vatra strămoşilor. Eu, ca oltean, nu pot renunţa la Macedonia, fiindcă pilda ei este pilda Olteniei. Ca aromân, nu pot renunţa la Macedonia, fiindcă, în mod juridic, cu ce drept renunţ la o moşie a Patriei, la una din perlele cele mai de preţ ale românismului?

Dixit et salvavi animam meam.

... Matuşu a început să plângă, recitând versetul biblic:

—Şi acum, Doamne, sloboade pe robul tău, deoarece chestia Macedoniei se află în mâini bune, în suflete mari de români neaoşi.

A fost un moment de extaz şi charismă.

O lacrimă mi s-a furişat, când am adormit pe rogojina priciului, cel mai înalt de lângă perete şi oltenaşi, aproape de fereastra pe unde se strecurau, cu greu, raze selenare şi luna ne privea vicleană.

Noi eram cu toţii în zdrenţe şi în lagăr de exterminare prin foamete, dar tranşam destinele unei provincii îndepărtate, de lângă Marea Egee.

Ioşca, cancelar de fier valah...

Îmi cer iertare, stilist impenitent, că fac o cacofonie în carnetele intime: *Ioşca, cancelar.* Cacofonia este fatală şi inevitabilă.

Ioşca Chişinevschi este cancelarul de fier al Valahiei puturoase, din 1945 până azi, 15 iulie 1956, adică de 11 ani. El este! Nu l-am luat în serios, indus în eroare de Lucreţiu Pătrăşcanu (ilustrul meu cumnat, naiv ca toţi Pătrăşcanii), indus în eroare de numele lui, de prostia mea valahă.

Ioşca Chişinevschi este un cocoşat. Cu tendinţa mea spre fabulaţie şi imaginar, l-am caracterizat dintru început „cocoşatul de la Notre-Dame". Avea şi peladă. Îi cădea părul în rotocoale. L-am iertat şi neglijat sub pretextul că în revoluţii apar tot soiul de făpturi anihilante, bizare, degenerate şi stupide.

Revoluţia se face cu stârpituri.

Pe mine nu mă interesează decât oamenii sănătoşi şi cuminţi. Ţara mea este invadată. Cum te pot interesa nătângii, stupizii şi imbecilii? Poţi deznădăjdui în umanitate? Omenirea îşi urmează cursul său.

Mă gândeam la toate acestea, cu prilejul audienţei şi conversaţiei amabile cu amicul meu Pavel Pavel, la Prezidiul Republicii Populare Române. Cel care ne primea în audienţă era Avram Bunaciu, secretarul meu de odinioară. Îl rugam să mă repună în avocatură, şi pe Pavel Pavel ca economist sub Gogu Rădulescu, Costin Murgescu, I. Hudiţă şi alte lepre.

I-am mai cerut câteva graţieri:

1). Al. Vasilescu-Valjan şi 2). Dr. Vasile Munteanu.

Mi-a confirmat, dându-i telefon lui Buznea, că Dr. Vasile Munteanu este graţiatul cu nr. 9 pe tabel. Pe urmă, telefonic, a adăugat, lui Buznea:

—Să trimiţi tabelele şi tov. Chişinevschi.

Deci, Ioşca este mai mult decât un rege, mai mult decât Preşedintele Republicii Dr. Petru Groza, *son vrai prête-nom!*, Ioşca Chişinevschi este cancelarul de fier al Valahiei puturoase chiar în iulie 1956, deşi Ioşca este stalinist, este cocoşat, are peladă, este incult, are trei clase comerciale, curs seral, la Cluj, dar Ioşca este soţul Liubei Chişinevschi, nepoata lui Kaganovici de la Sublima Poartă moscovită sau, cel puţin, aşa se zice, aşa se spune, şi asta este de ajuns în această ţară de oameni cu spinări încovoiate.

Aborigen şi străin

Aborigenul opulent dă voie străinului să se aciueze pe lângă casa lui.

Aborigenul înfuriat nu dă voie străinului nici măcar să facă umbră ogorului său.

Străinul sărac este miere, zahăr şi dulceaţă faţă de aborigen.

Străinul bogat, devine fiară turbată faţă de localnici, când ajunge ministru sau numai lipitoare.

Şeful de cabinet

Şeful de cabinet sau secretarul poate fi obraznic sau poate fi prost. Nu trebuie să facă cumul.

Marcel şi Ana Pauker (*30 iulie 1956*)

Gurile rele spuneau că Ana Pauker şi-a ucis soţul pentru că era troţkist, ea rămânând stalinistă.

Nu este aşa. Eu am fost avocat. Un adevărat avocat este un bun judecător. Voi căuta să fac dreptate acestor fiare – reginei Ana şi regelui Laslo I –, care ne-au belit între anii 1946 şi 1952, fără pudoare şi fără control.

Ana Pauker nu şi-a ucis bărbatul. A fost ucis ca troţkist, mai exact ca amic al unor persoane din anturajul lui Tuhacevski. A fost ucis, din eroare, pe simple bănuieli. În acel moment, Ana Pauker se afla cu o misiune în Extremul Orient.

Nu a contribuit la ucidere.

Nu a contribuit cu nimic la reabilitare.

Ionel Brătianu şi Marcel Pauker

Marcel Pauker se afla închis la Văcăreşti şi-l aştepta o grea condamnare. Simon Pauker şi Pauker de la „Adevărul" au intervenit pe lângă Ionel Brătianu ca să-i dea drumul. I-a dat drumul. A ieşit din puşcărie şi acasă l-a aşteptat un

paşaport şi un plic cu bani. A plecat la Zürich, unde şi-a terminat ingineria şi unde s-a căsătorit cu Ana Pauker, născută Solenberg. Pe urmă, nevasta lui ne-a fericit pe noi.

Ionel Brătianu ne-a dăruit-o pe Ana Pauker.

Falimentul pedagogiei Anei Pauker

Ana îşi creştea băiatul la Paris, în 1928, după ultimele reguli de pediatrie. Făcea cu el gimnastică suedeză, gimnastică medicală etc. Era un copil umflat ca un buflei. Avea muşchi de mic boxer. Rezultatul final: un tânăr pipernicit, nenorocit, cu urechi clăpăuge. Aşa l-am văzut eu în anul 1945.

Biciul sau sabia?

Eu n-am ales sabia pentru a parcurge viaţa, deşi am fost cadet, elev de liceu militar.

Eu am ales biciul satirei, al sarcasmului, al ironiei şi al autoironiei.

Zi pierdută

Am pierdut o zi. N-am stat de vorbă şi nu mi-am mângâiat femeia. Soţia a rămas la Poiana Ţapului. Sunt singur în Bucureşti, de 48 de ore. Azi am flanat, am conversat cu vechi colegi. Am vizitat seara târziu, pe mama şi pe sora unui vechi prieten, care – împreună – colaţionează 120-130 de ani şi 160 de kg.

C'est pas mon affaire[1].

Mi-e dor de câmpuri, de copaci, de viţă de vie, de bostani. Plec mâine la Periş.

[1] Nu e treaba mea! (*n.n.*)

Civilizație pierdută

. Ieri, am avut o zi pierdută.

Azi mă gândesc, îngrozit, că civilizația este o stupiditate. Nu-ți mai dă voie să exerciți în tihnă funcțiile libertății. Civilizația orientalo-occidentală castrează pe bărbați și femei.

Nu-mi plac aceste civilizații unde ești pierdut.

Producție 23 August

Vechii „ilegaliști" constată că noua generație nu-i gustă. S-a încercat să se facă întâlniri între UTM-iști (Uniunea Tineretului Muncitoresc) și membrii din CC, foști ilegaliști.

Utemiștii strâmbă din nas.

Când primesc o invitație la asemenea „seară" de amiciție, exclamă dezabuzați:

— Ah, iarăși cu ilegaliști!...

Ilegaliștii au simțit „Spielul" și s-au simțit ca rudele sărace, în loc să fie tratați ca bunici sau părinți.

Conflict între „ilegaliști" și utemiști, care nu vin la ședințele cu bătrâna generație.

Un „ilegalist" deștept și spiritual s-a răzbunat:

— Tineretul de azi este producție 23 August, adică producție proastă.

Lucrețiu Pătrășcanu și Valentina Mihăileanu

Conducătorii partidului socialist, secția tineri, au fost în anul 1920 următorii:

1. Ștefan Voitec,
2. Tudor Ionescu,
3. Lucrețiu Pătrășcanu,
4. Alexandru Mihăileanu.

Cei patru conducători s-au scindat în două ramuri: partidul, în frunte cu Ilie Moscovici, Cristescu, Flueraș & Co., rămânând în Internaționala II de la Amsterdam, iar restul, puținteI, fiind vânat la Internaționala III a Moscovei. Alecu

Mihăileanu şi Lucreţiu Pătrăşcanu au rămas conducători ai UTC-ului.

Alecu se însurase cu Valentina, o femeie planturoasă şi divină, care ar fi făcut cariera Elvirei Popescu, dacă nu s-ar fi înscris printre ilegalişti şi dacă nu s-ar fi căsătorit cu Alecu Mihăileanu. Aveau un copil, pe Tudorel. Nu-şi terminase studiile. Valentina era „mama răniţilor" şi sora tuturor. Am iubit-o şi eu, ca soră, prietenă, mamă.

Lucreţiu Pătrăşcanu iubea noţiunea de carieră. Îl aştepta pe Alecu, pentru că intenţionau să discute „ilegalităţi". Între timp, îşi făcea de lucru cu Tudorel.

Jucându-se cu puştiul de 2-3 ani, frumos şi cuminte, i se adresează Valentinei cu ochi languroşi de motan spăsit:

— De ce nu vrei să-mi faci şi mie un Tudorel?

— N-ar mai fi un Tudorel. N-ar mai semăna cu Alecu. Şi Alecu e băiat frumos! (În acea epocă, Lucreţiu Pătrăşcanu nu era considerat un bărbat frumos. Era slăbuţ, fragil şi cu nas mare. Pe urmă, s-a normalizat. Jean Maurer spunea despre el că este omul cel mai urât pe care îl cunoaşte. Greşit. De fapt, borţosul de Jenică îl ura).

Pe urmă, a început ura şi sfădălia dintre Alecu Mihăileanu şi Lucreţiu Pătrăşcanu.

S-au urât de moarte un sfert de secol.

Picioare în „X" şi picioare în „O" (*29 iulie 1956*)

Când bunica şi mama au avut picioare în „O", fiica va avea picioare în „X": *capra sare masa, iada sare casa.*

Pedagog şi învăţăcel

Dacă datoria unchiului către nepot este de a da cât mai puţine sfaturi şi cât mai mulţi bani, datoria pedagogului către învăţăcel este de a da cât mai multe sfaturi şi a cere cât mai puţini bani de la el, de la părinţii sau satul lui.

Dolus la H. Silber şi Lucreţiu Pătrăşcanu

Un bun avocat trebuie să fie, cu necesitate, şi un bun judecător. Un bun avocat este cel care a avut o clientelă mare. Englezii îi recrutează ca judecători. Dacă aş fi fost englez, eram de mult judecător (dorinţa fierbinte a inimii mele).

În drama H. Silber – Lucreţiu Pătrăşcanu, deşi nu cunosc toate piesele dosarului, sunt înclinat să spun că ambii au lucrat isteroid, dar *nu cu dol.*

Normă şi protocol

Lumea burgheză, aristocratică, este plină de norme şi protocol. Lumea proletariatului nu şi-a fixat încă normele şi protocolul.

Sentimentul inutilităţii

În conflagraţia războaielor de clasă şi a războaielor imperialiste, mandarinii capătă reflexul de inferioritate al perfectei inutilităţi.

Literaţi şi ţărani

Literaţii şi ţăranii sunt două categorii inguvernabile. Literaţii se înhamă, periodic, la jugul tuturor tiraniilor, dar îşi pierd fecunditatea; nu mai au mesaje. Se angajează cu soldă, fără mesaj, adică sunt un soi de mercenari reangajaţi, ca plutonierii majori valahi sau ca soldaţii elveţieni de odinioară din Europa, ca seimenii noştri.

Ţăranii nu pot fi înjugaţi niciodată şi supunerea lor nu poate fi cumpărată cu aur. Nu se pot revolta, fiindcă sunt amorfi, *sac de cartofi*, cum spunea Marx, sau nisip umblător, care nu se poate unifica pentru a da o piatră.

Stalinismul a dat faliment în *chestia ţărănească*, înfometând Rusia, şi în *chestia literaţilor*, pe care zadarnic i-a cumpărat, fiindcă au devenit sterili.

Ştefan Voitec

Ştefan Voitec este născut în orăşelul Corabia, schelă de cereale pe Dunăre, care a dat după 23 August trei miniştri: pe ing. Tudor Ionescu, pe dr. George Macovescu şi pe acest politehnician neterminat. Corabia este în rivalitate cu oraşul Caracal, acolo unde s-a rupt carul cu proşti. Cunosc această regiune. Sunt situat ceva mai la nord. Le cunosc cobilița, veninul şi pasiunile politice. De la Islaz a pornit Popa Şapcă, ale cărui tradiții sunt vii. Ceva mai acana, la Pleniţa, s-a născut Vergilică Potârcă şi la Breasta a văzut lumina zilei C. Argetoianu. Pe Calea Unirii din Craiova este casa natală, cu geamlâc franco-balcanic, a inginerului I.P. Gigurtu, coleg de clasă cu G. Tătărăscu şi Grigoriță Iunian.

Corăbienii au dat şi ei un trio politic, după 23 August, din aceeaşi clasă: Voitec, Ionescu, Macovescu.

Nu se pot compara cu prestigioşii caracaleni. Pe o singură stradă s-au născut şi au pornit în lume: N. Titulescu, Iancu Jianu, actorul Mihalescu, Elvira Popescu şi Elvira Godeanu. Nu se confirmă spusa celor din Caracal: la noi s-a rupt carul cu proşti, dar proştii au plecat în lume.

Voitec a plecat cu bacalaureatul la Bucureşti şi n-a cucerit diploma de inginer. S-a apucat de politică socialistă. Tatăl lui descindea dintr-o familie de meseriaşi cehi, românizați, iar mama era italiancă. Tatăl era slujbaş la primărie, secretar, la cheremul tuturor politicienilor, uns cu toate dresurile, unsorile şi sulimanurile. Avea opt fete şi un singur băiat, pe Fănică. Leafă mică, viață grea, coane Fănică! Tatăl era o pramatie, mama o sfântă. Tatăl mai era şi mulieratic, beţiv, cartofor. Copiii au fost crescuți de mamă cu acul. Secretarul comunal avea o amantă, morăriță bogată, o unguroaică arzoaie, măritată cu un neamț molatic. Sacii cu făină şi porcii tăiați, în loc să meargă la gura celor nouă copii, luau drumul amantei. Moravurile, cancanurile şi năzbâtiile provinciale sunt fără sfârşit. Când stăteam la taclale, la o cafeluță, cu Valentina Alexandru Mihăileanu, am întrebat-o:

—Care este caracteristica principală a lui Voitec, acea *qualité maîtresse* de care vorbeşte H. Taine?

— Laşitatea. E un bărbat laş. Laş şi ambiţios. Am copilărit împreună. Aşa a fost de mic copil. I-am fost directoare de cabinet între anii 1944 şi 1950. Suntem împreună, în mişcarea muncitorească, din 1920 până azi, 29 iulie 1956. Este un bărbat laş.

Ochii acestei femei brave, care a luat viaţa pieptiş şi a crezut sincer în idealurile socialiste, aruncă scântei. Fruntea i se încreţeşte.

— Noi îl numim pe Fănică „femeia cu barbă".

Valy râde cu hohote, arătându-şi dantura intactă de lupoaică sclipind în lumina soarelui, pe balcon, unde luăm cafeluţa.

Spune:

— Am avut cu el conflicte grele. Nu mă interesează, nu mă supără că a fost troţkist, că a scris la „Curentul" în plin război antisovietic, că era adeptul doctorului Ghelerter, că a scris la „Der Soldat" o serie de articole antisovietice. Alecu le are strânse pe toate, decupate. Nu avea nevoie să scrie aceste articole. Le-a scris din laşitate. Nimeni nu-l obliga. Le-a scris din frică, faţă de războiul sovieto-hitlerist, faţă de alianţa monstruoasă între Ribbentrop şi Molotov.

Biet om în enigmă faţă de coaliţii mondiale.

Când ştergi lacrimi

Eu am şters mereu lacrimi din ochi purulenţi şi din inimi proaste.

Printre valahi puturoşi, printre oameni nefericiţi, printre stupidităţi umane, eu am plutit mereu. Am plutit, fiindcă Maestrul meu era Domnul Iisus Christos.

Îl văd plutind printre oameni şi evenimente.

Îl văd mereu suav, cuminte – şi eu aş vrea să fie Dumnezeu – dar nu pot crede.

Când şterg lacrimi, chiar la pisoi, şterg lacrimi cu toată dorinţa sufletului meu, cu toată delicateţea şi dulceaţa de care-s capabil.

Lacrimi de tristeţe, lacrimi de nenorocire...

Răutatea alcoolizaților

Omul alcoolizat devine foarte rău, ca o emanațiune a măruntaielor bolnave, sau foarte bun, ca o fleaşcă, urmare a detracării sistemului nervos.

Civilizația a sporit îngrijorător consumul spirtoaselor şi nu mă mir că bestia politică îşi face mendrele. Cei răi dintre alcoolizați îşi văd idolul în bestie, cei fleşcăiți nu mai pot reacționa.

Şleampătă, troală şi câlă

Aperitiv la Athénée Palace cu amicul meu, avocatul Vasile Cameniță. Discutăm, apoi bârfim. El pretinde că ruşii ne vor retroceda curând Basarabia, evident, rămânând sistemul comunist în vigoare. Eu nu cred. Pretinde că Ştefan Voitec va fi curând prim-ministru. Nu m-aş mira. N-a fost şi generalul Argeşanu prim-ministru? Era un prost cu o mustață îmbârligată. Fănică nu este un prost. Are alte defecte şi nu-i văd alte calități, în afară de barbă şi monopolizarea social-democratismului în Valahia.

Trecem la alte bârfeli. Amicul comun V.V. Stanciu vine de la Paris în Valahia. El se miră.

—De ce te miri? Şi-a măritat fata cu un englez, băiatul cu o franțuzoaică, iar nevasta cu un elvețian. Ca un bun gospodar valah, el se întoarce acasă. Şi-a terminat misiunea în Occident.

Se aşezase la masa noastră şi o tânără colegă avocată, măritată. Face haz cu nevasta măritată de gospodarul care se întoarce.

V. Cameniță zice:

—Ştii ce este o femeie câlă, troală şi îngălată? Asta e nevasta lui V.V. Stanciu.

Colega nu mai cunoaşte aceste noțiuni: „câlă, troală, îngălată". Încercăm să-i explicăm.

Mă gândesc cu tristețe că drama lui V.V. Stanciu a început în momentul căsătoriei lui. Această femeie l-a coborât la un rang inferior şi l-a stimulat la aventură, la escapade. El nu mai avea sentimentul domiciliului.

Heim, home, chez-soi, acasă.

Individualismul avocaturii

Avocatura este ca şi amorul. Nu se practică în colectiv. Trebuie să ai inspiraţie la bară, adică trebuie să ţi se scoale penisul şi să dai, dai, dai, până când scoţi smântâna sentinţei. După o mare pledoarie eşti ca după o şedinţă de dragoste furtunoasă. Ieşi asudat, plăcut extenuat, euforic, ai chef de o ţigară şi de un şpriţ rece. Marii avocaţi sunt şi mari cocoşi, practicanţi ai amorului cotidian şi nu disprețuiesc un păhărel de vin.

Darul îl scrie obicină

Scrie Grigore Ureche că pe turc nu-l saturi niciodată şi că „el darul îl scrie obicină".

Am vreo doi amici nărăviţi, care au primit totdeauna bani la nevoie, *à fonds perdus*, şi au avut mereu necesităţi. Acum, când nu mai am nici eu, li se pare curios că nu mai deschid baierele pungii. Au scris darul, obicină...

Guvernamentali eterni şi opozanţi năräviţi

Din punct de vedere politic, aş putea clasifica pe alegători în guvernamentali eterni şi opozanţi năräviţi.

În Valahia, poporul acordă oricărui partid sau om politic un credit de câţiva ani. E creditul noutăţii. Ca şi individul englez (care tratează *gentlemanlike* pe orice cunoscut până la proba contrarie, când îi întoarce iremediabil spatele), valahul acordă votul său noului politician. Pe urmă, nu mai vrea să ştie de el. Uzura partidelor şi persoanelor este imensă. Valahii au ridicat pe scut pe generalul Averescu într-o venerație idolatră, şi pe urmă partidul său, al „poporului", nu mai realiza nici 2%, cota indispensabilă a alegerii. Iuliu Maniu şi Mihalache - idoli ai ţărănimii în 1928, cu chiu şi cu vai înjghebau 16% -20%, cu eforturi cumplite demagogice, cu aspect de corbi bugetivori, şi cu greşelile de necrezut ale adversarilor lor (Carol II şi Lupeasca).

Valahii se aseamănă cu englezii în eleganța pe care o acordă noului venit, credit *ipso facto*, dar se diferențiază, în fidelitate, față de politicieni. Vor mereu ceva nou. Vor să „probeze". E aici, în fond, tradiționala mefiantă a românilor în contra stăpânirilor, divorțul permanent dintre Stat și Națiune.

Avem în schimb politicieni permanent guvernamentali, permanent ahtiați după putere. Li se spune „aviatori politici". Zboară grațios ca libelulele din partid în partid, pentru a executa și a savura o parcelă cât de mică din suveranitatea statală. Aceşti aviatori politici, în fruntea cărora se găseşte Mihail Ralea, disprețuiesc opinia publică și poporul pe care vor să-l fericească. Grațios ca o libelulă, sosit de la Paris, Ralea a poposit în insula înverzită a lui C. Stere și Gr. Iunian. Nu i-a urmat. De la Bucov s-a mutat la Topoloveni, cădelnițând pe învățătorul Ion Mihalache. Pe urmă, a trecut pe lângă Maniu. Neavând perspectiva de a ajunge ministru, procopsindu-se doar cu mandate de deputat, din care a ieşit cu o casă, cu o vie, cu o vilă și cu lungi voiajuri în străinătate, a ciocănit în 1938 la uşa budoarului doamnei Lupescu. I s-a deschis, și acest democrat verbal a exercitat o crudă dictatură regală, înființând taberele de concentrare, persecutând la stânga și la dreapta. În 1940, s-a împăcat și cu Horia Sima, după ce timp de doi ani i-a decimat partizanii. Făcuse în 1937 o campanie electorală cordială la Fălciu, un pact electoral cu Decebal Zelea Codreanu. Pe urmă, a bătut, după 23 August 1944, iarăși la uşa partidului lui Iuliu Maniu, împreună cu amicii săi Ghelmegeanu și Eduard Mirto. Nu li s-a mai deschis. Ghelmegeanu m-a rugat să bat pentru el la uşa lui Lucrețiu Pătrăşcanu, promițând „obediență totală". N-aveam decât relații de rubedenie cu cel solicitat. Solicitantul Mihail Ghelmegeanu mi-a produs scârbă. Omul lui Mihalache, Lupu, Carol II, Horia Sima era neruşinat. Ralea a găsit intrare la Lucrețiu Pătrăşcanu. Când acesta a fost arestat, l-a decretat agent. A bătut la uşa Anei Pauker, care l-a primit cu brațe deschise. Avea nevoie de un burghez, care să dea cu toporul în Iuliu Maniu. A căzut și Ana Pauker, s-a aciuiat pe lângă Gheorghiu-Dej și Jenică Maurer.

Eternii guvernamentali sunt tot atât de capricioşi ca şi eternii opozanţi. Capriciul unora este dictat de evenimente.

Opozanţii eterni ca P. Carp, C. Stere şi Gr. Iunian ar fi vrut ca ei să stăpânească evenimentele, să le cezarizeze.

Guvernamentalii eterni sunt slugoi.

Ceilalţi, bărbaţi de stat.

Bărbaţi monahali

Bărbaţii care au soţii fără ac, cârpă, mătură şi făraş au tendinţa de a fugi din cămin, lipsindu-le sentimentul domiciliului. Se refugiază atunci în tavernă, puşcărie sau mânăstire.

Deşi am nevastă gospodină după tipic, toată viaţa am suspinat după atmosfera delicioasă şi sumbru-melancolică a tavernei, am parcurs curajos o duzină de puşcării şi m-am simţit ca la mama acasă, numai în mânăstiri, atunci când eram ahtiat de ordine, puritate şi tihnă. Dacă nu s-ar fi desfiinţat Sfânta Mânăstire Sihastru, nu este exclus să fi cerut intrarea în nobilul cin al acestor monahi vladimirişti.

Trei cicluri (*1 august 1956*)

Eu urmăresc, în activitatea mea de scriitor, trei cicluri cu trei obiective:

1. *Crugul mandarinului* (fixitatea moralei în ultimii 2000 de ani);
2. *Portrete şi controverse*;
3. *Epistole (din Periş* sau *Mărgăriteşti*).

Crugul mandarinului sau *Cronica mandarinului valah* sunt notaţii de „comedia-umană", de ironie şi autoironie, memorialistică, nefinisată încă.

Portrete şi controverse sunt zugrăveli de pictor născut în Renaştere şi eşuat în Valahia puturoasă şi invadată.

Epistole din Periş sunt dorinţele mele intime de jurist, moralist şi contemporan luptător, cvasi-erou, cvasi-martir, om al veacului şi al bătăliei.

Marea carte rămâne *Cavalerul Floare-de-Crin*, cu scutierul său Grigore Pârciu (Păcală balcanic, Svejk-ul valah).

Bătălia între Lucreţiu şi D.D. Pătrăşcanu sau *Bătălia între generaţii*

Am asistat la bătălia între cel mai bun prieten al meu, Sorin Pavel, şi tatăl lui, Theodor Pavel, institutor de la Brăila. Bătălia a fost spectaculoasă, sinistră şi memorabilă.

Bătălia s-a purtat în anul 1927 şi s-a sfârşit, fizic, cu moartea tatălui, şi cu moartea fiului spiritual al lui Theodor Pavel, numitul Petre Andrei, orfan din Brăila, profesor universitar (la care Sorin Pavel intrase ca asistent), sinucigaş în noiembrie 1940, în urma injoncţiunilor spirituale ale asistentului. Sorin Pavel a mai denunţat în timpul scurtei guvernări legionare (4 septembrie 1940 – 21 ianuarie 1941) pe Traian Herseni, propriul său cumnat, prietenul nostru comun, ca să fie scos din universitate, ca să-i rămână nevasta şi copiii muritori de foame (sora care a decedat în 1945 de cancer şi nepoţii săi, Ştefăniţă şi Ligia Bârsănescu, au dus-o foarte greu).

Bătăliile între generaţii sunt cumplite, sub aparenţe catifelate şi înmănuşate, cum a fost la Sorin Pavel, cel mai bun prieten al meu, şi la Lucreţiu Pătrăşcanu, unul dintre cei doi-trei cumnaţi ai mei (Costică Frunză, Ticu[1] şi Lucreţiu Pătrăşcanu).

Am văzut cu ochii mei pe Lucreţiu Pătrăşcanu, în toamna anului 1937, sosit la un sfert de oră după decesul tatălui său, fără să verse o lacrimă. Era stană de piatră. Straniu. Nici eu n-am putut vărsa o lacrimă pentru socrul meu, un fel de Hagi-Tudose, ca toţi socrii mic-burghezi. Eu îi eram simplu ginere... Fusesem bun prieten cu el. Mă ulcerase la început cu mojicii paternaliste. L-am învins cu daruri fireşti, cu lipsă de orice pretenţii materiale. Avusese o criză de conştiinţă: îşi vânduse casa proprie fiicei lui, ca să-i facă zestre, tardiv, după patru ani. Era un om nefericit, lovit de soartă, teribil de egoist în relaţii cotidiene, deşi era un imens scriitor. Lucreţiu Pătrăşcanu, ca revoluţionar, n-avea voie să aibă imobile. Lăsa imobilele la frate şi soră...

---

[1] Maiorul Dumitru Pătrăşcanu, fratele mai mare al lui Lucreţiu şi al Elisei Pătrăşcanu-Pandrea. (*n.n.*)

L-am auzit pe Sorin Pavel la Berlin (1927-1931) şi în ţară, înjurându-şi părintele, fiindcă ţinea banii la ciorap. Am auzit pe Lucreţiu vorbindu-şi de rău părintele, că nu-i dăduse bani, în adolescenţă, pentru a se duce la bordel.

De fapt, bătrânii din generaţia noastră nu dădeau bani de buzunar *(Taschengeld)* şi făceau pungă separată faţă de copii. Se jenau că nu sunt milionari.

Eu mă port după pilda lui Tata Ion şi a Babei Anica, tatăl şi mama noastră:

a) banii şi grijile mărunte sunt suportate de femeie;

b) bărbatul are doar bani de buzunar şi se duce la muncă, la vânătoare, la petrecere, fără a avea punga cu el, ci numai graţia, onoarea, forţa şi echilibrul său, mai puţin sau mai mult stabil.

Eu, personal, n-am cunoscut lupta dintre generaţii. Fac parte dintr-o familie patriarhală, unde se împărţea şi împărtăşea binele şi răul.

Prietenul meu, Sorin Pavel şi cumnatul meu, Lucreţiu Pătrăşcanu, au făcut parte din mica burghezie, de unde se recrutează meschinăria, lipsa de eleganţă, felonia, invidia, ranchiuna *e tutti quanti.*

Bilanţul 23 August 1944-1956 sau *Legalitatea şi morala proletară*

Aş vrea să fac un bilanţ al guvernării comuniste pe o duzină de ani, sub aspectul legalităţii şi moralei proletare.

De ce n-aş face-o?

Aş putea-o face şi în chip public.

În definitiv, cu toate defectele mele individuale şi literare, eu am reuşit să salvez *una mie* comunişti de la moarte, în mod gratuit, în epoca 1938-1944, iar în epoca 1933-1938 am fost marele gazetar antifascist şi antihitlerist.

Nu am fost niciodată înscris în acest partid, fiindcă l-am simţit întotdeauna un partid de derbedei.

Am fost un simplu simpatizant al experienţei sovietice, cu urmările cumplite ale situaţiei, cu pericolele fizice, morale

şi politice, dar şi cu cel mai mare pericol al deziluziei care a survenit.

Când fac o analiză a legalităţii populare şi a moralei proletare pe ultima duzină de ani (ani suficienţi), mă cuprind dezolarea, afaniseala şi furia.

Cum a fost posibil aşa ceva?

Cum a fost posibilă crima de la Vladimireşti, chiar între 1954 şi 1956,?

Cum a fost posibilă arestarea între 1948 şi 1953 a următoarelor categorii de oameni:

1) Savel Rădulescu, secretarul lui N. Titulescu, prieten cu Litvinov, preşedinte al Comisiei de Armistiţiu după 23 August 1944;

2) social-democraţii Titel Petrescu, Ion Mirescu, Adrian Dimitriu, Duiliu Vinogratzki, sau Mera;

3) simpatizanţii comunişti de la „Stânga" şi „Cuvântul liber" (din nucleul de 14, şase au fost la puşcărie, şase fugiţi, doi *autoarestaţi*, ca Branişte şi Mircea Grigorescu). Dintre cei arestaţi, citez pe Radu Paul, Pavel Pavel, Petre Boteanu – Ţuţea, Radu Popescu, dr. Sandu Lieblich şi subsemnatul; dintre cei fugiţi, citez pe Horia Roman (la Roma), Eugen Mihăileanu şi V.V. Stanciu (la Paris), David Avram (la New York) etc.;

4) tătărăscanii care au fost tovarăşi de drum greu la 6 martie 1945 (Guţă Tătărăscu, Aurelia Butrin, etc.);

5) naţional-ţărăniştii de tip lupist, ca Dimitrie Mazilu (secretar general al partidului), bietul Dr. N. Lupu fiind „eternul bolşevic" în epoca 1920-1945, când l-a ucis Emil Bodnăraş cu promisiuni şi alcooluri;

6) naţional-ţărăniştii de tip Maniu, Mihalache, Virgil Solomon, Şt. Mihăescu etc;

7) zişii chiaburi cu mulţi copii, care n-aveau mai mult decât „omul şi pogonul".

În afară de greşeli politico-morale, care dovedesc felonie, teoria „stoarce-l ca pe o lămâie şi aruncă-l", „aruncarea peste bord" a tovarăşilor de drum, în haită şi haitele de lupi care se interdevorează iarna şi se despart vara, mai sunt greşeli de

natură morală. Aşa-zisa „morală proletară" este o stupiditate, o eroare şi o oroare, ca şi morala burgheză.

Eu constat că numai morala medievală este aceea care contează. Evul Mediu a fost un ev mare prin conceptele morale: loialitate, cavalerism, onoare, cuvânt dat, cuvânt respectat, apărarea văduvei şi a orfanului, caritate, spital, cruce roşie.

Lumea este însetată de morală medievală şi libertate burgheză. Fără morala medievală şi libertatea burgheză nu se poate clădi evul contemporan.

Abia în această sinteză de morală medievală cavalerească, de libertate iluministă şi umanism, eu mă regăsesc şi plutesc ca peştele în apă.

Va fi această sinteză, sinteza viitorului?

Jurnalistica

Jurnalistica este cea mai înaltă catedră universitară, cel mai somptuos amvon catolic, cel mai virulent protestantism şi cea mai pitorească uşă spre catapeteasma ortodoxă.

Îmi mai doresc un an, un singur an de jurnalistică, să fiu iarăşi pe amvonul meu şi să predic zi de zi, adică 300 de articole, unele să fie foarte lungi şi altele foarte scurte.

Nimic altceva. Un spectacol pentru valahii puturoşi, invadaţi, feloni, laşi, inocenţi, etc.

Ceasul meu

Ceasul meu nu a sunat.

Ceasul meu va fi în marea bătălie dintre catolici, ortodocşi şi protestanţi. Va fi o bătălie sângeroasă.

Catolicii vor încerca să subjuge pe ortodocşi.

Marea înţelepciune a ortodocşilor mei va fi ca să se alieze cu protestanţii celor 300 de secte lutherane din Germania şi SUA, pentru a supravieţui în dragoste şi tihnă, împotriva catolicismului dogmatic, sec, inuman, stupid, asemănător staliniştilor.

Baia şi copilul

Proverbul german că nu trebuie să arunci apa din baie odată cu copilul spălat mi se pare de o măreaţă, adâncă înţelepciune.

Dogmaticii şi sectanţii huligani de stânga şi de dreapta au dorit să zgâlţâie societatea din temelii.

Nu se poate confunda cutremurul cu reformele şi revoluţiile.

Despre eşecuri şi treabă

Nu are importanţă un eşec, două sau nouă. Nu trebuie să ai eşecul final. Ce-i aia?

Altceva trebuie. Nici nu trebuie să ai victoria finală pentru a întreprinde ceva, după cum nu trebuie să aştepţi *le coup de foudre* al marii iubiri pentru a începe viaţa erotică. Trebuie să te afli în treabă...

Definiţia artei şi geneza ei

Nu cunosc definiţia artei. Tratatele de estetică sunt cam deficitare. Cunosc geneza artei: 1) alcool, 2) spirochetă, 3) degenerescenţă, 4) mecenat.

Schluß!

Când eşti căsătorit...

Când eşti căsătorit o viaţă întreagă, nu poţi avea copii din flori. Copii din flori au numai tinerii şi voievozii.

Plebei şi cuci

Plebeii sunt precum cucii.

Îşi pun sămânţa în cuibul altora, dacă n-au avut grijă să-şi facă un cuib propriu.

Sumar

Eu *nu pot* scrie sumar. Tot ce scriu trebuie să aibă implicații.

Virgil

Virgil este colțuros.

Virgil este un fel de *directeur des consciences dans cette Valachie*. E director de conștiință, liber și sinucigaș, alături de alți directori de conștiință în Valahia murdară, foarte puțini la număr în „Atomul" românesc: Eu, El, Eugen, parcă și Iulică, parcă și Priky puțintel, parcă și Mitică Brătulescu, poate și Emil Nicolau.

Oare nu îmbătrânesc, că-mi aduc aminte de prietenii de odinioară?

Nu. Nu îmbătrânesc.

Eu sunt din Mica Valahie, cobilițar și pasăre măiastră, mânăstirean cuminte, oltean și european, avocat sprințar și scriitor abscons, tată bun de familie, în conformitate cu doctrina strămoșilor și cu fleacurile moderne. Aș fi vrut să fiu un Păcală și n-am putut. Sunt om serios.

Păcătoșii medici

Nu aș putea exprima acest gând.

Dar cine, vorba lui Goethe, nu are în sine toate păcatele, nu poate vindeca pe alții.

Greșeli fantastice

Eu nu mai tai mititeii cu cuțitul.

Eu iau mititelul cu furculița și-l înmoi în sare sau ciușcă pisată. Dacă nu-i furculiță, îl iau pe mititel cu mâna, îl moi în sare și, câteodată, în mustar. Aceste fapte mi se consideră mari crime! Mie îmi plac mititeii. Dar depinde cum îi mănânci! Mi se consideră o greșeală fantastică. Eu socotesc că este o greșeală benignă.

Dintr-o întrebare...

Dintr-o întrebare, eu, mandarinul Dr. Petre Pandrea, înțeleg foarte mult.

Şah-remis...

Bătălia dintre Occident şi Orient se va termina cu un şah-remis. Orientalii vor să devină occidentali. Occidentalii vor să devină orientali.

Tout est bien, qui finit bien.

Între China şi România

Între China şi România sunt multe popoare sălbatice. România n-a existat. A spus-o Savel Rădulescu.

Este o populație făcută la masa verde. A spus-o şi Victor Papacostea.

Păcat. Şi inexact.

Între China şi România există oameni de treabă, vechi negustori, vechi mandarini.

Eu mă întreb:

—Ce sunt eu? Negustor sau mandarin?

Şi una şi alta.

A auzi auzul (definiția *spleenului*)

A auzi auzul se întâmplă când eşti obosit şi când caşti.

Spleen înseamnă a auzi auzul.

Totul a căzut... şi poporul a rămas

Cum aş putea scrie acest ditiramb?

Cum aş putea spune tot adevărul vieții?

Eu mint cu minciuna, cu moartea şi sunt în viață.

Carte, eseu, foileton, articolaş

Copiii în şcoli încep cu articolaşul: primii fulgi de zăpadă. Mai târziu, trec la cronica despre un autor sau o carte, aşa-zisul foileton. Pe urmă, vine eseul - încercare de sistematizare, disociaţii şi divagaţii pe o temă amplă. Apoi, vine cartea, încercare de construcţie măreaţă.

Ca scriitor, am debutat cu eseuri ample, între anii 1926-1932.

În loc să trec la carte (şi aş fi putut face efortul), am fost obligat, pentru căutarea pâinii zilnice, să fac jurnalistică. Gravă greşeală.

La 40 de ani, după ce ai făcut ocolul mai multor discipline, se poate trece, în cascadă, de la carte, la eseu, la foileton şi articolaş. Încoronarea ar fi cu aforismul lapidar.

Ceea ce n-am putut face pe traiectorie normală de scriitor, încerc astăzi pe toate registrele:

1. Cărţi: *Cavalerul Floare-de-Crin, Maica Veronica, Insula Păunilor;*
2. Eseuri şi foiletoane;
3. Aforisme în *Crugul mandarinului.*

Îmi reuşeşte cu greu realizarea cărţilor.

Insula Păunilor şi *Cavalerul Floare-de-Crin* sunt construite, în cerebelul meu, compartiment cu compartiment şi rând cu rând. Cad în disperare. Când mă aşez să le scriu, intervine condeiul jurnalistului şi al eseistului. Deformarea profesională din anii 1926-1939 se face simţită.

Părinţi şi copii

Tatăl dă bani.
Mama aduce chiverniseală şi dragoste.
Copiii ce aduc? Promisiunea, dragostea, viaţa.

Pradă deznădejdii

Cel mai mare păcat în Valahia este să te laşi pradă deznădejdii.

Alt păcat în Valahia

Alt păcat în Valahia este de a nu avea buget personal strict limitat. Cum începe concupiscența, începe dezastrul.

Gopak şi Stalin

Prietenul meu iugoslav (tată muntenegrean şi mamă din Belgrad) s-a vindecat de stalinism. Oh, sărmanul Svetolik Puletić, care a fugit de Tito ca să vină la zeul său Stalin şi a dat peste Ana Pauker, care l-a băgat în puşcărie! N-a stat decât din 1952-1955, aproape patru ani. Prietenul lui, Radomir-Raşa, s-a sinucis cu o zi înainte de eliberare, strigând:

— *Живѣт друг Сталин! Trăiască prietenul Stalin!*

A vrut şi el să se sinucidă, lingând sârme electrice.

Nu cred că mai strigă:

— Trăiască prietenul Stalin!

Mă învăța cântece sârbeşti de preaslăvirea lui Stalin. Refuzam şi le spuneam:

— Drum greşit!

Acum, Svetolik spune că Stalin a fost un monstru.

În timpul războiului, în epoca Stalingrad, Stalin nu răspundea nici măcar la telefonul lui Gopak, care era şeful partizanilor din Ucraina.

Svetolik a fost partizan în Iugoslavia. El nu înțelege cum de nu putea răspunde la telefon Stalin lui Gopak?

În sinea lui Svetolik, partizan iugoslav, peste Stalin era Gopak.

A greşit Stalin şi în această chestiune?

Impas

Sunt în impas.

Nu mai pot scrie la *Cartea Vladimireştilor*, fiindcă sunt în dubiu.

Nu mai pot scrie *Cavalerul Floare-de-Crin* decât cu licențiozități.

Nu cred în cărți deocheate.

Criza mea se va rezolva în cumințenie. Nu cumva sunt la andropauză?

Scrisul autorului în criză nu are nicio valoare efectivă.

Teatrul pur

Dr. Petre Țuțea *dixit:*

—Teatrul pur este mimodramă confuzionată cu un text hermetic.

Sub altă firmă

Dr. Țuțea relatează că eu aș fi spus la Ocnele Mari lui Mihai Popovici, vistiernic național-țărănist, care înjura pe legionari pentru a-și menține specificul colaboraționist cu democrații:

—Domnule, nu-ți dai seama că noi suntem arestați, molestați, schingiuiți, culcați în noroi sub firmă legionară? Noi nu suntem legionari, dar ei sunt 80% în lagăr și noi suntem condamnați la democrație, adică majoritatea conduce minoritatea?

... Lui Victor Vojen nu-i plăceau cinismele mele.

Nu eram cinic. Formulam exact situația paradoxală. Eu sunt om de știință și om de stat.

Supărarea lui Victor Vojen și a lui D.Z. Codreanu

Victor Vojen și Decebal Zelea Codreanu s-au supărat câteva zile pe mine, când eram la Turnul Alb de la Ocnele Mari, fiindcă dădeam ajutor bătrânului țăran făgărășean, unchi al lui Horia Sima, ca să-și deșarte tineta cu fecale. Bătrânul țăran avea circa 75 de ani. Noi, cei opt inși din Turnul Alb, coboram seara, după ora 9, circa 24 de trepte. Bătrânul nu se putea ține 24 de ore. Eu mă țineam. Nici nu prea mâncam, nici nu beam. N-aveam nevoie de closet, fiindcă țineam lichidul în bășica udului, elastică, iar fecalele nu le evacuam decât la 24 de ore minimum. Puteam sta și 48 de ore, fără WC. Moșul avea 75 de ani. Eu aveam numai 45. Diferență de 30 de ani, deci putea să-mi fie tată. Nu-l puteam lăsa pe bătrân fără ajutor.

Luminița lui Radu Gyr

Ciudat: fata lui Radu Demetrescu-Gyr, coleg de liceu cu mine, a zis ieri:

—Eu sunt o babă!

... Iar ea nu are decât 24 de ani!

Reîntâlnirea cu un prieten, care mă crede erou
(*22 august 1956*)

Cu Şt. V., tânăr avocat şi poet, m-am întâlnit pe parcursul ultimilor şase ani în condiţiile cele mai dramatice, care oglindesc destinul nefast al mandarinilor contemporani:

- 19 iulie 1948: dubă penitenciară, „duba fantomelor". O sută de deţinuţi înghesuiţi pe o căldură îngrozitoare într-un vagon de fier cu ferestruici zăbrelite. În preajma morţii prin asfixie şi sete timp de o săptămână.
- 4 august - 19 decembrie 1948: închisoarea de la Aiud, celula 36. Conflict personal cu Goffmann pe chestia *Bibliei*, pe care a călcat-o în picioare. Izolare două luni la „zarcă".
- 21 decembrie 1948 - decembrie 1952: Ocnele Mari. Echipele Makarenko. Eu, în preajma morţii, bolnav de icter negru. El, pe liziera nebuniei.
- 1 octombrie 1953 până la 19 august 1954: avocatul lui, când l-am eliberat, prin stranii peripeţii. Reclamat la barou ca avocat cosmopolit etc.
- Chef, la eliberare, cu soţia, copilul, tatăl, soacra şi cumnatele lui.

Şt. V. are de gând să scrie o carte despre „România nemuritoare". Un capitol îmi va fi dedicat, zugrăvit fiind ca erou neînfricat şi nemuritor, zice el.

Mă întreb: de ce am făcut toate aceste isprăvi în patru dictaturi? De ce am scăpat 1.000 de comunişti de la moarte, 800 de manişti de puşcării şi 11 poliţişti, iar de la moarte?

Serios, aş spune: am vrut să dovedesc că şi românii pot avea eroi. M-am săturat de martiri neoiobagi. E cazul a se

dovedi bărbăția în vreme de viscol și furtună, ca Robinson Crusoe, care se descurca în insula nefericirii.

Și, mai serios, aș spune pentru caietele mele intime: erou deznădăjduit și din veninul deznădejdii mele am făcut medicament să mă vindec pe mine, în propriii mei ochi, și să vindec și pe alții. I-am vindecat doar pe ei. Eu eram afundat în zăpezile nihilismului meu și în mocirla grijilor cotidiene.

Rolul bunului samaritean îmi vine ca o mănușă. Am jucat teatru? Nu. Mă emoționează sincer acest rol, deși nu cred în samariteni, nu-i admir, nu mă înglobez integral.

Viața mea intelectuală și sufletească este cu mult mai complicată, mai înfurcată, mai dură. Solitudine îngrozitoare în care mă zbat pentru a găsit o portiță de scăpare din ghearele *Eu*-lui și aderare la oameni în suferință. Aderam fiindcă sufeream, nu pentru că-i iubeam.

Nihilismul meu este desăvârșit.

Autoanalizele au dus la o disoluție perfectă.

Îmi cunosc rădăcinile, structura gândurilor și a sensibilității. Aceste gropi ale *Eului* mă înfioară și nu-mi mai lasă nicio iluzie, nicio plăcere plenitudinară. Chiar spectacolul fluidului vital propriu este analizat. Sunt un biet bărbat încă în putere care nu vrea să îmbătrânească. Toate gândurile mele sunt indisolubil legate de aceste efluvii, azi în libertate. Abstinența obligatorie din pușcărie îmi dădea o disperare molcomă, un gust morbid al morții față de interesele mele, o grijă maximă pentru alții. Dacă ar fi după mine, misiunea mea principală pe lume ar fi procreația. N-am nevoie de creație spirituală și nici nu m-aș încurca în scrupule morale sau în profil etic dacă n-aș avea pudoare. Singura mea vocație este patul. Această senzualitate năpraznică, zăgăzuită prin muncă feroce și alergătură, mă deprimă; uneori, mă tulbură și mă enervează. N-o prețuiesc. Nici n-o disprețuiesc. O constat cu ciudă, cu jale și elegie.

Hirsut

Nu m-am ras de patru zile și am stat mai mult în casă, gătind singur, pentru mine și flăcăul meu, care dă examen la

medicină. M-am uitat, întâmplător, în oglindă şi m-am zărit hirsut şi sălbatic, omul cavernelor sau al sihăstriei.

Fiica mea Nadia (*29 august 1956*)

Fiica mea este o persoană sclipitoare, foarte serioasă şi un copil cuminte, care valorează cu mult mai mult decât persoanele serioase.

Are „viziuni": ştie ce îi dă şi cât îi dă la teză şi la oral, la matematici. A ştiut că îi va da *Dumbrava Roşie* la teză, la română. Faptele sunt autentice.

Ştie la toate materiile şcolare şi mai mult decât îi trebuie. Le ghiceşte din zbor. Este veselă, sprinţară, plină de viaţă. Visează mult, cu ochii deschişi (spre disperarea maicii sale) şi are intuiţii. Ca şi mine, tatăl ei, are adâncime telepatică.

Va avea destin similar cu al meu: oameni cu subconştient bogat. Adică, va fi bravă, tonică, demnă, tenace, intelectuală, sensibilă, cuminte.

Scumpii noştri copii, bravii noştri copii! Nu sunt ai noştri? Nu seamănă cu noi?

Capitol de dragoste suavă, fără efuziuni.

Capitol închis!...

Pat şi bărbat (*4 septembrie 1956*)

Patul joacă un rol principal în viaţa bărbatului adevărat.

De ce se însoară bărbatul? Ţăranii spun înţelept: ca să i se facă patul, să fie spălat, să fie cârpit, să fie hrănit.

Boire, coucher, manger ensemble, c'est le mariage il me semble[1], repetau bătrânii civilişti francezi.

Ils en savaient quelque chose...![2]

Flăcăul care nu ştie să-şi facă singur patul este în pericol de a cădea pradă gazdei sau fiicei gazdei.

---

[1] A bea, a dormi, a mânca împreună, căsătorie se cheamă. (*n.n.*)

[2] Ştiau ei ce ştiau ! (*n.n.*)

Atenţiune sporită la fata gazdei, fiindcă mariajul nu mai este elecţiune, selecţiune, afecţiune ori nobilă şi romantică pasiune, ci sordidă întâmplare. Băieţii buni cad pradă târfelor gospodine şi fetele bune sucombă în faţa lui Don Juan fără scrupule.

Ibovnica şi misterul

Ibovnica în cutuma valahă este o instituţiune seculară şi a ajuns o deriziune. Groza şi Ralea au ibovnice în mod public, adică o *contradictio in adjectu* faţă de esenţa nocturnă a amantlâcului.

Ibovnica se consumă în cel mai strict secret. În caz contrar, ibovnica este o prostituată camuflată, demimondenă salonardă ori o femeie compromisă, care nu mai are nimic de pierdut, iar amantul este un cinic lăbărţat.

Învăluirea în mister face farmecul amorului cu ibovnica aleasă sau căzută întâmplător pe braţe.

Nu trebuie să ştie nici familia ta şi nici familia ei, fiindcă, altminteri, avem neruşinare, complicitate şi suferinţă în cercul celor două familii lezate, ca în cazurile faimoase Dr. Groza – Ralea, bigami publici sub Carol II şi Ana Pauker-RPR.

Rolul ibovnicei

Ibovnica joacă un rol pedagogic frumuşel în viaţa flăcăului şi un rol stimulator în erotica bărbatului căsătorit, încât femeile cinstite ar trebui să aducă o bogată ofrandă femeilor care greşesc cu bărbaţii din familiile lor.

Ibovnica şi ţiitoarea

Să nu confundăm ibovnica (vestala amorului pur) cu ţiitoarea (vampă, menajeră sau menajeră-vampă). Ibovnica este înconjurată de mister, risc şi voluptate. Ţiitoarea mulge regulat, cu plăcere şi fără voluptate, uneori până la sânge, hormonii şi punga masculului.

Ibovnică, țiitoare și soție

Cele mai multe soții sunt în pericol să ajungă țiitoare. Idealul unei soții ar trebui să fie ibovnica.

Furci caudine

Amicul meu Ionel Raiciu, ambasador la Varșovia și, actualmente, membru în Consiliul Central al Avocaților, împreună cu Adrian Dimitriu, m-au suspendat de un an și jumătate din meserie, în mod provizoriu. E drept că au spus că-i doare mâna când semnează, dar au semnat. Acum ar vrea s-o dreagă. Au făcut referat favorabil de reintegrare. Mi-au cerut să merg să văd pe ministrul Justiției. Am răspuns:

— Eu port căciulă, dar nu mă căciulesc!

— Nu-i vorba de căciulire. Vizită de protocol și curtoazie.

Eu predic, îndeobște, politețea, bunătatea, iertarea și uitarea. Raiciu mă bătea cu propria mea armă: politețea în orice împrejurare!

M-am supus.

Mi-am luat toate măsurile de precauție.

Nu m-am dus la boier – un țigan borât! – cu mâna goală, ca să trec pe sub furcile caudine. I-am dus în dar două din cărțile mele. Ședința a fost mută. În loc să mă umilesc, explicându-i avocatura mea, a început să citească în tăcere. Păcat că n-aveam un jurnal la mine. Am fumat tihnit.

Prestigiul scrisului în Valahia – „literă de Evanghelie" – este încă imens.

Am avut câteva soiuri de iarba fiarelor printre mârlanii celor patru dictaturi:

1. scrisul savant profesional,
2. politețea,
3. formularea eliptică argheziană,
4. sănătatea, tenacitatea și fapta bună cotidiană, ca ideal.

Înainte de a mă culca seara, fac un examen al zilei. Am făcut o faptă bună? Câte fapte rele? Faptele bune sunt, statistic, în prioritate față de faptele rele?

Ca avocat, eşti în situaţia – *in situ* – de-a face şi fapte bune, şi fapte rele.

Nervi slăbiţi

Întâlnesc pe stradă pe cumnatul meu, maiorul Dumitru (Ticu) Pătrăşcanu, galben-verde, pierdut. Făcuse o injecţie cu camfor şi avusese un şoc nervos. A stat două ore întins la medic. De două ore, încerca să se suie în tramvai şi nu reuşea. Am lăsat treburile baltă şi l-am condus acasă. Soţia lui a trecut pe lângă moarte[1], anul trecut. A trecut şi el. Moartea s-a speriat de aceşti scumpi cumnaţi?

Din durerile, grijile şi disperarea mea latentă trebuie să fac cârje pentru alţii? Mă transform în măscărici al optimismului? Era o casă depresivă, hăcuită de griji materiale, în prigoană şi deznădejde. Am încercat să aduc o rază de lumină, de speranţă şi de nonşalanţă în faţa vieţii.

Despre Freud

Discuţie cu un amic freudist, căruia îi spun:

– Dr. Sigmund Freud este un bătrân satir încă din naştere. Practica sexualităţii este o mare bucurie. Ea poate fi mânjită cu asemenea teorii, diminuată şi refulată. În amor nu faci teorii, ci-l practici în normalitatea lui animalică. Încercarea de teoretizare rupe vraja sau periodicitatea augustă. Puritanismul imbecil a declarat amorul fizic un păcat, o porcărie sau o ruşine. Pornografii fac apologie făţişă.

Eu spun:

---

[1] După ce a fost demisă (*epurată*) în anul 1948 de la Catedra de limba franceză a Universităţii Bucureşti, profesoara universitară Maria Pătrăşcanu a fost detaşată la Şcoala elementară din comuna Curcani, pentru a ocupa postul de învăţătoare, rămas vacant. S-a îmbolnăvit grav de meningită purulentă pe când făcea, săptămânal, naveta la Bucureşti. A stat în comă opt săptămâni, între viaţă şi moarte. (*n.n.*)

—Porcăria se face, nu se discută. Amorul se practică şi nu se teoretizează: nici cu soţia, nici cu concubina, nici cu prietenii şi nici măcar cu convivii la mese copioase. Nu sunt pentru ipocrizie, ci pentru discreţie.

Când este necesar, trebuie vorbit făţiş, cum o fac în aceste caiete, *conversaţii cu mine însumi*. Voi avea oare curajul să spun public ceea ce gândesc?

Decalogul meu:

1) căsătoria timpurie este indispensabilă majorităţii indivizilor;

2) castitatea nu strică nimănui şi este indispensabilă călugărului, soldatului, puşcăriaşului şi studentului;

3) ibovnica este o instituţie a pedagogiei erotice şi un stimulent al amorului conjugal;

4) soţul are voie să aibă ibovnică, din când în când, şi în mare taină, dar soţia nu are voie, fiindcă aduce ou străin în cuibul casei, stricându-i armonia;

5) formele amorului sunt nenumărate şi admisibile, în principiu, dar, în practică, onaniştii, pederaştii şi limbiştii ajung impotenţi sau au inhibiţii similare, deci se recomandă amorul san, ciobănesc;

6) amorul fizic este cel mai bun medicament în depresiunile psihice;

7) acuplările armonice bărbat-femeie se fac după valenţe armonice şi orice consideraţiune lăturalnică (avere, carieră) devine pernicioasă;

8) acuplarea armonică trebuie să lase sămânţa în pântec, ca să rodească, dacă vrei să simţi fiorul nemuririi şi al vieţii plenitudinare, adică, în fond, cine nu are copii n-a cunoscut iubirea pe toate registrele ei, fizice şi psihice. *Coitus interruptus* este o calamitate pentru bărbat şi evacuarea anticoncepţională a sămânţei hormonale mascule e o pierdere ireparabilă pentru femeie;

9) amorul pretinde pe lângă fond (forţă, plăcere) şi o tehnică de care tinerii nu au nevoie, dar pe care bărbatul matur trebuie să şi-o însuşească, fiindcă femeia ejaculează ceva mai târziu şi – îndeobşte – este predispusă la şocuri psihice cu aspect de frigiditate sau de timpurie îmbătrânire;

10) bărbatul trebuie să se ferească de a ajunge „peşte" şi femeia de a fi „animal de lux". Pierd esenţialul în amor, care este o tovărăşie ideală de trup, gusturi, suflet şi destin.

Toxicomanii alcoolice şi stiluri de viaţă

S-a spus, între alţii, şi de H. Sanielevici (*La vie des mammifères et des hommes fossiles*), pre limba lui Karl Marx, că omul este ceea ce mănâncă (*der Mench ist was er ißt!*).

Dar asta nu este adevărat! *Daß ist aber nicht wahr*!

Este prima reflecţiune a omului de pe stradă. În linii generale, însă, este cam exact, dar nu ajunge numai mâncărica, fiindcă, la rumâni, mâncarea este fudulie şi băutura este de temei.

... Şi, atunci, mă întreb: dacă mâncarea este fundamentală (burta), ce te faci cu băutura (lux, care înghite fundamentele)?

Am impresia că ar trebui să facem o cercetare documentată asupra băuturii, pe lângă problema alimentaţiei în cadrul ziselor idei generale moderne şi ale materialismului istoric mecanicist.

Băutura atacă şi stimulează sistemul nervos.

Băutura dă forţă fizică rapidă, fiindcă alcoolul se asimilează rapid, dând caloriile necesare.

Etc., etc., etc. ...

Definiţii critice contemporane (*6 septembrie 1956*)

Tudor Arghezi este o lichea în ariergardă. Unde se alipeşte, cade regimul. S-a alipit de Bogdan-Piteşti, s-a lăsat corupt de banii lui Günther, până la 15 august 1916. Pe urmă, a tăcut. Când C. Stere a scos „Lumina", a refuzat să publice. S-a dat cu D. Karnabatt, Mitică Theodorescu şi alte scârnăvii politice ale Kommandaturii germane. Nemţii au căzut. Arghezi a intrat la pârnaie. L-a scos N. Iorga şi a trecut de partea lui Ionel Brătianu.

Când Brătienii s-au certat cu Regele Carol II, T. Arghezi a stat în expectativă. El nu este avangardă. Îl iubea sincer pe

„crai nou", Carol II, golan valahizat. N-a mers în avangardă nici cu Mihail Manoilescu, nici cu Nae Ionescu, nici cu Nichifor Crainic. S-a dat cu împuțiciunea de Carol II, tardiv, în 1938-1940, când Vodă Carol şi Lupeasca asasinau oameni la drumul mare. Ar fi iubit pe legionari şi le-a făcut un mărțişor şi o tabletă. Au căzut rapid. S-a dus cu Ică Antonescu, tardiv, în 1942, cu doi ani înainte de debaclu. După 23 August 1944, n-a mers cu M. Sadoveanu, lichea avangardistă. A aşteptat până în 1954 şi s-a dat doi ani în brațele lui Leonte Răutu. Acum, predică, țârcovnic stalinist de la Moscova şi Leningrad. Nu are niciun efect politic. T. Arghezi este mereu ariergardă. O lichea plătită în ariergardă.

Garda moare, dar nu se predă. Aşa era garda lui Napoleon. Aşa sunt toți cei care au o credință.

Arghezi n-are nici credință, nici curaj. E mototol, moflei, buftea şi cotei. Ralea şi M. Sadoveanu au profitat 12 ani: ei sunt lichele de avangardă. T. Arghezi este o lichea de ariergardă, gata să se predea oricând.

Eu îl iert, fiindcă îl iubesc pe T. Arghezi.

Nu-l pot uita. Îl crestez la răboj.

Rodica Saru

Administratorul Şcolii Silvice la Periş are patru nepoate şi un nepot, ultimul, copil lăsat în leagăn acum 15 ani, când fratele său a plecat ostaş pe frontul de est şi a căzut prizonier. A scris în 1947 că se va întoarce. Nu s-a mai întors nici azi, 10 septembrie 1956. Văduva cu cinci copii mărunți îl aşteaptă de 15 ani, cu dor fierbinte, lacrimi şi figură de pergament. Saru pretinde că fratele său era un bărbat frumos şi iubăreț. S-o fi încurcat cu vreo rusoaică? O fi murit? Nu-i dau drumul din captivitate?

Rodica Saru, fiica cea mai mare, a intrat la 16 ani ca *Zofe* (fată în casă) la ambasadorul suedez, pe urmă la arhiducesa de Habsburg, pe care a urmat-o în Elveția şi Italia, în ianuarie 1948, odată cu detronarea. N-a vrut să meargă mai departe, în America. S-a întors acasă, în „raiul bolşevic", ca să-şi ajute mama la creşterea copiilor. A refuzat paradisul american, cu

toată insistența arhiducesei Ileana. Rodica are o înfățișare de actriță de Hollywood și un suflet suav de cloșcă, o conștiință de soră de caritate și un înalt nivel uman pe care nu-l întâlnești decât în romanele patetico-sentimentale. Cazul e autentic. Am cunoscut cloșca vădană, două fiice, feciorul, unchiul și mătușile. Mediu emoționant.

N-am pierdut o zi din viața mea.

Să ieșim din istorie!

În *Jurnalul* său *intim*, André Gide, exasperat de tragico-media epocii Vichy, când Hitler invadase jumătate din Franța și comanda restul prin „Gauleiterii" săi Pierre Laval și Pétain, având ca aghiotanți ideologici pe Otto Abentz și pe Charles Maurras, azvârle o imprecație ca o rachetă a deznădejdii:

—*Sortons de l'histoire!*

Ei, ce bine ar fi să putem ieși din arcanele istoriei care ne strâng în chingi de fier sau de mătase, ne creează mediul ca un dat fundamental și ne fixează coordonatele în care ne putem mișca. Între aceste coordonate istorico-politice și cu chingile pe noi, ca niște armăsari nărăvași, avem liberul arbitru, selecțiunea de a ne alege destinul. Unii oameni sunt gloabe, oițe obediente, lemn plutitor pe apele învolburate ale istoriei, alții sunt plutași îndemânatici, alții, Ducipali misterioși pe care-i așteaptă Tarpeia, martirajul sau Capitoliul, gloria ori uitarea.

Amnistie reciprocă

Când văd pe rezistenți, comuniști și lichele înjurându-se reciproc, le strig:

—Hopa, Mitică, vine amnistia reciprocă!

Patru categorii

Am făcut experiența în materie de învățătură, agricultură, avocatură, magistratură timp de trei ani și am constatat patru categorii:

1. comuniştii insignifianţi ca forţă şi beneficiari, în proporţie de 2%;
2. şperţarii (foarte puternici);
3. oamenii cinstiţi, foarte numeroşi, nefericiţi, suferinzi, muribunzi, excesivi în langaj şi nuli în faptă – pe ei se sprijină orice stat;
4. şi huligani de dreapta şi de stânga, foarte conştienţi şi pernicioşi.

Jurnalul intim al lui Mihail Sadoveanu

Când voi putea scrie o pastişă, când voi avea timp să redactez Jurnalul intim al lui M. Sadoveanu, dintre anii 1906-1956?

Răcnet şi faptă

Cunosc omul cinstit valah, răcnetul şi trompeta Carpaţilor, nul în faptă bună.

Surâd.

Mister cosmic şi mister creştin

De ce pot percepe şi înţelege misterul cosmic ca pe o realitate aproape tangibilă şi sunt din zi în zi mai orb faţă de misterul creştin?

Am avut cu dr. Ovidiu Munteanu o întâmplare stranie, tipică, între un mistic integral şi un agnostic estetizant ca mine:

– Ce icoană frumoasă ai, maestre. De unde o ai?

– De la Maica Veronica. Un cadou[1].

... Doctorul şi-a curbat şalele şi-a început să se închine idolatru. Cât pe-aci să devin iconoclast!

---

[1] Icoana (ce figurează pe lista cadourilor, considerate de către MAI drept necuvenite) a fost dăruită avocatului Dr. Petre Pandrea pe când era apărător ales al Mânăstirilor Vladimireşti, Sihastru şi Copăceni-Vidra (Fond Penal, Dosarele C.N.S.A.S.). (*n.n.*)

A sosit a doua zi şi cu Mihail Stelescu, alt mistic, evreu convertit la creştinism. E deznădăjduit: fiica şi soţia se află în Argentina. El a ieşit după şapte ani de puşcărie. Singur cuc pe-o cracă. Ar vrea să se sinucidă. Îl împiedecă puterea rugăciunii, fiindcă are atâta putere. E tot ceea ce i-a mai rămas.

În 1948, a stat în celulă cu Belu Silber.

El socoteşte moartea lui Lucreţiu Pătrăşcanu ca o urmare a unor „conciliabule misterioase", avute la Bruxelles cu *serviciul secret american*, ale celor doi corifei comunişti, care n-au raportat nimic partidului.

Bănuieli? Realităţi? Cine ar putea şti?

Încordare

Pe cine întâlnesc, pe cine văd, toţi se află într-o groaznică încordare psihică. Eu îmi ţin calmul. Am ajuns la o aparentă nesimţire, sprijinit de o imensă vitalitate înnăscută, de o senzualitate robustă, de o situaţie economică de bunuri rurale imobiliare (puţine), care mi-au dat independenţă timp de 16 luni şi, dacă o vrea Dumnezeu şi voi găsi clienţi, o mai pot târşâi încă 15-16 luni, ca să-mi scot puişorii la liman, fără eforturi mari, menţinându-mă în postura de *Doctor Angelicus* şi de *Pater Seraphicus*.

Ostaşi valahi în Crimeea

Muntele Capela din Crimeea a fost cu greu cucerit de italieni în 1856, făcându-şi unitatea politică. Valahii au suferit crunt, pas cu pas. Un batalion a fost decimat de o grupă de femei în anii 1941-1942.

Când frontul a fost cucerit de valahi şi au dat peste femei, în loc să le violeze şi să le masacreze, le-au privit disprețuitor şi au scuipat:

— Voi eraţi, fă, mama voastră de muieri!

Şi le-au dat drumul să se ducă la copii şi bătrâni...

Bărbaţii rusoaicelor pieriseră pe front, erau prizonieri la nemţi sau luptau cu arma-n mână, la câţiva zeci de kilometri depărtare, spre răsărit, în patria lor nesfârşită.

Ca orice soldat stătut, sub foc de artilerie, cu săcoteii plini de sămânță, valahii doreau femei imediat. Nu le luau cu violență – tinere, bătrâne, șchioape, bolnave, balcâze, geamandure – așa cum obișnuiește căzăcimea. Statul-major al armatei române nici nu organizase bordeluri regimentare ca nemții.

Cum procedau valahii? Ei n-aveau nici bani puternici, valută forte-aur, franțuzească, engleză sau americană, nici nu negustoreau ca grecii și levantinii, nici nu erau chitariști ca „Divizia albastră" spaniolă a lui Franco.

Soldatul valah este un gospodar înfricoșător printre ruine și dezastre. În timp de pace, se lasă pe tânjală. În timp de cutremur, război, criză, înfometare, este neîntrecut. Nemții intrau în casele tătarilor și ale cazacilor ca viteji cu ciubote, duhnind a iuft, sudoare și praf, poftind camera cea mai bună, camera musafirilor, camera confortului. Ei cer confort și unt pe pâine. Nu vor femei. Ei au o singură femeie acasă, o logodnică sau o prietenă, căreia i-au jurat fidelitate, cum au jurat de șapte ani „Führer"-ului. Nu le plac femeile la plural. Sunt monogami. N-au avut harem în istoria lor și nici nu cunosc adulterul ca *Monsieur Verneuil* de la Paris.

Valahii sunt gospodari și monogami, în principiu. În practică, depinde de depandă...

N-au intrat niciodată peste rusoaice cu biciul în mână, nici cu Kommandatura, nici cu ciubote grele. Ei poartă opinci, bocanci, pantofi sau sunt în picioare goale. Erau încartiruiți pe la gospodării cu asemenea instrumente, plus altele sub buric, ca tot omul și dobitocul.

Nu intrau în camera oaspeților ca niște cuceritori.

Își lăsau ranița la bucătărie, în grija femeii înspăimântate cu prunc în brațe și cu copilași agățați de fustă, fiindcă în Rusia s-a abolit avortul și nici n-a fost popular vreodată.

Soldatul român, după ce-și lăsa ranița la picioarele femeii și în brațele copiilor mângâiați pe creștet, se ducea să taie lemne, să aducă o garniță cu apă, trecea pe la companie să-și ia pâinea zilnică pe care o înmâna femeii. Pe urmă, se chitea îmbrăcat lângă soba duduindă și adormea îndată. Se scula în răsăritul zorilor, ca acasă, la ultimul cântat al cocoșu-

lui. Lua garnița în mână, se spăla sumar pe ochi și față, aducând-o plină-ochi femeii și copiilor. Pe urmă, iar se ducea la companie, unde-și bea ceaiul, asculta teoria și de comandanți. Când se rupeau rândurile, mânca la cazan și își umplea gamela, pentru a o duce copiilor. Nu avea și el copii și femeie acasă?

Când avea o porție de bomboane mărunte (nemții aveau fondante și șocolată), nu se atingea de dulciuri. Lui îi plac murăturile cu țuică. Punguța cu trei-patru-cinci bomboane o împărțea copiilor. Apoi, se hodinea, după-amiaza, un ceas, două, la bucătărie. Se scula, întinzându-și mădularele.

Spre seară, mai aduna un vreasc, mai tăia un lemn, și pleca să aducă o gamelă de mâncare de la cazan și un sfert de pâine, cât era rația și cât îi da țara și nemții.

Un valah nu vine niciodată, acasă, cu mâna goală. Aduce măcar un vreasc, întâlnit în drum, luat de pe mejdină sau din crâng. Aduce la nevastă și gazdă o floare și un vreasc, și la ibovnică, o floare, când e flăcău.

Când luna apărea pe cer și stelele se roteau în vârtej universal, când vântul bătea sau ploaia picura, copiii se culcau la sânul maicii lor. Femeia nu putea închide ochii și nici gospodarul. Rusoaica se furișa la cuhnie, pe pătura soldatului valah, după ce săturase și adormise copiii. Acolo, jos, pe lut, deasupra păturii, se înțelegeau fără cuvinte, un ostaș cu gazda lui.

De la bucătărie treceau în odaia bună numai dacă era iarnă și n-aveau lemne destule pentru două focuri. Nu trebuie să stea copilașii la căldura bucătăriei? Niciodată un valah nu face dragoste cu muierea altuia în fața copilașilor celui plecat. Acasă, dorm claie peste grămadă și se opintește în zori de zi în muierea lui, pentru a-și vărsa sămânța fără să simtă socrii, bunicii, copiii. În casa altuia, nu se îngăduie ofensa copiilor și a bătrânilor. Nu sunt stogurile cu fân și paie, pe unde a petrecut în tinerețe? Iei o cergă, o pui în stog și nu-ți mai pasă nici de vânt, nici de ploaie și nici de zăpadă.

După miezul nopții, când adormeau pruncii, rusoaica ieșea cu soldatul român la stog, unde puteau ofta în voie,

unde se dezlănțuiau, unde ostașul își muia sfârcul mustății în sfârcul urechii femeii docile, unde se giugiuleau fără teamă, unde își dădeau drumul la îmbrățișări fierbinți, line sau furtunoase, ceasuri întregi. Nu auzea nimic nici babușca, nici moșneagul și nici prichindeii. Așa se face amorul în Valahia, cu fereală și cu meșteșug.

Când pleca ostașul departe pe front sau în înfrângere, femeia își ștergea o lacrimă, copiii își luau rămas-bun zgomotos și bătrânii plângeau.

Veleitar și impostor

Ceartă mare o seară întreagă cu Virgil Popescu despre Sandu Tudor, starețul de la Rarău:

—Este un impostor, afirmă Virgil.

—Nu. Este un veleitar mistic!

Impostorul este un escroc, lucrează cu premeditare bolșevică.

Veleitarul este un neputincios.

Sandu Tudor ar vrea să creadă în Dumnezeu și în învățăturile lui Christos. Nu poate. Îi lipsesc harul și aptitudinile religioase, echilibrul lin și plenitudinar.

Sandu Tudor este tipicul școlar al lui Nae Ionescu, dogmatic ortodox din disperare metafizică. Au ancorat în dogmele bisericii, pentru a se salva din nihilism pustiitor, interior și intelectual.

Drama lor este drama osârdiei neputincioase și a oamenilor nobili. Stimez pe Nae Ionescu și pe Sandu Tudor. Le văd limitele, zbaterea și nobila aspirație.

Traducătorul

Când fac traduceri din mari scriitori, pentru plată, am impresia că sunt la bordel. Unii lucrează și eu mă uit.

Nu iubesc traducerile.

Fapta bună

Martin Luther şi protestantismul pretind că nu te poţi mândri, dacă nu faci o faptă bună, zilnic.

Au dreptate? Sigur că au dreptate!

Cum poţi fi un om, cum poţi fi un cavaler, dacă nu ai milă, dacă nu ai caritate? Fac intenţionat pleonasme. Mila e slav-ortodoxă şi caritatea latină, deci foarte veche.

Martin Luther a revenit la rădăcinile creştinismului.

Nihilism

Nihilismul nu este bun de nimic. Cum poţi nega totul, când viaţa este afirmaţie?

De vreme ce viaţa în sine este bucurie, rodnicie, plăcere şi – uneori – înfrângere, cum poţi să negi linia ei generală?

Patetica

Există o mare deosebire între nihilism şi patetică.

Patetica înseamnă cunoaştere.

Femeia suferă de două ori: când este deflorată şi când naşte. Pe spaţiul dintre deflorare şi naştere, există numai bucurie. Dar bucuria imensă, când îşi alăptează pruncul?

Năşia lui Mihail Sadoveanu

Fratele soţiei lui Mihail Sadoveanu avea un copil pe care nu îndrăznea să-l boteze. De când a venit destinderea, au îndrăznit să purceadă la taina botezului.

Conu Mihai a figurat ca naş venerabil, cu pruncul în braţe. L-a iniţiat în taina botezului creştin. Dacă ar trăi cât Matusalem, l-ar iniţia în tainele masoneriei.

Acest scriitor are trei măşti:

1) ateu cu comuniştii,

2) francmason cu burghezii,

3) creştin ortodox cu rumânii.

Care-i substanța lui?

Apetitul de cunoaştere? O, nu! Simplul apetit al digestiei şi grija de a nu-i fi tulburată.

Pentru tihna lui, şi-a lăsat ginerele să zacă la puşcăria Aiud, fiindcă dăduse adăpost unui prieten, fugar politic, om inocent.

Pentru tihna şi ascensiunea ei, Constanța Crăciun a cerut pedeapsa cu moartea pentru fratele ei, inginer la Canalul Dunăre-Marea Neagră, implicat, inocent, într-un sabotaj contrarevoluționar. Azi e liber.

Pentru tihna lui, rectorul Petrulian al Politehnicii a refuzat înscrierea la examenul de admitere a nepotului său bacalaureat, cu diplomă de onoare, pe motivul că tatăl său este deținut politic la Ocnele Mari (social-democrat, nejudecat şi necondamnat).

Am făcut laş pe Petrulian.

Mi-a răspuns că are instructaj oral. Nimic scris.

Am repetat acuzația de laşitate şi l-am amenințat cu Legea 207, crimă contra umanității, pentru persecuția copiilor de deținuți politici[1].

Bătăliile politice pot lua aspecte sinistre, dacă guvernanții stimulează la ură şi predică intoleranța, dacă se introduc satrapiile cu spaima lipsei de securitate elementară a vieții.

În această epocă sinistră, eu predic mereu toleranța, bunătatea, îngăduința, caritatea, cavalerismul şi amnistia reciprocă.

Cămaşă oltenească

Cineva observă că port brâu. Uimire. Un om atât de civilizat, plimbat prin străinătăți, considerat un cosmopolit, poartă încă brâu ca țăranii?

Declar categoric:

—Eu nu mă despart ziua de brâu şi noaptea de cămaşa arhaică olteană cu arnici roşu.

Brâul purtat iarna-vara menține măruntaiele într-o temperatură constantă şi te fereşte de boli viscerale.

[1] Între timp, legea a fost abolită... (*n.n.*)

Cămaşa lungă naţională, cămaşa voinicilor, este mai comodă decât pijamaua, cămaşa slăbănogilor, atât pentru somn conjugal, cât şi pentru operaţiuni nocturne erotice aferente. Poate fi scoasă rapid peste cap, ca să lucrezi la pielea goală, când năduşeşti şi te hotărăşti la cursa lungă furtunoasă a patului, ceea ce este recomandabil s-o faci noapte de noapte, dacă te ţin curelele. Dacă te-au lăsat curelele, dormi tihnit în cămaşă lungă, înflorată cu arnici roşu, verde, albastru sau galben.

Hormonali şi seci

Unii oameni sunt hormonali (secreţiuni glandulare abundente) şi alţii seci ca păstăile goale de fasole.

Să te apropii de omul cu mulţi hormoni.

Să te fereşti de omul-păstaie goală.

Legal şi ilegal

Doncea este vechi comunist. A fugit în 1934 de la procesul de la Craiova[1] şi a emigrat în Rusia. Acum are conştiinţa că întrupează forţa populară. Iubeşte pe artiştii plastici, crede sculptorul Ion Vlad, ca o remuşcare de conştiinţă, fiindcă a intrat cu tancurile, distrugând trei statui celebre ale lui Meštrović: Ferdinand, Carol I şi Ionel Brătianu, înfăptuind cel mai reprobabil huliganism de stânga.

La Athénée Palace, pictorul Corneliu Baba cina cu Zuca, soţia sa. Vine, singur, încruntat, viceprimarul Doncea, protectorul omnipotent al artiştilor. Corneliu Baba se simte obligat să se ridice şi să-i prezinte omagii. Îndrăzneşte să-i prezinte şi pe soţia sa (doctoriţă devotată pictorului).

Doncea refuză mojic:

—Eu îl cunosc numai pe Corneliu Baba, nu şi pe soţia lui!

Alta:

---

[1] Este vorba de procesul din 4-30 iunie 1934, judecat de Consiliul de Război al Corpului IV Armată din Craiova. (*n.a.*)

Un colonel de intendență verifica o lipsă de 300.000 de lei în gestiunea primarului Doncea, gestiune verificată și răsverificată. Colonelul îi spune că e o lipsă ilegală.

Doncea întreabă:

—În 1933, ce grad legal aveai?

—Eram sublocotenent.

—În 1933, eu eram ilegal, și în 1953, sunt iar ilegal. Tu ai fost și ești mereu legal! Ieși afară!

Vlad despre Stelaru

Sculptorul Ion Vlad spune despre prietenul său, poetul Dimitrie Stelaru:

—Dacă ar fi rămas în India, fiindcă poetul este țigan, ar fi fost mai fericit și mai realizat. Printre noi, albii, fură furculițe, cuțite, bani, n-are domiciliu fix. Ca orice șătrar, nu prinde consistență[1].

Alta:

—Nu pricep nimic din valorile lui Dimitrie Stelaru. Despre tatăl său, plutonier de muzică militară, spune că era un Apollon cu lira în mână și, când a trecut în 1913 Dunărea, la auzul marșurilor sale, Regele Ferdinand ar fi exclamat: *Asta-i muzica ce-mi place!*

... Incultura istorică a poetului, de care face haz Vlad, e reală: Carol I, la trecerea Dunării, în 1877, la explozia unui obuz, a scos exclamația faimoasă, iar nu Ferdinand, care nici nu era rege în 1913, în timpul Războiului româno-bulgar.

Boema și cenaclul

Ceartă mare la un pahar de bere puțină între Ion Vlad și Tiberiu Iliescu, referitor la pictorul Corneliu Baba, care a părăsit boema, și-a uitat prietenii, s-a claustrat sub aripi de cloșcă... felină conjugală.

---

[1] Sculptorul vede totul în statuaritate, fixitate și monumentalitate (*n.a.*).

Tiberiu Iliescu predică, elocvent ca Bossuet, boema, avantajele şi libertăţile ei, nevoia artistului autentic de a se emancipa de sub orice tutorat, protectorat sau mecenat. Artistul mare şi adevărat moare în şanţ. Artiştii adevăraţi au fost François Villon, Poe, Baudelaire. Directorul fostului „Meridian" craiovean, revistă de avangardă şi artă modernă, este furios, furibund şi estet neronian.

Ion Vlad citează pe Cézanne, Vollard, nevoia de tihnă a creatorului:

—Eu nu mă duc să deranjez pe contabil când îşi face socotelile, ca să-i încurc cifrele, nici nu-mi permit să viu la tine în clasă, să-ţi deranjez lecţiile cu beduinii tăi de la margini de Bucureşti.

Tiberiu Iliescu, care-i profesor cu vocaţie, se dă bătut, şi-şi vâră prudent nasul în paharul cu bere, ajungând cu greu la fund, deşi halba-i halbă!

Rectific discuţia pătimaşă.

„Boema este frecventă la artistul tânăr şi uneori necesară artistului bătrân; cenaclul este indispensabil artistului de orice vârstă", aş formula lapidar şi veleitar.

E o diferenţă radicală între boemă şi cenaclu. N-am gustat niciodată boema, am adorat şi ador cenaclul, cu prieteni-artişti inteligenţi şi subtili, care fac schimb de experienţă, se verifică, se informează reciproc într-o academie veşnică de care are veşnic nevoie – orice s-ar spune – artistul. Ce-a fost şi este prietenia actuală dintre poetul Stelaru, sculptorul Ion Vlad şi actorul Ludovic Antal, profesoral Tiberiu Iliescu şi filosoful Sorin Pavel, ziaristul Emil Serghie şi omul politic Pavel Pavel... plus cei doi-trei jurişti, care evoluează printre voi, decât nevoia cenaclului pentru naturile artistice şi filosofice? Numai Diogene trăia într-un butoi, iar acest butoi era aşezat, întors, în piaţa publică a Atenei. La el a venit Alexandru Macedon. A vrut să corupă pe solitar, crezând că va corupe Atena. Diogene nu s-a lăsat corupt. I-a permis să-i solicite orice, fiindcă îi va da orice.

Unde-i ducele de Weimar, protectorul şi magnatul în jurul căruia s-au strâns Goethe, Schiller, Uhland, Klopstock şi toată pleiada memorabilă?

Unde-i Pericle, care a strâns pe Socrate, Plato, Aristofan şi Sofocle? Unde-i Lorenzo Magnificul, care a adus pe Leonardo da Vinci, pe Michelangelo şi pe Machiavelli? Unde-i Ludovic al XIV-lea, Regele Soare, care a stipendiat, din caseta personală, numele cele mai glorioase ale clasicismului francez, Molière, Boileau, Corneille, Racine şi La Fontaine?

Artiştii nu pot trăi fără cenaclu.

Viaţa literară românească se poate scrie numai axată pe cenaclul *Junimii*, pe cenaclul „Vieţii Româneşti", pe cenaclul „Semănătorului" şi al „Sburătorului". Restul sunt braconieri, *outlaw*, glasuri izolate, care nu formează ambianţe intelectuale indispensabile artistului.

Ştiaţi că Weimarul avea pe timpul lui Goethe 16.000 de locuitori, adică era ceva mai mare decât Mizilul, iar Atena 40.000 de cetăţeni liberi (serviţi de 40.000 de sclavi, forţe inerte)?

Mizilul are atmosferă viticolă, mulţi cai putere în electricitate şi tracţiune mecanică, dar n-are cultul valorilor artistice. Mizilul n-a trecut şi nu va trece în istorie. Weimarul rămâne ca ideal al mandarinilor, cetate condusă de mandarini.

Ce beneficii aduc militarii cetăţilor pe care le conduc? Groază şi dezastre, ca Tamerlan, năruire, ca Hitler caporalul, cel mult glorie şi readucerea între vechile frontiere, ca Napoleon Bonaparte.

Ce-aduc teocraţii cum a fost Calvin, pus în fruntea Genevei? Meschinărie, spionaj, cruzime, ca şi seminaristul Stalin.

Ce-aduc filosofii şi umaniştii în fruntea Cetăţilor? Pericle a făcut Athena nemuritoare, Lorenzo Magnificul, Florenţa neuitată, Regele Soare, cel mai prost militar şi care juca în baletele lui Molière, a ridicat Franţa, graţie clasicilor, la rangul de primă putere pe continent şi limba franceză a dăinuit câteva secole ca limbă diplomatică, unică, aproape indispensabilă, până în zilele noastre.

Triptic plastic

Se poate scoate o plachetă intitulată *Triptic plastic*, care să conţină trei studii despre Brâncuşi, Pallady şi Ion Vlad.

Ion Vlad despre Ion Creangă

Ion Vlad vede pe Ion Creangă ca pe un zeu al pădurii, ceva între satir şi faun, pântecos moldovan, o momâie bârdăhănoasă şi plină de viaţă, de şiretenie şi de senzualitate digestivă.

Diatribă violentă a lui Tiberiu Iliescu, eminescolog pătimaş şi anti-Creangă virulent.

Vlad spune calm:

— Când s-a deschis lista de subscripţie pentru Mihai Eminescu, intrat la balamuc, Ion Creangă a fost singurul dintre junimişti care nu a dat nicio centimă.

Tiberiu Iliescu reia cu virulenţă:

— Vrei să spui că nu avea parale? Era un nesimţit. Avea debit de tutun, manuale didactice şi zeci de ediţii şi a murit cu câteva zeci de mii de galbeni sub saltea. Era un învăţător cu mentalitate de chiabur.

Torn gaz peste foc:

— Avea spirit negustoresc şi chivernisitor. De altminteri, un urmaş al său, C.D. Creangă, a fost un emerit economist liberal. Subscripţia naţională pentru poetul căzut în nenorocire a fost revelatorie pentru şiretul Creangă, rural cu mentalitate rapace şi agonisitoriu peste măsură. „Junimea" era nu atât o societate de admiraţie mutuală, cum insinuau duşmanii, cât o societate de ajutor reciproc, după principiile *Crengii de aur* sadoveniene. Ion Creangă era cu mult mai bogat în numerar decât mulţi dintre eleganţii seniori ai junimismului. Îi plăcea să stea în „bojdeucă", să pozeze în sărman răspopit, pentru a înşela pe orăşeni. Şiretenii de ţăran faţă de citadini. Sculptura lui Ion Vlad a intuit această latură psihologică a povestitorului Creangă. Tiberiu Iliescu exagerează enorm, când vorbeşte despre „vampirismul" lui Creangă faţă de nobilul poet al „Luceafărului". Creangă n-a luat niciun gând, nicio inspiraţie de la Eminescu. Nu răsare nimic eminescian în opera sa. Era un faun şi un satir, un mâncău şi un teluric. Nu înţelegea nimic din fantasmele lui Eminescu, din clocotul de idei al poetului, din vraja fără seamăn a poemelor. El era popa Smântână, cot la cot, la un pahar de Cotnari, cu un arhanghel. Creangă îl iubise şi îl admira pe

„bădița Eminescu", „bădița Mihai", atât cât poate iubi un țăran chivernisitor și un popă ortodox borțos: să stea lângă omul adorat și respectat, dar să nu-i dea nimic. Țăranii și popii n-au stofă de mecenați. Unui popă ortodox borțos să-i dai mereu și să nu-i ceri niciodată, nimic. Ați văzut episcopi, mitropoliți sau patriarhi de-ai noștri amatori de artă și protectori ai artiștilor, cum sunt, îndeobște, cardinalii catolici și atâția papi?

Tipicul popă ortodox cere, așteaptă și nu dă.

Există trei meserii: popa, medicul și avocatul, care primesc mereu și nu dau – în principiu – niciodată.

Sunt deformările lor profesionale. La popă, la medic și la avocat să nu te duci cu mâna goală. Aceste categorii profesionale nu fac milostenii. Caritatea ancorează pe alte plaiuri. Noțiunea de bun samaritean este absentă la tipicul popă ortodox borțos – care este tipic și majoritar – spre scandalizarea, îndreptățită, a „sectanților" reformați, pentru care fapta bună cotidiană (milostenie, între altele) este pâinea zilnică și premisa mântuirii sufletelor lor.

Ion Creangă este în viziunea lui Vlad un popă răspopit. Poartă anteriu. Îi lipsește potcapul. Deși îi mai lipsește plosca din mână, nu știu cum, plosca este prezentă și capătă „măreție de simbol"[1].

Problema raporturilor dintre Eminescu și Creangă este de mult elucidată. Nu e vorba de niciun vampirism direct sau, subtil, indirect, de educare a unui popă rural ca un rafinat intelectual trecut prin școlile Occidentului. Creangă n-avea nevoie de filosofia buddhistă și schopenhauriană, nici de terminologia din teoria cunoașterii. Aș fi ispitit să spun că în acest duet al literaturii clasice românești, Eminescu a luat totul și Creangă nimic, dacă n-ar fi o exagerare. Eminescu s-a adăpat de la Creangă, din izvorul folclorului moldovenesc, preconizat teoretic de Tieck – Klopstock – Grimm și de la cercul de la Weimar, în frunte cu Goethe. Creangă era întruparea căpcăunului folcloric al plaiurilor, coclaurilor și munților Moldovei pe care le adora poetul. Lirica lui Eminescu este

[1] A se citi versurile lui Topârceanu „Balada popii din Rudeni". (*n.a.*)

inconceptibilă fără lirica populară. Creangă întrupa epica moldovenească, țărănească, anecdotica, zicala, proverbul, umorul, voioșia, etica vitalismului vânjos, comedia și viclenia, agresiunea vieții fruste și primăvăratice împotriva lințoliului de zăpadă pe care-l așterne, rece, moartea, durerea, boala, criza, discrepanța. Aș fi ispitit a spune că Eminescu a luat mai mult de la Creangă și Creangă mai puțin, fără a-și altera, reciproc, personalitatea, ambii fiind prea puternic conturați și axați pe poziții diametral opuse. Creangă avea voioșia optimistă - hapsână -, gurmand și erotoman, viclean satir și faun fără poezie silvestră. Eminescu era poetul stelar și nirvanic, pesimist iremediabil și patetic-agonic, pășind peste ape și lut, așa cum l-a realizat magistral sculptorul Ion Vlad în statuia *Luceafărul*. S-au legat frățește în agape și discuții purtate ani în șir într-un duo inexplicabil, deși naturile lor erau ireductibil opuse pe platforma folclorică.

Ce-aduce Pirgu în cenaclul Pașadia - Pantazi - Mateiu Caragiale?

A fost Creangă un Pirgu al lui Eminescu? O, nu! Creangă a învățat de la Mihai Eminescu tehnica artistului pur, rafinarea expresiei, munca feroce a gramaticii și retoricii, distilarea expresiei... Fără prietenia lui Eminescu, Creangă ar fi fost Petre Dulfu, Petre Ispirescu sau Theodor Speranția...

Ion Vlad despre Luchian, Neculce...

— Cum vede sculptorul Vlad pe pictorul Luchian?
— Ca pe un sfânt, ca pe un crucificat...
— Cum îl vede pe Neculce?
— Ca pe un profet, Creanga de aur, savant esoteric.
Declară:
— Dacă n-ar fi fost Neculce, am fi scris și azi turcește!
— Cum îl vede pe Bălcescu?
— Ca pe un cavaler cruciat.

Țăranii din Țara Oașului sunt parcă daci scoborâți de pe Columna lui Traian de la Roma sau preluați și stilizați din Monumentul de la Adamclisi. Columna lui Traian este cel mai

vechi şi mai artistic document statuar care glăsuieşte despre băştinaşii acestor locuri, despre noblețea stirpei noastre.

Privind țăranii din Oaş, povestesc conclavului o pățanie a studenției mele:

—Eram foarte tânăr, abia 22-23 de ani, şi extrem de susceptibil. Susceptibil am rămas până în ziua de azi. Nu pot îngădui ofense şi mojicii de la cei mai mari, de la aşa-zişii atotputernici. Dau replici scabroase învățate de la T. Arghezi şi uneori – când nu pot altminteri – răspunsuri simbolice. La un seminar al neohegelianului Rudolf Smend, profesorul nostru de Filosofia Statului, m-am declarat nemulțumit de referatul unui coleg teuton. Citisem aproape un semestru texte exclusiv hegeliene şi dascălul a propus să-i fac co-referat peste o săptămână. Teutonul de vârsta mea, lungan cu ten roz de şoricel de experiență în laborator, vânăt de furie, mi-a şuierat la ieşire:

—De unde şi cum cunoaşteți voi în Balcani pe Hegel?

—De când porcii prusieni au drept la obrăznicie?

S-au intercalat camarazii ca să nu ne luăm la duel de pumni în loc de argumente.

Ulcerat, am plănuit răzbunări mirobolante. Era spre sfârşitul semestrului. Am hotărât să plec din țara barbarilor impertinenți, spre patria strămbunilor mei latini. Ofensa era încă vie, cu toate că dascălul ne-a obligat să aplanăm conflictul, dându-ne mâna. Parcă strânsesem o labă de urs plină de păianjeni. Ajuns la Roma, prima vizită a fost la Columna lui Traian. Acolo, la umbra ei, am meditat când senin, când clocotind de dorința răzbunării. Am găsit răzbunarea aulică, răzbunarea în sine fiind mai dulce decât mierea zeilor, cum spune bătrânul Homer. Care-a fost răzbunarea? Am trimis unui prieten comun cu preopinentul o *cartolina postale* reprezentând Columna lui Traian, creionând clar:

—Pe vremea când strămoşii voştri purtau piei de animale sălbatice în spinări, strămbunii mei ridicau această columnă dacică...

Bucurie, plăcere, datorie

Omul de nimic este pus să stoarcă plăceri, plăceri cât mai multe, plăceri din hoitul lui, din hoitul altora sau din lumea exterioară (cinematograf, sport, localuri, voiajuri).

Omul plenitudinar nu caută plăcerea. El caută bucuria. Trupul este izvor de plăceri: *les plaisirs du lit et les plaisirs de la table*, cum spunea Anatole France. Omul de nimic este hapsân. Se îndoapă visceral şi se mulge testicular până la neputinţă. Nici viscerele şi nici testicolele nu dau bucuria, ele fiind premisa bunei cinestezii, firește, premisa armoniei corporale. Bucuria este ceva mai mult decât plăcerea. Ea este o atitudine psihică de onestitate şi plenitudine, de îmbrăţişare afectivă a exteriorului şi de limitare a lui Ego, o puritate intenţională, iniţială, şi o grijă de păstrare a purităţilor.

Această grijă se mai numeşte şi simţ al datoriei.

Drepturile bărbatului

Drepturile bărbatului faţă de femelă-femeie sunt imperioase, crude şi imprescriptibile. Dacă bărbatul îşi face regulat datoria conjugală, fiind în acelaşi timp un gospodar emerit, vânător, pescar, plugar, miner, aducând prin osârdie şi pericol cele necesare traiului familiei întemeiate, atunci femeia este pierdută ca autonomie a personalităţii. Devine umbră, mamă, soţie-roabă şi fericită în destinul ei pasiv din familie care este triplul destin de amantă, mamă şi gospodină, într-una şi aceeaşi fiinţă. Femeia de salon, emancipată, feministă se volatilizează. Vai de femeile independente, încăpăţânate sau cu voinţă tare!

Drepturile femeii-femele faţă de bărbat sunt imense: protecţie de fiecare clipă, asigurarea traiului pentru sine şi progenituri, exclusivitatea dragostei masculului mergând până la vampirism, până la castrare şi transformare a masculului în otreapă, dacă este un slăbănog, cu tendinţe de efeminare. Femeia-femelă caută masculul adevărat. Femeia virago (cu voinţă tare) caută efebul sau bărbatul cu voinţă moale, pentru a-l proteja. Îmbinarea valenţelor bărbat-femeie se face

după nevoile simetriei şi ale armoniei. Cartea celebră a vienezului Otto Weininger despre *Geschlecht und Charakter*[1] rămâne piatră milenară pentru caracterologi şi psihologi. La o valenţă masculină, trebuie să conveargă o valenţă feminină, pentru a se întregi tabloul etern al lui Adam şi Eva.

Spaima

Guvernarea Pauker – Luca şi Teohari Georgescu din anii 1948-1952 s-a bazat pe spaimă. S-a frânt şira spinării brumei de civism care se înfiripase şi se consolidase între anii 1877-1947, spulberându-l şi reintrând în feudalitate, neoiobăgie şi satrapii balcanico-asiatice.

Epocă de calomnii

Trăim o epocă de calomnii şi de minciuni.

Cele mai abracadabrante zvonuri şi cele mai ticăloase calomnii circulă pe socoteala oamenilor onești. Cele mai nerușinate laude se pun în cârca unor pungași. Cazuri clare şi simple, verificate precis de mine şi în mod îndelungat, apar la suprafaţa opiniei publice – această baltă statuară mocirloasă şi sulfuroasă – răsturnate de zvonuri imbecile şi oribile.

Trăim o tristă epocă de calomnii şi minciuni. Nu mai avem criterii morale comune. Nu mai avem pudoarea sentimentelor cu premise comune.

Avalanşa noroioasă ne îneacă pe toți într-un glod înghețat.

Clipă de tihnă (*11 septembrie 1956*)

Sunt de trei zile la Periş, într-o criză financiară acută. Încep şcolile. Copiii şi nevasta sunt încă la Poiana Ţapului, blocaţi de 10 zile cu 500 lei în buzunar pentru mâncare. Trebuie să-i aducem la Bucureşti, împreună cu noi, pe Ţuţi (câinele care plăteşte jumătate de bilet pe CFR, ca un copil de

[1] Sex şi caracter. (*n.n.*)

patru ani), pe Ţuleta (pisica) şi un pisoiaş (dacă nu l-au cedat, între timp). Sunt aproximativ cinci bilete. Sunt şomer de 16 luni. De bine, de rău, m-am descurcat vânzând lucruri din casă, schiţe şi tablouri de N. Grigorescu, casa din Mărgăriteşti etc. De la Paşti până acum, mă hrăneşte Perişul. Speram ca în toamna aceasta să fac 3.000 (trei mii) de litri de vin, plus porumbul pe trei pogoane (40 × 3.120 duble × 14 = 1.680 kilograme de porumb boabe). N-am făcut pic de vin, pic de ţuică. Voi avea ceva porumb: 1.680 : 2 = 840 kilograme. Atât. Şi este mult. Mămăliga mea pentru timp de foamete, aşa cum se anunţă, este asigurată.

Trăiesc patru guri numai cu mămăligă?

Am jertfit parcul. Am vândut aproximativ 1.500 mp, adică 10% din proprietate. Am dat şi pavilionul de vânătoare pentru 12.000 (douăsprezece mii) de lei în rate lunare de 1.000 (una mie) de lei, directorului Şcolii elementare de 7 ani din localitate, Vasile Caminescu. Cu acest prilej, nădăjduiesc să reintru şi în posesiunea casei administratorului meu.

Până acum am stat:

1) în camera igrasioasă de deasupra pivniţei mele, unde îmi ţineam uneltele de vie, azi furate;

2) în camera actuală a şoferului şcolii silvice, care a intrat în lipsa mea şi mi-a aruncat într-un colţ al vilei igrasioase lucrurile – câteva haine şi hăinuţe ale copiilor – şi manuscrisele mele;

3) în camera de onoare a musafirilor şcolii;

4) până când am ancorat în pavilionul cu 6 ferestre mari, 2 ferestre mici şi o uşă, loc adorabil, fost pavilion de primăvară, bun în trei anotimpuri, adevărat *Hurle-Vent* în bătaia crivăţului, şi cumplită gheţărie, iarna.

Am făcut câteva popasuri agreabile în pavilion (cândva, „căsuţa" adorată de fetiţa mea).

Până să vând, cu strângere de inimă, pavilionul la 12.000 de lei, a fost o adevărată virtuozitate. Am cerut 25.000 lei. Cine are azi 25.000 de lei? L-am lăsat lui Caminescu, fiindcă este gospodar liniştit.

Un vecin bun trebuie să-l cumperi cu aur.

Atmosfera de tribunal (*2 octombrie 1956*)

Atmosfera de tribunal este apăsătoare, încărcată cu praf de puşcă, subminată cu dinamită, circulând curenţi electrici de înaltă şi joasă tensiune. Mă salvez prin umor şi infernală bună dispoziţie.

Mă apropii de un grup, cu aristocraţia actuală capitulardă a garanţiilor de ordine juridică, în frunte cu Benea (ţârcovnic judiciar) şi alte mici sau mari canalii capitulante. Nu dau mâna cu nimeni. Mă adresez, *ex abrupto*, doar lui Guido Robert Bondi (Dinu Bondi):

—Când luăm dejunul la Capşa?

Eugen Demetrescu intervine galant:

—Dar de ce la Capşa?

—Noi, mandarinii literari, nu putem dejuna decât la Capşa. Cu avocaţii plebeieni, mă pot întâlni şi la Calul Bălan sau la Ciocârlia, unde se serveşte carne de om. (În toată România, circulă buhul că la restaurantul Ciocârlia, din faţa Tribunalului, a fost ucis un om şi a fost servit în porţii, prăjit la tavă).

Îl iau de braţ pe vechiul meu coleg Eugen Demetrescu şi fac un salut global. Ne ducem la Weinberg, secretarul şchiop al lui Nachtigal. Îi dă câteva ţigări de foi olandeze, proaspăt sosite din străinătate şi achiziţionate de Eugen, sub formă de cadouri, în calitatea lui de fost şi viitor secretar general al Finanţelor. El a fost pledat de Nachtigal şi achitat.

Îmi mărturiseşte misterul achitării:

—O asesoare, o ţigancă, n-a vrut să condamne, convinsă fiind de inocenţa justiţiabilului.

Îi fac a doua mărturisire:

—Dacă cei 11 clienţi ai mei, pentru care am stat 20 de luni şomer, n-au fost condamnaţi la moarte la 17 decembrie 1954, cauza se datoreşte celor doi asesori inculţi. Procurorul a cerut moartea din ordin. Preşedintele ar fi fost gata s-o dea.

Plecăm braţ la braţ în toamna aurie şi discutăm mistică şi morală.

În mod bizar, acest financiar şi economist, profesor de finanţe şi tehnician emerit al Ministerului de Finanţe timp de

trei-patru decenii, are înfățișarea unui poet idealist, iar preocupările sale mai intime se referă la problematica teologică, la metafizică și morală. Gustă lirica în modul cel mai subtil, lirica absconsă, ca și lirica limpede.

Ne întâlnim cu mânăstireni, colegi de la liceul nostru de cadeți, un fost colonel și cu iubitul nostru motan spăsit, Iulius Spânișteanu:

— Iată-l, zic, pe cel mai pesimist om din Valahia și pe cel mai egoist. Abia ieșisem din pușcărie, îmi crăpa buza de un franc, și l-am întâlnit ieșind de la Centrofarm, unde-și cumpărase ochelarii cei mai șic, fumurii-albaștri, pentru mutra lui de Adonis al cavernelor. S-a certat cu sora lui, care l-a dat afară din spațiul locativ, și m-a incomodat, culcându-se în patul meu, deși îi suport cu greu și pe frați. Îmi place numai nevasta în patul meu. (Nu dormeam nici măcar la amante, unde aveam alte treburi). A picat la mine, atunci, Marius Iliescu, abia ieșit de la Canal, venit la București, ca să-și aranjeze situația de avocat la Deva, pe lângă nevastă. Iulică Spânișteanu l-a deprimat profund cu pesimismul său sprijinit pe salariul de normator-jurisconsult de una mie lei lunar, plus perlele vândute în rate de a treia soție, prima nevastă a lui Ică Antonescu.

L-am bârfit solid pe fluentul Iulică.

În continuare, spre frizer, un brânzar din piață sare și-l strigă pe Eugen Demetrescu. I-a băgat un pachet cu brânză și cașcaval în plasă. I l-a băgat cu sila.

Am conversat la frizer o jumătate de oră, până i-a venit rândul. De la frizer, am dat un telefon acasă, să controlez clientela eventuală. Nevasta îmi comunică vestea că Ministerul Culturii, prin Ion Pas, mă caută, pentru a doua oară, ca să vin să discut semnarea contractelor reeditării, în șase volume, a operei socrului meu, D.D. Pătrășcanu. Ar fi 300.000 de lei. S-ar putea trăi comod, două decenii, fără să mai muncesc. Nici nu mă gândesc să închei. Soția mea la fel. I s-ar părea că este plata pentru cadavrului fratelui său. Refuz obstinat pe toată linia.

Despre bani se spune... *non olet*.

Iată că banii put în Valahia. Nu orice ban este decent. În casă, posedăm suma de 700 (șapte sute) lei. Putem trăi 15

zile. Peste două zile, încasez 1.000 de lei, rata de la vânzarea pavilionului de la Periş. Pe urmă, vine chenzina avocaţială. Nu murim de foame. Alergăm şi vom scoate pâinea zilnică, în conformitate cu blestemul lui Adam.

Dictonul meu favorit, în aceste vremuri tulburi: să supravieţuim cu demnitate! Nu sunt eu, mandarinul în Turnul de Ivoriu, medicul leproşilor penali, păşind printre bolnavi şi oameni sănătoşi, deasupra învălmăşagului?

Briandism

Ceea ce ne lipseşte la ceasul de faţă în Valahia este prezenţa unei specii de om din categoria lui Aristide Briand, felin şi tandru, sceptic şi iubitor de oameni, *aranjeur* şi spărgător de sloiuri, realist furibund şi cu steaua polară a binelui în ochii aţintiţi pe boltă. Aş putea fi eu acest personaj? Nu mi-aş strica profilul mandarinal?!

Hidoşenii

Printre lucrurile cele mai hidoase care se petrec în toamna lui 1956 în Valahia: fuga lui M.D. Ralea şi Tudor Vianu în India, la şedinţele UNESCO, pentru a-şi părăsi nevestele, copiii, ţara, în vâltoare evenimentelor.

Ralea este un sibarit incurabil.

Vianu este trabantul sibaritului.

Răniţi, repliere sau încercuire?

Se anunţă o ofensivă a trupelor sovietice împotriva Budapestei, spre a o încercui. Diplomatic, se spune că-i vorba de o repliere pe... poziţiile de dinainte, pentru a-şi recupera 7.500 de răniţi rămaşi în spitalele maghiare. Apoi, se vor retrage. Panică printre cei bine informaţi. Dar dacă vor îneca Ungaria într-o baie de sânge? Nu vor începe şbilţuirile şi în Valahia?

Roluri în tragedie

În această suită de piese teatrale, care se desfăşoară în Valahia din 1938 până în 1956, adică de 18 ani, în patru dictaturi, eu am jucat rolul bunului samaritean. M-am purtat cu cel mai mare duşman, ca şi cum mi-ar fi putut deveni cel mai bun prieten, şi cu cel mai bun prieten, ca şi cum mi-ar fi putut deveni cel mai crunt duşman. Mi-am păstrat mâinile curate. Am iertat mereu şi am avut la picioarele mele pe cei mai vajnici insultători ai mei. Am fost batjocorit de cei cărora le-am făcut caritate.

Ce roluri îmi mai rezervă înspăimântătoarea[1] tragicomedie a timpurilor noastre?

Ce uşor era rolul lui Peciorin al lui Lermontov: seducea femei şi pleca, bolnav de spleen şi de nostalgia eternei acuplări.

Ce comodă este poziţia lui Faust: căutarea şi găsirea adevărului printre smârcurile ispitei şi stâncile pustii ale filosofiei, teologiei şi jurisprudenţei.

Cu mult mai grea este poziţia unui Faust balcanic, în epoca 1933-1956. M-am salvat în rolul de călugăr alb, de filantrop, de bun samaritean, m-am salvat în fapta bună, chiar dacă mi-am dat seama de inanitatea ei.

Dar nu s-a salvat Faust prin fapta agrotehnică?

Fapta lui Faust german poartă pecetea masonică: *Licht, mehr Licht*, progres, confort material.

Fapta unui Faust balcanic pentru a se mântui poartă pecetea creştină, anume, a unui creştin protestant.

Coincidenţă

Nevasta mea, Zizica, a visat azi-noapte pe fratele ei Lucreţiu Pătrăşcanu într-un sicriu negru, pe un catafalc cu văluri negre. Intru în tribunal. Din două părţi, mi se spune că

---

[1] I-au fost rezervate torturi fizice şi morale în lagărele comuniste de exterminare, *stagii* îndelungate la *„Neagra"*, boală incurabilă, moarte prematură... (*n.n.*)

a avut loc azi-noapte arestarea lui Rudolf Rosman, acuzatorul şi cel care a montat procesul, primind în schimb plata celor 30 de arginți, portofoliul de ministru-adjunct la Justiție.

Vizită la Ion Pas, ministul-adjunct al Culturii, care mă caută de patru zile în legătură cu semnarea contractelor de reeditare a operelor literare ale socrului meu defunct. Îi spun că nu acceptăm această reeditare, fiindcă este plata sângelui lui Lucrețiu. A rămas perplex. Cum poate exista o familie care să refuze 300.000 de lei?

Apoi tatonează discret:

—Tu, ca avocat, ne vei face proces pentru că editățm cărțile fără voia familiei voastre?

—Dragă, la acest lucru nu m-am gândit. Să mă sfătuiesc şi cu restul familiei.

Am trecut la discuția problemelor contemporane cu multă aprindere. Probabil că i-am părut un nebun sau un derviş urlător. El mi s-a părut un monstru antediluvian, un social-democrat desuet.

Ne-am certat şi în chestia lui Pavel Pavel.

—De ce l-ați lăsat şapte ani în puşcărie? De ce nu vă interesați de soarta lui? Nu s-a înrolat sub stindardele voastre?

Dă vina pe Şt. Voitec, şeful său social-democrat, colaboraționist, femeia cu barbă, cum l-au poreclit.

Discuții politice

Întrevedere cu A. Bunaciu, secretarul prezidiului Marii Adunări Naționale, membru de Comitet Central, om de încredere al lui Ioşca Chişinevschi, cancelarul de fier al Valahiei în epoca turmentată 1944-1956. Bunaciu, copil de țăran ardelean, căsătorit de tânăr cu Ema, fată de haham clujean, a vrut să treacă la iudaism din amor şi a nimerit în comunism. Natură dogmatică, educat de călugării piariști de la Beiuş, are onctuozități de prelat catolic. A fost doi ani şi jumătate secretarul meu stagiar, i-am eliberat certificatul după 23 August şi s-a plasat lângă cumnatul meu Lucrețiu Pătrăşcanu, ministru de Justiție. Eu îl prețuiam pentru me-

moria lui fotografică şi pentru hărnicie. N-are stil cultural. Are umor.

Lucreţiu Pătrăşcanu l-a numit acuzator-şef la Tribunalul Poporului. Pe urmă, A. Bunaciu l-a înlocuit pe L. Pătrăşcanu la Ministerul Justiţiei şi l-a trimis (bănuiesc) la eşafod în complicitate cu Jean Maurer, Constantin Pârvulescu şi ceilalţi ambiţioşi şi carierişti furibunzi ai partidului, ciocniţi cu natura carieristă a sărmanului meu cumnat, pe care soţia mea îl plânge zi de zi. Îl plânge de un sfert de secol, de când ne-am căsătorit, fiindcă acest revoluţionar profesionist era când în lagăr, când în emigraţie, când ascuns, când ameninţat. A fost deputat trei săptămâni, în 1931. Pe urmă ministru, de la 23 August 1944 până în februarie 1948, când a fost trântit de triumviratul Pauker – Luca – Teohari Georgescu, în aplauzele celor care deţineau pârghiile de comandă şi spre consternarea multor activişti.

Întâlnesc pe avocatul Kahane, după întrevederea de alaltăieri cu A. Bunaciu, şi ne amintim de o scenă din 1935. Pătrăşcanu lucra ilegal la Iaşi. Scotea „Bloc", cu George Ivaşcu, Iorgu Iordan şi cu ceilalţi intelectuali de stânga. Dormea la G. Ibrăileanu, pe care îl convertise la comunism, cu câţiva ani înainte de moarte. Incubaţia fusese lentă şi numai aprehensiunile şi cunoaşterea aprofundată a Rusiei de către C. Stere îl împiedecaseră să facă act de adeziune publică.

De la G. Ibrăileanu, Lucreţiu Pătrăşcanu s-a refugiat la Kahane. Rămăsese fără bani de drum spre Bucureşti şi ar fi vrut să iasă din ilegalitate. Mi-a trimis vorbă să viu la Iaşi împreună cu sora lui. Ne-am dus. I-am adus bani, haine, îmbărbătare şi am fixat tehnica scoaterii din ilegalitate.

Ideea mea a fost să plecăm împreună la Bucureşti, să ieşim împreună la Capşa, Corso şi să dejunăm la Splendid Parc în cerc strict familial. N-am plecat împreună. A venit după noi. Am luat aperitiv la Corso şi am povestit, celor care vroiau să creadă, că s-a întors din Elveţia, unde fusese bolnav de pneumonie. El fusese la Harkov, Dresda, Stuttgart, Leipzig (1935) şi la Iaşi, conducând regionala Moldova ca instructor

de partid. N-a suflat un cuvânt. Am aflat după 23 August. Eu ştiam că este, pe undeva, ilegal. Nu l-am întrebat niciodată. Asta era „tehnica". Nu întrebai şi nu spuneai decât strictul necesar. Îl văzusem în 1929 sau 1930 la Berlin, la un congres al blocurilor muncitoreşti şi ţărăneşti, protestând împotriva teroarei şi schingiuirilor din Basarabia. Vorbisem cu el cinci minute. Era un om evaziv şi conspirativ. Ne obişnuisem cu el. Iei pe om ca atare, cu defecte şi calităţi. Eu eram exact la antipod. N-aş putea trăi ilegal, conspirativ, complotist. Nici nu cred în eficacitatea şi eficienţa acestor metode. Politica se face în văzul lumii, în lumina soarelui, prin cuvinte şi publicaţii, prin gesturi publice simbolice. Nu poţi scăpa de agenţi[1], indiscreţii, cleveteală, într-o ţară clevetitoare. Mi-a plăcut întotdeauna tehnica lui Iuliu Maniu. Avea totdeauna câte trei-patru agenţi în jurul şi pe urmele sale. Îi anunţa dimineaţa asupra programului din cursul zilei. Metoda pare amuzantă şi este singura eficace într-o lume de guralivi, indiscreţi, oameni fără inhibiţii, cum sunt valahii. Tehnica slavilor în politică este alta. Ei camuflează până şi closetul, le place misterul, subteranele, tenebrele. Limpezimea valahă nu îngăduie asemenea farafastâcuri nici măcar în politică.

În această privinţă, sunt un valah adevărat. Frecventez tot soiul de medii sociale şi politice, fără a duce vorba „de colo până colo", cu discreţia manierelor bunului european, dornic exclusiv de a-mi spori clientela avocaţială şi de a recolta tezaure pentru memorialistica vremii, de a cunoaşte în amănunt culisele epocii, oamenii şi geneza fenomenelor.

Din două conversaţii, una cu A. Bunaciu şi alta cu Legrel, am tras concluzia că vechii democraţi pedepsiţi sunt iarăşi la preţ. După ce-au fost compromişi social-democraţii prin Titel Petrescu şi Ion Mirescu, după ce şi-au bătut joc de G. Tătărăscu, după ce-au reuşit să arunce la gunoi pe Ionel Pop (şi

---

[1] Dr. Petre Pandrea a fost urmărit de agenţii Siguranţei Statului din anul 1931 până în anul 1948 (prima arestare sub comunişti) şi de agenţii Securităţii din anul 1948 până în anul 1968, anul decesului (Dosarele C.N.S.A.S.). (*n.n.*)

jocul nu le-a reuşit cu Ion Mihalache, aflat în continuare la puşcărie, la noul penitenciar politic de la Chitila), se încearcă astăzi breşe pe frontul jurnaliştilor democraţi de la „Adevărul", „Dimineaţa", „Dreptatea", „Stânga" şi „Cuvântul liber".

Acest soi de democraţi independenţi se bucură de un imens prestigiu în mase. Mă refer în primul rând la Tudor Teodorescu-Branişte, care n-a suferit prin puşcării, dar care a avut o atitudine mândră şi demnă în afara lor, zăbrelindu-se într-o groaznică auto-arestare, ieşind pe-afară doar noaptea, ca liliecii şi huhurezii.

Am discutat cu A. Bunaciu despre Branişte, cu tandreţe, despre Emil Serghie, Pavel Pavel, Sergiu Dan şi alţii din această categorie.

Epocă de calomnii

La întâlnirea cu Legrel, îi spun:

— Priveşte un om fericit! Priveşte atent un om fericit! Eu sunt! Priveşte atent, fiindcă fericirea este de scurtă durată, *la vie d'une rose, l'espace d'un matin*... Am reintrat în avocatură.

— Cine ţi-a făcut-o? Ce pile ai pus?

— Am avut pe A. Bunaciu şi pe Ionel Raiciu.

— Te-a ajutat tocmai Bunaciu, care te-a băgat la puşcărie?

— Cum asta?

— N-ai ascuns tu pe Ţuţea într-un loc unde înainte l-ai ascuns pe Bunaciu? Nu te-a denunţat tocmai el?

— E o minciună sfruntată. Ţuţea n-a stat ascuns niciodată la mine, ca să aibă nevoie a fi denunţat de Bunaciu. Ambii sunt prietenii mei, care nu pot fi capabili de porcării.

Plantaţii (*19 octombrie 1956*)

Ne aflăm în 19 octombrie şi în maximum o lună de zile trebuie să plantez la Periş, la ferma mea iubită, cel puţin 100 (o sută) de pomi fructiferi: 1) cireşi, 2) vişini, 3) pruni, 4) nuci, 5) gutui, 6) corcoduşi, 7) meri văratici, 8) caişi, 9) peri, 10) piersici.

În noua livadă, dintre gheţărie şi remize, vor intra 40 de pomi, adică patru din fiecare specie. Voi înlocui nucii cu duzi (doi) şi corcoduşi (doi) pentru hrana păsărilor. Restul se vor înşirui de-a lungul gardurilor, la distanţă de patru metri, adică 240 de metri liniari. Am suficientă lungime. Voi ruga pe Caminescu să-mi găsească un om sau poate voi utiliza pe ungurii mei (Ioşca Horváth şi prietenul său). Pomii fructiferi se găsesc la Buftea şi costă 500 de lei. Săpatul şi plantatul, alte 200-300 de lei. Pichetatul mi-l va face Caminescu. Regret că nu-i pot planta pe toţi cu mâna mea. Am intrat în vârtejul bucureştean al avocaturii. Să nu uit câţiva arbuşti de coacăze, agrişe şi zmeuriş, eventual, aluni.

Mă pregătesc pentru bătrâneţe şi pentru creşterea nepoţilor. Peste trei ani, ies la pensie şi mă pun, în orice caz, în poziţie de retragere, fiindcă băiatul termină medicina generală, iar fetiţa va intra la Universitate. Peste alţi trei ani voi avea – probabil – primul nepot. Pomii fructiferi ar fi peste şase-şapte ani în plină roadă, fiindcă îi cumpăr în vârstă de doi-trei ani. În 1966, primul nepoţel va fi în cărucior, pe sub brazi argintii şi florile pomilor plantaţi acum. Voi mai fi în viaţă în 1966[1]? Unde voi fi în 1966? Oale şi ulcele pe malul Oltetului, în cimitir alături de tata şi mama?

În orice caz, aş dori ca nepoţii mei să se plimbe pe sub aceşti pomi roditori, răsădiţi de mine, bunicul lor, în anul 1956 (toamna) şi în primăvara anului 1957, în comuna Periş, judeţul Ilfov, regiunea Bucureşti.

Întâlnirea cu M-me Bunaciu

Ieri, 18 octombrie a.c., a avut loc înmormântarea lui Ionel Raiciu, fost ambasador al Anei Pauker la Varşovia şi preşedintele Colegiului de avocaţi al Capitalei, care a răsturnat împreună cu A. Bunaciu pe Paraschivescu-Bălăceanu, călăul

[1] Din fericire pentru noi toţi, se afla încă în viaţă, în mijlocul familiei şi sănătatea i se stabilizase. (*n.n.*)

avocaților și ucigașul cumnatului meu Lucrețiu Pătrășcanu, într-un proces hidos[1].

Ceremonial republican cu mixtură ortodox-creștină.

Ionel Raiciu a murit de moartea tipică a avocatului: infarct miocardic. A murit vorbind, la sfârșitul unei ședințe de cinci ore la Colectivul 7. Ședințomania înghite munca, omoară nervii și inimile oamenilor.

Transportat acasă, la ora zece seara, pe targa Salvării, soția lui, Ștefania Țăranu, nepoata lui conu' Costică Graur (trei nume, trei minciuni, vorba lui Șt. Antim, ambii dușmani israeliți) și a doctorului Grigore Graur de la Karlsbad (altă minciună, fiind reporter vienezo-bucureștean prin vocație), i-a adus preot ortodox. Ionel Raiciu era fiul unui învățător buzoian. A fost dorința lui expresă, de anul trecut, când a trecut pe liziera morții și a avut primul acces cardiac? A stat patru luni în pat. Ștefania era o excelentă soție. Popa ortodox n-a putut da cuminecătură și nici spovedi un cadavru. În cursul dimineții, a mai adus un popă să facă rugăciunea și slujba morților. Pe urmă, a predat cadavrul pentru ritualul republican.

Prietena ei de bază în aceste momente grele a fost Emma Bunaciu, israelită de la Cluj. I-a pus automobilul la dispoziție, la dus și la întors. Avram, viceregele, este plecat în străinătate. Cum ar putea umbla în tramvai o femeie în mare doliu, cu văluri lungi, ca-n *Electra* lui O'Neill? Sora actorului Ionel Țăranu s-a drapat convenabil și mișcările la ceremonialul funebru au fost patetice, sincere, largi, cu mașină la scară, pensie, flori, condoleanțe.

Il y a une bourgeoisie aisée même dans notre République![2]

Când m-a văzut, Emma Bunaciu nu m-a recunoscut. Am să mă îmbogățesc? Am să devin și eu un *bourgeois endimanché* ca ei? Vechiul „anarhist romantic" va intra în rânduri? Când m-am dus la ea și i-am spus numele, a zgâit ochii nițeluș basedowieni, n-a lăcrimat deloc nici în timpul ceremoniei, a

---

[1] I s-a retras mandatul de către acuzat, insultându-l ca impostor; a fost lăsat să moară fără apărare. (*n.a.*)

[2] Există o burghezie înstărită chiar și în republica noastră. (*n.n.*)

fost afectuoasă cât poate fi un sloi de gheață și o stană de piatră. De Mayo, care spune că-s „anarhist romantic", este o stană de sare amară. Emma Bunaciu ar fi o stană de sare, dacă n-ar fi atât de nesărată. Nu-i amară. A întrebat de copiii mei. Am vorbit și de copiii ei, Tudorel și Doina. Ema îmi datorează ceva. Și-a amintit de arestarea lui Bunaciu din 1943, de spaima prin care a trecut, de gestul grațios prin care am ajutat-o, pentru a-i ușura suferințele, cu cei 120.000 de lei pe care-i aveam la îndemână (leafa unui prim-procuror pe 15 luni). M-am gândit la copiii ei. Ei nu s-au gândit la copiii mei, în arestarea mea de cinci ani și în cei doi ani de șomaj. În șapte ani de prigoană, Ema a fost absentă. Eu am fost prezent în anii lor cei mai grei și i-am ajutat să salte la trambulină.

Am vorbit convențional și detașat, ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic.

Ceremonial republican funebru

Ceremonialul funebru republican este împrumutat *tale quale* din ceremonialul funebru al lui Bonaparte. Stalinismul a fost bonapartism până în cele mai mici amănunte?

Când am fost să-mi iau rămas bun de la Ionel Raiciu (suflet delicat, care mi-a acordat un ultim gest de prietenie prin reintegrarea mea în cinul avocaților), era întins pe catafalc, în sobră ținută neagră, cu pantofi de lac și ciorapi de mătase neagră, cu cravată neagră și înnegrit, tăciune, de asfixie cardiacă. Patru grenadieri napoleonieni străjuiau la cele patru puncte cardinale. Primul, la stânga inimii, era vechiul amic comun Mihail Nicolau[1], doctor de Paris, în haine și cravată neagră, avocat antifascist din cvasi-ilegalitatea celor trei dictaturi burghezo-moșierești, profund nemulțumit de actuala dictatură a proletariatului pe care a preconizat-o odinioară și pe care o socotește acum utopie sângeroasă și

[1] Mihai Nicolau, avocatul desemnat din oficiu, în procesul intentat deținutului politic Dr. Petre Pandrea în anul 1959 (Fond Penal, Dosarele C.N.S.A.S.). (*n.n.*)

imperialism slav. Mă ciorovăiesc mereu. El a devenit prea huligan. Eu vreau să mă mențin la o poziție de centru, conservatoare, umanistă și democratică. Idealul lui Mișu este să-și termine feciorul studiile universitare, să-l însoare, să-l vadă la casa lui, iar el să se retragă călugăr, la o mânăstire. Își va sfârși viața într-o mânăstire? Acesta-i idealul unui avocat antifascist, democrat, progresist, fost în partidul PMR? Să ajungă călugăr?

Am intrat cu suspine și sughițuri în gâtlej, cu lacrimi debordante în ochi, spre camera catafalcului lui Ionel Raiciu, ca să-mi iau rămas bun și să depun floarea recunoștinței lângă trupul neînsuflețit. Ne-am îmbrățișat când mi-a făcut reintegrarea. Rememoram etapele amiciției de aproape 25 de ani. În 1932, am reînceput tribunalul venind de la Berlin. El l-a reînceput venind de la Paris. A fost o prietenie corectă, căldicică, prietenie de avocați ipocriți, convenționali și cu forme aparente de cordialitate. Eu nu dădeam nici cinci parale pe avocatura lui comodă de contencioase și nici el nu credea în avocatura mea gălăgioasă, cu o cohortă de clienți, flancat de secretari, zi de zi. La el nu venea nimeni să-i ceară sfat juridic sau apărare. Își avea cotloanele lui, de unde-și aproviziona cămara și confortul. N-a făcut avere. Eu făcusem avere și dăruiam nebunește tuturor: pledoarii, bani, sfaturi juridice, haine, încălțări, bani de tramvaie, cărți, flori, săgeți.

Când am zărit pe Mișu Nicolau de strajă napoleoniană în ceremonialul republican, fără cruce și fără lumânări, uitând că Mișu Nicolau și Raiciu făceau parte din echipa masonică a lui Sadoveanu, gândindu-mă că Mișu are recente idealuri monastice, am vrut să mă închin.

Dar, atenție!

Din fundul sălii străjuiau ochii basedowenieni ai lui Moață Eschenazi. M-am stăpânit. Suspinele au încetat cu greu. Lacrimile s-au scurs șiroaie ascunse, ca într-o ploaie monotonă de toamnă. Nu m-am putut mișca un sfert de oră. Nu m-am putut închina. Știam de cei doi popi aduși de Ștefania. Știam că va fi îngropat în cimitirul Bellu, cimitir ortodox ca al strămoșilor săi. Nu m-am mișcat.

Cum aş putea tulbura, prin gesturi incongruente, un ceremonial funebru, republican, bonapartisto-stalinist, eu, care nu pot tulbura un ceremonial adventist, catolic, musulman, israelit sau buddhist?

Nu sunt eu pentru principiul maximei toleranţe?

Din toleranţă, mi-am înghiţit lacrimile, rugăciunea, crucile, gesturile afectuoase. Nu mi-am putut lua rămas bun decent de la prietenul defunct. Am fost constrâns, contractat, crispat, sardonic şi elegiac, ca-n aceste clipe de notaţie memorialistică.

Lacrimile lui M. Ralea

Eu n-am putut plânge decât crispat, şi înghiţindu-mi lacrimile, la catafalcul de la CCA.

Am participat şi la înmormântarea de la Bellu.

În general, cu prilejul ceremoniilor fundamentale ca logodna, botezul şi înmormântarea, *j'ai la larme facile*[1]. N-am putut să-mi declanşez mecanismul glandelor lacrimale la catafalc, din pricina ceremonialului bonapartist republican şi a lui Moaţă, cuplat de viitorul călugăr Mişu Nicolau, fost avocat în oficiul juridic al Armistiţiului, care a refuzat să semneze tot ceea ce pretindeau ruşii.

Mare comedie!

La înmormântarea lui Ionel Raiciu, în această lume barocă a noastră, am reîntâlnit pe Mişu Ralea, cu care nu mai vorbesc de trei ani, din pricina porcăriei pe care a făcut-o Elenei Malaxa, clienta mea. L-am găsit plângând. Eram în rânduri limitrofe. A întors capul. Eram cu Radu Popescu. Ne-a întins mâna. L-am iertat. I-am întins şi eu mâna mea de prelat judiciar, mână curată.

Radu Popescu, elevul lui Ralea, a comentat peste o jumătate de oră:

—Mişu nu-l plângea pe Ionel Raiciu. Se plângea pe sine. Îi este o spaimă grozavă de moarte.

---

[1] Plâng cu uşurinţă. (*n.n.*)

Pe când eram cu Radu Popescu, trece Bălăceanu şi-mi întinde *mie* mâna. N-am putut-o refuza, spre a nu tulbura ceremonialul funebru.

Spun:

—Ne ducem rând pe rând, ca sărmanul Ionel.

—Eu nu. Tu întâi!

Şi a surâs graţios ca o balerină.

Replica mi-a venit fulgerătoare:

—Eu am să te pensionez. Eu am să-ţi ţin discursul funebru. (Dar mi-am înghiţit replica, odată cu scuipatul pregătit pentru ochii acestui gâde jovial).

Emil Găluşcă:

—Aţi observat că Paraschivescu-Bălăceanu s-a dus la cavoul unde a fost înmormântat Ionel Raiciu, ca să se convingă că a murit într-adevăr?

Raiciu a luat succesiunea lui Bălăceanu, care doreşte arzător să revină iarăşi preşedinte al Colegiului avocaţilor bucureşteni, post care echivalează cu două latifundii şi şapte sonde petrolifere!

Radu Popescu povesteşte scânteietor bancuri funerare. Facem plimbare prin cimitir. Ne ducem la mormântul lui Mihai Eminescu. Nu mai are nici salcie, nici tei, nici singurătate. Municipiul popular a adunat pe Eminescu, Caragiale şi Coşbuc într-un trio plastic hidos.

—Priviţi, Coşbuc seamănă cu Istrate Micescu, un Mefisto ratat cu cioc.

Ne-am dus spre Valea plângerii şi Bucureştii văzuţi în această perspectivă mi-au părut de un farmec uimitor.

Oare am să-ncep să-mi iubesc Capitala pe care am detestat-o un sfert de secol, fugind când la căsuţa din Băneasa, când la ferma de la Periş, când la Poiana Ţapului, când pe Olteţ?

Şbilţarii

Azi, 21 octombrie 1956, a apărut în „Scânteia" prima relatare despre tendinţele de neatârnare ale Poloniei, care au

culminat cu rebeliunea de la Poznan şi cu ofensiva în gazete, care cere abolirea *Gosplan*-ului şi – în esenţă – a socialismului (care a dat faliment pe plan economic). Stupoare!

Vasăzică, aşa de departe s-a ajuns cu libertatea presei în Polonia?

În România, şbilţarii stalinişti se pregătesc, unii să se ascundă în cotloane şi în gaură de şarpe, alţii abia aşteaptă să iasă în arenă, să strângă şbilţul de gâtul reacţionarilor.

Momentan, România ţine o cale de mijloc. N-a mers nici atât de departe ca Polonia, dar nici n-a făcut holocaust ca în Ungaria (25.000 de victime), ca în Bulgaria (30.000), ca în Iugoslavia (45.000).

Câţi morţi oficiali avem?

Antoneştii, Pătrăşcanu, Kofler, o serie de 45 de miniştri morţi la Sighet, câteva sute la Canal, alte câteva sute prin puşcării.

Călăii de la Salcia au fost condamnaţi la moarte.

Borcea de la Canal a primit 25 de ani de puşcărie. Alţi călăi aşteaptă, în continuare, pentru a-şi primi pedeapsa.

Ţară măsurată, blândă, umană, neoclasică?

Sigur. Aşa este ţara mea, iubita mea ţară, sub toate regimurile, sub toate guvernele.

Am pledat măsura, toleranţa, umanitatea, sub trei dictaturi burgheze, am pledat, idem, sub teroarea şi dictatura turbată a Anei Pauker, sunt gata să repet, zi de zi, această pledoarie, noapte de noapte, ceas de ceas, până la ultima suflare a vieţii mele, convins fiind că în acest mod întrupez cele mai bune aspiraţii ale neamului meu românesc, ale spiţei mele olteneşti şi în concordanţă cu mentalitatea Europei.

Pacea uitării de sine

Copiii îmi cer insistent (mai în glumă, mai în serios) – ca avocat mare, dragă Doamne! – haine noi, pantofi moderni pentru toţi, paltoane *fashionable*[1], ceasuri Schaffhausen (au auzit ei de marca asta), mă somează imperios să-mi schimb

[1] La modă. (*n.n.*)

costumația rebegită de țăran chiabur și să reînnoiesc garderoba arhaică a Maminei.

Eu le predic pacea uitării de sine.

—Cele mai frumoase costume sunt ale lui Adam și Eva. Nu e niciunul din noi cocoșat sau strâmb, să ne ascundem sub zdrențe multicolore. N-avem nevoie decât de haine decente, cârpite bine, și de rufărie curată. Nu spăl eu rufele? Nu vă schimbați când vreți? Nu vă cârpește Mamina? N-am nicio obligație față de voi, care ați trecut pragul vârstei de 15 ani. Am o singură pretenție: să mâncați bine, mult, și să dormiți minimum opt ore! De ce mă supărați? De ce nu dormiți suficient? Atât. Somn și mâncare. V-am adus o paporniță cu bunătăți de 100 de lei. Mamina a mai cumpărat o găină. Ce mâncăm azi? Ochiuri cu smântână sau pui cu smântână (la alegere), struguri și mere. Vreți mai mult? Vă lipsesc brânza, untul, ouăle, marmelada de caise de la masa de dimineață și seară? E *menu* lucullic, aproape sardanapalic. N-avem prânz cu carne, zilnic, la cantina scriitorilor? E îngrozitor, aproape ghiftuială. Trebuie să vă ghiftuiți, fiindcă sunteți în creștere, aveți program școlar supraîncărcat. Mâncare și somn. Restul, nu contează. Veți ajunge la vârsta mea și la pacea uitării de sine, la acel echilibru interior și la acea euforie pe care o au numai oamenii cu puține necesități. De la 2.400 de calorii în sus, doctoraşul tatii, încep inutilitățile, futilitățile, luxul, stupiditatea, enormitatea. De ce nu-mi cereți voi să vă cumpăr câte un automobil asortat la costum? Bătu-v-ar norocul de copii! Păi, să nu vă stupească Țuleta, mâța noastră iubită?

Vârgolici demisionar

Judecătorul Vârgolici a demisionat. Este cel care a îndrăznit să condamne la 10 (zece) ani pe Horia Cosmovici, după pledoaria mea, în care arătam că în acelaşi dosar a fost o dată condamnat la un an, apoi la doi ani, și se calcă *res judicata*. A fost prins cu „labă". A fost înscris ca avocat. A ajuns avocatura cloaca *maxima*? Nu e Dobrovici, bătrânul profesor escroc de Buzău, starostele nostru?

Rudolf Rosman era ministru. Ca judecător, a condamnat pe Horia Cosmovici la doi ani. Ca ministru, cere prin recurs, în îndreptare, să i se dea 25 de ani.

Am întrebat:

—Când este valabilă semnătura lui Rudolf Rosman? Ca ministru? Sau ca judecător? Firește, ca judecător, fiindcă era senin și imparțial. Ca ministru, Rudi Rosman, vechiul meu amic, vrea să calce *res judicata pro veritate habetur*? Eu nu cred această enormitate...

... Și, totuși, Rudi a călcat regula noastră elementară. Horia Cosmovici a intrat în continuare alți patru ani la pușcărie. E bolnav. Aproape orb. Când îmi pregăteam pledoaria, recitând-o mintal, în tramvaie, îmi curgeau lacrimile.

Vârgolici a fost stană de piatră și ocnă de venin.

Acum este pe pavajul Bucureștilor. N-are clientelă. N-are onoare, fiindcă n-a avut nici demnitate ca judecător.

Un bun judecător are credit când se face avocat, iar în orice avocat zace nostalgia bunului judecător.

Bahice

Pe ziua de 19 octombrie a.c., am fost naș la un secretar al meu căsătorit cu o văduvă de medic. Pe ziua de 21 octombrie a.c., am primit invitația de a cununa pe Svetolik Puletić, sârbo-muntenegreanul, coleg de pușcării.

Va fi iar ocazia unei bahice valahe.

Svetolik mă roagă să țin locul tatălui de la Belgrad, care nu poate veni, și, în același timp, să joc rolul nașului. Răspuns:

—Este o onoare și o bucurie în această tandră propunere.

Am câștigat un prieten pe toată viața?[1]

[1] Legătura lor de suflet a dăinuit mult timp, chiar și după dispariția în neființă a tatălui meu și reîntoarcerea lui Svetolik la Belgrad. (*n.n.*)

Țuțea: Domnule profesor Nae Ionescu, lumea spune că ați pus mâna pe direcția ziarului „Cuvântul" printr-o manevră, printr-o intrigă.

Nae Ionescu: Fugi, mă, de-aici, eu m-am trezit director utilizând tehnica umilității. Eu scriam o semicoloană pe săptămână. Acolo tronau ziariști prestigioși ca Dem. I. Theodorescu, Nichifor Crainic, Pamfil Șeicaru, G. Gongopol (care figura ca director). Plătea inginerul Titus Enacovici. Veneam zilnic și le strângeam hârtiile de pe jos. Ei se băteau peste burtă cu miniștrii. Când trebuia scris un comentariu jurnalistic urgent, Șeicaru refuza, fiindcă avea întâlnire cu Duca, Nichifor Crainic, cu patriarhul și Gongopol, cu Maniu. Eu n-aveam nicio treabă.

Tehnica umilității este mai eficientă decât tehnica grandilocvenței, grandoarei și obrăzniciei.

... Comentez cu Țuțea, după 30 de ani, tehnica umilității aplicate de Nae Ionescu pentru a cuceri reduta incomparabilă a „Cuvântului".

—Era Nae Ionescu un intrigant? spun râzând.

—Cei mai mari intriganți se pot recruta dintre mistici.

—Și care sunt cei mai harnici gospodari, oamenii cei mai chivernisiți? insist surâzând.

—Tot misticii.

—De ce oamenii religioși sunt gospodari și abili?

—Nu știu.

—Misticii sunt gospodari din punct de vedere ecumenic și abili din punctul de vedere al manevrării oamenilor („intriganți"), fiindcă religioșii sunt realiști de primă clasă, având perspectiva înaltă a stelelor și scăpând de „perspectiva de broască" de care vorbește Nietzsche și de care sunt animați așa-zișii realiști sau materialiști.

Țuțisme aristocratice

Nietzsche, Emil Cioran, Sartre, Heidegger şi toți existențialiştii sunt pitoreşti şi plebeieni. Shaw este un plebeian.

—Nietzsche, un plebeian? G.B.S.[1], un plebeian al spiritului?

—Nu te mira. Toți sunt rafinați. Plebeienii sunt rafinați şi pitoreşti. Aristocrații sunt plini de simplicitate. Şi țăranul este un aristocrat. Țăranii şi aristocrații au prejudecăți de clasă care-i ridică din animalitatea simiescă. Saltul de la animal la om se face prin prejudecăți: legi de onoare, creştinism, morala omului de omenie, filantropie, ospitalitate. Plebeianul nu cunoaşte decât legea burții, ambiției, pofta de putere.

Existențialiştii sunt animale putrede, atrași de putreziciune, de descompunere morală, rafinați şi pitoreşti.

Omul adevărat, omul-om, are un tezaur de reguli peste care nu trece.

Țuțea ilustrează cu un conflict în tramvai, dintre o cucoană şi o țigancă. Țiganca, zvârlugă, i-a luat locul. Cucoana ofuscată suspină ceva despre lipsa de maniere a țiganilor.

Țiganca zice:

—Cucoană, vezi-ți de treabă, nu intra pe cuțitul gurii mele, că nu te spală nici două Dâmbovițe.

Țuțea despre unguri

Drama maghiară din acest noiembrie 1956, atât de întunecat, agită conştiințele valahice.

Surprind la Țuțea un şovinism acerb. A trăit zece ani la Cluj, ca licean şi student.

—Ungurii au venit din Atelcuz şi prezintă un fenomen de involuție. Un neam turanic, care nu poate asimila valorile Europei. Reprezintă o cireada de elefanți care vor să se facă o turmă de purcei sau de mioare. N-au dat niciun om mare. Bolyai este sas: îl cheamă Johann, iar pe tatăl său Wolfgang.

[1] George Bernard Shaw. (*n.n.*)

Cultura lor este latino-germană. Antropoizi fără măsură, n-au dat niciun cavaler şi niciun jurist.

—Ungurii se caracterizează prin pene de cocoş la pălărie şi printr-un orgoliu seniorial.

Ţuţea răspunde fulgerător:

—Ungaria este un cavou al medievalismului habsburgic. Cum poţi să fii cavaler, dacă nu eşti militar? Ce geniu militar a dat într-o mie de ani de bătălii? Au fost pe la liziera habsburgică. N-au avut misiuni civilizatoare. Au fost grăniceri. Cum puteau să ne civilizeze pe noi? Noi suntem popor latin, din sămânţă glorioasă, cu o istorie glorioasă strivită între trei împărăţii revărsate şi lăbărţate asupra noastră. Ungurii au rămas antropoizi. Un popor turanic nefericit, care şi-a păstrat limba şi sângele, şi care se simte rău în haina europeană catolică latino-germanică. Se bat acum cu uzbecii, veniţi sub forma diviziilor blindate sovietice, ca asiaticii prin păpurişuri. N-au tactică, n-au strategie politică şi nici militară.

—Nu sunt de acord în evaluarea rasială a maghiarilor. Popor impulsiv, cu viziune planetară ca toate popoarele de stepă, călări, iar nu sedentari, ca plugarii, maghiarii au un panaş simpatic.

Cu Ţuţea despre Nae Ionescu

Comentăm pe Mircea Eliade, pe Emil Cioran şi pe Nae Ionescu, ajunşi vedete pariziene.

Emil Cioran, amantul unei israelite cocoşate, Sorana Gurian, moartă de tuberculoză, este copios înjurat de Ţuţea pentru diatriba împotriva românilor.

Cioran, neam de baci ardelean, cu ereditate de transhumanţă, suferă de nomadism, acosmism şi voluptate pură, aşa cum îi defineşte pe evrei, făcându-le apologia, fiindu-şi apologetul, după cum Victor Eftimiu şi-a făcut singur statuia.

Ţuţea e indignat pe Cioran:

—Mofturi de cioban ambulant, care nu trebuia bătut la popou în piaţa publică, aşa cum propun denigratorii, ci, pur şi simplu, ales membru al Academiei Române, spun eu.

—Mariana Viforeanu pretinde că Emil Cioran scrie într-un stil francez tot atât de pur ca cel al Cardinalului de Retz.

Cineva intervine în discuție. Ca să-l flateze pe Țuțea, îi spune că regretă că n-a plecat în străinătate, ca să se facă dascăl la vreo universitate străină.

Eu protestez zgomotos. Datoria intelectualilor este ca şi a câinilor ciobăneşti: să nu-şi părăsească turma de mioare la venirea furtunii sau viforniței.

Țuțea a fost profesor la *Universitatea de la Jilava* şi la *Academia de sub pământ de la Ocnele Mari*, unde noi am imprimat un stil de curaj şi de abnegație mandarinală. Țuțea a intrat în legendă, ca şi Nae Ionescu, care a plătit cu viața teoria sa.

Țuțea povesteşte despre o întâlnire a sa cu Sorin Pavel şi cu Pamfil Şeicaru:

—Veniți, bă, cu mine. Voi sunteți pro cultură germană. Eu şi cu Romulus Dianu avem cultură franceză. Facem o gazetă mişto din „Curentul" sau mai lansăm o nouă gazetă. Între timp, Şeicaru amesteca nişte icre de crap, mai punea untdelemn, mai gusta, mai storcea o lămâie cu degete murdare. Mie îmi venea să vărs. Am fost invitat să gust din icre şi să beau vin. Eu nu mănânc nici după mama. Cum puteam mânca din icrele țiganului de Şeicaru, mozolite cu buzele lui sifilitice? Mi-era greață. Când s-a bătut cu Nichifor Crainic, nu l-a muşcat de mână şi nu i-a zbierat satisfăcut că i-a transmis sifilisul? I-am băut vinul pe inima goală şi l-am vărsat într-o rigolă. Sorin Pavel i-a mâncat icrele şi i-a băut vinul. A vărsat şi el. Ai văzut beţiv de clasă şi de rasă să-şi verse vinul? A vărsat tot şi icrele mozolite de Şeicaru pe când le pregătea.

A început conversația şi tratativele pentru o nouă gazetă.

Pamfil Şeicaru ne-a tatonat ca să ne afle părerea despre Nae Ionescu:

—Ce ziceți voi despre un filosof care n-a scris nicio carte până la 47 de ani?

Sorin Pavel, cu musca pe căciulă, fiindcă are oroarea scrisului:

—Eu zic că este un mare filosof. Latinii au formulat *si tacuisses philosophus mensiset*.

Şeicaru:

—Lasă bancurile.

Ţuţea:

—Eu cunosc un filosof care este la începutul civilizaţiei europene şi care ne-a învăţat să mânuim şi să delimităm concepturile. Acest filosof se cheamă Socrate.

Şeicaru:

—Adică Nae Ionescu este un Socrate al Valahiei? Şi voi sunteţi „năişti"? Eu vă fac o profeţie: Nae Ionescu vă va duce în prăpastie, fiindcă nu are gustul utilităţii şi al proporţiilor. Nae Ionescu are gustul aventurii şi al fantasticului.

Ţuţea reflectează cu glas tare:

—Şeicaru a avut dreptate. Nae Ionescu ne-a adus în prăpastie, cu gustul lui de aventură şi cu învăţătura lui.

Eu:

—Tu n-ai fost elevul lui Nae Ionescu. Te asemănai cu el prin structură şi vocaţie. *Qui s'assemble se ressemble.*

Ţuţea:

—Aşa este. N-am fost elevul lui Nae Ionescu. Noi am fost prieteni. Toţi ieşim ca nişte cârnaţi din Mihai Eminescu, din fabrica lui. Nu inventăm nimic. Punem rând pe rând aceleaşi probleme. Le măcinăm şi ne măcinăm.

Trecem cu discuţia la cazul Nae Ionescu.

Ţuţea vede prea mult latura de măscărici oriental, de derviş urlător, care-şi dă ochii peste cap. Protestez:

—Voi nu vedeţi drama creştină a lui Nae Ionescu. El este un mistic ratat. N-a ajuns la credinţă, cum n-am ajuns nici eu, nici Ţuţea, nici G. Călinescu, nici Sorin Pavel, nici Emil Cioran. Nu se poate înţelege o iotă din Nae Ionescu, aşa cum înţelegem noi cei care am trăit drama, tragedia sau comedia creştinismului, în textele din *Vechiul* şi *Noul Testament*. Cine n-a încercat să trăiască sincer *Evangheliile* nu va înţelege pe Nae Ionescu. Cel care a încercat şi n-a reuşit va înţelege şi mai bine tragedia lui Nae Ionescu. Acest filosof a început ca filosof anarho-individualist trecut prin Max Stimer, s-a liniştit cu *Evangheliile* şi cu *Imitatio Christi*, s-a înarmat cu exerciţiile Sfântului Ignaţiu de Loyola, a încercat să ancoreze

în ortodoxie. N-a reuşit. Inima lui era pustiită. S-a prefăcut - mintal - ortodox, din disperare metafizică. Cum poţi trăi ca anarhist? Cum poţi trăi responsabil într-o comunitate, ca individualist? Nu zămislim copii? Nu avem mame, surori, fraţi, naţie? Nu trăim într-un consens organizat, cu legi ineluctabile? Noi avem libertate, dar este libertatea alegerii de a trăi ordonat sau dezordonat, de a trăi în ordinea naturală, în ordinea morală şi în ordinea juridică sau în ordinea fiarelor, în junglă. Nae Ionescu avea toate instinctele bestiei din junglă, avea toată faconda taumaturgului, toate alifiile escrocului. Inima lui era rănită. El nu putea fi bestie, nici taumaturg, nici escroc. Mi-amintesc de nobila lui indignare, când a aflat că Alfred Hefter încearcă să facă escrocherii fiscale pe spinarea comunităţii israelite ieşene, pe spinarea spitalelor israelite, pe spinarea sinagogilor. Indignarea lui n-a mai cunoscut margini. Îmi venea să râd şi să-l îmbrăţişez.

—Păi, ce-ai scris, şefule, în prefaţa cărţii lui Mihail Sebastian *De două mii de ani*?

În prefaţă, Nae Ionescu este un feroce antisemit. În practică, s-a indignat că un evreu a încercat - hienă - să stoarcă din suferinţa coreligionarilor. Faptul nici nu era adevărat. Alfred Hefter, prieten intim cu Octavian Goga şi cu Mihail Manoilescu, încercase, pe timp de prigoană şi viforniţă antisemită, în epoca anilor 1938-1941, să ajute comunităţile israelite.

După rebeliune, a plecat la Ţarigrad, în Israel, apoi la Roma şi azi este la Hotel Balzac din Paris. Eu l-am potolit pe Nae Ionescu în furia lui anti-Hefter. Nu mi-au adus Emil Serghie şi Alfred Hefter mie, ca avocat gratuit al cauzelor nobile, cererea de exonerare de amenzi fiscale şi impuneri în sine a spitalelor israelite ieşene pe timpul lui Goga - Cuza? Nu mi-a rezolvat Eugen Demetrescu această problemă, în calitate de Secretar general al Ministerului Finanţelor, prin martie 1938?

Eu n-am luat niciun ban de la spitalele evreieşti, n-a luat nici Eugen Demetrescu, n-a luat nici Emil Serghie, n-a luat nici Alfred Hefter.

Nae Ionescu s-a indignat zadarnic contra lui A. Hefter.

Indignarea lui Nae Ionescu era nobilă şi m-a emoţionat. L-am liniştit. M-a crezut pe cuvânt de onoare, pe cuvânt de mânăstirean, şi de fost elev al lui.

—Tu puteai lua, că eşti avocat.

—Pardon, eu sunt filosof şi nu mănânc din bliduri de bolnavi şi nici vărsătura câinilor.

Ne-am îmbrăţişat. Fibra bunului samaritean vibra permanent la Nae Ionescu.

Generali, comanda la filosof...

Ţuţea povesteşte:

—Eram la Ocnele Mari cu generalul Emilian Ionescu, general comandant de blindate, fost aghiotant regal.

Eu:

—Nu este numai un general. Este un general şi jumătate. Este un om şi jumătate.

Ţuţea:

—Mi se paralizase mâna stângă. Aşteptam moartea. Aveam o barbă hirsută. Zăceam bolnav. În faţa mea, tot bolnav, generalul Emilian Ionescu. Îmi spune într-o dimineaţă:

—Domnule Ţuţea, sunteţi deprimat.

—Nu sunt deprimat, domnule general. Eu sunt disperat.

—Care-i deosebirea?

—Când eşti deprimat eşti demoralizat, adică ţi-ai pierdut moralul. Eu sunt disperat, fiindcă mă aflu pe liziera morţii. Arcul voinţei mele este permanent încordat. Nu-s demoralizat. Cum pot fi? Aici, zăcem în năpastă şi prigoană cei mai buni fii ai naţiunii, ai unei mari şi nobile naţiuni. Ni s-a făcut onoarea să fim aleşi ca reprezentanţi ai ei. Cum să nu primim această onoare, onoarea de a suferi pentru neam?

Generalul Ionescu a replicat:

—Când filosofii neamului vorbesc aşa, eu, ca general, sunt gata să spun: „Generali, ascultaţi comanda la filosof".

Şi Ţuţea adaugă:

—Pentru această scenă, am primit recompensa suferinţei anilor mei de puşcărie.

Iar eu am replicat:

—Care spuneați că ar fi fost mai bine ca noi să fi fugit în străinătate? Cine dintre fugari și cuconeturi a trăit asemenea scenă, de-o asemenea elevație?

Guynemer văzut de Țuțea

Cum vă explicați că osemintele unui simplu aviator se află la Panthéon? Acest aviator francez, care a doborât zeci de avioane germane, înceta lupta când observa că adversarul nu mai are gloanțe la mitralieră sau i s-au defectat armele. Nu începea o luptă până când nu trăgea o rafală și nu i se răspundea cu altă rafală, ca să stabilească dacă inamicul este capabil de luptă sau este un simplu avion de recunoaștere sau avion rătăcit. Guynemer a fost cavalerul Bayard, cavalerul fără frică și fără prihană al spațiului aviatic, în bătălia Primului Război Mondial de la 1914-1918. Pe bună dreptate, osemintele lui zac la Panthéon.

Controversă cu Țuțea pe chestia Mateiu Caragiale

Sunt în gravă, furioasă controversă cu Țuțea pe chestia *Crailor de Curtea-Veche* de Mateiu I. Caragiale, pe chestia *Remember*, pentru *Pajerele* sale, sonete mai dăltuite, mai armonioase și mai pline cu rezonanță decât *Statuile* lui Mihai Codreanu.

El vede pe Mateiu I. Caragiale prin lentilele negre ale lui G. Călinescu, care-l descrie ca pe un valet de casă mare. Preocupările heraldice-istoricizante ale scriitorului sunt ridiculizate de critic. Ce este heraldica? Aici zace o cheie a istoriei antice și medievale, fiindcă fără teoria sămânței, fără genealogie, fără încrengături nu se poate face istorie, nu se poate scrie istoria antichității elino-romane, nici hinduse, nici chineze, nici egiptene și nici medievale. Cum se pot pricepe războaiele duse pentru interesele dinastiilor, pentru sămânța regilor buni, pentru încrengături dinastice? Cheia este genealogia, heraldica și sămânța oamenilor. Biologia are rosturi mari în istorie.

G. Călinescu râde de faptul că Mateiu I. Caragiale ştia pe dinafară Almanahul Gotha şi-l interesau genealogii balcanice şi chiar proprii. Cunoaşterea şi pasiunea de cunoaştere a istoriei s-a dovedit în *Craii de Curtea-Veche* în acea apreciere a secolului XX, atât de hulit şi magistral interpretat de Matei I. Caragiale.

Faptul că s-a format şi preocupat de genealogia sa personală nu-l micşorează, aşa cum nu le micşorează pe babele rurale, care stau vara pe şanţurile ulițelor şi conversează după genealogii, încuscriri, neamuri bune şi neamuri proaste, ordinea pe ranguri şi pe regiuni a familiilor. Spiţa, sămânţa, neamurile, clanurile, triburile au fost şi sunt realităţi fundamentale istorice. Nu se poate scrie istorie fără aceste coordonate. Ce se poate găsi ridicol în preocupările de heraldică ale fiului lui Pirgu Caragiale? N-a ieşit din acest material volumul de sonete *Pajere*? Nu a ieşit atmosfera din *Remember*? Nu regăsim pasaje de virtuozitate, de filosofie a istoriei în *Craii de Curtea-Veche*?

Ştim că tatăl şi-a „matat" fiul printr-o celebră butadă. Mateiu I. Caragiale s-a ocupat, firește, ca un heraldist versat, şi de familia actorilor Caragiali, veniţi de undeva din Grecia. Au venit din Grecia Mare? Din Grecia Mică? Din Veneţia sau Calabria? Nu cunoaştem rodul acestor cercetări. Tatăl a socotit de cuviinţă să-şi arate tonsura şi să deducă genealogia:

— Noi suntem neam de plăcintari, fiule!

De unde deducea I.L. Caragiale că spiţa lor de actori şi de artişti descinde din plăcintari sau bucătari? Serios vorbind, eu nu cred că aşa este. Tatăl lui Caragiale era administrator de moşii, iar unchii, actori. De unde a ieşit butada cu plăcintării? Din fantezia burlescă a lui I.L. Caragiale. Între tată şi fiu erau ranchiune adânci. Pirgu vorbeşte de colachia paternă cu „Domnul să te aibă în sfânta lui pază", exact ca epistolele lui Caragiale către Paul Zarifopol şi - probabil - aşa cum îi scria taică-său în exilul de la internatul lui Anghel Demetriescu. Mateiu a fost un student întârziat la Drept. A intrat ca şef de cabinet al lui Bădărău, pentru a-şi câştiga hrana. Babaca toca la Berlin moştenirea Momuloaiei.

Tuţea sare gureş:

—Dar Mateiu al d-tale n-a intrat crap la baba Sionoaia? Nu s-a căsătorit, băiat tânăr, cu o babă, fiica lui Sion, scriitorul vetust moldovean cu *Arhondologia*, sperând ca baba să moară şi să-i lase averea, moşia şi casele? Baba n-a murit. A murit Mateiu şi baba i-a păpat drepturile de autor.

În asemenea condiţii *maloneste* faţă de scriitorul care ne-a dat cea mai rafinată, cea mai somptuoasă proză din literatura română, nu se mai poate continua. Calomnia odioasă a lui G. Călinescu, care şi-a construit pasaje din *Istoria literaturii* cu maniere de Conan Doyle, apasă asupra judecăţilor de valoare emise în privinţa lui Mateiu Caragiale.

Tatonări

H. Soreanu a venit să mă tatoneze asupra scoaterii eventuale a unei gazete.

A venit astă-seară şi ziaristul Al. Gruia cu o propunere similară. Prin 1935, am scos împreună o revistă bilunară, intitulată „Politica externă", pe care o scriam singur. El făcea partea administrativă. Nu am încasat niciun ban. El şi-a reţinut integral. A făcut ciubucuri serioase pe la primării. Am scos câteva numere (trei sau patru). N-a avut grijă să facă depozitul legal la Academie şi m-am ales cu un proces din partea Academiei. Nu mai aveam niciun singur număr. Experienţa cu acest co-director eventual a fost negativă. Cu H. Soreanu ar fi catastrofală. Dacă voi mai scoate vreodată o gazetă, o voi scoate singur. Nu cred c-am să mă mai înham la aşa ceva. Voi publica, solitar, la diverse gazete.

Îmi povesteşte o chestie nostimă cu Victor Moldovan, fost manist, bun *debatteur* parlamentar, avocat şi deputat de Năsăud, despărţit de Maniu şi partizan al lui *numerus valahicus* al lui Vaida-Voievod. Dăduse faliment politic.

Îl întâlneşte pe Al. Gruia, ziarist fără gazetă, fiindcă Octavian Goga, în scurta lui guvernare de 40 de zile, desfiinţase „Adevărul" şi „Dimineaţa".

—Dragule, aş vrea să cunosc pe doamna Elena Lupescu, fiindcă ea, numai ea, mi-ar putea reface situaţia politică.

—Să mă gândesc. Cred că drumul cel mai drept ar fi pe la Mircea Canciov, jurisconsult al Coroanei şi ministru de Finanţe.

L-am prezentat lui Canciov, cucoanei lui şi cumnatelor. Canciov era cam distrat, rece şi comod. Când eram odată la dejun, Canciov era supărat. Regele Carol II îi dăduse şi rolul de al treilea secretar al Frontului Renaşterii Naţionale, fiindcă C. Juvara demisionase pentru a pleca ambasador la Ankara.

—Ce-ar fi dacă aţi propune pe Victor Moldovan? Regele caută renegaţi şi transfugi manişti. Este ardelean, este un om serios şi un bun gospodar.

Regele Carol II l-a numit. Pe urmă, a fost secretar unic în Partidul Naţiunii. Regele era preşedinte de partid (îşi văzuse idealul realizat), şambelanul său şi amantul amantei sale Elena Lupescu, numitul Ernest Urdăreanu, era vicepreşedinte (numit deci de Al. Gruia). Acest trio fantezist mi-a plăcut prin rizibilitatea lui.

Cam ce-ar vrea Al. Gruia de la mine? Să facem o gazetă, unde eu să fac articolul de fond, iar el să facă reportajul politic intern şi extern. Numai atât? N-a venit să tatoneze fondul gândirii mele? I l-am expus cinstit. O gazetă este cu doctrina umanităţii. Cu legalitatea. Împotriva samavolniciilor. Eu sunt oltean şi european, mai exact cosmopolit. Din socialism va rămâne exproprierea capitalului monopolistic, adică a *Finanzkapitalului*[1]. Sectorul agrar, totalmente liber. Micul comerţ, micii meseriaşi, liberii profesionişti, totalmente liberi. Nu-mi trebuie planificarea rahatului şi a iaurtului. Acestea-s aberaţii economice de tip asiatico-misticoidalo-stalinist. Nu putem mânca toţi dintr-o strachină. Eu n-am mâncat nici cu mama dintr-o strachină. Cu nevasta am mâncat, fiindcă ea este umbra mea. Cu copiii nu mănânc dintr-o strachină, fiindcă nu vreau să le dau microbii maturităţii mele. Vreau să rămână copii.

I-aş pune următoarele condiţii:

1) îmi rezerv 60% din acţiuni şi 20% din beneficiul net;

2) îi rezerv 40% din acţiuni, 80% din beneficiul net şi 100% din pierderile gazetei, plus mână liberă absolută în

---

[1] Capital bancar plus capital industrial. (*nota autorului*)

conducerea financiară şi administrativă a gazetei, cu drept de control anual la facerea bilanţului. Controlul îl voi face personal sau printr-un om de încredere (de meserie contabil).

Visuri, visuri, visuri... (Titlul va fi „Centrul". Revistă „Meridian").

Iarăşi balnica! (*29 octombrie 1956*)

În această epocă de răzmeriţă maghiară, nu este deloc rău să ne reîntoarcem la vechile noastre ritualuri şi tradiţiuni valaho-balcanice:

1) năşitul, 2) somnul, 3) mâncatul moderat, 4) băut vin cu sifon şi, pe cât posibil, bere.

Veţi râde de mine: cum să bei bere, când eşti valah? Răspund: n-am citit eu în Cronica lui Ştefan cel Mare de la München[1] că moldovenii beau bere? Este orz pus la dospit.

Năşitul este o problemă complexă, care nu-i pentru mujici.

Somnul este pentru oameni sănătoşi.

Mâncatul este pentru hulpavi, iar moderaţia pentru virtuoşi.

Vinul este pentru civilizaţi.

Maica Roma la Potaissa (Turda)

Maica Roma am văzut-o la Potaissa, sub forma Babei Dochia, soacra lui Bică, fratele meu, care ne-a recitat o încântătoare legendă a fetei lui Decebal. Le-am spus eu adevărata legendă, auzită de la Fra Georgio Gramma.

Fiica lui Decebal şi-a pus mâna zăvor, ca să nu intre barbarii Romei peste tatăl care bea cucută. I-au tăiat-o legionarii romani.

O, frumoasă legendă, frumoasă poveste! Frumoasă fiică!

Pe urmă, m-am plimbat cu Bică, frate-meu mai mare, care trăieşte ca un adevărat patriarh la Turda, ca să vedem

---

[1] Descoperită întâi de Gotka-polonezul şi, pe urmă, de mine, ca prim valah care a citit *Cronica lui Albertus Schendl*, medic de la Nürnberg, care a îngrijit de podagră pe voievodul moldav. (*nota autorului*)

urmele Cetății sacre, Roma, Roma nemuritoare. Vechea Potaissa, noua Potaissa, citită în *tabellae ceratae Dacicae*, acele contracte de negustori romani, acele sarcofagii de ostaşi romani, care se desfundă până şi în anul acesta la Turda, ca să se facă rezervoare de apă.

Demagogul

Fereşte-te să nu ajungi în Cetate *Cleon tăbăcarul*, demagogul înnăscut şi hotărât la rele, şi nici cetățeanul candid jertfelnic şi opresat.

Cartilagii moi

Cum poți urî pe oamenii care au cartilagii moi şi cum poți ucide copiii de la creşele membrilor Securității budapestane, aşa cum se povesteşte pe la Cluj şi Bucureşti?

Eu refuz să cred că există asemenea oameni. Cunosc oameni cu cartilagii moi, cunosc copii, dar nu cred în ucigaşi de copii şi în ucigaşi de oameni cu cartilagii moi de către bărbați puternici şi valizi.

Cred şi am oroare de cota de 2% compusă din criminaloizii societăților umane, care au pretenția să facă revoluții, răzmeriţe, rebeliuni.

Budapesta în flăcări

După Varşovia, Budapesta este în flăcări revoluționare şi contrarevoluționare, flăcări sovietice şi flăcările libertății burgheze.

Când va veni rândul Bucureştilor? După Praga? Sau se va aştepta conflictul germano-sovietic?

În ceea ce mă priveşte, nu sunt deloc dispus să mă amestec în acest tragic, sângeros şi istoric conflict dintre dictatura proletariatului şi cavalerii libertății burgheze.

Ce am eu cu burghezia? Ce am eu cu tinichigiii în salopete albastre?

Eu sunt mandarin în Turnul de Ivoriu, intelectual deasupra învălmăşagului. În acest conflict, misiunea mea este clară, precisă şi concretă: să se păstreze regulile umanităţii. Eu veghez la respectarea regulilor de cruce roşie judiciară, la respectarea ordinei juridice respective, fie că este ordine juridică burgheză, fie că este ordine juridică socialistă.

Nu m-amestec în comploturi, nu intru în bande şi facţiuni, nu mă interesează absolut niciun partid românesc, fiindcă le cunosc – vai! – toate idealurile şi culisele lor.

Eu sunt, aparent, un individualist feroce, dar în fiinţa mea ştiu că voi încerca să întruchipez tot ceea ce este mai bun, mai delicat, mai blând şi mai uman în valahi, voi încerca să fiu acel Cavaler Floare-de-Crin[1], medic printre leproşii veacului meu, aşa cum a fost fantasma mea literară în secolul al XVIII-lea, elaborată în lungile nopţi de iarnă petrecute în chin la Turnul Alb de la Ocnele Mari sau în cele zece luni în subsolul de la Uranus[2].

---

[1] În timpul repetatelor anchete din anii 1958-1959, finalizate cu 15 ani muncă silnică, 8 ani degradare civică, confiscarea totală a averii personale şi 1.000 de lei cheltuieli de judecată, Dr. Petre Pandrea a fost cumplit torturat, fizic şi moral. O temă predilectă de anchetare a fost abordarea personajelor negative din manuscrisele ridicate în timpul percheziţiilor.

Personajul negativ *Cavalerul Floare-de-Crin*, întâlnit în *manuscrisele de sertar, STRICT SECRETE, necitie de nimeni*, cu atât mai puţin publiccate, a fost considerat de către anchetatori drept personaj „duşmănos".

Pagini întregi din manuscrise au fost puse la dispoziţia Securităţii prin fotografieri ilegale de către informatoarea Dimitriu Simona (care acţiona sub acoperire, cu numele conspirative „S.D."şi „Tania"), vecină de cameră cu noi, în domiciliul din strada Constantin Sandu Aldea nr. 96 (Dosarele C.N.S.A.S.). (*n.n.*)

[2] Este vorba de penitenciarele din perioada primei încarcerări sub comunişti (1948-1952), unde Dr. Petre Pandrea a fost *doar* reţinut. Nu a fost judecat, nu a fost condamnat ci, pur şi simplu, *uitat în temniţă 1.675 de zile şi de nopţi*. (*n.n.*)

Nunta Mitzurei

Mitzura T. Arghezi s-a recăsătorit şi nunta a avut loc la Patriarhie, cu un ceremonial strict ortodox şi cu un fast nemaipomenit.

Mihail Sadoveanu şi-a botezat nepotul la Mânăstirea Neamţului, între arhimandriţi, călugări şi poporeni.

Partidul Comunist – laic, ateu şi materialist – are din nou dificultăţi cu aceşti corifei literari pe care i-a îmbuibat cu bani şi onoruri, dar care nu s-au predat decât aparent.

Epistola şi conştiinţa lui T. Arghezi

Relaţiile mele cu T. Arghezi timp de un sfert de secol au fost tandre, protocolare şi pline de lungi spaţii de tăcere şi invizibilitate. Mă iubea fiindcă eu eram din Oltenia şi el era prieten cu socrul meu, D.D. Pătrăşcanu. Protipendada marilor scriitori în Valahia formează o aristocraţie cu prejudecăţi şi superstiţii, cu protocol şi maniere care depăşesc orice Almanah Gotha. Au avut conştiinţa marilor seniori, disprețul politicienilor, al negustorilor, al bancherilor, adoraţia exploataţilor (uvrieri sau ţărani) şi ura contra asupritorilor. Formau o lume închisă. Copiii lor considerau pe negustori drept dihănii, iar soţia mea a refuzat să primească la dejun pe un mare bancher, ostenindu-se, în schimb, pentru orice ţăran oltean venit în vizită sau pentru toţi moldovenii ei pauperi.

T. Arghezi venea în vizită la Poiana Ţapului. Am găsit pe-acolo câteva spirituale misive de-ale lui. Raporturile dintre oamenii grupului M. Sadoveanu, T. Arghezi, Gala Galaction, D.D. Pătrăşcanu, Panait Istrati, Brătescu-Voineşti, Ibrăileanu erau încântătoare, uneori hieratice, amuzante şi pilduitoare.

Simpatia lui T. Arghezi provenea şi din apartenenţa indirectă la acest grup. Eu nu-l frecventam. Era diferenţa de vârstă şi, apoi, aveam şi eu grupul meu. Pentru Sadoveanu, ca om, aveam antipatie radicală, Gala Galaction mi se părea superficial şi livresc, niţeluş escroc, D.D. Pătrăşcanu era un candid, Panait Istrati un semidoct, Brătescu-Voineşti un cap de pasăre

şi G. Ibrăileanu prea maladiv. Numai Arghezi era pe gustul meu: gospodar oltean şi rafinat poet european, salubru în gusturi şi viaţă, detaşat de contemporani, invectivându-i.

În acest an 1956, T. Arghezi s-a aflat într-o grea situaţie morală. După 11 ani de opoziţie faţă de guvern, împins de Mitzura şi Baruţu, s-a hotărât să pactizeze cu guvernul.

În decursul anilor 1953-1955, după ce am ieşit din puşcărie, T. Arghezi m-a chemat, fierbinte şi tandru, pe la el, prin diverşi prieteni şi intermediari, care îl frecventau. N-am găsit timp. Nici nu prea aveam parale.

Spuneam amicilor:

—Înţeleg să merg la T. Arghezi ca la un naş din Oltenia. Nu mi-a fost naş. Are poziţia de naş în cultura noastră. La naş te duci cu paporniţa încărcată cu daruri simple. Cel puţin 1 litru de ţuică, 1 litru de vin, 1 kg. de brânză, un curcan fript, o pâine albă, 1 kg. de zahăr şi 1 kg. de mere. Aceasta este paporniţa tipic olteneasc a finului pentru naş.

De la Arghezi am învăţat pledoaria scurtă, simbolică, corosivă, sarcastică.

Între timp, T. Arghezi s-a umplut de bani. Mitzura nunteşte ca o domniţă. N-ar mai avea haz nici paporniţa, nici amiciţia. T. Arghezi m-a mai chemat. Eu am şovăit. Eram supărat cu şomajul meu, cu dificultăţile materiale ale zilei. T. Arghezi a crezut că eu îl disprefuiesc pentru „pactizarea" sa cu inamicul. O, nu! Ce mă interesează poziţia politică a măscăricilor? Arghezi este un măscărici genial al vremii şi neamului meu. Ca şi Sadoveanu, ca şi Goethe, şi-a apărat creaţia împotriva potentaţilor epocii. Nu lucra Leonardo da Vinci la Benvenuto Cellini? Nu mă mai mir şi nu mă mai supăr de tribulaţiile politice ale lui Sadoveanu şi ale lui Arghezi.

Intrat în panică şi uimire că bătrânul meu oltean m-ar putea pune în aceeaşi oală cu denigratorii săi de ultimă oră, adoratorii de ieri, i-am creionat o misivă din Tribunalul Ploieşti. Am rupt fila ultimă (albă) din *Pagini din trecut*, unde am regăsit *Baroane*. Pe această filă albă, cu creionul, i-am transmis cordialităţile mele complicate. Mi-a răspuns amical. Păstrez epistola.

N-am putut participa la nunta Mitzurei Arghezi cu dr. Stătescu, fiind plecat în Ardeal. A fost o nuntă regească, cu 1.000 de invitaţi şi curioşi, cu un bufet lucullico-sardanapalic plătit de... Academia RPR. Poetul s-a dovedit a fi cobilitar oltean neaoş. Conştiinţa lui T. Arghezi, ca şi a lui M. Sadoveanu, reacţionează contra regimului sub forma... nunţilor, botezurilor tradiţional-ortodoxe protestatare împotriva ateismului oficial.

Levantinism valah.

Unii mor prin puşcării, alţii plătind cotele, alţii îşi scuipă plămânii cu salarii mici, iar măscăricii republicii nuntesc protestatar.

Trei criminali

Guttenberg, Edison şi Marconi sunt cei trei criminali ai umanităţii moderne care ne-au pus zilnic în casă otrava enervantă a gazetei, telefonul supărător şi radiofonia, mâncând distanţele şi intoxicându-ne cu ştiri. N-au fost de la faraoni şi asiro-babilonieni mereu războaie? Cine le ştia pe toate, în afară de cancelariile împărăteşti şi regeşti? Azi, ultimul cioban suspină şi se cutremură din pricina războaielor din Coreea, Vietnam, Egipt, a răzmeriţei maghiare şi a demonstraţiilor de la Poznan. Toţi sunt aţintiţi cu ochii pe gazetă, cu urechile la radio sau telefon, aşteptând catastrofa personală.

Organizarea victoriei şi a înfrângerii

Partidul Comunist Român şi-a organizat victoria, aducând în coada cailor ruseşti ciulini, ca Ana Pauker şi Vasile Luca, aruncând peste bord şi ucigând pe Lucreţiu Pătrăşcanu.

Acum îşi va organiza înfrângerea, apelând la edecuri ca Ralea, Tătărăscu şi Titel Petrescu?

Ce să ne mai mirăm? Aceste înalte idealuri au fost întrupate de oameni mărunţi, aproape nişte pitici, nişte estropiaţi ca Ioşca Chişinevschi, naturi bestiale ca Teohari Georgescu.

Ce să mă mai mir? Dacă comuniştii n-au putut selecta o natură luminoasă şi de amploare, vârâți prin cotloanele ilegalității, nici social-democrații nu sunt mai breji. Când asculți pe Adrian Dimitriu, secretarul lor general, atât de confuz, de dogmatic şi de incult, ți-e lehamite de social-democratism valah. Titel Petrescu este un om de bună credință şi de bună voință (*homme de bonne volonté*), dar de mediocritatea moliei, cenuşiu, fâlfâind din lavalieră şi cu limba împleticită (îşi suge mereu buzele).

Unde-i natura *jaurèsiană*, întraripată în victorie, ca şi în înfrângere?

Unde-i ductibilul, catifelatul şi curajosul Aristide Briand?

În victorie, marxiştii valahi au fost cruzi, în loc să fie generoşi.

Cum vor fi la înfrângerea iminentă?

Azi suntem în 2 noiembrie 1956. Peste trei săptămâni, începe dezastrul, odată cu plecarea trupelor ruseşti. Consilierii sovietici au primit ordin de plecare.

Deasupra învălmăşagului

Încerc să mă țin deasupra învălmăşagului.

Natura mea de creştin nostalgic (mi-am ratat mistica şi am rămas cu etica sau, mai precis, cu nostalgia moralei creştine) mă îndeamnă să predic iertarea şi uitarea greşelilor şi crimelor săvârşite de guvernanți împotriva guvernaților.

Cine mă va asculta?

Devin suspect. Mă vor urî cei care vin, după cum m-au urât, m-au disprețuit şi m-au pedepsit cei care pleacă de pe piedestalul lor de ură, ignominie şi pigmeism. Au urât oameni – dorind să-i facă fericiți. Au fost ignobili, în numele unui nobil ideal al umanității. Au fost pigmei, într-o epocă măreață unde se cerea grandoare, decență şi candoare.

Cei care vin

Cei care vin vor fi mai răi decât cei care pleacă? Sau ceva mai buni? Nu-mi fac iluzii. Sunt plămădiți cu toții din plămada emigranților cu ochii ațintiți spre patria pierdută. Emigrantul definitiv își sporește forțele. Emigrantul provizoriu se învinețește sufletește.

H. Silber și Lucrețiu Pătrășcanu

Martorul principal și leul acuzării care a dus la moarte pe Lucrețiu Pătrășcanu a fost inginerul Herbert Silber, prietenul lui intim. Chiar inginerul Ștefănescu, reprezentantul lui *Intelligence Service*, pus să depună în instanță că Pătrășcanu i-a fost agent, a refuzat, spunând:

—Eu cred în Dumnezeu și nu-mi pot încărca conștiința cu un asemenea păcat!

Hertha Pătrășcanu a spus simplu și emoționant:

—Sunt soția lui și rămân alături de el.

Îi spunea, apoi, la trei ani după depoziție, lui Paul Teodorescu:

—Îmi ieșeau cuvintele din gură, parcă îmi erau scoase cu cleștele!

Harry Brauner, amicul Herthei și al lui Lucrețiu, a depus tot împotriva lui.

Hertha îi taxează ca pe oameni slabi.

Dar cine i-a băgat pe gât lui Lucrețiu pe Harry și pe Herbert dacă nu Hertha? Cu ce bani și-a cumpărat Hertha imobilul din strada Mântuleasa 22, decât cu banii lui Silber? I-a făcut maică-sa din corsete?

Herbert Silber era un om corupt, corupător și coruptibil. Era depozitarul și împărțitorul fondurilor secrete venite de la Moscova pentru mișcarea revoluționară și antifascistă din România. O bucată de vreme, fondurile veneau prin Paris, intermediar fiind Paul Teodorescu. El îmi povestea acum două ore aceste chestii tenebroase. Abia a scăpat în 1936 de comuniști, trecând în redacția „Dreptății". Primeau fonduri

suculente, spunea el. Era biet student în drept la Paris. Nu-şi oprea nimic. Venit la Bucureşti, H. Silber îi primea în apartamentul lui, împărţind musafirilor sandviciuri cu icre de Manciuria şi coniacuri. Un adevărat Azew? Tenebroasă afacere. Silber i-a denunţat lui Lucreţiu Pătrăşcanu pe Alexandru Mihăileanu şi Paul Teodorescu ca agenţi ai Siguranţei Generale române. Sunt convins că nici Alex, nici Paul n-au fost agenţi secreţi. Erau oameni sinceri.

Lucreţiu Pătrăşcanu n-avea nicio încredere în capacitatea revoluţionară a valahilor. Mi-a spus-o de nenumărate ori. Credea în revoluţionarii emigranţi (evrei sau armeni). Era un rasist *à rebours*. Care a fost rezultatul? A murit pe mâna şi depoziţia lui H. Silber, Harry Brauner, înconjurat de Torosian şi nepotul său, Rupenian, şef de cabinet (armeni).

Pe H. Silber a reuşit să-l vâre pe gâtul lui Şt. Voitec, ca profesor universitar de marxism-leninism la Bucureşti. A fost epurat de Comitetul Central, chiar în momentul în care Lucreţiu Pătrăşcanu fusese cooptat în biroul politic. Bătălia surdă din anii 1945-1946 a devenit crâncenă în 1947, când H. Silber s-a autoarestat.

În februarie 1948, Lucreţiu Pătrăşcanu a fost debarcat şi, apoi, în iunie 1948, a fost arestat.

La 17 aprilie 1954, a fost executat.

Au suferit şi doi români care habar n-aveau de maşinaţiile acestor levantini silberi, brauneri, torosieni, rupenieni şi cum îi mai cheamă.

Bietul Ştefan Popescu a fost torturat trei ani la Securitate, ca să mărturisească intenţia de fugă în străinătate, cu asentimentul lui Lucreţiu Pătrăşcanu.

Eu am stat închis, gratis, cinci ani. Faptul că eram cumnat cu şeful acestei bande exotice mi-a adus numai belele.

Temperatură joasă

Azi, 4 noiembrie 1956, au căzut primii fulgi de zăpadă. Frigul cu lapoviţă coincide cu ştirea intrării a 1.500 de tancuri sovietice, nou sosite din Cehoslovacia şi România, pentru a

încercui Budapesta, pentru a face o baie de sânge cu răsculații anticomuniști.

Valahii care fac răzmeriță la crâșmă și cafenea au intrat în panică și gaură de șarpe.

Românul și femeia

În bufetul gării de la Buftea (unde am căutat zadarnic puieți de pomi fructiferi), un drojdier cu simpatică înfățișare spunea, comentând matinal ultimele evenimente:

— Nu trebuie să te încrezi în român și în femeie, fiindcă sunt vicleni. Nu te poți sprijini la greu pe ei, niciodată.

Ofensa este gravă și justă.

Refuzuri

Am fost căutat telefonic de patru ori de ministrul Ion Pas și de alte patru ori de Constanța Crăciun, ministrul Culturii. Mă caută prea des. Refuz audiență de miniștri? O, nu! Nu am timp de ei. Sunt ocupat cu procese, cu săditul pomilor, cu lecturile și scrisul meu.

Azi, 9 noiembrie 1956, un vechi prieten din mișcarea muncitorească a venit la mine să mă avertizeze că s-a format o echipă de șoc, care a primit misiunea să mă ridice noaptea de acasă și să mă ucidă. Refuz să mă apăr. Cum să te aperi în fața răului? Poți să te aperi? Atacurile lașe din umbră sunt cel mai greu de parat. Și pe urmă, nu s-are face gaură în cer prin uciderea mea tâlhărească.

Resemnarea ciobanului valah din *Moriția*, cu seninătatea lui în fața morții, mi se pare pilduitoare. E un frate bun al meu.

Povârniș

Alunecarea pe povârniș a ghețarului păcii spre focul războiului s-a început zilele acestea, 8-10 noiembrie 1956. Ce vorbesc despre pace? N-a fost pace. Până acum, a fost un armistițiu de 11 ani, dublat de „războiul rece".

În această epocă, au ieşit la iveală – ca gunoaiele pe apele spumegânde – taraţii, criminaloizii şi mattoidalii ţărilor, acea cotă de abjecţie morală şi dejecţie biologică, acel buget al crimei (pe care-l plăteşte orice societate) recrutat din trinitatea fatală a spirochetei, a alcoolului şi a degenerescenţei.

Spirocheta, alcoolul şi degenerescenţa sunt motoare ale istoriei în proporţie cel puţin egală cu factorul economic (subliniat exclusiv de marxişti) sau factorul „idealuri şi credinţe" (subliniat, pe bună dreptate, de adversarii lor).

În epocile de criză, de răzmeriţă, de „războiul rece", se dezlănţuie stihia, cum spunea C. Stere.

În epocile de război cald, păşeşte calm, pe primul plan, eroul. Militarul e om serios, aş zice pacific şi cuminte.

În epocile tulburi, ies la iveală gunoaiele şi preiau iniţiativa populară şi chiar conducerea statală. Mattoidalii, criminaloizii şi degeneraţii, alungaţi la periferia socială de oamenii sănătoşi, devin de o înspăimântătoare virulenţă.

În epoca de război şi epoca tulbure, se selecţionează sfântul şi înţeleptul, mandarinul şi supra-omul, adică omul care sintetizează contemplaţia cu fapta. Ce fel de faptă? Fapta bună condusă de facla nobilelor idealuri ale umanităţii.

Care sunt faptele bune în Valahia şi idealurile mele în ceasul de faţă? Iertarea şi uitarea, îngăduinţa, pacificarea spiritelor, puţin umor, nitică feerie, măsură în toate.

Conversaţie cu Constanţa Crăciun

Azi, 10 noiembrie 1956, am avut o conversaţie cu ministrul comunist al Culturii, Constanţa Crăciun. Am fost invitat la ora două după amiază şi a durat o oră şi un sfert.

Conversaţie suculentă, stranie, de oameni care stau pe poziţii adverse, dar al căror destin a fost strâns împletit în momentele grele.

Când în 1942 *ea* trebuia să moară, *eu* am scăpat-o de la moarte, fiindcă în anii 1933-1936 fusese tovarăşa de partid a fratelui meu Minel şi, poate, metresa lui. În orice caz, cumnatul meu Lucreţiu Pătrăşcanu a deflorat-o prin 1931 şi n-a

vrut s-o ia de nevastă. A ispăşit pentru aventurile lui de Don Juan partinic, de Don Juan al idealurilor şi al femeilor Partidului Comunist.

Eu n-am cunoscut-o pe Constanța decât în boxa acuzaților, dar sora sa, doamna Bronzetti, mi-a telefonat matinal aproape o jumătate de an, până când i-am lichidat procesul şi i-am aranjat căsătoria în puşcărie cu Ion Vințe (ulterior, ministrul Silviculturii şi adjunct al Internelor), încât soția mea devenise suspicioasă pe amiciția mea neîntinată cu sora Constanței.

Prietenie senină, ideologie comună şi contrarie, ajutor substanțial în momentele grele mă leagă de această femeie superioară care este Constanța Crăciun.

Şi-a răscumpărat păcatul de a-şi fi ales un avocat turbulent şi complicat ca mine. Am scăpat-o de la moarte, dar ea, birocrată de tip „stareță"[1], nu poate scăpa de naşul ei, deşi n-o solicită, cum nu scapă o iapă de stepă de ciulini în coadă şi de tăuni în ureche.

La ieşirea din puşcărie, s-a purtat corect, matern. M-a reintegrat în avocatură şi autorlâc. Am dat cu piciorul la ambele, după un an de avocatură şi o traducere din Dimitrie Cantemir. Am ajuns la sapă. Am preferat să ajung la sapă, fie şi de lemn, decât să pactizez şi să fraternizez cu scelerații din Justiție şi cu măscăricii literari.

M-a chemat de trei ori săptămâna trecută. Am dat urmare celei de-a patra chemări.

Am stat la o conversație tihnită cu clienta mea, scăpată de la moarte cu 12 ani înainte. I-am spus tot ce-am vrut, într-o amabilitate perfectă.

Ea este un moft ideologic.

I-am şi spus la final:

—Tu eşti ca o stareță, şefă de Mânăstire! Eşti stareță peste măscărici (scriitori) şi peste călugărițe deşuchiate (acrite, teatraliste).

---

[1] Une vraie nonne d'une monastère catholique. (*nota autorului*)

Viața mea este atât de dezordonată (aparent), încât şi eu mă mir, dar nu mă înfricoşez.

Vin la mine tot felul de oameni, bestii, escroci, mistici şi stupizi.

Eu nu conduc pe nimeni.

Cum aş putea conduce pe cineva, când eu trăiesc într-o încremenire eleată, când nu mă încred şi nu mă încadrez în bande, facțiuni şi partide, rămânând singur, mereu singur?

Singurătatea mea voluntară este totală şi desăvârşită.

Sunt singur, pentru a putea vorbi oamenilor în libertate desăvârşită.

Sighet şi Bădăcin

Cineva îmi vorbeşte de popularitatea imensă de care se bucură printre valahi cumnatul meu Lucrețiu D. Pătrăşcanu, mişeleşte ucis cam în aceeaşi lună când a pierit între gunoaiele din penitenciarul de la Sighet cel care a fost Iuliu Maniu, zeul Ardealului politic.

Răspund evaziv:

—De la Sighet până la Bădăcin, locul natal al lui Maniu, sunt câțiva zeci de kilometri. Nu s-a găsit niciun țăran din Bădăcin să-şi ia desaga, să înfrunte urgia şi să ducă o pită şi o bucată de slană lui Ghiulucă?

Iuliu Maniu a stat cinci ani la puşcăria din Sighet, în nordul Ardealului, printre ai săi şi cu ai săi. Nu s-a ridicat un deget ca să fie apărat. O singură călugăriță, catolică, sora lui, Clara, venea mereu în anticamerele Ministerului de Interne ca să se intereseze de soarta lui, de lutul lui.

În ceea ce priveşte pe celălalt „idol" al Ardealului, pe Lucrețiu Pătrăşcanu, comunistul național atât de „popular", a fost ucis în inima Capitalei, într-un proces monstruos la care au participat avocați, judecători, procurori, martori, poliție, miliție. Familia n-a aflat nimic, decât în ultimul moment. L-a plâns şi-l plânge mereu sora lui, cu izvor nesecat de lacrimi fierbinți.

Restul oamenilor discută despre Iuliu şi Lucrețiu la un pahar de vin şi îşi văd de treburi şi de plăceri.

Drama omului politic este oriunde cumplită şi cu atât mai vârtos în Valahia.

Lichefiere prin alcool

Am păşit ieri şi alaltăieri, împreună cu vechiul meu coleg dr. Gh. Băjeu şi cu secretarul meu Emil Popovici, în diverse taverne şi într-un nou local de lux, Boema.

Iubesc taverna, cu atmosfera ei orfică.

Băjeu mă îndemna să mergem la el acasă, unde are tulburel, confort, mâncare:

—Ah, scumpe amice, ador taverna şi conversaţia cu amici inteligenţi în jurul unui pahar cu vin aspru. La tine este parfum de salon, covoare de Smirna şi Persia, soţie stilată, copil student la Electronică. Ei adoră ceaiul. Noi adorăm şpriţul. Şi, priveşte în jurul tău, unde vei găsi aceste figuri cu creiere lichefiate de alcool, decât într-o tavernă proletară? Nu poţi cunoaşte omul şi epoca noastră nici în salon, nici în biserică, nici de la catedră. Taverna îţi dă cheia cunoaşterii biologice, sociologice şi psihologice.

Sociologia sanguină

Petrake Ţuţea comentează evenimentele din Ungaria:

—Pentru o sociologie eronată se varsă sânge.

Ce-i marxismul? O sociologie.

Pentru o sociologie dementă se fac masacre.

Gândirea mea rurală

Încerc să gândesc rural de 25 de ani, deşi mă găsesc, mă agit, muncesc şi trăiesc printre nişte citadini isterici, nişte flori otrăvite ale asfaltului bucureştean, unde se amestecă demenţa degenerată a Levantului, violenţa asiatică, cruzimea teutonică, astuţia grecoteilor, prostia băştinaşilor indolenţi.

Sunt băştinaş lipsit de indolenţă, cu gustul observaţiei. Nu mă las prostit de oameni şi evenimente. Încerc să gândesc rural, ca tata, mama, bunicii, baba Stana şi baba Ilinca.

Oare ce-ar fi zis şi ce-ar fi făcut azi moş Preda Albotă?

Dar bunicul meu Dumitru, ostaşul, călăreţ cu schimbul, mort de tânăr?

Tata-Ion ar fi ştiut ce să spună şi cum să se comporte. N-a trecut el, copil de 8 ani, prin războiul de la 1877, n-a trăit 1913, 1916-1918, 1941-1944? A trecut prin răzmeriţa de la 1907 şi prin patru războaie.

În timpul răscoalelor ţărăneşti, a fost factor decisiv de împăcare între ţărani şi autorităţi. Ţăranii au dat foc conacului local. Au băgat vitele boierilor între şirele de paie aprinse. Tata a salvat vitele, a admonestat ţăranii. Era şi el ţăran, ceva mai avut şi cu mai mulţi copii. Îl respectau. Unii îi erau fini. Alţii îi erau cumetri. *Reprimanda* orală s-a servit între rude. A scăpat de furia autorităţilor un avocat pitit sub fânul căruţei, autorităţi care au împuşcat ţărani şi au arestat intelectuali. Comportarea lui Tata-Ion de la 1907 a fost comportarea mea identică în epoca 1938-1956. Trec de 18 ani prin războaie, dictaturi, rebeliuni, cu facla împăciuirii în mână. Mi s-a smuls felinarul şi facla din mână deseori, arestându-mă, intimidându-mă. A fost zadarnic.

Un intelectual rafinat la cinci universităţi europene, hotărât să gândească, să simtă şi să acţioneze rural, este imbatabil. N-are mari victorii eclatante, dar este de nebiruit. Victoriile mele sunt strict judiciare. Sunt fapte bune cotidiene. Sunt sfaturi de jurist sau de înţelept arhaic, gogoşi lirice, stilizate *ad hoc*, lacrimi ascunse, bunătate discretă, grandilocvenţă afişată.

Cu spaima-n suflet

Mă întâlnesc zi de zi cu oameni de diverse categorii sociale şi de calibru intelectual variat. Toţi sunt cu spaima în suflet şi cu sufletul la gură. Răzmeriţa maghiară a provocat şi în Valahia o tensiune psihică enormă. Le tremură la toţi vinele de la genunchi la tălpi, gata de a porni la acţiuni nesăbuite. Unde nu te-ai fi gândit, găseşti şarpele nebuniei galbene ascuns pe imaşurile cele mai tihnite, mai înflorite şi mai verzi.

Pledez şi eu cu „spaima"-n suflet. Spaimă pentru pâinea zilnică a copiilor. Spaimă pentru libertatea mea ameninţată la fiecare pas. Răpirea libertăţii mele echivalează cu mizeria familiei.

Eu am scăpat, intim, şi de spaima morţii, şi de spaima arestării, şi de spaima foamei. Nu mai am niciuna dintre aceste trei spaime care bântuie actualmente printre noi, valahii. Nu am niciun fel de spaimă, în afară de spaima şi fiorul cosmic. Nu mi-e frică de pierderea tinereţii, fiindcă sunt încă tânăr. Nu mi-e frică de pierderea sănătăţii, fiindcă sănătatea mea se menţine. Bărbăţia n-a încetat o clipă şi ea este soarele sănătăţii ale cărui raze încălzesc toate mădularele. Cât timp virilitatea continuă cotidian, nu mi-e teamă de nimic pe lume, nu mi-e teamă de epocă, nu mi-e teamă de oamenii învrăjbiţi.

Mizeria jurnalelor intime

De ce ţin acest jurnal intim?

De ce târăsc după mine, aproape cotidian, acest făraş cu deşeuri fiziologice, gunoaie morale şi zdrenţe de gânduri? Nici eu nu ştiu. Un vechi obicei şi poate sfatul lui Q. Horatius Flaccus: *nulla dies sine linea.* Nu trebuie să-mi treacă o zi fără să nu muncesc cu plaivazul, aşa cum ţăranul dă cu sapa şi minerul cu târnăcopul.

Numai că Horatius şi orice adevărat scriitor are o operă în cap la care ciopleşte, asudă, reflectează, realizează.

Eu nu am în cap o operă precisă, statornică, la care să lucrez în momentul de faţă. Cărţile mele au intrat în adormire din lipsa lui *otium cum dignitate.* Eu am reintrat în avocatură, adică la faptă cotidiană. Lipsa contemplaţiei şi şuvoiul istoric mă târăsc spre rigolele evenimentelor naţionale şi internaţionale.

Mizeria jurnalelor intime este indicibilă, dar şi salvatoare: prin jurnalul mnemotehnic însemnând acele stări sufleteşti hilare şi maladive, pliveşti buruiana şi înlături dejecţia!

Radu Paul (schiță)

Ce cred despre Radu Paul?

Este prietenul intim al lui Pirgu, al lui Radu Popescu.

A fost inseparabil de Emil Popovici-Găluşcă şi a frecventat mult pe Sorin Pavel. Vede zilnic pe Petre Ţuţea.

Deci, Radu Paul este amicul amicilor mei şi amic personal[1].

Am observat un lucru: el este grec prin maică şi face mare caz de ardelenismul tatălui. A fost democrat şi are fumuri nobiliare. A fost de stânga şi a păşit într-o caraghioasă ideologie patriotardă.

Dacă aş fi rău, aş spune cu un cuvânt, că este un grec cu o piele de iepure în spinare, aşa cum poartă toţi grecii, după opinia lui Dimitrie Cantemir.

Jurnalul intim al lui M. Sadoveanu

Ah, cât aş dori să citesc un jurnal intim al lui M. Sadoveanu.

Dar are acest om o conştiinţă trează?

M. Sadoveanu este un Ceahlău de fecale pe care s-au sădit brazi, fagi, ulmi, goruni, pasc mioare şi fluieră ciobanii balade mioritice. Dacă sapi în adânc, nu dai de murdărie fecalină?

Licheaua Nr. 1 a României să fie Sadoveanu? N-au spus patrioţii germani lucruri similare despre Goethe? Titanul şi-a apărat creaţia.

Nu şi-a apărat Sadoveanu creaţia (niţeluş campestră) de evenimente, de războaie şi răzmeriţe, căutându-şi culcuş şi tihnă?

Cum pot fi supărat pe M. Sadoveanu şi pe Tudor Arghezi, cei doi mari creatori literari ai Patriei?

---

[1] Radu Popescu, Radu Paul, Sorin Pavel, Pavel Pavel, Petre Ţuţea, Emil Popovici-Găluşcă, Emil Serghie, Duiliu Vinogratzki au fost parte în Dosarele de Urmărire Informativă ale Securităţii, cu deosebire în Dosarul *Petre I. Marcu Pandrea şi alţii* (Dosarele C.N.S.A.S.). (*n.n.*)

50 de lei fără 5.000 de lei

Am făcut socoteala la Colectivul V pe luna octombrie. S-au făcut angajamente în contul meu de 4.950 lei. Nu mă interesează banii, taxarea, fleacurile materiale.

Dar, în prima lună, am băgat la Colectivul V de zece ori leafa medie a unui valah, eu fiind un mandarin. Sunt cobiliţar sau nu? Cum împac cobiliţa cu pasărea măiastră?

Moşie sau biserică?

Mulţi comunişti au avut şi mai au impresia că partidul este o moşie personală pe care o conduc şi o pot conduce după criteriile lor. Se comportau şi se comportă ca nişte zapcii sau îşi numesc zapciii favoriţi. Acest lucru l-am observat mai de mult la trei oameni total diferenţiaţi şi învrăjbiţi: la Alexandru Mihăileanu, Lucreţiu Pătrăşcanu şi Avram Bunaciu.

Alecu Mihăileanu era capabil să comită crime în numele partidului şi pentru partidul triumfător. Era de-o violenţă în mentalitate, în vorbe şi gesturi, ca un mardeiaş de Corabia, deşi avea un fond sufletesc blând şi jertfelnic. L-a bătut cu scaunul în cap pe sărmanul dr. Sandu Lieblich, fiindcă nu erau de acord pe nişte fleacuri tactice. Chestia de „tactică" joacă la ei mare rol şi tactica le înghite strategia şi, cel mai ades, doctrina.

Lucreţiu Pătrăşcanu monopolizase ideea comunistă şi tactica antifascistă în Valahia într-o exclusivitate şi o mentalitate de latifundiar. I-am şi spus-o de multe ori că este un „ciocoi", *le fils à Maman*, exact cum este şi fiul meu. Monopolul moşiei comuniste i-a fost fatal. Decretase imperial şi ciocoieşte că, „românii nu sunt capabili de revoluţie" şi s-a înconjurat de vechili ca Silber, Kofler (cine o mai fi şi ăsta?), Torosian, Rupenian, Poulopol şi alţi levantini ductibili, veninoşi, şerpuitori şi fără scrupule. Există în acest grup mari discuţii dacă Lucreţiu Pătrăşcanu, şeful clanului şi al latifundiei comuniste, a luat contact pe timpul lui Ion Antonescu cu

„rezidentul" local al lui Intelligence Service, un oarecare Ştefănescu. Este una din „crimele lui de înaltă trădare". A fost o gafă. Între anii 1941 şi 1945, USA, URSS şi Anglia s-au aflat în coaliţie. Sateliţii valahi ai acestor mari puteri trebuiau să colaboreze politic? Se pare că da.

Numai că Partidul Comunist este o biserică şi nu o moşie. Are reguli stricte şi ipocrite de comportare. Un om politic comunist nu colaborează şi nu ia contact cu serviciile secrete adverse. Dogmatismul şi bigotismul comunist reies încă o dată la iveală în *cazul Pătrăşcanu*.

Nu ştiu nimic precis în povestea aceasta dintre Pătrăşcanu şi ing. Ştefănescu de la Intelligence Service. Sunt poveşti şi informaţii care mi se debitează tardiv.

Sunt, însă, absolut sigur că Belu Silber a luat contact şi cu Vintilă Ionescu, şi cu Moruzov, şi cu Eugen Cristescu, cei trei şefi succesivi ai Serviciului Secret din Valahia în epoca 1926-1944. Belu Silber n-avea scrupule şi el îşi imagina că trage pe sfoară pe şefii respectivi. Le lua paralele, beneficia de influenţa lor punându-şi pielea preţioasă la adăpost, dar continua să... rămână comunist, inducându-i în eroare, trădând partidul pentru a obţine multişor. Iluzii de agent dublu.

Povestea tragică a lui Herbert Silber este povestea veche şi scârnavă a lui Azew.

Ce-a fost Pătrăşcanu în această mixtură de silberi, ştefăneşti, moruzovi şi cristeşti?

Pătrăşcanu a fost un om politic care-şi imagina că Partidul Comunist este o latifundie personală. Numise zapciu pe Herbert Silber.

A îndepărtat şi l-a bârfit ca „spion" englez pe Pavel Pavel.

A îndepărtat cu dispreţ pe Radu Popescu, Petre Ţuţea şi Ghiţă Ionescu, români sincer comunişti în faza 1932-1934, care, ulterior, s-au dovedit de o mare virulenţă intelectuală şi politică.

Nu credea în români, oameni politici de stânga. Era o xenofilie bizară la acest martir al comunismului naţional.

Este una din micile ironii ale vieții, ca omul care nu credea în capacitatea democratică a românilor să piară pentru idealurile lor.

În ceea ce privește raporturile dintre Lucrețiu Pătrășcanu și subsemnatul, noi nu ne-am înțeles niciodată.

El avea natură de fanatic, iar eu sunt tolerant erasmic.

El avea prejudecăți proletaroide, iar eu sunt chiabur rural, *prince-paysan*, aproape natură seniorială și ctitorială.

El era meschin ca orice... „tinichigiu", iar eu caritabil și larg.

El avea hachițe de ciocoi, iar eu nu am decât izbucniri temperamentale lirice și argheziene, care nu sunt niciodată ofensatoare, pe când ofensele lui rămâneau indelebile și de neiertat.

El era de un egoism brutal, drapat cu fățărnicie, iar eu păstrez, în cele mai grele momente, realitatea jertfei și aparența ei pilduitoare.

El nu credea în morală, în religie și în metafizică.

Eu nu pot trăi fără morală, fără religie și fără preocupări metafizice.

El era un meloman pătimaș și un om cu voință slabă.

Eu fug de muzică și încordez zi de zi, cât mai matinal, arcul de oțel al voinței în viața de junglă a Valahiei, pentru a vâna câte o faptă bună cotidiană, ceva arginți pentru independența mea și a familiei, pentru a dărui prietenilor și nevoiașilor.

Lucrețiu Pătrășcanu a muncit numai ceea ce i-a plăcut. A fost în această privință un sibarit perfect. Chiar ca ministru într-o epocă agitată și complicată, făcea dese excursii în toți munții (Păltiniș, Făgăraș, Lacul Roșu, Predeal) și aprecia vilegiatura la mare. A pierdut partida internă în partid și din cauza sibaritismului, a absenței de la intrigi: *qui va à la chasse perd sa place*!

Până la sfârșit, a rămas singur cu H. Silber și cu Hertha, o femeie disprețuitoare, dement orgolioasă și indecentă.

Lucrețiu Pătrășcanu n-a respectat nici legile și nici regulamentele interioare ale bisericii comuniste. S-a comportat în

politician versat. De altminteri, idealul lui era „Rusia subterană" (Boris Savinkov, Stalin & Co), iar în Valahia, Iuliu Maniu şi violenta simpatie pentru G. Tătărăscu[1], precum şi pentru M. Ralea[2].

A. Nachtigal despre Lucreţiu Pătrăşcanu

Conversaţie domoală cu Nachtigal despre Lucreţiu Pătrăşcanu. El nu-l crede victima certurilor interne. Socoteşte că ordinul a fost dat de sus, de la Ţarigradul moscovit.

—Era socotit un comunist naţionalist. Discursul de la Cluj i-a frânt gâtul. Nu l-au putut ierta. Ordinul trebuie să-l fi dat Stalin.

—Faci o confuzie cronologică. Stalin murise de un an de zile, când s-a decis uciderea lui.

Nachtigal se gândeşte un moment, visător, şi dă din cap. Îşi menţine părerea, minus Stalin. Povesteşte despre ultima lui întâlnire cu Ana Pauker:

—O ştiam de totdeauna ca pe o cabotină.

Entuziasmul cu care vorbea despre empatia cu care era primită la defilări mă uimea. Ea nu ştia cum sunt scoşi muncitorii, pe căprării, la defilări, sub ameninţarea pierderii bucăţelei de pâine? Sigur că ştia. Se prefăcea?

—Toţi dictatorii ajung să creadă în propriile minciuni.

—Poate că ai dreptate. Sigur că ai dreptate!

—Cum vezi situaţia?

—Foarte gravă. Suntem pe marginea prăpastiei. Războiul a devenit inevitabil.

—Nu cred. Până la sfârşit, bunul simţ şi raţiunea triumfă în istorie. Ştiu că masele nu pot face nimic. Ele zic ca acel basarabean: „Spun tată celui care se culcă cu mama".

Nachtigal se plânge de dificultăţi financiare.

---

[1] Martor în acuzare la proces. (*nota autorului*)

[2] Care i-a calomniat memoria declarând, tardiv, că H. Silber îi era, în 1938, agent la Ministerul Muncii. (*nota autorului*)

Eu am primit ieri 1.700 de lei. Am plătit o datorie de 500 de lei. Trebuie să întreţin două case (Bucureşti şi Poiana Ţapului). Untul a ajuns 60 de lei. Am 15 lei în buzunar.

Să nu te duci la pomul lăudat cu sacul gol şi nici la avocatul celebru să-i găseşti punga plină. Se găseşte totdeauna cineva să i-o golească.

Glume de copii

Azi, 15 noiembrie 1956, am avut o zi agreabilă, adică o zi fără lucru, *dies cum otium et dignitate.*

M-am sculat ca de obicei la ora patru şi jumătate dimineaţa. Cam buimac şi voluptuos lângă muiere. Peste o jumătate de oră, mi-am aprins tihnit, mulţumit şi cavaler prima ţigară. Am reflectat asupra programului cotidian. Mi-am făcut toaleta amănunţit, deşi făcusem ieri o baie excelentă la Baia Centrală, îmi tăiasem bătăturile făcute de bocancii proprii, de pantofii daţi de fecior şi alţii de un nepot. Am revenit la bocancii mei, după ce i-am pardosit cu tălpici de carton şi am îmbrăcat o pereche de ciorapi de lână.

Am hrănit câinele, pe iubitul nostru Ţuţi, câinele labrador în vârstă de opt ani.

Am primit o clientă pauperă, soacra amicului meu Mihai, tâmplar de la Băneasa.

Pe urmă, a venit Mihai P. Mihai, tâmplarul.

Pe urmă, am plecat după treburi. N-aveam program fix.

Am plecat după Pavel Pavel, ca să văd ce mai spune, ce mai face cu sănătatea. Nu l-am găsit. Era la raze Röntgen, fiindcă-l doare spinarea de reumatismul puşcăriilor.

M-am dus la tribunal. Vorba lui Caragiale:

—Am, nu am proces, la ora 12 trecute fix, mă duc la tribunal.

Lungi conversaţii cu Nachtigal, la o cafea plătită de el.

Am plecat alene, pe Calea Victoriei, însoţit de secretar. Am întâlnit o mulţime de lume cu care am conversat, m-am dus la Librăria Noastră (fostă Buchholz) şi am recitit invidios din Ion Neculce. Ah, dacă aş putea scrie ceva similar cu

Neculce. M-am gândit la inelul lui, la rateşul plin cu peşte, la ultimii zece ani petrecuţi în conacul lui.

M-am dus să văd pe Emil Serghie şi nu l-am găsit, m-am dus la biblioteca de la Casa Scriitorilor (fosta Casă Catargi, actualmente Casa Mihail Sadoveanu) să caut ultimul număr din „Viaţa Românească", cu poemul lui Ion Barbu, şi n-am găsit nimic. Alene, m-am dus la cantina scriitorilor, din strada Mihai Eminescu să dejunez cu nevasta şi să luăm sufertaşul cu mâncare pentru copii. Am mâncat macaroane cu brânză şi fasole cu carne, cu gust oribil, de spital. Am fost, totuşi, mulţumiţi.

Am venit acasă, am găsit copiii care au dejunat cu poftă. Am dormit puţin, singur, în fotoliu, nemulţumit. Aş fi vrut să dorm în cămaşă înflorată naţională, cu nevasta. Dar erau copiii cu noi şi nu avem decât o cameră. A venit clienta pauperă cu soţul chelner la Azuga, care mi-a adus un ceas de aur pe care nu l-am primit. M-am dus la colectiv, la Plenară, unde am fost primit amical. Am mai stat de vorbă cu amicii pe care-i doream. Am făcut şi o faptă bună: am numit pe Marinache ca jurisconsult, cu 1.200 de lei lunar! Am întâlnit pe Bany Ghyka, alt amic anodin de puşcărie.

Seara s-a încheiat banal şi a trebuit să mă scol iarăşi la patru şi jumătate dimineaţa, având un greu proces de delapidare, cu o analfabetă contabilă.

Ferocitate lucidă

Una dintre formele cele mai abjecte ale ferocităţii este ferocitatea lucidă.

Observ foarte des acest fenomen psihologic printre contemporanii mei.

Povestea nepoţilor lui A. Bunaciu

Am trăit astăzi spre seară o poveste reală, de o încântătoare, lucidă şi stranie frumuseţe.

A. Bunaciu, secretarul meu, este căsătorit cu o evreică destul de stupidă, incultă şi urâtă, care se cheamă Emma, fata

unui haham din Cluj, care i-a făcut pe Tudorel, pe Doina şi pe o altă fată (gângavă şi cvasi-surdă).

Eu am avut grijă de Avram, Ema, Tudorel şi Doina, între 1941 şi 1944, învăţând profesia pe Avram şi hrănindu-i pe toţi.

În 1944, a început marea plăcintă.

S-a certat Emma cu Hertha Pătrăşcanu, cumnata mea.

Şerban Leibovici (H.), prieten intim cu A. Bunaciu, s-a certat cu Lucreţiu Pătrăşcanu.

Aceste dame şi bărbaţi de cinci parale (Avram şi H. Leibovici) au contribuit la doborârea lui Lucreţiu Pătrăşcanu şi la încarcerarea mea, printre altele, datorită calităţii de cumnat, crezând că-i vor face displăcere Herthei şi lui Lucreţiu, fără să ştie că le făceau cea mai mare plăcere.

Eu am fost arestat în aprilie 1948. Hertha şi Lucreţiu au fost ridicaţi în iunie 1948.

Ce aflu acum?

În 1949, A. Bunaciu ducea exact ritualul meu din anii 1939-1944, adică a cununat şi botezat, braţ la braţ cu Emma lui, nepoţi, nepoate, cunoscuţi şi cunoscute. Nu importau diferenţele confesionale. Cea mai „ortodoxă" a fost Ema.

Ema a organizat nunta nepoatei lui Bunaciu cu băiatul soacrei lui Mihai de la Băneasa, tâmplar, vechiul meu amic. Soacra lui a fost azi spălătoreasă la mine. Ne-a povestit pe îndelete, spre stupefacţia nevestei mele, nunta din 1949 (când noi eram în suferinţă şi arest), când năşeau Avram şi Ema.

Suferinţa soţiei mele era cu atât mai mare, cu cât Lucreţiu şi Hertha (cuplu similar) au refuzat să vină în anul 1946 la nunta fratelui mai mare, Dumitru, cu profesoara universitară Maria Alexandrescu, nepoata poetului Gr. Alexandrescu, prima soţie a lui Dan Botta, poetul eleat.

Lucreţiu şi Hertha au refuzat să vină ca naşi sau ca oaspeţi de onoare la nunta lui Ticu Pătrăşcanu cu Maria Alexandrescu, de teamă că „partidul" (abstracţie şi ficţiune) îi va nota rău. Atâta caz de bigotism partinic nu văzusem încă. Absenţa lor a fost considerată ca o ofensă nemaipomenită, cu cât promiseseră că vor onora acest important eveni-

ment. Au plecat în duo erotic la ski, la Păltiniş. Din această ofensă s-au născut otrăvuri şi miasme în familie şi în sufletul meu. Cuplul Hertha – Lucreţiu, un cuplu de cumnaţi ingraţi. I-am notat ca atare şi i-am tratat ca atare, pornind o diatribă verbală îngrozitoare, o canonadă de răzbunări pe fapte reale. Aceştia nu erau domni. Erau denigratori de tradiţii.

S-a dovedit că Avram Bunaciu a învăţat de la mine năşitul, respectul tradiţiilor şi al omului concret.

Automobilul cu crizantema albă

Am stat azi, 16 noiembrie 1956, de la 8 dimineaţa până la ora 5 p.m., la Tribunalul Griviţa Roşie, aşteptând să-mi vină rândul pentru a vorbi cinci minute într-o delapidare.

Şuetă cu Rosenkrantz (cordial), cu Al. Tissescu (un escroc evaziv), cu secretarul lui Nachtigal, Buium, care a dat 200 de lei lui Tissescu (şi s-au ruşinat când i-am văzut) şi apoi cu Mihail Pompilian.

Mişu mi-a istorisit povestea încântătoare a automobilului cu o crizantemă albă, cu care au evadat Gh. Vasilichi, Doncea şi Gh. Petrescu (având în frunte pe Gh. Gheorghiu-Dej) de la procesul Griviţa, pe care-l aveau la Tribunalul Militar Craiova.

Totul a fost combinat de avocaţi şi intelectuali, ca aceşti trei tinichigii să poată fugi.

A venit de la Bucureşti un autoturism negru, cu o crizantemă albă la volan.

Deţinuţii au fost scoşi din penitenciar, pentru a fi duşi la spital să li se facă injecţii pentru... sifilis. Nu erau bolnavi. (Petrescu avea două fetiţe care dejunau cu mama lor la avocatul Pompilian-tatăl).

Gardianul, cu voia lui, a fost găsit legat de un pom cu centironul propriu.

Şoferul a fost ulterior condamnat la doi ani.

Doncea, Vasilichi şi Petrescu au fugit în Rusia. Vasilichi a luptat în Spania, în brigăzile internaţionale din anii 1936, iar ulterior, în *maquis* (anii 1941-1945).

Pe urmă, Vasilichi, țăran din Cetate-Dolj, şi-a frânt gâtul, fiindcă a vrut să dea gratis petrolul sovieticilor. Din internațional a devenit cvasi-național român.

Bre, erai țăran doljean!

S-a dus dracu' şi s-a feştelit iacaua cu crizantema albă.

Rapiditate în execuție

Ritmul modern a pătruns şi în Valahia, sub forma rapidității în execuție.

Cine nu-i rapid pierde partida.

Cine nu-i rapid nu înțelege trepidația vieții moderne.

Cine nu-i rapid să se facă cioban.

Cine nu-i rapid în gând şi acțiune – riscă să rămână un guşat şi una din pieile roşii, un guşat de Muscel sau o piele roşie americană (păzită în țara națională).

Nostalgia lui Benador după Stalin

Nostalgia lui Ury Benador după Stalin mi se pare stranie pentru un sionist de strictă observanță, cum a fost, până la 23 August 1944, autorul lui *Ghetto veac XX*.

După această fatidică dată, s-a trezit pleşcar comunist, monopolizând înțelepciunea politică, aprobând pe şbilțari şi sotnia roşie; un huligan de stânga, identic mintal şi psihic cu cei din sotniile negre. S-a încârduit cu obraznicul de Marcel Breslaşu, poet muzicograf, care aduce în poezie cacofonii muzicale şi în muzică, şchiopătul ritmic şi asonanța lipsei de gust.

Am avut două ciocniri verbale dure pe fond, cu amenințări formale de care nu ne facem iluzii asupra antipatiei profunde reciproce. Nu este nimic personal în aceste ciocniri: sionistul mi-a fost extrem de simpatic, iar poetul Breslițska avea ceva selenar în conversație şi lunatic în comportare.

Ury mi se părea uman *à la* Romain Rolland.

Nostalgia după knutul lui Stalin dezvăluie smârcurile negre ale suferinței lor crunte din epoca 1933-1944?

Comprendre c'est tout pardonner.

Moştenirea lui Stalin şi a lui Macedon

Cearta după moştenirea lui Stalin seamănă cu cearta diadohilor după moştenirea lui Alexandru Macedon. Un imperiu vast, clădit pe teroare şi moştenit de la strădania a douăzeci de ţări, a fost consolidat pentru 39 de ani de un georgian ţârcovnic pe fundamentele unei ideologii utopice, strângând sub biciul poliţiei secrete pe ciuvaşi, kirghizi, uzbecii primitivi alături de ruşii mari şi ucraineni. Nu s-au înspăimântat slavii de knutul lui Stalin, după knutul lui Ivan cel Groaznic şi-al lui Petru cel Mare. Foametea periodică a fost dezastrul cel mare, pauperizarea straturilor ţărăneşti şi adânca nemulţumire a intelectualităţii. Faimoasa inteligheneţia slavă a măturat împuţiciunea dogmatică din literatură şi a exclamat la Congresul scriitorilor din 1956, că a fost „maculatură" creaţia lui Şolohov. Efectele s-au resimţit la Bucureşti până şi în apologia făcută lui Ernest Hemingway, fiindcă Ovid S. Crohmălniceanu s-a simţit dator să traducă în „Viaţa românească" lunga nuvelă *Marea*. Hemingway era la index, ca şi autorul *Condiţiei umane*. Chiar Şepilov vorbeşte de „patosul creaţiei" în republica lui Hruşciov. Asemenea langaj de *umanism modern* nu era posibil sub teologia catihetică şi pauperă a lui Stalin.

Geniul tranzacţiei

Mi-a fost profund dezagreabil faptul că Radu Paul mi-a relatat că M.D. Ralea utilizează aceeaşi formulă ca şi mine, „geniul tranzacţiei" şi al ductibilităţii, pentru a caracteriza spiritul poporului român.

Farmazonii Poldi şi Mişu

Leopold Fildermann şi Mihail Pompilian sunt doi avocaţi, vechi francmasoni.

Craioveanul Mişu Pompilian a avut o vastă, virulentă şi pandurică activitate de apărător al comuniştilor, în epoca

grea 1931-1944. Membru de partid, a devenit acuzator public după 23 August.

Poldi a fost ministru-adjunct la Ministerul Armatei şi un orator popular de o forţă incomensurabilă.

În 1950, au fost şbilţuiţi ca „francmasoni". Poldi Fildermann a fost arestat şi a stat sub zăbrele pentru doctrina umanităţii. Mişu Pompilian a scăpat mai ieftin: a fost exclus din partid.

Numai Mihail Sadoveanu, grad 33, a rămas sus, pe platoul creaţiei, în permanentă ascensiune. S-a ratrapat şi M. Ralea, grad 31-32.

Mişu Pompilian mi-a povestit cum, în anul 1936, Mihail Sadoveanu a fost exclus din lojă de către Pangal şi C. Argetoianu, şi ars simbolic pe rugul criptelor obscure. Ştiam de arderea pe rug de la dr. Nicoliţă Romanescu, mare orator în loja naţională, alături de O. Goga. Coincide mărturia lor şi pentru motivele excluderii. Mihail Sadoveanu, mare căpcăun de fonduri, manipulase în buzunarele sale adânci banii lojei centrale francmasonice.

Ce blestem apasă asupra pământului valah, ca cele mai pure idealuri – creştinism, francmasonerie, comunism – să se descompună chiar la cele mai înalte vârfuri?

Creştinismul este întrupat azi la noi de Patriarhul Justinian Marina, un Everest de corupţie, un prelat cu instincte de hoţ de cai.

Francmasoneria este reprezentată de Mihail Sadoveanu, un Ceahlău fecalin.

Comunismul a fost dirijat de Ana Pauker, cabotină la menopauză.

Bogăţiile patriei

În sectorul prospecţiunilor geologice, regimul popular dirijat de sovietici a avut o vastă activitate şi a scos la iveală existenţa unor vaste bogăţii miniere.

Mă duc de trei ani la Periş şi sonda de prospecţie geologică uruie mereu şi nu mă lasă noaptea să dorm.

M-am dus la Mărgăriteşti şi am găsit pe terenul meu o sondă care a dat de marmură şi petrol.

Pământul patriei este plin de bogăţii şi noi suntem bogaţi pe hârtie. Curg zdrenţele de pe bogătaşi!

Moartea lui G.G. Mironescu

G.G. Mironescu, unul dintre cei mai bogaţi oameni ai ţării şi ai Europei, a murit la Iaşi ca un câine vagabond.

L-am cunoscut destul de bine ca profesor de Enciclopedia dreptului, i-am fost premiant, mi-a dat bursă la Bucureşti şi Berlin, m-a numit ataşat de presă în 1928, a vrut să mă facă om.

Am dat cu piciorul şi la ambasadă, şi la universitate. N-am vrut să mă îmbogăţesc pe lângă el, să-i ţin pulpana, să fac cariera obişnuită din Valahia.

Era un om plăcut şi-şi iubea studenţii.

După o lucrare de seminar cu savantlâc juvenil, observând pofta mea de lecturi, m-a invitat în fiecare duminică la el în bibliotecă să-mi aleg cărţile dorite şi mi-a deschis cont nelimitat la librăria Cartea Românească, pentru noile apariţii. Cumpăram după pofta inimii, răsfoiam, citeam şi-i îmbogăţeam biblioteca. Avea ceva patern, sfătos, de răzeş moldovean. Ca savant şi intelectual, era inexistent. Avea bunăvoinţă şi atât. Probabil, din această pricină, mă cam jenam să am asemenea îndrumător, protector şi maestru.

Fugeam pe la Mircea Djuvara, neokantian cu nivel şi pe la Istrati Micescu, retor cu declamaţie *à la Comédie Française*. Am intrat ca secretar la Anibal Teodorescu şi pe la Dem. I. Dobrescu.

De la Anibal am învăţat acurateţa procedurii, de la Dem. I. Dobrescu fastuozitatea verbului, elanul şi patosul umanitar.

Ce puteam învăţa de la *Gă.Gă.* Mironescu?

El m-a ajutat financiarmente cel mai mult. Mi-a dat bursă în Germania, mi-a dat fabuloasa sumă de o mie de mărci (puteam trăi un an), mi-a trimis bani ca să-mi petrec vacanţele la Paris. De fiecare vacanţă în ţară mă primea şi-mi

strecura un cec în buzunar. Acest belfer îşi iubea şcolarii eminenţi şi îi stipendia mărinimos. Înghiţeam stipendiul şi mă ruşinam să mărturisesc asemenea patron. În străinătate, colegii mă considerau asistent al lui şi protestam cu îndârjire.

Sosit în ţară, am refuzat să-l mai văd. Mi-a trimis mereu vorbă. Socotise să-i fiu succesor. Nu avea. A trebuit să accepte un „civilist" ca Al. Vălimărescu. L-am amărât. Omul dăduse bani şi mă trimisese la Berlin să fac filosofie juridică. Eu m-am apucat de teologie într-o primă repriză, apoi de sociologie şi economie politică marxistă în altă repriză. Eram în căutarea drumului propriu, în căutarea înţelepciunii şi a soluţionării crizei moderne. Căutam şi nu găseam. În orice caz, nu puteam găsi nimic la filosoful juridic G.G. Mironescu, berar, bancher, petrolist, reprezentantul lui *Royal Dutch* în Valahia, enorm de bogat, prostănac. Mă compromitea şi l-aş fi compromis în simbioza de catedră şi succesiune. Nu-mi făceam nicio iluzie asupra şanselor colaborării noastre. Ar fi clacat la prima divergenţă. Am preferat să rămână cu nostalgia bunei amintiri a elevului favorit, rătăcit pe căi ideologice pernicioase. I-am dedicat prima carte despre *Psihanaliza judiciară*, fără prefaţa pe care mi-o scrisese în 1926. O publicam abia în 1932, amărându-l, probabil, că i-am aruncat prefaţa anodină la coş. Se mândrea faţă de Nichifor Crainic (care mă bombardase cu 80.000 de lei, pentru un studiu la revista „Gândirea") că mi-este dascăl şi îndrumător. Crainic l-a surprins cu epitetul de „noul Iorga". Mironescu îl adora pe N. Iorga şi-i cumpărase o casă, ca să nu mai stea cu chirie. Pe urmă, când m-am despărţit cu scandal de Crainic, Nae Ionescu a rectificat: este „noul Iorga, dar un Iorga al stângii".

L-am amărât pe bunul meu dascăl, dar l-am bucurat când am venit în vizită să-i prezint cartea cu dedicaţia sobră tipărită: „Profesorului meu G.G. Mironescu". Pentru această dedicaţie unui miliardar, eu, ziarist democrat, am fost insultat de Petru Manoliu în *Ţinţarul* de la „Credinţa". Nu l-am mai zărit. El ar fi vrut să-mi tipărească lucrările. N-aveam nevoie. Aveam publicul meu. Câştigam cu publicarea cărţilor. Cu *Germania hitleristă*, carte de portrete şi reportaje, triplasem

tirajul unor gazete cu număr imens de cititori. Avocatura şi jurnalistica îmi rentau peste nevoile mele de consum şi poftele de acumulări de avere. Aveam casă la Bucureşti şi vilă la munte. Aveam bani în bancă. Pe urmă, mi-am cumpărat ferma, imobile, 66.000 de acţiuni. Disprețuiam pe miliardari, dar nu disprețuiam senioratul liberelor profesiuni.

Viaţa politică a lui Mironescu a fost sinuoasă şi simandicoasă. Nepot al mitropolitului Athanasie Mironescu, doctor în drept de la Paris cu o teză mediocră despre „Cazierul judiciar", s-a căsătorit cu fata bigotului berar Bragadiru şi acest matrimoniu i-a ştampilat destinul. A ajuns repede profesor universitar şi deputat în partidul lui Take Ionescu. A fost ministru în condiţiuni tragice şi umilitoare. Intrase în Partidul Poporului, al generalului Al. Averescu. Idolul mulţimilor agrariene din 1922 a fost trântit de la guvernare de camarila regală în frunte cu Barbu Ştirbey, la injoncţiunile cumnatului său Ionel Brătianu, şi se căutau miniştri recrutaţi din majoritatea averescană. Cum se numea un ministru, cum i se publica poza cu titlul de Licheaua numărului respectiv. Una dintre lichele a fost G.G. Mironescu. Când s-au prezentat în faţa majorităţii averescane, cerând vot de încredere, au fost primiţi cu huideo şi au fost trântiţi de la guvern. N.D. Cocea a ţinut un discurs fulminant şi memorabil. G.G. Mironescu a stat o lună ministru. Take Ionescu îşi văzuse idealul realizat: fusese prim-ministru 30 de zile. A plecat în Italia, cu noua şi tânăra sa soţie Adina Olmazu, şi a murit intoxicat de stridii şi amor. Adina fusese furată din gyneceul unui partizan politic.

G.G. Mironescu a trecut cu takiştii în partidul naţional al lui Iuliu Maniu şi apoi s-au unit cu ţărăniştii lui Ion Mihalache şi C. Stere, detestându-se cu reciprocitate şi fără nicio cordialitate. L-au eliminat pe C. Stere. Cu prilejul crizei politice declanşate de venirea Regelui Carol II din exil, pentru suplantarea şi prin trădarea lui Iuliu Maniu, G.G. Mironescu a fost făcut prim-ministru pentru o perioadă tranzitorie, prin maşinaţiile lui Nae Ionescu. Cariera lui a fost definitiv pecetluită. A mai îmbrăcat uniforma de consilier regal al lui Carol II. N-avea partid. N-avea idei. N-avea utilitate şi devenise inutilizabil.

Evenimentele de după 23 August 1944 l-au surprins nepregătit. Avea 68 de ani. A murit în această vară (1956), la 82 de ani.

În 1948, a început şbilţuiala înalţilor demnitari. S-a ascuns. A fost ţinut opt ani în auto-arestare, la un fel de pensiune cu preţ enorm. Îşi lăsase barbă albă impozantă, ca să nu fie recunoscut. Nu-i căzuse niciun dinte. Stătea ziua în claustrare, cu perdelele trase. Noaptea ieşea puţin. Îi murise soţia şi n-a participat la înmormântare.

Anul acesta, după 8 ani, s-a dat drumul înalţilor demnitari de la Sighet. Nepotul Petru Mironescu mâncase o uriaşă avere în bijuterii. Nu mai avea nici bani. Îi era dor de nepoţi şi copii. A plecat singur la Sinaia. Mai avea 1.500 de lei, un ceas de platină Patek, o blană de vizon. Voia să-şi vadă copiii şi nepotul. Nu i-a găsit acolo. S-a reîntors la Iaşi. De frică, gazda nu l-a mai primit. Asemeni animalului rănit de moarte, care se retrage în bârlog şi moare, fostul prim-ministru s-a dus la Vaslui, în satul natal. Acolo avea nepoţi şi strănepoţi. L-au primit o noapte. De spaimă, l-au rugat să plece, dându-i bani de drum. S-a dus pe o bancă la Copou şi şi-a tăiat venele. A fost găsit şi dus la spital. Între timp, pierduse (sau i se furase?) haina de vizon, banii, ceasul de platină. Au crezut că este un cerşetor. Internat în spital, un doctor-profesor i-a adus rufărie de schimb, cărţi, alimentaţie de-acasă. A furat somnalin de la ceilalţi bolnavi şi s-a sinucis. A lăsat un bilețel în care a spus că cel care a fost profesorul G.G. Mironescu îşi lasă cadavrul studenţilor, fiindcă el a iubit studenţimea.

Aşa a trăit, şi a murit ca cerşetor, miliardarul, profesorul şi fostul prim-ministru G.G. Mironescu.

Sit tibi terra levis!

Orori inutile

Am fost avertizat încă de la 7 noiembrie, adică de-acum 12 zile, că voi fi ridicat de-acasă şi bătut. La Periş, am aflat că s-au constituit echipe de pedeapsă corporală dintre muncitorii de la Griviţa.

Faimoasele echipe Makarenko au fost reconstituite şi funcţionează, după ce au funcţionat în puşcării şi au încercat să fie stârpite de generalul Alexandru Petrescu, condamnându-i la moarte prin tribunalele militare.

A fost ridicat Radu Lobey, fost şef de cabinet al lui Armand Călinescu, şi bătut măr. A fost bătut şi croitorul căruia îi vânduse o casă. Diverşi cetăţeni sunt arestaţi, bătuţi şi eliberaţi.

Ce vânt de nebunie domneşte în Valahia, printre guvernanţi?

M-am uitat pe agendă.

Dacă n-aş avea procese, aş pleca la Periş, să mă depărtez de focarul ororilor inutile, ca să nu mai cad iarăşi victimă, cum am căzut în aprilie 1948.

Asta-i viaţă, mama ei de viaţă?

H. Soreanu

Auzind de audienţa patetico-melodramatică la ministrul culturii, Constanţa Crăciun, ziaristul H. Soreanu a venit să mă caute, dornic de ştiri de senzaţie. Auzise că aş vrea să scot şi chiar să pregătesc „Cuvântul liber". Această revistă a fost scoasă de C. Graur cu Eugen Filotti şi apoi, cu Tudor Teodorescu-Branişte. Proprietatea revistei a fost cedată de Graur lui Branişte. Am negat asemenea intenţie. Nu mă interesează deocamdată presa.

— Dar de ce nu scoţi iarăşi „Adevărul"?

— Nu am încredere. Chiar banditii au o morală. Comuniştii nu cunosc nicio normă de conduită. Nu-mi inspiră încredere. Proiectam cu Ioşca Chişinevschi reapariţia „Adevărului literar şi artistic", transformat în gen *„Marianne"*. Ioşca nu ştia ce-a fost „Marianne". Ne-am certat de la autonomia financiară a revistei. Nu înţelegea cum o să plătesc o mie de lei pe articol. Ororile comise de Teohari Georgescu la Interne au fost comise de Leonte Răutu pe sectorul literar-cultural.

— Să lăsăm critica şi mefianţa. De ce nu scoţi o gazetă politică?

—Nu mai am încredere. Aceşti politicieni care deportează copii unguri în Siberia şi masacrează poporul maghiar şi-au pierdut credinţa umană a oricărui om de omenie. Mi-ar fi ruşine să merg cu ei.

—Şi tu, fiul meu, Brutus?

Urna luptătoare

Amicul meu Radu Popescu a ieşit la bătălie politică, adevărat cavaler cu viziera ridicată. A vândut urna cu cenuşă a lui Duiliu Vinogratzki, promiţându-i soţiei defunctului că i-o va aduce acasă, contra cost. A încasat banii şi nu i-a adus-o. *Et pour cause*. Duiliu zăcea cu mine, pe prici, la Ocnele Mari. A reînviat, şi Radu Popescu a restituit banii escrocaţi.

Din acest rău şi acest famen, din acest om fără noţiunea bugetului particular – banii tăi sunt şi ai mei! – s-a recrutat un neînfricat luptător pe baricadă?

O, nu!

Deocamdată, combate cu discursuri caţavenciene.

Martor la Alexandru Ghyka (concept)

Tov. Preşedinte!

Sunt onorat că am fost invitat de apărare pentru a depune ca martor în procesul lui Alexandru Ghyka.

Apărătorul este vechiul şi bunul meu prieten, eminentul avocat Mihail Nicolau[1]. A pledat, cot la cot cu mine, antifascişti, comunişti şi muncitori în perioada grea a celor trei dictaturi burgheze, care a început la 24 februarie 1938 şi s-a sfârşit la 23 August 1944.

Mihail Nicolau a fost zi de zi alături de mine, în organizarea apărării şi pledarea marilor procese antifasciste, comu-

[1] Desemnat în anul 1959 apărător din oficiu în procesul Dr. Petre Pandrea (Dosarele C.N.S.A.S.). (*n.n.*)

niste, proletariene şi în procesele bieţilor evrei rămaşi fără apărare. Foarte mulţi avocaţi au fugit de la datorie în epoca 1938-1944. De pildă, cu toate că amicul şi colegul nostru comun C. Paraschivescu-Bălăceanu a participat la procesul Tatar - Bunar, Constantinescu-Iaşi de la Chişinău, după 1938 a dezertat de la datorie în Procesul Ana Pauker de la Craiova. De frică.

(*text găsit neterminat*)

Convoiul flămânzilor

Povesteşte George Acsinteanu despre Dr. N. Lupu:

— Venisem în Bucureşti ca student şi mi s-a furat paltonul la Universitate. Faptul a stârnit senzaţie. Eu, eu, *eul* meu imperial s-a dus la „Aurora" (ziar mizer al partidului, condus de Dr. N. Lupu), secretar de redacţie fiind A. Bergmann-Munte, cocoşatul, şi prim-redactor fiind Tudor Teodorescu-Branişte. Era prin anul 1932, îmi pare. Pe urmă, A. Munte a scris un reportaj despre chestia asta. Avea lipsă de reportaje senzaţionale. Au mai scris şi cei de la „Universul". Când m-am dus la „Aurora", am descoperit ca director şi factotum pe unul Dr. N. Lupu[1].

M-a chemat la Athénée Palace, unde locuia, şi mi-a spus:

— Mă, băiatule, du-te tu la croitorul meu de pe Calea Victoriei şi spune-i, din partea mea, să-ţi facă un palton.

M-am dus şi am primit, gratuit, un palton pe talie.

— Nu l-am mai văzut - zise Acsinteanu. Am devenit om de dreapta şi el a rămas oarecum de stânga. Pe urmă, ne-am întâlnit iarăşi într-o seară. Băusem toată ziua cu fratele meu, Constantin Negoiţă. Terminasem conversaţia şi ne-am gândit să găsim pe cineva pentru a sta de vorbă. Ne-am oprit la Athénée Palace. Dar în loc să mai suim scări de piatră şi marmură, portarul ne-a îndrumat în strada Episcopiei 3, unde Dr. N. Lupu îşi luase noua reşedinţă. Ne-am suit pe

[1] Fondurile erau plătite de fratele său, Prof. N. Lupu, mare medic în Capitală. (*nota autorului*)

trepte trosnitoare de scândură. Am ciocănit la uşă. Nu ne-a deschis o femeie de serviciu, aşa cum ne aşteptam, ci însuşi amfitrionul în persoană. Am crezut că intru în biserică. Avea un iconostas, icoane şi scoarţe. Am vorbit circa o jumătate de oră. Discutând despre Nicolae Densuşianu, a scos o broşură şi ne-a dat-o cu dedicaţie, la fiecare. Vorbea despre daci, dacism, pelasgi etc.

Am ascultat pe George Acsinteanu şi pe C.N. Negoiţă. Le-am povestit chestia cu columna lui Traian. Ipoteza lui Fra Giorgio Gramma despre Zamolxes. Oare nu încep să mă asemăn cu Dr. N. Lupu?

Acest om a iubit pe soacră-mea. Venea noaptea şi-i bătea în geam. Soacră-mea a vrut să-l însoare cu Sofia Bragadiru şi cu Jeanne Mavrocordat. Sofia a fost oferită şi lui Iuliu Maniu. Dar şi Dr. N. Lupu şi Iuliu Maniu erau burlaci iremediabili. Nu s-au cazat în Bucureşti.

Dr. N. Lupu a făcut proces reversibil. S-a întors acasă la Arsura. A mutat o bucătică din Arsura în strada Episcopiei nr. 3.

Iuliu Maniu a fost fericit să moară în gunoi, la Sighet, aproape de Zalău, de Zarand şi de Bădăcin.

Îmi povestea Titus Cristureanu cum Dr. N. Lupu a făcut eforturi disperate să ajungă prim-ministru, cu ajutorul lui Emil Bodnăraş.

Emil Bodnăraş l-a tras pe sfoară. Emil Bodnăraş l-a despărţit de vechii săi prieteni Iuliu Maniu şi Ion Mihalache şi, pentru acest motiv, Dr. N. Lupu a murit în dispreţ public şi general.

Prinţul norilor

Le prince des nuées – spunea Charles Baudelaire.
Câţi principi ai norilor avem noi? Câţi utopişti?

Bibliofilii

Am văzut câțiva bibliofili în România. Sunt niște caraghioși, prezumțioși și stupizi. Prințul bibliofililor se numește Șerban Cioculescu.

A debutat la vârsta de 54 de ani, ca Ion Barbu la vârsta de 60 de ani, în „Gazeta literară" a lui Zaharia Stancu, care-și bate joc subtil de ei toți.

Drama maghiară (22 noiembrie 1956)

Drama maghiară preocupă toate conștiințele valahe la ceasul de față. Vechii stăpâni tiranici ai pustei și ai zărilor au dat un exemplu nesăbuit conștiințelor păstorilor Mioriței.

Drama lui Eden

Anthony Eden, cel mai corect diplomat al timpurilor moderne, a avut un șoc nervos și a demisionat. Muncea 18 ore din 24. Dormea trei ore pe divanul din 10 Downing Street.

Eu nu mă mir deloc. Mama, sau bunica lui (?), femei frumoase, portretizate de James Whistler, a murit nebună.

Nu duc la ham și la jug cai de rasă decadentă.

Omul cu mâna lungă

I.V. Stalin avea o mână mai lungă decât cealaltă, puțină cocoașă, privea ca un lup încolțit din toate părțile. L-am văzut în această postură și la cinema, la un jurnal vorbit. Despre mâna lui povestesc martorii oculari.

Nucleu conspirativ

Nucleul conspirativ este o imbecilitate nesăbuită în Valahia. Aici, toți ne cunoaștem, toți ne vedem, toți ne simțim, toți ne detestăm, toți ne iubim, toți ne ignorăm.

Eden pleacă...

Anthony Eden pleacă din fruntea treburilor publice ale Imperiului Britanic şi în Rusia sovietică a venit ca ministru-coordonator Molotov, adversarul său de moarte. Molotov a început polemica acerbă cu Tito. Nehru l-a părăsit pe Molotov, stalinistul. E o încurcătură de maţe pe plan internaţional.

Pe plan literar, Sartre, Louis Aragon, Elsa Triolet au demisionat de la comuniştii francezi. A plecat şi Eduard Herriot din fruntea asociaţiei franco-sovietice. Breşele pe acest front par adânci.

Pe plan intern, lumea este consternată şi indignată de măcelărirea poporului maghiar rebel, răzvrătit la instigaţia occidentalilor care au încrucişat braţele.

Criza mondială neurastenizează pe valahii din cercul meu. Aş vrea să fug la Periş şi să scap de neurastenici, de candidaţii la sinucidere, de nenorociţii căzuţi pradă atâtor forme de nenorocire.

Am fost sâmbătă la o masă prietenească. Erau trei cupluri care aveau toate motivele fericirii: căsătoriţi din dragoste, slujbe profesorale, spaţiu locativ suficient, etc. Un soţ - Marcel - vrea să se sinucidă. Soţia sa este o olteancă dârză. Vor să-şi vândă casa cu 70.000 de lei, pentru a mai schimba ceva şi să toace paralele. I-am oprit, fiindcă sunt duhovnic universal. Soţia altui cuplu plângea pe soţul de care a divorţat, fiindcă-i la puşcărie. Soţul dârz - oltean - era dezamparat. Al treilea, melancolic, tainic şi buddhist, făcuse şapte ani de puşcărie. Ne-am îmbătat crunt cu ţuică, vin şi *licheur* până dimineaţa. Ne-am răspândit ca potârnichile. Mă mir cum am putut ajunge acasă. Trebuie să fi vorbit multe prostii. Am zăcut în scutece o zi întreagă şi m-am simţit apoi ca un leu gata de bătălie.

Petre Vulpescu, erou pozitiv leninist

Urmăresc din anul 1933 evoluţia unui prieten al nepoţilor mei, Petrică şi Sandu, şi al fratelui meu mezin, Minel.

Intrat ca licean în mişcarea muncitorească, în aripa de stânga a Partidului Comunist, după şapte ani, odată cu instalarea dictaturii legionare, a plecat la Ţarigrad. Cu soţia sa Margit, comunistă şi fiică de fabricant, au făcut o fabrică de textile. S-au trezit în Kenya. Politica i-a făcut să-şi lichideze atelierul de textile şi să întemeieze postul „România liberă" de la Ierusalim.

În 1941, ţara a intrat în război alături de nemţi. Au urmat destinul ţării, deşi ei erau antihitlerişti şi anti-antonescieni. În mod mecanic şi birocratic, englezii, mandatari ai Palestinei, i-au re-adus în Africa, în Kenya. Acolo, Petrică şi Margit Vulpescu au lucrat la o fermă şi s-au specializat în creşterea animalelor, în special în avicultură.

S-au reîntors în patrie, bucuroşi că idealurile lor comuniste se vor întrupa şi se vor realiza integral, dornici să ajute cu umărul la înflorirea patriei comuniste.

Aici, i-au aşteptat surprize nemaipomenite.

Pentru emisiunile antifasciste de la Radio Ierusalim, post englezesc, P. Vulpescu a fost considerat... spion la Intelligence Service venit cu „misiuni". A stat patru ani la Ocnele Mari.

Aferim, justiţie paukeristo-stalinisto-teoharistă!

Reîntors de doi ani, n-a găsit o slujbă adecvată: jurist, jurnalist, pictor decorator. S-a dus la ţară, la ferma tatălui, şi a devenit avicultor cu Margit. Pe urmă, a fost închiriat de o fermă de stat, ca specialist zootehnician. A făcut minuni cu incubatoarele primitive. După un an, a plecat de spaimă, ca să nu facă puşcărie de drept comun. „Boierii comunismului" îi mâncau produsele. Sortase odată 5.000 de ouă pentru incubatoare şi responsabilul le-a dăruit şefului său care le-a împărţit de Paşte altor „şefi". Aveau câte trei inspecţii pe zi în medie şi fiecare şef pleca - în auto - cu ouă, găini fripte, raţe şi gâşte jumulite, damigene cu vin.

S-a retras pe hectarul său. A mai fost luat să combată o boală la păsări. Acum caută post de jurisconsult.

Calmul, blândeţea, luciditatea şi spiritul caustic cu care judecă situaţiile şi oamenii îi dau farmecul eroului pozitiv

leninist, aşa cum ştiu să-l descriu literaţii maculaturii contemporane.

Protocol şi curtoazie cu Alexandru Voitinovici

De mult doream să merg cu Radu Paul să facem o vizită de protocol şi curtoazie lui Alexandru Voitinovici, preşedintele Tribunalului Suprem, şeful Justiţiei din RPR.

În definitiv, noi suntem avocaţi debutanţi şi doream să luăm contact – *de visu et de auditu* – cu mahărul nostru, care taie şi spânzură, ca orice şbilţar stalinist perfect.

M-am dus cu Emil Popovici-Găluşcă, secretarul meu, coleg cu el de universitate şi de „Anatole France".

Ce-a fost cercul „Anatole France" la Iaşi? Cercul studenţilor progresişti în huliganica cetate a Moldovei.

Întrevedere cordială. Îi declar de la început:

— Am venit să vă fac o vizită de protocol şi curtoazie.

La aşa ceva nu s-a aşteptat. Eu aş avea o mie de cereri de-ale clienţilor, dar nu eram prost să i-o spun. Natură de vulpe, a bănuit manevra.

A început să ia în băşcălie pe Emil, fost Găluşcă, actualmente, *comme nom de guerre*, Emil Popovici. A făcut atâtea prostii ca demnitar comunist, încât preferă ca avocat să se ascundă sub nume nou, deşi este atât de pernicios pentru profesia sa, privându-l de clientelă.

Replica mea:

— Se află în ilegalitate. Nici pe Lenin nu-l chema Lenin, nici pe Stalin, Stalin.

Voitinovici: Pe Emil Popovici-Găluşcă îl poreclisem cocoşul sovietic.

Emil: Nu mai sunt cocoş sovietic. Sunt clapon român.

Eu: Nu s-a castrat. Şi-a lepădat cocoaşa stalinistă.

... Am constatat că tov. Voitinovici îmi citise recursul în afacerea faimosului Sergiu Blummer (colonel de Securitate), care a cerut frumoasei Elena (soţia în divorţ) până şi irigatorul, care, împreună cu aragazul, fusese mărţişor în luna de miere.

... L-am tatonat dacă ar vrea să ne ajute în chestia călugărilor sihaştri şi vladimirişti. S-a rebifat. Nu vrea să dea o mână de ajutor celor 346 de inocenţi persecutaţi.

Curat bestie stalinistă!

Epistolă către Jules Perahim (25 noiembrie 1956)

Dragă Puiu Perahim,

Amicul nostru comun de tinereţe, Petrică Vulpescu (fost pictor, actual zootehnician şi jurisconsult la bază, adică din branşa mea, iar nu a măscăricilor boemi), îmi comunică fapte bizare.

Te plângi în anumite cercuri şi la anumiţi prieteni că te... inoportunez la telefon ca să-mi semnezi un tablou prost de-al tău, un portret de care ţi-e ruşine să-ţi mai aminteşti.

Să restabilim faptele.

Eu ţi-am cumpărat două portrete: un Lenin şi un... Pandrea (comandă specială, cu multe şedinţe, deşi pe-atunci eram arhiocupat, cum eşti tu astăzi).

Lenin este semnat... Perahim.

Pandrea nu este semnat... Perahim.

Marii pictori ai Renaşterii nu-şi semnau decât rareori lucrările. Ar fi fost o auto-jignire. Cine nu recunoaşte dintr-o privire un Rubens, Tiziano, Leonardo sau Rafael? Din umilitate, pictorii şi sculptorii medievali mistici nu-şi semnau niciodată opera mâinilor profane.

Portretul Lenin, semnat Perahim, este nereuşit. L-am luat pentru subiect şi tematică. Portretul Pandrea, fără semnătura ta, îl găsesc excelent. Un vag mandarin valah (prietenii de la „Meridian" şi „Cuvântul liber" mă porecliseră aşa), cufundat în lectură, pe un fundal de bibliotecă, totul tratat în manieră niţeluş cubistă, decorativ şi cu tonuri calde. Mi-a plăcut şi am plătit cu plăcere. Nu era semnat. Am surâs în sinea mea, considerând gestul ca o reminiscenţă de artist medieval sau cu orgoliu de Renaştere. Erai pirpiriu, sfios, modest şi te situam psihic lângă Fra Angelico Beato. Am triplat onorariul cerut, pentru ca sfiosul artist să-şi pună

dantura, să-şi facă palton gros de iarnă (afară era ger şi în sufrageria mea, încălzită plăcut, fuseseră bucate opulente), să-şi plătească chiria restantă la camera micuță, unde l-am vizitat bolnav, şi pentru a se instala într-un apartament cu atelier luminos, cum se cuvenea unui pictor. Nu era la mine orgoliu van de Mecena, ci o grijă fraternă pentru mandarinii talentați ai castei mele, nevoia unei fapte bune cotidiene. Câți pictori, sculptori şi poeți nu s-au bucurat de elanul năvalnic al unei inimi mai plângărețe decât o salcie pletoasă? Câți clienți penali (politicieni de stânga, centru sau dreapta) n-au uzat şi abuzat de umbra pletoasei sălcii?

Sunt obişnuit cu ingratitudinile.

Văd că tu te-ai certat cu marea majoritate a pictorilor copilăriei şi tinereții tale. Socoteşti un semn bun? Eu îl socotesc un semn foarte rău. De ce nu te-ai certat cu ei când îți mergea rău şi te certi când îți merge bine? Nu-ți face impresia că te situezi *ipso facto* în categoria „cerşetorilor ingrați" de care vorbeşte Léon Bloy? Ai fost cerşetor la multe case şi-acum muşti, câine rău, mâna celor care te-au hrănit şi adăpostit?

Mie mi-a mers când bine, când rău, când foarte bine şi când foarte rău. Mi-a mers foarte rău în puşcăriile burgheze (arestat de patru ori, exclusiv pentru pledoarii gratuite în favoarea comuniştilor). Mi-a mers şi mai rău în puşcăriile lui Teohari Georgescu, Vasile Luca, Ana Pauker (triumviratul fatal) pe care tu, dragă Puiule, i-ai pictat şi ipostaziat, sub semnătură, cu frunți bombate, monumentale, de filosofi. Mi-amintesc panourile decorative care împânzeau procesiunile cu adularea marilor personalități, în frunte cu Ana, Luca şi Teohari Georgescu. Tu ni-i prezentai cu frunți de Aristot, Pitagora şi Bergson, înfrumusețându-i idilic şi cogitativ.

Ah, mi-amintesc de seara delicioasă când s-a dat prima recepție la Palatul Regal al fostului Monarh Mihai I de Hohenzollern, cu prilejul venirii prin Valahia noastră a lui Gheorghi Dimitrov, fostul secretar al Internaționalei a III-a. Ana Pauker era amfitrioana, stăpâna grațioasă şi locvace. Făcea prezentările. Tu erai în delir. Mi-ai şoptit la ureche că

Ana Pauker seamănă exact cu mama ta. N-am crezut, fiindcă tu eşti pictor cu înfăţişare suavă şi nu puteai avea o mamă cu sinistră înfăţişare de şbilţară. Ana Pauker descinde de altminteri, genealogic, din tată în fiică, dintr-o spiţă profesională a vărsătorilor de sânge animal, pe bază confesională. Tu eşti neam de negustori. Tu nu verşi sânge decât pe canava. Tu ştii să faci bani.

Erai fericit când Ana Pauker te-a prezentat lui Gheorghi Dimitrov. Delirai alături de Katiuşa Katerpiletka spunându-ne, la un pahar de şampanie cu icre negre, că este exact ca măicuţa ta. Eu negam înspăimântat.

N-am avut nevoie să fiu prezentat lui Dimitrov de Ana Pauker, regina şi amfitrioana serii, şi nici de regele Laslo I Luca.

Dimitrov era (întâmplător) vechiul meu prieten din epoca studenţiei mele de valah la Berlin, pe când el era emigrant politic bulgar şi scotea periodice de propagandă pe care le trecea, prin Bucureştiul democrat, în dreapta Dunării.

Ţi-ar trebui, dragă Puiule, să-ţi însuşeşti un spirit mai larg de toleranţă erasmică şi de umanism socialist. Tu ai devenit şbilţar ca şi patroana ta, Ana Pauker.

Ştiam că eşti şbilţar şi obedient şbilţarilor.

Când am ieşit în zdrenţe, bolnav de icter şi macerat de inaniţia celor 4 ani şi 195 de zile, cât am zăcut în puşcăria paukeristo-teoharistă, fără judecată şi fără condamnare, nu m-am gândit o secundă să bat la poarta ta. Teohari îmi aruncase copiii şi cărţile în stradă, pentru a-şi băga un zeţar de-al lui în locuinţa mea, locuinţa unui avocat antifascist unde găsiseră mângâiere, sfat juridic şi, uneori, sprijin economic – pledoariile fiind totdeauna gratuite – peste o mie de inşi încadraţi la moarte, plus alţi 2.000, încadraţi de procurori demenţi la pedepse grele, sub cele trei dictaturi, clientelă de muncitori, antifascişti, evrei prigoniţi rasial, avocaţi prigoniţi confesional, dezertori care refuzau să facă războiul antisovietic.

Aceasta fusese plata zeţarului Teohari pentru un intelectual generos. Îmi zăhăise biblioteca, tablourile, hainele, îmi izgonise din locuinţă copiii, soţia, soacra. O mătuşă bolnavă a

murit la câteva zile după arestare mea. De inimă rea. A intrat zețarul Gheorghian, cu *ordin verbal* dat de Teohari la Spațiul Locativ. Sărmana Mimi Sacagiu, responsabila Spațiului, a încercat să se opună. Judecătorul Al. Voitinovici s-a spălat pe mâini ca Pilat din Pont. Bestia de avocat H. Leibovici-Şerban, care lucrase nestingherit ca avocat sub Antonescu, ajuns regele neîncoronat al confesiunii sale, după ce şbilțuise pe sărmanul dr. Sandu Lieblich (erou şi martir), a insultat pe cele care veniseră să-i ceară ajutorul.

—Cucoană, eşti pe panta decăderii: eşti soră şi soție de bandiți! Şi dumneata, mamă de bandit!

H. Leibovici-Şerban, ne judeca de-a valma, în prigoană şi ură familială, ca orice huligan veritabil, fie că este huligan de stânga sau de dreapta. Pupase mâna fiului şi fratelui celor două femei pe care le insultase şi care făcură greşeala să se adreseze unei bestii.

Când am ieşit din puşcărie, a bătut la uşa mea în provincie, în sihăstrie, prin viroage şi coclauri carpatine, la Poiana Țapului, omul cu inima de aur, Geo Bogza. Mi-au deschis inimile şi pungile lor Zaharia Stancu şi Laurențiu Fulga.

Eram tocmai seara aceea la Athénée Palace, la bar, unde luam aperitivul cu Laurențiu Fulga şi urma să cinăm la Ambasador.

Dejunasem la prânz, la Capşa, cu Zaharia Stancu. Nu-mi venea să-mi cred ochilor, când l-am văzut şi pe Puiu Perahim sculându-se de la masă pentru a ne saluta. Pe urmă, mi-am dat seama. Perahim nu m-a recunoscut, fiindcă nu mai purtam nici ochelari, nici mustăți. Se sculase obedient în fața dramaturgului de mare succes Fulga, autorul lui *Ioan Vodă cel Cumplit*.

Pictorul trebuie să fie şi fizionomist. Perahim nu este. Nu mai purtam ochelari, fiindcă timp de cinci ani Teohari – Luca şi zeița-maică Ana Pauker nu crezuseră de cuviință să dea lectură de niciun soi deținuților politici. Ochii mi se odihniseră. Mustața mi se tăiase de un şbilțar, directorul penitenciarului de la Ocnele Mari[1], care, spânatic din fire, socotise de

[1] Unde am zăcut uitat ani în şir. (*nota autorului*)

cuviință să taie bărbile celor 40 de preoți din lagăr și toate mustățile deținuților. Bine că nu ne-a tăiat testiculele, deși la tăierea cu forța a mustăților rămâi cu o impresie vagă de complex al castrării.

Fizionomistul fără perspicacitate Perahim nu m-a recunoscut.

Eu l-am recunoscut imediat. Purta dantura impecabilă pe care i-o plătisem cu prilejul portretului cubist, dantură de artist de Hollywood. Purta haină de stofă englezească de o impecabilă tăietură. Părul era dat cu briantină. Albise și se îngrășase. Aproape întinerise de fericire.

M-am bucurat de fericirea și de dantura lui.

Naiv, i-am propus să-mi facă imediat un nou portret în ulei, cât sunt neocupat, cu mutra nouă de mucenic bizantin în mixtură de actor ratat care a jucat cândva *Hamlet* pe scene provinciale.

Puiu Perahim a îngăimat ceva care mi s-a părut a fi fost afirmativ. Deși fac, intermitent, studii de fizionomii din 1927, de când am citit pe Goethe și Lavater, n-am observat bine fizionomia pictorului.

După ce-am cinat excelent cu Laurențiu Fulga la „Ambasador", mi-a fost teamă să nu mă îngraș rapid, să nu-mi reiau burta de protopop valah și mutra de mandarin chinezo-oltean, ca a marilor mei compatrioți N. Titulescu și G. Tătărăscu. Am dat dimineața, la prânz și seara un telefon lui Perahim, ca să fixăm datele ședințelor pentru noul portret în ulei. L-am crezut arhiocupat, mai ales că pictorița Medy Dinu, prietena noastră comună, s-a oferit, suav, jertfelnic, să împlinească dorința „nașului" mecenat de-odinioară.

Am reintrat în avocatură, am fost arhiocupat, am vizitat câteva expoziții și realismul pânzelor lui Perahim (fost dadaist și cubist) nu mi s-a mai părut convingător. Lucra mai exact în tonalitate, cu afinități elective, în maniera cubisto-decadentă, decât în platul realism pe care-l preconiza și realiza fără virtuozitate. Nu s-a apucat să plagieze *sui generis* fotografiile lui Bauch, pentru a face ilustrațiile la cartea *Moromeților* lui Marin Preda?

A decupat fotografiile artistice ale lui Bauch şi le-a semnat Perahim. Aferim.

După circa un an şi jumătate, am fost din nou exclus din câmpul muncii. N-a fost vina mea. M-am străduit să scap o duzină de oameni de la moarte, acuzaţi pe nedrept în cadrul Legii 207, care între timp a fost abrogată, şi am reuşit.

Vorba ceea: client salvat, lege abrogată, avocat suspendat.

Reminiscenţele şbilţarilor paukeristo-teoharişti nu s-au stins încă în Valahia nici până la 9 martie 1954, când am fost provizoriu suspendat, într-o anchetă disciplinară, fiindcă zbierasem procurorului galonat şi carierist că dosarul unde cere moartea este un dosar voluminos, un dosar de 2.000 de pagini, care conţine 2.000 de minciuni numărate de mine după un studiu minuţios de trei zile. Procurorul galonat (un nefericit oltean de-al meu, pre nume Mănescu), care şi-a făcut cariera de magistrat suind pe cadavre (sub Antonescu cerea cadavre de comunişti, sub comunişti cere cadavre de reacţionari), a obţinut suspendarea mea provizorie. Dar vorba franţuzului: *Il n'y a que le provisoire qui dure!*

A durat un an şi opt luni.

După numai câteva luni, am început să vând bunuri din casă pentru coşniţă. Nu aveam prea multe boarfe, fiindcă fusesem arestat 1.675 zile, iar nevasta, copiii şi soacra au trebuit să se hrănească vânzând boarfele mele, mai ales că Uniunea Scriitorilor din RPR a socotit de cuviinţă, în 1948, să suspende plata pensiei soacrei mele. Biata soacră! Între soacră şi gineri nu sunt raporturi tocmai cordiale. Uneori se rup şi raporturile protocolare. Ca ginere destul de rău şi înrăit, trebuie să-i fac un act de dreptate şi să judec dur pe scriitorii republicani. Soacra mea nu avea pensie nici de pe urma feciorului, nici – Doamne fereşte! – de pe urma ginerelui. Soacra îşi avea pensia după bărbatul ei decedat, după socrul meu, care fusese scriitor, cel puţin tot atât de valoros ca... Al. Jar, Şelmaru şi Beniuc, care au cerut şi obţinut tăierea pensiei soacrei mele. Ba, ceva mai mult: D.D. Pătrăşcanu fusese fondator al acestei societăţi-sindicat de ajutorare în caz de boală şi pensionare a scriitorilor, alături de Tudor Arghezi,

Mihail Sadoveanu, Emil Gârleanu şi alţi câţiva. Acuma mănâncă şi se umflă cu sutele. Din cărţile literare şi din cărţile didactice, cu mare succes în fiecare toamnă, s-au hrănit, prin perceperea unui timbru obligatoriu propus de el, mulţi scriitori bătrâni, multe văduve şi copii de scriitori, s-au ajutat mulţi bolnavi. Văduva lui bolnavă a primit copita măgarului. A trăit ultimii şase ani ai bătrâneţii cu pensia tăiată de conştiinţa „imaculată" a vajnicilor adoratori ai Anei Pauker, ai ciracilor lui Luca şi Teohari, care umpleau cu maculatură ditirambii celebri:

Ana noastră, Ana tuturor,
Ana este popor!

Hei, domnilor scriitori şi picto-poeţi, vin scadenţele mârşăviei comise când nu te aştepţi. Eu am fost arestat, inocent, dar nimeni n-a îndrăznit să mă judece. Stau cu fruntea sus în Cetate şi am reintrat la „uneltele mele", vorba lui Camil Baltazar, fără frică, fără şovăire, fără prihană.

Îţi aminteşti, Puiule Perahim, de picto-poezia voastră dadaisto-instrumentalisto-decadentă? Făceam haz şi vă ajutam pretutindeni unde puteam. V-am făcut cu profesorul Tiberiu Iliescu şi un culcuş la Craiova, pe vremea dictaturii lui Antonescu, fiindcă noi, oltenii, aveam şi cobiliţa banilor şi curajul parului de la Islaz şi ne lăsau în pace. Nici cenzorii noştri nu erau atât de stupizi. Publicau în voie pe Stephan Roll (amicul d-tale întru dadaism), Radu Pădure (pseudonimul poetic al lui Miron Constantinescu), numitul teolog bolşevizat şi ulterior bestializat, prof. P. Constantinescu-Iaşi, ciocoiaşul Mihnea Gheorghiu (fecior de croitoreasă, căsătorit cu Fraga Neamţu, nepoata bancherului, pe care a părăsit-o când bancherii au fost expropriaţi şi şbilţuiţi) etc., etc.,etc.

Picto-poeţii dau socoteală de poezia şi pictura lor criticilor literari şi de artă. Faptele lor morale merită şi ele a fi consemnate.

Faptele d-tale împotriva mea sunt hidoase.

În ce constau?

După ce mi-am vândut casa de la Mărgăriteşti, din Oltenia, pentru a putea trăi la Bucureşti pe timpul suspendării provizorii care se eternizează, a trebuit să-mi scot în vânzare restul din pinacoteca personală.

Terminasem cu Palazii mei, cu Iser, cu Ciucurencu, cu Tonitza. Am dat ultimele desene de N. Grigorescu la preţuri derizorii.

M-am gândit să scot unul din cele două tablouri cumpărate din mâna lui Perahim şi lucrate sub ochii mei.

Jules Perahim, m-am gândit, este pictorul oficial al republicii populare. Tablourile lui sunt plătite cu preţuri enorme din bugetul republicii. M-am prezentat la pinacoteca RPR, în acel palat unde am petrecut o noapte cu Dimitrov, pe când tu delirai în admiraţie faţă de Ana Pauker.

Cele câteva ceasuri petrecute în *tête-à-tête* cu Gheorghi Dimitrov, la o sticlă de şampanie din pivniţele garnisite ale Regelui Mihai şi la câteva tartine cu icre galbene de Manciuria şi icre negre din Delta Dunării, au fost deranjate de prezenţa de bondar a *sublimei d-tale mame*.

Ana Pauker nu pricepea conversaţia în *tête-à-tête* dintre un bulgar încăpăţânat de la Sofia şi un mandarin valah de la Craiova. O bârfeam, într-adevăr, copios.

Când m-am prezentat, exact la opt ani după întrevederea cu Dimitrov (dintre care şapte ani fuseseră ani grei de prigoană politică pentru mine), ca să ofer unul din cele două tablouri ale lui Perahim spre vânzare, am aflat, spre stupefacţia mea, că sunt un ofertant neinteresant. Cum? Nu vă interesează opera lui Perahim? Nu-i el pictorul oficial al regimului, marele nostru David napoleonian?

O, nu!

Refuzul a fost net, imediat, clar şi categoric.

Dezamăgit, m-am îndreptat spre Consignaţia din strada Edgar Quinet nr. 13. Mi-am zis că nu voi lua un preţ bun, cum a luat Puiu de la mine, ca să-şi refacă dantura de Hollywood, palton de iarnă, să-şi plătească chiria restantă şi filodormă pentru apartament central cu atelier spaţios. O, nu! Doream să mănânc câtva timp la cantina scriitorilor cu copiii mei, să le

plătesc cartelele. Alt ghinion, altă stupefacție. Domnul de la Consignația mi-a afirmat ritos că Perahim nu este cotat pe piață. Nu se dă pe el nicio para chioară. N-am crezut. N-a vrut să mi-l primească. Dar mai aveam desene de N. Grigorescu. Am condiționat predarea lor de primirea pe deasupra a portretului în ulei de Perahim. Vânzătorul mi-a făcut mutre. M-a suspectat de toate crimele mercantile. La fixarea prețului, ne-am ciorovăit ca țiganii. În definitiv, port și o cobiliță pe un umăr, alături de pasărea măiastră a iubirii de artă de pe celălalt umăr. Am dat din umeri când a fixat prețul derizoriu de 200 de lei. Nu se plăteau de preț nici măcar rama somptuoasă, culorile dense și pânza. Am dat din umeri, din clanță, i-am pus mâinile pe umeri, l-am privit convingător și hipnotic în ochi, pentru a-i transmite fluidul convicțiunii mele în arta superioară a lui Puiu Perahim, în valoarea lui comercială la bursa particulară, nu numai la bursa oficială. Perahim nu este un bugetivor. Perahim nu este un lacheu de casă mare. Perahim a adorat prin hazard pe Ana Pauker, care semăna leit cu maică-sa. (Pe urmă, m-am interesat și am aflat că acest gentil pictor nu i-a mai dat niciun semn de viață).

Funcționarul comercial de la Consignația din București, strada Edgar Quinet 13, a fost inflexibil. A taxat pe H. Catargi, pictor în viață, la 800 de lei și pe Jules Perahim, la 200 de lei.

Am plecat înmărmurit de asemenea criterii și taxe.

Am așteptat încrezător verdictul publicului.

Mi-am vândut rapid schițele de lucru ale lui N. Grigorescu la prețuri astronomice față de bietul Puiu. Vândusem bine din Ciucurencu, din Løvendal, din Palady, din Iser și alți pictori contemporani. Pânza policromă a lui Perahim nu se urnea din loc. Nu numai că nu-mi intrau bani în buzunar, dar mai trebuia să dau din buzunar pentru locație. O consignație este o gară. Dacă nu ridici marfa într-un timp determinat, plătești locație. Cineva mi-a sugerat că Perahim nu se vinde, fiindcă nu are semnătura vizibilă. Eu i-am explicat povestea cu marii pictori ai Renașterii și cu umilitatea mistică a pictorilor medievali care nu-și semnau pânzele, măiestria

lor fiind incontestabilă pentru adevăraţii cunoscători. Tablourile nu se vindeau. M-am gândit să telefonez lui Perahim, ca să se ducă să-şi semneze tabloul, ca să-l pot vinde. Aveam şi nevoie urgentă de parale. A fost imposibil să-l pot prinde la telefon. Se eschiva? Nu-mi venea a crede. I-am trimis pe vechea noastră prietenă, Medy Dinu, să intervină, să-şi răpească un sfert de oră din preţiosul timp, ca să-şi pună augusta apostilă în josul unui tablou care lui îi adusese frumoase beneficii, iar pentru mine era un pocinog.

Medy Dinu a declarat simplu:

— Puiu este un porc.

Scriu şi subscriu.

Mai constat altceva: între noi este un hoit, hoitul amiciţiei noastre. Trebuie rapid înmormântat, ca să nu ne asfixieze cu pestilenţa incertitudinii.

Tu nu mai poţi intra în casa mea. Nu te mai poţi aşeza vreodată la masa mea. Nu mai poţi păşi pragul biroului meu, nici măcar prin emisari de familie sau prieteni comuni, când vei intra la puşcărie. Puiu Perahim, vei sfârşi la puşcărie, fiindcă eşti un escroc sentimental. Ne-ai escrocat efluviile inimilor noastre, ale tuturor prietenilor tăi de tinereţe. Ai escrocat idei şi chiar fotografii, ca pe acelea ale lui Bauch. Un pictor adevărat, pe lângă mână abilă, are cap şi inimă. Tu n-ai nici cap, nici inimă. Ai o gheară lungă. Ai intrat până şi în fondurile studenţeşti, fondurile căminelor, cantinelor şi burselor. Ai intrat în falanga de hiene: cei care fură de la cazan pe soldat (majurii), cei care fură pe deţinuţi (temnicerii), cei care fură pe şcolari (conducătorii internatelor). Furtul de la şcolar, soldat şi deţinut este abjecţiunea valaho - balcanică. Soldatul, deţinutul şi bursierul sunt fiinţe fără apărare. Atacul dat la stomacul lor este abjecţiune morală şi insanitate mintală. Degradarea ta nu mai cunoaşte limite.

Tu nu mai poţi păşi pragul casei mele nici măcar sub formă de client penal. Mă lepăd de tine ca de Satana. Nu poţi păşi nici sub formă de tablou nesemnat.

De aceea, îţi trimit această Notificare prin executorii judecătoreşti.

Subsemnatul, Petre Pandrea, doctor în drept, avocat în Colectivul V al Capitalei, membru în Uniunea Scriitorilor RPR, notific pictorului Jules Perahim (studii superioare neterminate şi incerte) să poftească să-şi ridice tabloul în ulei aflat la Consignaţia din strada Edgar Quinet 13. Tabloul este căzut în locaţiune. Am dat dispoziţii secretarului meu să achite nota de plată. În caz contrar, mă văd silit să arunc pe stradă, într-o rigolă, acest tablou, simbol al hoitului unei prietenii.

Divorţ între gând şi faptă (30 noiembrie 1956)

Ceea ce este enervant, extenuant şi provoacă o molimă de astenie nervoasă contemporanilor mei este divorţul dintre gând şi faptă. Ipocrizia dictată din convingere este salubră. Nu este convenţia, ipocrizia sau minciuna convenţională începutul civilizaţiei? Ipocrizia dictată de tiranie provoacă molime de astenie nervoasă.

Proiect bugetar satiric

Suntem cu toţii nişte păduchi economici. Am proiectat o Notificare, prin executorii judecătoreşti, către foştii mei clienţi din perioada 1938-1944, gratuit pledaţi, să-şi plătească onorariul după tariful actual la Tribunale militare, la Colectivul V al Capitalei. Majoritatea clienţilor mei la Curţile marţiale au fost comunişti sau evrei, deci cu poziţii economice puternice în regimul actual.

Notificarea ar putea fi stilizată satiric, ca să nu pară cerşit. Singurul impediment serios este acesta: i-am pledat din milostenie şi ar trebui să-mi mănânc coliva, ca ţiganii din poveste care şi-au vândut biserica de caş.

Ca să ţii o casă...

Ca să ţii o casă în ordine şi disciplină este un lucru foarte dificil în vremuri de prigoană şi de criză politică sau economică, fiindcă încep lăbărţările psihice şi lipsa de conştiincio-

zitate. Supravegherea de sine neîndurătoare este legea de supremă echivalență în dictonul Socratic „cunoaşte-te pe tine însuți".

Într-un manual de morală practică pe timp de criză, aş sintetiza aşa:

1) cunoaşte-te pe tine însuți,

2) supraveghează-te cu neîndurare,

3) fii îndurător față de semenii tăi în suferință şi fără îndurare față de abuzivii puternici,

4) trebuie să trăieşti în ordinea firii, dar firea omului nu este animalică,

5) omul de omenie, eroul şi sfântul sunt cele trei trepte ale perfecțiunii,

6) ordinea naturală din economie nu se suprapune cu ordinea firii din morală,

7) caută perfecțiunea sau pe Dumnezeu, chiar dacă nu atingi perfecțiunea şi încă n-ai găsit pe Dumnezeu,

8) cămaşa este mai aproape decât haina, dar cămaşa nu trebuie să fie de mătase şi haina din zdrențe, sau cămaşa păduchioasă, iar haina de purpură, deci, îți iubeşti familia, dar nu în dauna națiunii; îți iubeşti națiunea, dar nu în dauna umanității,

9) ura confesională, ura națională, ura de rasă şi ura de clasă au fost cele patru calamități ale istoriei. Se constată cu regret în istorie luptele confesionale, luptele naționale, luptele de rase şi lupta de clasă. Idealul sau perfecțiunea rămân emulația confesională şi dispariția celorlalte războaie.

10) Pacea uitării de sine este idealul individual.

Sentimentul răspunderii

Sentimentul răspunderii este cel mai virulent şi cel mai nobil sentiment la naturile superioare sau la oamenii îndrăgostiți de perfecțiune morală.

Nu sunt om superior şi despre morală am opinii contradictorii, derivate din divorțul permanent dintre gând şi faptă, dintre lut şi duh.

Dar acest sentiment al răspunderii a fost sădit în mine de mic copil, de pildele mamei şi a tatălui, de pilda şcolii de la Mânăstirea Dealului, de pilda belferilor celor cinci universităţi europene pe care le-am frecventat. Aici a fost dezastrul vieţii mele. Dintr-o natură sălbatică, vitală, polivalentă şi cu elan vital incoercibil, am ajuns mandarin stratificat, din animal puternic, am ajuns om supravegheat, condus de principii nemuritoare juridice (*Digeste*), morale (*Lao Tse*), religioase (*Noul Testament*), într-o mixtură heteroclită, pitorească şi lipsită de organicitate. Eu predic organicul în scris şi oralitate, dar sunt om artificial. Am realizat omul de omenie valahic, atât de greu de realizat în timpuri de furtună istorică, iar celelalte idealuri au rămas în suspensie.

Actualitatea lui Titu Maiorescu

Titu Maiorescu este tratat ca un câine mort de către Georgeta Horodincă, critic la „Gazeta literară", organ oficial al Uniunii Scriitorilor din RPR.

Acuma, hârtia suportă orice insanitate.

Niciodată nu mi s-a părut mai actual Titu Maiorescu decât în ceasurile de faţă. El a învăţat pe literatorul şi intelectualul moldo-valah, infestat de frazeologie paşoptistă sau năimită tombateră, ce înseamnează respectul adevărului, ce este un fapt, ce este o concluzie logică trasă dintr-un fapt, care-i mecanismul gândirii, vorbirii şi scrierii corecte.

Respectul adevărului înseamnează onoarea sau, măcar, disprețul minciunii.

La noi s-a instalat iarăşi idolatria minciunii, care poartă numele de propagandă.

Oamenii încep să creadă în propriile minciuni sau să nu mai creadă în nimic.

Laşitatea, nihilismul şi carierismul generalizat implică stupiditatea faţă de adevăr, faţă de faptul brut. Faptul a devenit un fleac, totul este comentariu pe „linie", gogoşile lirice înlocuind realităţi stringente.

Ion Crăciunel, în spital

Vicarul Mitropoliei Banatului, Ion Crăciunel, este internat la Spitalul Filantropia, bolnav în stare terminală. Întristare de moarte. Mă leagă atâtea amintiri de tinerețe! Prietenia comună cu Sorin Pavel, Petre Țuțea, Emil Cioran, Pavel Pavel, V.V. Tilea, mitropolitul Vasile Lăzărescu.

Un cerc divers, aproape împestrițat ca ideologii și preocupări. Ca și Montaigne, ca și mine, Ion Crăciunel *était ondoyant et divers*.

Era de un cinism agreabil.

—Eu sunt preot șagunian, adică nu mă interesează chestia cu cei patru evrei, obscuri Apologeți ai lui Iisus Christos, care se pretindea fiul lui Dumnezeu. Mă interesează Biserica în calitatea ei de păstrătoare a chivotului sacru al unității naționale, în lupta contra ungurilor și a altor lifte păgâne.

Acest teolog, ziarist, om politic și cinic de căfană era de un șovinism radical și impresionant. Mai mult, nu se iubea nici pe sine, nici nația, pe nimeni. Ca prieten, era săritor. Nihilismul sumbru care-i submina gândirea a fost drama acestui ardelean suplu, felin, un prototip machiavelic valah.

Maimuțe bete

Mă leagă de Ion Crăciunel amintirea unui chef de-acum 20 de ani, făcut la restaurantul „Brotăcei" de la Băneasa, în tovărășia câtorva boemi ai Capitalei, printre care și Emil Cioran.

Emil Cioran este azi scriitor existențialist la modă în Paris, grecotei (graeculus) atenian care „descompune" Roma.

Ah, dacă ar mai putea fi ceva de descompus la Paris, acest Babilon modern!

Emil Cioran, fiu de protopop sibian, era un filosof cvasi-famelic, locuind la vechiul cămin studențesc înființat de un filantrop oltean, condus de craioveanul romanist Valentin Al. Georgescu (poet de limbă franceză în orele libere). Nu-i

convenea situația. Reușise, al doilea pe țară, la examenul de capacitate al profesorilor de filosofie, primul fiind Victor Pavelescu (fiul dascălului meu de geografie de la Mânăstirea Dealului), al treilea fiind amicul meu scump Nicolae Tatu.

M-a chemat la telefon Ion Crăciunel, spunând că este împreună cu o liotă de filosofi și poeți însetați. Eu eram avocat opulent. L-am rugat să-i îmbarce în două automobile mici și să treacă pe la mine, eu însumi fiind plictisit și însetat de oameni inteligenți, mititei, fleici și șprit. Era vara, prin iulie. Au trecut prin strada Barbu Delavrancea 20 și i-am așteptat în poarta cu înalt grilaj de *fer forgé*.

„Brotăceii" se aflau pe marginea lacurilor asanate de Dem. I. Dobrescu, după o idee pe care i-o dădusem la Berlin, în 1929, pe când ne plimbam cu barca pe Wannsee.

Restauratorul era clientul meu în materie fiscală.

Chelnerii erau stipendiații mei cu bacșișuri grase.

Știind că nu poți intra în rai decât dacă asasinezi un chelner, un șofer și o secretară, pentru a nu-mi încărca sufletul cu trei păcate grele și pentru a nu-mi păta mâinile de prelat judiciar, preferam să mă răscumpăr cu... bacșișuri.

Am început pe la șase seara și am terminat la șase dimineața. Taraful de lăutari a fost la dispoziția noastră.

Pe la două după miezul nopții, Emil Cioran, cu creierii aburiți de alcool, s-a dezbrăcat în pielea goală, ca să se înece. Era pe culmile disperării metafizice. A uitat să se descalțe. Nu știa să înoate. Am lepădat surtucul și pantalonii, l-am înhățat, l-am readus la mal. Înghițise doar un chil de apă pe care l-a vomitat odată cu vinul. S-a trezit. Cheful a continuat. Chelnerii i-au uscat ciorapii și pantofii. Patronul „Brotăceilor" mi-a dat rufărie curată de-a lui și m-am simțit bine după dușul în lacurile dobresciene.

Când m-am reîntors acasă, am avut impresia că am stat la masă cu o maimuță beată: Emil Cioran, actual existențialist parizian.

Ca amfitrion la „Brotăcei", am invitat și pe secretarul, finul, prietenul, camaradul meu de armată și con-olțețean, Gheorghe Ciuturoianu.

Gică fusese coleg de cămin cu Emil Cioran pe tot timpul facultății. Emil Cioran urmase cursurile Facultății de Filosofie, iar Gică Ciuturoianu cursurile Facultății de Litere din București, făcuse liceul clasic (latina și greaca la Craiova), audiase cursuri de limba și literatura greacă, nu se înțelesese cu profesorul, era amicul lui N.I. Herescu (care răzbise la Evolceanu și Demostene Russo, plus generalul palatin N. Condeescu). Scârbit de insucces, intrase în cooperație, făcuse târziu armata, ca și mine, care vagabondasem la Berlin, Heidelberg, München, Paris și Roma. Când s-a însurat cu o fată săracă de pe strada Frații Goleşti, unde noi eram proprietari (dota surorii mele Rița), mi-a cerut să-l cunun. Nevasta mea era însărcinată și nu este voie ca naşa să fie gravidă. L-am cununat împreună cu nepoată-mea, fata Riței. Nevasta lui Gică Ciuturoianu avea o ereditate cam încărcată. A murit după 8-10 ani de mariaj fericit.

În timpul acestui mariaj, Gică funcționa la mine ca secretar, fin, valet, prieten.

Il n'y a pas de grand homme pour son valet de chambre.

El fusese prieten de cămin și coleg la Facultatea de Litere și Filosofie cu Emil Cioran.

N-am găsit nimic incongruent ca în după-amiaza toridă, când popa Crăciunel mi-a dat telefonul că se află în compania unor filosofi și poeți însetați și înfometați de fleici și mititei, să-mi iau cu mine pe scutierul Gică, prietenul și colegul de han studențesc al existențialistului filosof liric Emil Cioran. Nu eram prieten cu Emil. Era mai tânăr și urletele lui de fiară înjunghiată în paginile „Vremei" nu-mi produceau nicio emoție. Eram și eu bolnav de sensul existenței. Eram bolnav chiar de *spleen*, parcă aș fi fost Lord Byron, deși eram fecior de țăran oltean chiabur. Mă apuca, destul de des, afaniseala, *accedia* medievală, nevoia de salt în gol, groaza misterului cosmic, nevoia de descifrare. Eu mă salvasem prin doctrina chinezească (de la Lao Tse citire) a doctrinei strămoșilor. Pastișam pas cu pas, până la detaliu minuțios, pe Tata-Ion, pe bunicul Preda Albotă, pe Jderu. Mă sculam ca și ei dis-de-dimineață, înainte de revărsatul zorilor.

Patul meu cald era pat. Populat cu o ibovnică, văduvă sau țiitoare (cât am fost student), cu nevastă când am terminat studiile şi mi-am făcut copii. Adică, nu începi ziua de lucru înainte de a intra alba-n sat sau oraş, fără a nu face o plecăciune Venerei. Dar nu o Veneră a plăcerii strangulate prin *coitus interruptus*, ci o Veneră supusă total plăcerilor fecundațiunii, hotărâtă să-şi ia răspunderea, să devină Cybeles, mama Geea, soră cu zeița pământului roditor. Aşa poți începe ziua muncii cu răspunderile ei. Nu poți avea răspunderi în muncă dacă eşti om sterp. Un bărbat spân şi o femeie stearpă nu pot primi munci de răspundere. De ce? Aşa-i jocul, fiindcă nu poți clădi, nu poți sădi, nu poți guverna, nu poți chivernisi dacă eşti neroditor în patul tău, în pântecul femeii alese. Dacă femeia este stearpă, alege altă femeie. Dacă şi a doua sau a treia sunt sterpe, rămâi la femeia dintâi şi n-o mai repudia. Dacă femeia doreşte să aibă copii şi rămâne stearpă, poate proba cu vreun vecin, în cea mai mare taină, sau cu unul din prieteni, ca prăsilă a soțului.

Aceste mici înțelepciuni din doctrina strămoşilor proto-popului Cioran de la Sibiu au rămas necunoscute existențialistului parizian încurcat cu demimondene sterpe, cvasi-actrițe şi cvasi-scriitoare.

Prima regulă din doctrina strămoşilor este ca să-ți faci abluțiunile matinale pe mâini şi față. Copiii se spală zilnic pe gât şi pe urechi. Flăcăii se spală până la brâu. Oamenii însurați se spală şi sub brâu, după obiceiul zis-moslemic. Toți fac, săptămânal, o baie caldă, generală, în albie.

Emil Cioran, ca student, nu se spăla niciodată. Era un Oblomov valah anti-aer, anti-geam, anti-apă. Apa îi era udă şi rece. *Quelle horreur!* În schimb, ne dădea fiorul şi panica sinuciderii la „Brotăcei", în lacul bunului nostru Primar General Dem. I. Dobrescu, sub ochii ironici ai chelnerilor, admirativi ai prietenilor şi dezaprobatori ai patronului. Ca amfitrion, cu răspunderea musafirilor, m-am ferit de a mai invita pe Emil Cioran. Am avut impresia, în acea noapte de chef, că suntem nişte maimuțe bete.

Orar la baie (2 decembrie 1956)

Suntem 12 persoane la o singură baie, care nu este baie, fiindcă n-are decât un duş, o chiuvetă şi un singur closet. Un singur closet la 12 persoane. O singură chiuvetă ca să ne spălăm, ca să se ia apa de gătit (ceaiul, prânzul, cina). Duşul nu-l foloseşte decât o singură persoană (cea care l-a instalat şi l-a plătit. Petre Dimitriu.[1]). Nu ne dă voie dacă nu-i plătesc 1.200 de lei. De unde să-i dau? Ar mai vrea să şi câştige din afacerea asta? Facem baie o dată pe săptămână, prin vecini sau la prieteni pricopsiţi. Eu mă spăl copios, de două-trei ori pe săptămână, de sus până jos, cu săpun şi apă rece. Pentru a ne veni rândul la baie, chiuvetă, closet, facem „coadă". Noroc că mă scol la patru şi jumătate dimineaţa, fumez o... ţigară şi la cinci dimineaţa, când toţi dorm adânc, mă strecor tiptil şi mă spăl în voie, fără să ştiu pe cineva la uşă aşteptându-şi rândul. Pentru a nu deranja cu urinatul, am introdus „cumarul" pe care-l arunc, discret, în grădina din spatele casei, drept îngrăşământ la rădăcinile copacilor. Iarna, totul pe întuneric, vara – în răsăritul zorilor. Pentru a nu deranja cu zgomote matinale, mă spăl de-altminteri, vara, toamna, primăvara şi chiar iarna, la gura de apă din grădină, când gura de apă nu îngheaţă. Acolo spălam şi rufele cu apă rece şi săpun mult. Acum, m-am lenevit, m-am boierit, de când am devenit iarăşi avocat. A spălat de două ori o femeie bătrână, care n-a mai venit. S-a certat cu nevasta, care le spală acum singură şi cu mâinile ei gracile, mâini de marmură, mâini de pianistă şi scriitoare-traducătoare din Roland Dorgelès, Dostoievski şi Turgheniev.

Plăcerile gospodăriei înghesuite bucureştene, iad pentru băştinaşi şi fleacuri pentru rurali puşcăriaşi ca mine, fost ostaş.

---

[1] Socrul Simonei Dimitriu (nimeni alta decât informatoarea sub acoperire a Securităţii „SD" şi „TANIA"). *(n.n.)*

Jalea (Periş, 4 decembrie 1956)

De ce înfloreşte atâta jale în mine? De unde vin aceste sumbre emanaţii ale patetismului fără motivaţie, ale melancoliei celei mai negre? De unde invazia acestor demoni ai tristeţii? Nu aş avea nicio cauză exterioară. Cauza stă în mine, în tristeţea acestei cărni înflorite, în nevoia de maceraţie şi puritate, într-o stranie nostalgie de castitate pe care n-o practic şi de moarte a cărnii de care mă înspăimânt.

Aratul

Mi-am arat cele două pogoane de pământ de la Periş şi am primit în dar siguranţa alimentară a familiei. Ştiu că nu voi trăi din rodul lor puţin. Dar am mâncat prima mămăligă din osteneala mea şi mi s-a părut mai dulce decât cozonacul şi decât mierea. Mămăliga cu lapte, hrana milenară a ţăranului valah, mâncată ieri seara din mălaiul meu, cu laptele de vacă hrănită din nutreţul meu, mi-a dat o euforie horaţiană de mic rural. Retragerea în arhaism agricol îmi dă o temelie indispensabilă nervilor uzaţi în hala cu zvonuri şi moara cu minciuni a tribunalelor, în hărmălaia şi forfota Capitalei. Perişul reprezintă pentru mine legătura organică cu strămoşii, glia ancestrală, frumuseţea idilică a vieţii şi teoria sămânţei, organicitate şi moarte, pieire şi reînviere prin sămânţă.

... N-am mai scris câteva zile în aceste caiete ale melancoliei mele şi a analizei altora. Sunt furios de repetiţia fenomenelor ereditare. Tuşesc dimineaţa ca tata, cu agravanta că eu am bronşita vechiului tabagist, pe când el fuma intermitent. Am calmul şi, uneori, furia tătărască a mamei, luciditatea ei, infinitele ei prevederi şi ocolişuri. Ca şi ea, am stomac debil. Mâncarea multă în strachină mă îngreţoşează. Pe tata nu, deşi nu era găman decât matinal. Abia ating mâncarea. Ciugulesc din câteva feluri, dar îmi place să ciugulesc des ca tata şi mănânc puţin ca mama. La noi, în Oltenia, masa era permanent pusă. Mâncarea nu era considerată luxul cel mai scump. Luxul începea de la haine, mobilier, beţia în cârciumi

(alcoolul era permanent în casă şi nimeni nu se atingea de otravă, în afară de tata) şi cartoforia, viciul abjecţiunilor maxime. Un nepot, ajuns judecător, a fost bătut cu biciul de către mongolica lui bunicuţă fiindcă juca poker cu slugile.

Spunea mama mici înţelepciuni, aforisme, pe care le culeg precum albina nectarul unor flori de câmpie:

1) banii cheltuiţi pe mâncare nu sunt bani pierduţi;

2) banii daţi la crâşmă, poker, stos, ruletă sunt începutul ticăloşiei;

3) pasiunea culinară, pasiunea erotică şi patima alcoolică, în cadrul căminului, nu sunt vicii, ci defecte benigne care trezesc surâsul. Trezesc surâsul, fiindcă totul trebuie să se petreacă pe lume în chibzuinţă, moderaţie şi cumînţenie.

Aceste adevăruri elementare de conduită, care nu sunt adevărurile firii mele lipsite de moderaţie şi de orice cumînţenie – eu-s fire romantică din născare – le predic de zeci de ani prietenilor şi încerc să le aplic în cercul intim al familiei. Cu ce rezultat? Ah, cu ce rezultat? Parcă importă succesul în aceste domenii morale? Înţelepciunea practică nu are nevoie de succes. Filosofia teoretică are nevoie de zgomot, de aur, smirnă şi tămâie, de purpură, muzicuţă şi mătăsuri. Înţelepciunea practică printre oameni nu are nevoie de nimic, decât de prezenţa ei permanentă la orice ceas din zi şi noapte. Chiar absenţa înţelepciunii practice milenare este prezentă prin vizionarea ei – prin fantoma nostalgiei noastre după puritate şi perfecţiune, după sănătate, cumînţenie, libertate şi tinereţe eternă.

Unde găseşti sănătatea decât acasă?

Cine te vindecă la boală decât mama?

Cine-ţi dă libertatea şi-ţi spune să fii cuminte decât tata?

Cine are tinereţea eternă decât tata, mama şi copiii?

Aceste rânduri sunt frânturi de conversaţie pe care le voi pune în gura unui personaj sau două, sau în gura lui Floare-de-Crin din secolul XVIII, sau în gura lui Filip Mărgăritescu, născut la 26 iunie 1904 şi mort în 1953, la 49 de ani, vârsta morţii lui Vasile Pârvan şi Nae Ionescu, cei doi profesori pilduitori valahi ai mei.

Conversație cu viceregele RPR, Avram Bunaciu, împreună cu Pavel Pavel.

Obiectul: plasarea lui Pavel Pavel într-un post de colaborator extern la Institutul economiștilor (o turmă necuvântătoare). Salariu promis: 700 de lei lunar. Pavel a cerut și un Pronosport, post refuzat de regele RPR, Dr. Petru Groza, sub pretextul că e... „trafic" (negustorie), post nedemn pentru un intelectual. Câte traficuri n-a făcut Groza pe vremea burghezo-moșierimii?

Obiectivul meu: să-i vâr pe gât două șopârle, două grațieri. N-am reușit. M-am supărat. Am vrut să grațieze pe Maica Veronica și pe călugării de la Sihastru: 346 de viețuitoare. A făcut bancuri pornografice și n-am protestat, dar am insistat. Ne-a povestit călătoria lui de-o lună în India și Thailanda, cu mofturi de arhiduce vienez.

Imperial, bietul viceregе a decretat, când am cerut iar soluționarea grațierilor:

—Petrake se confundă cu clienții! Domnul Pavel, nici nu știi cât e de pătimaș!

A fost cel mai mare omagiu adus unui apărător: confundarea în client! Nu i-am spus-o. Pe urmă, s-a supărat de-a binelea de un lung memoriu, literar și picaresc, redactat pentru grațierea unui soldat în termen, fecior de podgorean de la Diocheți-Panciu, care a ucis pe amantul metresei nemțoaice de la Caransebeș, instigat și ajutat de verișoara nemțoaicei, metresă refuzată la căsătorie, într-o sumbră tragedie soldățească și de femei în copulație, de cățele înfierbântate de prezența masculului. Cel ucis era impotent, cu certificat medical depus de rude.

—E un omagiu pe care vi l-am adus. Nu vă mai plac bancurile și damele, Alteță?

—Ba ne plac.

—Vreți sobrietate în toate?

A dat din umeri.

Aș fi vrut să adaug:

— Ți s-a pus grăsime pe creier și pe inimă? Groza nu mai vrea „trafic" și nici „dame". Și ție nu-ți mai plac bancurile? Ți se par „nebunești" și „nebun" de îndrăznețe memoriile mele juridice? Când pledam la Curtea Marțială burgheză pentru comuniști, grefierii burghezi mă numeau „nebunul", fiindcă zbierasem la burghezi, azi „comuniștii de tip Groza". Chiar ex-secretarul meu comunist, devenit subit vicerege prin grația cancelarului de fier Ioșca Chișinevschi al Valahiei, mă numește „nebunul".

Dar, în fond, eu sunt un țăran valah șiret, căruia nu i-a fost teamă nici de burghezie și nici de comuniști, care i-a disprețuit pe toți și care și-a văzut de treburile plugului, la propriu și la figurat, sucombând sub povara, când a unora, când a altora. Un țăran nu poate iubi nici pe milionarii jobenați și nici pe tinichigiii obraznici în salopetă, pe intelectualii borțoși care vorbesc când în numele milionarilor, când în numele maselor. Pentru mase, nu există niciodată „fericirea" ideologilor. Muncitorii și țăranii au fericirile lor biologice, sănătoase, cuminți.

Un țăran mandarin rămâne singur, mereu singur, pe lotul și cu plugul lui, încremenit în doctrina strămoșilor, înțepenit, înțelenit și înrădăcinat, privind bolta înstelată și steaua polară, în sulfină și-n zăvoaie, în zăpezi sau sub ploi, niciodată predându-se, niciodată pactizând cu răul, cu utopia, cu diavolul sau cu tâlharii, respectând legile naturii și normele omului.

Mistreți și dihori

Fac mereu studii fizionomice.

Am observat că în posturi de conducere, unde trebuie șbilțuială, severitate, aplicarea coercițiunilor, apar pe primul plan oameni de tipul mistreț și dihor.

Am ștampilat pe Adrian Dimitriu – starostele avocaților – cu epitetul de dihor. Porecla i-a rămas. Tot din categoria dihorului este și Alexandru Voitinovici, președintele Tribunalului Suprem. Are ceva de dihor și acvilă, dacă s-ar putea obține

asemenea corcitură, o acvilă din specia *Aasgeier*, vulturi care devorează cadavre. Cum s-or numi în româneşte?

Am observat la amicul meu Ion Pas ceva de mistreţ, mai exact de mascur. El e ministru-adjunct la Cultură. Alt amic, Gogu Rădulescu, ajuns ministru al Comerţului Interior, este porc sadea, din categoria Mangaliţă, iar Bunaciu, categoria York. Am văzut o singură dată pe Mihai Mujic, care conduce treburile Prezidiului: acesta-i un mistreţ din cei pe care i-am văzut în copilăria mea în pădurea Bârnovei, lângă Iaşi. Ianoş Fazekaş este la fel. Mă uit prin fotografiile liderilor: când mistreţi, când dihori. Winston Churchill era porc cu rât York, multă carne şi suficientă grăsime. Hruşciov este un mascur. Bulganin are ceva cabalin. Molotov îmi evocă bufniţa, pasăre a înţelepciunii reflectate. Mareşalul Antonescu era un juncan nobil, Gheorghe Tătărăscu este un ogar care adulmecă vânatul ministeriabilităţii de 35 de ani şi tot n-a mai terminat, deşi i s-au tocit dinţii. Vaida-Voievod era un bou frumos. Îi lipseau coarnele, pe care le zăream împodobite cu flori şi coroniţe, cu coadă împletită în cordeluţe. În ultima întrevedere din 1948, Lucreţiu Pătrăşcanu semăna aidoma cu Nae Ionescu, păr argintat şi frunte teşită, ogari în căutarea vânatului politic. Groza are ceva de bic, de bic al satului şi al cetăţii. Sadoveanu este ca o vacă leneşă şi lăptoasă, o Şviţeră. Dr. N. Lupu (ca şi mine) avea profil şi instincte carnasiere de lup sau de câine-lup. N-am fost dulăul turmelor de mioare, fără apărare judiciară, timp de un sfert de secol? N-a fost Dr. N. Lupu câinele credincios al năpăstuiţilor în Parlament, din 1915 până în 1947, când a murit părăsit de toţi? A apărat pe plugari, pe datornici, pe ostaşii fără arme în afacerea Skoda.

Amicul meu Ţuţea are ceva de vultur, vultur al înălţimilor, care se hrăneşte cu azur, poate cu şerpi plesniţi în căpăţâni, dar niciodată cu mortăciuni. Alt amic scump, Sorin Pavel, seamănă cu un cerb, un cerb rănit şi mugind. A boncăluit în tinereţe, azi mugeşte îndurerat şi nu mai trezeşte nici milă, nici suspine decât vechilor prieteni. Fratele meu Minel îmi trezeşte imaginea unui ţap tânăr, cu bărbia lui ascuţită şi părul încenuşat pe fruntea lată şi craniul de tip franţuzesc de veche rasă. Fiica mea

Nadia seamănă cu Diana. Îi lipseşte, alături, doar căprioara în marmură. Este tot atât de sălbatică, gracilă şi dificilă. Eugen Demetrescu este senin şi blând ca un miel. Virgil Popescu este viforos-limbut ca un mistreţ, în permanentă operaţie de scopire. Scopirea şi-o face singur cu instrumentele unor principii nemuritoare: lactovegetarianismul, monogamia, teosofia. Amicul nostru comun Andrei Munteanu, îndrumător al Justiţiei, este un porc românesc bălţăreţ. A început să depună grăsime. I-am spus-o: prea multă grăsime pe creier nu strică. Este nocivă grăsimea pe inimă.

Avocatul Vasile Cameniţă este un uliu. Pasăre de pradă în avocatură, îi place plutirea pe înălţimi, disprețuind clienţii luaţi ca puii de găină pentru stomacul burduhănos, care-i mişcă picioarele în ascensiuni montan-sociale, repede prăvălite în hăul evenimentelor. Uliul Vasile Cameniţă este capabil să facă pact şi cu dracul, numai pentru a pluti pe înălţimi sociale. Un apetit carierist atât de furibund şi monden mi-a fost dat rareori să văd, în afară de dr. C.C. Dumitriu. Ambii şi-au lăsat în tinereţe soţiile şi copiii, pentru a lua, din apetit de uliu social, cocoşate. Unul a luat nepoată de regină improvizată (Paukeroaia), altul a luat ziduri de hotel, repede rechiziţionate.

Pe urmă, uliul Vasile, ajuns în coteţ de 700 de lei lunar, şi-a codoşit băiatul la o tuberculoasă, fiică de ministru:

— Am dat armăsar sirep la grajd ţigănesc.

Ţiganul respectiv era socrul băiatului, „iubitul" său cuscru, învăţătorul vâlcean Roşiianu, ajuns ambasador în Bulgaria. Şi-a trimis băiatul cu cocoşata ţiganului la Paris şi de patru luni copiii schelălăie de foame.

— Ce ştiu parizienii de miniştrii valahi! Nimeni nu-ţi dă un pahar cu apă. Dacă eşti într-o cofetărie şi ceri apă, te întreabă: *quelle espèce d'eau?*

Arabescurile acestea sociale, meandrele sufleteşti şi convulsiunile amicilor pe superfetaţii – mă înspăimântă dacă nu m-ar şi amuza.

Oh, de ce n-ajung şi ei la pacea uitării de sine!

De ce trăim atât de precar?

I-am spus:

— Nu vorbesc de faptul în sine că Lucrețiu Pătrășcanu a fost ucis. În revoluții și războaie mor oamenii, iar el a fost 25 de ani amestecat în chestia revoluționară din Valahia. S-a amestecat singur. Mă indignează modul ilegal al uciderii, procesul cu uși închise, călcându-se principiile de bază ale publicității (uși închise), oralității (fără apărare) și contradictorialității (fără apărare). Mă indignează comunicatul oficial hidos, terfelind memoria unui om fără apărare, lezând grav familia. Unde am fost noi, dacă-am întreținut un mincinos, un provocator, un escroc? Acest om era fără vicii: nu bea, nu fuma, mânca frugal. Avea două pasiuni: muzica și femeile. Cu femeile a greșit. Se culca mereu cu cele din partid și, apoi, le părăsea. Când a luat-o pe Hertha, oaia capie, s-au indignat, și-au instigat bărbații și l-au decapitat.

În a doua audiență, de la 11 decembrie 1956, am fost cu Pavel Pavel[1]. Eu am venit la 12,30 și Pavel la ora 13,00. Am sporovăit în *tête-à-tête* o jumătate de oră, calm, intim, agreabil, amical. Voiam să-i plasez doi avocați, foști ocnași la Ocnele Mari, un fost comunist și un fost social-democrat de-al lor, de nuanță „titelistă". A râs cinic:

— Tu ești mama răniților și președintele partidului ocnașilor?

— Da! Eu sunt Președintele Academiei de Sub Pământ de la Ocnele Mari, apolitic, apartinic și delegatul Crucii Roșii în calitate de medic penalist printre leproși politici.

— Numai Crucea Roșie? Eu știu de jurnalistul și luptătorul politic.

— Numai Crucea Roșie, momentan. La propriu și la figurat. Tu știi că eu eram avocatul Crucii Roșii de la Geneva și am deblocat o sută de milioane de lei ale capitaliștilor belgieni și le-am trimis sub formă de hrană (fasole, mazăre și carne) copiilor înfometați ai Belgiei? Am o scrisoare de recunoștință: *Vous avez travaillé pour les enfants affamés de Belgique.*

---

[1] Informație regăsită în Dosarele C.N.S.A.S. (*n.n.*)

—Ce pot face eu pentru un comunist ca Petre Vulpescu, fost şef al UTC-ului şi şef al şefei mele, Constanța Crăciun şi pentru un avocat ca Vasile Marghelescu, adeptul fostului meu şef, cu care sunt la cuțite?

—Tu te-ntreabă şi socoate, vorba *Glossei* eminesciene.

—Nu pot face nimic. Să meargă pe linia lor.

—Dar Pavel Pavel n-a mers pe linia voastră? Fănică Voitec, femeia cu barbă, iacă-tă, nu vrea să facă nimic!

Între timp, a intrat Pavel Pavel.

Cordialități, politețuri.

La un moment dat, Ion Pas pune problema gravă a lui Pavel Pavel:

—În ce situație politică şi ideologică te afli, după ieşirea din puşcărie?

Sar ca fript:

—În ce situație se află socialiştii, în sistemul cărora ideea de libertate se conciliază cu ideea de socialism, față de cei care au lins în p...ă pe Ana Pauker şi au spus că este miere de mai, care s-au supus tiraniei teohariste, a celui pe care eu l-am făcut, fățiş, tiranul Siracuzei? Noi n-avem nevoie să ne punem asemenea întrebări, fiindcă am mers pe aceeaşi linie justă, *la ligne de la gauche démocratique*...

Ion Pas:

—Uiți că mi-ai făcut teoria revoluției ca un bloc?

—Sigur, vorba lui Clemenceau, revoluția este un bloc care nu poate fi parcelat. Dar eroul pozitiv are un rol activ în istorie, nu numai în maculatura pe care o patronezi. Noi ne-am împotrivit răului. Voi l-ați acceptat.

Căruța conversației scârțâie.

Pavel Pavel, care este un virtuoz al conversațiilor, unge osiile.

Ion Pas vorbeşte iarăşi în şlagăre, ca la „Scânteia".

Pavel reia tema concilierii libertății cu socialismul şi întreabă:

—De ce la Praga, Belgrad şi Varşovia vin gazete şi cărți franțuzeşti?

Ion Pas se scânceşte ca să explice că infamul socialist Guy Mollet nu vine cu comerț de întâmpinare față de RPR.

—Pardon, avem „*L'Humanité*" şi „*Lettres Françaises*", spun eu. Nu sunt aristocrat, ci ţăran oltean, dar cât timp nu voi avea posibilitatea să citesc zilnic „*L'Humanité*", alături de „*Le Figaro*", mă consider în temniţă. Sunt în temniţă din 1939[1]! De ce vă este frică de presa şi cărţile străine? Ce fel de coexistenţă paşnică? Ion Pas face apologia metodei sovietice şi a ceea ce s-a numit „stalinism", dictatura de fier a proletariatului.

—Nu există război şi ură de clasă. În Valahia, s-a comis genocid. Există o luptă de clasă, care nu-i identică cu genocidul. În lagărele noastre, s-a comis genocidul şi omor în masă (*Massenmord* şi *Massenmörder*.) Eu am uitat şi am iertat. Dar câţi pot fi mandarini?

Pavel Pavel glumeşte:

—Petrake ar vrea să citească „Le Figaro". Eu aş vrea să citesc pe Emil Cioran. Am citit *La tentation d'exister*. Este filosocialist, filosemit şi antiromân.

Ion Pas se lansează într-o tornadă contra lui Emil Cioran.

Eu (budez):

—Emil Cioran a fost prietenul tinereţilor noastre. Nu-l aprob în ceea ce face. Dar cu antiromânismul are dreptate. Nici eu nu sunt român. Eu sunt oltean şi european.

Ion Pas:

—Cum, negi realitatea naţională?

Eu:

—N-o neg. Mi-e scârbă. Mi-e scârbă de Valahia puturoasă, de oamenii ei poltroni. Eu nu sunt român. Sunt oltean şi european.

Ion Pas:

—Astea-s teribilisme.

Eu:

—Or fi. Aşa simt. Aşa vorbesc. Mă simt în RPR ca într-o temniţă.

Ion Pas:

—N-ai vrea să pleci?

---

[1] Se afla în *temniţa cu gratii albe* încă din anul 1931 (Dosarele C.N.S.A.S.). *(n.n.)*

Eu:

—Oho, m-aş duce în Australia.

Pavel Pavel sare cu gura:

—Nu-l crede. Petrake, dacă ar primi paşaport, s-ar duce la Periş. El este un ţăran legat de glie.

În sinea mea, gândeam: n-aş pleca nici în Australia, nici la Periş, aş pleca în Oltenia la Mărgăriteşti, dar mi-am vândut casa după ieşirea din puşcărie şi acolo nu am unde să-mi pun capul. Voi sta tot în Bucureşti şi la Periş, printre valahi puturoşi...

Realităţile moral-juridice

Ah, de ce nu mă preocupă exclusiv realităţile ştiinţifice? De ce nu mă mai preocupă arta? Nu am mai fost de 18 ani la operă, la teatru, de nu mai ştiu câţi ani şi la cinematograf, idem. Nu mai citesc romane. Vizitez din când în când expoziţii de plastică, frunzăresc poezie şi filozofie. Nu mă mai preocupă decât aspectul moral-juridic al vieţii, fiindcă juridicitatea este indisolubil legată de moralitate, iar moralitatea de teologie.

Am ajuns un teolog drapat în toga cenuşie a moralistului şi în roba neagră a judecătorului. În inima fiecărui avocat, tânăr sau bătrân, mic sau mare, zace nostalgia bunului judecător.

Mereu aceleaşi obsesii

Am tradus câteva pagini din Herder, *Ideen zur Philosophie der Geschichte der Menschkeit*, fiindcă mă voi înhăma la această traducere, pentru a scăpa de obsesii teologice, reflectând la o metafizică întemeiată pe iluminism.

Eroul pozitiv

Eroul pozitiv este omul care-şi pune pielea la saramură pentru alţii, care-şi riscă viaţa sau confortul pentru idei.

M. Ralea, prototipul politicianului oportunist, nu poate fi erou, fiindcă n-a riscat niciodată nimic. A fost complice la toate fărădelegile a patru dictaturi.

Cum devine oportunistul complice la asasinate politice? Are următoarea teorie: când ai zis *A*, trebuie să zici şi *B*. Trebuie să ai spirit de bandă, să fii comitagiu.

Inimă cernită (decembrie 1956)

Unde te duci, unde te învârteşti, te întâlneşti cu oameni având inima cernită, cu mintea ciuruită de gloanţele problemelor contemporane, unde inadaptarea este la maximum, unde pericolele stau de strajă, unde lacrima stă să pice.

Biografia lui Moisă Lungulescu

Unul dintre cei mai vechi prieteni ai mei, unul dintre cântăreţii tristeţii sale şi ai tristeţii mele este Moisă Lungulescu, fostul procuror de la Parchetul Ilfov, fostul consilier de Curte de Apel. De ce-i zice „Moisă"? Nu ştiu, nici el nu ştie. E oltean get beget din Ciupercenii Doljului, mamă calafeteancă, fiică de negustor sârb ucis de hoţi când pleca pe Dunăre cu şlepul plin de mărfuri spre Viena. Şase băieţi, unul ajuns general, altul colonel.

Colonelul Matei – prăfarul şi morfinomanul, francmason şi comunist, dat afară din partid.

Generalul Costică – este un excelent prieten oltean. Pe Matei nu-l cunosc: a venit astă-vară în zdrenţe, de pe un şantier, unde lucra cu roaba, ca să facă demersuri să i se redea pensia. L-a înţolit Moisă şi cu Violeta, soţia lui licenţiată la Oxford, profesoară de engleză pe la ruşi şi la români moftangii.

Moisă şi-a amintit, jalnic, cum mă ruga prin 1947 ca să plec în străinătate ca ambasador şi să-l iau şi pe el, ca portar, şi

pe Violeta, ca dactilografă şi translatoare. Cum mă proţăpeam: „Eu, să plec în străinătate şi pe urmă să cer azil politic? Să fug? Eu am rădăcini adânc înfipte în solul patriei. Eu nu pot pleca. Eu nu pot fugi. Dacă primesc un mandat, îl duc la bună îndeplinire. Când mi-am luat o obligaţie, o împlinesc punctual. Nu vreau să-mi stric imaginea. Nu vreau să fug de *Fatum*".

Ce destin! Puşcăriaş, necondamnat, avocat reintegrat şi iarăşi suspendat, recăpătând drepturile neostenit, neogoit, neîmpăcat, luptând cu inimă cernită.

Bătăliile mele judiciare sunt nesfârşite, fără egal în istoria barei valahe. Eu apăr cu mintea, cu inima, cu pieptul, ca un ostaş, cu toată fiinţa mea! Cine a mai îndrăznit să facă asemenea jertfe? Nimeni nu-ţi dă o mână de ajutor, toţi îţi toarnă plumb în aripi.

Moisă a fost cântăreţul tinereţii sale şi-a mele în epoca cumplită 1941-1948. Timp de şapte ani, ne-am văzut destul de des, el de pe poziţie de magistrat, eu ca avocat, apoi, după 1946, când l-a dat afară, l-am solicitat să vină ca ajutor al meu.

Ne-a povestit în două-trei ceasuri, cu „capsa" pusă, cum s-a făcut judecător dintr-un pariu cu D. Chioralia (alt coleg de-al meu). A povestit din trecutul lui şi al familiei sale. A fost o suită de balade cu caracter arhaic rural şi de mandarin rural, scene pitoreşti şi vii, totul scăldat în patetismul amintirii şi în jalea lui actuală.

Feciorul lui Moisă

Feciorul lui Moisă, Duiu, s-a catolicizat în puşcărie. N-a stat decât nouă luni. Acolo a intrat pe mâna părintelui Scurtu şi a avocatului Horia Cosmovici, catolic militant, zelos să facă prozeliţi.

Tatăl cu fiul nu se mai înţeleg. Fiul îşi ia rosariul şi meditează. Face acte ascunse de caritate în afară şi nu vrea să dea un sfanţ acasă, unde atât mama cât şi tata câştigă. Păstrează tăceri supărătoare şi maniere onctuoase, fiindcă în Valahia catolicismul îţi sare în ochi, prin introducerea unui

protocol şi a unei politeţi de factură occidentală, distonantă printre lăbărţaţii ortodoxiei sau ai ateismului vulgar.

S-au scandalizat şi Moisă şi partenerul lui catolic, când am exclamat:

—Deşi nu cred în Dumnezeu, aş vrea să fiu ucenic al lui Christos...

—Cum nu crezi în Dumnezeu?

—Nu cred. Nu pot. Aş vrea să cred şi nu pot, aş putea fi ateu, dar nu vreau.

Lipsa harului nu-mi împiedecă dorinţa fierbinte de a fi un ucenic al Mântuitorului.

Această poziţie extravagantă a stârnit indignare şi proteste, atât la ortodox, cât şi la catolic. Moisă este „spirit liber", decoltat, pornografic, deşucheat, dacă vreţi, dar se opreşte la un... prag. Pragul se numeşte Dumnezeu. Nimeni nu înţelege să discute Esenţa, principiul ultim. E ceva inconceptibil pentru ei, ca să pună în balanţa controversei asemenea problemă. Înţeleg bine atitudinea care este tipic şi specific ortodoxă: trăiesc ca porcii, dar nu sunt dubitativi ai esenţelor. Poziţia mea e lutheriană. Te îndoieşti de existenţa lui Dumnezeu, dar ai Cărţile Sfinte unde adevărul este revelat, îl poţi afla şi te conduce zi de zi, ceas de ceas, secundă de secundă.

Negustorul faţă de politicieni

Atitudinea negustorului faţă de omul politic pendulează între servilism şi ură.

Negustorul nu are nicio comprehensiune faţă de poziţia omului politic în Cetate. Idealurile, funcţiunea, martirajul omului politic îl lasă indiferent pe omul mercantil, care este gata să pactizeze cu toţi, să se servească de toţi, scăldându-i în aceeaşi apă a afacerilor sale.

M-am amuzat mereu de lipsa de scrupule a omului mercantil.

Omul politic este, în fond, totdeauna şi pretutindeni un mandarin, oricâte incarnaţiuni abjecte ar avea degradarea politicianistă. Omul politic ia întotdeauna legătura cu negus-

torul din silă, lene şi prin caz fortuit. Un politician nu caută niciodată societatea negustorilor, pe când negustorii sunt fericiţi să fie în relaţii cu politicienii. Un om politic se simte bine printre ceilalţi oameni politici chiar dacă sunt adversari, se simte la locul lui printre artişti, măscărici sau oameni simpli din popor. Omul politic este un animal polivalent. Are o singură valenţă astupată, o singură fereastră închisă, anume aceea care dă spre negustorime. „Prostiile de lână şi mătăsuri", cum spunea Machiavelli, îl lasă rece, îl plictisesc, îl agasează, îl enervează, îl înveninează. Nu-i adevărat că omul politic este la cheremul negustorilor, al bancherilor şi industriaşilor. După câte am observat, omul politic demn de acest nume este oricând gata să joace o festă negustorilor, să le pună un renghi şi o sulă în coastă. Omul politic are criterii de judecată diferite de ale negustorului.

Fereşte-te de tine

Preceptul socratic „cunoaşte-te pe tine însuţi" se completează cu antinomicul „fereşte-te de tine însuţi".

Ce să cunoşti în tine? Oglinda lucie a smârcurilor unde zac reptilele concupiscenţei şi să asculţi orăcăitul broaştelor păcatelor, al poftei nestăvilite de viaţă?

Ce zace în om? Pofta de joc: jocul dragostei, jocuri de noroc, jocul alcoolului, pofte de găman şi căpcăun.

Reîntoarcerea lui Ţuţi

Câinele nostru Ţuţi s-a reîntors acasă după o absenţă de opt zile. Bucurie imensă la toţi ai casei. El a venit în zorii zilei triumfător şi cazanier. S-a lăsat pus în lanţ. L-am condus la căsuţa lui, a mirosit-o şi, apoi, a binevoit să înfulece. Ce-o fi mâncat timp de opt zile şi opt nopţi? Unde-o fi dormit? Era murdar şi hărtănit.

Aveam remuşcări de conştiinţă. Cu toată spaima generală de hingherii care circulă pe străzi, în huiduiala copiilor, i-am dat mereu drumul sâmbăta din lanţ, până luni dimi-

neața, când se odihnesc hingherii. Sâmbătă seara am fost invitat de amici la un zaiafet măreț. S-a luat după mine până la tramvai. Am făcut promenada în amicalitate. M-am trezit cu el în tramvai. Spaimă-n călători. La a doua stație, l-am dat jos. S-a mai luat după tramvai, gonind nebunatic și fidel. N-a mai găsit drumul la reîntoarcere, decât după opt zile.

A fost bocit opt zile în șir de fiică, soție și fiu, iar eu eram cu coada între picioare, ca după o faptă rea.

Revenirea lui în dimineața plecării la Timișoara, într-un proces greu de delapidare, la o Loterie, m-a copleșit de bucurie, de euforie și de optimism pentru o săptămână.

Din cauza evenimentelor din Ungaria, care au pus probleme de conștiință fiecărui om civilizat și au bucurat pe „hingherii" locali, m-am neurastenizat. Bătălia socială s-a adâncit și s-a ascuțit până la neverosimilitate și bestialitate. Inima îmi sângerează, fiindcă mintea nu poate lua nicio hotărâre între cele două sisteme, nu poate opta, nici nu mai poate pluti. Sunt pus în situația cea mai mizerabilă cu putință: să apăr pe cei năpăstuiți, pe opozanți. Trebuie să apăr de pildă pe legionari, care au o doctrină bestială, dar ei nu sunt oameni? N-am apărat și pe comuniști, care aveau o doctrină pe care o socoteam utopică și generoasă și care se dovedește a fi o doctrină sângeroasă aplicată în Ungaria și o doctrină bestială aplicată în România de Pauker, Luca și Georgescu?

Am avut în această epocă turmentată întrevederi cu Dr. Groza (regele țării), cu Avram Bunaciu (vicerege), cu ministrul Culturii, Constanța Crăciun, și cu Ion Pas, locțiitorul ei, cu Gogu Rădulescu, ministrul Comerțului Interior, cu Alexandru Voitinovici, șeful suprem al Justiției. Cineva mă ceartă că nu sunt destul de discret cu aceste întrevederi și că povestesc conținutul conversațiilor[1]. Așa este. Eu îmi iau măsurile mele

[1] Toate aceste evenimente, și încă foarte multe altele, ale căror protagonist a fost Dr. Petre Pandrea, se regăsesc amănunțit descrise în miile de pagini ale Fondului Informativ care acoperă perioada anilor 1931-1968 (Dosarele C.N.S.A.S.). (*n.n.*)

de precauție. Eu sunt medic de leproşi penali. De câte ori circul în sferele guvernamentale, circul pentru interesele clienților mei năpăstuiți. Am fost la Dr. Groza pentru Ghiță Pop, Pavel Pavel şi Vasile Munteanu. Am fost la Bunaciu pentru grațierea unor clienți inocenți şi pentru plasarea în avocatură a lui Pavel Pavel şi Emil Găluşcă, iar la Gogu Rădulescu pentru plasarea lui Pavel Pavel şi a lui Petrică Vulpescu. Eu nu mă duc să mă ploconesc în fața proştilor sau a puternicilor acestui pământ. Eu mă duc să le atrag atenția asupra călcării unor principii nemuritoare juridico-morale. Când încearcă să devină din acuzați, acuzatori, eu răstorn uşurel poziția şi cei mai deştepți dintre ei roşesc şi pleacă nas şi ochi în pământ.

Voiaj la Timişoara

Scurt voiaj la Timişoara[1] într-o revizuire penală, unde trebuia să dreg acolo unde Alfons Nachtigal a stricat luând şase şi opt ani cu nişte bancuri, „bărbi", cum spun confrații locali. A coborât şi s-a urcat în avion fără a-şi lua rămas bun de la familia clientului. Operație grea. Nu-i ştiu rezultatul. Am pledat simplu, ştiințific, cerând expertiza grafologică într-o piesă plăsmuită, pe care căpitanul Petru Botez (clientul meu pe care l-am asemuit căpitanului Louis Dreyfus) o neagă.

Restul timpului: feerie.

Am fost la Vlădica şi Bădia Vasile, mitropolitul Vasile Lăzărescu al Banatului, în vizită cu soția[2], vizită de protocol şi curtoazie, transformată de prelat în ospitalitate şi amicalitate. De ce iubesc pe călugări, pe popii borțoşi, pe rabini, pe subțireii pastori protestanți şi pe înaltul cler, fie catolic, fie ortodox? De ce mă simt bine în mijlocul lor şi mă exasperează politicienii, băcanii şi zarafii?

Iubesc artiştii şi sacerdoții.

---

[1] Voiaj menționat în Dosarele C.N.S.A.S. (*n.n.*)

[2] idem. (*n.n.*)

Mitropolitul Vasile Lăzărescu, doctor de Viena, în vârstă probabilă de 60 de ani, cu barbă catran, păr des cărunțiu, tăiat în vagi plete și ras pe ceafă ca birjarii lipoveni scopiți, nu face impresia nici de rus scopit, nici de birjar lipovean, ci de român vajnic, de natură mediteranean-romanică, ajuns înalt prelat pe treptele unde a ajuns și spaniolul Borgia. Bădia Vasile ar putea avea ancestori în Calabria, în munții Pindului sau în munții Spaniei. Descinde din țărani din munții Banatului, se înconjoară, ca și prelații spanioli, ca și macedonenii emigranți în patria mumă, numai de rubedenii. Fratele este șofer, sora este bucătăreasa personală a înaltului chiriarh și aceasta i se ia în nume de rău, fiindcă face „nepotism", familiuță, protecționism. Ce copilărie! Păi, la țară, cine stă la bucătărie dacă nu mama, sora sau nevasta? Este rușine pentru o femeie să fie bucătăreasa familiei? Mama i-a murit și bădia Vasile a fost călugăr din fragedă tinerețe. N-a fost preot ortodox, cu muiere și prebendă. Și-a adus în mod firesc sora la bucătăria metropolitană, cumnatul țăran fiind plasat ca portar, iar nepoții fiind întreținuți la școli înalte sau medii, logodiți, căsătoriți, botezați sau divorțați.

Mitropolitul dr. Vasile Lăzărescu, călugăr ortodox și doctor de Viena, are simțul familiei sale bănățene, are simțul familiei ardelene, are simțul familiei românești, are simțul familiei creștinești și universale. Totul se petrece în cercuri concentrice, pe ranguri și ierarhii. Centrul acestor cercuri este Înalt Prea Sfinția Sa și – vorba franțuzească – *charité bien ordonnée commence par soi-même*.

Se face mare caz de viața intimă a înalților prelați și de metresele lor. Când am sosit la Vlădica, se făcea finisajul curățeniei de o fetică nostimă, pe care popa s-a simțit obligat să mi-o scuze: „o învățătoare care face ascultare...". Mi s-a părut ca un broscoi enorm. Ne plimbam în grădiniță, braț la braț, până când fetișcana a terminat de pus covoarele persane și a șters praful de pe mobila de palisandru. Scuzele intime ale prelatului, plimbarea cu pași mărunți, rasa neagră și abdomenul imens, capul cu gât scurt mi-au evocat irezistibil plimbarea mea de lup, braț la braț, cu o broască țestoasă uriașă.

Vlădica mi-a dat o dulceață excelentă de vișine mari, pregătită de fată, o cafea *à la mode hongroise* și prelatul a simțit nevoia s-o scuze că nu știe să facă turcească, *à la mode de Bucarest*.

Scuză inutilă, după pilda măreață a lui Martin Luther. Chestiunea este tranșată. Un servitor al bisericii are dreptul să posede o femeie la gospodărie și în patul său. Prelații catolici au guvernante. Călugărul Luther s-a căsătorit cu o călugăriță și din sămânța lor a ieșit Karl Liebnecht și actualul expert adenauerian economic Pferdemenens. Biserica ortodoxă nici nu vrea să hirotonisească un teolog și să-i acorde taina preoției cu parohie dacă, în prealabil, nu se căsătorește cu o fecioară sau cu o văduvă virtuoasă. Înțelepciune supremă: numai omul căsătorit, bărbatul cu viața normală la pat, are dreptul să conducă pe mirenii unei parohii!

Firește, Vlădica Lăzărescu, ca orice episcop, mitropolit și patriarh, este călugăr și ar trebui să trăiască în castitate. Este prea borțos, prea astmatic pentru a fi considerat un Don Juan. S-a înconjurat de familia de sânge, care păzește discreția și nu mai poate avea purtări de porc față de sora, cumnatul și nepoții săi. Nu mă interesează dacă juna îl ajută numai să-și facă patul și curățenia, ceea ce ar trebui să facă orice călugăr, sau îl ajută să-și evacueze secrețiunile hormonale ale unui trup de bivol, bine clădit, peste care este așezat un cap luminos de cărturar.

Vlădica Vasile mi-a dat și o carte a sa, cu o afectuoasă dedicație, semnată *Bisericarul ortodox*, unde polemizează cu catolicitatea asupra deosebirilor confesionale. Am primit-o cu gesturi de vechi călugăr ortodox și de țârcovnic respectuos.

Cum ar putea să-și facă patul în chilie? Nu mai are chilie. Are un palat rezidențial. Cum ar putea să scrie cărți și să-și împlinească oficiul de arhipăstor metropolitan fără curățenie sclipitoare și ordine perfectă, după program?

M-am ciorovăit cu nevasta, care m-a însoțit în vizită, bănuielnică din fire, bănuitoare că Vlădica ar greși cu subreta curățică și însărcinată cu ordinea. Ei, și?

Atmosfera frivolă a Franței derivă din stupiditatea celibatului catolic obligatoriu la sacerdoți. Peștele de la cap se

împute. Problematicele senzualității, adulterului, triunghiului anomaliilor sunt în corelație cu abstinența și castitatea impuse maturilor. *Sublata causa, tollitur effectus.* Don Juan se evaporează când se căsătorește. Curva de bordel devine excelentă soție, iar demimondena cu coronița nunții pe cap poate să ia drumul Damascului conjugal și menajer. Ceva mai mult: Don Juan este un slăbănog – cantitativ și calitativ – față de țăranul voinic valah care are, în principiu, o activitate zilnică la pat, timp de patru-cinci decenii, cu nevasta lui care aduce pe lume plozi voinici.

Frivolitatea franceză este castitate catolică și semiimpotență cauzată de *coitus interruptus* sau de moravuri inadmisibile (*l'amour à la française*).

Într-un sat valah nu există frivolitate, fiindcă flăcăii se căsătoresc înainte de armată. Porcăriile se fac și nu se vorbesc, nici nu se discută. Dar activitatea genetică este o porcărie? Vai, e o porcărie să se vorbească porcos de o activitate normală, aproape divină, în orice caz naturală, în rang cu setea și foamea!

În ortodoxie, aceste probleme sunt soluționate direct, prin interdicția de a hirotonisi un seminarist dacă nu și-a găsit preoteasa. N-a găsit-o sau nu vrea s-o găsească? Pleacă la mânăstire.

Cinul călugăresc are altă problematică: a sfâșierii carnale, a extazului, a rugăciunii.

Preotul trebuie să fie o armonică personalitate. Nu trebuie să i se suie hormonii și sămânța la creier, pentru a arăta laicilor drumul religios.

Fireşte, pentru opera de prozelitism, de încreştinare a păgânilor, este nevoie de călugări, de ființe devotate exclusiv bisericii. Candelele se mențin aprinse prin călugări și rugăciunile lor, călugării și călugărițele fiind candele aprinse ale rugăciunii.

Vlădica Lăzărescu, mitropolitul Timişoarei, nu-i un călugăr cast. El a fost și este gospodar al Bisericii, un ctitor al celei mai măreți ctitorii în epoca noastră. M-am certat pe tema lui și cu Pavel Pavel, și cu alții. Viciile lui sunt minore și benigne.

Se spune că-i plac „fetişcanele", „minorele". Nu cred. E prea obez. Nu evocă pe Don Juan, nici pe Rasputin, sau pe Patriarhul Marina. N-a avut nici 17 copii, ca mitropolitul Sebastian Rusan al Moldovei. E precaut, gospodar, discret, înconjurat de sora lui ca bucătăreasă, de frate ca şofer, de cumnat ca portar şi duce o viaţă tipică de popă ortodox, într-un sat valah. Prezenţa câtorva fete ca subrete nici nu se simte într-un oraş cosmopolit ca Timişoara.

Boier Ralea

Ralea şi cu Patriarhul Marina s-au dus în celula de puşcăriaş a lui Ion Mihalache, preşedintele Partidului Naţional-Ţărănesc, unde stă de nouă ani, pentru a-l convinge să semneze o proclamaţie către ţară, în care să-şi recunoască greşelile şi să se uimească de realizările paradisiace ale regimului popular. Să semneze, precum Titel Petrescu, Ionel Pop şi Ion Mirescu.

Mihalache a refuzat. A dat afară pe energumeni:

—Ieşi afară, boier Ralea, din celula mea de puşcăriaş! Eu am fost şi am rămas ţăran. Iar tu, părinte Marina, du-te la biserică şi evanghelizează turma unde eşti păstor!

Arestarea lui Ţuţea

Mi se anunţă re-arestarea lui Petre Ţuţea, ridicat de-acasă acum trei zile.

Inima mea sângerează, inima mea este cernită.

Încercuire şi poziţie arici

Am mereu senzaţia bizară, până la sufocare, că sunt înţărcuit ca o armată încercuită de inamic, ca o cetate asediată de duşman de multă vreme[1] şi care nu vrea să se predea.

[1] Din mare nefericire pentru Dr. Petre Pandrea, senzaţia este corect percepută. *(n.n.)*

Sunt încercuit şi în poziţia arici. Care pe care? Eu, care am vrut să păstrez şi am păstrat principiile nemuritoare ale umanităţii, procedura respectului de sine şi, de asemeni, echilibrul şi măsura? Sau aceşti lăbărţaţi care au făcut pe Marx să spună, la Petersburg, la apariţia *Capitalului* în limba rusă, şi a primelor comentarii euroasiatice, că el nu este marxist? Aceşti huligani de stânga, care rivalizează cu cei mai răi huligani de dreapta?

Inima sfâşiată şi mânia

Inima sfâşiată dă fructele mâniei.

Inima sfâşiată este capabilă de toate dezordinile, de toate infamiile, de toate ticăloşiile.

Inima sfâşiată este inima dezolată, inimă deznădăjduită, inimă încărcată de efluvii electrice îndelung comprimate, care pot merge până la trăsnet.

Pedagogie casnică

Pedagogia cea mai grea este pedagogia casnică, fiindcă este indisolubil legată de lupta sexelor. Nu voi uita destăinuirile doamnei Gala Galaction, în vârstă de 75 de ani, mamă a trei fete, referitoare la soţ, sacerdot şi literat, ea însăşi fostă călugăriţă. Te-ai fi aşteptat la seninătate. Te-ai fi aşteptat să găseşti echilibrul personalităţilor armonice, după o jumătate de secol de coabitaţie şi rotunjire.

Doamna Gala Galaction îşi ura soţul ca pe o iasmă a iadului. Avea şi o terminologie mistică de călugăriţă. Părăsise mânăstirea cu ani în urmă şi acum, la bătrâneţe, îi revenise graiul adolescenţei şi al tinereţii fragede, cum se întâmplă la geronţi şi senili.

Doamna Gala Galaction m-a întrebat *ex abrupto:*

—Care credeţi, domnule doctor, că este cel mai mare păcat?

Am dat din umeri, fiindcă eram într-o mare mâhnire şi perplexitate.

—Să vă spun eu: cel mai mare păcat este păcatul carnal.

Şi a început să-i turuie gura, cu fragmente oribil stilizate din *Sonata Kreutzer* de Tolstoi şi din marii misogini şi mizantropi ai lumii.

—Când te sui sus la părintele Gala Galaction, să te uiţi bine pe birou. Vei vedea nişte tuburi de medicamente. Sunt tuburi cu *Testaviron*. Vrea să-şi întărească puterile genezice. Mănâncă numai fudului de berbec. Se îngrijeşte zilnic ca un mire în preajma nopţii nupţiale.

Cu toată mâhnirea mea lucidă (fiindcă aveam un ţel), parcă m-a lovit cu o leucă în cap.

Baba sporovăia despre păcatele carnale, păcate cardinale ale omului, ale bărbatului în genere, şi ale soţului în speţă. Acest menaj era dizarmonic - mi-am zis, privindu-i fizionomia şi biologia –, fiindcă Gala Galaction vine din India prin ereditatea sa, iar Baba este o valahă tipică, având faţa albă, trupul micuţ de femeie fină, cu aptitudini intelectuale pe care le-a dovedit întreaga sa familie. Din *Amintirile* voalate ale scriitorului, deduc ce greu i-a fost soţiei să obişnuiască pe indian să se spele zilnic, să trăiască în aer curat, să fie ordonat. Galaction s-a ocupat numai de muzică, religie, literatură şi femei, femei, femei. Capacitatea lui genezică depăşea pe a femeii minuscule, geloase. O, dacă Gala Galaction şi Tiberiu Iliescu şi-ar fi luat soţii nişte ţigănci borâte sau nişte ţigăncuşe de iatac, ce menajuri ideale ar fi dus, aşa cum a dus Pamfil Şeicaru cu ţiganca lui Constanţa, aşa cum a dus Gh. Tătărăscu, acest ţigan get-beget, din munţii Gorjului, cu Aretia Fotino, fiica profesorului craiovean de muzică.

Căsătoriile se asortează în primul rând după rasă identică, în al doilea rând după clasă similară, în al treilea rând după secreţiuni hormonale la paritate, în al patrulea rând după vârstă (femeia ceva mai tânără decât bărbatul).

În menajul Galaction, rasele sunt în vrăjmăşie, clasele la fel, secreţiunile hormonale în decalaj şi în defavoarea femeii, căci doamna Galaction este cu 10-15 ani peste soţ.

M-am suit pe treptele scârțâinde de lemn, spre biroul scriitorului-teolog cu impozantă barbă albă și cu *Testaviron* pe masă. Am rămas buimac zărind tuburile pe masă și resturile unei fripturi în sânge, consumate, pe care o bănuiam a fi fost fudului de berbec.

M-a îmbrățișat apostolicește, cu benedicțiuni nesfârșite, curgându-i vorbele ca șiraguri de mărgăritare în sine și pe care eu le vedeam acum ca pe niște bale în spumă sângerie.

Obiectul vizitei era precis, clar și categoric: trebuia să se ducă la Ioșca Chișinevschi, prietenul său și cancelarul de fier al Valahiei, ca să scape pe Lucrețiu Pătrășcanu, cumnatul meu, condamnat la moarte. Procesul se începuse de luni, am aflat abia astăzi, joi, și-l imploram să se grăbească, fiindcă se va da pronunțarea cu pedeapsa capitală și executarea ei.

Gala Galaction este un laș. Are lașitatea fizică și lașitatea morală a tuturor sibariților, a esteților și a neronienilor.

M-a rugat să vorbesc încet despre acest demers al meu, pentru salvarea de la moarte a cumnatului meu pe care el îl cunoștea și-l iubea de mic copil. A frecventat trei decenii casa celui condamnat la moarte, fiind prieten cu părinții lui. De-atâtea ori i-am văzut așezați la masă pe cei patru corifei literari și prieteni: M. Sadoveanu – Gala Galaction – D.D. Pătrășcanu – Al. Brătescu-Voinești. Nu-i ceream nimic insolent acestui sacerdot, decât scăparea de la moarte a unui copil pe care-l legănase în poalele anteriului său și care – probabil – era nevinovat, victimă a unei cabale politice.

M-a rugat să vorbesc încet, fiindcă și... libertatea sa personală este amenințată, deoarece perete în peretele casei sale se află locuința unui ofițer de Securitate, care, printre alte misiuni, o are și pe aceea de a-l supraveghea.

Erau bancuri? Era spaima lașității organice?

Gala Galaction era considerat unul dintre stâlpii regimului, adulat, adulator, ales membru al Academiei RPR. Gala Galaction a început să plângă. Erau lacrimile neputinței din lașitate. Am plâns și eu. Erau lacrimile furiei, fiindcă mi-a

promis solemn că se va duce a doua zi, dis-de-dimineață, la Ioșca Chișinevschi, cancelarul de fier al Valahiei, pentru a scăpa de la moarte pe Lucrețiu Pătrășcanu și pentru a-i comuta pedeapsa capitală în muncă silnică pe viață, iar eu știam foarte bine că nu se va duce niciodată. Nici nu se gândea în acel moment să se ducă. Era o lâncedă și râncedă ipocrizie, ca o bucată de slană învechită și lacrimile, lacrimi de spermanțet.

Nu s-a dus.

Am mai rugat pe Dr. Groza și pe Gh. Vidrașcu, președintele Sfatului Popular al Capitalei, fost vicepreședinte de Consiliu și amic intim al lui Gh. Gheorghiu-Dej. Cu Vidrașcu fusesem prieten, o vreme scurtă. Îl văzusem recent. M-a asigurat că-l vor judeca și-l vor reabilita. Dr. Petru Groza, Președintele Republicii, habar n-avea de proces. Sau se prefăcea?

Metode de lucru

Secretarul meu Emil Găluşcă-Popovici povestește cu haz despre N. Daşcovici, profesorul lui de drept internațional de la Facultatea juridică din Iași, actual delegat al României la ONU, care-l însărcinase să-i scoată cursul litografiat și să câștige un bănuț. Găluşcă îi schimba textele în care ataca Uniunea Sovietică și planurile cincinale, fiindcă Daşcovici era adept al proprietății individuale și nu depășise mentalitatea quiritară romanică.

Când și-a văzut cursul masacrat, Daşcovici s-a alarmat și s-a supărat pe cirac.

Studentul comunist nu accepta ca profesorul să-i masacreze idealul. Azi, profesorul este comunist, îmbrățișând idealul prăbușit în sufletul elevului.

Roata se învârtește ciudat.

Altă pățanie a mea.

Am preluat o colaborare de la Editura de Stat condusă, cândva, de Al. Rosetti sub numele de „Fundațiile Regale" (aflată sub oblăduirea lui Carol II, care revenea la titulatura de voievod al culturii). Era vorba să traduc pe Aurel C.

Popovici, care a scris la începutul secolului XX o interesantă lucrare intitulată *Die vereinigen Staaten von Großösterreich*, preconizând o federație de popoare egale în cadrul habsburgic, urmând să se abolească tratamentul preferențial acordat ungurilor și nemților.

Cartea mă interesa sub toate aspectele, mai ales că André Tardieu, fost prim-ministru al Franței, lansase pe-atunci formula unei Confederații a Statelor Dunărene. Era prin anii 1933-1934.

Prin 1938, m-am apucat să traduc *Die vereinigen Staaten von Großösterreich* sub titlul *Stat și Națiune*. Am încasat o jumătate din onorariu și am tradus un sfert. Cred că erau 20.000 de lei. Eram extrem de ocupat cu avocatura. L-am rugat pe cumnatul meu, Lucrețiu Pătrășcanu, să-mi facă traducerea care, de-altfel, a și apărut. I-am vărsat banii integral, adică 40.000 de lei. Puțin după aceea, mi-a adus un client cu o gestiune frauduloasă – Editura Steinberg – și am avut un onorariu de 400.000 de lei, pe care iarăși i l-am dăruit în întregime.

Când a apărut traducerea, pe care n-am mai verificat-o, având o încredere desăvârșită, m-am trezit cu o furtună în presă. Prietenul meu D. Mazilu, secretar general al Partidului Țărănesc Dr. N. Lupu, m-a atacat că am trunchiat textul lui Aurel C. Popovici și că am adus modificări radicale. Într-adevăr, toate atacurile antisemite din original dispăruseră în traducere. Toate expunerile având caracter reacționar fuseseră modificate sau suprimate, după metoda Gălușcă la cursul litografiat al profesorului Dașcovici.

Fanatismul militanților intelectuali comuniști valahi nu cunoaște limite, reticențe, morală. Erau fără scrupule. Machiavelli, cu dictonul lui că „scopul scuză mijloacele", era un biet naiv față de neoiezuiții valahi comuniști sau comunizanți.

Secretarii de redacție citeau cu lupa manuscrisele noastre, ca să nu iasă vreo gafă, vreo crasă, vreun scandal!

Ah, și când mă gândesc la remuşcările mele de conștiință – că nu puteam fi destul de util cauzei sublime a proletariatului care urma să ne aducă, prin dictatura sa, fericirea pe

pământ! O duzină de ani (1932-1944), am fost otrăvit sufleteşte de acest conflict, de această neputinţă de-a acţiona cu viziera ridicată, de compromisul făcut între ideal şi realitate.

Iată, idealul mi s-a realizat şi nu-mi place: *méfiez vous de l' idéal, il se réalise parfois*!

Ceea ce mă turmentează, astăzi, când am patosul distanţei şi când reflectez asupra întâmplărilor din trecutul apropiat, este decalajul imens dintre idealurile înalte şi aplicarea lor în practica realităţii sinuoase.

Nu s-a instalat în numele lui Christos şi a creştinismului teroarea istorică şi catolică a Inchiziţiei? Nu au fost aşezaţi pe rug şi arşi oameni pentru erezie, adică pentru delicte ideologice? Huss ars, Galileo Galilei şi Luther au pătimit, Erasmus a fugit, Calvin, la rându-i, şbilţuit.

Nu s-au şbilţuit în numele sublimei idei comuniste atâtea milioane de oameni inocenţi? Nu s-au făcut atâtea nedreptăţi? Nu s-au comis atâtea bestialităţi în Valahia mea, în epoca triumviratului nefast Luca, Pauker şi Georgescu? Nu s-a vărsat atâta sânge inocent şi n-au curs atâtea lacrimi degeaba pentru un ideal înalt?

Dostoievski povesteşte, în *Torquemada*, despre marele Inchizitor, că Iisus a venit pe pământ odată şi a fost prins şi arestat în Spania ca eretic. Torquemada i-a luat interogatoriul, l-a ascultat îndelung şi s-a convins că este chiar El, blândul Iisus, Leninul doctrinei sale inchizitoriale în care credea, pentru care lupta şi pentru care ardea ereticii pe ruguri. I-a luat un nou interogatoriu, după ce-i căzuse în genunchi şi-i sărutase poala şi picioarele prăfuite.

După interogatoriul al doilea, Torquemada, încruntat, i-ar fi spus lui Iisus:

—Doamne, Tu eşti Mântuitorul Lumii, dar locul Tău nu mai este pe această lume. Să ne laşi în pace. Prezenţa Ta ne tulbură şi ne strică rosturile bisericii romane, apostolice şi universale. Noi avem alte treburi. Te sfătuiesc să Te duci înapoi în cer, la dreapta lui Dumnezeu: „Пашёл в небо!"

Dacă Lenin ar veni pe pământ în Valahia, sunt convins că Bunaciu i-ar spune:

—Tovarăşe Lenin, înapoi la mausoleu, că te ia mama dracului!

Pisica

De la pisică putem învăța oare ceva?
Da, să ne ascundem murdăria.

Ion Vlad căsătorit

Sculptorul Ion Vlad s-a recăsătorit pentru a treia sau a patra oară. Şi-a părăsit finlandeza comodă, cuminte şi cultivată, sub pretextul lipsei de gospodărie.

A luat o aparentă gospodină moldavă, care se pretinde poloneză nobilă de la Sobietzki, ducesa de Columna, intelectuală cu cinci clase de liceu, cuminte cu doi bărbați şi patru sute de amanți anteriori. Este vorba de Nica Botez, fostă Gatoski, fostă Pastia, fostă...

Dar ce n-a fost Nica? A fost vampă internațională la Lisabona şi demimondenă la Paris şi Bucureşti, expulzată de Lupeasca, fiindcă s-a culcat cu Regele Carol II (şi n-a pățit nimic la uter), cu un lung şirag, ca un cârnat de Crăciun. Kilometri s-au succedat în pântecul ei.

Are fumuri nobiliare de ducesă poloneză.

Un amic i-a desenat blazonul în patru compartimente:

1) litrul de vin de Crăcană, 2) birlicul, 3) peştişorul şi 4) țucalul cu emblema ducală.

Pe această pramatie, mai bătrână decât el, femeie uzată, trecută prin ciur şi prin dârmon, s-a găsit Ion Vlad s-o ia în căsătorie de Sf. Nicolae 1956, căsătorie în regulă, cu popă ortodox.

Am fost recent la un chef cu amici comuni.

Nica încearcă să pună şeaua pe Ion Vlad.

Sculptorul cu chef, la o lună după mariaj, îi zice de la obraz:

—Madame, mi se pare că eu m-am măritat şi tu te-ai însurat!

Nica Botez-Pastia-Gatoski-Vlad vrea să pună sub papuc pe sculptor. Îi ține „argumentele" la ciorap (adică părăluțele). L-a „éblouissat" cu gospodăria ei moldavă. Cunoaştem speța: face alivenci moldoveneşti în fiecare zi în timpul logodnei, şi după nuntă îşi dă cu lac violet pe unghii, pe care nu şi-l mai scoate, reînnoindu-l cu grijă.

Nica a dat lovitura la lada cu aur.

Ion Vlad a dat lovitura la lada cu gunoi moldo-polonez.

Cincinalul

Ion Vlad se apropie de cincinalul conjugal, Miron Radu Paraschivescu se află la a patra soție, Tiberiu Iliescu lasă pe a treia, Nachtigal cam tot aşa, Istrate Micescu a avut patru, Ralea şi Groza au, mormonic, două soții – concomitent – mă rog, chiolhanul valahic este în toi.

Când le spun că din punct de vedere filosofic şi teologic căsătoria este indisolubilă, că n-are sens acest donjuanism oficializat în fața tinerelor vlăstare, că instituția venerabilă unde se fabrică mamele, surorile şi fiicele noastre se porcăieşte... râd, dau din umeri, chicotesc.

Nu este vorba numai de convingeri adânci: căsătoria timpurie şi permanentă până la adânci bătrâneți fiind o instituție tonică, sanitară şi plăcută! Nu este vorba de ditirambi! Deşi nu cunosc, din practică, o căsătorie poate deveni un iad sau o temniță. Depinde de înțelepciunea partenerilor. Totuşi, cea mai rea căsătorie este preferabilă unui bordel de burlac.

ADDENDA

Din Dosarele
Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității
(C.N.S.A.S.)
şi altele

Dosar
PANDREA

Declarație

Subsemnatul, arestat la 15 April 948, declar, azi după 88 de zile de arestare preventivă, că mă știu absolut nevinovat; că arestarea mea se datorește unei erori informative (scuzabile) sau vreunui denunț de sicofant veninos (din această pricină arestarea mă jeneză, dar nu mă sperie în fine și nici n'a reușit să mă indigneze).

Fiin să declar că:

1) nu sunt înscris și nici n'am fost în vreun partid politic;
2) nu am complotat cu cnicii nici Cambrea - Șișeștu, Tătăran, Cristescu - Radu Paul, etc, relațiile dintre noi fiind de amicație sau monden[ă]tate;
3) nu am participat la nici o organizație, cum este zvonit;
4) " " fondat " " " " "

Prudența și experiența mea de penalist-avocat au mers până acolo încât n'am înscris nici în sindicate, nici în economat, deși am fost util economiei. Nu pot suporta comitete, comitii, asociații, fiind misantrop și om de știință. Am fost și sper să rămân un complet solitar, neutral și om liber cugetător. Nu am votat niciodată.

Am fost înscris în Barou / Ilfov (până în cotidiană) și în Soc. Scriitorilor Români. Dacă nu m'au șters - am rămas și sunt uniciste rolii unde mi se poartă urmă[ș] achitatea pe ultimii 15 ani.

Ca avocat: pledoarii (multe) cu care am scăpat sub cele 3 dictaturi fascista aproape circa 1.000 comuniști încadrați la moarte, în afară de clientela de drept comun (hoți, falsificatori, escroci-pseudo bancă; etc.)

Ca scriitor: Reg a se ține cele 9 (nouă) volume tipărite.

Repetat: Sunt inocent și rog să fiu pus în libertate.

În subsidiar, dacă prezenta mea derangează gratitudinea foștilor clienți ajunși mari granduri și bonzi, rog să fiu trimis la urmă, în Oltenia, cu domiciliu forțat în cătunul Mărgărițești, pr. Romanați.

Aceasta e declarația și o semnez.

Petre Pandrea

D.G.S.S.
Direcția VIII
Serviciul I
Nr. Dos. Anchetă
Nr. Dos. A. S.

Arhiva

FIȘA PERSONALĂ

Numele și prenumele PANDREA I. PETRE
Data și locul nașterii 26 VII 1904 com Bolș - Romanați
Naționalitatea, cetățenia Română - Română
Origina socială
Situația socială (dacă are sau nu avere)
Ultimul domiciliu Bue. Str. Barbu Delavrancea Nr. 20
Studii
Profesiunea, funcția ce ocupă Advocat
Dacă este sau nu membru de Partid
Antecedente politice
Data reținerii 14. 4. 1948.
Motivele reținerii Pr. Speciale
Data înaintării în justiție
Instanța care judecă. Nr. și data sentinței
Pedeapsa aplicată Pus în libertate 14 și 1952 pe bază de
Unde execută pedeapsa refuzul ordonanței nr. 2
Observațiuni

A. G. 1 — c. 8477 Md. 1

IRECTIA REGIONALA M.A.I.BUCURESTI
SERVICIUL RATIONAL I.V.STALIN

CNSAS - I
07 JUL 2011
DIRECȚIA ARHIVA CENTRALĂ

12-XI-1954
Se aprobă
Căpitan 5

H O T A R A R E

La data de 28 Oct.1954,s,a primit la acest serviciu o nota informativa anonima,semnata Vaslui,prin care se semnaleaza pe numitul PANDREA PETRE avocat,domiciliat in Bucuresti str.Sandu Aldea Nr.96,ca are legaturi cu preoti si calugari .-

La domiciliul sau se fac adunari cu caracter intim /secret/la care participa diferite elemente care in trecut au detinut posturi de raspundere in regimul burghezo-mosieresc,adunari la care uneori participa calugari si calugarițe.-

Trecandu-se la verificarea notei si in acest scop luandu-se legatura cu numita D.S.care domiciliaza in aceiasi casa cu susnumitul,aceasta ne-a relatat verbal, ca intr,adevar in locuinta avocatului Pandrea Petre,se petrec lucruri ciudate in sensul ca deseori se fac adunari a cate 5-6 persoane,elemente cu trecut dubios si care discuta pana la ore tarzii de noapte,dupa care pleaca unul cate unul.

Tot din verificari rezulta ca locuinta respectivului este vizitata deseori de preoti,calugari,calugarițe si alte elemnte dubioase,venite din provincie.

Din relatarile numitei D.S.rezulta ca in noptile de 21-24 August 1954,numitul Pandrea Petre a adapostit in podul casei doi indivizi necunoscuti,care au dormit aceste nopti in pod,iar in timpul zilei erau plecati prin Capitală.-

Cautat la A.S.Reg.M.A.I.Buc.si M.A.I.rezulta ca Pandrea Petre este cunoscut ca activist P.N.T.ca unul ce a avut legaturi cu ambasada americana si britanica din Bucuresti,iar in anul 1948,a fost arestat si trimis in inchisoare,pentru legaturile ce le-a purtat cu strainatatea fiind eliberat in anul 1952.-

MARCU PETRE zis PANDREA PETRE este nascut la 26 Iunie 1904 in comuna Balș Romanati,fiul lui Ion si Ana de profe-

..//..

sie avocat,cu domiciliul in Bucuresti str.Sandu Aldea Nr.96.-

Pentru a se stabili activitatea ce o desfasoara MARCU PETRE zis PANDREA PETRE in prezent,ce relatii are cu preoti si calugari care il viziteaza la domiciliu,natura acestor relatii,ce relatii are cu elementele dubioase din Capitala si provincie, cine sunt aceste elemente,precum si daca mai are legaturi cu elementele din ambasada americană si britanică,ne propunem deschiderea dosarului de verificare.-

LOCOTENENT
Marcovei Dumitru

C.N.S.A.S.
07 JUL 2011
DIRECȚIA ARHIVA CENTRALĂ

9. XII. 1954

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE
DIRECTIA REGIONALA BUCURESTI
SERVICIUL 5 CENTRAL "I.V.STALIN"

9.XII.1954
Se aprobă deschiderea
acțiunii informative de
grupă și planul de
măsuri. [illegible]

2

1

2

HOTARIRE

In legatura cu transformares domarului de verificare privind pe numitul PANDREA PETRE si altii, in dosar de actiune informativa de grup.-

C.N.S.A.S.
07 IUL. 2011
DIRECTIA ARHIVA CENTRALĂ

La 28 iunie 1954, Regiunea M.A.I. Bucuresti , a fost sesizata printr-o nota informativa anonima, semnata VASILUI, ca in casa avocatului MARCU PETRE, zis PANDREA PETRE, din Str. Sandu Aldea nr.96, eliberat recent din penitenciar, vin o serie de elemente suspecte printre care si calugari, care stau pana la ore tirzii de noapte, iar din frinturile discutiei, rezulta ca acestea au un caracter suspect.-

Trecîndu-se la verificarea acestor materiale, s-a stabilit ca sunt reale si la 11.XI.1954, s-a deschis dosar de verificare.-

Pana in prezent s-a stabilit urmatoarele :

- MARCU PETRE, zis PANDREA PETRE, este nascut la 26 iunie 1904 in Bals-Romanati, fiul lui Ioan si Elena, de profesie avocat, domiciliat in Bucuresti Str. Sandu Aldea nr. 96.- Este casatorit cu ELIZA MARCU, nascuta PATRASCANU, sora lui LUCRETIU PATRASCANU, condamnat recent pentru activitatea dusmanoasa desfasurata.-

Pana in anul 1937, PANDREA a detinut functia de deputat al P.N.T.-ului pe fostul judet Romanati.-

Din verificarile efectuate s-a stabilit ca la locuinta lui MARCU PETRE, zis PANDREA PETRE, vin o serie de elemente ca ; avocati, preoti si maici dela diverse minastiri sau oameni imbracati in haine de munte, care sunt gazduiti de acesta.-

. // .

Elementele care-l viziteaza si al carui scop nu il cunoastem pana in prezent, vin intre orele 21-2 noaptea si 5-7 dimineata.-

In ceeace priveste elementele pe care le gazduieste acesta, un caz concret este acela dintre 21-25 august a.c., cînd a fost vizitat de doua persoane neindentificate, imbracate in haine de munte, (bocanci, pantaloni de schi si ruksacuri) care noaptea dormeau in podul casei, iar ziua umblau prin oras.-

Informatoarea "Tania" ne sesizeaza ca intre 18-20 noiembrie a.c., PANDREA PETRE a fost la mînastirea de maici Vladimiresti, de unde s-a intors cu bani, imbracaminte si alimente si s-a afirmat ca a primit recomandatii si pentru alte mînastiri, mentionînd mînastirea de maici Calicderc din nordul Dobrogei si o mînastire din muntii Fagarasului.-

C.N.S.A.S.
07. IUL. 2011
DIRECTIA ARHIVA CENTRALA

Prin informatorul "Sîrbu I." al Regiunii "Stalin" care a fost marsrutizat la Bucuresti sa ia legatura cu PANTEA PETRE, s-a stabilit ca PANDREA are legaturi cu o serie de conducatori legionari din diverse orase ale tarii, care ar conduce activitatea subversiva legionara, ce se desfasoara in regiunea respectiva.-

Astfel, PANDREA PETRE arata informatorului "Sîrbu I." ca la Sibiu are pe SORIN PAVEL si NEACSU DUMITRU, fosti conducatori legionari si CINDEA SPIRIDON, fost comandant legionar.-

In Orasul Stalin are pe RADU PAVEL, iar la Slatina pe POPA ION si la Craiova pe avocatul NICU ZARIBALI.-

In discutiile purtate intre PANDREA PETRE SI "Sîrbu I." PANDREA a mentionat ca este foarte greu sa lucreze cu acesti oameni, intrucit nu are legatura directa cu ei, iar prin corespondenta, ii este temma sa scrie ceva, intrucît aceasta se controleaza, mentionînd ca nici lui (informatorului) nu-i da nimic scris, intrucît este foarte periculos, dar daca este baiat destept va sti sa se descurce.-

In incheere PANDREA a rugat pe informator ca atunci cînd trece prin locurile unde se gasesc acesti prieteni si lui, sa ia legatura cu ei, spunîndu-le ca este trimis de

. // .

PANDREA, sa-i educe serios fiind cameni de valoare, se ii ajute daca acestia au nevoie de ceva, iar atunci cînd trece prin Sibiu, daca are cameni de incredere, se se intereseze prin ei, in ce fel mai sunt ajutate familiile celor inchisi.-

P r o p u n e r i :

Intrucît materialul din dosarul de verificare obtinut pana in prezent, se verifica atît pe linia noastra cît si pe linia altor regiuni sis-a stabilit ca aceste elemente duc actiune subversiva pe linie legionara, propunem transformarea dosarului de verificare in dosar de actiune informativa de grup si urmarirea lui in baza unui plan de masuri concrete.-

LUCRATOR OPERATIV PRIM,

DE ACORD
SEFUL SERVICIULUI

SE APROBA

C.N.S.A.S.
07 IUL. 2011
DIRECȚIA ARHIVA CENTRALĂ

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE
DIRECTIUNEA SECURITATII BUCURESTI
Nr.3/

STRICT SECRET
Ex.Nr. 2.

C.N.S.A.S.
07 IUL 2011
DIRECTIA ARHIVA CENTRALĂ

359

MINISTRULUI AFACERILOR INTERNE
Tovarășul General Colonel ALEXANDRU DRAGHICI

Raportez următoarele ;

Incepînd din luna martie 1955 Serviciul Raional MAI " I.V.STALIN " urmareste în actiune informativă pe numitii ;

PANDREA PETRE ,avocat,membru al Uniunii Scriitorilor, fost P.N.T-ist.-

IUTEA PETRE ,fost legionar, si

PAVEL PAVEL ,fost deputat P.N.T si agent al Serviciului de Spionaj englez.-

Din materialele informative furnizate de agentii ; " TANIA " si " PAUNESCU STEFAN "ai Serviciului Raional MAI " I.V.STALIN ", precum si de agentii" JURISTUL " si " CRAUSU " ai Serviciului III din Directia Securitatii Bucuresti, rezultă că cei de mai sus întretin legături cu o serie de legionari si alte elemente dusmănoase din Bucuresti si din tară, care la rîndul lor sînt urmărite în actiuni informative pe diverse linii de muncă.-

Dessemeni mai rezultă că PANDREA PETRE scrie literatura cu continut dusmănos R.P.R.,iar cu ocazia diferitelor procese politice pe care le apără ca avocat se dedă în mod public la o serie de instigatii dusmănoase ,discreditînd or nduirea de stat democrat popular.-

In luna decembrie 1956 organele Directiei II -a ,au trecut la arestarea lui IUTEA PETRE,în legătură cu alte probleme decît cele pentru care era urmărit

./.

de organele noastre în acțiune informativă.-

Întrucît ȚUȚEA PETRE în timpul anchetei are o poziție de negare iar probele acumulate asupra sa nu sînt suficiente pentru demascarea activității pentru care a fost arestat, s-a pus problema depistării acțiunii sale de Raionul MAI " I.V.STALIN " .-

În acest sens, în urma analizei ce a avut loc în luna februarie a.c. cu conducerea Direcției, la care a participat și șeful Serviciului I din Direcția III-a, s-a hotărît un plan de măsuri, care să documenteze acțiunea în vederea depistării.-

În urma măsurilor operative și informative s-au obținut următoarele probe privind activitatea dușmănoasă a acestora ;

Prin agenta " TANIA " s-a reușit efectuarea unei pătrunderi secrete la domiciliul lui PANDREA PETRE cu care ocazie a rezultat că acesta a lucrat și lucrează la o serie de scrieri cu caracter dușmănos, posedînd următoarele manuscrise ;

1)"VICTIMA LUCREȚIU PĂTRĂȘCANU și ASASINATUL LUI ".-

2) " REVOLUȚIA ROMÂNIEI DELA 1947", în care printre altele arată că sistemul capitalist este mai viguros și că în interiorul acestui sistem, se vor face în viitor ca o trepă luîndu-se unele principii din sistemul comunist .-

3) " MĂNĂSTIREA SIHĂSTRU ",precum și alte materiale în care tratează diferite probleme în mod dușmănos, aducînd și injurii la adresa unui tov.din conducerea statului nostru .-

C.N.S.A.S.
07 IUL 2011
DIRECȚIA ARHIVĂ CENTRALĂ

Pentru documentarea activității dușmănoase a lui PANDREA PETRE fost audiat numitul TEODORU DUMITRU fost legionar.-

Din procesul verbal de interogatoriu rezultă că în discuțiile avute de el cu PANDREA PETRE în luna martie 1956, în afara manifestărilor dușmănoase pe care PANDREA PETRE le-a făcut cu privire la P.M.R.,a arătat că vede în legionari foarte multe elemente de valoare și că greșeala legionarilor a stat în tactică și nu în ideologia lor.-

S-a obtinut materiale privind activitatea de agitatie dusmănoasă publică pe care o desfăsoară [illegible] făptuitor în diferite procese politice, astfel :

In decembrie 1956, procurorul principal militar al R.P.R. General Maior Gh.BUCSAN a înaintat la conducerea M.A.I. pentru a se lua măsuri, comentariile şi concluziile scrise ale avocatului PANDREA PETRE în procesul ce a avut loc în decembrie 1956 cu privire la doi repatriati în 1946, ce au făcut parte din " A.N.C." (Armata Natională de Eliberare).-

In acest proces după ce aduce o serie de injurii la adresa M.A.I. pune în mod tendentios întrebarea ;

" Nu cumva actualul decret de amnistiere cu privire la repatriatii este o capcană politică, urmînd ca peste un an sau doi, repatriatii să fie judecati pentru faptele trecutului ".-

C.N.S.A.S.
07 IUL. 2011
DIRECTIA ARHIVA CENTRALA

Deasemeni, cu ocazia procesului asasinilor comunistului CONSTANTIN DAVID, PANDREA PETRE avînd obligatia de a apăra un acuzat, s-a transformat în apărător al întregului lot de asasini, aducînd o serie de acuzatii şi injurii grave procurorului care a cerut condamnarea exemplară a asasinilor , ajungînd pînă acolo că să afirme că " procurorul a transformat justitia noastră penală, într-o comedie judiciară" Deasemeni a adus injurii grave familiei lui CONSTANTIN DAVID, care participe la proces.

Comportări asemănătoare PANDREA PETRE avut şi în alte procese.-

Pentru documentarea activităţii dusmănoase dusă de PAVEL PAVEL , a fost audiat numitul TEODORU DUMITRU din declaratia căruia rezultă următoarele;

Cu ocazia unei întîlniri ce a avut loc în luna martie 1956, PAVEL PAVEL în afara manifestărilor dusmănoase ce le-a avut, a spus următorului că intentionează să se retragă împreună cu PANDREA PETRE la ţară, pentru a gîndi la cele mai bune forme de creerea unei uniteti a tuturor partidelor reactionare care să fie în stare să lupte pentru lichidarea comunistilor după doborîrea regimului comunist.-

./.

Susnumitul mai declară că PAVEL PAVEL i-a comunicat că cele de mai sus le-a discutat cu ocazia unei întîlniri avute cu PANDREA PETRE, GHINEA SIMION, fruntaș legionar (urmărit în acțiune informativă de (262) Regiunea MAI Galați) și TUTEA PETRE ideolog al mișcării legionare.-

Întrucît probele acumulate confirmă materialele informative rezultate în urma muncii desfășurată în acțiune și ținînd cont că în urma arestării lui TUTEA PETRE elementele urmărite în acțiune și-au conspirat și mai mult activitatea,

P R O P U N

Arestarea și percheziționarea numiților PANDREA PETRE și PAVEL PAVEL pentru a fi anchetați asupra activității dușmănoase pe care o desfășoară.-

SEFUL DIRECȚIEI
.General Maior
A.Stancu

C.N.S.A.S.
07 IUL. 2011
DIRECȚIA ARHIVA CENTRALĂ

C.N.S.A.S.
14 OCT 2010
DIRECȚIA ARHIVĂ CENTRALĂ

DE ACORD cu șeful DE SERVICIU.

Spre a fi APROB. COMANDOR Unității. VAZUT. M. UNITĂȚI

RAPORT.

Azi data de 12.03.1960. orele 14. Subscrisul Pantazeala M. Petre, ofițer secția VIII Lotul comunal 54. comunicăm că la 15 Pentru dragoste. am găsit mormântul Dem fost găsit Vasilică cu cuțitul Vasilică. menționez că pe cuțit obținut locul mormântul cuțitul cu cățelușa Tile în casă. pentru că Vasilică cu o Voce tare cu cinste obții. ofițer comandă. iarăși Atenție atenție ob cățelușa casă. Dat în Ziua ob 12.03.1960. Am găsit Pe obținutul Mai sus arătat Vasilică cu cuțitul Vasilică. Menționăm obiectiv își ancheta ob locuința unei bărbier mențiune cățel și ob apariția unei persoane. Totuși cuțitul Vasilică mi-am spus cinstea Pentru toate arătate mai sus Respect A fi redactat cu 4. Tile exemplare Respect superior.

SUPRAVEGETOR.
Sergent Vasile Ioan

UNITATEA

De ordine serviciului

APROB
Comandantul,

VAZUT
Medicul unității

RAPORT

In ziua de 4. Iulie 1959 ora 15^00

deținutul MARCU P. Petre.

condamnat la 15 ani M.S.V. pentru Nelinistele legionară

din secția IIa camera 29 a

comis următoarele: Fiind scos la Scris mi-a cerut

încă 2.(două) coale de scris milogicătoare că mi

îi ajunge (ura) eu i-am spus că altfel de dreptul

el totuși a întrecut cu săi doi cărăcașe mul de

scris căci la toți ceilalți le-a cerut toate și

noi comuniști de la Pelozo îl întrebăm este un

deficient Recidivează și poate rezultatele.

Propun a fi pedepsit cu: 4.(Patru) Zile izolare

Supraveghetor

Sergent Major Tudosescu Ștefan

Pedeapsa începe la 22.07.1959. orele 15,30

„ expiră „ 29.07.1959 orele 15,30

c. 7n

C.N.S.A.S.
14 OCT 2010
DIRECȚIA ARHIVĂ CENTRALĂ

Raport

Decadal - O.F.T.

De Servicii

C. (21)

Lege zile Izolare

Terminat

Văcărești - M.D. Unități

08.03.86 i

Raport. (15)

In ziua de 02.12.1960. orele 7.45 seara

Subsemnatul Pantazescu Petre din secția VII. Tarc

Camera 2.6. Condamnat la 15. Ani.

Pentru organizație. Azi cand unitatea

Am fost găsit în giam și strîgă

Ler deținuți din secția VIII. a. tarcă.

Și întrebat de deținuți rusi.

Pentru aceasta propun să

fie pedepsit cu 5. zile izolare cu regim

Severe.

C.N.S.A.S.
14 OCT 2010
DIRECȚIA ARHIVĂ CENTRALĂ

Pedeapsa va începe în 08.12.1960 ora 12

Pedeapsa expiră în 12.12.1960 ora 12

Ora arestării mele.

Sefsupraveghetor. Sergent Major

Petre Marcu - Pantazescu

Fov. Nr. 0622 Anul (24)

(18)

Aprob Comandant

De acord

Șef Serviciu

Văzut medic formațiuni

03.08.65.018

Raport

Azi ziua de 17-03-1960 ora 15[00] deținutul Pandrea N. Petre condamnat 15-ani pentru activitate legionară com. Nr. 51 - Secția 8 Oraș a comis următoarele: a fost găsit dormind în pat, descălțat de bocanci și cu pătura trasă pe cap deși nu avea voie — să facă aceasta până la ora stingerii. Menționez faptul că acest Det. este foarte în răsă a fost de mai multe ori găsit dormind făcând gălăgie mare în cameră etc. Pentru încălcarea regulamentului și ordinei propun să fie pedepsit cu 5 zile izolare

Supraveghetor P. Plut. Ungureanu Bazil

C.N.S.A.S.
14 OCT 2010
DIRECȚIA ARHIVĂ CENTRALĂ

DIRECTIA REGIONALĂ MAI BUCURESTI
Serviciul Raional I.V. Stalin

PLAN DE MASURI

[...]

Se va studia posibilitatea instalării T.O.[2] la domiciliul susunumitului MARCU PETRE zis PANDREA pentru a cunoaşte ce anume discută cu persoanele de care este vizitat.

[...]

Să se întocmească o schiţa detailată a locuintei lui PANDREA PETRE, locul unde se află telefonul si daca aici stă de vorbă cu cei ce vin la el şi în functie de rezultate se va aprecia in ce încăpere va fi instalată T.O.

In cazul că pentru atingerea scopului nostru nu va putea fi folosit postul de telefonie, va fi utilizată reţeaua electrică.-

In acest caz se va simula un defect care va fi "reparat" de noi.-

De asemenea ţinînd cont de faptul ca PANDREA PETRE părăseşte adesea Capitala mergînd la familia care se află la Poiana Ţapului, se va studia şi posibilitatea pătrunderii secrete în locuinţă fără ştirea lui atât pentru instalarea T.O. cît şi pentru a stabili dacă în locuinţă are obiecte compromiţătoare.-

De asemenea va fi supravegheat şi prin serv. T.[3] şi F.[4] pentru verificarea corespondenţei[5].

---

[1] Text conform cu originalul. *(n.n.)*

[2] T.O. – Tehnică Operativă: Instalaţii de ascultare, înregistrare (audio şi video) sau interceptare, în incinte sau spaţii deschise. *(n.n.)*

[3] Serviciul „T": Unitate Specială de interceptarea convorbirilor telefonice şi utilizarea tehnicii operative (în perioada 1956-1967). *(n.n.)*

[4] „F" - Filaj. *(n.n.)*

[5] F.C. – Fond Corespondenţă. *(n.n.)*

DIRECTIA REGIONALĂ MAI BUCURESTI[1]
Serviciul Raional I.V. Stalin

PLAN DE MĂSURI

Privind dosarul de verificare deschis asupra
Numitului MARCU PETRE zis PANDREA PETRE

Obiectul.- La data de 11 XI 1954 s,a deschis dosarul de verificare asupra numitului MARCU PETRE zis PANDREA PETRE element cu trecut politic duşmănos, care a avut relatii cu ambasada amerecana si britibanica si in a carui casa in prezent se fac deseori adunari la care participa diferite elemente dubioase printre care preoti, calugari, calugarite adunari iau sfarsit noaptea tarziu.

Scopul

A se stabili activitatea dusmănoasă ce o desfasoare numitul MARCU PETRE zis PANDREA, caracterul adunărilor ce se practică la domiciliul au, natura relatiilor u preoții, calugari si calugarite, precum si dacă mai mentine legaturi cu ambasada amerecana si britanica.-

Deasemeni se va stabili daca adunarile ce se practica la domiciliu nu are un caracter P.N.T-ist, deoarece susnumitul a fost militant activ al acestui partid.-

Posibilitati.-

Se va folosi tehnica operativa asupra numitului MARCU PETRE zis PANDREA cat si asupra altor elemente ce vor fi identificate ca legaturi ale susnumitului.

Se va trece de indata la recrutarea ca informator necalificat a numitei DS[2] element cinstit si devotat clasei muncitoare care fiind vecina cu MARCU PETRE zis PANDREA si avand unele relatii apropiate cu sotia acestui, ne poate furniza materiale importante privind adunarile ce se fac la domiciliul acestuia.-

---

[1] Text conform cu originalul. *(n.n.)*

[2] Numita Dimitriu Simona. "TANIA" este cel de-al doilea nume conspirativ sub care a acționat în decursul anilor. *(n.n.)*

din 11.XI, 1954[1]
ind. 311

Primit Lt. MCOVEI DUMITRU
Casa Nr. 1
Sursa "TANIA"
Inf. nec.[2]

NOTA INFORMATIVA[3]

(fragmente)

MARCU PETRE PANDREA domiciliat în str. Sandu Aldea Nr. 96 telef. 7.49.71 relatez următoarele fapte şi amănunte cunoscute pînă în prezent de mine.

[...] Familia se compune din MARCU PETRE PANDREA, avocat, fost scriitor si ziarist în vârstă de ....., soţia MARCU PANDREA ELIZA în vârstă de ....., fiica lor MARCU PANDREA NADIA, elevă la şcoala mixta nr 4,

---

[1] Text conform cu originalul. (*n.n.*)

[2] *Informator necalificat.* În primii ani de funcţionare a Securităţii s-au utilizat şi categoriile *informatori necalificaţi* sau *informatori calificaţi*, pentru a se face distincţia între sursele mai slabe şi cele care dovedeau calităţi personale, posibilităţi operative mai mari şi o atitudine mai ofensivă în culegerea de informaţii. (*n.n.*)

[3] Aceasta este *prima notă informativă scrisă*, predată Securităţii, de către informatoarea necalificată "TANIA". Având calitatea de informator cu acte în regulă (dosar personal înregistrat la Securitate), ea a activat, sub acoperire, începând cu anul 1953. Din data de 16 decembrie 1954, o găsim promovată ca *informator* sau *informator calificat*, după caz. (*n.n.*)
Colaborarea numitei cu Securitatea în „cazul Pandrea" a durat până în anul 1967, când Dosarul de Urmărire Informativă „RINOCERUL" a fost închis. Acest dosar a fost deschis de Securitate în anul 1964, imediat după eliberarea Dr. Petre Pandrea din cea de-a doua detenţie... (Dosarele C.N.S.A.S.). (*n.n.*)

în vârstă de ....., fiul MARCU PANDREA ANDREI student în anul I la Facultatea de Medicină generală.

Familia susnumita ocupă în imobil o singură cameră.

Nu am cunoscut pe nici unul din membrii familiei până în anul 1949 când ELIZA PANDREA a fost evacuata din imobilul din str. Barbu dela Vrancea, in încăperea ce o ocupă în prezent.

[...]

In toamna acelui an 1953 MARCU PETRE PANDREA care fusese pus în libertate a venit să-şi ia locuinţa în primire, pentru a o transforma în biroul de lucru.

Odată cu venirea lui sunt de reţinut următoarele: "au început să vină în mod regulat mai mulţi aşa zişi foşti secretari printre care[1] ....."

[...]

In 1953 - 1954, au început să vină aşa zişi "clienţi" in special la ore matinale (6 dimineaţa) unii din diverse localităţi din tara.

[...]

Prin luna iulie PANDREA a trimis Patriarhului o scrisoare .....

[...]

Aceste date sunt cunoscute până în prezent de mine asupra lui MARCU PETRE PANDREA.

"TANIA"

---

[1] Informatoarea "TANIA" face o listă cu nouă persoane indicându-le numele, prenumele, adresa completă, numerele de telefon, date de stare civilă, profesia actuală, profesia din trecut (Dosarele C.N.S.A.S.). *(n.n.)*

M.A.I.[1]
DIR SECURITATII BUCURESTI
Nr. 311/15 iulie 1957

SINTEZA

cu privire la actiunea informativă de grup PANDREA PETRE si altii , actiunea de verificare VASILIU EUGEN si altii si actiunea privind pe VRÎNCEANU CONSTANTIN si altii.-

[...]

b) Scrierea si detinerea de manuscrise cu continut dusmănos , precum si unele indicii că acestea ar fi fost partial difuzate.

In urma informatiilor ce au fost obtinute pe mai multe linii , a rezultat că PANDREA P. a scris si detine la domiciliu în manuscris lucrări literare cu continut ostil regimului democrat popular.-

Pe baza unui plan si în special cu ajutorul agentei de casă "TANIA", la data de 20-IV-1957 s-a efectuat o perchezitie secretă la domiciliul lui PANDREA, cu care prilej s-au găsit o serie de manuscrise cu continut net dusmănos, iar o parte au fost fotografiate.

Intre aceste manuscrise sînt:

1) "EXECUTIA DIN PRIMAVARA 1954 al lui L. PATRASCANU", pe care caută să o prezinte drept un abuz si o călcare a legalitătii, aducînd o serie de calomnii la adresa tribunalului si a unor personalităti din conducerea statului.
2) "CRUGUL MANDARINULUI" .....
3) "PROCESUL UNUI SOCRATE VALAH (P. TUTEA)", în care elogiază atît pe Petre Tutue cît si pe profesorul său legionarul Nae Ionescu.-

[1] Text conform cu originalul. *(n.n.)*

4) "SUB SOARELE MELANCOLIEI" , în care autorul are o serie de afirmatii antipopulare, incercînd să prezinte orînduirea socială din tara noastră drept "a IV-a dictatură" asemiund-o cu cele 3 dictaturi 1938/1944 si apreciază în general democratiile populare ca fiind "teroriste".-

[...]

In legatura cu manuscrisele dusmănoase detinute de acesta menționăm că întreaga perchezitie secretă, inclusiv pregătirile de fotografiere si fotografierea (între timp a fost necesar să se schimbe filmul din aparat) a durat în total circa 20 minute, deoarece conditiile nu permiteau ramînerea în apartament peste acest timp.- Din acestă cauză credem că fotografiile existente trebuie considerate numai ca o dovadă că în locuinta lui se găsesc astfel de materiale si că în realitate la o perchezitie oficială se vor găsi, probabil, mai multe documente de acest fel. In afară de aceasta PANDREA mai are o locuintă la Peris Raionul Snagov, unde s-ar putea ca să păstreze o parte din manuscrise întrucît uneori scrie acolo,-

[...]

In sfîrsit agenta "TANIA" mentionează în nota din 20-V-1957: "Prin perdeaua dela usa camerii lor am observat că biblioraftul cu pricina este asezat în acelas loc si este plin cu hîrtii, asezate în ordine , nu am putut obseva dacă sunt cele cunoscute sau altele".-

[...]

SEFUL SERVICIULUI
MAIOR
E. Niculescu Mizil

SEFUL BIROULUI
Lt. Maj.
Dan Gh.

Rezoluție:

Tov. Cpt. Constantin Gh.
Să-mi raportați dacă s-a făcut percheziție la Poiana Țapului şi dacă nu să-mi raportați de ce n-ați făcut
(*semnat indescifrabil*)

[...]

5). Are impresia că anchetatorul este foarte grăbit şi că va fi deferit justiţiei foarte curînd. De asemenea are impresia că ancheta nu posedă nici un fel de probe împotriva lui, în afară de manuscrise. Susţine că de fapt el a fost tot deauna foarte prudent şi a jucat cu cărţile pe faţă. Ştia că o vecină a lui era agentă a securităţii şi că intra în casă la el cînd nu era nimeni acasă şi-i cotrobăia printre manuscrise. De aceia zice el îşi lăsa manuscrisele la vedere, ca să nu aibă prea mult de lucru. De asemenea ştia că unul dintre secretarii lui este agent al securităţii.

[...]

15-11-58[2]
(*semnat indescifrabil*)

---

[1] Acesta este unul dintre primele rapoarte de anchetă MAI care a dus la procesul finalizat în anul 1959 cu o condamnare la 15 ani muncă silnică (Dosarele C.N.S.A.S.). (*n.n.*)
Dr. Petre Pandrea a fost ridicat de către organele MAI la 23 octombrie 1958, din faţa locuinţei noastre din strada C. Sandu Aldea nr. 96, în plină zi, sub ochii îngroziţi ai mamei (Elisa Pătrăşcanu-Pandrea). (*n.n.*)
[2] Text conform cu originalul. (*n.n.*)

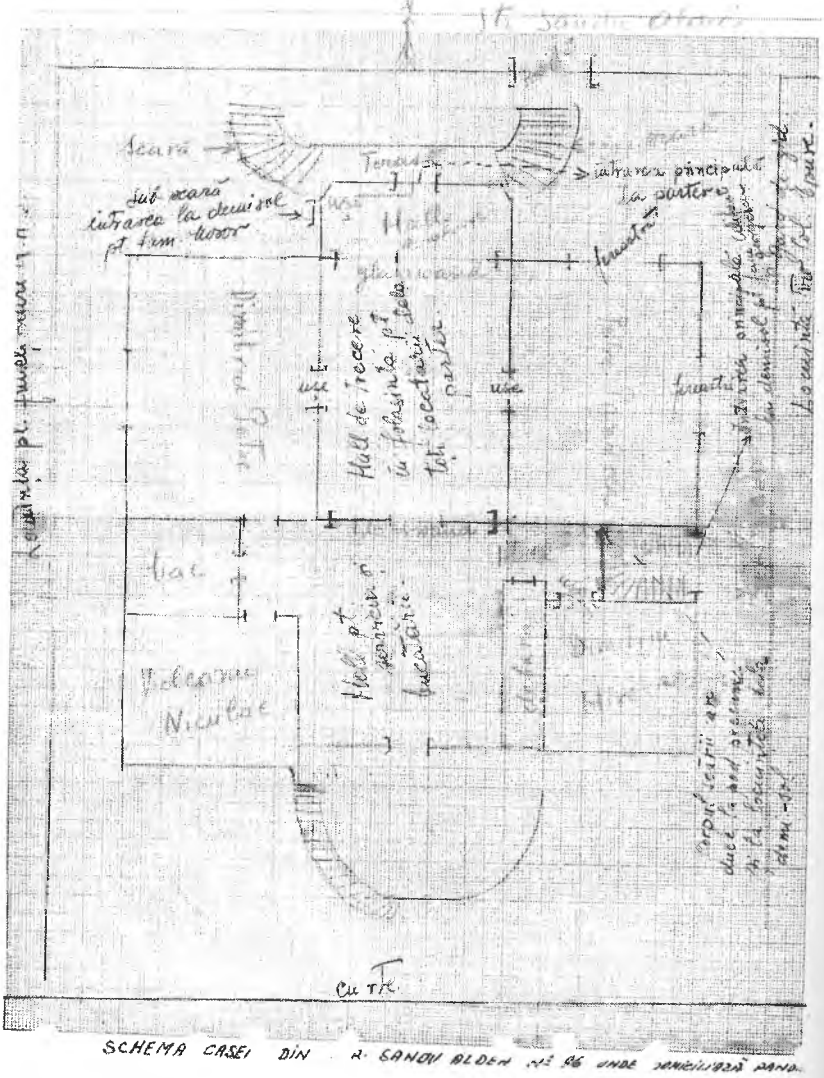

SCHEMA CASEI DIN Str. SANDU ALDEA NR. 96 UNDE LOCUIESC PANA

Consiliul Naţional pentru Studierea Arhivelor Securităţii (C.N.S.A.S.)

Str. Matei Basarab nr. 55-57 Bucureşti sector 3 cod 030671

Tel.: 0374.189.161
Fax: 0374.189.154

www.cnsas.ro

Nr. P 10808/10 12.09.2011

Doamnei **Nadia MARCU**

Stimată Doamnă,

Având în vedere Nota Direcţiei Investigaţii nr. S/DI/I/296/07.02.2011, Colegiul Consiliului Naţional pentru Studierea Arhivelor Securităţii, întrunit în şedinţa din data de 29.03.2011, în conformitate cu prevederile art. 1 alin. 7 din O.U.G. nr. 24/2008 *privind accesul la propriul dosar şi deconspirarea Securităţii*, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 293/2008, coroborat cu art. 28 din *Regulamentul de organizare şi funcţionare al Consiliului Naţional pentru Studierea Arhivelor Securităţii* adoptat prin Hotărârea nr. 1/2008, pe baza documentelor din arhiva proprie, a stabilit identitatea informatoarei cu nume conspirativ ***„TANIA"*** în persoana numitei **DIMITRIU Simona,** născută RĂDULESCU la 01.09.1926, în Bucureşti, fiica lui **Petre** şi Cristina, care a contribuit cu informaţii la instrumentarea dosarului **I 258595**, deschis de Securitate pe numele **Marcu Pandrea Petre**, domiciliată în anul 1954 în strada Constantin Sandu Aldea nr. 96, raion I.V. Stalin, Bucureşti.

În privinţa celorlalţi informatori a căror deconspirare aţi solicitat-o, vă comunicăm faptul că investigaţiile noastre vor continua şi vă vom anunţa pe măsură ce avem rezultate.

Preşedinte,
Dr. Dragoş PETRESCU

CUPRINS

Mandarinatul – crez şi misiune 7

Notă biobibliografică 21

Jurnal intim strict secret 1954-1956 37
1954 39
1955 85
1956 185

Addenda 581

Index 609

DE ACELAŞI AUTOR

ANTUME

Cărți

1. ***Beiträge zu Montesquieus deutschen Rechtsquellen*** (Eine Untersuchung der hinterlassenen Manuskripte), Editura Cultura Românească, **1932**;
2. ***Germania hitleristă***, Editura Adevărul, **1933**;
3. ***Psihanaliza judiciară***, Editura Cultura Românească, H. Steinberg, **1934**;
4. ***Filozofia politico-juridică a lui Simion Bărnuțiu***, Editura Fundațiilor Regale, **1935**;
5. ***Procedura penală***, Editura Spor, **1938**;
6. ***Criminologia dialectică***, Editura Fundațiilor Regale, **1945**;
7. ***Portrete şi Controverse, volumul I***, Editura Bucur Ciobanul, colecția Meridian, **1945**;
8. ***Pomul vieții, Jurnal intim 1944***, Editura Bucur Ciobanul, colecția Meridian, **1945**;
9. ***Portrete şi Controverse, volumul II***, Editura Fundația pentru Literatură şi Artă, Regele Carol II, **1946**;
10. ***Brâncuşi, amintiri şi exegeze***, Editura Meridiane, **1967**.

Traduceri

1. **Aurel C. Popovici:** ***Stat şi Națiune – Statele Unite ale Austriei-Mari*** (din limba germană), Editura Fundația pentru Literatură şi Artă, Regele Carol II, **1939** (*reeditare* Editura Albatros, **1997**);
2. **Dimitrie Cantemir:** ***Descrierea Moldovei*** (din limbile latină şi germană), Editura E.S.P.L.A., **1955**.

POSTUME

1. *Eseuri*, Editura Minerva, **1971**;
2. ***Brâncuşi, amintiri şi exegeze***, Editura Meridiane, **1976** (*reeditare*);
3. ***Atitudini şi controverse***, Editura Minerva, **1981**;
4. ***Memoriile mandarinului valah***, Editura Albatros, **2000**;
5. ***Reeducarea de la Aiud, (Jurnal penitenciar: 1961-1964)***, Editura Vremea, **2000**;
6. ***Garda de Fier, Jurnal de filosofie politică (Memorii penitenciare)***, Editura Vremea, **2001**;
7. ***Helvetizarea României (Jurnal intim, Pomul vieţii 1947)***, Editura Vremea, **2001**;
8. ***Crugul mandarinului (Jurnal intim: 1952-1958)***, Editura Vremea, **2002**;
9. ***Călugărul Alb***, Editura Vremea, **2003**;
10. ***Turnul de ivoriu (Memorii)***, Editura Vremea XXI, **2004**;
11. ***Soarele melancoliei (Memorii)***, Editura Vremea XXI, **2005**;
12. ***Noaptea Valahiei (Jurnal intim: 1952-1968)***, Editura Vremea, **2006**;
13. ***Brâncuşi, amintiri şi exegeze: Estetica lui Brâncuşi,*** *volumul I* (ediţie revăzută şi adăugită), Editura Vremea, **2009**;
14. ***Brâncuşi, Pravila de la Craiova: Etica lui Brâncuşi,*** *volumul II* (ediţie revăzută şi adăugită), Editura Vremea, **2010**;
15. ***Brâncuşi, amicii şi inamicii: Sociologia lui Brâncuşi,*** *volumul III* (ediţie revăzută şi adăugită), Editura Vremea, **2010**;
16. ***Memoriile mandarinului valah - Jurnal: 1954-1956*** (ediţie revăzută şi adnotată), Editura Vremea, **2011**.

ÎN PREGĂTIRE

1. *Memoriile mandarinului valah – Jurnal: 1957-1958* (ediție revăzută și adnotată);
2. *În ochiul ciclonului*: *Dr. Petre Pandrea urmărit de Securitate* (titlu provizoriu);
3. *Patetica valahă* (titlu provizoriu).

Din 1915 am urmat bunul obicei al autoanalizei şi consemnării în jurnal, rapid, fără pretenţii stilistice, fără a te privi în oglinda nemuririi.

Aceste caiete, scrise la iuţeală şi la întâmplare, pot fi utile spre documentare asupra meandrelor epocii. Eu sunt deasupra învălmăşagului.

Când vorbesc de mine, vorbesc de alţii, oglindiţi în mine. Suferinţa altora se răsfrânge imperios în mintea şi sufletul meu, inoculându-mi suferinţe cumplite.

Eu nu mai sunt eu în aceste caiete intime.

(...)

Nu sunt nici mistic, nici soldat viteaz. Sunt altceva.

Eu am vrut, aş vrea şi voi dori mereu să fiu ctitor, întemeietor şi ziditor al lucrurilor utile şi bune în Cetatea mea.

Această dorinţă mi-am realizat-o, parţial şi imperfect, cu stiloul de jurnalist şi scriitor. Mi-am realizat-o măreţ, plenitudinar, aproape până la demenţă, cu vorba, la bară, scăpând oameni de la moarte şi năpastă, cu preţul libertăţii şi chiar al vieţii mele.

Era în joc o instituţie a ţării: Justiţia.

Dr. Petre Pandrea